
Vergaderjaar 2021–2022

35 925 XII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (XII) voor het jaar 2022

Nr. 1

VOORSTEL VAN WET

Ontvangen 21 september 2021

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat ingevolge artikel 105 van de Grondwet de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Rijk bij de wet moet worden vastgesteld en dat artikel 2.1 van de Comptabiliteitswet 2016 bepaalt welke begrotingen tot de riksbegroting behoren;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1

De bij deze wet behorende departementale begrotingsstaat voor het jaar 2022 wordt vastgesteld.

Artikel 2

De bij deze wet behorende begrotingsstaat inzake de agentschappen voor het jaar 2022 wordt vastgesteld.

Artikel 3

De vaststelling van de begrotingsstaten geschiedt in duizenden euro's.

Artikel 4

Deze wet treedt in werking met ingang van 1 januari van het onderhavige begrotingsjaar. Indien het Staatsblad waarin deze wet wordt geplaatst, wordt uitgegeven op of na deze datum van 1 januari, treedt zij in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van dat Staatsblad en werkt zij terug tot en met 1 januari.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat

Vastgestelde departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (HXII) voor het jaar 2022 (bedragen x € 1.000)

Art.	Omschrijving	Vastgestelde begroting			
		Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	
Totaal		17.663.267	17.661.848	45.011	
Beleidsartikelen					
11	Integraal Waterbeleid	55.320	55.580	143	
13	Bodem en Ondergrond	113.560	137.280	0	
14	Wegen en Verkeersveiligheid	181.069	178.907	6.782	
16	Openbaar Vervoer en Spoor	145.532	152.326	0	
17	Luchtvaart	87.413	27.366	4.257	
18	Scheepvaart en Havens	27.497	38.880	0	
19	Uitvoering Milieubeleid en Internationaal	46.119	46.411	0	
20	Lucht en Geluid	25.492	28.188	0	
21	Duurzaamheid	45.076	55.770	0	
22	Omgevingsveiligheid en Milieurisico's	32.169	41.658	250	
23	Meteorologie, Seismologie en Aardobservatie	63.904	62.818	0	
24	Handhaving en Toezicht	182.359	182.359	24.700	
25	Brede Doeluitkering	954.173	954.172	0	
26	Bijdrage Investeringsfondsen	15.310.590	15.299.281	0	
Niet-beleidsartikelen					
97	Algemeen Departement	31.075	44.908	1.101	
98	Apparaatsuitgaven Kerndepartement	357.280	351.305	7.778	
99	Nog Onverdeeld	4.639	4.639	0	

Vastgestelde begrotingsstaat inzake de agentschappen voor het jaar 2022 (bedragen x € 1.000)

	Baten	Lasten	Saldo
Rijkswaterstaat	3.384.355	3.379.379	4.976
Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut	94.761	94.761	0
Totaal	3.479.116	3.474.140	4.976

Vastgestelde begrotingsstaat inzake de baten-lastenagentschappen voor het jaar 2022 (bedragen x € 1.000)

	Totaal kapitaaluitgaven	Totaal kapitaalontvangsten
Rijkswaterstaat	67.246	56.450
Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut	3.704	1.750
Totaal	70.950	58.200

Vergaderjaar 2021–2022

35 925 XII

**Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie
van Infrastructuur en Waterstaat (XII) voor het jaar 2022**

Nr. 2

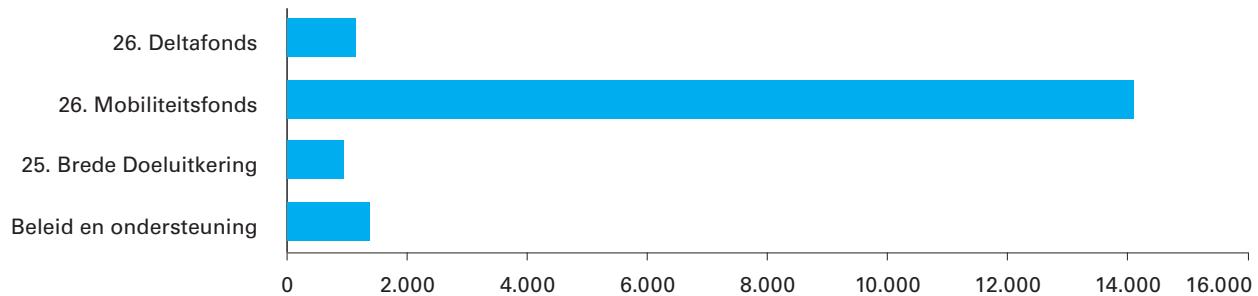
MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

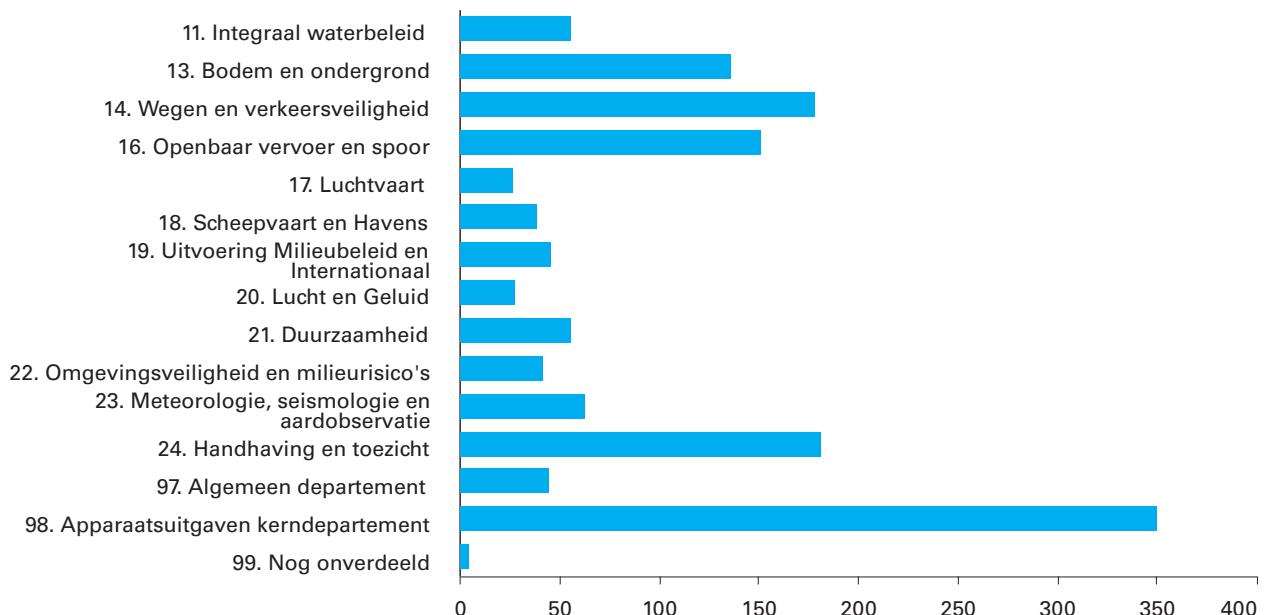
1.	Geraamde uitgaven en ontvangst	3
A.	Artikelsgewijze toelichting bij het begrotingswetsvoorstel	4
B.	Artikelsgewijze toelichting bij de begrotingsartikelen	5
1.	Leeswijzer	6
2.	Beleidsagenda	9
2.1	Beleidsprioriteiten	9
2.2	Belangrijkste beleidsmatige mutaties	30
2.3	Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven	32
2.4	Planning Strategische Evaluatie Agenda	33
2.5	Overzicht risicoregelingen	37
3.	Beleidsartikelen	38
3.1	Artikel 11 Integraal Waterbeleid	38
3.2	Artikel 13 Bodem en Ondergrond	54
3.3	Artikel 14 Wegen en Verkeersveiligheid	59
3.4	Artikel 16 Openbaar Vervoer en Spoor	74
3.5	Artikel 17 Luchtvaart	84
3.6	Artikel 18 Scheepvaart en Havens	98
3.7	Artikel 19 Uitvoering Milieubeleid en Internationaal	107
3.8	Artikel 20 Lucht en Geluid	112
3.9	Artikel 21 Duurzaamheid	118
3.10	Artikel 22 Omgevingsveiligheid en Milieurisico's	127
3.11	Artikel 23 Meteorologie, Seismologie en Aardobservatie	141
3.12	Artikel 24 Inspectie Leefomgeving en Transport	147
3.13	Artikel 25 Brede Doeluitkering	151
3.14	Artikel 26 Bijdrage Investeringsfondsen	153
4.	Niet-beleidsartikelen	158
4.1	Artikel 97 Algemeen Departement	158
4.2	Artikel 98 Apparaatsuitgaven kerndepartement	161
4.3	Artikel 99 Nog Onverdeeld	164
5.	Begroting agentschappen	165
5.1	Agentschap Rijkswaterstaat	165
5.2	Agentschap Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut	174
6.	Bijlagen	180
	Bijlage 1: ZBO's en RWT's	180
	Bijlage 2: Verdiepingshoofdstuk	182
	Bijlage 3: Moties en toezeggingen	207
	Bijlage 4: Subsidieoverzicht	247
	Bijlage 5: Evaluatie- en overig onderzoek	259
	Bijlage 6: Rijksuitgaven Caribisch Nederland	271
	Bijlage 7: Overzichtsconstructie Milieu	272
	Bijlage 8: Afkortingenlijst	276

1 GERAAMDE UITGAVEN EN ONTVANGSTEN

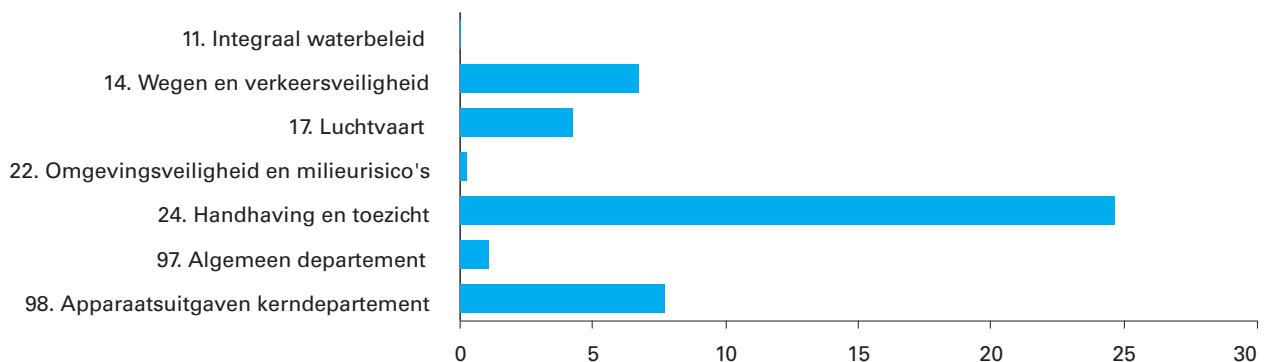
Figuur 1 Verdeling geraamde uitgaven lenW-begrotingen 2022 (bedragen x € 1 mln.). Totaal 17.661,8 miljoen.

Figuur 2 Geraamde uitgaven 2022 verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (bedragen x € 1 mln.). Totaal € 1.408,4 miljoen.

Figuur 3 Geraamde ontvangsten 2022 verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (bedragen x € 1 mln.). Totaal € 45,0 miljoen.

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWETSVOORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de [Comptabiliteitswet 2016](#) elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld.

Het wetsvoorstel strekt ertoe om de onderhavige begrotingsstaat/begrotingsstaten voor het aangegeven jaar vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor dat jaar. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en de ontvangsten vastgesteld. De in de begrotingsstaat/begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zogenoemde begrotingstoelichting).

Wetsartikel 2

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de baten en de lasten, het saldo van de baten en de lasten en de kapitaaluitgaven en -ontvangsten van de in de staat opgenomen baten-lastenaagentschappen voor het onderhavige jaar vastgesteld en worden de verplichtingen, ontvangsten en uitgaven van verplichtingen kasagentschappen voor het onderhavige jaar vastgesteld. De in die begrotingen opgenomen begrotingsartikelen worden toegelicht in onderdeel B (Begrotingstoelichting) van deze memorie van toelichting en wel in de paragraaf inzake de agentschappen.

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat

B. Visser

B. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ DE BEGROTINGSARTIKELEN

Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) heeft drie begrotingen:

1. de beleidsbegroting (Hoofdstuk XII van de Rijksbegroting),
2. de begroting van het Mobiliteitsfonds (Hoofdstuk A van de Rijksbegroting) en
3. de begroting van het Deltafonds (Hoofdstuk J van de Rijksbegroting).

Voor u ligt de beleidsbegroting Hoofdstuk XII.

De twee fondsbegrotingen van IenW, het Mobiliteitsfonds en het Deltafonds, worden gevoed vanuit de beleidsbegroting Hoofdstuk XII via beleidsartikel 26 (Bijdrage Investeringsfondsen).

In de beleidsbegroting Hoofdstuk XII worden de uitgaven geraamd en verantwoord voor de beleidsuitgaven van IenW, waaronder beleidsonderzoeken, subsidies en bijdragen aan medeoverheden en/of internationale organisaties. Ook de apparaatsuitgaven voor het kerndepartement worden begroot op de beleidsbegroting.

Op beide fondsbegrotingen worden de uitgaven aan concrete investeringsprojecten en -programma's geraamd en niet-infrastructurele maatregelen die doelmatig gebruik van het huidige areaal beogen te verbeteren, evenals de uitgaven voor exploitatie, onderhoud en vernieuwingen van de infrastructuur. De doelstelling van het mobiliteitsfonds is wettelijk vastgelegd in de Wet Mobiliteitsfonds ([Stb. 2020, 20472](#)): «het faciliteren van mobiliteit van personen en goederen door middel van financiering en bekostiging». De instelling van het Deltafonds is wettelijk geregeld in de Waterwet ([Stb. 2009, 107](#)), met als doel de bekostiging van maatregelen, voorzieningen en onderzoeken op het gebied van waterveiligheid, zoetwatervoorziening en waterkwaliteit.

MIRT Overzicht

Alle investeringsprojecten en -programma's in het Mobiliteitsfonds en Deltafonds zijn opgenomen in het [MIRT Overzicht](#). Dit overzicht wordt aan de Tweede Kamer aangeboden op Prinsjesdag en biedt verdieping op de informatie die voor de projecten is opgenomen in de begrotingen van het Mobiliteitsfonds en Deltafonds. In principe is van ieder investeringsproject en -programma een projectblad opgenomen in het MIRT Overzicht. Naast specifieke informatie over projecten, biedt het MIRT Overzicht ook meer informatie over de belangrijkste opgaven die spelen in de verschillende MIRT Gebieden, zoals bijvoorbeeld verwoord in de MIRT Gebiedsagenda's.

Deltaprogramma

Het [Deltaprogramma](#) is een nationaal programma. Rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen werken hierin samen met inbreng van maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Het doel is om Nederland ook voor de volgende generaties te beschermen tegen hoogwater en te zorgen voor voldoende zoetwater. In het Deltaprogramma wordt naast de lange termijn voorkeursstrategieën ook een overzicht gegeven van de financiële middelen voor het Deltaprogramma, waarvoor het Deltafonds een belangrijke financiële bron is.

De begrotingen van IenW zijn ook digitaal beschikbaar op www.rijksfinancien.nl.

1. Leeswijzer

Structuur

De opzet en structuur van de begroting voor Hoofdstuk XII zijn gebaseerd op de rijksgrotingsvoorschriften van het Ministerie van Financiën. De begrotingstoelichting kent een opbouw waarbij afhankelijk van de informatievraag en -behoefte verder kan worden ingezoomd.

- Allereerst is de begrotings(wet)staat voor Hoofdstuk XII voor het jaar 2022 opgenomen. Deze dient ter autorisatie van de budgetten die op artikelniveau in de verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen worden voorgesteld.
- In de Beleidsagenda is vervolgens een overzicht gegeven van de prioriteiten voor 2022 en de hoofdlijnen van het (budgettaire) beleid. Daarna is eerst op hoofdlijnen inzicht verstrekt in de belangrijkste budgettaire voorstellen die leiden tot wijziging van de begroting. Hiermee kan snel een indruk worden verkregen van de inhoud van dit wetsvoorstel.
- In de artikelsgewijze toelichting bij dit wetsvoorstel wordt per beleidsartikel beschreven wat per beleidsthema de algemene doelstelling is, wat de rollen en verantwoordelijkheden van de Minister hierbij zijn en welke budgetten er per financieel instrument voor het beleidsthema zijn begroot.
- In de verdiepingsbijlage (bijlage 2) worden per beleidsartikel de belangrijke mutaties toegelicht. In deze bijlage is door middel van een meerjarige mutatietafel op artikelonderdeelniveau de aansluiting gemaakt tussen de vorige stand van de begroting en de nu voorgestelde stand. Dit is een aanvulling op de standen die in de (niet-)beleidsartikelen zijn opgenomen.
- De overige bijlagen geven voor enkele specifieke onderwerpen inhoudelijk meer toelichting of betreffen overzichtsconstructies.

Mede naar aanleiding van overleg met de Tweede Kamer zijn in aanvulling op de rijksgrotingsvoorschriften de onderstaande punten verwerkt:

- Het beleidsartikel 26 Bijdrage Investeringsfondsen kent de artikelonderdelen Bijdrage aan het Mobiliteitsfonds en Bijdrage aan het Deltafonds. Per artikelonderdeel is een overzicht opgenomen van de bijdrage per modaliteit aan het Mobiliteitsfonds en Deltafonds tot en met 2035.
- Op de beleidsartikelen van Hoofdstuk XII waarop de bijdragen aan het Mobiliteitsfonds/Deltafonds betrekking hebben wordt direct onder de desbetreffende tabel «budgettaire gevolgen van beleid» extra compleet de betrokken bijdrage aan het Mobiliteitsfonds/Deltafonds gepresenteerd (zoals opgenomen in artikel 26 Bijdrage Investeringsfondsen). Hiermee worden de beleidsprestaties van de investeringen die worden verantwoord op de investeringsfondsen betrokken bij het formuleren van het integrale beleid van LenW. Daarnaast worden de beleidsindicatoren die hieraan gekoppeld zijn verantwoord in de Hoofdstuk XII-begroting.

Groeiparagraaf

In deze begroting zijn de volgende verbeteringen ten opzichte van het voorgaande jaar doorgevoerd:

Omvorming Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT)

De ILT wordt per 1 januari 2022 omgevormd van agentschap met batenlastenstelsel naar regulier dienstonderdeel met een geïntegreerde verplichtingenkasadministratie. In de begroting 2022 wordt derhalve geen agentschapsparagraaf meer opgenomen. Alle informatie is terug te vinden in het reeds bestaande artikel 24 Handhaving en Toezicht. Dit artikel kent

een nieuwe budgettaire tabel (die van een grote uitvoerende dienst) waarin de personele uitgaven, materiële uitgaven en ontvangsten inzichtelijk worden gemaakt.

Indicatoren en kengetallen artikel 17

In de begeleidende Kamerbrief bij de rapportage van de beleidsdoorlichting artikel 17 Luchtvaart (Kamerstukken II 2017-2018, [32 861, nr. 28](#)) werd als vervolgstap onder andere aangekondigd de aanscherping/aanpassing van de in artikel 17 opgenomen doelen, kengetallen en indicatoren. In de begroting 2021 is bij de beleidswijzigingen artikel 17 aangegeven dat de uitwerking van deze vervolgstap in de begroting van 2022 zichtbaar zal zijn. In de begroting 2022 zijn daarom de algemene doelstelling, de rollen en verantwoordelijkheden en indicatoren en kengetallen gewijzigd.

Mobiliteitsfonds

Bij ontwerpbegroting 2022 is het Infrastructuurfonds overgegaan in het Mobiliteitsfonds. Daarom wordt in deze begroting niet meer verwezen naar het Infrastructuurfonds maar naar het Mobiliteitsfonds.

Strategische Evaluatieagenda (SEA)

In deze begroting is de Strategische Evaluatieagenda (SEA) opgenomen, dit is vooralsnog een groeitraject. Doel hiervan is om voor de maatschappelijk en budgettair belangrijke beleidsthema's zo relevant mogelijk inzicht te verstrekken in de doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid.

Indicatoren artikel 14 Wegen en Verkeersveiligheid

Met het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) is de risicogestuurde aanpak geïntroduceerd. De indicatoren hiervoor staan bekend als 'Safety Performance Indicators', kortweg SPI's. Deze zijn op dit moment nog in ontwikkeling. De verwachting was dat de indicatoren voor 'Snelheid' en 'Veilige wegen' in deze ontwerpbegroting verwerkt zouden worden (Kamerstukken II, 2019-2020, [35300 nr. 94](#)). De definities van deze SPI's zijn weliswaar al uitgewerkt, alleen de benodigde op structurele wijze geschikte, uniforme en landsdekkende data hiervoor, moet nog nader worden bepaald en vervolgens ontsloten voor alle wegbeheerders. Deze uitwerking – in samenwerking met de medeoverheden- kost meer tijd. Streven is nu een eerste proef in de ontwerpbegroting 2023.

Verwerking Moties

Moties Schouw c.s.

In juni 2011 is de motie-Schouw (Kamerstukken II 2011–2012, [21 501-20, nr. 537](#)) aangenomen. Deze motie verzoekt om de landspecifieke aanbevelingen van de Raad op grond van de nationale hervormingsprogramma's een eigenstandige plaats te geven in de departementale begrotingen.

Er zijn in 2021 geen nieuwe landspecifieke aanbevelingen (LSA) voor de lidstaten vanwege de coronacrisis en het Europese herstelfonds (het Recovery and Resilience Fonds /RRF). Het kabinet heeft de Europese Commissie geïnformeerd over het proces rond het Nederlands herstelplan, conform eerdere berichtgeving aan uw Kamer. Juist omdat het kabinet een stevig en ambitieus plan wil, is ervoor gekozen de indiening van het plan aan het nieuwe kabinet te laten. Zo behoudt een volgend kabinet de ruimte om te kiezen welke hervormingen en investeringen een plek krijgen in het nationale plan voor de komende jaren en vergroot dit het draagvlak voor de implementatie ervan. Het kabinet heeft opdracht gegeven tot een ambtelijke verkenning naar de mogelijke inhoud van een Nederlands herstelplan, waarin kansrijke maatregelen in kaart gebracht worden.

Motie-Hachchi c.s.

In oktober 2012 is de motie-Hachchi (Kamerstukken II 2011–2012, [33 000 IV, nr. 28](#)) aangenomen. Een overzicht van alle riksuitgaven Caribisch Nederland, inclusief die vanuit de lenW-begrotingen, is opgenomen bij de begroting van het BES-fonds.

Motie Leegte c.s.

In januari 2015 is de motie-Leegte (Kamerstukken II 2014–2015, [30 196, nr. 278](#)) aangenomen. In de begroting van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat wordt daarom een totaaloverzicht gepresenteerd van de maatregelen van alle ministeries in het kader van het Energieakkoord. Inmiddels is dit overzicht uitgebreid met maatregelen ten behoeve van het klimaatakkoord en CO₂-reducerende maatregelen. Hierin zijn ook de maatregelen die onder de verantwoording van lenW vallen opgenomen. Bij de desbetreffende beleidsartikelen 14 Wegen en Verkeersveiligheid, 19 Uitvoering Milieubeleid en Internationaal en 21 Duurzaamheid worden de maatregelen genoemd.

Overzichtsconstructie

Bijlage 7 (de overzichtsconstructie milieu) bevat een overzicht van (onderdelen van) beleidsartikelen van verschillende begrotingen met een milieudoelstelling.

2. Beleidsagenda

2.1 Beleidsprioriteiten

Inleiding

De beleidsagenda laat zien welke stappen het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) in 2022 samen met de uitvoeringsorganisaties, kennisinstituten, medeoverheden, bedrijven en burgers zet om de veiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid in Nederland te verbeteren. Daarbij is ons vizier nadrukkelijk gericht op de lange termijn. Een veilig Nederland, daar werken we aan. Zowel tegen ongelukken als tegen overstromingen. Het belang hiervan werd door de overstromingen tijdens de zomer van 2021 opnieuw benadrukt. We werken aan de bereikbaarheid van Nederland. En ook de kwaliteit van de leefomgeving moet omhoog. We ruimen bestaande vervuiling op en gaan toekomstige vervuiling tegen. Gezamenlijk werken we aan de transities naar een veilig, slim en duurzaam mobiliteitssysteem, klimaatadaptatie en -mitigatie en een circulaire economie. Dat realiseren we binnen een veilige, schone en aantrekkelijke leef- en werkomgeving.

Naar een veilig, slim en duurzaam mobiliteitssysteem

Veilige mobiliteit

Ook in 2022 wordt ingezet op de verdere uitvoering van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV)¹ en de verbetering van de verkeersveiligheid. Het nieuwe Landelijk Actieplan Verkeersveiligheid (LAP) bevat maatregelen die het Rijk uitvoert in het kader van het SPV. Het kennisnetwerk SPV blijft medeoverheden ondersteunen bij het opstellen van regionale uitvoeringsagenda's en de uitvoering van concrete verkeersveiligheidsmaatregelen.

De investeringsimpuls verkeersveiligheid heeft als doel de verkeersveiligheid op het onderliggend weggennet te verbeteren. Met deze middelen worden daarnaast innovaties op het gebied van verkeersveiligheid bevorderd. Om het hoofdwegennet veiliger te maken, wordt o.a. ingezet op het vergevingsgezind inrichten (waarbij een ongeval tot zo min mogelijk ernstig letsel leidt) van bermen. Ook wordt opvolging gegeven aan het advies van dhr. Roemer over verbeteringen in de rijscholenbranche.² Tot slot loopt er een traject om het stelsel van medische rijgeschiktheid te optimaliseren. Hiertoe worden begin 2022 voorstellen gedaan.³

De komende jaren worden de afspraken uit het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO MIRT) van november 2020 voor maatregelen en activiteiten geïmplementeerd. Voorstellen worden getoetst op kosteneffectiviteit, doelmatigheid, de verwachte mobiliteitseffecten en de mate waarin een initiatief opschaalbaar is.

Door middel van het programma Niet Actief Beveiligde Overweg (NABO) en het Landelijk Verbeterprogramma Overwegen (LVO) worden onbewaakte en beveiligde overwegen aangepakt en veiliger gemaakt. Dit is belangrijk omdat, in het licht van het toekomstbeeld voor het OV in 2040, er steeds meer en snellere treinen komen te rijden. Om deze reden is aan ProRail

¹ Kamerstukken II, 2018-2019, [29 398, nr. 639](#)

² Kamerstukken II, 2020-2021, [29 398, nr. 917](#)

³ Kamerstukken II, 2020-2021, [29 398, nr. 901](#)

advies gevraagd wat er nodig is om de structurele overwegenaanpak onderdeel te laten zijn van de vervangings- en vernieuwingsopgave van het spoor in Nederland.

Recente ongevallen met containerschepen boven de Wadden tonen aan dat de veiligheid van het transport van containers over zee verbeterd moet worden. In 2022 is in het IMO (Internationale Maritieme Organisatie) de behandeling voorzien van het voorstel voor aanpassing van de routeringsmaatregel boven de Wadden en de wijze van detecteren en monitoren van containers.

Het Nederlands luchtvaartveiligheidsprogramma 2020-2024 (NLVP)⁴ beschrijft hoe de veiligheid is geborgd in samenhang tussen beleid, toezicht en de luchtvaartorganisaties. Een belangrijke vernieuwing is de periodieke nationale veiligheidsanalyse. Het Nederlands actieplan voor luchtvaartveiligheid, publicatie voorzien in 2022, bevat de uitkomsten van deze analyse en de bijbehorende maatregelen. Aandacht gaat uit naar commerciële, kleine en onbemande luchtvaart.

In navolging van de aanbevelingen van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) over de veiligheid van het vliegverkeer op Schiphol verschijnt vanaf 2021 jaarlijks een systeemmonitor waarmee de minister laat zien hoe het systeem functioneert. De systeemmonitor, Staat van Schiphol, analyses en evaluaties bieden inzicht in welke inspanningen nodig zijn voor verdere verbetering van de veiligheid.

De COVID-19-crisis heeft de financiële positie van de luchtvaartsector sterk uitgehouden. Naar verwachting duurt het meerdere jaren voordat de sector in capaciteit terug kan zijn op het pre-COVID niveau. Investeringen in innovatie, bijvoorbeeld in stillere en schonere toestellen, zijn echter van groot belang om de verschillende publieke belangen te borgen.

Slimme mobiliteit

Om de ontwikkeling van smart mobility in goede banen te leiden, werken we ook de komende jaren in vier actielijnen: toekomstbestendige toelating, digitalisering, toekomstbestendige & vitale infrastructuur en impact met partners. In 2022 bouwen we verder aan een toekomstbestendig toelatings-systeem voor software en sensoren in voertuigen, dat verder kijkt dan technische en juridische eisen, en bovenal de gebruiker en de verkeersveiligheid hoog in het vaandel heeft staan. Daarnaast gaan we verder met de digitalisering van verkeersmanagement. In het Nationaal Toegangspunt Mobiliteitsdata komen data over wegverkeer (Nationaal Dataportal Wegverkeer) en multimodale reisinformatie (DOVA) samen. Deze is vindbaar en toegankelijk voor alle partijen. We benutten en verkennen de potentie van data onder randvoorwaarden zoals privacy en cybersecurity. We werken aan toekomstbestendige infrastructuur door bij ontwerp, aanleg en onderhoud rekening te houden met nieuwe technologieën. Het verder brengen van smart mobility doen we in goede samenwerking met decentrale overheden, het bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Hierbij zien we een verschuiving in aandacht van testen en experimenteren naar toepassing en gebruik, als onderdeel van reguliere beleids- en uitvoeringsprocessen bij bijvoorbeeld Rijkswaterstaat, RDW, CBR en mede-overheden.

Voor de uitwerking en invulling van het programma Veilige, Slimme en

⁴ Bijlage bij Kamerstukken II, 2019-2020, 24 804, nr. 116

Duurzame Mobiliteit is door IenW voor de periode 2021-2024 in totaal €160 miljoen gereserveerd. Het programma richt zich op maatregelen op het gebied van smart mobility, doelgroepgerichte gedragsaanpak, logistiek/hubs, minder hinder en maatregelen die het fietsgebruik stimuleren. Uitgangspunt in de programmatische aanpak is een harde eis van cofinanciering vanuit de regio's. Er wordt ten minste een gelijkwaardige (financiële) bijdrage verwacht. Daarnaast ontwikkelt het Rijk kaders en uniforme standaarden zodat regionale implementatie consistent plaatsvindt.

Duurzame Mobiliteit

2022 staat in het teken van enerzijds de verdere implementatie van de maatregelen van het Klimaatakkoord en anderzijds het komen tot aanvullende afspraken om in Nederland invulling te geven aan de ambities van de Europese Unie om als Europa ten minste 55% minder CO2-uitstoot in 2030 ten opzichte van 1990 te bereiken. De uitvoering van de Uitvoeringsagenda Stadslogistiek is in volle gang. In het verlengde hiervan worden afspraken gemaakt met de logistieke sector om de beoogde reductiedoelstellingen en efficiencyverbeteringen, zoals afgesproken in het Klimaatakkoord, te borgen. In 2022 zetten we samen met de decentrale overheden en OV-autoriteiten verdere stappen voor de uitrol en opschaling van emissieloze OV-bussen en doelgroepenvervoer. Zo worden OV-autoriteiten financieel ondersteund bij de transitie naar emissieloze bussen voor het stad- en streekvervoer. In 2022 worden de afspraken uitgevoerd die samen met de bouwsector, en opdrachtgevers zijn gemaakt in het kader van de Routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB), voor schone en emissieloze mobiele werktuigen en bouwlogistiek in 2030. Dit leidt tot minder stikstof, schonere lucht en minder CO2. Om de emissiereducties te realiseren, zetten we in op hernieuwbare brandstoffen via de (implementatie van de) Europese richtlijnen voor hernieuwbare energie in het vervoer en de brandstofkwaliteit (Renewable Energy Directive 2 en de Fuel Quality Directive). Ook is de doorvertaling van de EU-regelgeving uit de Europese Strategie voor slimme en duurzame mobiliteit van de Europese Commissie voor Nederland van belang: o.a. voor CO2-normen voor voertuigen, voor tank- en laadinfrastructuur (AFID) en mogelijk emissiehandelssystemen voor mobiliteit. Ook voeren we op 1 juli 2022 de APK-roetfiltertest in voor dieselauto's. Aanvullende maatregelen zijn nodig om de ambitie van 100% verkoop emissieloze personenauto's (of emissievrije) in 2030 te realiseren. Voorbeelden van aanvullende maatregelen zijn communicatie, accucheck en Total Cost of Ownership in de showroom.

De klimaatopgave is urgent. Het kabinet wil de CO2 reductie die samenhangt met de groei van elektrisch rijden niet kwijtraken. Als onderdeel van een breder klimaatpakket reserveert het kabinet daarom extra middelen voor zowel het stimuleren van emissievrije personenauto's als bestelauto's. Deze extra middelen worden ingezet om gerichter de ingroei te stimuleren, door een versobering van de fiscale stimulering voor zakelijke rijders en een verruiming van de subsidiebudgetten voor particulieren (SEPP) met ongeveer 60 miljoen euro en voor ondernemers (SEBA) met ongeveer 28 miljoen euro. Tegelijkertijd met deze verruiming van het subsidiebudget voor SEPP wordt het subsidiebedrag per auto verlaagd ten opzichte van de bestaande regeling. Zo wil het kabinet de subsidie voor meer particulieren beschikbaar maken en tegelijk een maximale CO2 reductie bereiken met de beschikbare budgettaire middelen. De precieze invulling van de hoogte van de subsidiebedragen van SEPP zal het kabinet in de komende periode uitwerken. We versnellen de uitrol van de laadinfrastructuur en stellen subsidies ter beschikking om emissievrij rijden voor iedere particulier aantrekkelijk te maken. In 2022 vindt ook een

integrale evaluatie van het (financieel) stimuleren van elektrisch vervoer plaats. Om fietsen te stimuleren gaan we aan de slag met de Uitvoeringsagenda van het Nationaal Toekomstbeeld Fiets. Samen met regio's zetten we in op het wegnemen van knelpunten van bestaande fietsinfrastructuur. Ook gaan we door om 20% meer fietskilometers in 2027 dan in 2017 te behalen. Om een nieuwe sociale norm voor duurzame mobiliteit te creëren reserveert het kabinet 24 miljoen euro extra voor gedrags- en communicatiemaatregelen. Dit zijn maatregelen zoals 'Het nieuwe rijden' en 'spreiden en mijden'. Er wordt gestreefd naar inwerkingtreding van de nieuwe normerende regelgeving voor werkgebonden personenmobiliteit in 2022. Via een digitaal platform helpen we werkgevers met hun informatieplicht. Medio 2022 wordt het platform voor vrijwillig gebruik beschikbaar gesteld. Via de Werkgeversaanpak verduurzamen we de mobiliteit middels de inzet op het hybride werken en beter spreiden van reizen over de dag en de week.

Nu er weer perspectief komt op terugkeer naar onderwijs en werk, willen we het momentum benutten om de goede voorbeelden vast te houdend die we de tijdens de COVID-19-pandemie hebben gezien op het terrein van thuisonderwijs, thuiswerken en spreiden van mobiliteit.

Met onderwijsinstellingen en werkgevers zijn we in gesprek over de mogelijkheden om spreiden en mijden te stimuleren. Daarbij werken we samen met andere departementen als OCW, Fin, SZW en BZK. Ook kijken we daarbij hoe we als Rijk en als LenW invulling kunnen geven aan hybride werken binnen onze eigen organisatie.

Nederland is in International Maritime Organization-verband actief betrokken bij de uitwerking van maatregelen ter implementatie van de initiële broeikasgasreductiestrategie voor de zeevaart. Uiterlijk 2023 moeten de kortetermijnmaatregelen in werking treden en wordt vaststelling van de definitieve broeikasreductiestrategie nagestreefd. De rol van voortrekker in de verduurzaming van de zeevaart vraagt van Nederland een verhoogde inzet in de onderhandelingen in IMO en de EU in 2022 en verder. Uitgangspunt voor de inzet in de EU is dat EU-maatregelen moeten bijdragen aan (het mogelijk maken en versnellen van investeringen in) emissiereductie binnen de sector, in het bijzonder om de transitie naar klimaatneutraal in gang te zetten, en de totstandkoming van effectieve pan-Europese en mondiale maatregelen. Op 1 januari 2022 gaat een jaarverplichting voor duurzame biobrandstoffen in de binnenvaart in. Tijdens de behandeling van de Wet milieubeheer waarin de mogelijkheid voor deze verplichting geregeld wordt, zijn twee moties ingediend door de leden Bisschop en Alkaya waarbij de regering wordt verzocht samen met de sectorpartijen nogmaals naar de jaarverplichting te kijken. Naar aanleiding hiervan zal LenW samen met de sector aanvullende onderzoeks vragen formuleren om meer inzicht te krijgen in de toepassing van biobrandstof in de binnenvaart. Daarnaast worden de effecten van bijmenging gemonitord met het oog op de voorziene evaluatie een jaar later. In de Centrale Commissie voor de Rijnvaart en in Europees verband wordt gewerkt aan een Europees breed labelsysteem voor de emissieprestaties van binnenvaartschepen. Nederland draagt in 2022 bij aan de ontwikkeling daarvan, zodat een werkbaar systeem ontstaat waarin het Nederlands systeem kan opgaan. In 2022 moet besluitvorming plaatsvinden over de totstandkoming van een Europees fonds voor de verduurzaming van de binnenvaart.

Nederland zet actief in op een betekenisvolle bijdrage door de internationale luchtvaart aan het klimaatdoel van Parijs. In het najaar van 2022 wordt tijdens de driejaarlijkse International Civil Aviation Organization Assembly

gesproken over een effectief CO₂ compensatie- en reductiesysteem, CORSIA (Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation).

De Europese Commissie onderzoekt de mogelijkheid om op Europees niveau een bijnengverplichting voor de luchtvaart in te voeren. Op nationaal niveau is afgesproken dat in 2030 14% van de brandstoffen voor luchtvaart in Nederland duurzaam is. Hiertoe dienen zowel het nationale als het Europese beleid in 2022 verder uitgewerkt en geïmplementeerd te worden. Eind 2022 wordt politieke besluitvorming voorzien over de vormgeving van een CO₂-plafond voor de internationale luchtvaart vertrekend uit Nederland. Gekeken wordt naar een plafond waarbij de toegestane CO₂-uitstoot van nationaal niveau wordt vertaald naar de luchthavens. Zo wordt CO₂ kaderstellend voor verdere groei. Via het actieprogramma hybride en elektrisch vliegen draagt lenW o.a. bij aan technische innovaties voor efficiëntere vliegtuigontwerpen, lichtere materialen en andere vormen van aandrijving.

De COVID-19-pandemie laat zien dat duurzame mobiliteit en transport bij uitstek een internationaal speelveld is. lenW zet zich in om de transformatie naar een duurzaam en slim mobiliteitssysteem te verankeren en waar mogelijk te versnellen. Dit gebeurt onder meer door het bepleiten van concrete maatregelen en ambitieus nul-emissiebeleid in internationale gremia en via alliantievorming. In EU-verband doen we dit bij de uitwerking van de Europese Green Deal en de Europese Strategie voor slimme en duurzame mobiliteit.⁵ Verder wordt tijdens de conferentie van partijen bij het VN-Klimaatverdrag (UNFCCC COP 27) in november 2022 duurzame mobiliteit en transport verder uitgewerkt. Als voorzitter van de Transport Decarbonisation Alliance zet Nederland in op het terugdringen van CO₂-uitstoot in de transportsector en een mondial Memorandum of Understanding voor nul-emissie vrachtvoertuigen. Verder werkt Nederland samen met gelijkgestemden in de internationale Zero-Emission Vehicle Alliance. In 2022 ligt de focus daarbij op het ontwikkelen van een tweedehandsmarkt voor elektrische voertuigen en elektrisch vrachtverkeer.

Nederland vervult een leidende rol op het gebied van duurzame en slimme mobiliteitsoplossingen voor transport. Om het economisch verdienpotentieel van duurzame en slimme mobiliteit verder te versterken, zet lenW, in nauw overleg met EZK, BHOS, bedrijfsleven en relevante stakeholders, in 2022 in op een nauwere samenwerking tussen bestaande platforms zoals de Dutch Cycling Embassy, Connekt, Smart Mobility Embassy. Daarnaast verkent lenW hoe de internationale samenwerking op verduurzaming met maritiem (Nederland Maritiem Land) en luchtvaart kan worden versterkt.

Bereikbaarheid

De COVID-19-crisis heeft een forse impact gehad op ons reisgedrag. Met name op de weg, in het OV en in de luchtvaart was dit zichtbaar. Het goed inrichten van mobiliteit is essentieel bij het op gang brengen van de maatschappij. Het belang van het op orde houden van de capaciteit van onze infrastructuurnetwerken blijft dan ook groot. Net als de afgelopen jaren investeren we in de kwaliteit en capaciteit van onze netwerken en werken we aan een veilig, slim en duurzaam mobiliteitssysteem. Dat doen we op de weg, op het spoort, door de lucht en op het water.

⁵ COM (2020) 789

Rijksinfrastructuur

Door veroudering, intensiever en zwaarder gebruik van de infrastructuur en ontwikkelingen op het gebied van klimaat, duurzaamheid en ICT neemt de instandhoudingsopgave toe. In juni 2020 heeft uw Kamer de rapportage van Horvat ontvangen. Daarbij is aangegeven dat het verschil tussen de middelen die RWS behoeft voor het instandhouden van zijn deel van de Rijksinfrastructuur en het beschikbare budget in de begroting €1 – 1,4 mld per jaar is. In december bent u geïnformeerd over de tweede validatie door PWC|REBEL. PWC|REBEL geeft aan dat de door RWS afgegeven budgetbehoefte voor instandhouding, zowel voor de lange als korte termijn, aan de bovenzijde van de genoemde bandbreedtes ligt. De budgetbehoefte voor de periode 2022–2035 ligt in de orde van gemiddeld € 1 miljard per jaar hoger dan het beschikbare budget.⁶ Hierbij wordt opgemerkt dat dit bedrag grote onzekerheden kent. Om een scherper beeld te verkrijgen is verdere validatie nodig. Dit wordt opgepakt bij de uitvoering van het plan van aanpak verbeteringen RWS. Voor het spoor is er een potentieel tekort van €200 miljoen per jaar voor de periode 2026–2035. Naast de eerder aangekondigde maatregelen wordt in deze ontwerpbegroting ook een aanvullende kasschuif van €300 miljoen voorgesteld voor het Beheer en Onderhoud van de RWS-netwerken voor 2023. Ondanks deze maatregelen neemt het Uitgestelde Onderhoud toe, met een groter risico op storingen tot gevolg. De prestaties van de netwerken in beheer van Rijkswaterstaat komen onder druk te staan en het valt niet uit te sluiten dat er ingrijpende beheersmaatregelen getroffen moeten worden. De situatie op het spoor is weliswaar beheersbaar voor de periode 2022–2025, maar voor de periode daarna moet eveneens een antwoord worden gevonden op de structurele tekorten.

Binnen het Vervanging- en Renovatie-programma worden in 2022 openstellingen voorzien voor de volgende projecten: Tijdelijke Suurhoffbrug, renovatie fundering A6, renovatie fundering A32, kunstwerk Hattemerbroek en de Kooybrug.

In 2022 is de openstelling van de nieuwe zeesluis IJmuiden voorzien. Met een investering van € 1 miljard wordt de nieuwe zeesluis de grootste sluis ter wereld. De sluis dient als toegang voor zeeschepen tot de Amsterdamse haven/het Noordzeekanaalgebied. Ook wordt in 2022 verder gewerkt aan onder andere het beter benutten van bestaande infrastructuur en het vergroten van de robuustheid van het vaarwegennet. Er wordt een onderzoek opgeleverd naar het robuustheidsknelpunt bij het gehele sluizencomplex in Grave en er wordt gewerkt – in het programma Integraal Riviermanagement - aan een beleidsbeslissing voor de bodemligging in het rivierengebied. Voorts ondersteunt LenW vanuit de subsidie Kademuurenregeling kansrijke binnenhaveninitiatieven langs de vaarwegen op de goede renvervoercorridors. Bij Bergambacht realiseren we nieuwe Rijksligplaatsen (MIRT-project capaciteitsuitbreiding Beneden-Lek). Zo pakken we het tekort aan ligplaatsen op de vaarweg tussen Rotterdam en Amsterdam aan en versterken we de modal shift van weg naar water.

Aanleg wegprojecten

Tijdens de COVID-19-crisis is de drukte op de weg afgangen. Investeringen in het wegennet zijn echter met name gericht op de lange termijn. De verwachting blijft dat het wegverkeer op veel trajecten in de toekomst toeneemt door de groei van de bevolking. Het blijft dan ook belangrijk om

⁶ Kamerstukken II, 2020-2021, 2021Z10511

het MIRT onverkort uit te voeren. In 2022 wordt voor de A50 Bankhoef-Paalgraven en de Oeververbindingen Rotterdam de voorkeursbeslissing genomen. Ook staat het nemen van het Ontwerp Tracébesluit voor de A4 Burgerveen-N14, de A20 Gouda-Nieuwerkerk en de A58 Eindhoven-Tilburg en de start van de realisatie van de A2 Vonderen-Kerensheide op het MIRT programma voor 2022. Tekort aan stikstofruimte kan wel gevolgen hebben voor de kosten en planning van projecten (zie verder onder ‘Stikstof’).

Stikstof

De uitvoering van de projecten uit het MIRT moet zorgvuldig gebeuren, zeker ook om recht te doen aan de bescherming van Natura 2000-gebieden. Sinds het PAS (Programma Aanpak Stikstof) niet langer als onderbouwing kan worden gebruikt, worden de stikstofeffecten op Natura 2000 gebieden project-specifiek beoordeeld. Op dit moment ondervinden MIRT-projecten gevolgen van de stikstofproblematiek voor zowel de planning als kosten. Onder coördinatie van de minister van LNV is op 1 juli 2021 de Wet Stikstof-reductie en natuurherstel van kracht geworden. Op grond van de wet worden maatregelen getroffen om de uitstoot en depositie van stikstof te verminderen en de natuur te herstellen. Met deze wet wordt bijgedragen aan de bescherming en het herstel van Natura 2000-gebieden en ontstaat tegelijkertijd op de lange termijn meer ruimte voor maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkelingen die in de gebruiksfase tot stikstofdepositie leiden. Dit betekent echter niet dat de problemen voor het huidige MIRT-programma hiermee direct zijn opgelost. Stikstofruimte is en blijft zeer schaars en de mogelijkheden voor MIRT-projecten om project-specifiek maatregelen te treffen zijn beperkt. De maximale rekenafstand van 25 km voor de berekening van de depositiebijdrage van projecten in het kader van toestemmingverlening⁷ leidt voor wegenprojecten in het MIRT tot een fors grotere onderzoekslast. IenW blijft zich uiteraard inspannen om voor ieder individueel project de benodigde onderbouwing te leveren. Zo lang er echter sprake is van een tekort aan ruimte, zullen er MIRT-projecten zijn die fors vertragen. Verschillende projecten hebben reeds vertraging opgelopen. Rapportage over de planning per project vindt plaats via de reguliere voortgangsrapportages.

Als follow-up van de kabinetsreactie op het eindadvies van het Advies-college Meten en Berekenen Stikstof (commissie Hordijk) gaat voor alle type emissiebronnen een maximale rekenafstand van 25 kilometer gelden voor projectspecifieke berekeningen van de stikstofdepositie. Naast deze afstandsgrens neemt het kabinet extra passende maatregelen om stikstof te reduceren. Hiervoor wordt een bedrag van 150 miljoen euro gereserveerd.

Goederenvervoer en vervoer gevvaarlijke stoffen

In 2022 werken we verder aan acties uit de Goederenvervoeragenda. Met de betrokken provincies, het Havenbedrijf Rotterdam en de logistieke sector voeren we een gezamenlijk programma uit op de Goederenvervoercorridors Oost en Zuidoost. Onderdeel daarbij is het stimuleren van een modal shift van weg naar water en spoor dat het wegennetwerk ontlast en de beschikbare capaciteit op het water en spoor beter benut. Daarbij verplaatsen we tot 2025 dagelijks 2000 TEU (Twenty Foot Equivalent Unit containers) van de weg naar de binnenvaart en 200 TEU per dag van de weg naar het spoor. Om een groei van het spoorgoederenvervoer van 42 miljoen ton in 2016 naar 54-61 miljoen ton in 2030 te realiseren, gaan we daarnaast

⁷ Kamerstukken II, 2020-2021, 2021Z13480

verder met de acties uit het Maatregelenpakket Spoorgoederenvervoer. Er wordt verder invulling gegeven aan de implementatie van Europese verordeningen voor een Maritime Single Window en Papierloos Transport alsook de samenwerking met Douane, havens en hun port community systemen om data te delen. Tenslotte wordt gewerkt aan de eerste programmering en uitvoering van het Topsector Logistiek Programma 2021-2023.

Om het vervoer van gevaarlijke stoffen veiliger te maken, werkt lenW in 2022 samen met de medeoverheden, de (chemische) industrie en de verladers en vervoerders verder aan het robuust maken van het Basisnet vervoer gevaarlijke stoffen.

Zeehavens

In 2022 wordt verder invulling gegeven aan de uitvoering van de Havennota 2020 – 2030 met een nader op te stellen werkprogramma zeehavens. Het gebruik en aanbod van walstroom in zeehavens zal als onderdeel van de uitwerking van de EU Green Deal (o.a. Fit-for-55 voorstellen) mogelijk een vlucht gaan nemen. Ook is walstroom van belang voor de aanpak van de stikstof- en geluidproblematiek in Nederlandse zeehavens. Om walstroom de komende jaren een impuls te geven, en daarmee de uitstoot van CO₂ en stikstof in havens te reduceren, reserveert het kabinet 150 miljoen euro extra. Buisleidingen spelen een steeds grotere rol als veilige modaliteit voor het vervoer van nieuwe energiedragers (zoals waterstof). Concreet werken de ministeries van EZK en lenW in een publiek private samenwerking met het Havenbedrijf Rotterdam als trekker aan de verkenning van de buisleidingenbundel Rotterdam-Chemelot-Noordrijn Westfalen op basis waarvan besluitvorming over realisatie zal plaatsvinden.

Luchtvaart

Vanuit het publieke belang om Nederland internationaal goed bereikbaar te houden, streven we naar het behoud van een hoogwaardig netwerk van bestemmingen vanaf Nederlandse luchthavens. In 2022 wordt opvolging gegeven aan het beleidskader netwerkkwaliteit.

Het programma Luchtruimherziening richt zich op het efficiënter gebruik en beheer van het luchtruim, beperking van klimaateffect en hinder, en verruiming van de civiele capaciteit en militaire missie effectiviteit. Na vaststelling van de definitieve Voorkeursbeslissing (VKB) kan in 2023 een definitieve Programma-beslissing worden genomen waarmee de Realisatiiefase voor het programma Luchtruimherziening kan aanvangen.

Voor onbemande luchtvaart (drones) geldt dat op 1 januari 2022 de overgangsperiode eindigt voor omzetting van een aantal vergunningen in het kader van de Europese verordening voor drones. Vanaf 1 januari 2023 gelden er nieuwe regels voor drones zonder CE (Conformité Européene)-label. Er komen stapsgewijs meer Europese regels, waarvan U-space, het verkeersleidingsysteem voor drones, een belangrijk onderdeel is. De volledige doorontwikkeling van meer geavanceerde U-Space services loopt tot na 2030. Ook werken experts uit de Caribische eilanden aan een integraal beleidskader om in 2022 vliegen met drones op de eilanden toe te staan.

Het Rijk verkent samen met regionale overheden de mogelijkheden voor meer ruimtelijke ontwikkelingen rond burgerluchthavens, met oog voor de leefomgeving. Dit geeft aanleiding het bestaande ruimtelijk beleid rondom Schiphol te vernieuwen/ te herzien en te beoordelen. Het beleid voor de leefomgeving landt o.a. in regelgeving, waaronder de luchthavenbesluiten voor de luchthavens van nationale betekenis; Rotterdam The Hague Airport, Groningen Airport Eelde en Maastricht Aachen Airport.

In 2022 is besluitvorming voorzien over de beleidsveraling van het RIVM-onderzoek naar de gezondheidseffecten van ultrafijnstof en het advies van de Gezondheidsraad hierover. Ook het verminderen van geluidbelasting en geluidhinder(beleving) is een beleidsdoel. Gedurende 2022 zijn er verschillende afwegingsmomenten ten aanzien van het vaststellen van Doc29 als rekenmethode voor geluidsbelasting voor regionale luchthavens, en navolgend de overweging om actualisatie door te voeren in de implementatie van Doc29 voor Schiphol.

In de structurele fase van de Programmatische Aanpak Meten van Vliegtuiggeluid worden geluidmetingen toegepast in de validatie van rekenmodellen. Doel van de programmatische aanpak is om geluids berekeningen en -metingen te verbeteren en beide beter op elkaar af te stemmen.

Begin 2021 is het ontwerpbesluit tot wijziging van het Luchthavenverkeerbesluit (LVB) Schiphol⁸ naar de Eerste en Tweede Kamer gestuurd. Het definitieve besluit kan na parlementaire behandeling en advisering door de Raad van State in werking treden. De wijziging van het Luchthavenbesluit voor Lelystad Airport is controversieel verklaard, waardoor de afronding van de voorhang afhankelijk is van agendering door de Kamer.

Openbaar vervoer en spoor

Het OV vervult een vitale functie in onze samenleving en economie. In 2020 en 2021 heeft het Rijk via een beschikbaarheidsvergoeding de OV-bedrijven financieel ondersteund.⁹ Voor 2022 is de afspraak gemaakt dat het Rijk de beschikbaarheidsvergoeding verlengt tot en met september 2022. Als vangnet besluit het kabinet uiterlijk het eerste kwartaal van 2022 op basis van de stand van de pandemie, voortgang reizigersherstel en de juridische mogelijkheden over de periode van 1 september 2022 tot en met 31 december 2022. Samen met decentrale overheden en vervoerders zet lenW in 2022 daarnaast in op de transitie van het OV met onder andere een snelle terugkeer van de reizigers en behoud van spreiding van woonwerk- en onderwijsverkeer. Dit is het pad om weer te komen tot een gezond financieel evenwicht binnen de concessies.

In 2022 werken lenW, BZK en EZK en de regionale overheden verder aan de gebiedsgerichte bereikbaarheidsprogramma's in de metropoolregio's van Amsterdam, Utrecht en Rotterdam-Den Haag. Met name de benodigde extra woningen richting 2030 en 2040 vragen om slimme oplossingen op het gebied van (OV)-bereikbaarheid. In 2022 gaat er in het kader van het Programma Hoogfrequent Spoor 6x per uur een Intercity rijden op de verbinding Arnhem, Schiphol en Rotterdam.

We verbeteren ook het internationaal spoorvervoer. Met het Nederlandse initiatief voor het EU-platform vragen we aandacht voor treinverbindingen tot 500-800 km, met toegankelijke kaartverkoop en aantrekkelijk vervoer voor de reiziger. Samen met 27 landen, de Europese Commissie en sectorpartijen werken we aan een actieplan om de aansluiting op het Europese spoornet te versterken en grensoverschrijdend vervoer te verbeteren, zoals een directe verbinding tussen Eindhoven en Düsseldorf en het versnellen van de verbinding naar Berlijn.

⁸ Kamerstukken II, 2020-2021, [29 665, nr. 399](#)

⁹ Kamerstukken II, 2020-2021, [23645, nr. 749](#)

In 2022 werken we verder aan een toekomstbestendige spoormarktordening. Het voornemen is om uiterlijk in 2023 de nieuwe concessie voor het hoofdrailnet onderhands aan NS te gunnen. De wettelijk vastgestelde productstappen van het concessieverleningsproces worden opgeleverd, in 2022 volgt het programma van eisen en de (ontwerp-)concessie. Ook wordt in 2022 de Stationsagenda afgerond ten behoeve van een meer integrale afweging op stations. Tevens worden de randvoorwaarden in kaart gebracht om voorbereid te zijn op verdergaande marktopening op het spoor, o.a. als gevolg van het Europese recht.

In de eerste helft van 2022 is aanbieding van het wetsvoorstel voor de nieuwe Spoorwegwet aan het Parlement voorzien, met als doel, inwerkingtreding van het gehele regelgevende kader medio 2023. Deze wet betreft hoofdzakelijk herimplementatie en herschikking van bestaande regels op het gebied van veiligheid, interoperabiliteit en de vorming van één Europees spoorwegruimte.

Het wetsvoorstel voor de omvorming van ProRail tot een Zbo is gereed voor plenaire behandeling door de Tweede Kamer¹⁰. IenW en ProRail hebben afgesproken in afwachting van parlementaire behandeling de gezamenlijke focus vast te houden op verbetering van de samenwerking en professionalisering.

Nationaal Groefonds

Met het Nationaal Groefonds investeert het kabinet in de periode 2021-2026 €20 miljard in projecten, die zorgen voor duurzame economische groei voor de lange termijn. Een van de drie pijlers van het Nationaal Groefonds is infrastructuur. Dit betreft personen- en goederenvervoer per land, lucht of water, maar ook buisleidingen, digitale infrastructuur en energie-infrastructuur. De middelen komen in vijf rondes van € 4 miljard beschikbaar. In 2022 zijn er twee rondes voorzien (de beoordeling van ronde 2 en de indiening van ronde 3). Een onafhankelijke commissie adviseert het kabinet over de projectvoorstellingen. In ronde 1 is vanuit het NGF voor drie voorstellen binnen de pijler infrastructuur met een totale omvang van € 2,53 miljard reserveringen gemaakt. Dit betreffen (onderdelen van) de ingediende proposities Metropoolregio Amsterdam, Metropoolregio Rotterdam Den Haag en het innovatieprogramma Brainport. Aan de reserveringen zijn door de commissie voorwaarden (scope en cofinanciering) verbonden, waarbij bekeken wordt of deze realiseerbaar zijn, alvorens er uiterlijk in januari 2022 opnieuw ingediend kan worden.

Vrachtwagenheffing

Voor de invoering van Vrachtwagenheffing is een wettelijke basis nodig. Zodra het wetsvoorstel is aangenomen, kan gestart worden met de realisatie van het heffingssysteem. Ter voorbereiding hierop is in de afgelopen jaren, parallel aan het voorbereiden van het wetsvoorstel, gewerkt aan het voorbereiden van de uitvoering van de Vrachtwagenheffing. Zodra het wetsvoorstel is aangenomen, kan gestart worden met de realisatie van het heffingssysteem. Voor het terugsluizen van de netto-opbrengsten naar verduurzaming en innovatie van de sector, wordt in de realisatiefase het uitvoeringsplan opgesteld. Tevens worden de uitkomsten van de BIT-toets gepubliceerd. Op basis van de huidige inzichten zal de start van de Vrachtwagenheffing circa vier jaar na afronding van de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel kunnen plaatsvinden.

¹⁰ Kamerstukken II, 2020-2021, 35 396, nr. 2

We werken aan klimaatadaptatie – en mitigatie

Het klimaat verandert. Nederland was altijd al kwetsbaar voor overstromingen en extreem weer. Daardoor wordt de kwetsbaarheid van Nederland voor overstromingen, wateroverlast, droogte en hitte alleen maar groter. En de extremen nemen toe. Stroomde er in de droge zomer van 2018 slechts 15 m³/s door de Maas, in de natte zomer van 2021 was dit een record van 3.260m³/s. Clusterbuien in het stroomgebied van de Maas en de Rijn leidden tot overstromingen en hoogwater in Duitsland, België en in Limburg met veel schade en helaas in België en Duitsland ook tot vele slachtoffers. Deze situatie maakt het noodzakelijk dat er wordt gekeken naar het beleid ten aanzien van wateroverlast en waterveiligheid. Dat zal gebeuren in een beleidstafel wateroverlast die na de zomer van 2021 is ingesteld. Er zal onder andere worden gekeken naar de samenloop van het regionale systeem en het hoofdwatersysteem en hoe we de samenwerking met onze buurlanden hierin kunnen intensiveren.

Het klimaatadaptatiebeleid in Nederland wordt mede bepaald door afspraken op mondial en Europees niveau. Om Nederland uiterlijk in 2050 klimaatbestendig en waterrobust ingericht te krijgen moet veel gebeuren. Alle Nederlandse overheden stellen uitvoeringsprogramma's op en nemen de komende jaren maatregelen in uitvoering gericht op klimaatadaptatie. Decentrale overheden krijgen hierbij ook in 2022 ondersteuning vanuit de impulsregeling klimaatadaptatie. Jaarlijks wordt in de Deltaplannen voor Waterveiligheid, Zoetwatervoorziening en Ruimtelijke Adaptatie door de overheden gezamenlijk gerapporteerd over de voortgang. Parallel daaraan werken we in 2022 via de nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS) aan monitoring van de klimaatbestendigheid van Nederland.

De 45 werkregio's van Deltaprogramma Ruimtelijke Adapatie hebben in 2020 hun stresstesten uitgevoerd en hebben tot eind 2021 om de risicodialogen af te ronden als laatste stap richting de uitvoeringsagenda's. In deze uitvoeringsagenda's wordt concreet gemaakt welke maatregelen concreet genomen gaan worden als eerste stappen richting het einddoel om in 2050 Nederland klimaatrobust te hebben ingericht. Een vergelijkbaar proces doorloopt het rijk met haar rol ten aanzien van (rijks)netwerken en vitale en kwetsbare functies. De kwetsbaarheid van de (rijks)infrastructuur voor klimaatverandering is in 2021 via stresstesten in beeld gebracht. Uit de analyses komt een beeld naar voren waar klimaatverandering vooral voor bereikbaarheid en veiligheid problemen veroorzaakt. In 2022 vinden risicotool dialogen plaats met andere infrastructuurbeheerders om de in beeld gebrachte kwetsbaarheden te bespreken en tevens besluitvorming over welke maatregelen op korte termijn genomen moeten worden.

Ons land is van oudsher ingericht op het zo snel mogelijk veilig afvoeren van water. Water beter vasthouden is zowel voor droogte als wateroverlast een belangrijke opgave. Met het Deltaprogramma Zoetwater intensiveren en versnellen we de ingezette koers. Als vervolg op het lopende maatregelprogramma start in 2022 de uitvoering van fase 2, die tot 2027 loopt. De ambitie in de uitvoering wordt verdubbeld tot €800 miljoen, waarvan €250 miljoen wordt bijgedragen vanuit het Deltafonds. Met de maatregelen tegen droogte maken we ons land weerbaarder tegen watertekorten en wateroverlast.

2022 is ook een belangrijk schakeljaar voor de internationale inzet op klimaatadaptatie. Voortbouwend op de Climate Adaptation Summit van 2021 werken we toe naar de 'United Nations 2023 Conference on Water'. Er wordt opvolging gegeven aan strategische samenwerking middels de

Adaptation Action Coalition (AAC) en organisaties waaronder UN Water, Wereldbank en IMF. In 2023 wordt tevens de eerste wereldwijde evaluatie («Global Stocktake») van de voortgang op de klimaatdoelstellingen binnen de Parijs Akkoorden gepubliceerd.

Internationale samenwerking genereert een mondiale impuls voor adaptatie. Toonaangevende bijeenkomsten gedurende 2022 zijn onder andere de AVVN en de COP27. De Nederlandse internationale inzet bouwt voort op de eigen stevige adaptatieagenda.

Hoe de zeespiegelstijging zich na 2050 ontwikkelt en welke maatregelen we kunnen nemen, is nog met grote onzekerheden omgeven. Het lopende Kennisprogramma Zeespiegelstijging heeft tot doel die onzekerheden te reduceren. Wanneer we erin slagen rekening te houden met toekomstig ruimtebeslag voor watermanagement wordt voorkomen dat we mogelijkheden afsnijden of onbedoeld veel duurder maken bij de miljardeninvesteringen die de komende decennia op stapel staan voor bijvoorbeeld woningbouw, energietransitie en infrastructuur. Het Kennisprogramma richt zich op herijking van het Deltaprogramma in 2026. Het Kennisprogramma wordt ook in 2022 voortgezet en uitgevoerd samen met de Delta-commissaris en in samenwerking met de partners in het Deltaprogramma, kennisinstellingen en het bedrijfsleven.

Nationaal Water Programma 2022-2027

In maart 2022 is publicatie van het Definitieve Nationaal Water Programma 2022-2027 (NWP) voorzien. Ten tijde van het Ontwerp NWP is een voorbehoud gemaakt voor wat betreft de uitvoerbaarheid van de beheer- en onderhoudsopgaven. Op basis van de financiële kaders zal in de tweede helft van 2021 worden bezien of dit leidt tot inhoudelijke keuzes die van betekenis zijn voor het definitieve NWP. Het NWP beschrijft de hoofdlijnen en ambities van het nationale waterbeleid en het beheer van de Rijkswateren en Rijksvaarwegen. Voor het waterbeleid is het NWP een uitwerking van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). De wateropgaven staan niet op zichzelf; een integrale aanpak met andere opgaven zoals de energietransitie, woningbouw en de landbouw is noodzakelijk. Het NWP beschrijft hoe we hiermee omgaan en hoe we zorgen dat water een leidend principe is in de ruimtelijke inrichting van Nederland.

Noordzee

Om de strategische opgaven voor de energietransitie uit het Klimaatakkoord, natuurherstel, en een gezonde toekomst voor visserij op de Noordzee met elkaar in balans te brengen, is in januari 2021 het Noordzeeakkoord tot stand gekomen. Hierbij wordt rekening gehouden met de belangen van andere gebruikers zoals zeevaart, defensie en zandwinning. In het voorjaar van 2022 stelt het Kabinet, als onderdeel van het Nationaal Waterprogramma, het nieuwe Programma Noordzee 2022-2027 vast. Het Programma integreert verplichtingen uit diverse richtlijnen zoals Maritieme Ruimtelijke Ordening en de Kaderrichtlijn Mariene Strategie, waarbij het Noordzeeakkoord, in samenhang met de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) richting aan het Programma heeft gegeven. In maart 2022 wordt het definitieve Programma Noordzee vastgesteld waarbij onder meer de ambitie voor windenergie op zee uit het ontwerpprogramma definitief vorm krijgt. Daarna kan in april 2022 een partiële herziening van het Programma Noordzee worden gestart. Voorts staat 2022 vooral in het teken van de uitvoering van het Programma Noordzee, het OSPAR-verdrag en de mondiale doelen van Sustainable Development Goal 14.

Beleidsonderwikkeling Integraal Riviermanagement (IRM)

Bij de ontwikkeling van het programma IRM wordt in 2022 ingezet op:

- Het opstellen en vaststellen van kansrijke alternatieven voor behoud en/of verruimen van de afvoercapaciteit en de rivierbodemligging voor Rijn en Maas ten behoeve van de functies Scheepvaart, Natuur, Zoetwaterbeschikbaarheid en Waterveiligheid en regionale economie;
- Het starten met de planMER en MKBA voor deze alternatieven;
- Het starten van enkele nieuwe en verder uitvoering geven aan pilot-projecten IRM (Integraal Riviermanagement) en het praktijknetwerk;
- In internationale gremia het gesprek aangaan over de ambities van Nederland ten aanzien van de rivieren (Scheepvaart, Natuur, Zoetwaterbeschikbaarheid en Waterveiligheid).

We werken aan een circulaire economie

De ambitie van het kabinet is dat Nederland in 2050 circulair is. In 2030 wordt een reductie van 50% nagestreefd van primaire abiotische grondstoffen. In het Rijksbrede Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie (CE) is de ambitie geoperationaliseerd per transitieagenda - biomassa en voedsel, bouw, consumptiegoederen, kunststoffen en maakindustrie. Voor het Uitvoeringsprogramma is op de lenW begroting voor 2022 €15 miljoen vrijgemaakt en voor 2023 en 2024 jaarlijks €5 miljoen. Dit is onder andere bestemd voor stimulering van sociale en productinnovaties, kennisontwikkeling en opschaling van (bijna-)marktrijpe technieken. In 2022 gaat de subsidieregeling voor mkb-ondernemers in een circulair ketensamenwerkingsverband weer open, evenals een innovatieregeling gericht op de vraagstukken vanuit de kennis- en innovatieagenda CE. Voor de subsidieregeling Circulaire Economie wordt voor ketenprojecten binnen het kabinet meerjarig (2022-2024) aanvullend 30 miljoen euro in totaal gereserveerd als onderdeel van het aanvullende klimaatpakket. Het Versnellingshuis Nederland Circulair! zal ondernemers daarnaast blijven ondersteunen met hun circulaire businesscases. Dit doet het Versnellingshuis samen met versnellingspartners in de regio's. De vierde conferentie Circulaire Economie in februari 2022 fungeert als platform om de transitie te versnellen, kennisuitwisseling te faciliteren en nieuwe ketens te smeden. Het PBL monitort in samenwerking met een groot aantal kennisinstellingen de voortgang en publiceert in 2022 een voortgangsrapportage.

In de Integrale Circulaire Economie Rapportage (ICER) heeft het PBL geadviseerd dat er meer duidelijkheid moet komen over de richting van de transitie. Hiertoe worden met betrokken partners de algemene doelen voor 2030 en 2050 uitgewerkt en geconcretiseerd. Daarbij wordt zowel naar de effecten op onder andere het gebied van klimaat en biodiversiteit gekeken als naar circulariteitsdoelen op het gebied van grondstoffen. In 2022 worden naar verwachting de doelen per domein vastgesteld gebruik makend van inzicht in de effecten van verschillende grondstoffenstromen en productgroepen. In 2022 wordt ook verder ingezet op het inzichtelijk en meetbaar maken van de bijdrage die een circulaire economie levert aan de klimaatopgave. Om de regionale praktijk met de landelijke transitieagenda's te verbinden en de circulaire bedrijvigheid op regionaal niveau op te schalen worden in 2022 acht regio's ondersteund bij het opstellen van CE-strategieën waarmee regionale ambities worden omgezet in concrete stappen naar een circulaire economie. In 2022 wordt uitvoering gegeven aan het plan van aanpak voor het stimuleren van circulaire economie op wijkniveau en de rol van het Rijk. Voorbereidingen worden getroffen voor een eventuele CE-wet en het omvormen van het Landelijk Afvalbeheerplan tot een Circulair Materialenplan. Verdere besluitvorming over deze trajecten is aan een nieuw kabinet.

Circulaire economie (internationaal)

De Europese Commissie heeft een aantal wetgevende voorstellen en andere initiatieven aangekondigd ter uitvoering van het EU-actieplan voor een circulaire economie.¹¹ Om de markt voor secundaire grondstoffen te versterken heeft de verplichte toepassing van recyclaat bijzondere prioriteit. Nederland zet zich, ook internationaal, in om een gedegen monitoringskader te scheppen. Samenwerking met partners binnen en buiten Europa is daarvoor van belang.

Een circulaire economie draagt bij aan het bereiken van oplossingen voor de drie grote mondiale milieucrises: klimaatverandering (ca. 20% emissie-reductiepotentieel in 2050), biodiversiteitsverlies en vervuiling. Nederland zet zich samen met publieke en private partners als UNEP, het International Resource Panel, het WCEF en PACE in voor de van deze crises door hulpbronnen-efficiëntie en de transitie naar een circulaire economie.

Concreet is de inzet in 2022 onder meer gericht op een besluit van de UN Environment Assembly om onderhandelingen te starten voor een mondiaal verdrag voor de aanpak van marien zwerfvuil en microplastics. Daarmee wordt een belangrijke aanvullende impuls gegeven aan de bestaande aanpak van de vervuiling door plastics via bijvoorbeeld het Europese Plastics Pact dat onder meer op Nederlands initiatief tot stand is gekomen en tot 2025 loopt. Zowel de viering van het 50-jarig bestaan van UNEP (3-4 maart) als van het 50-jarig jubileum van de Stockholm-conferentie bieden belangrijke mogelijkheden voor het uitrollen van ambitieuze acties ten behoeve van een circulaire economie. Ook als opvolging van het in april 2021 door Nederland gehouden World Circular Economy Forum + Climate, dat een rijke oogst aan commitments van tientallen organisaties opleverde.

Biogrondstoffen

Overeenkomstig de acties uit de Uitvoeringsagenda Biogrondstoffen vindt in 2022 de verdere implementatie van het duurzaamheidskader biogrondstoffen plaats. De voortgangsrapportage over het Klimataakkoord (de KEV) rapporteert hierover. Daarnaast wordt over de inzet van biogrondstoffen en de wetenschappelijke stand van zaken rondom de koolstofschuld gerapporteerd.

Verpakkingen en plastic

Nederland wil de verspreiding van kleine plastic deeltjes in het oppervlaktewater, de zee (plastic soep) en op land tegengaan en de aanwezigheid van kleine plastic flesjes en blikjes in zwerfafval voorkomen. Per 31 december 2022 wordt statiegeld voor blikjes ingevoerd in vervolg op het statiegeld voor kleine plastic flesjes. In het voorjaar van 2022 verschijnt de jaarlijkse monitor van de resultaten van het Nederlandse Plastic Pact. In internationaal verband wordt gewerkt aan het vergroten van plasticrecycling en plastic-hergebruik en het gebruik van gerecycled materiaal.

In vervolg op het *Besluit kunststofproducten voor eenmalig gebruik* wordt de procedure voor de vaststelling van een Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid voor een aantal wegwerplastics voltooid. In januari 2023 dient deze procedure in werking te treden. Voor verpakkingen worden de nieuwe doelstellingen voor hergebruik en recycling per 2022 aangescherpt. Vanuit de Transitieagenda Consumptiegoederen worden o.a. pilots opgezet

¹¹ COM (2020) 98

gericht op preventie van verpakkingen en afval. Nederland zet zich ervoor in om mondiaal toe te werken naar een verplicht minimumpercentage van gemiddeld 30% recyclaat in nieuwe plastic producten en verpakkingen.

Textiel

Het beleidsprogramma circulair textiel¹² werkt toe naar een halvering van de ecologische voetafdruk van de textielsector in 2035, meer toepassing van recyclaat in nieuwe kleding en meer hergebruik en recycling. De Tweede Kamer ontvangt in het voorjaar van 2022 de tweede voortgangsrapportage.

Marktprikkels voor een duurzame en circulaire economie

Met het Nationaal plan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) wordt gestimuleerd dat alle overheden hun inkoopkracht als instrument inzetten voor het versnellen van de transitie naar een klimaatneutrale en circulaire economie. In 2022 wordt de MVI-aanpak en de opschaling naar transitiegericht opdrachtgeverschap bestendigd. Verder worden in 2022 investeringen in milieuvriendelijke technieken bevorderd via de jaarlijkse actualisatie van de Milieulijst van de fiscale instrumenten MIA en Vamil. Om investeringen in milieuvriendelijke technieken aantrekkelijker te maken, worden per 2022 de steunpercentages van de MIA verhoogd. Ook wordt het budget van de MIA/Vamil voor de periode 2022-2024 verhoogd met 30 miljoen euro per jaar ter bevordering van investeringen die bijdragen aan onder andere CO2-reductie, de circulaire economie, duurzame mobiliteit en verduurzaming van de bouw en landbouw. Daarnaast wordt bezien met welke marktprikkels circulaire businesscases concurrerender en beter financierbaar kunnen worden gemaakt.

We werken aan een veilige, schone en gezonde leefomgeving

Het beleid voor een veilige, schone en gezonde leefomgeving is gericht op het (i) voorkomen van risico's voor mens en milieu, (ii) actief inzetten op beheersmaatregelen, inclusief verbeterde samenwerking in de keten van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) en (iii) betrekken van de samenleving.

In 2022 wordt gewerkt aan de totstandkoming van het Nationaal Milieaprogramma (NMP), als uitwerking van het Nationaal Milieubeleidskader (NMK)¹³. Dit programma beschrijft de doelen en het concrete pad naar een schone, veilige en gezonde leefomgeving in 2030 en 2050. Het NMP zal tot stand komen op basis van een duidelijke participatiestrategie. Naar verwachting wordt het NMP eind 2022 gepubliceerd.

In het kennis- en innovatiecentrum van de Safety Delta Nederland werkt LenW met industrie en wetenschap aan een veilige (petro)chemische industrie. Ook kijkt LenW naar de veiligheidsaspecten van de energietransitie. Voorts richt LenW zich op financiële risico's die samenhangen met saneringsopgaven. De uitvoering van financiële zekerheidsstelling door bevoegde gezagen wordt waar nodig verder gefaciliteerd. Op voorhand laten bedrijven zien hoe zij invulling geven aan het uitgangspunt 'de vervuiler betaalt'.

In 2022 wordt verder gewerkt aan het programma «liever een goede buur» om de uitvoering van VTH en de aanpak van milieucriminaliteit te versterken. De aandacht gaat onder andere uit naar het verbeteren van

¹² Kamerstukken II, 2019-2020, [32 852 nr. 116](#)

¹³ [Nationaal Milieubeleidskader](#) (definitieve versie) | Rapport | Rijksoverheid.nl

het interbestuurlijk toezicht. In 2022 wordt opvolging gegeven aan het rapport van de Adviescommissie VTH¹⁴ en de kabinetsreactie op dit rapport dat in de tweede helft van 2021 aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

De leefomgeving kent op dit moment een basiskwaliteit volgens wettelijke normen. Voor de verbetering van de gezondheid en veiligheid zijn echter verdere inspanningen nodig. Safe-by-Design speelt daarbij een belangrijke rol: het al in de ontwerpfase voorkomen van risico's voor mens en milieu. lenW stimuleert dit en agendeert Safe-by-Design in OESO- en EU-verband. In 2022 wordt een call gepubliceerd in het kader van het NWO onderzoeksprogramma voor de Nationale Wetenschapsagenda waarbij de focus ligt op het ontwikkelen van een praktijkgerichte Safe-by-Design aanpak.

Toekomstbestendig beleid ontwikkelen en optimaliseren dat aansluit bij de nieuwe ontwikkelingen in de biotechnologie is waar ook in 2022 aan gewerkt wordt. Dit is beleid dat veilig is voor mens en milieu. Dit is ook beleid dat de kansen voor innovatie benut en bijdraagt aan de ontwikkeling medicijnen en vaccins, voedselzekerheid en voedselkwaliteit en een circulaire economie. lenW werkt hiervoor samen met stakeholders, andere departementen en burgers.

Zowel Europees als nationaal zijn ook acties in gang gezet om beter zicht te krijgen op risico's van stoffen en daarnaast op nationaal niveau ook waar zeer zorgwekkende stoffen via emissies vrijkommen. Op basis hiervan wordt verder geprioriteerd aan de hand van de mogelijke risico's. Een voorbeeld van prioriteren is de Nederlandse inzet op het bronbeleid voor PFAS. Dit resulteert naar verwachting medio 2022 in een formeel voorstel voor een EU-brede restrictie die tot doel heeft het op de markt brengen van producten met PFAS te beperken.

Het huidige beleid is gericht op het zo snel en verantwoord mogelijk verwijderen van alle asbestdaken. Ook in 2022 wordt invulling gegeven aan de samenwerkingsverklaring 'Aanpak van asbestdaken'. De pakketaanpak voorziet in meer dan 40 niet-wettelijke maatregelen en activiteiten, waaronder een particulier leningen fonds en instrumenten voor de zakelijke asbest dakeigenaren. Naast daken zijn er nog meer bronnen van asbestvezels die aandacht verdienen. Tot slot worden duurzame verwerkingstechnieken van asbestafval verder gestimuleerd.

In 2022 vindt de conferentie 'Gezamenlijk Verdrag inzake de veiligheid van het beheer van bestraalde splijtstof en van het beheer van radioactief afval' bij het Internationaal Atoomenergieagentschap plaats. De nationale rapportages over de nakoming van de verdragsverplichtingen worden getoetst en aanbevelingen voor beleidsontwikkeling worden gegeven. Ook wordt in 2022 samen met VWS en SZW verder gewerkt aan de versterking van het borgen van de kennis voor het veilig gebruik van nucleaire technologie en stralingstoepassingen voor de lange termijn. Tevens worden in 2022 stappen gezet in de evaluatie van het nationaal beleid voor radioactief afval en verbruikte splijtstoffen, in voorbereiding op een nieuw Nationaal programma voor radioactief afval en verbruikte splijtstoffen dat uiterlijk in 2025 moet worden vastgesteld.

¹⁴ Kamerstukken II, 2020–2021, 22 343, nr. 295

Ook in 2022 is de beleidsinset voor vuurwerk gericht op het realiseren van een veilige en feestelijke jaarwisseling. Daarnaast is onder andere als gevolg van de Omgevingswet een noodzakelijke aanpassing van het Vuurwerkbesluit voorzien.

De nieuwe geluidregels onder de Omgevingswet treden in 2022 in werking. Met de koepels zijn afspraken gemaakt over monitoring van de effecten van bepaalde onderdelen van de nieuwe regels. Daarnaast heeft de WHO een belangrijk advies uitgebracht over geluid. De komende jaren wordt dit binnen de relevante context vertaald in concrete maatregelen en specifieke wijzigingen van de regelgeving.

Schone lucht is van levensbelang. Onder de Omgevingswet blijft de luchtkwaliteit in Nederland gemonitord om aan te kunnen tonen dat aan de EU-grenswaarden wordt voldaan. In het kader van de beleidsuitvoering zoals overeengekomen in het Schone Lucht Akkoord¹⁵ kan hiermee ook de gerealiseerde gezondheidswinst worden bepaald. Op basis van het advies van de Taskforce Versnelling Innovatieproces Stalsystemen worden stappen gezet om met metingen op bedrijfsniveau de resultaten te borgen van maatregelen die veehouderijbedrijven nemen om de emissies van ammoniak, geur en fijnstof te reduceren.¹⁵ Een specifiek probleem in een aantal gebieden waar veel veehouderij geconcentreerd is, is geurhinder. In reactie op het rapport van de Commissie Geurhinder Veehouderij wordt het geurbeleid opnieuw vormgegeven. In 2022 wordt verder gewerkt aan het praktisch toepasbaar maken van de chemisch-analytische methode om geur te meten.

Ook waar aan de normen wordt voldaan, is verdere verbetering van de luchtkwaliteit van belang om gezondheidswinst te realiseren. Daarom werkt het kabinet samen met medeoverheden aan de uitvoering van het Schone Lucht Akkoord aan de hand van de uitvoeringsagenda. Ook stelt het Rijk in 2022 financiële middelen beschikbaar om decentrale overheden te ondersteunen bij de uitvoering van het Schone Lucht Akkoord.

Voor 2022 en verder worden met de andere overheden afspraken gemaakt over het afronden van het saneringsprogramma van de spoedlocaties bodemverontreiniging, de realisatie van verbetering van de bodemkwaliteit en over regionale kennisontwikkeling. Hiervoor is €69,6 miljoen ter beschikking gesteld. Middels de taskforce bodemstelsel wordt een verbeterprogramma doorgevoerd van het bodemstelsel waaronder Kwaliteitsborging in het bodembeheer, ‘kwalibō’. De laatste versie van het handelingskader PFAS is in 2021 gepubliceerd. Dit vormt de basis voor normering van PFAS in wet- en regelgeving in 2022.

Door klimaatverandering en toenemend maatschappelijk gebruik staan de natuur en ecologische waterkwaliteit van de grote wateren onder druk. Het Rijk wil in 2050 toekomstbestendige grote wateren met hoogwaardige natuur die goed samengaan met een krachtige economie. Via onder andere de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) en de uitvoeringsprogramma's van de Gebiedsagenda's Grote wateren 2050 (Waddengebied, IJsselmeergebied en Zuidwestelijke delta) werken de ministeries van IenW en LNV samen met regionale overheden, maatschappelijke organisaties en marktpartijen aan deze ambitie. In 2022 worden voorkeursbesluiten voorzien voor diverse eerste en tweede tranche PAGW-projecten. Daarnaast

¹⁵ https://www.rijksbegroting.nl/2021/voorbereiding/begroting,kst282795_6.html#_23

is de verlengde fase 1 van de Marker Wadden in uitvoering. Tevens wordt gestart met het voorbereiden van besluitvorming over de derde tranche PAGW-projecten (uitvoering na 2030).

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft als doel een goede econologische en chemische toestand van het water. De maatregelen hiertoe dienen uiterlijk in 2027 te zijn uitgevoerd. In 2022 gaat de 3^e generatie Stroomgebiedbeheerplannen (2022-2027) van start. Vanwege de resterende opgave voor nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen in het water wordt ingezet op de impuls van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. De wateropgave voor de landbouw is in beeld gebracht. In 2022 wordt de vertaalslag gemaakt naar gebieds-en sectorgerichte maatregelpakketten. Voor het stimuleren van de toepassing van maatregelen bij agrariërs is €38,8 miljoen extra gereserveerd voor de periode 2020 tot en met 2027. De aanpak van opkomende stoffen en medicijnresten in water richt zich in 2022 op een impuls voor vergunningverlening, en het verbeteren van zuivering. Onder de ketenaanpak ‘medicijnresten uit water’ wordt vergaande zuivering van rioolwater gestimuleerd.

De Beleidsnota drinkwater 2021-2026 beschrijft het beleid voor de drinkwatervoorziening voor de komende 6 jaar. De Beleidsnota drinkwater zet in op voldoende beschikbaarheid van drinkwaterbronnen, zuinig en bewust drinkwatergebruik, verbeteren van de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater als bron voor drinkwater en het borgen van veilige productie en levering. In de beleidsnota is een aanzet opgenomen voor een gezamenlijke implementatie- en uitvoeringsagenda. Na de vaststelling van de implementatie- en uitvoeringsagenda drinkwater door lenW, IPO, Unie van Waterschappen en VNG in 2021 wordt vanaf 2022 jaarlijks gerapporteerd over de voortgang.

Cybersecurity

2022 staat in het teken van de implementatie van de nieuwe cybersecurity-strategie van lenW. Deze strategie biedt richting aan de lenW-brede en sectorspecifieke inzet op het gebied van het versterken van de cyberveerbaarheid. De reikwijdte hiervan strekt zich zowel uit naar de interne lenW organisatie (Zbo's en agentschappen) als (externe) vitale en niet-vitale aanbieders die onder de systeemverantwoordelijkheid van lenW vallen. Afhankelijk van de ontwikkelingen rondom de nieuwe Europese richtlijn Netwerk en Informatie Beveiliging (NIB 2.0), wordt een bijdrage geleverd aan de voorbereidingen van een wijziging van de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Wbni) om de NIB 2.0 te implementeren. De zorgplicht en meldplicht gaat - na wijziging van de Wbni - voor alle vitale processen van lenW gelden. Voor de huidige aanbieders van essentiële diensten (AED's) in de sectoren drinkwater en vervoer (onderdelen luchtvervoer en vervoer over water) ligt de nadruk op het implementeren van beheersmaatregelen uit o.a. de Regeling beveiliging netwerk- en informatiesystemen lenW. Deze eisen gaan ook gelden voor AED's die worden aangewezen voor spoor- en wegvervoer. Rijkswaterstaat werkt voor de hoofdnetwerken risico gestuurd aan een minimalisatie van restrisico's. De aandacht van het samenwerkingsprogramma versterken cyberveerbaarheid in de watersector (BAW+ afspraken voor cybersecurity) gaat in 2022 uit naar de implementatie van maatregelen.

Duurzaam lenW

Het ministerie van lenW geeft invulling aan de voorbeeldrol van het Rijk uit het Klimaatakkoord. lenW brengt jaarlijks een duurzaamheidsverslag uit op Verantwoordingsdag en stuurt professioneel op CO2-uitstoot met behulp

van de CO2-Prestatieladder. In 2022 zet lenW nieuwe stappen in de transitie naar klimaatneutrale en circulaire uitvoering van Rijksinfrastructuurprojecten, samen met RWS, ProRail en andere overheden. Met de bouw van windpark Maasvlakte II wordt het elektriciteitsverbruik voor de bedrijfsvoering van lenW geheel klimaat- en energieneutraal. Voor het verduurzamen van het brandstofverbruik streeft lenW naar een klimaatneutrale vloot bij de Rijksrederij. Intussen blijft de uitdaging om meer te besparen op energieverbruik, bijvoorbeeld via het infaseren van dimbare LED bij de openbare -verlichting op de lenW netwerken.

Caribisch Nederland

Ook in 2022 zet lenW in op de gezamenlijke inspanning tot het professionaliseren van het havenbeheer en de nautische organisatie om de veilige, vlotte en duurzame afwikkeling van het scheepvaartverkeer op een hoger niveau te brengen. Hierbij assisteert en adviseert lenW, met ondersteuning van het Havenbedrijf Amsterdam, de BES-eilanden ook bij het verbeteren en veiliger maken van de haveninfrastructuur. Voorts continueert lenW zijn inspanningen voor een veilige leefomgeving voor bewoners en bezoekers van de eilanden en zijn inspanningen tot het behoud en de bescherming van het bijzondere (mariene) milieu. In het kader van de implementatie van het Natuur en Milieubeleidsplan CN ondersteunt lenW de eilanden bij de uitwerking van de acties (en onderzoeken) van de uitvoeringsagenda's, die de basis vormen voor de uiterlijk in 2024 opgestelde afval(water)- en sedimentatiestrategieën. Om de toegankelijkheid van drinkwater op Sint Eustatius te verbeteren, subsidieert lenW in 2021 – 2023 investeringen op het drinkwaternet. lenW onderzoekt de mogelijkheden om op alle drie de eilanden tot een structurele oplossing voor een financieel duurzame exploitatie van de drinkwatervoorziening te komen, waarbij zowel de kosten voor de inwoners als de subsidies vanuit Europees Nederland beheersbaar zijn. In 2022 worden verder subsidies ingezet voor beheer en onderhoud van diverse wegen op de eilanden. Tot slot zal het Rijk ook in 2022 bijdragen aan de luchtvaartveiligheid en de (betaalbare) bereikbaarheid van Caribisch Nederland om de lokale economie en het sociaal perspectief te bevorderen.

lenW en de EU

De inspanningen op Europees vlak worden mede bepaald door de uitvoering van de Europese Green Deal.¹⁶ In dit kader is o.a. het «*fit for 55*»-pakket relevant, alsmede de uitvoering van de verschillende strategieën, zoals klimaatadaptatie, chemicaliën en circulaire economie. Daarnaast behoeven de gevolgen van de COVID-19-crisis op Europees niveau veel aandacht, inclusief (de vergroening van) de financiële en economische herstelmaatregelen. lenW 'zet zich in voor verduurzaming van de samenleving en het Europese transportnetwerk. Na de realisatie van een nieuw handelsakkoord tussen de EU en het VK geeft lenW prioriteit aan de bilaterale contacten met het VK op het terrein van milieu en transport.

lenW zet zich in om het innovatieve vermogen van satellietdata beter te benutten ten behoeve van de beleidsopgaven van lenW. Concreet wordt ingezet op verdere uitbouw van de rol van het Galileo Reference Centre in het ruimtevaartcluster en het op te zetten Centre of Excellence in Noordwijk (als onderdeel van de Space Campus), de totstandkoming van wetgeving voor het beheer van de publiek gereguleerde dienst (PRS) van Galileo en het realiseren van een Galileo-sensorstation op Bonaire. Tevens draagt

¹⁶ COM (2019) 640

lenW bij aan het ‘Programma Vitaal’ van de Nationaal Coördinator Terroismebestrijding en Veiligheid (NCTV) door middel van het actualiseren van de inventarisatie van de gevolgen van de uitval van satellietdata.

Overzicht coronamaatregelen

Deze paragraaf geeft een overzicht van de maatregelen die op de begroting van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat zijn genomen om de coronacrisis het hoofd te bieden. Een uitgebreid overzicht is te vinden op <https://www.rijksfinancien.nl/corona-visual>.

Tabel 1 Coronamaatregelen op de HXII-begroting (bedragen x € 1.000)

Art. Omschrijving maatregel	Realisatie			Relevante kamerstukken
	2020	2021	2022	
14 CBR		28.500		Kamerstuk 29 398, nr. 858
16 Beschikbaarheidsvergoeding OV Q1 t/m Q3 2021	966.762	1.110.000		Kamerstuk 35 748, nr. 1
16 Beschikbaarheidsvergoeding OV Q4 2021		370.000		Kamerstuk 35 804, nr. 1
16 Beschikbaarheidsvergoeding OV tot 1 september 2022			112.000	28.000 Kamerstuk 23 645, nr. 755
17 Winair		1.000		Kamerstuk 35 705, nr. 1
19+22 Vuurwerkbranche		27.500		Kamerstuk 35 781, nr. 1
97+98 COVID-testen reizigers		249.000		Kamerstuk 35 864, nr. 1
Totaal	966.762	1.786.000	112.000	28.000

CBR

Het kasbudget op artikel 14 is in 2021 met € 28,5 miljoen verhoogd ten laste van de generale middelen. Dit ten behoeve van de aanzuivering van het eigen vermogen van het CBR. De COVID-19 problematiek trekt een zware wissel op de exploitatie van het CBR. Naast de gevolgen voor de reserve-ringtermijnen heeft het tijdelijk stilleggen van de dienstverlening in 2020 en 2021 vanwege COVID-19 grote financiële gevolgen voor het CBR, waardoor de vermogenspositie is verslechterd.

Beschikbaarheidsvergoeding OV

Dit betreft een beschikbaarheidsvergoeding voor het openbaar vervoer. De vergoeding is bestemd voor al het openbaar vervoer onder een concessie (gebiedsconcessie, lijnconcessie en lijnovereenkomst) in Nederland. Het kabinet heeft besloten om de beschikbaarheidsvergoeding OV ongewijzigd te verlengen tot 1 september 2022. Dit is gelijk aan de looptijd van de tijdelijke aangepaste (nood)concessies op grond waarvan de overheid aan OV-bedrijven vanwege COVID-19 een vergoeding kan verschaffen.

Winair

De COVID-19-crisis laat diepe sporen achter op de Caribische delen van het Koninkrijk. Het kabinet heeft daarom besloten positief te reageren op het verzoek van de Minister-President van Sint Maarten om steun, door een hypothecaire lening van USD 3 miljoen (met huidige koers max. € 2,7 miljoen) af te sluiten op het luchthavengebouw van Winair. Deze lening is door zowel het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (€ 1 miljoen) als door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (max € 1,7 miljoen) gefinancierd.

Vuurwerksector

Dit betreft enerzijds de middelen in verband met een tijdelijke subsidieregeling, die als doel heeft om de vuurwerkbranche tegemoet te komen in de kosten die zij maakt voor de opslag van en extra transport voor het F2 vuurwerk dat voor de jaarwisseling 2020 – 2021 niet verkocht mocht worden

(€ 27,0 miljoen). Anderzijds betreft dit de bijdrage aan het agentschap RVO voor de uitvoeringskosten van de tijdelijke subsidieregeling vuurwerkbranche (€ 0,5 miljoen).

COVID-testen reizigers

Dit betreft middelen voor de vergoeding van testen voor uitgaande reizigers voor de periode 1 juli tot en met 30 september 2021. De uitgaven zijn voor de COVID-testen die vergoed worden in de Open House en de subsidieregeling voor de reisbranche om de afgenomen testen te vergoeden. Daarnaast betreft dit ook middelen voor de uitvoeringskosten.

2.2 Belangrijkste beleidsmatige uitgavenmutaties t.o.v. vorig jaar (bedragen x € 1.000)

	Art.	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021 (inclusief NvW, amendementen en 4 ISB's)		17.984.749	9.566.276	10.814.607	10.097.927	10.098.412	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2021		1.784.713	565.535	131.541	- 151.676	- 89.664	
Stand 1e suppletoire begroting 2021		19.769.462	10.131.811	10.946.148	9.946.251	10.008.748	
Mutaties 5e incidentele suppletoire begroting 2021		249.000					
Stand 5e incidentele suppletoire begroting 2021		20.018.462	10.131.811	10.946.148	9.946.251	10.008.748	
Belangrijkste mutaties							
1) Overheveling loon- en prijsbijstelling	99	- 159.319	- 132.682	- 199.912	- 195.890	- 195.796	
- waarvan naar Mobiliteitsfonds	26	135.845	109.418	164.840	162.771	138.181	
- waarvan naar Deltafonds	26	23.474	23.264	35.072	33.119	57.615	
2) Omvorming ProRail	26	- 7.130.300	7.336.000	0	0	0	
3) Beschikbaarheidsvergoeding OV	16	0	112.000	28.000	0	0	
4) Stikstofmaatregelen	14, 26	4.000	43.000	61.750	62.500	57.500	
5) Nieuwe taken ILT	24	5.022	9.760	2.046	2.046	2.046	
Overige mutaties		9.982	29.277	2.087	- 1.988	- 326	
Stand ontwerpbegroting 2022		12.907.166	17.661.848	11.040.031	10.008.809	10.067.968	10.068.675

Toelichting

1. Dit betreft de overboeking van de loon- en prijsbijstelling tranche 2021 naar de lenW-begrotingen Mobiliteitsfonds en Deltafonds.
2. De omvorming van ProRail tot ZBO is uitgesteld van 1 juli 2021 naar 1 januari 2022. De incidentele budgettaire mutatie als gevolg van de veranderde fiscale positie van ProRail schuift daarmee door van 2021 naar 2022.
3. Het kabinet heeft besloten om de huidige beschikbaarheidsvergoeding OV ongewijzigd te verlengen tot 1 september 2022. Op basis van de herstelprognoses van het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM) wordt voor de verlenging van de beschikbaarheidsvergoeding tot en met 31 augustus 2022 een bedrag van € 140 miljoen geraamde. Uitgaande van 80% bevoorschotting in 2022 worden de uitgaven voor dat jaar geraamde op € 112 miljoen en € 28 miljoen in 2023.
4. In het kader van het stikstofbeleid wordt een nieuw subsidieplatform gecreëerd voor lage en emissieloze mobiele werktuigen en de bouw van logistieke voertuigen, wordt een budget gereserveerd om aanbestendende rijksposten (RWS, ProRail, RVB) in staat te stellen om structureel uitstoot-verminderende criteria te stellen bij aanbestedingen en worden middelen gereserveerd voor het ontwikkelen van innovaties rondom nieuwe bouwconcepten en bouwlogistiek.
5. Het betreft een toevoeging van middelen aan artikel 24 voor de financiering van nieuwe taken van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Een nadere toelichting is opgenomen in het beleidsartikel en in de verdiepingsbijlage.

Tabel 3 Belangrijkste beleidsmatige ontvangstenmutaties t.o.v. vorig jaar (bedragen x € 1.000)

	Art.	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021 (inclusief NvW, amendementen en 4 ISB's)		19.753	17.445	13.883	15.787	14.163	
Mutaties 1e suppleoire begroting 2021		8.058	2.879	0	0	0	
Stand 1e suppleoire begroting 2021		27.811	20.324	13.883	15.787	14.163	
Mutaties 5e incidentele suppleoire begroting 2021		0	0	0	0	0	
Stand 5e incidentele suppleoire begroting 2021		27.811	20.324	13.883	15.787	14.163	
Belangrijkste mutaties							
1) Omvorming ILT	24		24.700	24.700	24.700	24.700	
Overige mutaties	Div.	- 504	- 13	- 203	- 1.984	- 325	
Stand ontwerpbegroting 2022		27.307	45.011	38.380	38.503	38.538	38.748

Toelichting

1. Dit betreft een technische mutatie als gevolg van de omvorming van de ILT van agentschap naar regulier dienstonderdeel vanaf 2022. Het gaat om de toevoeging van de ontvangsten uit de agentschapsparagraaf ILT (omzet derden en omzet overige departementen) aan de ontvangsten op beleidsartikel 24.

2.3 Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven

Tabel 4 Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven en bestemming (bedragen x €1.000)

Art.	Naam artikel (€ totale uitgaven artikel)	Juridisch verplichte uitgaven	Niet-juridisch verplichte uitgaven	Bestemming van de niet juridisch verplichte uitgaven
11	Integraal waterbeleid (€ 55.580)	€ 46.685 (84%)	€ 8.736 (16%)	<ul style="list-style-type: none"> • € 1.263 voor opdrachten algemeen waterbeleid (regie op uitvoering) • € 355 voor opdrachten voor kennis en innovatie • € 310 voor klimaatadaptatie • € 437 voor opdrachten waterveiligheid • € 216 voor opdrachten water internationaal • € 61 voor opdrachten operationalisering resultaatgerichte aanpak (HGIS) + Aarbevingendossier Groningen • € 1.020 voor opdrachten waterkwaliteit (kaderrichtlijn water, communicatie, glastuinbouw, waterstatistieken) • € 167 voor opdrachten op het gebied van grote oppervlakte wateren (gebiedsagenda Wadden) • € 744 voor opdrachten Marien en Internationaal Waterbeleid • € 4.163 voor overige opdrachten
13	Bodem en Ondergrond (€ 137.280)	€ 131.746 (98%)	€ 2.710 (2%)	<ul style="list-style-type: none"> • € 198 Bodemonderzoek en structuurvisie ondergrond • € 112 Drinkwater en waterketen (inclusief commissie van deskundigen en Caribisch NL) • € 2.400 Sanering EMK Stormpolderdijk Krimpen a/d IJssel
14	Wegen en verkeersveiligheid (€ 178.907)	€ 149.489 (83%)	€ 30.418 (17%)	<ul style="list-style-type: none"> • € 4.496 voor opdrachten Slimme en duurzame mobiliteit. Opdrachten bestaan uit diverse onderzoeken/ bijdragen (waaronder monitoring beleid en stimulering werkgeversaanpak) en communicatieactiviteiten. • € 4.645 voor diverse onderzoeken verkeersveiligheid en verkeersveiligheid campagnes • € 21.277 opdrachten/ bijdragen in het kader van Klimataatkoord (voor duurzame mobiliteit)
16	Openbaar vervoer en Spoor (€ 152.326)	€ 147.887 (91%)	€ 4.439 (9%)	<ul style="list-style-type: none"> • € 787 voor diverse opdrachten/onderzoeken omtrent OV en Stations • € 1.930 voor diverse opdrachten/onderzoeken omtrent Aansturing NS en ProRail en de nieuwe vervoerconcessie. • € 1.722 voor diverse opdrachten/onderzoeken omtrent Omvorming ProRail, Rijksinfrastructuur, Spoorveiligheid, Spoorgoederen, Omgeving en Strategie.
17	Luchtvaart (€ 27.366)	€ 20.298 (74%)	€ 7.068 (26%)	<ul style="list-style-type: none"> • € 7.068 voor diverse opdrachten/onderzoeken m.b.t. luchtvaartveiligheid, luchthavenontwikkeling, luchtverkeer, duurzaamheid en netwerkveiligheid en de opgaven voor de herziening van het luchtruim, Schiphol en Lelystad.
18	Scheepvaart en Havens (€ 38.880)	€ 36.132 (93%)	€ 2.748 (7%)	<ul style="list-style-type: none"> • € 2.748 voor diverse opdrachten/onderzoeken gericht op onder meer de binnenvaart, zeevaart, zeehavens en Caribisch Nederland.
19	Uitvoering Milieubeleid en Internationaal (€46.411)	€ 45.717 (98%)	€ 744 (2%)	<ul style="list-style-type: none"> • € 326 terugkomdagen conferenties, economische diplomatie (HGIS) • € 58 pilots satelliet data • € 162 Nationaal Milieu Programma (NMP) • € 198 vrijwillige bijdragen aan internationale organisaties (HGIS).
20	Lucht en Geluid (€28.188)	€ 27.989 (99%)	€ 199 (1%)	<ul style="list-style-type: none"> • € 199 opdrachten Uitvoering geluid.
21	Duurzaamheid (€55.770)	€ 54.457 (97%)	€ 1.613 (3%)	<ul style="list-style-type: none"> • € 857 voor diverse opdrachten/onderzoeken voor de uitvoering van het duurzaamheidsinstrumentarium • € 397 voor diverse opdrachten/onderzoeken voor de uitvoering van duurzame productketens • € 359 voor diverse opdrachten/onderzoeken voor de uitvoering van biomassa en ecosystemen
22	Omgevingsveiligheid en milieurisico's (€41.658)	€ 36.660 (88%)	€ 4.998 (12%)	<ul style="list-style-type: none"> • € 1.712 voor opdrachten en subsidies voor veiligheid van chemische stoffen. • € 89 voor opdrachten voor veiligheid van biotechnologie. • € 3.197 voor opdrachten en subsidies voor veiligheid van bedrijven en transport.
23	Meteorologie, seismologie en aardobservatie (€ 62.818)	€ 62.818 (100%)	€ 0 (0%)	—
24	Handhaving en toezicht (€ 182.359)	€ 182.359 (100%)	€ 0 (0%)	—
25	Brede doeluitkering (€ 954.172)	€ 954.172 (100%)	€ 0 (0%)	—
Totaal aan niet-juridisch verplichte uitgaven			€ 63.673	

2.4 Planning Strategische Evaluatie Agenda

IenW kent drie overkoepelende hoofdthema's: Mobiliteit, Milieu en Water. De themagewijze opzet sluit aan bij de begrotingsindeling, destijds ook bewust gekozen als invalshoek. Binnen de artikelen worden subthema's onderscheiden, deze sluiten veelal aan bij beleidsprioriteiten die eerder in de beleidsagenda zijn benoemd (paragraaf 2.1).

Onderstaande tabel bevat per beleidsthema de belangrijkste onderzoeken. Het betreft de periodieke verplichte rapportage (de voormalige beleidsdoorlichtingen), aangevuld met andere geprioriteerde onderzoeken.

Tabel 5 Planning Strategische Evaluatie Agenda

Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Toelichting onderzoek	Begrotingsartikel
Water	Waterveiligheid	Periodieke beoordeling van primaire waterkeringen: Rapportage eerste beoordelingsronde primaire waterkeringen	2023	In 2017 zijn in de Waterwet nieuwe normen voor primaire waterkeringen vastgelegd die uitgaan van overstroomingskansen. Van 2017 tot en met 2022 zijn de beheerders van de primaire keringen (waterschappen en Rijkswaterstaat) bezig om te beoordelen of de waterkeringen voldoen aan deze normen. Op basis van deze eerste Landelijke Beoordelingsronde (LBO-1) wordt een landelijke rapportage opgesteld die uiterlijk eind 2023 naar de Eerste en Tweede Kamer wordt gestuurdStand van kennis:De rapportage zal een beeld moeten geven in hoeverre de primaire keringen voldoen aan de normen.	11
Water	Waterveiligheid	Ex-post evaluatie Waterwet, 5 artikelen t.a.v. waterveiligheid	2024	De evaluatie komt voort uit wijzigingen van de Waterwet in 2014 en 2017. In 2014 had de wijziging betrekking op de doelmatigheid en bekostiging hoogwaterbescherming. In 2017 had de wijziging betrekking op de nieuwe normering primaire waterkeringen. De werking van de wetswijzigingen in de praktijk wordt geëvalueerd. Doel is te beoordelen in welke mate de doelen verbonden aan de wetswijzigingen zijn bereikt en te bezien of acties en/of aanpassingen nodig zijn om de werking te verbeteren	11
Water	Integraal	Monitoring: de staat van ons water	2022	Monitoring van de staat van het water en mijlpalen (structuurvisie) nationaal waterprogramma <ul style="list-style-type: none">• Een veilige en klimaatbestendige delta.• Een concurrerende, duurzame en circulaire delta.• Een schone en gezonde delta met hoogwaardige natuur. De wateropgaven staan niet op zichzelf; een integrale aanpak met andere opgaven in de fysieke leefomgeving zoals de energietransitie, woningbouw en de landbouw is noodzakelijk. Daarbij is het van groot belang dat 'aansluiten op de karakteristieken van het watersysteem' en 'meebewegen met water' leidende principes blijven voor de integrale aanpak van ruimtelijke ontwikkelingen in ons land. In Nederland komen veel opgaven voor de leefomgeving bij elkaar op een klein oppervlak. Niet alles kan, soms moeten keuzes worden gemaakt. Daarvoor zijn in het NWP een aantal afwegingsprincipes voor het waterbeleid en -beheer opgenomen.	11
Bodem	Evaluatie «Besluit financiële bepalingen bodemsanering» en de «Regeling financiële bepalingen bodemsanering 2005»		2022	Als verplichting voorkomend uit de Compatibiliteitswet en als voorbereiding voor de nieuwe subsidieregeling bodemsanering bedrijventerreinen, wordt de huidige subsidieregeling geëvalueerd.	13
	Rapportage taskforce bodemstelsel		2022	Rapportage van de taskforce die is ingesteld nav het rapport Kijken over granuliet en het besluit bodemkwaliteit.	13
Wegen en verkeersveiligheid	Beleidsdoorlichting		2023	Vervolg op de beleidsdoorlichting wegen en verkeersveiligheid uit 2017 (TK 32861 nr 27)	14

Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Toelichting onderzoek	Begrotingsartikel
	Staat van de infrastructuur	Monitoring	2022	Staat van de infra RWS: gestaafd door de 4 jaarlijkse externe validaties wordt de staat een instrument om vast te stellen of de technische staat van het hoofdwegennet voldoende op orde is.	14
	Mobiliteit	Ex ante onderzoek	2021	De integrale mobiliteitsanalyse (opvolger van de NMCA) brengt op hoofdlijnen in beeld waar potentiële bereikbaarheidsopgaven en mobiliteitsopgaven op de netwerken ontstaan en mogelijk samen komen op netwerk-of gebiedsniveau.TK 31305 nr 328. Het rapport bevat beleidsarme achtergrondrapportages voor o.a. wegen, verkeersveiligheid, goederentransport en onzekerheden.	14
	Duurzame mobiliteit	Monitor	2022	Voortgang klimaatakkoord thema duurzame mobiliteit (vervolg op TK 32813 nr 714)	14
	Verkeersveiligheid	Ex ante onderzoek	2022	Verkeersregelgeving: opties voor optimalisatie en samenhang wegenwet/wegenverkeerswet	14
	Verkeersveiligheid	Evaluatie	2022	De Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020–2021 is gestart in 2020 en volgens artikel 15 van de regeling wordt deze op doeltreffendheid en op effecten van de regeling in de praktijk geëvalueerd.	14
Openbaar vervoer	Staat van de infra	Monitoring	2022	Staat van de infra van Prorail: gestaafd door de 4 jaarlijkse externe validaties wordt de staat een instrument om vast te stellen of de technische staat van het hoofdspoorwegennet voldoende op orde is.	16
		Monitoring	2022	Voortgangsrapportage ERTMS (vervolg op 33652 nr 77)	16
	Corona	Evaluatie beschikbaarheidsvergoeding OV		De eerste regeling beschikbaarheidsvergoeding had betrekking op 2020. De verantwoordinginformatie voor deze regeling wordt in juli 2022 verwacht. Volgens artikel 11 van de regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding ov wordt voor 31 december 2022 een verslag over de doelmatigheid, de doeltreffendheid en andere effecten van de specifieke regeling in de praktijk gepubliceerd.	16
	Mobiliteit	Evaluatie fiscaal	2022	IB reisafstrek OV. Zie Miljoenennotabijlage voor specificatie. De integrale mobiliteitsanalyse (opvolger van de NMCA) brengt op hoofdlijnen in beeld waar potentiële bereikbaarheidsopgaven en mobiliteitsopgaven op de netwerken ontstaan en mogelijk samen komen op netwerk- of gebiedsniveau.TK 31305 nr 328. Het rapport bevat beleidsarme achtergrondrapportages voor o.a. spoor, goederentransport en onzekerheden.	16
	Mobiliteit	Ex ante onderzoek	2021		16
Luchtvaart		Beleidsdoorlichting luchtvaart	2024	Vervolg op de beleidsdoorlichting uit 2017.	17
		Monitoring	2022	Staat van Schiphol. In de staat van Schiphol geeft de ILT een beeld van de veiligheid en duurzaamheid op en rond Schiphol.	17
		Monitoring	2022	De jaarlijkse Monitor Netwerkqualiteit en Staatsgaranties van SEO Economisch Onderzoek geeft een beeld van de ontwikkeling van de netwerkqualiteit op Schiphol ten opzichte van enkele concurrerende luchthavens. Daarnaast wordt in de monitor het netwerk van Air France KLM vanaf Schiphol vergeleken met dat vanaf Parijs Charles de Gaulle. Zo wordt de naleving van de staatsgaranties gevolgd die in het kader van de fusie van KLM met Air France zijn afgesproken. De monitor richt zich op de kwaliteit van de directe verbindingen vanaf luchthavens («directe connectiviteit»), de verbindingen vanaf luchthavens met een overstap onderweg («indirecte connectiviteit») en de huboperatie op luchthavens («hubconnectiviteit»).	17
		Monitoring	2022	Onder andere in de Actieagenda Schiphol (Kamerstukken II 2015–2016, 29 665, nr. 224) staat dat het belangrijk is dat Schiphol een concurrerend kosten niveau behoudt. Om dit te kunnen vaststellen, vindt jaarlijks een vergelijking plaats van de luchthavengelden, de Air Traffic Control (ATC)-heffingen en de overheidsheffingen op Schiphol en tien	17

Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Toelichting onderzoek	Begrotingsartikel
Luchtvaart	Staat van de luchtvaart en veiligheid	Evaluatieonderzoek	2023	concurrente luchthavens. In deze benchmark wordt berekend wat op de verschillende luchthavens voor een vergelijkbaar pakket vluchten betaald zou moeten worden	
		Monitoring	2022	Evaluatieonderzoek per publiek belang en governance. De nieuwe koers van het luchtvaartbeleid stelt vier publieke belangen centraal (Veilige luchtvaart; Nederland goed verbonden; Een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving; Duurzame luchtvaart). Via monitoring en evaluatie wordt bepaald of de acties op koers liggen, hoe het staat met het halen van de doelen en of het nodig is om het beleid bij te stellen. Eerste helft 2022 zal de eerste editie verschijnen van de in de uitvoeringsagenda bij de Luchtvaartnota aangekondigde monitor luchtvaart. Daarin staat een uitgebreidere set van indicatoren en kentallen (voor alle publieke belangen en thema's) om het luchtvaartbeleid te monitoren en evalueren. Hiervoor wordt onder andere informatie gebruikt uit (bestaande) monitors, zoals de monitor Netwerkqualiteit, de Staat van Schiphol en de systeemmonitor luchtvaartveiligheid.	17
		Evaluatie	2023	In april 2017 heeft de Onderzoeksraad voor de Veiligheid (OVV) zijn rapport gepubliceerd van een onderzoek naar de veiligheid van het vliegverkeer op en rond Schiphol met daarin enkele aanbevelingen. De minister van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) heeft besloten een (vervolg)evaluatie uit te voeren van de opvolging daarvan.	17
Scheepvaart	Staat van de infrastructuur RWS	Beleidsdoorlichting	2023	Vervolg op de beleidsdoorlichting scheepvaart en havens uit 2016	18
		Mobiliteit	Ex ante onderzoek	Staat van de infrastructuur RWS: gestaafd door de 4 jaarlijkse externe validaties wordt de staat een instrument om vast te stellen of de technische staat van het hoofdvaarwegennet voldoende op orde is.	18
		Duurzame mobiliteit	Ex post onderzoek	De integrale mobiliteitsanalyse (opvolger van de NMCA) brengt op hoofdlijnen in beeld waar potentiële bereikbaarheidsopgaven en mobiliteitsopgaven op de netwerken ontstaan en mogelijk samen komen op netwerk-of gebiedsniveau.TK 31305 nr 328. Het rapport bevat beleidsarme achtergrondrapportages voor o.a. vaarwegen, goederenvervoer en onzekerheden.	18
Internationaal		Beleidsdoorlichting	2025	Eindevaluatie Green deal Binnenvaart, Zeevaart en Zeehavens	18
		Beleidsdoorlichting	2025	Met het beleid 'Milieubeleid en internationaal' wordt gericht ingezet op internationale samenwerking met overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen om de klimaatveerbaarheid, duurzaam waterbeheer, slimme en groene mobiliteit en circulaire economie in binnen- en buitenland te versterken. Stand van kennis: Over het beleid 'Milieubeleid en internationaal' is in 2018 de laatste beleidsdoorlichting uitgebracht. Kennisbehoefte: Er is behoefte om in 2024 het beleid door te lichten.	19
		Beleidsdoorlichting	2026	In vervolg op de beleidsdoorlichting NSL uit 2019 is er 5 jaar na in werking treding van het Schone Lucht Akkoord behoefte om deze door te lichten. Het SLA heeft een doorlooptijd tot 2030.	20
Lucht en geluid	Lucht	Beleidsdoorlichting	2022	Vooruitlopend op de evaluatie van het nieuwe stelsel voor geluidsanering in 2027 wordt teruggeblkt op de resultaten die zijn geboekt onder de wet geluidhinder.	20
Circulaire economie	Monitoring	Monitoring	2022	Naast de publieke waardescan en de beleidsdoorlichting wordt er jaarlijks gemonitord door PBL of de doelstellingen voor 2030 (halvering gebruik van abiotische grondstoffen) en 2050 (volledig circulaire economie) gehaald worden.	21

Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Toelichting onderzoek	Begrotingsartikel
Omgevingsveiligheid en milieurisico's		Beleidsdoorlichting	2025	Opvolging van de in 2018 uitgebrachte beleidsdoorlichting waarin teruggeblkt wordt of de doelstelling: een gezond en veilig Nederland dat als zodanig wordt ervaren door haar inwoners wordt bereikt.	22
Taken meteorologie en seismologie		Evaluatie	2022	Evaluatie Rtms. De evaluatie van de Wtms (2021) zal mogelijk doorwerken in de regeling tms.	23
Taken Inspectie		Evaluatie	2022		24

Voor het meest recente overzicht van de realisatie van beleidsdoelighingen, klik op deze link: [Status beleidsdoorlichtingen](#). Zie voorts de tabel <[Realisatie beleidsdoorlichtingen | Ministerie van Financiën - Rijksoverheid \(rijksfinancien.nl\)](#)>. Voor een verdere onderbouwing van de strategische evaluatie agenda zie «Bijlage 5: Strategische Evaluatie Agenda».

2.5 Overzicht risicoregelingen

In het overzicht van risicoregelingen worden garanties en/of achterborgstellingen opgenomen die een departement verstrekt aan derden buiten de sector Overheid. Een garantie is een voorwaardelijke financiële verplichting van de overheid aan een derde buiten de overheid, die pas tot uitbetaling komt als zich bij de wederpartij een bepaalde omstandigheid (realisatie van een risico) voordoet.

Bij het Ministerie van IenW is momenteel sprake van de garantieregeling Borgstellingskrediet Bodemsanering midden- en kleinbedrijf (MKB), waarvan de lopende regelingen worden beheerd tot einde looptijd (2027). Het Borgstellingskrediet Bodemsanering MKB betreft de mogelijkheid voor een ondernemer in het midden- en kleinbedrijf, met onvoldoende middelen of te weinig zekerheden voor krediet bij een bank, om een borgstelling voor een gedeelte van het benodigde budget voor bodemsanering aan te vragen. Overeenkomstig de aankondiging in de Begroting 2016 heeft er in 2016 een evaluatie plaatsgevonden naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van de regeling bijzondere financiering Borgstellingskrediet Bodemsanering MKB. De conclusie van de evaluatie, uitgevoerd door Ernst & Young (EY), is dat hoewel de regeling bodemsaneringsborgstellingskrediet complementair is aan andere regelingen op het gebied van bodemsaneringen, de relevantie van de regeling gering is. Het Borgstellingskrediet Bodemsanering MKB is mede naar aanleiding van deze evaluatie in 2016 beëindigd. In 2022 wordt alleen nog garant gestaan voor een lopende garantie ter grootte van € 264.000.

Tabel 6 Overzicht verstrekte garanties (bedragen x € 1.000)

Art.	Omschrijving	Uitstaande Garanties 2020	Geraamd te verlenen 2021	Geraamd te vervallen 2021	Uitstaande garanties 2021	Geraamd te verlenen 2022	Geraamd te vervallen 2022	Uitstaande Garanties 2022	Garantieplafond	Totaal plafond
Artikel 13 Bodem en Ondergrond	MKB Krediet	264	0	0	264	0	0	264	0	0
	Totaal	264	0	0	264	0	0	264	0	0

Tabel 7 Overzicht uitgaven en ontvangsten garanties (bedragen x € 1.000)

Art.	Omschrijving	Stand				Stand				Stand			
		Uitgaver 2020	Ontvangsten 2020	risico-voorziening 2020	Saldo 2020	Uitgaver 2021	Ontvangsten 2021	risico-voorziening 2021	Saldo 2021	Uitgaver 2022	Ontvangsten 2022	risico-voorziening 2022	Saldo 2022
Artikel 13 Bodem en Ondergrond	MKB Krediet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Totaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

De verstrekte lening betreft een hypothecaire lening aan Winair op het luchthavengebouw van Winair ter waarde van USD 3 miljoen. Daarmee kan het bedrijf, dat essentieel is voor de interinsulaire verbinding van Saba en Sint Eustatius, op korte termijn blijven opereren.

Tabel 8 Overzicht verstrekte leningen (bedragen x € 1.000)

Art.	Omschrijving	Uitstaande lening in andere valuta	Uitstaande lening	Looptijd lening
Artikel 17 Luchtvaart	Hypothecaire lening Winair	\$ 3000	2.700	uiterlijk 1-7-2023

3. Beleidsartikelen

3.1 Artikel 11 Integraal Waterbeleid

A. Algemene doelstelling

Het op orde houden van een duurzaam watersysteem tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten, waardoor Nederland droge voeten heeft, over voldoende zoetwater beschikt en schoon (drink)water heeft en kan blijven gebruiken, nu en in de toekomst.

B. Rol en verantwoordelijkheid

(Doen) uitvoeren

Vanuit de begroting Hoofdstuk XII wordt bijgedragen aan het Deltafonds (zie extracomptabiele verwijzingen). Vanuit het Deltafonds worden maatregelen en voorzieningen op het gebied van waterveiligheid (artikel 1), zoetwatervoorziening (artikel 2), exploitatie, onderhoud en vernieuwing (artikel 3) en waterkwaliteit (artikel 7) bekostigd. De rol (doen) uitvoeren heeft betrekking op taken binnen de beleidsdomeinen waterveiligheid, zoetwatervoorziening, waterkwaliteit, waterkwantiteit en internationaal:

- Waterveiligheid. Het waarborgen van de bescherming door primaire waterkeringen langs het kust- en IJsselmeergebied en de rivieren volgens het wettelijk niveau; alsmede het dynamisch handhaven van de kustlijn conform herziene basiskustlijn 2018 en handhaving kustfundament.
- Waterveiligheid en Zoetwatervoorziening. Het (doen) uitvoeren van verkenningen en studies.
- Waterveiligheid en Waterkwaliteit. Het (doen) uitvoeren van aanlegprojecten, zoals het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP), Ruimte voor de Rivier, de Maaswerken (alle waterveiligheid), het Verbeterprogramma Waterkwaliteit Rijkswateren en de Programmatische Aanpak Grote Wateren (beiden waterkwaliteit).
- Waterveiligheid, Waterkwantiteit en Waterkwaliteit. Het (doen) uitvoeren van exploitatie, onderhoud en vernieuwing.
- Natuur, het (doen) uitvoeren van passend beheer op eigen areaal in N2000-gebieden.
- Internationaal. Kennisuitwisseling met buitenlandse partijen op het gebied van waterveiligheid, waterzekerheid en 'governance' ter bevordering van de Nederlandse positie en verdienvermogen in het buitenland. Het betreft bilaterale en multilaterale samenwerking en richt zich vooral op klimaatadaptatie en water. De samenwerking is beschreven in de Nederlandse Internationale Waterambitie (NIWA) en is ondertekend door de Ministeries van IenW, BZ, LNV en EZK. Deze beleidsnotitie (Kamerstukken II 2018-2019, [32 605, nr. 204](#)) is in 2019 aan de Tweede Kamer aangeboden en is gericht op het behalen van de duurzaamheidsdoelstellingen van de Verenigde Naties per 2030.

Regisseren

De Minister is verantwoordelijk voor de vormgeving van het integrale waterbeleid, voor het Deltaprogramma en het toezicht op de uitvoering van de gerelateerde wet- en regelgeving. Ook is de Minister verantwoordelijk voor het verbeteren van de doeltreffendheid en de doelmatigheid van de bestuurlijke organisatie en het instrumentarium ten behoeve van het waterbeleid. De rol «regisseren» heeft in dit artikel betrekking op taken

binnen de beleidsdomeinen waterveiligheid, waterkwantiteit, zoetwatervoorziening, waterkwaliteit en innovatie, exportbevordering en internationale samenwerking (m.b.t. de Noordzee).

- Waterveiligheid. Het zorgen voor het ontwikkelen en implementeren van waterveiligheidsbeleid gericht op alle primaire waterkeringen in Nederland. Tevens het zorgdragen voor de waterveiligheid van de regionale waterkeringen in het beheer van het Rijk.
- Het zorgen voor wettelijke kaders en instrumentarium voor het beoordelen en ontwerpen van primaire waterkeringen. Ontwikkelen van kaders voor het toetsen op veiligheid van de regionale waterkeringen in het beheer van het Rijk. Deze aanpak is onder andere terug te vinden in het concept Nationaal Waterprogramma 2022-2027.
- Waterkwantiteit en Zoetwatervoorziening. Het zorgen voor het ontwikkelen en implementeren van integraal waterbeleid in een aanpak gericht op de gebieden met grote Rijkswateren. Het realiseren van een maatschappelijk afgewogen verdeling van water en het daartoe zo te beheren hoofdwatersysteem dat wateroverlast en -tekort worden voorkomen. Het zorgen voor kaders en instrumentarium voor regionale afwegingen om het regionale watersysteem op orde te brengen en te houden. Deze aanpak is onder andere terug te vinden in het Nationaal Waterplan 2016–2021 (Kamerstukken II 2014–2015, [31 710, nr. 35](#)) en het Beheer- en Ontwikkelprogramma voor de Rijkswateren 2016–2021. Hierbij worden maatregelpakketten geregisseerd voor waterbeschikbaarheid op de korte en lange termijn in het Deltaprogramma Zoetwater. Het betreft maatregelen voor het robuuster maken van het watersysteem (nationaal en regionaal) en om de gevolgen van langdurige droogte en lage rivierafvoeren ten gevolge van klimaatverandering zoveel mogelijk te beperken.
- Waterkwaliteit. Het ontwikkelen van beleid ten behoeve van het bereiken van een goede ecologische en chemische waterkwaliteit van de oppervlaktewateren in de Rijkswateren van de stroomgebieden van de Rijn, Maas, Schelde, Eems. De uitvoering gericht op het behalen van een goede chemische en kwantitatieve toestand van de grondwateren in de vier stroomgebieden conform de voorschriften zoals opgenomen in de Kaderrichtlijn Water (KRW), om in drie planperiodes uiterlijk in 2027 aan de Europese verplichtingen te voldoen.
- Nederlands deel van de Noordzee. Het gaat hier om het ontwikkelen van beleid en het nemen van maatregelen voor het bereiken van een gezonde zee met een duurzaam gebruik in het Nederlandse deel van de Noordzee. Dit gebeurt in samenwerking en samenhang met de andere Noordzeelanden, conform de vereisten zoals opgenomen in de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM) en de Richtlijn voor Maritieme Ruimtelijke Planning (MSP). De coördinerende verantwoordelijkheid voor de KRM en de MSP ligt bij de Minister van IenW, tezamen in overeenstemming met de Ministers van LNV, EZK en BZK voor zover het aangelegenheden betreft die mede tot hun verantwoordelijkheid behoren. Ook in de context van het Noordzeeakkoord draagt de minister van IenW een coördinerende verantwoordelijkheid, in dit geval voor de Rijksinbreng en financiële governance gedurende de implementatie van dit akkoord tot en met 2030.
- Natuur. Op grond van de Vogel- en Habitatriktlijn worden beheerplannen voor Natura 2000-gebieden opgesteld. Er is een verantwoordelijkheid om maatregelen te nemen gericht op een goede staat van instandhouding. Bij aanlegmaatregelen wordt dit gecombineerd met verbeteringen op het gebied van waterkwaliteit en wordt gebruik

gemaakt van de trajecten Kaderrichtlijn Water en de Programmatische Aanpak Grote Wateren. Daarnaast wordt op eigen terrein passend natuurbeheer gevoerd.

- Innovatie en exportbevordering. Het ontwikkelen van beleid, onder andere ten behoeve van de Topsector Water, gericht op het ontwikkelen van kennis, het bevorderen van innovatie en het versterken van de samenwerking tussen het bedrijfsleven, de kennisinstellingen en de overheid (de gouden driehoek) om de internationale concurrentiekracht van het Nederlandse bedrijfsleven te versterken. Hierbij wordt een sterke thuismarkt (kennis en innovatie) gekoppeld aan een concurrerend Nederland in het buitenland. Voor dit laatste gaat het daarbij onder meer om het ontvangen van buitenlandse delegaties en het organiseren en uitvoeren van bilaterale handelsmissies. Daarnaast regisseert de Minister de afstemming van het waterbeheer met de landen rondom de Noordzee en met de buurlanden bovenstroms gelegen in de stroomgebieden van Rijn, Maas, Schelde en Eems. Ten slotte is de Minister verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van (een deel van) de wet- en regelgeving door de ILT op de beleidsterreinen waterkwantiteit en waterkwaliteit (zie beleidsartikel 24 Handhaving en Toezicht).

Conform de Waterschapswet stelt de Minister de vergoeding vast die de waterschappen verschuldigd zijn voor het organiseren van de waterschapsvolkiezingen door de gemeenten. De vergoedingen worden jaarlijks rechtstreeks door BZK ontvangen en in het Gemeentefonds opgenomen.

Indicatoren en Kengetallen

Hoogwaterbescherming

Hieronder is de beleidsmatige indicator voor hoogwaterbescherming opgenomen. In productartikelen 1, 2 en 3 van het Deltafonds zijn de aan dit beleidsartikel gerelateerde productindicatoren en/of -kengetallen opgenomen.

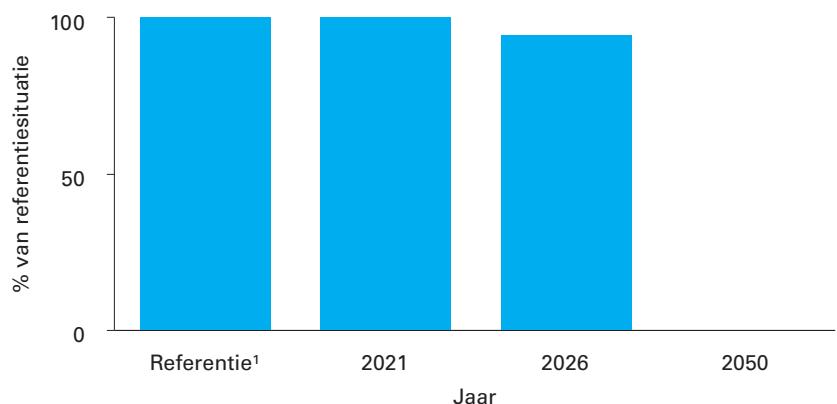
Ongeveer 60% van ons land zou regelmatig onder water staan als er geen dijken en duinen zouden zijn. In dit gebied wonen negen miljoen mensen en wordt 70% van ons BNP verdiend. Maatschappelijk gezien is aandacht voor de waterveiligheid dus van cruciaal belang voor de leefbaarheid en de economie van Nederland (Kamerstukken II 2015–2016, [34 436, nr. 3](#)).

Doel van het waterveiligheidsbeleid is:

- Iedereen in Nederland die achter een dijk woont, krijgt ten minste een basis beschermingsniveau van 1/100.000 per jaar. Dat wil zeggen dat de kans voor een individu om te overlijden als gevolg een overstroming niet groter mag zijn dan 0,001% per jaar.
- Daarnaast wordt extra bescherming geboden op plaatsen waar kans is op:
 - grote groepen slachtoffers;
 - en/of grote economische schade;
 - en/of ernstige schade door uitval van vitale en kwetsbare infrastructuur van nationaal belang.

Als basis voor het bereiken van de doelen van het waterveiligheidsbeleid geldt sinds 1 januari 2017 een nieuwe normering voor de primaire waterkeringen. In 2050 moeten al deze keringen aan de wettelijke normen voldoen.

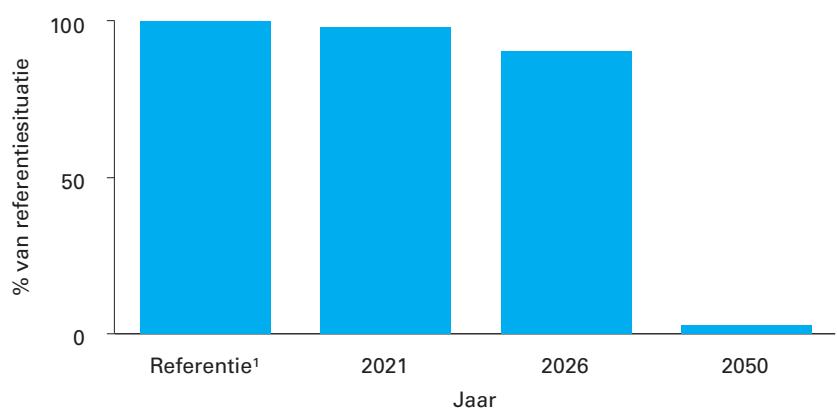
Figuur 4 Ontwikkeling in het halen van het basisbeschermingsniveau t.o.v. de referentiesituatie

¹ De referentiesituatie zoals bepaald t.b.v. de tussentijdse wijziging NPW1 in 2014.

Bron: RWS

Figuur 5 Ontwikkeling in het afnemen van het economisch risico t.o.v. de referentiesituatie.

¹ De referentiesituatie zoals bepaald t.b.v. de tussentijdse wijziging NPW1 in 2014.

Bron: RWS

Toelichting

Het waterveiligheidsbeleid is erop gericht om het risico van overstromingen naar het aanvaard risiconiveau te krijgen in 2050. Dit betekent een basisbeschermingsniveau voor iedereen en een economisch risico waarbij de kosten en baten tegen elkaar opwegen. Daarvoor zijn in 2017 nieuwe normen in de Waterwet vastgelegd waaraan alle primaire keringen in 2050 moeten voldoen. In de periode tot aan 2050 worden primaire keringen die niet aan die nieuwe normen voldoen versterkt via het HWBP.

De primaire keringen voldoen nog niet allemaal aan die nieuwe norm. Er is berekend hoe groot het economische risico is en hoeveel mensen wonen in een gebied waar het basisbeschermingsniveau nog niet wordt gehaald op het moment dat het nieuwe beleid (2014) is vastgelegd. Dit wordt de referentiesituatie genoemd en de waarden zijn op 100% gesteld. Ten opzichte van deze referentie wordt de ontwikkeling van het overstromingsrisico in de tijd afgezet. Doordat keringen versterkt gaan worden, zal het

aantal mensen waarvoor het basisbeschermingsniveau nog niet is gehaald en het economisch risico de komende 30 jaar afnemen tot het niveau dat volgens het beleid in 2050 bereikt moet zijn.

Het (actuele) risico in 2021 is gebaseerd op de gerealiseerde versterking tot en met 2020 in het HWBP; tot en met 2020 is circa 23 kilometer dijk versterkt. De afname van het risico tot 2026 is gebaseerd op de realisatieprognose van dijkversterkingen tot en met 2025, zoals is opgenomen in het HWBP. Aangezien er tot 2021 nog maar weinig kringen in het HWBP zijn versterkt, is het economisch risico met circa 1% afgenomen ten opzichte van de referentiesituatie. Op basis van de verwachte realisatie van versterkingen tot en met 2025 zal het economisch risico dan met circa 9% ten opzichte van de referentiesituatie zijn afgenomen.

In 2050 moeten alle kringen aan de nieuwe normen voldoen. Dan moet overal aan het basisbeschermingsniveau zijn voldaan en is het economisch risico afgenomen tot het aanvaard economisch risiconiveau. In de indicator wordt daarom ook het jaar 2050 geprojecteerd.

Waterkwaliteit (schoon (drink)water)

Het bereiken van een goede ecologische en chemische kwaliteit van de oppervlaktewateren in de stroomgebieden van de Rijn, Maas, Schelde en Eems, en van een goede chemische en kwantitatieve toestand van de grondwateren in de vier stroomgebieden is afhankelijk van de maatregelen die verschillende overheden in binnen- en buitenland treffen. Zowel in Nederland als in de omringende landen werkt men daaraan volgens de systematiek van de Kaderrichtlijn Water, in een cyclus van zes jaar. Een actuele beschrijving van de toestand is opgenomen in de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027. Dit is een actualisatie van de toestandbeschrijving uit de vorige plannen van 2015. In 2027 zal het beeld opnieuw geactualiseerd worden. De voortgang van de uitvoering van maatregelen wordt jaarlijks gedaan in de rapportage «De Staat van Ons Water» en onderliggende jaarrapportage ecologische waterkwaliteit en natuur (Kamerstukken II 2020-2021, [27625 nr. 538](#); [onswater](#))

Integraal waterbeleid

In De Staat van Ons Water wordt vanaf 2016 jaarlijks integraal door de partners van het Bestuursakkoord Water (BAW) gerapporteerd over de voortgang van de uitvoering van het waterbeleid in het voorgaande jaar. De Stuurgroep Water heeft in december 2018 besloten dat vanaf 2019 De Staat van Ons Water uitsluitend zal worden gericht op de Tweede Kamer als doelgroep. Meer uitgebreide informatie over De Staat van Ons Water is te vinden op de website [onswater](#) en [noordzeeloket](#).

C. Beleidswijzigingen

Klimaatadaptatie Internationaal

In navolging van de Climate Adaptation Summit (CAS) in 2021 ligt er een goede kans om internationaal door te pakken op klimaatadaptatie, waarbij Nederland als gidsland kan optreden om de mondiale agenda aan te jagen en bij te dragen aan de VN duurzaamheidsdoelen (SDG's) per 2030. Vele wereldleiders hebben toeleggingen gedaan om breed in te zetten op klimaatweerbaarheid. Het ministerie van IenW is het leidende departement op klimaatadaptatie en coördineert het nationale klimaatadaptatie-beleid, zij heeft dit onderwerp (nationaal en internationaal) als het prioritair speerpunt benoemd. Onderdeel hiervan is een versterkte internationale inzet op adaptatie. Het exacte ambitieniveau (en meerjarig budget) hangt

mede af van de kabinetskeuzes zodra een nieuwe regering is geformeerd. De inzet is gericht op het behalen van de SDG's in 2030 met inzet op de Klimaatverdrag van Parijs (gericht op klimaatadaptatie via de UNFCCC en COP's) evenals via diverse internationale organisaties, conferenties en werkplannen (zoals via VN, OESO, IFI's) en bilaterale samenwerkingsprogramma's op Water en Klimaat. In de HGIS-brief van 2021 zijn middelen beschikbaar gesteld voor 2021 tot en met 2023 voor inzet op post-CAS activiteiten. Het budget wordt ingezet op samenwerking via internationale coalities en via programma's met multilaterale partners en diverse kennisuitwisselingsprogramma's. Voor 2022 gaat het om € 1,5 miljoen en voor 2023 om € 1,5 miljoen.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 9 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid art.11 (bedragen x € 1.000)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Verplichtingen	30.283	46.687	55.320	49.107	48.106	49.243	46.651
Uitgaven	49.982	66.088	55.580	49.102	48.101	49.208	46.614
Waarvan juridisch verplicht			84%				
1 Algemeen waterbeleid	39.450	46.466	35.005	32.589	31.358	33.621	34.027
Opdrachten	2.232	8.381	9.017	6.601	5.460	7.723	8.129
Opdrachten CORA (HGIS)	212	1.463	1.129	1.027	0	0	0
Klimaat Bestuur	389	1.092	1.432	1.332	1.332	1.262	1.262
Regie Innovatie	593	843	867	867	981	1.006	1.006
Risico onvoorzien	0	3.384	4.262	2.139	1.905	4.083	4.489
Overige opdrachten	1.038	1.599	1.327	1.236	1.242	1.372	1.372
Subsidies	14.677	17.961	11.321	11.321	11.321	11.321	11.321
Incidentele subsidie WKB	1.286	66	0	0	0	0	0
Partners voor Water 4 (HGIS)	10.297	16.366	0	0	0	0	0
Partners voor Water 5 (HGIS)	0	0	11.252	11.252	11.252	11.252	11.252
Blue Deal (HGIS)	2.900	1.400	0	0	0	0	0
Overige subsidies	194	129	69	69	69	69	69
Bijdragen aan agentschappen	15.343	15.667	14.667	14.667	14.577	14.577	14.577
- Waarvan bijdrage aan agentschap KNMI	612	1.395	394	394	394	394	394
- Waarvan bijdrage aan agentschap RWS	14.731	14.272	14.273	14.273	14.183	14.183	14.183
Bijdragen aan medeoverheden	6.568	4.457	0	0	0	0	0
Bijdragen medeoverheden WKB	6.568	4.457	0	0	0	0	0
Bijdragen aan (inter-)nationale organisaties	630	0	0	0	0	0	0
2 Waterveiligheid	2.704	3.249	3.118	3.149	3.149	3.149	3.149
Opdrachten	2.704	3.249	3.118	3.149	3.149	3.149	3.149
RWS waterveiligheid	1.989	2.702	2.456	2.456	2.456	2.456	2.456
Overige opdrachten	715	547	662	693	693	693	693
3 Grote oppervlaktewateren	1.473	1.707	1.565	1.565	1.565	1.565	1.565
Opdrachten	1.273	1.607	1.465	1.465	1.465	1.465	1.465
RWS Zuid-Westelijke Delta	1.052	1.050	1.050	1.050	1.050	1.050	1.050
Overige opdrachten	221	557	415	415	415	415	415
Bijdragen aan medeoverheden	200	100	100	100	100	100	100
4 Waterkwaliteit	6.355	14.666	15.892	11.799	12.029	10.873	7.873
Opdrachten	3.692	12.401	14.202	10.109	10.339	9.183	6.183
MIW opdrachten	141	1.111	789	869	639	639	639
Noordzee akkoord	0	6.962	9.456	5.426	5.656	4.500	1.500
RWS WKK opdrachten	3.069	3.722	2.886	2.886	3.116	3.116	3.116
WKK opdrachten	482	524	1.071	928	928	928	928
Overige opdrachten	0	82	0	0	0	0	0
Subsidies	400	400	0	0	0	0	0
Bijdragen aan medeoverheden	500	0	0	0	0	0	0
Bijdragen aan (inter-)nationale organisaties	1.763	1.865	1.690	1.690	1.690	1.690	1.690
Ontvangsten	258	454	143	0	0	0	0

Extracomptabele verwijzingen

Tabel 10 Extracomptabele verwijzingen naar artikel 1 Investeren in waterveiligheid van het Deltafonds (x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026
Bijdrage uit artikel 26 van Hoofdstuk XII aan artikel 1 Investeren in waterveiligheid	401.973	559.423	479.243	225.472	358.044
Andere ontvangsten van artikel 1 Investeren in waterveiligheid	166.404	143.525	144.108	140.010	158.159
Totale uitgaven op artikel 1 Investeren in waterveiligheid	568.377	702.948	623.351	365.482	516.203
waarvan					
01.01 Grote projecten waterveiligheid	109.499	90.301	2.095	785	73.126
01.02 Overige aanlegprojecten waterveiligheid	448.187	600.070	610.129	354.501	434.388
01.03 Studiekosten	10.691	12.577	11.127	10.196	8.689

Tabel 11 Extracomptabele verwijzingen naar artikel 2 Investeren in zoetwatervoorziening van het Deltafonds (x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026
Bijdrage uit artikel 26 van Hoofdstuk XII aan artikel 2 Investeren in zoetwatervoorziening	62.989	68.807	46.687	45.535	24.193
Andere ontvangsten van artikel 2 Investeren in zoetwatervoorziening					
Totale uitgaven op artikel 2 Investeren in zoetwatervoorziening	62.989	68.807	46.687	45.535	24.193
waarvan					
02.02 Overige waterinvesteringen zoetwatervoorziening	58.321	63.657	41.898	41.898	21.993
02.03 Studiekosten	4.668	5.150	4.789	3.637	2.200

Tabel 12 Extracomptabele verwijzingen naar artikel 3 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing van het Deltafonds (x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026
Bijdrage uit artikel 26 van Hoofdstuk XII aan artikel 3 Beheer, onderhoud en vernieuwing	232.337	258.078	188.061	245.946	156.869
Andere ontvangsten van artikel 3 Beheer, onderhoud en vernieuwing					
Totale uitgaven op artikel 3 Beheer, onderhoud en vernieuwing	232.337	258.078	188.061	245.946	156.869
waarvan					
03.01 Watermanagement	7.634	7.634	7.660	7.660	7.660
03.02 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing	224.703	250.444	180.401	238.286	149.209

Tabel 13 Extracomptabele verwijzingen naar artikel 4 Experimenteren cf. art. III Deltawet van het Deltafonds (x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026
Bijdrage uit artikel 26 van Hoofdstuk XII aan artikel 4 Experimenteren cf. art. III Deltawet	21.842	215.594	89.327	89.517	58.841
Andere ontvangsten van artikel 4 Experimenteren cf. art. III Deltawet					
Totale uitgaven op artikel 4 Experimenteren cf. art. III Deltawet	21.842	215.594	89.327	89.517	58.841
waarvan					
04.02 GIV/PPS	21.842	215.594	89.327	89.517	58.841

Tabel 14 Extracomptabele verwijzing naar artikel 5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven (x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026
Bijdrage uit artikel 26 van Deltafonds aan artikel 05 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven	339.405	349.899	417.959	480.357	471.571
Andere ontvangsten van artikel 05 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven					
Totale uitgaven op artikel 05 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven	339.405	349.899	417.959	480.357	471.571
waarvan					
05.01 Apparaat	249.947	241.017	246.533	252.198	247.099
05.02 Overige uitgaven	70.641	68.696	69.013	69.339	69.462
05.03 Investeringsruimte	3.500	21.016	7.425	27.425	18.585
05.04 Reserveringen	15.317	19.170	94.988	131.395	136.425

Tabel 15 Extracomptabele verwijzingen naar artikel 7 Investeren in waterkwaliteit van het Deltafonds (x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026
Bijdrage uit artikel 26 van Hoofdstuk XII aan artikel 7 Investeren in waterkwaliteit	102.873	116.603	119.201	129.721	146.275
Andere ontvangsten van artikel 7 Investeren in waterkwaliteit		602			
Totale uitgaven op artikel 7 Investeren in waterkwaliteit	103.475	116.603	119.201	129.721	146.275
waarvan					
07.01 Real. progr. Kaderrichtlijn water	73.258	84.215	67.441	78.834	88.308
07.02 Overige aanlegprojecten Waterkwaliteit	21.767	26.288	40.760	41.374	55.967
07.03 Studiekosten waterkwaliteit	8.450	6.100	11.000	9.513	2.000

Tabel 16 Extracomptabel overzicht Rijksbijdrage Noordzeeakkoord (x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Visserij: sanering, LNV (€ 74 miljoen) ¹	75	1.695	35.930	35.430	870	0	0	0	0	0	0
Visserij: innovatie LNV (€ 10 miljoen excl. bijdrage uit EMVAF) ²	0	0	0	2.500	2.700	2.800	1.200	800	0	0	0
Onderzoek, monitoring en natuurherstel, IenW (€ 24 miljoen excl. bijdrage uit EMVAF)	0	500	5.000	5.000	5.000	4.500	1.500	1.000	500	500	500
Onderzoek, monitoring en natuurherstel: WOZEP vanaf 2024, EZK (€ 21 miljoen)	0	0	0	0	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Versterking toezicht NVWA, LNV (€ 14 miljoen)	0	500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Veilige doorvaart windparken (€ 12 miljoen)	0	6.462	4.456	426	656	0	0	0	0	0	0
Totaal: € 155 miljoen t/m 2030 (excl. bijdrage uit EMVAF)	75	9.157	46.886	44.856	13.726	11.800	7.200	6.300	5.000	5.000	5.000

1 voor de middelen van LNV is een kasschuijf doorgevoerd om de middelen doelmatiger in te kunnen zetten. Dit heeft als gevolg dat de kasritmes in Tabel 16 afwijken van de geplande kasritmes.

2 bijdrage uit EMVAF (€ 45 miljoen): € 35 miljoen voor innovatie visserij en € 10 miljoen voor onderzoek en monitoring naar effecten van gebruik op natuur.

Budgetflexibiliteit

1 Algemeen Waterbeleid

Het opdrachtenbudget is grotendeels juridisch verplicht. Dit heeft betrekking op de betaling van verplichtingen die tot en met 2021 zijn aangegaan, waaronder de structurele uitwerking van de wettelijke taken op basis van de Waterwet en voor het programma gericht op acceleratie en implementatie van waterprojecten van de 2030 agenda, waarbij de Nederlandse inzet wordt gecompleteerd door de High Level Panel on Water (HLPW) coalitie van 11 landen, de Wereldbank en de Verenigde Naties. Daarnaast heeft het betrekking op uitgaven op het gebied van Fysieke leefomgeving en de

Omgevingswet (FLOW), de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en de uitwerking van de afspraken in het Bestuursakkoord Water (BAW). De uitgaven voor de agentschapsbijdragen RWS en KNMI zijn volledig juridisch verplicht. De subsidies en de bijdragen aan medeoverheden hebben een beperkte tijdshorizon en de agentschapsbijdragen hebben een structureel karakter. Het subsidiebudget is juridisch verplicht. Dit betreft het vervolaprogramma HGIS Partners voor Water vanaf 2022, en de subsidie voor het Omgevingsberaad Waddengebied (OBW).

2 Waterveiligheid

Het opdrachtenbudget is grotendeels juridisch verplicht. Dit heeft betrekking op de betaling van verplichtingen die tot en met 2021 zijn aangegaan en de uitwerking van de wettelijke taken op basis van de Waterwet, zoals onder andere werken met de nieuwe normering, regie op de kennisontwikkeling waterveiligheid, werkzaamheden ten behoeve van de Lange Termijn Ambitie Rivieren (onderzoek naar maatregelen voor Rijn, IJssel en Maas), de EU-richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) en advisering over waterkeringen en de kust.

3 Grote oppervlaktewateren

De uitgaven voor de opdrachten zijn deels juridisch verplicht. Dit heeft met name betrekking op de betaling van de lopende verplichtingen die aangegaan zijn tot en met 2021, waaronder de gebiedsagenda Wadden 2050, Eems-Dollard 2050 en pilot Waddenslib.

4 Waterkwaliteit

Een deel van het opdrachtenbudget is juridisch verplicht. Dit heeft betrekking op de betaling van diverse verplichtingen die tot en met 2021 zijn aangegaan, waaronder CBS-waterstatistieken, Emissieregistratie water, de Europese programma's Interreg Northsea Region en Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV), modelinstrumentarium waterkwaliteit, monitoring en rapportage nutrienten, onderzoek schone Noordzee en oceanen, en Blue Economy. De budgetten voor de subsidies, de bijdragen aan medeoverheden en de bijdragen aan internationale organisaties zijn volledig verplicht. De bijdragen aan internationale organisaties zijn bestemd voor structurele jaarlijkse contributies voor de internationale riviercommissies en de Oslo en Parijs-commissie (OSPAR), die in internationale verdragen zijn opgericht. Daarnaast zijn ze bestemd voor de bijdragen aan: The Intergovernmental Hydrological Programme van de United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO IHP), de High Level Panel on Water (HLPW), de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), the Economic Commission for Europe van de United Nations (UN/ECE), de Deltacoalitie Water en Diplomatie en aan de Verenigde Naties (VN), die onder andere het gevolg zijn van een tweetal Memoranda of Understanding (MoU).

Het niet-juridisch verplichte deel op dit artikel heeft met name betrekking op de onder de financiële instrumenten opgenomen opdrachten voor de uitvoering van een aantal activiteiten. Dat gaat om activiteiten in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW), de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM). Ook heeft het niet-juridisch verplichte deel betrekking op de ondersteuning van de internationale riviercommissies en OSPAR in de uitvoering van hun werkzaamheden.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

1 Algemeen waterbeleid

Opdrachten

Klimaatadaptatie

Het ministerie werkt tot 2050 aan het transitiespoor om Nederland klimaat-bestendig te maken. Financiële middelen worden ingezet voor de coördinerende taak van lenW die erop gericht is dat de andere departementen in hun sectoren klimaatadaptatie onderdeel maken van beleid en uitvoering. Verder worden middelen ingezet voor het programma Klimaatadaptatie voor het bevorderen van een transitie naar meer klimaatbestendig handelen door personen en organisaties. Verder zijn uitgaven voorzien voor een evaluatie van het Uitvoeringsprogramma Nationale Adaptatie Strategie (UP-NAS). lenW doet dit in nauwe samenwerking met andere betrokken departementen, decentrale overheden, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en marktpartijen. Het UP-NAS en het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie op het Deltafonds zijn complementair aan elkaar.

Staat van Ons Water

Jaarlijks worden er uitgaven gedaan voor de voortgangsrapportage «De Staat van Ons Water», waarin over de uitvoering van het waterbeleid in het voorafgaande jaar wordt gerapporteerd.

Topsector Water en Maritiem

In het kader van het missiegedreven topsector- en innovatiebeleid ondersteunt en versterkt lenW de Topsector Water en Maritiem (TSWM). De economische kansen van maatschappelijke thema's en publiek-private samenwerking staan hierbij centraal. Daarbij wordt in samenwerking met onder meer de Ministeries van EZK en LNV gewerkt aan maatschappelijk thema's, zoals landbouw, water en voedsel. Ook werkt lenW met de TSWM aan een Human Capital Agenda, om te bevorderen dat er voldoende goed opgeleide en gekwalificeerde mensen werken in de watersector.

Nationaal Kennis- en Innovatieprogramma Water en Klimaat

In het Nationaal Kennis- en Innovatieprogramma Water en Klimaat (NKWK) programmeert en realiseert lenW kennis en innovatie samen met kennisinstellingen, de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), waterschappen, bedrijfsleven en de Deltacommissaris.

Strategisch Onderzoek

In samenwerking met NWO, wetenschap, TO2 onderzoeksinstellingen, bedrijfsleven en overheden wordt strategisch onderzoek ontwikkeld voor actuele maatschappelijke ontwikkelingen, zoals klimaatadaptatie en zeespiegelstijging. lenW draagt hieraan bij om kennis en innovatie te realiseren op het terrein van water en bodem, onder meer via de Nationale Wetenschaps Agenda. In 2022 is onderzoek voorzien op het terrein van onder andere de ecologische effecten van klimaatverandering in de wadden.

Innovatie

Inzet op het stimuleren, implementeren en opschalen van innovaties met het doel de baten van innovaties te kunnen verzilveren. Het gaat bijvoorbeeld om het creëren van de juiste randvoorwaarden en deelname aan (gezamenlijke) onderzoeken en pilots.

Helpdesk Water

Aan de Helpdesk Water, onderdeel van RWS, wordt jaarlijks een bijdrage geleverd. In 2020 zijn voorbereidingen getroffen om de Helpdesk Water te integreren in het Informatiepunt Leefomgeving. Deze transities is naar verwachting eind 2021 afgerond. Afhankelijk van de datum van inwerkingtreding van de Omgevingswet zal de Helpdesk Water niet meer worden bijgehouden. Deze behoudt dan nog wel tijdelijk een archieffunctie. De actuele informatie is dan te vinden via de website van het Informatiepunt Leefomgeving; [IPLO](#).

Omgevingsloket Online

Voor de uitvoering van het bestaande Omgevingsloket Online (OLO) wordt een jaarlijkse bijdrage geleverd ten behoeve van water- en omgevingsvergunningen. Afhankelijk van de datum van inwerkingtreding stopt deze bijdrage en wordt een bijdrage verwacht van lenW op het beheer van het digitaal stelsel Omgevingswet (DSO).

Waterheffingen

Samen met de Unie van Waterschappen wordt onderzoek verricht naar aanpassingen en moderniseringen van de zuiveringsheffing, de verontreinigingsheffing en de watersysteemheffing.

HGIS

Via het multilaterale spoor is Nederland actief betrokken in de voorbereidingen voor het organiseren van een VN-conferentie die in 2023 gehouden wordt in New York. De VN high level conferentie is gericht op het aanjagen van de uitvoeringsagenda voor waterveiligheid en waterzekerheid in de wereld om de SDG's in 2030 te behalen. lenW werkt nauw samen met het Ministerie van Buitenlandse Zaken en UN-Water aan de voorbereiding. Vanaf 2022 worden de werkzaamheden door de Watergezant voortgezet om zichtbaarheid van Nederland (en haar watersector) te stimuleren en samenwerking te stimuleren. De beschikbare HGIS-middelen worden ingezet om werkzaamheden te ondersteunen en in een aantal activiteiten te voorzien, waaronder Water as Leverage 2.0 en het programma Valuing Water. Verder wordt in 2022 vanuit Nederland bijgedragen aan het vergroten van klimaatweerbaarheid in de wereld via het Global Centre on Adaptation (GCA) gericht op versnellen, opschalen en oplossingen voor de financiering. Hiervoor wordt onder andere het secretariaat van de Deltacoalitie gesteund. De voortzetting van de financiering door lenW van de Blue Deal uit de HGIS-middelen voor de periode 2022-2026 zal meegenomen worden bij toekomstige besluitvorming over de meerjarige aanwending van de HGIS-middelen.

Subsidies

Partners voor Water

In 2022 start het vervolgprogramma Partners voor Water (PvW), wat loopt van 2022 tot 2027. Het PvW programma draagt bij aan het vergroten van waterveiligheid en waterzekerheid in de wereld voor 100 miljoen mensen per 2030. Onderdeel van het programma is om uitvoering te geven aan een nieuwe subsidieregeling. Het programma Partners voor Water betreft het centrale uitvoeringsprogramma van de (interdepartementale) Nederlandse Internationale Water Ambitie (NIWA). Het programma wordt aangestuurd vanuit het Interdepartementale Water Cluster, waarin de vier Ministeries BZ, EZK, LNV en lenW samenwerken. Voor de uitvoering van het programma PvW is mandaat verleend aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Het budget is onderverdeeld in een deel

voor lange termijn samenwerking met Deltalanden, een subsidiedeel ten behoeve van marktbetrokkenheid en een deel voor samenwerking met kansrijke nieuwe landen en Holland promotie.

Bijdrage aan agentschappen

De bijdrage aan RWS heeft betrekking op beleidsondersteuning en advies (BOA), vertegenwoordiging in internationale werkgroepen, opstelling van rapportages en evaluaties en begeleiding van opdrachten aan de markt en aan Deltares. Hiervoor wordt jaarlijks een opdracht aan RWS verstrekt. Tot deze opdracht behoren onder andere de bijdragen aan de uitwerking van de MIRT-onderzoeken waterveiligheid, zoetwatervoorziening en waterkwaliteit.

Aan het KNMI worden diverse onderzoeken en analyses gevraagd die betrekking hebben op kennisontwikkeling ten behoeve van windklimaat en afvoerstatistiek rivieren en voor klimaatadaptatie.

2 Waterveiligheid

Opdrachten

ROR

Conform de verplichtingen van de Europese Richtlijn overstromingsrisico's (ROR) wordt in een zes jaarlijkse cyclus gewerkt aan het opstellen van de voorlopige overstromingsrisicobeoordeling, de overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten en de overstromingsrisicobeheerplannen over de beoordeling en beheer van overstromingsrisico's in de vier (internationale) stroomgebieden Rijn, Maas, Eems en Schelde. Dit in afstemming met de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW).

In 2022 wordt verder gewerkt aan het beoordelen van de primaire waterkeringen op basis van de nieuwe normen. Voor deze beoordeling worden diverse opdrachten verstrekt ter ondersteuning van de waterkeringbeheerders. Daarnaast worden opdrachten verstrekt om kennis ten aanzien van waterveiligheid te ontwikkelen en vast te leggen.

Ook worden opdrachten verstrekt voor verdere kennisontwikkeling ten aanzien van de kust, onder andere over (de gevolgen van) zeespiegelstijging en de kustontwikkeling.

Voor verdere kennis- en modelontwikkeling met betrekking tot rivieren worden in 2022 opdrachten verstrekt. Dit zijn onder andere opdrachten over lange termijn morfologische ontwikkeling van de rivieren onder invloed van onder andere klimaatverandering. Hierbij wordt samenwerking gezocht binnen het kader van het Nationaal Kennis- en innovatieprogramma Water en Klimaat (NKWK). Daarnaast wordt kennisontwikkeling ondersteund die betrekking heeft op de voorbereiding van de maatregelpakketten en de bijdragen aan diverse MIRT-projecten in het rivierengebied voor zowel de Rijn, de IJssel als ook de Maas.

3 Grote oppervlaktewateren

Opdrachten

Gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta

In 2022 wordt samen met regio en stakeholders verder gewerkt aan de concretisering van de handelingsperspectieven van de Gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta 2050 voor een klimaatrobust veilige, economisch vitale en ecologisch veerkrachtige delta. Voor het Volkerak-Zoommeer wordt daarbij uitgegaan van de huidige zoetwaterfunctie, conform de aangenomen motie Stoffer c.s. (Kamerstukken II 2020-2021, [27 625, nr. 521](#)). Samen met het Vlaams Gewest wordt voor de uitvoering van de Scheldeverdragen samen met de stakeholders verder gewerkt aan het (onderzoeks)programma 2019-2023 van de roadmap van de Agenda voor de Toekomst voor het Schelde-estuarium.

Wadden

In 2022 wordt verdere invulling gegeven aan de toekomstvisies 2050 voor het Waddengebied en voor de Eems-Dollard.

Rijk en regio werken sinds 2015 structureel samen aan ecologische verbetering van de Eems-Dollard, door samenhangende inzet van middelen, maatregelen en onderzoeken op basis van een meerjarig adaptief programma. De ambitie is dat de Eems-Dollard in 2050 voldoet aan het ecologisch streefbeeld dat is geformuleerd. Hier wordt stapsgewijs naar toegewerkten door adaptief in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en inzichten.

De drie landen die grenzen aan de Waddenzee, Nederland, Duitsland en Denemarken, vormen samen de Trilaterale samenwerkingslanden. Ze overleggen regelmatig over het vormen of aanpassen van het beschermingsbeleid van werelderfgoed Waddenzee.

De beheerautoriteit Wadden geeft verder invulling aan de opstelling van een integraal beheerplan voor de Waddenzee.

Subsidies

Wadden

Er wordt een jaarlijkse bijdrage van € 69.000 verstrekt aan de provincie Friesland ten behoeve van het Omgevingsberaad Waddengebied (OBW). Het Omgevingsberaad Waddengebied is het adviesorgaan voor het Bestuurlijk Overleg Waddengebied (BOW). Het is tevens een platform waar gestructureerde discussies over het Waddengebied worden geïnitieerd en waar informatie over het Waddengebied wordt uitgewisseld. Deze begrotingsvermelding vormt de wettelijke grondslag voor de hier bedoelde subsidieverlening als bedoeld in artikel 4:23, derde lid, onder c, van de Algemene wet bestuursrecht.

4 Waterkwaliteit

Opdrachten

De Europese Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM) kent, net als de KRW, een zesjarige plancyclus. In 2022 wordt verder invulling gegeven aan de verdere ontwikkeling van indicatoren en parameters om de milieutoestand te kunnen monitoren en de goede milieutoestand te bepalen: ter uitwerking van de geactualiseerde Mariene Strategie deel 1 en 2 uit respectievelijk 2018 en 2020. In 2022 zal het geactualiseerde programma van maatregelen (Mariene Strategie deel 3) worden vastgesteld en worden gerapporteerd aan de Europese Commissie. De uitvoering van de KRM vindt plaats in samenwerking met de ministeries van EZK en LNV. Er wordt ingezet op internationale afstemming en samenwerking (Noordzeeregion, OSPAR, EU), op samenwerking met kennisinstituten en belanghebbenden en op cofinanciering uit EU-fondsen als Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) en Interreg Community Initiative (INTERREG).

De actualisatie van alle 3 delen van de Mariene Strategie zullen onderdeel uitmaken van het in 2022 vast te stellen Programma Noordzee 2022-2027, onderdeel van het Nationaal Waterprogramma. Dit Programma Noordzee vormt tevens het ruimtelijk plan voor de inrichting van de Noordzee volgens de vereisten van de Europese richtlijn maritieme planning, en geeft nadere uitwerking aan de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en afspraken uit het Noordzeeakkoord (zie hierna). Het Programma Noordzee 2022-2027 vervangt de vigerende Beleidsnota 2016-2021 (onderdeel van het Nationaal Waterplan).

De opdrachtverlening heeft betrekking op de KRW, Delta-Aanpak Waterkwaliteit, glastuinbouw, emissieregistratie en op Noordzee- en Internationaal waterbeleid.

Noordzeeakkoord

Medio 2020 is tussen het kabinet en maatschappelijke organisaties het Noordzeeakkoord gesloten. Het kabinet heeft voor de uitvoering van het Noordzeeakkoord een transitiebedrag van € 200 miljoen euro tot en met 2030 beschikbaar gesteld. Dit bedrag is inclusief € 45 miljoen vanuit het aanstaande Europese Maritieme, Visserij en Aquacultuur Fonds (EMVAF). Dit budget is bedoeld voor sanering en verduurzaming van de visserij, voor natuurherstel, monitoring en onderzoek, voor de veilige doorvaart binnen de aan te leggen windparken en voor extra handhaving door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). Op de begroting van artikel 11 worden meerjarig uitgaven begroot voor monitoring, onderzoek en natuurherstel binnen het Noordzeeakkoord (€ 24 miljoen tot en met 2030). Daarnaast staan de middelen voor opdrachtverlening voor een veilige doorvaart binnen windparken eveneens op de begroting van artikel 11 (meerjarig € 12 miljoen). Bezien wordt of de middelen voor een veilige doorvaart binnen windparken vanaf 2022 elders op de Rijksbegroting moeten worden ondergebracht.

De overige uitgaven van het Noordzeeakkoord worden begroot en verantwoord op andere departementale begrotingen. Door middel van een extracomptable tabel op de begroting van LenW als coördinerend departement worden de totaal uitgaven voor het Noordzeeakkoord inzichtelijk gemaakt. Dit totaaloverzicht is te vinden in de extracomptable tabel 16.

Bijdrage aan medeoverheden

Eén van de activiteiten die Nederland heeft geïnitieerd tijdens de Climate Adaptation Summit (2021) is de Water Action Track. Deze is gericht op het versnellen, opschalen en financierbaar maken van concrete activiteiten om klimaatweerbaarheid in de wereld te vergroten. Zo is een nieuwe Coalitie voor Adaptatie en Water gestart dat als kennisplatform (ook bekend als de HUB) functioneert en bijdraagt aan de nationale adaptatie plannen (NAP's) van de deelnemende landen (ook bekend als de Facility). In de programmatiche aanpak voor klimaatadaptatie wordt een budget voorzien van € 0,6 miljoen per jaar (2021-2023).

Bijdrage aan (inter-)ationale organisaties

Internationale riviercommissies

Nederland participeert in verdragen waarin de internationale riviercommissies voor de Rijn, de Maas en de Schelde zijn opgericht. In deze commissies bespreekt Nederland watervraagstukken op het gebied van kwaliteit, droogte en overstroming en wordt de contributie voor deze commissies jaarlijks vastgesteld. In de commissies vindt ook de (verplichte) internationale coördinatie voor de Kaderrichtlijn water en de richtlijn Overstromingsrisico's plaats, resulterend in internationale plannen voor deze richtlijnen aanvullend op de nationale plannen.

OSPAR

Tevens doet Nederland jaarlijks een contributie voor de uitvoering van het Oslo-Parijs (OSPAR)-verdrag, waarmee wordt ingezet op internationale samenwerking en afstemming over vraagstukken op het gebied van

mariene milieu, ecologie en biodiversiteit in het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan, inclusief de Noordzee, mede in relatie tot uitvoering van de KRM.

Memoranda of Understanding

Ook in 2022 blijft Nederland werken aan het internationale profiel van Nederland als centrum voor watervraagstukken. Dit is verwoord in de Nederlandse Internationale Waterambitie van het kabinet. Het streven van Nederland als Centre of Excellence wordt gedeeltelijk ingevuld door middel van memoranda of Understanding (MOU) met twee internationale UNESCO-watercentra, namelijk ondersteuning capacity building door IHE-Delft en grondwater monitoring en assessment door IGRAC te Delft. Water speelt een verbindende rol in de in VN-kader afgesproken Sustainable Development Goals (SDG's).

Valuing Water Initiatief

In 2020 is het Valuing Water Initiatief gestart om de aanbevelingen van het High Level Panel on Water in praktijk te brengen en via de multilaterale VN Water Conferentie in 2023 een podium te bieden. Zo worden ook bijdragen geleverd aan onder andere de Deltacoalitie, Water en Diplomatie en aan de Verenigde Naties (VN), The Intergovernmental Hydrological Programme van de United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO IHP), de High Level Panel on Water (HLPW), aan de United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) voor grensoverschrijdend waterbeheer, Wereldbank, Water Global Practice WGP, aan de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) inzake waterbeheer en aan Habitat for Humanity voor schoon drinkwater (HABITAT).

Klimaatadaptatie Internationaal

In 2022 zal het ministerie van IenW zijn inzet op mondiale klimaatadaptatie verder versterken, de zichtbaarheid van Nederland bevorderen en samenwerking stimuleren. Dit in nauwe afstemming met de ministeries van BZ/BHOS, EZK en LNV. Het nieuwe kabinet of de nieuwe minister van IenW zal het ambitieniveau en het daarmee gemoeide budget vaststellen. Het betreft budget voor een programmatische inzet van 3 jaar op het thema klimaatadaptatie gericht op ondersteuning van een aantal coalities, het Global Center on Adaptation, een aantal specifieke programma's die gericht zijn op het versterken van het draagvlak (multilaterale spoor via VN, EU en financieringsinstellingen) evenals concrete inzet op het aanjagen van de uitvoeringsagenda (bilaterale samenwerking).

3.2 Artikel 13 Bodem en Ondergrond

A. Algemene doelstelling

Een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van bodem en ondergrond. Het doel is de vraagstukken op het gebied van bodemkwaliteit, drinkwatervoorziening, grondwater, bodemdaling, duurzaam bodembeheer in de landbouw, kabels en leidingen en bodemenergie in relatie met de maatschappelijke opgaven als energietransitie en klimaatadaptatie aan te pakken. Daarnaast is het beleid gericht op het tot stand brengen van een betrouwbare en betaalbare drinkwatervoorziening en het vormgeven van afvalwaterbeheer in Caribisch Nederland.

Het Rijk is enerzijds verantwoordelijk voor het systeem van wet- en regelgeving omtrent beheer en gebruik van bodem, ondergrond en water en stimuleert anderzijds de investeringen en de bescherming daarvan. Daardoor heeft de Minister van IenW een stimulerende en een regisserende rol.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Stimuleren

Voor het onderdeel Bodem en Ondergrond is de algemene doelstelling om te komen tot een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van bodem en ondergrond. De (Rijks)structuurvisie Ondergrond vormt een belangrijke basis voor het ordenen van activiteiten met betrekking tot bodem en ondergrond (het Convenant Bodem en Ondergrond 2016–2020 en het Convenant Bodem en Bedrijven 2015).

Het Rijk bevordert de investeringen in de kwaliteit van bodem en ondergrond door middel van:

- Het bevorderen van de duurzame kwaliteit en van het doelmatig gebruik van het bodem- en watersysteem.
- De uitvoeringsprogramma's van de bestuurlijke afspraken 2021 – 2025.
- Het efficiënt beschermen van drinkwaterbronnen door het landelijk faciliteren/stimuleren van de totstandkoming van gebiedsdossiers.
- Het aanpassen van de Wet VROM BES en de Wet Fin BES met als doel het mogelijk maken van het invoeren van een afvalwaterheffing en de verkoop van gezuiverd afvalwater voor irrigatie en zo de exploitatiekosten van het afvalwaterbeheer in het kader van de afvalwatervoorziening op Bonaire (Caribisch Nederland) te dekken.

Regisseren

De Minister van IenW heeft bij het onderwerp Bodem en Ondergrond een systeemverantwoordelijkheid voor het goed laten verlopen van processen op het gebied van duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van bodem en ondergrond. De Minister van IenW is vanuit deze rolopvatting verantwoordelijk voor:

- Het ondersteunen van de decentrale overheden bij het uitvoeren van de bodemtakken onder de Omgevingswet.
- Het proces waarbij de decentrale overheden in staat worden gesteld om uiterlijk in 2030 de bodemverontreiniging-problematiek te beheersen.

- De verdere ontwikkeling van regelgeving en kennis van de bodem en ondergrond. Deze ontwikkeling ondersteunt het beleid in relatie tot maatschappelijke opgaven en faciliteert de toepassing daarvan door de andere overheden. Dit geldt ook voor nieuwe bodembedreigende stoffen, zoals PFAS.
- De verkenning en uitwerking van een betere aansluiting van de stoffen-regelgeving bodem met de andere milieudomeinen water en lucht.
- Het toezicht op en de handhaving van (een deel van) de wet- en regelgeving door de ILT op dit beleidsterrein (zie beleidsartikel 24 Handhaving en Toezicht).
- Het programma Versterking bodemstelsel dat wil bijdragen aan de bescherming van de bodemkwaliteit in Nederland door het vertrouwen van alle betrokken partijen in het Kwalibostelsel en in elkaar weer terug te brengen. Dit moet worden bereikt door het verbeteren van het Kwalibostelsel en het versterken van de systeemverantwoordelijkheid; het verbeteren van vergunningverlening, toezicht en handhaving, en het versterken van de organisatie, kennis en samenwerking (binnen het ministerie: Beleid/RWS/ILT).
- Het beleid (beleidsnota drinkwater), de regelgeving (drinkwaterwet) en het uitoefenen van toezicht/handhaving (via de ILT) op de levering van degelijk drinkwater.
- De zorg – samen met andere bestuursorganen – voor de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening (zorgplicht).
- De drinkwatervoorziening in Caribisch Nederland. Hierdoor wijzigt de Minister de Wet elektriciteit en drinkwater BES om een aantal zaken ten aanzien van de uitvoerbaarheid ervan te verbeteren. Door het insulaire karakter, de geringe bevolkingsomvang en het ontbreken van grote zoetwatervoortraden zijn de kosten van de drinkwatervoorziening in Caribisch Nederland hoog. Het Ministerie van IenW stelt daarom een subsidie op het vastrecht (Bonaire, Sint Eustatius) en de transportkosten (Saba) voor drinkwater beschikbaar.
- Beleid omtrent afvalwatervoorziening. De Minister wijzigt de Wet VROM BES en de Wet FIN BES ten einde een grondslag te organiseren voor een door de eilanden (vrijwillig) in te voeren afvalwaterheffing.

Indicatoren en Kengetallen

In 2022 wordt door IenW en decentrale overheden gewerkt aan het opstellen van afspraken op basis waarvan de indicatoren zullen worden vastgesteld. De budgetten voor de afspraken over Bodem en Ondergrond worden verdeeld via het Provincie- en Gemeentefonds. Gedurende de looptijd van de afsprakenperiode wordt gerapporteerd over de bereikte resultaten.

C. Beleidswijzigingen

Omgevingswet t.a.v. bodemsanering:

Wanneer de Omgevingswet in werking treedt verandert daarmee het wettelijk kader en de bevoegd gezag verdeling tussen gemeenten en provincies met betrekking tot bodemsanering. Hiermee zal met het maken van nieuwe bestuurlijke afspraken rekening worden gehouden.

Beleidsnota Drinkwater

In het voorjaar van 2021 is de nieuwe Beleidsnota drinkwater (Kamerstukken II 2020–2021, [27 625, nr. 530](#)) opgeleverd waar vanaf 2022 uitvoering aan zal worden gegeven. Deze beleidsnota benoemt de ambitie van het kabinet voor de middellange termijn voor de drinkwatervoorziening,

beschrijft de drinkwateropgaven voor de komende periode (2021-2027) en bevat de hoofdkeuzes voor het drinkwaterbeleid. Het Rijk zet met de tweede Beleidsnota Drinkwater meer in op:

- Waterbeschikbaarheid en zuinig en bewust drinkwatergebruik.
- Verbeteren kwaliteit van oppervlakte- en grondwater.
- Borgen veilige productie en levering, o.a. meer aandacht voor de ruimtelijke bescherming van de huidige en toekomstige drinkwatervoorziening.

Samen met medeoverheden, drinkwaterbedrijven en andere belanghebbenden werkt het Rijk het beleid verder uit via een gezamenlijke implementatie- en uitvoeringsagenda.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 17 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid art.13 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Verplichtingen	35.953	70.593	113.560	143.177	148.300	143.550	133.238
Uitgaven	35.188	81.550	137.280	150.577	150.300	145.923	134.238
Waarvan juridisch verplicht			98%				
4 Ruimtegebruik Bodem	31.841	79.552	135.439	150.576	150.299	145.922	134.237
<i>Opdrachten</i>	10.703	15.711	14.831	5.290	5.270	5.270	5.270
Bodem en STRONG	5.329	11.915	12.271	2.755	2.735	2.735	2.735
RWS Leefomgeving	5.374	3.796	2.560	2.535	2.535	2.535	2.535
<i>Subsidies</i>	10.202	15.631	20.102	26.216	20.759	16.755	12.497
Bedrijvenregeling	2.088	5.000	14.991	21.105	16.098	14.258	10.000
Subsidies Caribisch Nederland	8.114	10.631	5.111	5.111	4.661	2.497	2.497
<i>Bijdragen aan agentschappen</i>	3.736	3.825	3.825	3.825	3.825	3.825	3.825
Waarvan bijdragen aan agentschap RWS	3.736	3.825	3.825	3.825	3.825	3.825	3.825
<i>Bijdragen aan medeoverheden</i>	7.200	44.325	96.681	115.245	120.445	120.072	112.645
Meerjarenprogramma Bodem	7.200	44.181	96.681	115.245	120.445	120.072	112.645
Overige bijdragen aan medeoverheden	0	144	0	0	0	0	0
<i>Bijdragen aan (inter-)nationale organisaties</i>	0	60	0	0	0	0	0
5 Eenvoudig Beter	3.347	1.998	1.841	1	1	1	1
<i>Opdrachten</i>	202	0	0	0	0	0	0
<i>Bijdragen aan agentschappen</i>	3.145	1.998	1.841	1	1	1	1
Waarvan bijdragen aan RWS	3.145	1.998	1.841	1	1	1	1
Ontvangsten	234	3.500	0	0	0	0	0

Budgetflexibiliteit

4 Ruimtegebruik bodem

Van het opdrachtenbudget is een deel juridisch verplicht voor de uitvoering van het bodembeleid. De uitgaven voor de subsidies en de agentschapsbijdrage aan RWS voor Water, Verkeer en Leefomgeving (WVL) en de bijdragen aan drink- en afvalwatervoorzieningen in Caribisch Nederland zijn juridisch verplicht.

Het niet-juridisch verplichte deel op dit artikel heeft met name betrekking op gelden conform de bestuurlijke afspraken.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

4 Ruimtegebruik bodem

Opdrachten

De opdrachtverlening heeft betrekking op uitbesteding van beleidsinhoudelijke onderzoeksopdrachten en evaluaties aan derden op het gebied van bodem, ondergrond, bodemenergie en Caribisch Nederland. Daarnaast wordt de sanering van het Stormpolderdijk terrein te Krimpen aan den IJssel hieruit bekostigd.

Voor de ontwikkeling van kennis rond het thema opkomende stoffen zullen onderzoeksopdrachten aan onderzoeksinstellingen als RIVM en Deltares verstrekt worden. Het gaat hierbij zowel om de verdieping van de kennis omtrent stofeigenschappen van PFAS, maar ook van mogelijk nieuwe opkomende, verontreinigende stoffen. Voor de effectieve aanpak van deze laatste categorie wordt gewerkt aan een algemene methodiek voor opkomende stoffen.

Subsidies

Op grond van de Wet bodembescherming en het Besluit financiële bepalingen bodemsanering worden subsidies ten behoeve van saneringsmaatregelen van bedrijven vastgelegd.

Caribisch Nederland

Dit betreft subsidiebijdragen ten behoeve van de toegankelijkheid en betaalbaarheid van de drinkwater- en afvalwatervoorzieningen in Caribisch Nederland. Een goede drinkwatervoorziening is van groot belang voor de volksgezondheid, het welzijn en de welvaart van Caribisch Nederland. Vanwege de geringe bevolkingsomvang, het ontbreken van grote zoetwatervoorraad en het insulaire karakter zijn de kosten van de drinkwatervoorziening in Caribisch Nederland hoog. De Minister van LenW stelt daarom jaarlijks een subsidie beschikbaar om de drinkwatertarieven die de inwoners betalen te verlagen (t.o.v. de hoge kostendekkende tarieven) zodat de toegankelijkheid tot betrouwbaar en betaalbaar drink- en afvalwater in Caribisch Nederland wordt gegarandeerd. Vanwege Corona zijn er in 2020 en 2021 extra middelen ter beschikking gesteld voor het verlagen van de drinkwatertarieven. Dit ter financiële ondersteuning van de inwoners van de eilanden. Daarnaast verleent de Minister van LenW incidenteel subsidies voor investeringen in de drinkwatervoorziening, zoals in 2022 voorzien is voor onderhoud en uitbreiding van het drinkwaterleidingnet op Sint Eustatius. Tot slot verleent de Minister van LenW subsidies voor de exploitatie van de Rioolwaterzuiveringsinstallatie, die naast de subsidies gefinancierd wordt uit de verkoop van irrigatiewater (effluent RWZI) en op termijn een afvalwaterheffing.

Bijdrage aan agentschappen

Aan de Uitvoeringsorganisatie bodem en ondergrond van RWS/NWL worden bijdragen verstrekt voor het verrichten van en ondersteuning van de beleidsondersteuning op het gebied van bodem en ondergrond en voor de ondersteuning van de uitvoering van de bodemtakken onder de omgevingswet.

Bijdrage aan medeoverheden

Voor de periode vanaf 2022 wordt gewerkt aan bestuurlijke afspraken met de andere overheden in de vorm van een nieuw bodemconvenant: het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW). De middelen zijn meerjarig

gereserveerd voor het doel van de meerjarige aanpak bodem. Tussen het Rijk en de andere overheden zijn in januari 2020 bestuurlijke afspraken vastgelegd in een intentieverklaring voor de verdere meerjarige aanpak. Deze afspraken zullen de basis vormen voor het verstrekken van een bijdrage aan de andere overheden voor de financiering van de uitvoering van de te maken afspraken. De afspraken zullen betrekking hebben op de afronding van de aanpak van de historische bodemverontreinigingen en op de aanpak van andere bodemverontreinigingen waarvan de problematiek niet door een lokale overheid alleen gedragen kan worden. Hieronder kunnen bodemverontreinigingen met PFAS samenvallen. Verder zal ook de gestructureerde kennisopbouw en verspreiding over bodem worden uitgewerkt en uitgevoerd in samenwerking met de andere overheden. Daarnaast heeft het Rijk in het verleden afspraken gemaakt met individuele lokale overheden over de financiering van enkele specifieke bodemsaneringslocaties. De uitvoering van deze afspraken loopt vanaf 2022 nog door.

5 Eenvoudig Beter

Bijdrage aan agentschappen

Dit betreft een bijdrage aan Rijkswaterstaat voor de kosten die het agentschap maakt voor de transitie in het kader van de Omgevingswet.

3.3 Artikel 14 Wegen en Verkeersveiligheid

A. Algemene doelstelling

Het ministerie van IenW streeft ernaar om weggebruikers zo veilig, snel, betrouwbaar en duurzaam mogelijk van A naar B te laten reizen. Daarvoor worden verschillende instrumenten ingezet zoals: regelgeving, investeringen en toezicht. IenW werkt toe naar een modern, schoon en goed functionerend verkeerssysteem en ontwikkelt een hoofdwegennet dat bijdraagt aan de economische en ruimtelijke ontwikkeling van Nederland en dat voldoet aan de milieu- en klimaatnormen. Daarnaast wordt ingezet op een landelijke afname van het aantal verkeersslachtoffers. Om deze doelen te bereiken werkt IenW samen met medeoverheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

B. Rol en verantwoordelijkheid

(Doen) Uitvoeren

De Minister is verantwoordelijk voor een robuust mobiliteitssysteem van sterke verbindingen, sterke modaliteiten, voorspelbare reistijden en goede bereikbaarheid (zie ook artikel 16 Openbaar Vervoer en Spoer). Voor het hoofdwegennet betekent dit dat de Minister zorgt voor:

- Regelgeving en afspraken over voorzieningen- en kwaliteitsniveaus bij infrastructuur in het kader van veiligheid, betrouwbaarheid, snelheden, doorstroming en duurzaamheid.
- De besluitvorming over en uitvoering van infrastructuur in relatie tot gebiedsontwikkeling. Aanlegprojecten worden in het MIRT vastgelegd. De bijdragen zijn gerelateerd aan het Mobiliteitsfonds.
- De uitvoering van het beheer, onderhoud, vervanging, verkeersmanagement en het oplossen van doorstromings- en veiligheidsknelpunten door RWS als beheerder van het hoofdwegennet. Deze activiteiten zijn terug te vinden op het Mobiliteitsfonds.
- Het bevorderen van de veiligheid, bereikbaarheid en het beperken van de kosten door verbetering van de reisinformatie en het verkeersmanagement. Via inzet op de laatste technologieën en samenwerking tussen bedrijfsleven en wegbeheerders verbetert de reisinformatie voor de reiziger, die zich daardoor zowel beter kan voorbereiden op de reis, als de reis kan aanpassen.
- Het beheersen van de geluidproductie van het verkeer door middel van een jaarlijkse monitoring van de naleving van de geluidproductieplaafonds langs het rijkswegennet en het aanpakken van hoge geluidbelastingen langs rijkswegen door middel van het Meerjarenprogramma Geluidsanering (MJPEG).

Regisseren

De Minister is verantwoordelijk voor de vormgeving en deels ook voor de uitvoering van het beleid inzake wegen en verkeersveiligheid, waaronder het toezicht op de uitvoering van de wet- en regelgeving. Via wet- en regelgeving, aansturing van RWS in het beheer van het wegennet en afspraken met medeoverheden, het bedrijfsleven en andere maatschappelijke organisaties, zorgt IenW voor veilige infrastructuur en optimaal gebruik daarvan. Daarbij wordt ingespeeld op ontwikkelingen bij gebruikers, voertuigen en infrastructuur. Deze regierol wordt concreet ingevuld door:

- Met betrekking tot Smart Mobility invulling geven aan de ambities in het Regeerakkoord met betrekking tot het streven naar «Een slim en duurzaam vervoerssysteem waarvan de onderdelen naadloos op elkaar aansluiten».
- Hierbij ligt de focus op de volgende prioriteiten:
 - een toekomstbestendig toelatingssysteem;
 - digitalisering van verkeersmanagement;
 - het benutten en verkennen van de potentie van data onder goede randvoorwaarden zoals privacy en cybersecurity;
 - toekomstbestendige infrastructuur door bij ontwerp, aanleg en onderhoud rekening te houden met nieuwe technologieën;
 - nieuwe mobiliteitsconcepten & Mobility as a service (MaaS).
- Een voorbeeld van deze randvoorwaarden is het streven om overheidsinformatie over verkeer zoveel mogelijk via open data beschikbaar te stellen voor voertuigen, apps en reisplanners.
- Met stakeholders en gebruikers ontwikkelen van doelen en een heldere rol van de overheid bij de transitie naar nieuwe, ‘slimme’, vormen van mobiliteit. Er wordt onderzocht of eventuele belemmeringen kunnen worden weggenomen en kansen kunnen worden verzilverd. Innovaties kunnen hieraan bijdragen, zodat de beleidsdoelen worden gehaald.
- Voor Intelligent Transport Systemen ligt de focus op digitalisering overheden (dataproduktie en gebruik), het voortzetten en uitbreiden van Talking Traffic, Connected Transport Corridors (vraag en aanbod van digitale diensten en uitwisseling organiseren en structureren in het logistieke veld), samenwerking overheden in Smart krachtenbundeling in uiteenlopende thema's in het kader van stedelijke problematiek en plattelandsproblematiek en landelijk gecoördineerde Minder Hinder Aanpak.
- De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) en de gebiedsagenda's vormen de kaders voor de bereikbaarheidsopgaven. Maatschappelijke en technologische ontwikkelingen maken een andere aanpak van deze bereikbaarheidsopgaven op (middel)lange termijn nodig én mogelijk. Voortbouwend op de ervaringen van het programma «Meer Bereiken» wordt deze andere aanpak in de praktijk vormgegeven. Uitgangspunten hierbij zijn een gelijkwaardige samenwerking tussen het Rijk, medeoverheden, bedrijfsleven en maatschappelijke partijen, het in samenhang bezien van bereikbaarheid met andere ruimtelijke opgaven (bijvoorbeeld wonen, natuur, leefbaarheid, veiligheid) en het onderzoeken van een brede set oplossingsrichtingen (innoveren, informeren, in stand houden, inrichten en investeren).
- In het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 wordt samen met de medeoverheden en maatschappelijke organisaties ingezet op een risico gestuurde aanpak. Op basis van een analyse van de belangrijkste risico's worden op het niveau van het Rijk en regio (provincies, gemeenten, vervoerregio's en waterschappen) uitvoeringsagenda's opgesteld met effectieve maatregelen om de verkeersveiligheid te verbeteren.
- Samen met (internationale) overheden en marktpartijen te werken aan de marktcondities ten behoeve van veiligheid, bereikbaarheid en economie in het wegvervoer. Denk daarbij aan regelgeving over opleidingsseisen, cabotage en maten en gewichten van het vrachtverkeer in Europa.
- Inzetten op het gebruik van (nieuwe) data voor de risico gestuurde aanpak en het verbeteren van de data van verkeersongevallen.

- Het invoeren van vrachtwagenheffing in navolging van omringende landen. De netto-opbrengsten uit de heffing zullen in overleg met de sector worden teruggesluisd naar de vervoerssector door verlaging van de motorrijtuigenbelasting op vrachtauto's en gelden aan te wenden voor verduurzaming en innovatie van de vervoerssector.
- Aan de NEa wordt opdracht gegeven om hernieuwbare energie voor het verkeer te registreren. Een belangrijk onderdeel hiervan is de rapportage over duurzaamheid en de CO₂-prestatie.
- De kennis en ervaring die zijn opgedaan met het programma Beter Benutten breed toe te passen waar het gaat over het verbeteren van de bereikbaarheid in samenwerking met regionale partners en het daaraan koppelen van bijdragen aan slimme en duurzame mobiliteit. In de periodieke BO MIRT gesprekken worden hierover met de regio's afspraken gemaakt.
- De programma-ambitie voor het programma Fiets houdt in meewerken met de Tour de Force aan de doelstelling van 20% meer fietskilometers in 2027. Deze ambitie is weergegeven in de Nationale Fietsagenda die in 2017 naar de Kamer is gestuurd (Kamerstukken II 2016-2017, [34 681, nr. 1](#)).
- Uitvoering geven aan de afspraken en ambities op gebied van CO₂-reductie in de sector mobiliteit na sluiten van het Klimaatakkoord. Uitvoering hiervan vindt plaats langs vier lijnen:
 - hernieuwbare energiedrivers
 - elektrisch rijden
 - verduurzaming van de logistiek, en
 - verduurzaming van personenmobiliteit.
- Daarmee wordt een belangrijke bijdrage geleverd om de CO₂-uitstoot in 2030 met 49% ten opzichte van 1990 te beperken. Hierbij zijn investeringen, kennis en kunde van meerdere partijen in de maatschappij nodig, waarbij de Minister een regierol vervult.
- Ten slotte is de Minister verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van (een deel van) de wet- en regelgeving door de Inspectie Leefomgeving en Transport op dit beleidsterrein (zie artikel 24 Handhaving en Toezicht).

Stimuleren

Omdat veruit de meeste verkeersslachtoffers vallen op gemeentelijke en provinciale wegen, wordt in het kader van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid een impuls gegeven aan dit wegennet. De Minister van IenW stimuleert met de Investeringsimpuls verkeersveiligheid:

- Het aanpakken van de meest verkeersonveilige locaties en grootste risico's op het onderliggend wegennet. Dit doet het Rijk door in verschillende tranches maximaal 50% bij te dragen aan verkeersveiligheidsmaatregelen van medeoverheden. De eerste tranche (de regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021) is in 2020 verleend (Kamerstukken II 2020-2021, [29 398, nr. 887](#)). In 2022 wordt nadere invulling gegeven aan een tweede tranche.
- Innovatieve toepassingen op het gebied van verkeersveiligheid. Hier wordt in 2022 nadere invulling aan gegeven.

Om invulling te geven aan het klimaatbeleid wordt ingezet op de reductie van de CO₂-uitstoot van het wegverkeer. In dat kader stimuleert de Minister van IenW:

- Schonere, zuinigere en stillere voertuigen. Dit gebeurt onder andere door de reeds in gang gezette transitie naar emissieloze voertuigen verder voort te zetten, samen met de decentrale overheden en sector-partijen slimme logistieke concepten te ontwikkelen voor (stedelijke) distributie en de voorlopers in de sector te stimuleren, ook waar het gaat om werkgerelateerd verkeer.
- Productontwikkeling in de transportsector van klimaattechnologieën en -innovaties die bijdragen aan een lage of zero emissie CO₂-uitstoot. Daarvoor is in 2021 de derde ronde van de Demonstratieregeling klimaat technologieën en -innovaties in transport (DKTI) geopend. Doel van deze regeling is om in de periode van 2017 tot en met 2021 die productontwikkeling in de transportsector te ondersteunen en te versnellen. Deze innovatieregeling zal in 2021 worden geëvalueerd.

Indicatoren en Kengetallen

Hieronder zijn de beleidsmatige indicatoren en kengetallen voor Wegen en Verkeersveiligheid opgenomen. In productartikel 12 van het Mobiliteitsfonds zijn de aan dit beleidsartikel gerelateerde productindicatoren en/of -kengetallen opgenomen.

Aanleg

Met de hoofdwegennet-indicator worden de economische verlieskosten van (toekomstige) knelpunten in beeld gebracht, met als doel om die nieuwe projecten te prioriteren, die de meeste economische verlieskosten oplossen. Rijkswaterstaat zal in haar Publieksrapportage (die jaarlijks in het laatste kwartaal verschijnt) een filetop 50 kaart en tabel opnemen met de hoogste economische verlieskosten. Deze tabel wordt overgenomen in de verantwoordingsrapportage. In het MIRT projectenboek wordt dezelfde kaart opgenomen en per MIRT-project de bijdrage aan het oplossen van de filetop 50 worden weergegeven.

Verkeersmanagement

Verwezen wordt naar het Mobiliteitsfonds artikel 12.01.

Beheer en onderhoud

Verwezen wordt naar het Mobiliteitsfonds artikel 12.02.

Geluid en luchtkwaliteit

Tabel 18 Indicator: Lokale luchtkwaliteit NO₂ en geluidsknelpunten langs hoofdwegen waarvoor nog een saneringsplan moet worden opgesteld.

	2016	2017	2018	2019	2020	Streefwaarde peildatum
Lokale luchtkwaliteit NO ₂	0	0	0	0	n.n.b.	0 knelpunten langs rijkswegen
Geluidsknelpunten langs rijkswegen waarvoor nog een saneringsplan moet worden vastgesteld	5.850	5.550	5.500	5450	5400	0 knelpunten in 2023

Bron: Monitoringsrapport NSL 2020

Toelichting

Luchtkwaliteit

De inzet is gericht op het voorkomen dat nieuwe knelpunten ontstaan. Hierover wordt in de jaarverslagen gerapporteerd op basis van de jaarlijkse monitoring over het gepasseerde jaar. Langs het hoofdwegennet was er in de jaren 2016-2019 geen sprake van overschrijding van de normen voor luchtkwaliteit. De gegevens over de voor luchtkwaliteit in 2020 waren nog

niet beschikbaar ten tijde van het opstellen van deze begroting. De informatie zal aan de Tweede Kamer worden aangeboden bij het jaarverslag 2021.

Geluid

De genoemde getallen voor geluid betreffen het aantal objecten (met name woningen) met een geluidbelasting op de gevel boven de maximale waarde van 65dB, waarvoor nog een geluids saneringsplan moet worden opgesteld. De peildatum van 2023 betreft de datum voor het opstellen van een saneringsplan. In deze context is sprake van nul knelpunten als voor alle saneringsobjecten een saneringsplan is opgesteld. De termijn voor de uitvoering van de saneringsmaatregelen wordt in de saneringsplannen vastgelegd en zoveel mogelijk gecombineerd met reguliere vervanging van het wegdek en eventuele wegaanpassingen.

Regelgeving en afspraken

Verwezen wordt naar het Mobiliteitsfonds artikel 12.02.04 (beschikbaarheid, verhouding verstoring wegwerkzaamheden ten opzichte van totale verstoringen, tijdsduur percentage van het jaar dat de weg veilig beschikbaar is).

Verkeersveiligheid

Tabel 19 Indicator: Ontwikkeling aantal verkeersslachtoffers¹

Basiswaarde	2002	2016	2017	2018	2019	Realisatie 2020
Aantal verkeersdoden	1.066	629	613	678	661	610
Ernstig verkeersgewonden	16.100	21.400	20.800	21.700	21.400	n.n.b.

1 Bron: [Overledenen; doden als gevolg van verkeersongeval in Nederland, provincie - Statline](#)

Het streven van de Minister is nul verkeersslachtoffers. De ambitie wordt daarom niet meer uitgedrukt in streefcijfers van aantal ernstig verkeersgewonden en aantal verkeersdoden. Uiteraard zijn de jaarrapportages van het aantal verkeersdoden en ernstig gewonden de belangrijkste indicatoren die aangeven of het gevoerde beleid effectief is. Deze aantallen zullen dus, net als voorheen, bij de analyse van SWOV jaarlijks aan de Kamer worden aangeboden (Kamerstukken II, 2019-2020, [29 398, nr. 783](#)).

Met het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) is de risicogestuurde aanpak geïntroduceerd. De essentie daarvan is dat beleid wordt gericht op situaties waar er sprake is van gevaarlijke omstandigheden. De indicatoren hiervoor staan bekend als ‘Safety Performance Indicators’, kortweg SPI’s. Deze zijn op dit moment nog in ontwikkeling. Verwachting was dat de indicatoren voor ‘Snelheid’ en ‘Veilige wegen’ zouden kunnen worden toegepast in deze rijksbegroting (Kamerstukken II, 2019-2020, 35 300-XII, nr. 94). De definities van deze SPI’s zijn weliswaar al uitgewerkt, alleen de benodigde op structurele wijze geschikte, uniforme en landsdekkende data hiervoor, moet nog nader worden bepaald en vervolgens ontsloten voor alle wegbeheerders ([SPV brief mei 2021](#)). Deze uitwerking – in samenwerking met de medeoverheden- kost meer tijd. Streven is nu een eerste proef in de volgende rijksbegroting. Een weergave van de nu beschikbare indicatoren waar landelijke data voor beschikbaar is, is te vinden in de Staat van de Verkeersveiligheid 2020 van SWOV (Kamerstukken II, 2020-2021, [29398 nr. 886](#)).

Op 14 april 2021 maakte het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) bekend dat er 610 mensen in het verkeer om het leven kwamen in 2020. Dat zijn 51 verkeersdoden minder dan in 2019 en het laagste aantal sinds 2015. Het aantal dodelijke verkeersslachtoffers daalde het sterkst onder inzittenden van personenauto's en nam alleen toe onder fietsers. Het aantal verkeersdoden daalde het hardst onder twintigers, dertigers en 80-plussers. De SWOV is gevraagd om de duiding van deze daling, ook in relatie tot de coronamaatregelen, mee te nemen in de Staat van de Verkeersveiligheid die eind 2021 wordt gepubliceerd.

De gegevens over ernstig verkeersgewonden 2020 waren nog niet beschikbaar ten tijde van het opstellen van deze begroting. De informatie zal aan de Tweede Kamer worden aangeboden bij het jaarverslag 2021.

Tabel 20 Kengetal: Ontwikkeling verplichting aandeel hernieuwbare energie in het vervoer, limiet conventionele biobrandstoffen en subdoelstelling geavanceerde biobrandstoffen (in %)¹

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Jaarverplichting hernieuwbare energie vervoer	7	7,75	8,5	12,5	16,4	17,5
Realisatie	7	7,75	8,9	12,7	16,5	n.n.b.
Limiet conventionele biobrandstoffen			3	4	5	5
Realisatie			1,5	1,2	1,7	
Subdoelstelling geavanceerde biobrandstoffen			0,6	0,8	1	1,2
Realisatie			0,8	1,9	2,6	

1 Bron: [Rapportage Energie voor Vervoer in Nederland](#) | [Rapportages Energie voor Vervoer](#) | [Nederlandse Emissieautoriteit](#)

Deze rapportages worden ook jaarlijks voor de zomer aangeboden aan de Tweede Kamer.

Toelichting

In artikel 3 van het Besluit Energie Vervoer is de ontwikkeling van de jaarverplichting hernieuwbare energie, limiet conventionele biobrandstoffen en subdoelstelling geavanceerde biobrandstoffen in het vervoer van 2018 tot en met 2021 vastgelegd. De realisatie is conform de verwachtingen. Jaarlijks moeten brandstofleveranciers van met name wegvervoer een verplicht aandeel hernieuwbare energie realiseren binnen de wettelijke kaders. Dat is ook in 2019 en 2020 gebeurd.

Tabel 21 Kengetal: Ontwikkeling CO2-emissie nieuwe personenauto's in gram CO2 per kilometer¹

	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Streefwaarde 2021
EU	162,6	140,3	119,6	118,1	118,5	120,8	122,4	n.n.b.	(95,0)
Nederland	169,9	135,8	101,2	105,9	108,3	105,5	100	n.n.b.	

1 Bron: Average CO₂ emissions from newly registered motor vehicles in Europe - [European Environment Agency](#)

Bron: Average CO₂ emissions new passenger cars in the EU - [Rijwielen Automobiel Industrie](#)

2 Norm

Toelichting

De CO₂-uitstoot van nieuwe voertuigen in Nederland wordt jaarlijks gemonitord en wordt ook gepresenteerd in het trendrapport Elektrische Voertuigen (een jaarlijks verschijnend rapport als bijlage van de Hand Aan De Kraan Analyse). Sinds de invoering van EU normering in 2009 is Nederland qua gemiddelde CO₂-uitstoot van de nieuwverkopen opgeklommen van achterblijver naar koploper in Europa. Sinds 2008 zijn in Nederland de autobelastingen stapsgewijs CO₂ afhankelijk gemaakt met fiscale voordelen voor de emissievrije of de meest zuinige auto's. In 2015 zat de CO₂-uitstoot van de nieuwverkopen in Nederland 20 g/km onder het

Europees gemiddelde. In 2016 en 2017 is de voorsprong ten opzichte van het Europees gemiddelde teruggelopen door het afschaffen van fiscale voordeelen voor zuinige benzine en diesel auto's. Sinds 2017 daalt de CO₂-uitstoot van de nieuwverkopen weer door de sterke ingroei van batterij elektrische voertuigen (BEV's) als gevolg van beleid dat BEV's fiscaal stimuleert. Nederland heeft in 2019 een voorsprong van ruim 21 g/km op het Europees gemiddelde. Het bovengemiddelde aandeel BEV's in de Nederlandse nieuwverkopen zorgt voor deze voorsprong. Zonder verkoop van BEV's zou de gemiddelde CO₂-uitstoot van de nieuwverkopen juist zijn gestegen tot 116 g/km in 2019. De stijging in de voorbije jaren van de gemiddelde uitstoot van nieuw verkochte benzine en diesel voertuigen in Nederland wordt onder meer veroorzaakt doordat er in de laatste jaren grotere, zwaardere en minder zuinige voertuigen worden aangeschaft. De gegevens over 2020 waren nog niet beschikbaar ten tijde van het opstellen van deze begroting. De informatie zal aan de Tweede Kamer worden aangeboden bij het jaarverslag 2021.

Tabel 22 Kengetal: Emissies luchtverontreinigende stoffen en broeikasgas door verkeer en vervoer. Betreft mobiele bronnen totaal, dus transportmiddelen en mobiele werktuigen, exclusief zeevaart, in kiloton

	Realisatie 2000	Realisatie 2005	Realisatie 2010	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Raming 2020	Raming 2025	Raming 2030
NOx	281	242	203	161	152	147	144	137	124	107	91
SO ₂	14,7	9,3	2,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,4	0,6	0,5
PM _{2,5}	15,6	11,9	7,7	4,7	4,3	4	3,7	3,6	3,3	2,6	2,2
NH ₃	4,4	5,1	4,6	3,9	3,9	4,1	4,1	4,3	4	5,1	5,5
NMVOS ¹	85	55	46	35	34	35	34	33	30	26	24

1 Vluchtige Organische Stoffen, exclusief Methaan.

Toelichting

In december 2016 zijn de nieuwe doelstellingen voor luchtverontreinigende stoffen vastgesteld voor de periodes 2020 – 2029 en de periode 2030 en verder. Het betreft aanpassing van de oude Europese richtlijn voor National Emission Ceilings (NEC) voor 2010-2019, in een nieuwe NEC-richtlijn (EU2016/2284). In bovenstaande tabel zijn de reductiepercentages uit de richtlijn omgerekend naar vrachten. Elk jaar wordt een nieuwe analyse uitgevoerd en door nieuwe kennis kan dat betekenen dat ook eerdere cijfers soms nog enigszins worden aangepast doordat deze nieuwe inzichten met terugwerkende kracht ook worden meegenomen in de emissiecijfers van voorgaande jaren. Voor de sector mobiliteit wilde het kabinet dat vanaf 2030 alleen personenauto's worden verkocht die volledig emissieloos zijn. Dat zijn auto's met een elektrische aandrijving of auto's die op waterstof rijden. Om dit doel te bereiken, wordt samengewerkt met het Formule E-Team (FET) en is een stuurgroep Nationale Agenda Laadinfrastructuur actief waaraan het ministerie deelneemt. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) publiceert maandelijks de voortgang ten aanzien van het aantal emissieloze personenauto's en de daarvoor benodigde uitrol van laadinfrastructuur. De gegevens over 2020 waren nog niet beschikbaar ten tijde van het opstellen van dit jaarverslag. De informatie zal aan de Tweede Kamer worden aangeboden bij de begroting 2022.

C. Beleidswijzigingen

Verkeersveiligheid

Ook in 2022 wordt ingezet op het verder verbeteren van de verkeersveiligheid. Zo wordt onder andere nadere invulling gegeven aan Investeringsimpuls verkeersveiligheid. In de beleidsagenda wordt nader ingegaan op de wijze waarop dat gebeurt.

Duurzame mobiliteit

Nieuw in 2022 is het in gang zetten van de uitvoering van Schoon en Emissieloos Bouwen. Gericht op het verminderen van de stikstofuitstoot gedurende de bouw en het mede daardoor mogelijk maken van extra (woning)bouw. Bij de inzet van emissieloze mobiele machines in de bouw daalt tegelijkertijd de CO₂-uitstoot hetgeen een extra bijdrage kan leveren aan het doel van het Klimaatakkoord.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 23 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid art.14 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Verplichtingen	281.913	303.772	181.069	254.039	239.883	176.853	113.983
Uitgaven	190.983	219.039	178.907	237.666	257.142	218.882	139.165
Waarvan juridisch verplicht			83%				
1 Netwerk	131.707	32.378	17.726	10.831	10.753	10.999	11.928
<i>Opdrachten</i>	27.088	17.662	5.995	5.932	5.857	6.100	7.029
Wegverkeersbeleid	2.108	13.326	3.926	4.097	4.095	4.095	4.056
Overige opdrachten	24.980	4.336	2.069	1.835	1.762	2.005	2.973
<i>Subsidies</i>	18.026	0	0	0	0	0	0
<i>Bijdragen aan agentschappen</i>	22.238	5.371	4.904	4.899	4.899	4.899	4.899
Bijdrage aan agentschap RWS	11.241	4.932	4.904	4.899	4.899	4.899	4.899
Overige bijdragen aan agentschappen	10.997	439	0	0	0	0	0
<i>Bijdragen aan medeoverheden</i>	63.316	8.985	6.827	0	-3	0	0
Regionale bijdrage MIRT	21.178	6.115	6.827	0	-3	0	0
Overige bijdragen aan medeoverheden	42.138	2.870	0	0	0	0	0
2 Veiligheid	25.089	48.510	17.578	17.914	16.410	16.546	16.316
<i>Opdrachten</i>	5.506	5.993	6.193	6.572	5.195	5.330	5.511
Verkeersveiligheid	4.328	4.699	6.193	6.572	5.195	5.330	5.511
<i>Subsidies</i>	9.697	9.913	9.778	9.735	9.638	9.639	9.228
Veilig Verkeer Nederland (VVN)	3.868	3.944	3.944	3.944	3.944	3.944	4.029
Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV)	4.034	4.131	4.131	4.131	4.131	4.132	4.365
Overige subsidies	1.795	1.838	1.703	1.660	1.563	1.563	834
<i>Bijdragen aan agentschappen</i>	831	972	620	620	620	620	620
Bijdrage aan Agentschap RWS	831	972	620	620	620	620	620
<i>Bijdragen aan (inter-)nationale organisaties</i>	30	30	30	30	0	0	0
<i>Bijdragen aan ZBO's/RWT's</i>	9.025	31.602	957	957	957	957	957
Bijdrage aan CBR	7.320	30.577	957	957	957	957	957
Overige bijdragen	1.705	1.025	0	0	0	0	0
3 Slimme en duurzame mobiliteit	34.187	138.151	143.603	208.921	229.979	191.337	110.921
<i>Opdrachten</i>	71	33.811	83.112	151.622	173.727	147.273	69.376
Innovatie en Intelligentie Transportsystemen	71	10.434	8.539	6.894	3.400	154	155
Duurzame Mobiliteit	0	12.540	11.408	10.833	10.272	9.377	9.397
Reservering Klimaatakkoord	0	1.090	54.742	126.304	156.414	134.299	56.300
Verkeersemisssies	0	3.714	4.077	3.244	3.287	3.089	3.167
Overige opdrachten	0	6.333	4.346	4.347	354	354	357
<i>Subsidies</i>	11.809	69.011	49.860	48.895	47.213	35.632	35.612
Duurzame Mobiliteit	0	1.440	1.436	1.335	863	632	612
Elektrisch vervoer	11.809	38.900	10.200	3.300	2.000	0	0
Bronmaatregelen stikstof	0	0	20.000	5.782	5.782	5.782	5.782
Overige subsidies	0	28.671	18.224	9.260	4.350	0	0
<i>Bijdragen aan agentschappen</i>	0	18.216	6.750	7.404	8.039	7.432	5.933
Bijdrage aan Agentschap RWS	0	2.528	1.679	1.679	1.679	1.679	1.679
Bijdrage aan Agentschap Nea	0	5.630	4.705	5.359	5.994	5.387	3.888
Bijdrage aan Agentschap RVO	0	10.058	366	366	366	366	366
<i>Bijdragen aan medeoverheden</i>	22.307	16.489	3.881	1.000	1.000	1.000	0
Duurzame Mobiliteit	0	6.966	375	0	0	0	0
Mobiliteit en Gebieden	22.307	9.523	3.506	1.000	1.000	1.000	0
<i>Bijdragen aan (inter-)nationale organisaties</i>	0	200	0	0	0	0	0
<i>Bijdragen aan ZBO's/RWT's</i>	0	424	0	0	0	0	0
Ontvangsten	5.012	6.782	6.782	5.782	5.782	5.782	5.782

Tabel 24 Uitsplitsing verplichtingen art. 14

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Verplichtingen	281.913	303.772	181.069	254.039	239.883	176.853	113.983
waarvan garantieverplichtingen	31.000	106.600	0	0	0	0	0
waarvan overige verplichtingen	250.913	197.172	181.069	254.039	239.883	176.853	113.983

Extracomptable verwijzingen**Tabel 25 Extracomptabele verwijzing naar artikel 11.05 Investeringssruimte toebedeeld naar modaliteit van het Mobiliteitsfonds (x € 1.000)**

	2022	2023	2024	2025	2026
Bijdrage uit artikel 26 van Hoofdstuk XII aan artikel 11.05 Investeringssruimte toebedeeld naar modaliteit	0	0	0	0	0
Andere ontvangsten van artikel 11.05 Investeringssruimte toebedeeld naar modaliteit					
Totale uitgaven op artikel 11.05 Investeringssruimte toebedeeld naar modaliteit	0	0	0	0	0
waarvan					
11.05.11 Investeringssruimte Hoofdwegennet	0	0	0	0	0
11.05.12 Investeringssruimte Hoofdwegennet	0	0	0	0	0

Tabel 26 Extracomptabele verwijzing naar artikel 12 Hoofdwegennet van het Mobiliteitsfonds (x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026
Bijdrage uit artikel 26 van Hoofdstuk XII aan artikel 12 Hoofdwegennet	2.954.516	3.439.028	3.055.790	3.116.854	2.793.718
Andere ontvangsten van artikel 12 Hoofdwegennet	27.724	55.351	60.026	65.357	59.088
Totale uitgaven op artikel 12 Hoofdwegennet	2.982.240	3.494.379	3.115.816	3.182.211	2.852.806
waarvan					
12.01 Exploitatie	3.959	3.958	3.957	3.955	3.955
12.02 Onderhoud en vernieuwing	1.192.166	1.362.001	864.112	1.021.045	696.951
12.03 Ontwikkeling	600.636	830.865	896.302	942.495	949.299
12.04 Geïntegreerde contractvormen/PPS	525.002	644.721	721.101	580.398	633.084
12.06 Netwerkgebonden kosten HWN	660.477	652.834	630.344	634.318	569.517

Tabel 27 Extracomptabele verwijzing naar artikel 17.08 ZuidasDok van het Mobiliteitsfonds (x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026
Bijdrage uit artikel 26 van Hoofdstuk HXII aan artikel 17.08 ZuidasDok	91.541	132.554	138.892	113.344	134.383
Andere ontvangsten van artikel 17.08 ZuidasDok					
Totale uitgaven op artikel 17.08 ZuidasDok	91.541	132.554	138.892	113.344	134.383
waarvan					
17.08 ZuidasDok	91.541	132.554	138.892	113.344	134.383

Extracomptable fiscale regelingen

Naast de in dit begrotingsartikel genoemde instrumenten, zijn er fiscale regelingen die betrekking hebben op dit beleidsterrein. De Minister van Financiën is hoofdverantwoordelijk voor de wetgeving en uitvoering van deze regelingen en voor de budgettaire middelen. In onderstaande tabel is ter informatie het budgettaire belang van deze regelingen vermeld. De cijfers zijn ontleend aan de corresponderende bijlage 'Fiscale regelingen' in

de Miljoenennota. Voor een beschrijving van de regelingen, de doelstelling, de ramingsgrond, een verwijzing naar de laatst uitgevoerde evaluatie en het beoogde jaar van afronding van de volgende evaluatie, wordt verwezen naar de bijlage bij de Miljoenennota ‘Toelichting op de fiscale regelingen’.

Tabel 28 Fiscale regelingen 2020-2022, budgettair belang op transactiebasis in lopende prijzen (x € miljoen)

	2020	2021	2022
BPM Vrijstelling nulemissievoertuigen ¹	28	30	26
MRB Vrijstelling nulemissievoertuigen ²	84	139	172
IB/LB Korting op de bijtelling voor nulemissieauto's ³	416	504	495
MRB Halftarief plug-in hybride auto's	35	40	46

1 BPM = Belasting van personenauto's en motorrijwielen

2 MRB = Motorrijtuigenbelasting

3 IB = Inkomstenbelasting; LB = Loonbelasting

Budgetflexibiliteit

1 Netwerk

De uitgaven voor de agentschapsbijdragen aan RWS is volledig juridisch verplicht. Van het opdrachtenbudget is een deel juridisch verplicht op grond van lopende verplichtingen.

2 Veiligheid

De uitgaven voor de agentschapsbijdrage aan RWS zijn volledig juridisch verplicht. De overige verplichtingen betreffen subsidies aan Veilig Verkeer Nederland (VVN), Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV), CROW en Team Alert. Voor de subsidies aan VVN, SWOV, CROW en Team Alert zijn de maximaal beschikbare subsidiebudgetten vermeld in de gepubliceerde meerjarensubsidieregelingen c.q. jaarlijks gepubliceerde subsidieplafonds.

Van het opdrachtenbudget is een deel juridisch verplicht als gevolg van lopende opdrachten. Het niet-juridisch verplichte deel van dit artikel wordt aangewend voor met name opdrachten voor het uitvoeren van onderzoeken en het uitvoeren van verkeersveiligheidscampagnes.

3 Slimme en duurzame mobiliteit

De uitgaven voor de incidentele subsidies (zie hiervoor de subsidiebijlage) en de agentschapsbijdragen aan RWS, NEa en RVO zijn volledig juridisch verplicht. Het uitgavenbudget voor de DKTI-regeling, de aanschaf regeling elektrische auto's, de stimuleringsregeling gebruikte tweedehandsauto's en de overige subsidies is eveneens volledig juridisch verplicht op grond van toegekende subsidies. Van het opdrachtenbudget is een deel juridisch verplicht op grond van lopende verplichtingen.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

1 Netwerk

Opdrachten

Het Ministerie van IenW geeft onderzoeksopdrachten op het gebied van verkeer en wegmaatregelen. Daarnaast vinden uitgaven plaats voor Smart Mobility (zoals de zelfrijdende auto) en Wegverkeersbeleid (zoals het kennisplatform tunnelveiligheid en taken in het kader van de wet SWUNG (Samen werken aan de uitvoering van nieuw geluidbeleid)). De uitgaven voor de

overige opdrachten bestaan onder andere uit onderzoeken, communicatie, monitoring en evaluatie, gedrag- en vraagbeïnvloeding en het meerjarenprogramma MIRT.

Bijdrage aan agentschappen

RWS beleidsondersteuning en -adviesering

In het kader van het Beleidsondersteuning en Advies (BOA) protocol met RWS zijn afspraken gemaakt over beleidsondersteuning en –adviesering die RWS uitvoert. Door middel van de agentschapsbijdrage wordt capaciteit hiervoor bij RWS gereserveerd.

Bijdrage aan medeoverheden

Aan medeoverheden worden bijdragen verstrekt in het kader van het mobiliteitsprogramma SmartwayZ.nl. Het gaat hier om verschillende infrastructurale opgaven in Noord-Brabant en Limburg.

2 Veiligheid

Opdrachten

Onder opdrachten vallen de onderzoeken en activiteiten die gerelateerd zijn aan de uitvoering van het Landelijk Actieprogramma Verkeersveiligheid, dat een onderdeel vormt van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 zoals beleidontwikkeling voor beginnende bestuurders, maatregelen fietsveiligheid, het verbeteren van de verkeersveiligheid voor specifieke doelgroepen zoals ouderen. Onder dit artikel vallen ook opdrachten in verband met vergoedingen commissie rijgeschiktheid van de Gezondheidsraad en onderzoek rijden onder invloed. Het stimuleren van de verkoop van veilige voertuigen gebeurt door deelname aan Euro NCAP (New Car Assessment Programme). Euro NCAP beoordeelt onafhankelijk de veiligheidsprestaties van Europa's meest verkochte auto's. Om gedragsbeïnvloeding te bereiken wordt onder meer het Meerjarenprogramma Campagnes Verkeersveiligheid uitgevoerd (BOB en MONO).

Investeringsimpuls verkeersveiligheid

Voor het verbeteren van de meest verkeersonveilige locaties en grootste risico's op het onderliggend wegennet is voor de periode 2020-2030 een investeringsbedrag van € 500 miljoen vrijgemaakt voor cofinanciering (max. 50%) in verschillende tranches. In 2020 heeft het Rijk reeds voor € 165 miljoen bijgedragen aan verkeersveiligheidsmaatregelen op het onderliggend wegennet (de regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021). Iets meer dan 200 provincies, gemeenten en waterschappen hebben een riksbijdrage ontvangen voor verkeersveiligheidsmaatregelen, zoals de aanleg van vrijliggende fietspaden, het verbreden van fietspaden, de aanleg van veilige oversteekplaatsen en het inrichten van schoolzones (Kamerstukken II 2020-2021, [29398, nr. 887](#)). In 2022 wordt nadere invulling gegeven aan de investeringsimpuls verkeersveiligheid. Binnen de investeringsimpuls verkeersveiligheid is € 50 miljoen gereserveerd voor innovatie op het gebied van verkeersveiligheid. Ook hier wordt in 2022 nadere invulling aan gegeven.

Subsidies

Er worden in 2022 subsidies verstrekt aan maatschappelijke organisaties Veilig Verkeer Nederland (VVN), Team Alert, de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV) en CROW. CROW is een onafhankelijk kenniscentrum voor infrastructuur, openbare ruimte en verkeer en vervoer.

Bijdrage aan agentschappen

Met RWS zijn afspraken gemaakt over beleidsondersteuning en -advising, die RWS uitvoert in opdracht van de beleidsdirectoraten van lenW. Door middel van de agentschapsbijdrage wordt capaciteit hier voor bij RWS gereserveerd.

Bijdrage aan ZBO's en RWT's

Incidente werkzaamheden voor ZBO's en RWT's (zoals CBR en RDW) komen ten laste van deze post.

3 Slimme en duurzame mobiliteit

Opdrachten

Het Ministerie van lenW geeft onderzoeksopdrachten op het gebied van het verduurzamen van mobiliteit. Op het gebied van verkeersemisies worden opdrachten verstrekt voor de uitvoering van steekproefcontrole-programma's door de Nederlandse Organisatie voor toegepast natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO) inzake voertuigemissies. Daarbij gaat het in hoofdzaak om metingen in zowel het laboratorium als op de weg van schadelijke stoffen in uitlaatgassen van personen-, bestel- en vrachtauto's en bussen. De uitgaven voor de overige opdrachten bestaan onder andere uit onderzoeken, communicatie, monitoring en evaluatie, gedrag- en vraagbeïnvloeding, het MIRT en Intelligent Transportsystems (ITS; digitalisering, iVRI 's Connected Transport Corridors) en innovatie en opdrachten in het kader van wandel- en fietsroutes.

Middelen Klimaat Akkoord

Het kabinet heeft met het nationale Klimaat Akkoord tot doel het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen in Nederland met 49% ten opzichte van 1990. Voor de reductie naar de mobiliteitssector is tot en met het jaar 2030 € 40 miljoen per jaar beschikbaar gesteld.

Subsidies

De Demonstratieregeling Klimaat Technologieën en Innovaties in Transport (DKTI-Transport) geeft invulling aan de doelstellingen van het Energieakkoord en het Klimaat Akkoord. De regeling ondersteunt projecten voor duurzaam vervoer, met als doel het verminderen van de CO₂-uitstoot. De projecten zijn vanwege het innovatieve karakter veelal meerjarige projecten en vanuit doelmatigheidsoverwegingen vinden de uitkeringen op basis van de verwachte kasbehoefte en gerealiseerde voortgang over een aantal jaren plaats.

De stimuleringsregeling elektrische personenauto's particulieren (SEPP) heeft tot doel het stimuleren van de aanschaf en lease van volledig elektrische personenauto's in de kleinere en compacte middenklasse door particulieren, teneinde de emissie van CO₂ te verminderen.

De stimuleringsregeling Emissieloze bedrijfsauto's (SEBA) heeft tot doel de ingroei van elektrische bestel- en vrachtauto's te versterken.

De subsidie LNG heeft tot doel het gebruik van LNG door wegvervoerders te stimuleren.

In de tabel budgettaire gevolgen van beleid is de subsidiebijdrage voor reductie van stikstof voor lage en emissieloze bouwwerktuigen en bouwlogistieke voertuigen opgenomen. Met deze subsidieregeling wordt de bouwsector in staat gesteld op korte termijn zijn vervuilende materieel te

vervangen door emissievrij materieel dat nu nog hogere kosten kent maar wel reeds beschikbaar is of om te bouwen naar emissiearm materieel in geval van lange afschrijvingstermijnen.

Overige subsidies

In de tabel Budgettaire gevallen van beleid bij dit beleidsartikel zijn de subsidieverplichtingen voor het jaar 2022 opgenomen. De uitgaven hebben betrekking op subsidies aan de Fietsersbond (€ 0,6 miljoen), de stichtingen Fietsplatform en Wandelnet (€ 0,5 miljoen), de Coalitie Anders Reizen (€ 0,2 miljoen) en de Dutch Cycling Embassy. De mogelijke verlening van subsidies aan de stichtingen Fietsplatform en Wandelnet hebben betrekking op de coördinatie en monitoring van de landelijke recreatieve fietsroutes en het landelijke wandelroutenetwerk. De mogelijke subsidie aan Stichting Wandelnet heeft daarnaast ook betrekking op de belangenbehartiging voor wandelen en lopen. Voor Anders Reizen is bedrag van € 0,2 miljoen begroot. Dit bedrag heeft betrekking op een subsidie voor ondersteunende activiteiten ten behoeve van het verduurzamen van zakelijke mobiliteit van werkgevers aan de Coalitie Anders Reizen. Het overige deel heeft betrekking op de mogelijke verlening van een subsidie voor belangenbehartiging voor fietsen aan de Fietsersbond en de internationale profilering van Nederland als fietsland aan de Dutch Cyling Embassy (€ 125.000). Deze begrotingsvermelding vormt de wettelijke grondslag voor de hier bedoelde subsidieverlening(en) als bedoeld in artikel 4:23, derde lid, onder c, van de Algemene Wet Bestuursrecht.

Bijdrage aan agentschappen

RWS beleidsondersteuning en -adviesering

Met RWS zijn afspraken gemaakt over beleidsondersteuning en -adviesering, die RWS uitvoert in opdracht van de beleidsdirectoraten van IenW. Door middel van de agentschapsbijdrage wordt capaciteit hiervoor bij RWS gereserveerd.

Nederlandse Emissie Autoriteit (NEa)

Jaarlijks verstrekkt het Ministerie van IenW voor het uitvoeren van onder andere wettelijke taken op het gebied van Energie Vervoer (herenieuwbare energievervoer en brandstoffen luchtverontreiniging) een opdracht aan de NEa.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)

Aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) wordt een deel van de beleidsuitvoering (uitvoering van de DKTI-regeling, subsidies elektrisch vervoer, subsidies LNG en ander beleidsondersteunende werkzaamheden) uitbesteed.

Bijdrage aan medeoverheden

Aan medeoverheden worden bijdragen verstrekken in het kader van de tijdens de Bestuurlijke Overleggen gemaakte afspraken en bijdragen ter ondersteuning van enerzijds de innovatie en energietransitie op het mobiliteitsbeleid en anderzijds voor maatregelen die de reiziger zelf in staat moet stellen om slimme keuzes te maken. En verder voor snelfietsroutes op basis van specifieke uitkeringen (waaronder houdende een specifieke uitkering in verband met pilots Mobility as a Service (Regeling specifieke uitkering Maas-pilots)).

Bijdrage aan (inter-)ationale organisaties

Hier worden bijdragen verstrekken aan internationale organisaties op het gebied van duurzame mobiliteit.

Incidente bijdrage

Hier worden bijdragen verstrekt aan de RDW zoals onderzoeken naar verbetering effectiviteit terugroepacties.

3.4 Artikel 16 Openbaar Vervoer en Spoor

A. Algemene doelstelling

Om ervoor te zorgen dat reizigers veilig, betrouwbaar en betaalbaar kunnen reizen van A naar B ontwikkelt, beheert en stuurt lenW de benutting van de hoofdspoorgeweginfrastructuur aan en stelt zij decentrale overheden in staat het Openbaar Vervoer buiten de hoofdspoorgeweginfrastructuur hier toe te ontwikkelen, te beheren en te benutten. Daarbij zorgt lenW tegelijkertijd dat verladers van goederen over het spoor de trein in toenemende mate als een aantrekkelijke vervoersoptie beschouwen.

lenW zet in op een hoofdspoorgeweginfrastructuur en Openbaar Vervoer dat bijdraagt aan de economische en ruimtelijke ontwikkeling van Nederland, aan het behalen van de milieunormen en de sociale functie van het Openbaar Vervoer. Om deze doelen, die ook beschreven staan in de Lange Termijn Spooragenda deel 2 (Kamerstukken II 2013-2014, [29 984, nr. 474](#)), te behalen werkt lenW samen met medeoverheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

B. Rol en verantwoordelijkheid

(Doen) Uitvoeren

De Minister is verantwoordelijk voor een robuust mobiliteitssysteem van sterke verbindingen, sterke modaliteiten, voorspelbare reistijden en goede bereikbaarheid (zie ook artikel 14 Wegen en Verkeersveiligheid). Voor het Openbaar Vervoer en Spoor betekent dit dat de Minister zorgt voor:

- Een concessie voor het vervoer over het hoofdrailnet (NS) waarin het aanbod van het reizigersvervoer op het hoofdrailnet is vastgelegd;
- De uitvoering van exploitatie, onderhoud en vernieuwing van railinfrastructuur, verkeersleiding, capaciteitsmanagement en het oplossen van veiligheidsknelpunten door ProRail onder aansturing van lenW (via de beheerconcessie). Deze activiteiten zijn terug te vinden op het Mobiliteitsfonds (artikel 13);
- De besluitvorming over en uitvoering van investeringen in de hoofdspoorgeweginfrastructuur (incl. stations) in relatie tot gebiedsontwikkeling. Aanlegprojecten worden in het MIRT vastgelegd. De middelen worden beschikbaar gesteld via het Mobiliteitsfonds;
- Een bijdrage aan de financiering (via het Provinciefonds of de BDU) van het gedecentraliseerde Openbaar Vervoer;
- Een concessie voor de Waddenveren (met uitzondering van Texel);
- De financiering (via het Mobiliteitsfonds) van het programma Beter Benutten Decentraal Spoor;
- Het vormgeven (in saneringsplannen) en uitvoeren van de aanpak van hoge geluidsbelastingen langs het hoofdrailnet door middel van het Meerjarenprogramma geluidsanering (MJPG);
- Om onder meer de veiligheid verder te verhogen wordt het European Railway Traffic Management System (ERTMS) ingevoerd.

Regisseren

De Minister is verantwoordelijk voor de vormgeving van het beleid inzake openbaar vervoer (per trein, bus, tram, metro, taxi en waddenveren), waaronder het toezicht op de uitvoering van de wet- en regelgeving. lenW zorgt voor veilige infrastructuur en optimaal gebruik daarvan via wet- en regelgeving, aansturing van ProRail en NS in het beheer van de hoofdspoorgeweginfrastructuur en stations en afspraken met decentrale

overheden, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Uitvoering vindt plaats door middel van samenwerking in de gehele ov-keten en de gehele goederenketen. Het beleid stimuleert en faciliteert deze samenwerking.

Deze regierol wordt ingevuld door:

- Regelgeving en afspraken over voorzieningen- en kwaliteitsniveaus bij infrastructuur in het kader van veiligheid, betrouwbaarheid, doorstroming en duurzaamheid;
- Regelgeving en afspraken over concessieoverstijgende onderwerpen waar het voor de reiziger van belang is dat zaken uniform geregeld worden, ongeacht de vervoerder of concessie (zoals sociale veiligheid, toegankelijkheid, ov-chipkaart, taxivervoer en ov-data);
- Regelgeving en afspraken over de benutting van de ov-infrastructuur en de ordening van de ov-markt. Hierbij worden de aanbevelingen van de parlementaire enquête Fyra betrokken;
- Het stimuleren van de samenwerking in de gehele ov-keten en de spoorgoederenvervoerketen, door het organiseren van platforms en tafels;
- De inzet van de Beleidsimpuls railveiligheid (Kamerstukken II 2015-2016, [29 893, nr. 204](#)), waarin de prioriteiten in de veiligheidsaanpak voor de komende jaren zijn benoemd, zoals het Landelijke Verbeterprogramma Overwegen, het programma niet-actief beveiligde overwegen (nabo), het STS-verbeterprogramma (reductie stop tonend sein passages), suïcidepreventie en externe veiligheid langs het spoor en bij emplacementen.

Ten slotte is de Minister verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van (een deel van) de wet- en regelgeving door de ILT op dit beleidsterrein (zie beleidsartikel 24 Handhaving en Toezicht).

Indicatoren en Kengetallen

In november 2018 is de beleidsdoorlichting van beleidsartikel 16: Openbaar Vervoer en Spoor afgerond. Conform De Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek (RPE) is onderzoek gedaan naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid. In het kader van deze beleidsdoorlichting zijn de indicatoren op artikel 16 aangepast.

Tabel 29 Indicator: spoorveiligheid (naar risicodrager)

Indicator	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal STS-passages	100	105	137	142	94
Waarvan gevvaarpunt bereikt	39	36	26	32	18
Aanrijding op overwegen	26	30	32	44	25
Aantal dodelijke slachtoffers bij aanrijdingen op overwegen	4	6	14	9	5
Aantal spoorsuicides	221	215	194	220	198
Totaal aantal treinkm's	158 mld.	160 mld.	164 mld.	165 mld.	152 mld.

Toelichting

Hierboven staan de indicatoren voor spoorveiligheid zoals worden gehanteerd op basis van de Beleidsimpuls Railveiligheid. Over de indicatoren wordt jaarlijks gerapporteerd op basis van het Jaarverslag Spoorveiligheid, opgesteld door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Hierin worden de indicatoren in samenhang met de achterliggende veiligheidsrisico's nader toegelicht.

Voor meer indicatoren op het thema spoorveiligheid geeft de website <https://prestaties.prorail.nl/veiligheid/> van ProRail de laatste inzichten.

Tabel 30 Kengetal: Klanttevredenheid regionaal openbaar vervoer

Indicator	2018	2019	2020
Totaaldoordeel	7,7	7,8	n.b.
Veiligheid	8,1	8,2	n.b.
Snelheid	7,4	7,6	n.b.
Gemak	7,4	7,6	n.b.
Comfort	7,9	8	n.b.
Beleving	7,2	7,4	n.b.
Personeelsmonitor ¹	7,0	n.b.	6,7

1 De personeelsmonitor wordt eens in de twee jaar uitgevoerd.

Toelichting

De ov-klantenbarometer is het klanttevredenheidsonderzoek voor het openbaar vervoer. De ov-klantenbarometer is in 2019 geheel vernieuwd ten opzichte van de eerdere edities. Omdat de meetmethodiek is aangepast, zijn er geen vergelijkbare gegevens van voor 2018 bekend.

De onderwerpen zijn clusters, waarin de volgende zaken zijn meegenomen:

1. Veiligheid: veiligheid rit, algemeen, halte/station;
2. Snelheid: frequentie, overstaptijd, reissnelheid, punctualiteit;
3. Gemak: gebruiksgemak ov-kaart, vervoersbewijs kopen, info halte, informatie rit, info vertragingen;
4. Comfort: klimaat, instappen, zitplaats, overlast, rijstijl;
5. Beleving: inrichting, netheid, klantvriendelijkheid, geluid;
6. Personeelsmonitor: sociale veiligheid medewerkers. De personeelsmonitor wordt tweearlijks onderzocht en gepubliceerd.

In verband met de coronacrisis is het enquêteren voor de OV-Klantenbarometer 2020 op 12 maart 2020 stilgelegd. Dit in verband met de veiligheid van reizigers en enquêteurs en de oproep van de overheid om het openbaar vervoer alleen voor noodzakelijke reizen te gebruiken. Daarmee zijn er voor 2020 geen statistisch representatieve cijfers beschikbaar op het niveau van de afzonderlijke onderzoeksgebieden. Wel zijn de verzamelde resultaten tot 12 maart 2020 (minder dan 20 procent van het aantal benodigde enquêtes) vervat in een rapportage op de website van CROW. De resultaten van een alternatief onderzoek onderzoek dat CROW in de tweede helft van 2020 met een panel heeft gehouden zijn eveneens gepubliceerd.

Voor meer indicatoren op het thema ov-keten geeft [het rapport OV-Klantenbarometer 2019](#) van het CROW inzicht.

Tabel 31 Indicator: Punctualiteit en goederenvervoer

Indicator	2016	2017	2018	2019	2020
Treinpunctualiteit reizigersverkeer	89,40%	90,50%	91,50%	91,90%	93,50%
Treinpunctualiteit goederenvervoer ¹	73,70%	74,70%	69,30%	69,70%	70,10%
Impactvolle storingen op de infrastructuur	n.b.	628	542	435	361
Vervoerd ladinggewicht per spoor (in miljoen ton)	42,62	41,19	41,58	42,57 ²	39,76
Aantal ov-chipkaart transacties	2,5 mld.	2,5 mld.	2,7 mld.	2,8 mld.	1,47 mld.
Aantal instappers regionale treinen ³	48,9 mln.	52,1 mln.	51,7 mln.	50,8 mln.	n.n.b.
Aantal instappers NS ⁴	2,47 mln.	2,51 mln.	2,57 mln.	2,68 mln.	1,18 mln.

1 Naar aanleiding van een actualisatie van de cijfers hebben er correcties plaatsgevonden voor de jaren 2018 en 2019.

2 Het getal voor 2019 is gewijzigd van 41,33 naar 42,57. De cijfers zijn nog nader voorlopig en kunnen nog wijzigen.

3 Totaal aantal instappers regionale treinen over het gehele jaar.

4 Gemiddelde aantal instappers per werkdag.

Toelichting

Bovenstaande cijfers geven inzicht in de punctualiteit van het spoorstelsel, het aantal impactvolle storingen en de aantallen goederen en reizigers die over het spoor vervoerd worden.

Voor meer indicatoren op het thema punctualiteit geeft de website <https://prestaties.prorail.nl/> van ProRail de laatste inzichten.

C. Beleidswijzigingen

In het regeerakkoord heeft het kabinet afgesproken om ProRail B.V. om te vormen tot zbo. Het wetvoorstel is in 2020 aan de Tweede Kamer toegezonden. Na aftreden van het kabinet Rutte III is het wetsvoorstel controversieel verklaard en de behandeling van het wetsvoorstel stil komen te liggen. Hierdoor bleek de beoogde inwerkingtredingsdatum van 1 juli 2021 niet langer haalbaar. Om deze reden wordt vooralsnog uitgegaan van inwerkingtreding per 1 januari 2022. Dit is uiteraard mede afhankelijk van het moment van aantreden van het nieuwe kabinet en de afronding van de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel. Uitgangspunt bij het wetvoorstel is dat de omvorming niet tot hogere kosten voor reizigers, de verladers, de vervoerders (en de concessieverleners) mag leiden en ook niet ten koste gaat van de investeringen op het spoor.

In 2020 zijn de hoofdlijnen van het integrale besluit over de marktordening op het spoor na 2024 aan de Tweede Kamer gestuurd. Hierin is onder andere het voornemen om de HRN-concessie opnieuw onderhands aan NS te gunnen opgenomen. In 2022 en verder worden de hoofdlijnen van het marktorderingsbesluit uitgewerkt en uitgevoerd. Voor de HRN-vervoerconcessie wordt, op basis van het in 2021 opgestelde beleidsvoornemen, een programma van eisen opgesteld. Ook wordt in 2022 de stationsagenda afgerond ten behoeve van een meer integrale afweging van publieke (en andere) belangen op stations en wordt verder gewerkt aan een toekomstbestendige marktordening op basis van de hoofdlijnen van het integrale besluit voor de marktordening op het spoor. Zo wordt in kaart gebracht welke randvoorwaarden moeten gelden om in de toekomst voorbereid te zijn op verdergaande marktopening op het spoor onder andere als gevolg van het Europese recht op toegang tot de infrastructuur (open toegang) voor spoorvervoerders.

Daarnaast werkt het ministerie van IenW aan de modernisering van de spoorregelgeving. Dit heeft geresulteerd in de start van de formele consultatie in het voorjaar van 2021. De formele consultatie betreft internetconsultatie van de nieuwe Spoorwegwet, maar ook formele toetsing op

uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid door uitvoeringsinstanties (ILT, ACM en ProRail) en toetsing door medeoverheden. Dit wetsvoorstel beoogt geen grootse beleidswijzigingen te formaliseren maar betreft hoofdzakelijk herimplementatie en herschikking van bestaande regels op het gebied van veiligheid, interoperabiliteit en de vorming van één Europese spoorwegruimte. In de eerste helft van 2022 is aanbieding van het wetsvoorstel aan het Parlement voorzien evenals de start van de formele consultatie van de lagere regelgeving, waaronder de herziening van de regels over de capaciteitsverdeling. Met als doel, inwerkingtreding van het gehele regelgevende kader medio 2023.

Vanwege de beperkende maatregelen rondom COVID-19 zijn de reizigersaantallen in het OV vanaf maart 2020 fors lager dan normaal. Het Rijk zorgt met een beschikbaarheidsvergoeding OV in 2020 en 2021 ervoor dat het OV kan blijven rijden. De verwachting is dat het OV ook in 2022 nog te maken zal hebben met lagere reizigersaantallen. Het Rijk heeft daarom met de decentrale overheden en de vervoerders afgesproken dat de beschikbaarheidsvergoeding tot en met september 2022 in stand blijft zodat ook in het aankomende jaar het OV geborgd zal blijven. Om bij te dragen aan een duurzaam herstel wordt per concessie gewerkt aan de benodigde transitie-maatregelen. Zo willen we bijvoorbeeld blijvend voorkomen dat in het OV sprake is van een enorme piekdrukte in de spits, door de reizigers juist meer gelijkmatig over de dag te spreiden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 32 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid art.16 (bedragen x € 1.000)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	1.250.289	1.817.254	145.532	54.182	12.848	11.236
Uitgaven	1.000.175	2.056.674	152.326	58.993	12.848	11.236
Waarvan juridisch verplicht			91%			
1 OV en Spoor	33.413	56.536	40.326	30.993	12.848	11.236
Opdrachten	4.524	8.614	7.519	7.566	6.310	6.243
ACM	0	1.735	1.759	1.783	1.807	1.831
OV & Stations	1.535	1.774	1.434	2.247	2.201	2.209
Aanst. NS en ProRail	797	2.455	1.930	1.830	730	630
Opdrachten SU	660	1.070	972	1.014	1.014	1.013
Overige opdrachten	1.532	1.580	1.424	692	558	560
Subsidies	17.922	27.660	24.032	16.459	2.517	1.110
Maatregelenpakket Spoorgoederenvervoer	14.329	18.524	18.175	12.368	0	0
3e spoor Duitsland	781	2.861	2.697	1.517	0	0
NS IC Dordrecht-Breda	1.440	1.460	0	0	0	0
Consumentenorganisaties OV	839	1.129	931	579	579	579
Modal Shift	0	1.000	0	0	0	0
Overige subsidies	533	2.686	2.229	1.995	1.938	531
Bijdrage aan agentschappen	921	899	873	877	877	877
Bijdrage aan agentschap KNMI	46	47	47	47	47	47
Bijdrage aan agentschap RWS	832	823	826	830	830	830
Bijdrage aan overige agentschappen	43	29	0	0	0	0
Bijdrage aan medeoverheden	9.973	19.261	7.800	5.989	3.042	2.904
Bijdrage medeoverheden OVS	7.488	16.784	4.758	2.947	0	0
CLU Betuwe en HSL	2.485	2.477	3.042	3.042	3.042	2.904
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	73	102	102	102	102	102
2 Maatregelenpakket OVS	966.762	2.000.138	112.000	28.000	0	0
Subsidies	966.762	2.000.138	112.000	28.000	0	0
Beschikbaarheidsvergoeding OV-sector	966.762	2.000.138	112.000	28.000	0	0
Ontvangsten	597	0	0	0	0	0

Extracomptablele verwijzingen

Tabel 33 Extracomptablele verwijzing naar artikel 13 Spoorwegen van het Mobiliteitsfonds (x € 1.000)					
	2022	2023	2024	2025	2026
Bijdrage uit artikel 26 van Hoofdstuk XII aan artikel 13 Spoorwegen	9.277.838	2.026.511	1.740.739	1.619.012	1.728.453
Andere ontvangsten van artikel 13 Spoorwegen	208.458	214.089	217.180	329.108	203.784
Totale uitgaven op artikel 13 Spoorwegen	9.486.296	2.240.600	1.957.919	1.948.120	1.932.237
waarvan					
13.02	Exploitatie onderhoud en vernieuwing	1.559.243	1.705.842	1.467.824	1.326.341
13.03	Ontwikkeling	424.047	365.959	318.628	450.140
13.04	Geïntegreerde contractvormen/PPS	167.006	168.799	171.467	171.639
13.07	Rente en aflossing	7.336.000	0	0	0

Tabel 34 Extracomptabele verwijzing naar artikel 14 Regionale infrastructuur en bereikbaarheidsprogramma's van het Mobiliteitsfonds (x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026
Bijdrage uit artikel 26 van Hoofdstuk XII aan artikel 14 Regionale infrastructuur en bereikbaarheidsprogramma's	90.368	34.827	35.965	42.557	43.148
Andere ontvangsten van artikel 14 Regionale infrastructuur en bereikbaarheidsprogramma's					
Totale uitgaven op artikel 14 Regionale infrastructuur en bereikbaarheidsprogramma's	90.368	34.827	35.965	42.557	43.148
waarvan					
14.01 Regionale infrastructuur	41.774	34.827	35.965	42.557	43.148
14.03 Bereikbaarheidsprogramma's	48.594	0	0	0	0

Tabel 35 Extracomptabele verwijzing naar artikel 17.03 HSL-Zuid en 17.10 PHS van het Mobiliteitsfonds (x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026
Bijdrage uit artikel 26 van Hoofdstuk XII aan artikel 17.03 HSL-Zuid en 17.10 PHS	406.810	406.844	339.152	557.448	781.000
Andere ontvangsten van artikel 17.03 HSL-Zuid en 17.10 PHS	49.020	43.869	57.075	57.708	62.929
Totale uitgaven op artikel 17.03 HSL-Zuid en 17.10 PHS	455.830	450.713	396.227	615.156	843.929
waarvan					
17.03 Hogesnelheidstrein-Zuid	0	0	0	0	0
17.07 ERMITS Programma Hoogfrequent Spoorvervoer	146.041	73.282	10.371	229.142	262.553
17.10	217.569	244.198	246.285	272.001	446.324

Tabel 36 Extracomptabele verwijzing naar artikel 11 Investeringsruimte toebedeeld naar modaliteit van het Mobiliteitsfonds (x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026
Bijdrage uit artikel 26 van Hoofdstuk XII aan artikel 11.05 Investeringsruimte toebedeeld naar modaliteit	0	0	0	0	0
Andere ontvangsten van artikel 11.05 Investeringsruimte toebedeeld naar modaliteit					
Totale uitgaven op artikel 11.05 Investeringsruimte toebedeeld naar modaliteit	0	0	0	0	0
waarvan					
11.05 Investeringsruimte Spoorwegen	0	0	0	0	0

Extracomptabele fiscale regelingen

Naast de in dit begrotingsartikel genoemde instrumenten, zijn er fiscale regelingen die betrekking hebben op dit beleidsterrein. De Minister van Financiën is hoofdverantwoordelijk voor de wetgeving en uitvoering van deze regelingen en voor de budgettaire middelen. In onderstaande tabel is ter informatie het budgettaire belang van deze regelingen vermeld. De cijfers zijn ontleend aan de corresponderende bijlage 'Fiscale regelingen' in de Miljoenennota. Voor een beschrijving van de regelingen, de doelstelling, de ramingsgrond, een verwijzing naar de laatst uitgevoerde evaluatie en het beoogde jaar van afronding van de volgende evaluatie, wordt verwezen naar de bijlage bij de Miljoenennota 'Toelichting op de fiscale regelingen'.

Tabel 37 Fiscale regelingen 2020–2022, budgettair belang op transactiebasis in lopende prijzen (x € miljoen)

	2020	2021	2022
MRB Vrijstelling taxi's en openbaar vervoer ¹	51	51	51
Reisaftrek OV	5	6	7

1 MRB = Motorrijtuigenbelasting

Budgetflexibiliteit

1 Spoor

De uitgaven voor subsidies, de agentschapsbijdrage aan RWS, de bijdragen aan medeoverheden en de bijdragen aan (inter-)nationale organisaties zijn volledig juridisch verplicht. De subsidies hebben een tijdshorizon. De agentschapsbijdrage, de bijdrage aan medeoverheden en de bijdragen aan (inter-)nationale organisaties hebben een structureel karakter. Van het opdrachtenbudget is circa de helft juridisch verplicht op grond van lopende verplichtingen. Het betreft hier onder andere de bijdrage aan de Autoriteit Consument en Markt (ACM), uitgaven voor de OV-begeleiderskaart, de continue screening van de taxibranche en de uitbesteding van Samen Werken aan de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid (SWUNG1) genomen. Het niet-juridisch verplichte deel van dit artikel wordt aangewend voor het stimuleren van het beschikbaar stellen van (actuele) brongegevens voor reisinformatiediensten in het kader van het project Nationale Data Openbaar Vervoer, het uitvoeren van activiteiten ter ondersteuning van het beheer van en vervoer over het spoor via concessies, en de uitvoering van de Lange Termijn Spooragenda. Ook wordt bijgedragen aan de toegankelijkheid van het openbaar vervoer en aan uitgaven om een gelijk speelveld te creëren in het openbaar vervoer.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

1 Spoor

Opdrachten

Dit betreft voornamelijk (lopende) opdrachten voor de monitoring sociale veiligheid, het stimuleren van het beschikbaar stellen van (actuele) brongegevens voor reisinformatiediensten in het kader van het project Nationale Data Openbaar Vervoer (NDOV), de beheer- en vervoerconcessie, de uitbesteding van SWUNG1-taken, het onderzoek naar verplaatsingen in Nederland (OVIN) en aanpassingen in de spoorwegwetgeving. Ook wordt bijgedragen aan de toegankelijkheid van het openbaar vervoer en aan uitgaven om een gelijk speelveld te creëren in het openbaar vervoer.

Autoriteit Consument en Markt (ACM)

Daarnaast maakt de jaarlijkse vergoeding aan de Autoriteit Consument en Markt (ACM) onderdeel uit van deze middelen, wat een vergoeding is voor haar werk op het gebied van spoor zoals de Vervoerkamer. De Vervoerkamer reguleert de relatie tussen de beheerders en de gebruikers van het spoor.

Subsidies

Tijdelijke subsidieregeling stimulering spoorgoederenvervoer

In de tabel Budgettaire gevolgen van beleid bij dit beleidsartikel is een bedrag van € 17,9 miljoen aan subsidieverplichtingen voor het jaar 2022 opgenomen. Dit bedrag is onderdeel van het maatregelenpakket spoorgoederenvervoer om het transport van goederen over het spoor goedkoper te maken, door spoorgoederenvervoerders een gedeeltelijke compensatie van

de gebruiksvergoeding te verlenen. Doel van deze Tijdelijke subsidieregeling stimulering goederenvervoer per spoor is het verbeteren van de positie van goederenvervoerders. Deze subsidies worden verstrekt aan de goederenvervoerders.

In de tabel Budgettaire gevolgen van beleid bij dit beleidsartikel zijn in regel 1 de volgende subsidieverplichtingen opgenomen:

- Een bedrag van € 0,6 miljoen aan subsidieverplichtingen voor het jaar 2022 en een bedrag van € 0,7 miljoen aan subsidieverplichtingen voor de jaren 2023 en 2024. Dit bedrag heeft betrekking op de mogelijke verlening aan Vereniging Reizigers Openbaar Vervoer (Rover) voor beleidsondersteuning en voor het in stand houden van het tweedelijns OV klachtenloket.

Deze begrotingsvermelding vormt de wettelijke grondslag voor de hier bedoelde subsidieverleningen als bedoeld in artikel 4:23, derde lid, onder c, van de Algemene wet bestuursrecht.

Bijdrage aan agentschappen

RWS beleidsondersteuning- en advisering

Met Rijkswaterstaat zijn afspraken gemaakt over beleidsondersteuning en -advies. Dit zijn taken die Rijkswaterstaat uitvoert in opdracht van de beleidsdirectoraten van LenW. Door middel van de agentschapsbijdrage wordt capaciteit hiervoor bij het agentschap gereserveerd.

KNMI informatievoorziening

Met het KNMI zijn afspraken gemaakt over informatievoorziening, bijvoorbeeld rondom winterse omstandigheden, die van belang zijn voor de veiligheid van het vervoer over het spoor.

Bijdrage aan medeoverheden

Dit betreft een jaarlijkse bijdrage voor de Complete Lijn Uitschakeling (waarbij bijvoorbeeld bij een incident een tracé als geheel wordt uitschakeld) en de inzet van de 25kV Spanningstester (CLU+) op de Betuweroute en HSL in het kader van de daartoe gesloten overeenkomst met de betrokken Veiligheidsregio's.

Tevens betreft de bijdrage aan het Schadevergoedingsschap. Het Schadevergoedingsschap handelt schadevergoedingen af naar aanleiding van o.a. de HSL. Daarnaast betreft dit de specifieke uitkeringen die verstrekt worden aan Provincie Groningen inzake de Riksbijdrage Wunderline. Verder vindt er een overboeking plaats naar EZK inzake compensatiepakket Zeeland.

Bijdrage aan (inter-)ationale organisaties

Dit betreft een bijdrage aan de Organisation pour les Transports Internationaux Ferroviaires (OTIF). Deze internationale organisatie richt zich vooral op het creëren van een uniform rechtssysteem voor het vervoer van passagiers en vracht per rails.

2 Beschikbaarheidsvergoeding OV-sector

Dit betreft een beschikbaarheidsvergoeding voor het openbaar vervoer. De vergoeding is bestemd voor het waarborgen van de beschikbaarheid tijdens Corona van het openbaar vervoer onder concessie in Nederland.

Het kabinet heeft besloten (Kamerstukken II, 23 645, nr. 755) om de huidige beschikbaarheidsvergoeding OV ongewijzigd te verlengen tot 1 september 2022. Dit is gelijk aan de looptijd van de tijdelijke aangepaste

(nood)concessies op grond waarvan de overheid aan OV-bedrijven vanwege COVID-19 een vergoeding kan verschaffen. Het streven voor de periode vanaf 1 september 2022 is om terug te keren naar de gebruikelijke verantwoordelijkheidsverdeling tussen Rijk, concessieverleners en vervoerders ten aanzien van de opbrengsten en kosten. De bijdrage vanuit het Rijk is net als in 2020 en 2021 afhankelijk van de gerealiseerde reizigersopbrengsten. Op basis van de herstelprognoses van het KiM wordt voor de verlenging van de beschikbaarheidsvergoeding tot en met 31 augustus 2022 een bedrag van € 140 miljoen geraamd.

3.5 Artikel 17 Luchtvaart

A. Algemene doelstelling

IenW werkt aan een veilige en duurzame luchtvaart die Nederland goed verbindt met de rest van de wereld en waarbij de kwaliteit van de leefomgeving rond de luchthavens wordt gewaarborgd.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Regisseren

De Minister is verantwoordelijk voor de vormgeving van de kaders en voor het binnen deze kaders (doen) realiseren van de gewenste ontwikkeling van de Nederlandse luchtvaart.

De rol «regisseren» heeft betrekking op de volgende taken:

- De kaders voor de veiligheid van de burgerluchtvaart komen grotendeels internationaal tot stand bij de internationale burgerluchtvaartorganisatie van de Verenigde Naties (ICAO). De implementatie vindt veelal plaats via regels die rechtstreeks van toepassing zijn in de lidstaten. De Minister levert een actieve bijdrage aan de totstandkoming van de kaders op mondiaal en Europees niveau. Nederland zet in op een hoge compliance met deze kaders. De Minister neemt de regie om het Nederlandse luchtvaartveiligheidssysteem verder te versterken.
- De ontwikkeling van drones en onbemande luchtvaartuigen gaat snel. Deze ontwikkeling biedt economische kansen voor bedrijven en leidt tot nuttige maatschappelijke toepassingen. De Minister wil deze kansen benutten en de luchtvaartuigen veilig in het luchtruim integreren. Aandachtspunten zijn geluidshinder en privacy. De komende jaren komen er stapsgewijs meer Europese regels gericht op een veilige operatie van drones en een veilige integratie in het luchtruim.
- Om de internationale verbondenheid voor Schiphol en de regionale luchthavens van nationale betekenis te beoordelen, ontwikkelt de Minister een beleidskader netwerkkwaliteit. Waar nodig en mogelijk zet de Minister in op vergroting van de beleidsruimte door EU-kaders aan te passen.
- Het instellen van beperkingen voor het aantal nachtvluchten op Schiphol via het luchthavenverkeerbesluit (LVB) en het opstellen van regels voor openingstijden en extensieregelingen voor regionale luchthavens bij de betreffende luchthavenbesluiten.
- In het kader van de Europese Green Deal zet de Minister actief in op de invoering van een Europese bijnengverplichting van duurzame luchtvaartbrandstoffen, waaronder duurzame biobrandstoffen en synthetische kerosine. Als een Europese verplichting niet (tijdig) wordt ingevoerd, streeft Nederland ernaar om per 2023 een nationale bijnengverplichting in te voeren.
- Het uitwerken van een CO₂-plafond voor de internationale luchtvaart vertrekkend uit Nederland.
- Regie voeren op verbetering van de samenwerking tussen Schiphol en de regionale luchthavens op de publieke belangen veiligheid, duurzaamheid, kwaliteit van de leefomgeving en verbondenheid.
- De Minister richt zich nationaal en internationaal op het veiligstellen en verbeteren van de inrichting, het beheer en het gebruik van het luchtruim en op de verbetering van de prestaties van Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL) en het Maastricht Upper Area Control Centre (MUAC), een intensievere samenwerking tussen civiele en militaire

luchtverkeersleidingsorganisaties (co-locatie) en een betere samenwerking van internationale luchtverkeersleidingsorganisaties binnen het Functional Airspace Block Europe Central (FABEC).

- De Minister richt zich op het veilig stellen van voldoende nationale luchthavencapaciteit en geeft invulling aan de wettelijke taken en verplichtingen ten aanzien van inrichting en gebruik van luchthavens en de omgeving.
- Voorts zet de Minister in op een intensivering en stroomlijning van de inspanningen van alle overheden, belangenorganisaties en sectorpartijen betrokken bij bovenstaande beleidsopgaven.
- Ten slotte is de Minister verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van (een deel van) de wet- en regelgeving door de ILT op dit beleidsterrein (zie beleidsartikel 24 Handhaving en Toezicht).

Stimuleren

- Het mogelijk maken van proefprojecten om geluidshinder te verminderen door middel van stedenbouwkundige, landschappelijke en bouwtechnische maatregelen.
- Het faciliteren van de samenwerking tussen sectorpartijen, kennisinstellingen, brancheorganisaties en maatschappelijke organisaties aan de Duurzame Luchtvaarttafel.
- Het stimuleren van de ontwikkeling van schonere en stillere vliegtuigen, vliegtuigmotoren en brandstoffen.

(Doen) Uitvoeren

- Het uitvoeren van het Nederlandse luchtvaartveiligheidsprogramma 2020-2024.
- Het samen met de sectorpartijen op Schiphol, uitvoeren van de maatregelen die zijn aangekondigd naar aanleiding van het OVV-rapport over de veiligheid van Schiphol.
- Het uitvoeren van de zeven aanbevelingen uit het rapport Vliegtuigeluid: meten, rekenen en beleven dat in het kader van de Programmatische aanpak meten vliegtuiggeluid is verschenen.
- Het door de burgerluchthavens van nationale betekenis laten opstellen van actieplannen om de uitstoot van geluid en stoffen (ultrafijnstof (UFS) en stikstofoxide (NOx)) te verminderen.
- Het uitvoeren van het programma Luchtruimherziening.

Indicatoren en Kengetallen

Veilige luchtvaart

Voor veiligheid is het handelen van het ministerie of de veiligheid in al zijn facetten, niet in één overkoepelende indicator te vatten. Daarom verschijnt vanaf 2021 jaarlijks een systeemmonitor luchtvaartveiligheid, die vanuit de regierol van het ministerie in beeld brengt hoe het systeem functioneert. De ILT brengt jaarlijks de Staat van Schiphol uit, waarin naar de operationele veiligheid wordt gekeken.

Gezonde en aantrekkelijke leefomgeving

Tabel 38 Kengetal: Totale Volume van de Geluidbelasting (TVG) rond Schiphol¹

Periode	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	grenswaarde TVG
Gedurende het gehele etmaal (Lden)	62,71	62,45	62,55	62,67	62,79	62,81	62,57	62,53	60,23	63,46 dB(A)

Periode	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	grenswaarde TVG
Gedurende de periode van 23.00 tot 7.00 uur (Lnigh)	52,47	52,09	52,14	52,53	52,46	52,25	51,68	51,72	49,39	54,44 dB(A)

1 Bron: [Staat van Schiphol 2020](#) (ILT, 2021). Bron grenswaarde: Luchthavenverkeerbesluit Schiphol (2004).

Toelichting

Dit kengetal is in de begroting opgenomen, omdat de waarde 2020 bij het verschijnen van het jaarverslag 2020 nog niet bekend was. Het kengetal zal in de begroting 2023 niet meer terugkomen.

In het Luchthavenverkeerbesluit Schiphol (LVB) zijn voor de luchthaven grenzen gesteld aan het totale volume van de geluidbelasting (TVG) dat het vliegverkeer in een jaar mag produceren. In het LVB is vastgesteld dat het totale volume van de geluidbelasting afkomstig van het luchthavenverkeer bij Schiphol per gebruiksjaar overdag (Lden) niet meer dan 63,46 dB(A) en voor de nacht (Lnigh) niet meer dan 54,44 dB(A) mag bedragen. Bij dreigende overschrijding wordt door de ILT handhavend opgetreden.

Voor de jaarlijkse totale risicogewicht score (TRG-score) voor Schiphol in relatie tot de TRG-grenswaarde in het LVB wordt verwezen naar de Staat van Schiphol 2020 (ILT, 2021).

Goed verbonden

Tabel 39 Kengetal: Aantal passagiersbestemmingen waarnaar (> 2 x per jaar) met voornamelijk geregelde vluchten wordt gevlogen per luchthaven¹

Luchthaven	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Amsterdam	266	261	264	263	262	266	272	277	271
Frankfurt	301	286	286	287	290	309	322	319	295
London Heathrow	176	176	179	180	186	203	210	220	249
Parijs Charles de Gaulle	256	258	278	274	290	294	316	330	294
Brussel	190	181	192	190	193	200	204	203	191

1 Bron: [Amsterdam Airport Schiphol \(AAS\), op basis van APGdat](#)

Toelichting

In deze tabel is het aantal passagiersbestemmingen per luchthaven opgenomen waarvoor geldt dat deze meer dan twee keer per jaar worden aangevlogen. Omdat er in het begin van 2020 nog geen restricties waren als gevolg van COVID-19, is het effect van de pandemie op het aantal bestemmingen niet zo groot. Op Frankfurt, Parijs Charles de Gaulle en Brussel daalt het aantal bestemmingen in 2020 sterker dan op Schiphol. Opvallend is dat het aantal bestemmingen op Londen Heathrow gestegen is.

Tabel 40 Kengetal: Gemiddelde vertraging per vlucht toe te rekenen aan Air Traffic Management (in minuten)¹

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Taakstelling vanaf 2000 met herijking voor 2002–2006	0,7	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,9
Gerealiseerd	0,63	0,54	0,61	0,76	0,91	0,94	1,83	1,67	0,36

1 Bron: [Performance Review Body, Performance Monitoring Dashboard 2020](#).

Toelichting

Dit kengetal is in de begroting opgenomen, omdat de waarde 2020 bij het verschijnen van het jaarverslag 2020 nog niet bekend was. Het kengetal zal in de begroting 2023 niet meer terugkomen.

Het Rijk heeft geen directe invloed op het aantal minuten vertraging in het Europese luchtruim. Dit kengetal is een internationaal gemiddelde en wordt bepaald door operationele factoren, zoals capaciteitsplanning, human resource management, weersomstandigheden en stakingen. Dit kengetal geeft bij gebruikelijke verkeersvolumes wel een beeld van de efficiëntie van het luchtvaartbestel. Vanwege het lagere verkeersvolume is dat voor de huidige periode slechts beperkt het geval.

Tabel 41 Kengetal: Gemiddelde ATFM-vertraging per vlucht (Air Traffic Flow Management)¹

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Grenswaarde									
Gemiddelde ATFM-vertraging (en route en airport) per vlucht in minuten per vlucht	1	1	1	2	2	2	2	2	2
Gerealiseerd									
Gemiddelde ATFM-vertraging (en route en airport) per vlucht in minuten per vlucht	0,78	0,68	0,94						
Gerealiseerd									
Gemiddelde ATFM-vertraging (airport) per vlucht in minuten per aankomende vlucht volgens PRB methode	1,41	1,34	1,89	2,91	2	3,22	2,19	3,88	1,3

¹ Bron: Performance Review Body, Performance Monitoring Dashboard 2020.

Toelichting

Dit kengetal is in de begroting opgenomen, omdat de waarde 2020 bij het verschijnen van het jaarverslag 2020 nog niet bekend was. Het kengetal zal in de begroting 2023 niet meer terugkomen.

Dit kengetal heeft betrekking op de gemiddelde vertraging op Nederlandse luchthavens. Het merendeel van de vertragingen treedt op in de terminalfase van een vlucht en wordt veroorzaakt door weersomstandigheden (storm, mist, sneeuw) die een direct negatief effect hebben op de afhandeling van de starts en landingen in de vluchtfase beneden een hoogte van een kilometer. Ook bij het huidige, lagere verkeersvolume leiden deze factoren nog tot beperkte vertragingen.

LVNL hanteert met ingang van 2015 dezelfde systematiek als de Performance Review Body om vertragingen te meten. Verder heeft LVNL in 2015 de vertragswaarden vanaf 2010 herberekend volgens de PRB-systematiek om de effecten van de wijziging van de meetmethodiek transparant weer te geven. Er is uitsluitend sprake van een technische wijziging in de meetmethodiek zonder een beleidsmatige impact.

Duurzame luchtvaart

Tabel 42 Indicator Duurzame Luchtvaart: CO₂-uitstoot van vluchten vanuit Nederland

	2017	2018	2019	2020
CO ₂ -uitstoot (Mton)	12,3	12,4	12,2	6,8

Bron: lenW op basis van CBS-cijfers over getankte kerosine voor luchtvaart.

Toelichting

De CO₂-uitstoot van vluchten (internationale luchtvaart) vertrekkend vanuit Nederland is berekend aan de hand van de CBS-cijfers over getankte kerosine voor luchtvaart. Op basis van een emissiefactor kun je kg brandstof omrekenen naar kg CO₂. ICAO hanteert een emissiefactor van 3,157.

De lagere CO₂-uitstoot in 2020 is het gevolg van sterk verminderde vluchten door de Coronacrisis. In het Akkoord Duurzame Luchtvaart is afgesproken om in 2030 de CO₂-uitstoot terug te brengen tot het niveau van 2005 (11,3 Mton) en in 2050 tot 50% t.o.v. 2005 (5,6 Mton).

In de eerste helft van 2022 zal de eerste editie verschijnen van de in de uitvoeringsagenda bij de Luchtvaartnota aangekondigde monitor luchtvaart. Daarin staat een uitgebreidere set van indicatoren en kengetallen (voor alle publieke belangen en thema's) om het luchtvaartbeleid te monitoren en evalueren. Hiervoor wordt onder andere informatie gebruikt uit (bestaande) monitors, zoals de monitor Netwerkkwaliteit, de Staat van Schiphol en de systeemmonitor luchtvaartveiligheid.

C. Beleidswijzigingen

Gezien het beleidsarme karakter van deze begroting zijn er geen beleidswijzigingen te identificeren. Zoals hiervoor in de beleidsagenda is vermeld heeft per 2021 het kabinet Rutte-III een nieuwe koers uitgezet naar een veilige en duurzame luchtvaartsector die Nederland goed verbindt met de rest van de wereld, met heldere regels en voorwaarden voor de ontwikkeling van de civiele luchtvaart. Kwaliteit en vermindering van de negatieve effecten van luchtverkeer staan centraal, groei van de luchtvaart kan een uitkomst zijn. Ook wordt grote inzet gepleegd om het vertrouwen in besluitvorming en beleid van het Rijk met betrekking tot luchtvaart te vergroten, o.a. door stakeholders op passende wijze te betrekken.

Bij luchtvaart staan de volgende publieke belangen centraal:

Veilige luchtvaart

Vliegen is een van de veiligste vormen van vervoer. Veiligheid in de luchtvaart (in de lucht en op de grond) is en blijft een topprioriteit om dit hoge niveau te behouden. Dit betekent veiligheid voor en beveiliging van vliegtuigpassagiers en bemanning, en veiligheid voor bewoners. Het Rijk streeft naar een continue verbetering van de veiligheid in de luchtvaart.

Nederland goed verbonden

Het Rijk geeft de ruimte om via de lucht de voor Nederland meest relevante plekken in de wereld te bereiken. Dit gebeurt voor het welzijn en de welvaart van de Nederlanders. Het Rijk zal de vraag naar luchtvaart ten behoeve van passagiers en vracht selectief ondersteunen, waar die de grootst mogelijke waarde heeft voor de Nederlandse economie.

Een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving

In de omgeving van luchthavens is het borgen van de kwaliteit van de leefomgeving belangrijk voor de gezondheid en leefkwaliteit van mensen en natuur. Ook bepaalt die kwaliteit mede de keuze voor een vestigingsplaats van internationale ondernemingen. Daarom is die kwaliteit belangrijk voor ons welzijn en onze welvaart.

Duurzame luchtvaart

De luchtvaart staat wereldwijd voor de uitdaging om de toenemende uitstoot van broeikasgassen om te buigen in een afname om bij te dragen aan de klimaatdoelstelling van het Parijs-akkoord. Voor de internationale luchtvaart vertrekend vanuit Nederland zijn CO₂-reductiedoelen afgesproken.

De maatschappelijke doelen, gebaseerd op de publieke belangen, zijn:

- Waarborgen van de veiligheid;
- Nederland goed verbonden met de rest van de wereld;
- Negatieve gevolgen voor de omgeving verminderen;
- Negatieve gevolgen voor het klimaat verminderen;
- Efficiënt gebruik van capaciteit in de lucht en op de grond.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 43 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid art.17 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Verplichtingen	167.781	204.467	87.413	9.913	8.749	11.381	7.631
Uitgaven	33.366	31.721	27.366	11.208	10.060	8.758	8.942
Waarvan juridisch verplicht			74%				
1 Luchtvaart	33.366	31.178	27.366	11.208	10.060	8.758	8.942
<i>Opdrachten</i>	11.672	15.300	13.492	8.772	7.622	6.407	6.592
Opdrachten GIS	50	868	765	765	763	0	0
Caribisch Nederland	1.364	1.191	599	465	467	465	465
Overige Opdrachten	10.258	13.241	12.128	7.542	6.392	5.942	6.127
<i>Subsidies</i>	3.080	5.664	5.680	788	789	717	716
Subsidies klimaatbeleid	0	2.312	2.508	0	0	0	0
Subsidie tarieven Bonaire	691	427	431	0	0	0	0
Subsidie omploegen graan	1.361	1.640	1.863	0	0	0	0
Overige subsidies	1.028	1.285	878	788	789	717	716
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	6.809	6.395	5.434	67	67	53	53
Waarvan bijdrage aan agentschap KNMI	14	14	14	14	14	0	0
Waarvan bijdrage aan agentschap RWS	336	495	362	53	53	53	53
Waarvan bijdrage aan agentschap RWS tbv Caribisch Nederland	6.411	5.837	5.058	0	0	0	0
Overige bijdrage aan agentschappen	48	49	0	0	0	0	0
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	9.552	0	0	0	0	0	0
Bijdrage Caribisch Nederland	9.049	0	0	0	0	0	0
Overige bijdrage aan medeoverheden	503	0	0	0	0	0	0
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	1.058	1.479	1.481	1.481	1.482	1.481	1.481
Waarvan bijdrage International Civil Aviation Organization	938	1.311	1.311	1.311	1.311	1.311	1.311
Waarvan overige bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	120	168	170	170	171	170	170
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	1.195	183	100	100	100	100	100
Leningen	0	2.700	1.179	0	0	0	0
Ontvangsten	1.086	2.299	4.257	1.117	1.240	1.275	1.485

Tabel 44 Uitsplitsing verplichtingen art. 17

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Verplichtingen	167.781	204.467	87.413	9.913	8.749	11.381	7.631
waarvan garantieverplichtingen	140.700	177.700	59.600	0	0	0	0
waarvan overige verplichtingen	27.081	26.767	27.813	9.913	8.749	11.381	7.631

Extracomptable fiscale regelingen

Naast de in dit begrotingsartikel genoemde instrumenten, zijn er fiscale regelingen die betrekking hebben op dit beleidsterrein. Het betreft de Accijnsvrijstelling luchtvaartuigen en het Btw-nultarief personenvervoer. De Minister van Financiën is hoofdverantwoordelijk voor de wetgeving en uitvoering van deze regelingen en voor de budgettaire middelen. Voor een beschrijving van de regelingen, de doelstelling, de ramingsgrond, een verwijzing naar de laatst uitgevoerde evaluatie en het beoogde jaar van afronding van de volgende evaluatie, wordt verwezen naar de bijlage bij de Miljoenennota ‘Toelichting op de Fiscale regelingen’.

Budgetflexibiliteit

1 Luchtvaart

Het grootste deel van de uitgaven is juridisch verplicht. Het betreft de uitfinanciering van aangegane verplichtingen voor opdrachten en subsidies voor onder meer de opdrachten geluidsisolatie Schiphol (GIS), en voor de uitvoering van toezichtstaken door de Autoriteit Consument & Markt (ACM). Voor een overzicht van de subsidies wordt verwezen naar de bijlage Subsidies. De subsidies hebben een tijdshorizon. Op basis van de opdrachtbrief aan RWS voor Beleidsondersteuning en advies (BOA) is het budget voor 2022, ultimo 2021 juridisch verplicht.

De bijdrage aan internationale organisaties betreft de jaarlijkse contributie aan de International Civil Aviation Organization (ICAO), aan het hiertoe opgezette samenwerkingsverband binnen ABIS en aan de European Civil Aviation Conference (ECAC). Dit bedrag is daarmee geheel juridisch verplicht.

De resterende niet-juridisch verplichte ruimte is belegd met de activiteiten uit de uitvoeringsagenda bij de Luchtvaartnota (Kamerstukken II 2010-2011, [31 936, nr. 47](#)) en het Nederlands luchtvaartveiligheidsprogramma (NLVP) 2020 – 2024 ([Kamerstukken II 2019-2020, 24 808](#), nr. 116).

E. Toelichting op de financiële instrumenten

1 Luchtvaart

Opdrachten

Opdrachten Geluidsisolatie Schiphol (GIS)

Doele van het project Geluidsisolatie Schiphol fase 3 (GIS-3) is het verminderen van geluidshinder voor omwonenden van Schiphol door middel van geluidsisolatie. De geplande uitgaven voor 2022 en verder hebben betrekking op aankopen in de geluidssloopzones en klachtenafhandeling.

Caribisch Nederland

Het betreft de aanschaf van apparatuur en installaties ter bevordering van het veilig gebruik van de luchthavens en ter verbetering van de bedrijfsvoering. Tevens betreft het de financiering van diverse onderzoeken, opleidingen, workshops en de jaarlijks terugkerende kosten voor instandhouding van de luchtvaartpublicaties. In de periode van 2018-2022 betreft het ook de financiering van de wederopbouw van de Bovenwindse eilanden als gevolg van de geleden schade door de orkanen Irma en Maria in september 2017.

Overige opdrachten

Programma Schiphol

De ontwikkelingen op het luchtvaartdossier vragen om een integrale benadering voor de beleidsvorming over Schiphol. Omdat hiervoor een stevige extra inzet nodig is, is besloten een project Schiphol in te richten waarin een integrale aanpak wordt ontwikkeld voor de luchthaven. Een belangrijk aspect hiervan is het verankeren van politiek-bestuurlijke en juridische afspraken in regelgeving, hierbij gaat het in elk geval om het vaststellen van een LVB. In wetgeving en politiek bestuurlijke afspraken is opgenomen dat de ontwikkeling van Schiphol en de regionale luchthavens via juridische besluiten vastgelegd moet worden.

Daarnaast vinden uitgaven voor de behandeling en uitbetaling van schade-claims Schiphol plaats.

Normen en handhavingsstelsel

De ontwikkeling van Schiphol vindt plaats binnen kaders van het regeerakkoord en de Kamerbrief van 5 juli 2019 over de Ontwikkeling Schiphol ([Kamerstukken II, 2018-2019, 31 936, nr. 646](#)). Het budget is bestemd voor opdrachten ten behoeve van de implementatie van het nieuwe normen- en handhavingsstelsel voor Schiphol en aanpassing van de wet- en regelgeving, zoals de Wet luchtvaart, het Luchthavenindelingbesluit Schiphol (LIB) en het Luchthavenverkeerbesluit Schiphol (LVB).

OVV-follow-up

In 2022 wordt vervolg gegeven aan de implementatie van de aanbevelingen van het OVV (Onderzoeksraad voor Veiligheid) rapport uit 2017 conform de aanpak zoals beschreven in de brief van het ministerie aan de OVV van 11 oktober 2017 ([Bijlage bij Kamerstukken II 2017-2018, 29 665, nr. 242](#)) en daarop volgende voortgangsrapportages. Met deze aanpak versterkt het ministerie de rol als eindverantwoordelijke voor de veiligheid.

Lelystad

Lelystad Airport moet fungeren als overloopluchthaven voor Schiphol, zodat op Schiphol meer ruimte vrijkomt voor mainportgebonden verkeer. In de Kamerbrief van 31 maart 2020 ([Kamerstukken 2019-2020, 31936, nr. 732](#)) zijn de concrete stappen aangegeven die moeten worden gezet in de richting van de opening van de luchthaven. Belangrijke stappen zijn de afronding van de voorhang van het gewijzigde Luchthavenbesluit (wLHB), het verkrijgen van een Natuurvergunning in het kader van de Wet Natuurbescherming, de uitvoering van het monitoringsprogramma en de invoering van slot coördinatie voor Lelystad Airport. Het wLHB voor LA is controversieel verklaard, waardoor de afronding van de voorhang van het wLHB afhankelijk is van agendering door de Kamer.

Luchtruimherziening en civiel-militaire samenwerking

Begin 2018 is het programma Luchtruimherziening van start gegaan. Het programma is gericht op het bereiken van drie samenhangende doelen: efficiënter gebruik en beheer van het luchtruim, beperking van klimaateffect en hinder in de omgeving, en verruiming van de civiele capaciteit en militaire missie effectiviteit. Het programma wordt gezamenlijk uitgevoerd door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, het Ministerie van Defensie, het Commando Luchtmobiele Krachten (CLSK), Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL) en Maastricht Upper Area Control Centre (MUAC). Het programma volgt een op Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) geïnspireerde aanpak, waarin participatie en internationale samenwerking centraal staan. Met de definitieve Voorkeursbeslissing in 2021 werkt het programma in de Planuitwerkingsfase toe naar een definitief besluit: de Programmabeslissing in 2023. Het jaar 2022 staat in het teken van het maken van inhoudelijke stappen; onderzoek, ontwerp

en simulaties. Met het nemen van de Programmabeslissing start de Realisatiefase met stapsgewijze implementatie vanaf 2024 tot 2035. De Tweede Kamer ontvangt halfjaarlijks een voortgangsbrief.

Omgevingsmanagement en Projectbeheer

Om de realisatiekracht van de uitvoering in het luchtvaartbeleid te versterken worden o.a. de uitvoering van de Luchtvaartnota, de herziening van het luchtruim, de aanpak van drones, de ontwikkeling van de luchthavens in hun omgeving en het veiligheidsprogramma projectmatig opgezet. Een transparante en zorgvuldige besluitvorming staat voorop. Met het zorgvuldig betrekken van stakeholders en omgeving in brede zin. De middelen voor projectbeheer en omgevingsmanagement worden ingezet om de benodigde expertise aan te trekken, voor het organiseren van de participatie en voor en de verwerking van zienswijzen.

Nederlands luchtvaartveiligheidsprogramma (NLVP)

In 2022 wordt uitvoering gegeven aan het Nederlands Luchtvaartveiligheidsprogramma 2020-2024. Uitvoering van het NLVP is opgenomen in de uitvoeringsagenda bij de Luchtvaartnota en geeft invulling aan het publieke belang om Nederland veilig te houden in de lucht en op de grond. Op basis van de uitkomsten van de Nationale veiligheidsanalyse stelt LenW in 2022 het Nederlands Actieplan voor Luchtvaartveiligheid (NALV) op met maatregelen om de veiligheid van de luchtvaart continu te verbeteren. Hierbij maken we onderscheid tussen de domeinen commerciële, kleine en onbemande luchtvaart.

Verminderen risico op vogelaanvaringen

Uit de evaluatie van het vorige convenant over het verminderen van het vogelaanvaringsrisico op en rond Schiphol bleek dat de huidige genomen maatregelen om het risico van aanvaringen met vogels en met name ganzen te verminderen, effectief zijn en met enige aanpassing of aanvulling moeten worden gecontinueerd. Om die reden wordt het sinds 2012 toegepaste viersporenbeleid, met daaraan toegevoegd een gedegen monitoring, voortgezet. De vier sporen in dit beleid zijn de volgende:

- Het technisch spoor: de inzet van en onderzoek naar technische middelen om vogels te detecteren en/of te verjagen.
- Het ruimtelijk spoor: het voorkomen van nieuwe vogelaantrekkende bestemmingen rondom de luchthaven.
- Het foerageer spoor: het beperken van het voedselaanbod voor vogels op en rondom de luchthaven.
- Het populatie spoor: het beperken van de populatie en het aantal aanwezige overzomerende ganzen rondom Schiphol.

KDC

Er vindt opdrachtverlening plaats aan de Stichting Knowledge & Development Center (KDC) die kennis levert om innovatieve oplossingen te vinden voor de duurzame ontwikkeling van de Mainport Schiphol.

Programma programmatische aanpak vliegtuiggeluid/meten en rekenen
In 2019 hebben de kennisinstituten RIVM, NLR en KNMI zeven aanbevelingen gegeven om verbeteringen door te voeren bij het meten en berekenen van vliegtuiggeluid, rekening houdend met belevingsaspecten. Na de uitwerking van deze aanbevelingen start in 2022 de realisatiefase waarin de resultaten uit het uitgevoerde onderzoeksprogramma kunnen worden toegepast voor Schiphol. Dit omvat het uitvoeren van geluidmetingen, gekoppeld aan berekeningen, inclusief het analyseren en duiden van de verschillen.

Onderzoeken Luchtvaartnota

In de Luchtvaartnota zijn verschillende onderzoeken voorzien voor de komende jaren, onder andere t.b.v. monitoring en evaluatie van het beleid. Mogelijk wordt het onderzoeksprogramma aangepast, i.v.m. contro-versieelverklaring Luchtvaartnota.

Cybersecurity

Het vergroten van de cyberweerbaarheid bij luchtvaartorganisaties is een continu aandachtspunt. De primaire verantwoordelijkheid voor de continuïteit en weerbaarheid van netwerk- en informatiesystemen ligt bij de organisaties zelf. Het ministerie van IenW draagt vanuit zijn systeemverantwoordelijkheid hieraan bij via algemene kaders (in beleid of in wet- en regelgeving, al dan niet voortvloeiend uit EU/internationaal verband) en initieert projecten/trajecten om de cyberweerbaarheid te verhogen.

Opdrachten elektrisch vliegen

Omdat veel innovaties op het gebied van hybride elektrisch vliegen nog niet klaar zijn voor de markt, is een financiële impuls vanuit de overheid van groot belang. De overheid kan de ontwikkeling op het gebied van hybride elektrisch vliegen stimuleren door middel van het verlenen van (onderzoeks)opdrachten en subsidies. Door financiële ondersteuning kan de innovatie versnellen door onderzoek naar en ontwikkeling van nieuwe technologieën. Daarnaast biedt het kansen aan de Nederlandse (maak)industrie, is het nodig om mee te kunnen doen aan Europese programma's en in de internationale kopgroep voor hybride elektrisch vliegen.

Opdrachten versterking omgevingskwaliteit regionale luchthavens

Voor de regionale luchthavens Rotterdam The Hague Airport, Groningen Airport Eelde, Maastricht Aachen Airport en de militaire luchthaven Eindhoven met civiel medegebruik worden de komende jaren nieuwe of gewijzigde gebruiksvergunningen (Luchthavenbesluiten) vastgesteld. Het Rijk vindt het van belang dat deze luchthavens zich ontwikkelen voor de regio's waarin ze liggen. Daarom worden eerst regionale verkenningen uitgevoerd om de toekomstige ontwikkeling van de luchthavens met betrokken stakeholders te bespreken. Leidend daarbij zijn de uitgangspunten uit de Luchtvaartnota. Er wordt een beroep gedaan op het Rijk om invulling te geven aan de te maken afspraken en het realiseren van ambities. Van belang bij de ontwikkeling is dat de geluidbelasting en uitstoot van verontreinigende stoffen eerst omlaag moet, voordat eventuele groei verdiend kan worden. Dat zal ook van het Rijk inzet vragen, bijvoorbeeld door onderzoek naar normstelling voor geluid en luchtkwaliteit of naar ondersteuning bij uitwerking en implementatie van hinderbeperkende maatregelen.

Onbemande luchtvaart (drones)

Het gebruik van onbemande luchtvaart (drones) neemt sterk toe. Deze ontwikkeling biedt nieuwe kansen voor bedrijven en leidt tot nuttige toepassingen. Het Rijk wil deze ontwikkeling de ruimte geven en innovatie in technologie en diensten mogelijk maken. De komst van drones in het lagere luchtruim zorgt naast kansen, ook voor nieuwe uitdagingen. Bij de ontwikkeling moet onder andere rekening gehouden worden met veiligheid, duurzaamheid en maatschappelijke acceptatie. De komende jaren komen er stapsgewijs meer Europese regels. Het beleid voor onbemande luchtvaart is adaptief. Belangrijkste stappen zijn: implementeren van Europese voorschriften, waaronder dynamische kaarten, zonering, producteisen en het opleiden en registreren van operators en piloten. Integratie van drones

in het luchtruim door in te zetten op de ontwikkeling van U-space conform nieuwe Europese regels. Innovatie, kennisontwikkeling en onderzoek bijvoorbeeld voor het gebruik in steden van «urban airtaxis», als onderdeel van de «smart mobility» en «mobility as a service» ontwikkelingen.

Opdrachten klimaatbeleid

De overheid beoogt de duurzame ontwikkeling van de luchtvaart te versterken. Opdrachten zijn in dit kader bedoeld voor fundamenteel onderzoek, het verrichten van haalbaarheidsstudies, het opzetten van pilots/demo's en het creëren van de juiste randvoorwaarden voor zowel de productie van verschillende (nieuwe) typen duurzame brandstoffen als het versnellen van duurzame innovaties (zoals hybride/elektrische aandrijving, nieuwe voertuigontwerpen en materialen). De middelen worden ook ingezet voor bredere kennisontwikkeling, bijvoorbeeld ten aanzien van de klimaatimpact van andere emissies dan CO₂.

Subsidies

Versneld onderwerken graanresten ten behoeve van reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol.

Eén van de sporen in de aanpak om het risico van vogelaanvaringen op Schiphol te reduceren is het beperken van voedselaanbod in de omgeving van de luchthaven. De afgelopen jaren was er een subsidieregeling voor het bijdragen aan het versneld onderwerken van de graanresten na de oogst in een deel van de Haarlemmermeer polder. Met ingang van 1 januari 2018 is voor de periode 2018-2022 een nieuwe regeling van kracht op grond waarvan een vergoeding verstrekt kan worden. Agrarische ondernemers kunnen op vrijwillige basis deelnemen, met de deelnemers worden overeenkomsten gesloten.

Omgevingsraad Schiphol en Commissies Regionaal Overleg (CRO) lenW draagt financieel bij aan de activiteiten van de Omgevingsraad Schiphol (ORS). Dit onafhankelijke overleg- en adviesorgaan verenigt bewoners, regionale en lokale overheden, luchtvaartpartijen en brancheorganisaties met als doel om de hinder van Schiphol zoveel mogelijk te beperken en een optimaal gebruik van de luchthaven te bevorderen. De jaarlijkse bijdrage bedraagt maximaal € 264.000.

lenW investeert in lijn met de Luchtvaartnota in de verdere versterking en professionalisering van de overlegorganen bij de regionale burgerluchthavens van nationale betekenis (Commissies regionaal overleg bij de luchthavens van Eelde, Lelystad, Maastricht en Rotterdam), de oprichting en instandhouding van het nieuwe Luchthaven Eindhoven Overleg (LEO) en het opleiden van de deelnemers aan deze overleggen (kennis/expertise). In 2022 bedraagt de rijksbijdrage per commissie maximaal € 70.000.

Subsidie Klachtentelefoon Luchtverkeer Limburg

lenW stelt een subsidie beschikbaar aan de Stichting Klachtentelefoon Luchtverkeer Limburg voor de behandeling van klachten over de vliegbasis Geilenkirchen (AWACS) en de andere buitenlandse luchthavens in de grensregio met Limburg (Weeze-Niederrhein, Luik-Bierset). Gezien de specifieke situatie heeft lenW hiertoe besloten. Het gaat om buitenlandse luchthavens die milieueffecten hebben op Nederlands grondgebied, waarbij specifiek voor de vliegbasis Geilenkirchen sprake is van een bijzonder rijksbelang (militaire bescherming van ons land in NAVO-verband) en relatief hoge geluidsoverlast vanwege de AWACS-vliegtuigen. De jaarlijkse subsidie bedraagt maximaal € 75.000.

Verbeteren luchtvaartveiligheid Zuidoost Afrika

In de periode tot en met 2022 wordt jaarlijks maximaal € 50.000 beschikbaar gesteld aan de stichting AviAssist ten behoeve van het verbeteren van de luchtvaartveiligheid in de regio Zuidoost Afrika. lenW heeft het initiatief genomen om te zorgen dat in die regio kennis over luchtvaartveiligheid wordt gedeeld, maar vooral goed gebruikt. Hiermee wordt invulling gegeven aan de doelstellingen ten aanzien van luchtvaartveiligheid zoals neergelegd in het State Safety Programme.

Ondersteuning luchtverkeersdienstverlening Bonaire

Om een onaanvaardbare stijging in de tarieven voor het gebruik van luchtverkeersdienstverlening op en rond Bonaire International Airport voor de periode 2020-2022 te voorkomen, zal lenW een deel van de kosten voor het leveren van de dienst door Dutch Caribbean Air Navigation Service Provider (dc-ANSP) dekken via subsidiering. Zonder deze bijdrage zouden de tarieven dusdanig sterk stijgen dat een mogelijke verstoring van de markt zal optreden, met bijbehorend negatief effect op de lokale gemeenschap. De bijdrage in 2022 bedraagt maximaal € 0,425 miljoen (exclusief eventuele koersverschillen, omdat de subsidie in US dollars wordt uitgekeerd).

Leefbaarheidsfonds Eindhoven

Voor de jaren 2021 tot en met 2024 is een bedrag van jaarlijks ten hoogste €50.000 bestemd voor de verlening van een subsidie aan de Stichting Leefbaarheid Luchthaven Eindhoven. De subsidie is bedoeld als financiële ondersteuning van milieugere relateerde activiteiten ter bevordering van de leefbaarheid in de omgeving van de luchthaven Eindhoven.

Subsidie Stichting Advisering Bewonersvertegenwoordiging Regional Luchthavens ABReL

lenW vindt het van belang dat bewonersorganisaties die zitting hebben in de Commissies regionaal overleg (CRO's) en het Luchthaven Eindhoven Overleg (LEO) een bijdrage kunnen leveren aan de uitwerking van (beleids-)vraagstukken uit de Luchtvaartnota. Dat is de reden dat een subsidie van maximaal € 50.000 per jaar beschikbaar wordt gesteld aan de Stichting Advisering Bewonersvertegenwoordigers Regionale Luchthavens (ABReL). Concreet ziet de subsidie op de bijdrage van ABReL aan de regionale verkenningen rond de regionale luchthavens, de bijdrage aan landelijke (beleids-)vraagstukken en deelname aan de nationale luchtvaarttafel (als uitwerking van de Luchtvaartnota).

Bovenstaande begrotingsvermeldingen voor de Omgevingsraad Schiphol en Commissies Regionaal Overleg, het Luchthaven Eindhoven Overleg, Klachtentelefoon luchtverkeer Limburg, verbeteren luchtvaartveiligheid Zuidoost Afrika, ondersteuning luchtverkeersdienstverlening Bonaire, leefbaarheidsfonds Eindhoven en Stichting ABReL vormen de wettelijke grondslag voor de hier bedoelde subsidieverlening als bedoeld in artikel 4:23, derde lid, onder c, van de Algemene wet bestuursrecht.

Incidente subsidies

Subsidie luchthaven Twente

Area Development Twente (ADT) ontvangt van lenW een subsidie van maximaal € 0,9 miljoen voor het doen van luchtzijdige investeringen voor de ontwikkeling van luchthaven Twente (onder de voorwaarde dat de bijdrage voldoet aan de regels voor staatssteun) en voor het laten uitvoeren van een onderzoek naar de mogelijkheden voor een remote tower concept voor luchtverkeersdienst-verlening. Deze subsidie vloeit voort uit het amendement Koopmans (Kamerstukken II 2007-2008, [31200 XII, nr. 60](#)) en

geeft invulling aan de afspraken uit de Bestuursovereenkomst Gebiedsontwikkeling Vliegveld Twente (Bijlage bij Kamerstukken II 2009-2010, [31 936, nr. 17](#)). Het subsidiedeel voor het onderzoek naar remote control (€ 0,15 miljoen) werd in voorschot verstrekt en is in 2019 vastgesteld.

Subsidies hybride elektrisch vliegen

Omdat veel innovaties op het gebied van hybride elektrisch vliegen nog niet klaar zijn voor de markt, is een financiële impuls vanuit de overheid van groot belang. De overheid kan de ontwikkeling op het gebied van hybride elektrisch vliegen stimuleren en versnellen door middel van het verlenen van subsidies. De middelen zullen ook worden ingezet voor bredere kennisontwikkeling, bijvoorbeeld ten aanzien van de klimaatimpact van andere emissies dan CO₂ en aanpassingen van de luchthaven- en vliegoperaties.

Subsidies Klimaatbeleid

De overheid beoogt de duurzame ontwikkeling van de luchtvaart te versterken. Met investeringen in schone energie en o.a. technologische innovaties wordt een impuls gegeven aan de transitie naar een toekomstbestendige duurzame petrochemische- en maakindustrie en luchthaveninfrastructuur in Nederland. De middelen zullen ook worden ingezet voor bredere kennisontwikkeling

Bijdrage aan agentschappen

Dit betreft voornamelijk de bijdrage die aan RWS ter beschikking wordt gesteld voor de uitvoering van de masterplannen luchthavens Caribisch Nederland gericht op het wegwerken van de tekortkomingen ten aanzien van de internationale regelgeving voor de vliegveiligheid en voor de wederopbouw van de Bovenwindse Eilanden als gevolg van de geleden schade door de orkanen Irma en Maria in september 2017.

Daarnaast betreft het investeringen voor de aanleg van platformen en landingsbaan verlichting op Bonaire. Deze investeringen zijn nodig om te kunnen voldoen aan internationale ICAO veiligheidsstandaarden. Er zal worden overgegaan tot de aanschaf van rescueboten. Het ontbreken hiervan is een groot veiligheidsrisico bij een onbedoelde landing op zee (crash).

Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties

Voor de jaarlijkse contributie aan de International Civil Aviation Organization, aan het hertoe opgezette samenwerkingsverband binnen ABIS (de ABIS-groep vertegenwoordigt de burgerlijke luchtvaartautoriteiten van Oostenrijk, België, Kroatië, Nederland, Luxemburg, Ierland, Zwitserland en Portugal), en aan de European Civil Aviation Conference (ECAC) wordt in 2022 een bedrag uitgegeven van circa € 1,5 miljoen, waarvan € 1,3 miljoen via de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS).

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL)

Voortvloeiend uit de afspraken die gemaakt zijn in de 'Overeenkomst betreffende de operationaliteit voor civiel medegebruik van de militaire radar bij Soesterberg' wordt ten behoeve van het operationeel houden van de Soesterbergradar voor de vliegveiligheid op en rond de luchthaven Schiphol, een bijdrage van € 0,1 miljoen verstrekt aan Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL).

Leningen

Het betreft middelen die worden ingezet voor het verstrekken van een hypothecaire lening aan WinAir op het luchthavengebouw van Winair ter waarde van USD 3 miljoen. Daarmee kan het bedrijf, dat essentieel is voor de interinsulaire verbinding van Saba en Sint Eustatius op korte termijn blijven opereren.

Garantie LVNL

Voor de veilige afhandeling van het luchtverkeer in het Nederlandse luchtruim beheert LVNL vitale luchtvaartinfrastructuur. Dit betekent dat LVNL voortdurend moet investeren om de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen door systemen die het einde van de levensduur bereiken tijdig te vervangen. Daarnaast moet LVNL investeren in nieuwe en innovatieve technologie, zodat LVNL niet alleen betrouwbare luchtverkeersleiding kan blijven geven, maar ook in de toekomst kan blijven voldoen aan de eisen en wensen die nationale en internationale partijen stellen aan de dienstverlening van LVNL. Hiervoor is een jaarlijks leningenplafond ingesteld. LVNL gaat bij het ministerie van Financiën leningen aan voor een bedrag van maximaal € 49,8 miljoen in 2021 en maximaal € 59,6 miljoen in 2022. LenW stelt zich garant voor deze leningen.

3.6 Artikel 18 Scheepvaart en Havens

A. Algemene doelstelling

Het realiseren van een efficiënt, veilig en duurzaam goederenvervoersysteem, waarbinnen de internationale concurrentiekracht van de mainport en van de Nederlandse maritieme sector wordt versterkt.

B. Rol en verantwoordelijkheid

(Doen) Uitvoeren

De Minister is verantwoordelijk voor het in stand houden van een robuust hoofdnetwerk van vaarwegen. Vanuit de begroting Hoofdstuk XII (artikel 26.01) wordt een bijdrage gedaan aan het Mobiliteitsfonds. Via het Mobiliteitsfonds (artikel 11,15 en 17) investeert de Minister door middel van aanleg en benutting in dit netwerk, in binnenhavens en in de maritieme toegang van zeehavens om een goede en betrouwbare bereikbaarheid over water van de economische kerngebieden te realiseren. Aanleg- en benuttingsprojecten worden in het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) vastgelegd. De Minister is verantwoordelijk voor toezicht en nautisch beheer. Rijkswaterstaat (RWS) voert als beheerder het beheer, onderhoud en vervanging uit. De uitgaven aan beheer, onderhoud en vervanging worden verantwoord op het Mobiliteitsfonds (artikel 15).

Regisseren

De Minister is verantwoordelijk voor de vormgeving en deels ook voor de uitvoering van het maritiem beleid. De rol «regisseren» heeft betrekking op de volgende taken:

- De Minister stelt normen en handhaaft deze om het veilige en duurzame gebruik van netwerken te waarborgen. De Minister ijvert regionaal en internationaal voor gelijke normen, bijvoorbeeld in de Raad Vervoer, Telecommunicatie en Energie van de EU en de Internationale Maritieme Organisatie (IMO), ook omdat een internationaal level playing field goed is voor de Nederlandse concurrentiepositie. Daarin passen een actief Nederlands lidmaatschap van IMO en Centrale Commissie voor de Rijnvaart (CCR) en een gerichte bijdrage aan de totstandkoming van Europese regelgeving, inclusief een actieve rol in agentschappen als het Europese Maritieme Veiligheidsagentschap (EMSA) en andere organisaties.
- De in 2015 vastgestelde Maritieme Strategie geeft de leidende principes aan: meerwaarde door samenwerking, ruimte voor ondernemerschap en oog voor de leefomgeving. Vanuit het oogpunt van verbetering van het milieu en van de kwaliteit van de leefomgeving wordt de innovatie en de transitie naar een duurzame scheepvaart bevorderd. LenW zorgt voor «state of the art» regelgeving op het gebied van milieu, veiligheid, marktordening, bemanningszaken en security. Waar nodig wordt hiervoor internationaal samengewerkt.
- De Minister geeft zoveel mogelijk ruimte voor ondernemerschap, met een maximaal beroep op de eigen verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven voor een permanente verbetering van de veiligheid en duurzaamheid van het transport over water.
- LenW draagt, binnen het kabinetsbrede bedrijvenbeleid onder coördinatie van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, als vakdepartement verantwoordelijkheid voor de overheidsinbreng op de Topsector Logistiek en het maritieme cluster binnen de Topsector Water en Maritiem.

- Voorts zet de Minister in op een intensivering en stroomlijning van de inspanningen van alle overheden, belangenorganisaties en sectorpartijen betrokken bij bovenstaande beleidsopgaven.

Ten slotte is de Minister verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van (een deel van) de wet- en regelgeving door de Inspectie Leefomgeving en Transport op dit beleidsterrein (zie beleidsartikel 24 Handhaving en Toezicht) en door de Autoriteit Consument en Markt.

Indicatoren en Kengetallen

Hieronder zijn de beleidsmatige indicatoren en kengetallen voor scheepvaart en havens opgenomen. In productartikel 15 Hoofdvaarwegenet van het Infrastructuurfonds zijn de aan dit beleidsartikel gerelateerde productindicatoren en/of -kengetallen opgenomen.

Tabel 45 Indicator: Passeertijd sluizen

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021 en 2022
Hoofdtransportas	66%	66%	63%	65%	65%	67%
Hoofdvaarweg	80%	80%	75%	77%	78%	73%
Overige vaarweg	91%	88%	87%	85%	87%	72%

Bron: RWS, 2021

Toelichting

Voor elk type vaarweg (Hoofdtransportas, Hoofdvaarweg en Overige vaarwegen) wordt een te realiseren percentage schepen nagestreefd dat binnen de normtijd de sluis passeert (streefwaarde). De «passeertijd sluizen» is een absolute normtijd die voor elke sluis afzonderlijk is bepaald. De gerealiseerde passeertijden op de hoofdtransportassen voldoen nog niet aan de streefwaarden. Dit speelt al langere tijd en wordt voornamelijk veroorzaakt door gebrek aan capaciteit op de corridors tussen Zeeland en Rotterdam. Voor de sluizen op die corridors lopen dan ook MIRT-projecten (Nieuwe Sluis Terneuzen en Capaciteit Volkeraksluizen), gericht op het verbeteren van deze capaciteit. De passeertijden voor de hoofd- en overige vaarwegen scoren overigens wel (ruim) voldoende.

Tabel 46 Kengetal: Ontwikkeling van het procentuele marktaandeel (in tonnen) van de Nederlandse Havengebieden ten opzichte van de totale Noordwest Europese haventraverse (de «Hamburg-Le Havre range»)

	Basiswaarde 2005	2016 ¹	2017	2018 ²	2019	2020
Totaal Nederlandse Zeehavens	44,9	48,3	47,9	50,3	50,3	49,7
Mainport Rotterdam	34,9	37,6	37,2	36,8	36,6	36,7
Overige Nederlandse Zeehavens	10	10,7	10,7	13,5	13,8	13

1 Vanaf 2016 Havenbedrijf Rotterdam op basis van cijfers ESPO. ESPO beschouwt daarin alleen de Nederlandse havens van Rotterdam, Amsterdam en Zeeland. In eerdere jaren zijn ook de havens van Moerdijk en Groningen in het overzicht meegenomen. Deze worden niet meegenomen door ESPO.

2 Marktaandeel overige Nederlandse zeehavens is vanaf 2018 inclusief Gent (B), na de fusie van de havenbedrijven Zeeland Seaports en Gent tot North Sea Port 9 december 2017. Er worden geen uitgesplitste cijfers gepubliceerd.

Bron: Havenbedrijf Rotterdam

Toelichting

Dit kengetal geeft informatie over het marktaandeel van de Nederlandse zeehavens ten opzichte van de concurrerende Noordwest Europese havenrange (de zogenaamde «Hamburg-Le Havre range»). Het streven is het marktaandeel van de Nederlandse havengebieden ten opzichte van de totale Noordwest (de «Hamburg-Le Havre range») ten minste te handhaven.

Het «Totaal Nederlandse Zeehavens» kent een kleine daling van het marktaandeel. Rotterdam zag zijn aandeel stijgen met 0,1%, maar kende in 2020 ook een daling in tonnen (- 32,6 mln ton, - 6,9%). Antwerpen (de 2^e haven van NW Europa) zag zijn marktaandeel licht stijgen met 0,8%. In absolute zin is Rotterdam nog met afstand de grootste haven (36,7% aandeel tegenover 19,4% van Antwerpen). De overslag van massagoed (zowel droog als nat) nam, onder andere vanwege COVID 19, af t.o.v. 2019 (m.n. minder kolen en erts en schroot, maar bijvoorbeeld een stijging in biomassa).

Het containersegment nam licht af met 1,2% tot 151 mln ton.

Tabel 47 Kengetal: Ontwikkeling in aantalen en bruto tonnage (GT)¹

	2016	2017	2018	2019	2020
Van de vloot van in Nederland geregistreerde zeeschepen onder Nederlandse vlag					
<i>Aantallen</i>					
Handelsvaart	771	761	757	744	748
Zeesleepvaart	288	291	299	302	303
Waterbouw	171	176	168	170	169
Totaal	1.230	1.228	1.224	1.216	1.220
Bruto tonnage (GT) (x 1.000)					
Handelsvaart	6.411	6.275	6.229	6.242	6.076
Zeesleepvaart	423	444	532	531	557
Waterbouw	542	572	545	552	566
Totaal	7.376	7.291	7.306	7.325	7.199
Van de vloot onder buitenlandse vlag in Nederlands eigendom of beheer					
<i>Aantallen</i>					
Handelsvaart	451	458	474	507	503
Zeesleepvaart	502	499	496	496	520
Waterbouw	62	63	57	69	69
Totaal	1.015	1.020	1.027	1.072	1.092
Bruto tonnage (GT) (x 1.000)					
Handelsvaart	7.203	7.700	8.806	8.675	9.045
Zeesleepvaart	2.239	1.706	1.779	1.721	1.581
Waterbouw	322	328	319	333	340
Totaal	9.764	9.734	10.184	10.729	10.966

Bron: Inspectie Leefomgeving en Transport, 2021. Cijfers van zeeschepen onder buitenlandse vlag op basis van IHS

Toelichting

Bovenstaande kengetallen geven informatie over de ontwikkeling in aantalen en bruto tonnage (GT) van de vloot in Nederlands eigendom of beheer onder Nederlandse en buitenlandse vlag. De gegevens zijn opgesplitst naar de sectoren handelsvaart, zeesleepvaart en waterbouw. De groei c.q. afname van de vloot onder Nederlandse vlag is niet alleen van overheidsbeleid afhankelijk, maar ook van externe factoren zoals de wereldwijde groei van het ladingaanbod en investeringsklimaat, het zeevaartbeleid (waaronder fiscale klimaat) van andere landen en de individuele prestaties van de ondernemingen. Een toename van de vanuit Nederland beheerde vloot (en dan met name de Nederlandse vlag) is gunstig voor de ontwikkeling van de toegevoegde waarde.

Tabel 48 Kengetal: Scheepvaartongevallen Nederlandse deel van de Noordzee

	2016	2017	2018	2019	2020
Zeer ernstige scheepsongevallen	2	2	1	5	1
Ernstige scheepsongevallen	8	12	10	4	6
Andersoortige scheepsongevallen	49	16	32	31	24
Totaal aantal ongevallen	59	30	43	40	31

	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal doden (van totaal aantal ongevallen)	0	1	0	3	0
Aantal gewonden (van totaal aantal ongevallen)	3	3	0	4	2

Bron: RWS 2021, Cijfers van zeeschepen onder buitenlandse vlag op basis van IHS.

Tabel 49 Scheepvaartongevallen Nederlandse binnenwateren

	2016	2017	2018	2019	2020
(Zeer) ernstige scheepsongevallen	163	161	176	160	175
Andersoortige ongevallen	1166	973	1179	1119	1068
Totaal aantal ongevallen	1329	1134	1355	1279	1243
Aantal doden (van totaal aantal ongevallen)	7	8	2	5	3
Aantal gewonden (van totaal aantal ongevallen)	38	33	53	71	39

Bron: RWS 2021, Cijfers van zeeschepen onder buitenlandse vlag op basis van IHS.

Toelichting

In 2020 zijn op het Nederlandse deel van de Noordzee 1 ZESO (zeer ernstig) en 6 ESO's (ernstige scheepsongevallen) geregistreerd. Het zeer ernstige scheepsongeval betrof een vissersvaartuig. Er zijn in 2020 geen dodelijke slachtoffers gevallen bij de (zeer) ernstige scheepsongevallen op de Noordzee.

Op de Nederlandse binnenwateren (inclusief de zeehavens) zijn in 2020 in totaal 1243 ongevallen geregistreerd, waarvan 175 (zeer) ernstige scheepsongevallen. Op de Nederlandse binnenwateren waren in 2020 3 dodelijke slachtoffers te betreuren.

C. Beleidswijzigingen

De met de Rijksbrede Nederlandse Maritieme Strategie 2015–2025 (Kamerstukken II 2014-2015, [31 409, nr. 70](#)) ingezette koers wordt ook in 2022 voortgezet, evenals de samenwerking tussen de rijksoverheid en de maritieme sector bij de uitwerking van de Maritieme Strategie. De basis voor deze samenwerking wordt gevormd door een op 22 februari 2018 vastgesteld werkprogramma, waarin de prioriteiten op het gebied van zeevaart, zeehavens, binnenvaart en de maritieme maakindustrie voor de komende jaren zijn vastgelegd (Kamerstukken II 2017-2018, [31 409, nr. 184](#)). Het werkprogramma had een doorlooptijd tot en met 2021. Een aantal onderwerpen uit het werkprogramma loopt door in 2022 (verbetering van het scheepsregister, Smart Shipping, structuurversterking binnenvaart etc.) of is inmiddels via een andere weg opgepakt. Onderwerpen op het gebied van vergroening van de zee- en binnenvaart zijn bijvoorbeeld opgepakt via de op 11 juni 2019 tot stand gekomen Green Deal Zeevaart, Binnenvaart en Havens. Over de verbetering van het scheepsregister is het principe besluit genomen om te komen tot de vorming van een publieke maritieme autoriteit. Voorafgaand aan een definitief besluit zal het transitietraject in kaart worden gebracht, evenals de condities waaraan voldaan moet worden om deze autoriteit succesvol te kunnen laten functioneren ([Kamerstukken II 2020-2021, 31 409, nr 305](#)).

Met de op 11 juni 2019 tot stand gekomen Green Deal Zeevaart, Binnenvaart en Havens (looptijd 2019 tot 2024) heeft de Minister de eerste stap gezet in de lange termijntransitie naar een klimaatneutrale en emissieloze scheepvaart. Om dat te realiseren nemen overheid en maritieme sector vele tientallen acties op zich die de komende jaren tot resultaat zullen leiden.

Eén van de belangrijkste acties richt zich op de uitwerking van een labelsysteem voor de binnenvaart, waarmee de milieuprestatie van een binnenvaartschip kan worden geduid. Op 29 januari 2021 is een regeling gepubliceerd voor investeringssubsidies waarmee de aanschaf van schone motoren in de binnenvaart wordt gestimuleerd ([Staatscourant 2021-4018](#)). Deze investeringsregeling loopt van 2021 tot 2025 en omvat eveneens de aanschaf van katalysatoren vanuit de permanente aanpak stikstofproblematiek. Hierover is de Tweede Kamer geïnformeerd bij brief van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (Kamerstukken II 2019-2020, [35 334, nr. 82](#)). Voor de zeevaart spant lenW zich in voor de invoering van mondiale prijsprakkels gericht op reductie van CO₂ emissies. Ook voor 2022 zijn de volgende mijlpalen voorzien: vervolg van het CCR-onderzoek naar een Europees vergroeningsfonds voor de binnenvaart (onder voorbehoud effect Covid-19 crisis op opstelling bij onderzoek betrokken lidstaten), verlaging van de energiebelasting op walstroom en implementatie van de RED II richtlijn.

Op 26 november 2020 is de definitieve Havennota 2020 – 2030 naar de Tweede Kamer gezonden (Kamerstukken II 2020-2021, [31 409 nr. 306](#)), nadat eerder in maart 2020 de ontwerp-Havennota aan de Tweede Kamer is aangeboden ([Kamerstukken II 2019-2020, 31409 nr. 274](#)). De definitieve Havennota 2020 – 2030 gaat vanuit een integraal en publiek perspectief in op de kansen en uitdagingen voor de Nederlandse havens, met als doel de krachtige positie van de havens in onze delta-economie te behouden en te versterken zodat de toegevoegde waarde, de bijdrage aan het nationale verdienvermogen en de werkgelegenheid van de zee- en binnenhavens ook in een onzekere toekomst behouden blijven. De Havennota gaat daartoe uit van vijf havens van nationaal belang met voorop mainport Rotterdam. Meer havensamenwerking om te komen tot betere marktprestaties is een van de speerpunten van de Havennota.

Met de in 2019 naar de Tweede Kamer gezonden Goederenvervoeragenda is gericht ingezet op een integrale aanpak van het goederenvervoer en logistieke beleid. In 2022 wordt in dit kader voortgebouwd op een aantal acties die in dit kader zijn opgestart. Met een stimuleringsregeling voor modal shift van weg naar water en spoor worden overbelaste onderdelen van het wegennetwerk op de goederenvervoercorridors Oost en Zuidoost ontlast en de beschikbare capaciteit op het water en spoor beter benut. Er wordt een start gemaakt met een uitvoeringsprogramma voor duurzamer, veiliger en efficiënter goederenvervoer op de corridor Amsterdam-Rotterdam-Antwerpen. Er wordt verder invulling gegeven aan de implementatie van de Europese verordeningen EMSWe (Europees Maritime Single Window) en eFTI (Papierloos Transport) en de samenwerking met Douane, havens en hun port community systemen om data te delen in het transport. En tenslotte worden diverse acties binnen het Programma 2021-2023 van de Topsector Logistiek uitgevoerd, waarbij directe koppelingen worden gelegd met de acties van de Goederenvervoeragenda.

Op 1 januari 2021 is een nieuw loodsrechtstelsel in werking getreden (Wijziging van de Scheepvaartverkeerswet, Loodsrechtbesluit 2021 en Loodsrechtregeling 2021). Overeenkomstig de motie van de Tweede Kamer ([Kamerstukken II 2019-2020, 35 248, nr. 10](#)) zal deze regelgeving een jaar na inwerkingtreding worden geëvalueerd.

Vanuit de wens om de maritieme veiligheid structureel beter te borgen door een risicogestuurde aanpak, is in november 2020 het Beleidskader maritieme veiligheid naar de Tweede Kamer verzonden ([Kamerstukken II](#)

[2019-2020, 31 409, nr. 307](#)). Dit beleidskader omvat zowel de nautische veiligheid (safety) als maritieme security en bevat onder meer een doelstelling en een aantal acties die komende jaren zullen worden opgepakt.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 50 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid art.18 (bedragen x € 1.000)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	85.477	45.828	27.497	29.235	24.375	9.630
Uitgaven	81.021	49.161	38.880	36.323	24.903	10.158
Waarvan juridisch verplicht			93%			
1 Scheepvaart en havens	81.021	49.161	38.880	36.323	24.903	10.158
<i>Opdrachten</i>	20.759	20.141	15.730	11.667	5.247	1.931
Caribisch Nederland	45	100	100	100	100	100
Topsector logistiek	14.968	9.619	10.535	6.400	0	0
Overige Opdrachten	5.746	10.422	5.095	5.167	5.147	1.831
<i>Subsidies</i>	7.785	25.580	20.080	18.080	16.080	5.080
Verduurzaming binnenvaart	500	21.500	20.000	18.000	16.000	5.000
Stimulering elektrisch varen	5.440	4.000	0	0	0	0
Overige subsidies	1.845	80	80	80	80	80
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	1.667	1.859	1.489	1.995	1.995	1.566
Waarvan bijdrage aan agentschap RWS	1.417	1.392	1.489	1.995	1.995	1.566
Overige bijdragen aan agentschappen	250	467	0	0	0	0
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	49.343	0	0	3.000	0	0
Waarvan bijdrage Caribisch Nederland	16.714	0	0	3.000	0	0
Waarvan overige bijdrage aan medeoverheden	32.629	0	0	0	0	0
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	1.467	1.581	1.581	1.581	1.581	1.581
Waarvan bijdrage aan CCR/IMO (HGIS)	967	1.081	1.081	1.081	1.081	1.081
Waarvan overige bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	500	500	500	500	500	500
Ontvangsten	643	967	0	0	0	0

Extracomptabele verwijzingen

Tabel 51 Extracomptabele verwijzing naar artikel 15 Hoofdvaarwegennet van het Mobiliteitsfonds (x € 1.000)						
	2022	2023	2024	2025	2026	
Bijdrage uit artikel 26 van Hoofdstuk HXII aan artikel 15 Hoofdvaarwegennet	1.221.435	1.123.783	1.075.241	1.112.536	994.252	
Andere ontvangsten van artikel 15 Hoofdvaarwegennet	74.241	5.957	9.627	2.971	1.741	
Totale uitgaven op artikel 15 Hoofdvaarwegennet	1.295.676	1.129.740	1.084.868	1.115.507	995.993	
waarvan						
15.01	Exploitatie	10.433	9.654	9.344	9.187	9.187
15.02	Onderhoud en vernieuwing	450.556	460.281	396.001	428.415	341.046
15.03	Ontwikkeling	357.466	184.835	219.754	259.425	266.798
15.04	Geïntegreerde contractvormen/PPS	106.058	106.045	91.657	59.778	55.128
15.06	Netwerkgebonden kosten HVWN	371.163	368.925	368.112	358.702	323.834

Tabel 52 Extracomptabele verwijzing naar artikel 17.06 Project Mainportontwikkeling Rotterdam van het Mobiliteitsfonds (x € 1.000)						
	2022	2023	2024	2025	2026	
Bijdrage uit artikel 26 van Hoofdstuk HXII aan artikel 17.06 Project Mainportontwikkeling Rotterdam	679	679	679	669	669	

	2022	2023	2024	2025	2026
Andere ontvangsten van artikel 17.06 Project Mainportontwikkeling Rotterdam					
Totale uitgaven op artikel 17.06 Project Mainportontwikkeling Rotterdam	679	679	679	669	669
waarvan					
Project Mainportontwikkeling Rotterdam	679	679	679	669	669
17.06					

Tabel 53 Extracomptablele verwijzing naar artikel 11.05 Investeringssruimte toebedeeld naar modaliteit van het Mobiliteitsfonds (x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026
Bijdrage uit artikel 26 van Hoofdstuk XII aan artikel 11.05 Investeringssruimte toebedeeld naar modaliteit	0	0	0	0	0
Andere ontvangsten van artikel 11.05 Investeringssruimte toebedeeld naar modaliteit					
Totale uitgaven op artikel 11.05 Investeringssruimte toebedeeld naar modaliteit	0	0	0	0	0
waarvan					
11.05.1	Investeringssruimte Vaarwegen	0	0	0	0

Extracomptablele fiscale regelingen

Naast de in dit begrotingsartikel genoemde instrumenten, zijn er fiscale regelingen die betrekking hebben op dit beleidsterrein. De Minister van Financiën is hoofdverantwoordelijk voor de wetgeving en uitvoering van deze regelingen en voor de budgettaire middelen. In onderstaande tabel is ter informatie het budgettaire belang van deze regelingen vermeld. De cijfers zijn ontleend aan de corresponderende bijlage ‘Fiscale regelingen’ in de Miljoenennota. De fiscale regelingen die niet in onderstaande tabel zijn opgenomen, maar wel op dit beleidsartikel betrekking hebben, zijn:

- Accijnsvrijstelling communautaire wateren
- Willekeurige afschrijving zeeschepen
- Btw-nultarief personenvervoer

Voor een beschrijving van de regelingen, de doelstelling, de ramingsgrond, een verwijzing naar de laatst uitgevoerde evaluatie en het beoogde jaar van afronding van de volgende evaluatie, wordt verwezen naar de bijlage bij de Miljoenennota ‘Toelichting op de fiscale regelingen’.

Tabel 54 Fiscale regelingen 2020-2022, budgettair belang op transactiebasis in lopende prijzen (x € miljoen)

	2020	2021	2022
Tonnageregeling winst uit zeescheepvaart	117	115	112
Afdrachtvormindering zeevaart	108	108	108

Budgetflexibiliteit

1 Scheepvaart en havens

De bijdragen aan agentschappen en internationale organisaties zijn volledig juridisch verplicht en hebben een structureel karakter.

Voor de Topsector Logistiek is het opdrachtenbudget volledig juridisch verplicht.

Het beschikbare budget voor verduurzaming en innovatie van de binnenvaart en zeevaart (uitvoering Green Deal en Tijdelijke subsidieregeling verduurzaming binnenvaartschepen 2021-2025) is volledig juridisch verplicht.

Van het overige opdrachtenbudget is circa 25% juridisch verplicht. Het betreft de uitfinanciering van aangegane verplichtingen voor onder meer de uitvoering van toezichtstaken door de ACM en de monitoring van maritieme indicatoren en kengetallen.

Het niet-juridisch verplichte deel van dit artikel wordt aangewend voor beleidsonderzoek gericht op onder meer binnenvaart, zeevaart, zeehavens en Caribisch Nederland.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

1 Scheepvaart en havens

Opdrachten

- Voor beleidswerk gericht op havens (onder andere havensamenwerking) en Caribisch Nederland (het openbaar lichaam Bonaire) is het benodigde budget begroot .
- Het werkprogramma Maritieme Strategie en Zeehavens 2018-2021 is vanaf 2018 als onderdeel van het integrale werkprogramma ter uitvoering van de Maritieme Strategie doorgedragen en liep eind 2021 ten einde. Een aantal onderwerpen uit het werkprogramma loopt door in 2022 (verbetering van het scheepsregister, Smart Shipping, structuurversterking binnenvaart etc.).
- Als vlaggen-, kust- en havenstaat zet Nederland in International Maritime Organization (IMO)- en EU-verband in op verbetering van het stelsel van regelgeving (bij voorkeur door optimaliseren bestaande regelgeving).
- De concurrentiepositie van het maritieme cluster vereist de implementatie van verdragen, een gelijk speelveld en verminderen van de administratieve lasten. De inzet richt zich bijvoorbeeld op een Europese maritieme ruimte zonder grenzen, het monitoren van de arbeidsmarkt, het faciliteren van verbetering van de efficiency van bemanningen en het wegnemen van knelpunten in de relevante wetgeving. Hiervoor wordt beleidsinformatie verzameld en onderzoek verricht.
- De uitvoering van de acties uit de definitieve 2020 – 2030 Havennota verlopen via het reguliere opdrachtenbudget met aansluiting op het Werkprogramma Zeehavens .
- Voor de uitvoering van de Green Deal is budget beschikbaar voor verduurzaming en innovatie van de binnenvaart en zeevaart.
- Voor de uitvoering van de Digitale Transport strategie is budget beschikbaar voor onderzoek en het begin van uitvoering van een geschikte architectuur om data delen tussen overheden en bedrijven mogelijk te maken .
- LenW heeft een deel van de zogenaamde VNAC-gelden (Verkenning Nationaal Actieprogramma Cybersecurity) gekregen om cybersecurity verder te ontwikkelen. De overkoepelende coördinatie voor de besteding van deze middelen ligt bij het ministerie van Justitie en Veiligheid. In 2022 zullen deze middelen voor de Versterking Nationale Aanpak Cybersecurity (VNAC) worden ingezet om de cyber awareness en weerbaarheid binnen de maritieme sector te vergroten en planmatig vorm te geven. Daarnaast wordt ingezet op het verder professionaliseren en programmatisch inbedden van het toezicht op cybersecurity.
- Voor de Topsector Logistiek worden in 2022 opdrachten uitgevoerd onder regie van het Topteam Logistiek. De opdrachten en subsidies hebben betrekking op de volle breedte van de logistieke sector, dat wil zeggen op alle modaliteiten. Het betreft hier het uitvoeringprogramma voor de periode 2021-2023.

Subsidies

Voor de tijdelijke subsidieregeling verduurzaming binnenvaartschepen 2021-2025 is in 2022 € 20 miljoen beschikbaar. Hiervan is € 14 miljoen toegevoegd vanuit de structurele aanpak stikstofproblematiek. Dit extra geld zal worden ingezet voor subsidiëren van Selective Catalytic Reduction (SCR)-katalysatoren voor binnenvaartschepen.

Bijdrage aan agentschappen

In het kader van beleidsondersteuning en advisering zijn met RWS afspraken gemaakt over werkzaamheden, die RWS uitvoert in opdracht van de beleidsdirectoraten van lenW. Door middel van de agentschapsbijdrage wordt capaciteit hiervoor bij RWS gereserveerd.

Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties

Vanuit de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) gelden betaalt lenW in totaal € 1,08 miljoen aan contributies in het kader van Maritieme Zaken. Hiervan gaat circa € 0,6 miljoen contributie naar de Centrale Commissie voor de Rijnvaart (CCR) en circa € 0,4 miljoen contributie naar de International Maritime Organisation (IMO) conform verdragsverplichtingen. Daarnaast worden bijdragen gedaan aan de International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities (IALA), Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia (ReCAAP), de Donaucommissie en de North Atlantic Ice Patrol.

Door de internationale brancheorganisaties in de binnenvaart is met een beroep op de gelden uit het reservefonds het European IWT-platform opgericht. Uit het Nederlandse deel van het door de sector opgebouwde fonds zal gedurende 10 jaar (2017-2026) een bedrag van € 448.000 per jaar aan het IWT uitgekeerd worden.

3.7 Artikel 19 Uitvoering Milieubeleid en Internationaal

A. Algemene doelstelling

lenW zet zich in het internationale domein in voor een klimaatbestendige en duurzame infrastructuur en leefomgeving. Met het agenderen van onderzoek en beleid, de ontwikkeling van internationale beleidsinstrumenten, de uitwisseling van kennis en expertise, het creëren van draagvlak en het versterken van marktkansen voor de Nederlandse lenW-sectoren, zet lenW gericht in op internationale samenwerking met overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen om de klimaatweerbaarheid, duurzaam waterbeheer, slimme en groene mobiliteit en circulaire economie in binnen- en buitenland te versterken.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Regisseren

De Minister van lenW regisseert de inhoudelijke lijn voor de nationale inbreng in de ontwikkeling van het Europese en het mondiale transport- en milieubeleid. Meer specifiek is de Minister van lenW verantwoordelijk voor:

- De uitvoering van de voor lenW relevante SDG's uit de 2030 Agenda voor duurzame ontwikkeling.
- De regie op de internationale aspecten van het lenW-beleid, inclusief het politieke optreden en de vertegenwoordiging in de betreffende internationale gremia. Daartoe horen onder andere de Transport- en Milieuraad van de EU, de UNECE, de OESO, OESO-ITF en UN Environment.
- Het opstellen en uitdragen van de Nederlandse inzet in internationaal kader bij de vaststelling van normen en plafonds, de vertaling daarvan naar Nederlandse wet- en regelgeving en de verdeling van doelstellingen over sectoren en milieuthema's.
- De nationale en Europese beleidscoördinatie op het gebied van satellietnavigatie en de lenW-inzet op het gebruik van satellietdata en satellietnavigatie.

Het internationale lenW-beleid vindt niet alleen zijn grondslag in dit beleidsartikel. Specifieke rollen en verantwoordelijkheden van de Minister op de verschillende beleidsterreinen van lenW zijn bij de betreffende artikelen vermeld

Stimuleren

De Minister van lenW ontplooit ook diverse activiteiten om de nationale doelen van de transities naar een circulaire economie, een klimaatadaptieve inrichting van de leefomgeving en duurzame mobiliteit te versterken door verbinding met internationale activiteiten.

- Het onderhouden van een netwerk met lidstaten, EU-instellingen en mondiale organisaties, denktanks en non-gouvernementele organisaties. Dit netwerk is cruciaal om tijdig (nieuwe) internationale ontwikkelingen te signaleren die van invloed (kunnen) zijn op de lenW-terreinen en het ontwikkelen van een visie en strategie voor de internationale beleidsinzet.
- Voor ondersteuning van beleidsontwikkeling neemt lenW deel aan diverse bilaterale en multilaterale overleggen (formeel en informeel) gericht op de totstandkoming van coalities met gelijkgezinde landen.

- Gerichte financiële ondersteuning van het werk van (inter)nationale organisaties die zich inzetten voor de bevordering van internationale samenwerking en overdracht/uitwisseling van kennis.
- Ten slotte zet lenW samen met andere deelnemende staten en actoren in op het bevorderen van concrete internationale samenwerking en activiteiten in internationale multi-stakeholderpartnerschappen

(Doen) Uitvoeren

lenW heeft een deel van de beleidsuitvoering uitbesteed aan het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). De opdrachtverlening en de bijbehorende budgetten aan het RIVM en de RVO worden binnen lenW op dit artikel verantwoord en centraal gecoördineerd. Doel hiervan is het verbeteren van overzicht op en flexibiliteit binnen de totale opdracht, kwaliteitsverbetering van het hele opdrachtproces (goed opdrachtgeverschap) en terugdringen van de administratieve lasten.

Indicatoren en Kengetallen

De lenW-ambities kunnen door de hoge mate van verwegenheid met de internationale arena alleen maar effectief worden gerealiseerd in internationaal verband. Dit is niet alleen afhankelijk van de Nederlandse inzet, maar ook van de inbreng van partners en andere partijen. Het opnemen van kwantitatieve meetbare indicatoren gerelateerd aan het te realiseren doel is in dit verband zelden relevant of toepasselijk. Waar mogelijk zijn deze opgenomen bij de diverse beleidsartikelen.

C. Beleidswijzigingen

De belangrijkste wijzigingen op het terrein van internationaal beleid worden beschreven in de beleidsagenda. De internationale taken van lenW zijn bij verschillende dienstonderdelen belegd en worden op diverse beleidsartikelen gepresenteerd en verantwoord.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 55 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid art.19 (bedragen x € 1.000)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	69.771	68.865	46.119	48.474	47.296	47.074
Uitgaven	68.125	73.379	46.411	47.616	46.238	46.016
Waarvan juridisch verplicht			98%			
2 Internationaal beleid coördinatie en samenwerking	68.125	73.379	46.411	47.616	46.238	46.016
<i>Opdrachten</i>	9.009	11.445	2.250	6.150	6.650	7.127
Uitvoering HGIS	2.543	2.613	1.083	2.200	2.200	2.200
Uitvoering niet-HGIS	6.357	5.724	860	882	882	886
Overige opdrachten	109	3.108	307	3.068	3.568	4.045
<i>Subsidies</i>	465	1.643	1.622	1.622	247	247
Interreg	435	1.620	1.622	1.622	247	248
Overige subsidies	30	23	0	0	0	0
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	50.865	55.811	38.370	36.000	35.997	35.998
Waarvan bijdrage aan RIVM	39.394	41.778	30.456	28.084	28.081	28.082
Waarvan bijdrage aan RVO	11.145	13.632	7.516	7.518	7.518	7.518
Waarvan bijdrage aan RWS	326	401	398	398	398	398
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	5.136	3.730	4.169	3.844	3.344	2.644
Waarvan bijdragen HGIS	3.797	3.730	3.969	3.644	3.144	2.644
Waarvan bijdragen niet-HGIS	1.339	0	200	200	200	0
<i>Bekostiging</i>	2.650	750	0	0	0	0
Ontvangsten	2.811	0	0	0	0	0

Budgetflexibiliteit

2 Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking

De financiering van de in voorgaande jaren aangegane verplichtingen in het kader van de uitvoering van de opdrachten aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en RIVM zijn juridisch verplicht. Deze bijdragen hebben een structureel karakter. Ook de bijdrage aan de exploitatiekosten van het Ozon Monitoring Instrument (OMI) voor de meting van luchtkwaliteit en klimaatvariabelen is juridisch verplicht. Dit geldt tevens voor de exploitatiekosten van het Galileo Reference Center (GRC). De bijdrage aan internationale organisaties is grotendeels juridisch verplicht. Het betreft hier uitgaven op grond van internationale verdragen of andere internationale afspraken. Deels zijn deze structureel van aard.

Het niet-juridisch verplichte deel van dit artikel wordt aangewend voor opdrachten die worden verstrekt voor wetenschappelijk (inter)nationale onderzoek, onderzoekprogramma's en toekenningen aan (inter)nationale organisaties die een bijdrage leveren aan de internationale beleidsdoelstellingen op het gebied van milieu- en ruimtevaartbeleid.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

2 Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking

Opdrachten

Het ministerie van IenW draagt op het gebied van ruimtevaart bij aan de exploitatiekosten van het satellietinstrument OMI en het Galileo Reference Center (GRC). Voor het benutten van de innovatiecapaciteit van data

afkomstig van satellietinstrumenten is een pilotprogramma opgezet samen met het Netherlands Space Office (NSO) waarin onderzoeksvragen worden uitgewerkt en pilotprojecten worden uitgevoerd.

Binnen de beleidsverantwoordelijkheid voor de Europese programma's voor satellietnavigatie (Galileo en EGNOS) wordt samengewerkt met kennis- en uitvoeringsorganisaties aan de ontwikkeling van de Europese infrastructuur en op het toekomstige beheer van de overheidsdienst van Galileo. lenW maakt ook gebruik van ondersteuning van NSO en NLR ter ondersteuning van deze beleidsverantwoordelijkheid. Hiernaast zijn middelen gereserveerd voor de realisatie van een Galileo Sensor Station op Bonaire ten behoeve van het wereldwijde satellietnavigatiesysteem Galileo. Voorts is een opdracht voorzien voor de inventarisatie van kwetsbaarheden en risico's bij een mogelijke uitval van satellietdata voor de samenleving. Ook worden de middelen aangewend voor activiteiten in het kader van internationale diplomatie, waaronder het uitvoeren van missies voor het bedrijfsleven en het ondersteunen en faciliteren van delegaties en internationale bijeenkomsten.

Subsidies

Interreg

Interreg VI is een Europese subsidieregeling waarin partijen uit meerdere landen samenwerken op het terrein van energietransitie, circulaire economie, klimaatadaptatie en regionale gebiedsontwikkeling. Met de beschikbare middelen wordt de Nederlandse bijdrage voor de kosten van de internationale uitvoering en de uitvoering in Nederland gefinancierd. Hiermee wordt de deelname van Nederlandse organisaties aan de transnationale en interregionale programma's van Interreg bevorderd. Via de projectstimuleringsregeling Interreg VI worden subsidies verstrekt in de voorbereiding en indiening van Interreg-projectvoorstellingen. Het gaat hierbij om de nieuwe programmaperiode 2021-2027. Daarnaast zijn er middelen gereserveerd ter afronding van Interreg V (programmaperiode 2014- 2020). De laatste projecten binnen dit programma worden uiterlijk in 2023 afgerond.

Bijdrage aan agentschappen

RIVM

lenW heeft een deel van de beleidsuitvoering uitbesteed aan het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (uitvoering van wettelijke taken en beleid onderbouwend onderzoek). De opdrachtverlening en de bijbehorende budgetten aan het RIVM worden binnen lenW op één plaats verantwoord en centraal gecoördineerd. Het RIVM voert als kennisinstituut op het gebied van milieuproblematiek beleidsvoorbereidend en -onderbouwend onderzoek uit. Daarnaast ondersteunt het RIVM het milieubeleid bij een groot aantal (vaak wettelijk vastgelegde) reguliere taken, zoals monitoring- en rapportageverplichtingen en stoffenbeoordelingen.

RVO

lenW heeft een deel van de beleidsuitvoering uitbesteed aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (uitvoering van subsidieregelingen en ander beleidsondersteunende werkzaamheden). De opdrachtverlening en de bijbehorende budgetten aan de RVO worden binnen lenW op één plaats verantwoord en centraal gecoördineerd. Dit betreft uitvoering van subsidieregelingen en -programma's en beleidsondersteunende werkzaamheden (zoals beleidsadviezen) door de RVO.

RWS

Dit betreft de bijdrage voor capaciteitsinzet in het kader van de uitvoering van de Antarcticaregelgeving en ondersteunende activiteiten in het kader van het internationale beleid van lenW.

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties

Het ministerie van lenW kent op grond van internationale verdragen of andere internationale afspraken financiële bijdragen toe aan (inter)nationale organisaties. Dat is nodig om de kosten te dekken van de doorlopende ontwikkeling van het desbetreffende verdrag of de organisatie. In onderstaande tabel zijn de (verwachte) bijdragen en contributies vanuit dit artikel voor 2022 vermeld.

Tabel 56 Bijdragen (inter)nationale organisaties (bedragen x € 1.000)

United Nations Environment Programme (UNEP)	615
VNECE CLRTAP-verdrag (<i>grenoverschrijdende luchtverontreiniging</i>)	77
VNECE CLRTAP Coordination Centre for Effects	78
VNECE PRTR-verdrag (<i>emissieregisters</i>)	20
Verdrag van Rotterdam (<i>melding vooraf export chemicaliën</i>)	46
Verdrag van Stockholm (<i>persistent organische stoffen</i>)	75
Verdrag van Bazel (<i>overbrenging gevaarlijk afval</i>)	70
OESO Programme on Chemical Accidents (<i>voorkomen en bestrijden van gevolgen van chemische ongelukken</i>)	35
Cartagenaprotocol (<i>verdrag over veiligheid van grenoverschrijdend vervoer van levende ggo's</i>)	45
VNECE Aarhus-verdrag (<i>toegang tot informatie, besluitvorming en rechter</i>)	50
VNECE Helsinki-verdrag (<i>bescherming tegen industriële ongevallen</i>)	30
Verdrag van Minamata (<i>Uitfasering kwik</i>)	50
China Council (<i>adviesraad voor duurzame ontwikkeling</i>)	100
Control of Chemicals (OESO) (<i>veiligheid van chemische producten</i>)	20
International Transport Forum (<i>ontwikkelingen op vervoersgebied</i>)	170
International Resource Panel (<i>informatie over gebruik natuurlijke hulpbronnen</i>)	100
Urban mobility (<i>export van fietsinfrastructuur</i>)	125
Totaal	1.706

Hiernaast worden de middelen ingezet voor het verstrekken van incidentele en vrijwillige bijdragen aan (inter)nationale organisaties voor activiteiten die het internationaal milieubeleid van het ministerie van lenW ondersteunen.

In de tabel Budgettaire gevolgen van beleid bij dit beleidsartikel is een bedrag opgenomen van € 0,6 miljoen aan verplichtingen voor de jaren 2022, 2023 en 2024. Het betreft een bijdrage aan het World Resources Institute (WRI) ter ondersteuning van het secretariaat van het Platform for Accelerating the Circular Economy (PACE). Deze begrotingsvermelding vormt de wettelijke grondslag voor de hier bedoelde subsidieverlening(en) als bedoeld in artikel 4:23, derde lid, onder c, van de Algemene wet bestuursrecht.

3.8 Artikel 20 Lucht en Geluid

A. Algemene doelstelling

Het bevorderen van een solide en gezonde leefomgeving door de luchtkwaliteit te verbeteren en door geluidshinder te voorkomen of te beperken.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Regisseren

Om een solide en gezonde leefomgeving te realiseren op het gebied van luchtkwaliteit en geluid, regisseert de Minister van IenW de inhoudelijke lijn voor de nationale inbreng in de ontwikkeling van het Europese luchtkwaliteits- en geluidbeleid. Meer specifiek is de Minister van IenW verantwoordelijk voor:

- de coördinatie van de Nederlandse inzet in internationaal kader bij de vaststelling van grenswaarden en plafonds voor emissies van luchtverontreinigende stoffen, de vertaling daarvan naar Nederlandse wet- en regelgeving en (zo nodig) de verdeling van doelstellingen over sectoren en milieuthema's. De doelen, grenswaarden en plafonds hebben betrekking op verbetering van de luchtkwaliteit en op bronbeleid voor geluid- en industriële emissies.
- de ondersteuning van gemeenten en provincies bij het toezicht op de naleving van algemene regels en bij de vergunningverlening ter vermindering van luchtemissies bij de industrie en bij een juiste toepassing van de geluidregelgeving.
- de implementatie van de geluidregelgeving (wet SWUNG¹⁷) waarmee een optimale gezondheidsbescherming van burgers en flexibiliteit voor de beheerders van rijkswegen en hoofdspoorwegen wordt beoogd. SWUNG-2, fase 2 van de herziening van de geluidwetgeving, zal de aanpak van geluidshinder op gemeentelijk en provinciaal niveau versterken. Deze nieuwe geluidregels zijn ondergebracht in de Omgevingswet die in 2022 in werking treedt. Lagere overheden worden ondersteund bij de uitvoering van de geluidregels.

Stimuleren

Om de milieudoelen op het gebied van luchtkwaliteit en geluid te behalen, is het belangrijk deze op een proactieve wijze met maatschappelijke partners te delen. Daarom stimuleert de Minister van IenW:

- het aangaan en organiseren van allianties met en tussen bedrijven, branches, overheden en kennisorganisaties om het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL), het Schone Lucht Akkoord (SLA) en SWUNG (geluid) tot een succesvolle uitvoering te brengen;
- een permanente verbetering van de luchtkwaliteit om zo te komen tot een vermindering van gezondheidsrisico's door luchtverontreiniging, via het Schone Lucht Akkoord. Hiermee werkt het kabinet – conform het advies van de Gezondheidsraad – toe naar de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie in 2030.
- medeoverheden tot uitvoering van maatregelpakketten in het NSL en het Schone Lucht Akkoord om daarmee de Europese normen voor luchtkwaliteit te halen en toe te werken naar de bovengenoemde advieswaarden.

¹⁷ SWUNG: Samen Werken aan de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid

Ten slotte is de Minister verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van (een deel van) de wet- en regelgeving door de ILT op dit beleidsterrein (zie beleidsartikel 24 Handhaving en Toezicht).

Indicatoren en Kengetallen

Jaarlijks ontvangt de Tweede Kamer een monitoringsrapportage over de voortgang van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). De monitoring dient om de voortgang van de uitvoering van het NSL te volgen en biedt een basis om het programma waar nodig bij te sturen. De monitoring betreft de ontwikkeling van de luchtkwaliteit en de uitvoering van projecten en maatregelen. De elfde rapportage is op 21 december 2020 aan de Kamer verzonden (Kamerstukken II 2020–2021 [30 175, nr. 355](#)).

Tabel 57 Overzichtstabel sanering verkeerslawaai

Sanering Wet Geluidhinder	Aantal woningen		
	A-lijst	Overig	Totaal
Lokale infrastructuur			
Totaal	77.355	335.800	413.155
Uitgevoerd 1980–1990 (schatting)		40.000	40.000
Uitgevoerd 1990–2020	63.714	91.093	154.807
<i>planning 2021</i>	200	2.500	2.700
Restant per einde 2021	13.441	202.207	215.648
<i>verwacht 2022</i>	200	2.500	2.700
Gepland restant per einde 2022	13.241	199.707	212.948

Sanering Wet Geluidhinder	Aantal woningen		
	Rijkswegen	Spoorwegen	Totaal
Rijksinfrastructuur			
Opgave cf Bijlage 5 Bgm	775	5.330	6.105
gereed t/m 2020	680	3.550	4.230
<i>planning 2021</i>		625	625
Restant einde 2021	95	1.155	1.250
<i>verwacht 2022</i>	0	250	250
Gepland restant per einde 2022	95	905	1.000

Bron: Bureau Sanering Verkeerslawaai (BSV)

Toelichting

De eerste tabel betreft de sanering vanwege gemeentelijke en provinciale wegen, zoals die door gemeenten wordt uitgevoerd onder regime van de Wet geluidhinder. De A-lijst betreft hierin woningen met de hoogste geluidsbelastingen. In 2020 zijn de laatste projecten gestart die de komende jaren worden uitgevoerd. Als in 2022 ook de sanering onder regime van de Omgevingswet start, zullen naar verwachting de eerste woningen als gesaneerd worden aangemeld. Daar is op dit moment echter nog geen inschatting van te maken, zodat voor dit prestatiecijfer nog geen melding wordt gemaakt.

De tweede tabel heeft betrekking op de sanering rijksinfrastructuur zoals die op grond van overgangsrecht (Bijlage 5 bij het Besluit geluidhinder milieubeheer) nog onder regime van de Wet geluidhinder wordt afferond en die wordt bekostigd vanuit het Mobiliteitsfonds. Deze sanering kent een ander normenkader dan de sanering vanwege rijksinfrastructuur die momenteel door RWS en ProRail wordt uitgevoerd onder de Wet milieubeheer. Deze sanering is opgenomen onder beleidsartikel 14. Voor de resterende 95 woningen langs Rijkswegen is nu gepland dat deze in 2023 worden gesaneerd. Voor het grootste deel van de 1780 nog te saneren woningen vanwege Spoorwegen is gepland dat deze na 2022 worden gesaneerd.

Kengetal: Emissies luchtverontreinigende stoffen in kton/jr.

Elk jaar worden nieuwe inzichten door de Emissie Registratie verwerkt in de cijfers. Dat kan betekenen dat ook cijfers voor gerealiseerde jaren nog enigszins worden aangepast. Zie ook de toelichting.

Tabel 58 Kengetal: Emissies luchtverontreinigende stoffen^{1,2}

Emissies kton/jr	NEC-Richtlijn 2010-2019	Realisatie 2019	Herziene NEC-richtlijn 2020 – 2029	Raming op basis van voorgenomen beleid 2020	Herziene NEC-richtlijn 2030 en verder	Raming op basis van voorgenomen beleid 2030
SO ₂	50	23	48	26 [22 – 28]	32	25 [17 – 28]
NO _x	260	230	205	191 [180 – 198]	145	132 [117 – 151]
NMVOS	185	238	182	150 [146 – 154]	169	147 [138 – 157]
NH ₃	128	123	134	126 [122 – 130]	122	120 [110 – 123]
PM2,5	–	15	15	12, 3 [11,7 – 12,9]	13,1	10,8 [10,2 – 11,7]

1 De cijfers voor de gerealiseerde jaren zijn afkomstig van de Emissieregistratie ([National Emission Ceilings \(NEC\) - Emissieregistratie](#)), en daarmee in lijn met de NEC-definities die gelden voor realisatiejaren t/m 2019. De cijfers voor de 2020 en 2030 plafonds, en de 2020 en 2030 raming zijn afkomstig uit de KEV2020 ([Emissieramingen luchtverontreinigende stoffen \(pbl.nl\)](#)), en daarmee in lijn met de NEC-definities voor prognoses.

2 Deemissietotalen voor NOx en NMVOS (vluchtige organische stoffen, exclusief methaan) zijn conform de Richtlijn 2016/2284 exclusief de emissies uit de agrarische bronnen mestbewerking en landbouwgronden

Toelichting

Voor de periode tot en met 2019 werkt de NEC-richtlijn met nationale emissieplafonds voor zwaveldioxide (SO₂), stikstofoxiden (NO_x), vluchtlige koolwaterstoffen exclusief methaan (NMVOS) en ammoniak (NH₃). Voor fijn stof (PM2,5) geldt tot 2020 geen emissieplafond. Uit de tabel blijkt dat met uitzondering van NMVOS de uitstoot in 2019 onder de overeenkomstige emissieplafonds lag. Toch is er ook in het geval van NMVOS geen sprake van overschrijding van de norm, omdat in het uitstootcijfer ook bronnen zijn meegerekend die in het verleden - bij het vaststellen van de NEC-richtlijn in 1999 - niet bekend waren. Het gaat met name om de emissiebronnen "kuilvoer" en "mestverwerking" plus nog een aantal kleinere bronnen, die in totaal 54 kton emiteerden. De NEC-richtlijn voorziet erin dat deze hoeveelheid met toestemming van de Commissie van de totale uitstoot mag worden afgetrokken voordat deze wordt vergeleken met het nationale emissieplafond.

In december 2016 zijn de nieuwe doelstellingen voor luchtverontreinigende stoffen vastgelegd in een herziening van de NEC-richtlijn (EU) 2016/2284). In de tabel zijn de reductiepercentages uit de richtlijn omgerekend naar vrachten in 2020 en 2030, waarbij de emissietotalen van het basisjaar 2005 zijn bepaald conform de NEC-definities die gelden voor de herziene richtlijn. Zowel de nieuwe doelstellingen als de ramingen voor 2020 en 2030 zijn overgenomen uit de Emissieramingen Luchtverontreinigende stoffen, dat in april 2020 is uitgebracht door het PBL. Dit geldt ook voor de emissiecijfers voor 2020, want de officiële emissiecijfers worden in februari 2022 gepubliceerd. De getallen tussen de haakjes geven de bandbreedte aan. Uit de tabel blijkt dat de Nederlandse uitstoot van de vijf NEC-stoffen voor alle jaren vanaf 2020 op basis van de huidige inzichten beneden de nationale emissieplafonds zal liggen. Hierop is een kleine uitzondering: in 2030 ligt voor NH₃ de raming met voorgenomen beleid in het slechtste geval 1 kiloton boven het doel. Als gevolg van de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering zullen de ammoniakemissies richting 2030 verder dalen. Dit alles bevestigt het beeld dat Nederland tot en met 2030 blijft voldoen aan de emissiereductieverplichtingen van de NEC-richtlijn. Dit laat onverlet dat het kabinet volop blijft inzetten op een verdere emissiereductie om gezondheidsschade en de aantasting van de natuur verder terug te dringen. Een belangrijk instrument hierbij is het Schone Lucht Akkoord.

C. Beleidswijzigingen

Het doel van het NSL is te voldoen aan de Europese grenswaarden voor fijnstof en stikstofdioxide en loopt tot de invoering van de Omgevingswet. Momenteel resteren in enkele gebieden met intensieve veehouderij (fijnstof) en in een binnenstedelijk gebied (stikstofdioxide) nog overschrijdingen, waaraan wordt gewerkt. De EU-normen zijn maximale toegestane waarden. Ook waar aan de normen wordt voldaan, is verdere verbetering van de luchtkwaliteit van belang om gezondheidswinst te realiseren. Daarom werkt het kabinet samen met medeoverheden aan de uitvoering van het Schone Lucht Akkoord aan de hand van de uitvoeringsagenda 2021-2023. Het Schone Lucht Akkoord is gericht op een permanente verbetering van de luchtkwaliteit om gezondheidswinst voor iedereen in Nederland te realiseren. Hiermee werkt het kabinet – conform het advies van de Gezondheidsraad (Bijlage bij Kamerstukken II 2017-2018 [30 175, nr. 292](#)) – toe naar de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie in 2030. Het Rijk stelt evenals in 2021 ook in 2022 financiële middelen beschikbaar om decentrale overheden te ondersteunen bij de uitvoering van maatregelen uit het Schone Lucht Akkoord. Het Ministerie van LenW heeft in totaal € 50 miljoen op het Mobiliteitsfonds (artikel 20.03) gereserveerd voor de uitvoering van het Schone Lucht Akkoord voor de periode 2020-2023.

De Eerste Kamer heeft op 18 februari 2020 ingestemd met de aanvullingswet geluid waarmee geluidregels ondergebracht worden in de Omgevingswet. De verdere uitwerking in onderliggende regelgeving heeft plaatsgevonden, waarna het nieuwe stelsel in juli 2022 in werking zal gaan treden. Voorafgaand aan de besluitvorming over de aanvullingswet in de Eerste Kamer heeft intensieve afstemming met de koepels plaatsgevonden, gericht op beperking van de uitvoeringslasten van de toekomstige geluidregels. De afspraken die hierbij gemaakt zijn worden verwerkt in de definitieve teksten van het aanvullingsbesluit en de aanvullingsregeling geluid. Waar het geluidsvermindering betreft, is het van belang dat de saneringsoperatie verder wordt afgemondigd. Ook wordt de operatie onder de Omgevingswet gewijzigd waarbij verbreding plaatsvindt naar situaties met hoge geluidbelastingen die onder de Wet geluidhinder zijn ontstaan en wordt de efficiëntie van de uitvoering vergroot. Tot slot zijn met betrekking tot het bezien van mogelijkheden van het versterken van geluidbeleid op basis van het advies van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) (Motie Schonis: Kamerstuk [35 000 A, nr. 60](#)) verdere beleidswijzigingen verkend (Kamerstukken II 2019-2020, [29 383, nr. 343](#)). De inzet is om dit de komende jaren te vertalen in concrete maatregelen en in specifieke wijzigingen van de regelgeving. Qua regelgeving gaat het om de doorvertaling in de geluidregels van de nieuwe inzichten ten aanzien van het verband tussen de blootstelling aan geluid en de kans op effecten zoals ernstige hinder en slaapverstoring bij bepaalde blootstelling aan geluid (dosis-effect relaties).

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 59 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid art. 20 (bedragen x € 1.000)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Verplichtingen	31.647	36.451	25.492	30.514	31.177	38.198	38.342
Uitgaven	34.056	31.962	28.188	30.514	31.177	38.198	38.342
Waarvan juridisch verplicht			99%				
1 Gezonode lucht en tegengaan geluidshinder	34.056	31.962	28.188	30.514	31.177	38.198	38.342
<i>Opdrachten</i>	4.799	7.747	3.324	3.483	3.483	3.493	3.501
Waarvan uitvoering geluid- en luchtsanering	4.514	7.136	3.324	3.483	3.483	3.493	3.501
Overige opdrachten	285	611	0	0	0	0	0
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	2.111	2.501	1.646	1.657	1.657	1.647	1.647
Waarvan bijdrage aan KNMI	0	10	10	10	10	0	0
Waarvan bijdrage aan RWS	2.111	2.491	1.636	1.647	1.647	1.647	1.647
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	26.794	21.258	22.757	24.911	25.574	32.595	32.730
Programma NSL en SLA	0	5.000	0	0	0	0	0
Uitvoering geluidsverlaging	26.794	16.258	22.757	24.911	25.574	32.595	32.730
<i>Bekostiging</i>	352	456	461	463	463	463	464
Ontvangsten	1.891	1.000	0	0	0	0	0

Budgetflexibiliteit

1 Gezonode lucht en tegengaan geluidshinder

De bijdragen aan medeoverheden in het kader van de wettelijke taken inzake de sanering van het wegverkeerslawaai zijn juridisch verplicht. Van het opdrachtenbudget is een deel juridisch verplicht door lopende opdrachten inzake de uitvoering van de subsidieregeling sanering verkeerslawaai.

De middelen op het financieel instrument bekostiging zijn eveneens juridisch verplicht en worden aangewend voor (onderzoeks-)opdrachten aan TNO op de beleidsterreinen lucht en geluid.

Het niet-juridisch verplichte deel van dit artikel wordt aangewend voor (onderzoeks)opdrachten op bovengenoemde beleidsterreinen.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

1 Gezonode lucht en tegengaan geluidshinder

Opdrachten

Het Ministerie van IenW verstrekt uitvoerings- en onderzoeksopdrachten in het kader van geluidshinder en luchtkwaliteit. Ten aanzien van het beleidsterrein geluidshinder gaat het met name om de opdrachtverlening aan het Bureau Sanering Verkeerslawaai (BSV), dat namens het Ministerie van IenW zorg draagt voor de uitvoering van de geluidsverlaging voor gemeentelijke en provinciale infrastructuur.

Ten aanzien van het beleidsterrein Luchtkwaliteit gaat het met name om een opdracht aan de Nederlands Normalisatie Instituut (NNI) voor de normontwikkelingen inzake emissiemetingen, geurmetingen, werkplek- en buitenluchtmetingen en sensoren luchtkwaliteit.

Bijdrage aan agentschappen RWS

Dit betreft de bijdrage aan RWS voor de capaciteitsinzet in het kader van de uitvoering van diverse werkzaamheden ten behoeve van het programma lucht en geluid. Het gaat hierbij onder meer om de algemene ondersteuning en het voeren van het secretariaat, de monitoring van de voortgang en doelbereik in het kader van de uitvoering van het Schone Lucht Akkoord en vraagstukken in relatie tot het programma geluid.

Bijdrage aan medeoverheden

Hierbij gaat het om de bijdragen aan provincies en gemeenten voor het uitvoeren van saneringsmaatregelen met betrekking tot geluidhinder door het verkeer. Dit in het kader van de subsidieregeling Sanering Verkeerslawaai.

Bekostiging

Jaarlijks bekostigt het Ministerie van IenW een deel van het milieuonderzoeksprogramma van TNO.

In de tabel Budgettaire gevolgen van beleid bij dit beleidsartikel is een bedrag van € 0,365 miljoen aan subsidieverplichtingen voor het jaar 2022 opgenomen. Dit bedrag heeft betrekking op de verlening van een subsidie voor het Milieuonderzoeksprogramma aan TNO. Deze begrotingsvermelding vormt de wettelijke grondslag voor de hier bedoelde subsidieverlening(en) als bedoeld in artikel 4:23, derde lid, onder c, van de Algemene Wet Bestuursrecht.

Over de invulling van dit programma worden afspraken gemaakt met TNO, mede om te borgen dat het onderzoek en de resultaten dienstbaar zijn aan de beleidsontwikkeling en -onderbouwing door IenW.

3.9 Artikel 21 Duurzaamheid

A. Algemene doelstelling

Bevorderen van de circulaire economie met als doel het behouden van natuurlijke hulpbronnen, het verbeteren van de leveringszekerheid van grondstoffen, het verminderen van milieudruk en emissies en het versterken van de Nederlandse economie. Daarmee levert de circulaire economie een belangrijke bijdrage aan het klimaatbeleid.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Regisseren

De transitie naar een circulaire economie maakt een groot onderdeel uit van de duurzaamheidsvraagstukken waar we voor staan. Duurzaamheid moet expliciet onderdeel uit gaan maken van afwegingen en besluiten van organisaties en individuen in Nederland. Om dit te bereiken worden belemeringen weggenomen, instrumenten en standaarden ontwikkeld en samenwerkingsverbanden georganiseerd met (mede)overheden, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke partners. De Minister van IenW is hierbij verantwoordelijk voor:

- De coördinatie van de transitie naar een circulaire economie die wezenlijk bijdraagt aan het verminderen van de milieudruk en het halen van de klimaatdoelstelling, het verbeteren van de leveringszekerheid en het versterken van het verdienvermogen van de Nederlandse economie en het vitaal houden van ons natuurlijk kapitaal;
- Het borgen van verduurzaming via wetgeving op nationaal, op EU- en internationaal niveau, bijvoorbeeld om de markt voor secundaire grondstoffen te vergroten, slim ontwerp van producten te stimuleren, het marktaandeel van circulaire producten te verhogen, ongewenste emissies te voorkomen en de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren;
- Het verder realiseren van hoogwaardige afvalverwerking met behulp van de minimumstandaarden in het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP);
- Het coördineren en beïnvloeden van beleid in Europees en in mondial verband om het internationale *level playing field* voor duurzaamheid te versterken;
- Het toepassen van slimme marktprikkels door het beprijzen van milieuschade;
- Het faciliteren van circulair inkopen door overheden en invulling geven aan het interdepartementale plan van aanpak Maatschappelijk Verantwoord Inkopen overheden 2021-2025.

Stimuleren

Zowel producenten als consumenten moeten concrete stappen kunnen zetten naar een meer circulaire economie. Om dit te bereiken steunt IenW duurzame initiatieven in de samenleving. Daarom stimuleert de Minister in samenwerking met andere ministers:

- De verduurzaming van productketens waarbij bedrijven worden aangespoord om efficiënter om te gaan met grondstoffen, kringlopen verder te sluiten en meer waarde uit afval te halen. Hiertoe worden partijen gefaciliteerd via bijvoorbeeld de Transitieagenda's, aanpassing van regelgeving, Green Deals, subsidieregelingen en ketenprojecten;

- Samenwerking tussen organisaties onderling om circulaire ketens te sluiten en begrijpen als 'duurzaam consumeren' en 'maatschappelijk verantwoord ondernemen' concreet en hanteerbaar te maken voor (kleine) bedrijven en burgers bijvoorbeeld via het Versnellingshuis voor bedrijven en Milieu Centraal voor consumenten;
- De ontwikkeling van de benodigde kennis en innovaties vanuit de Kennis- en Innovatieagenda Circulaire Economie gericht op de reductie van gebruik aan primaire abiotische grondstoffen en een volledige circulaire economie in 2050. De focus ligt op ontwerp voor circulariteit, circulaire grondstoffen en processen, en vertrouwen, gedrag en acceptatie om zo alle actoren mee te krijgen in de transitie naar een circulaire economie;
- Investeringen in productietechnieken met minder milieudruk. Bijvoorbeeld door het stimuleren van de aanschaf van milieuvriendelijke producten of bedrijfsmiddelen door middel van financiële stimulering (MIA/VAMIL en DEI+) en het fiscaal stimuleren van groene financiering via de Regeling groenprojecten;
- Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) door het Rijk en het verantwoord inkopen bij decentrale overheden, met speciale aandacht voor klimaatneutraal en circulair inkopen, zoals uitgewerkt in het door IenW gecoördineerde interdepartementale actieplan MVI 2021-2025.

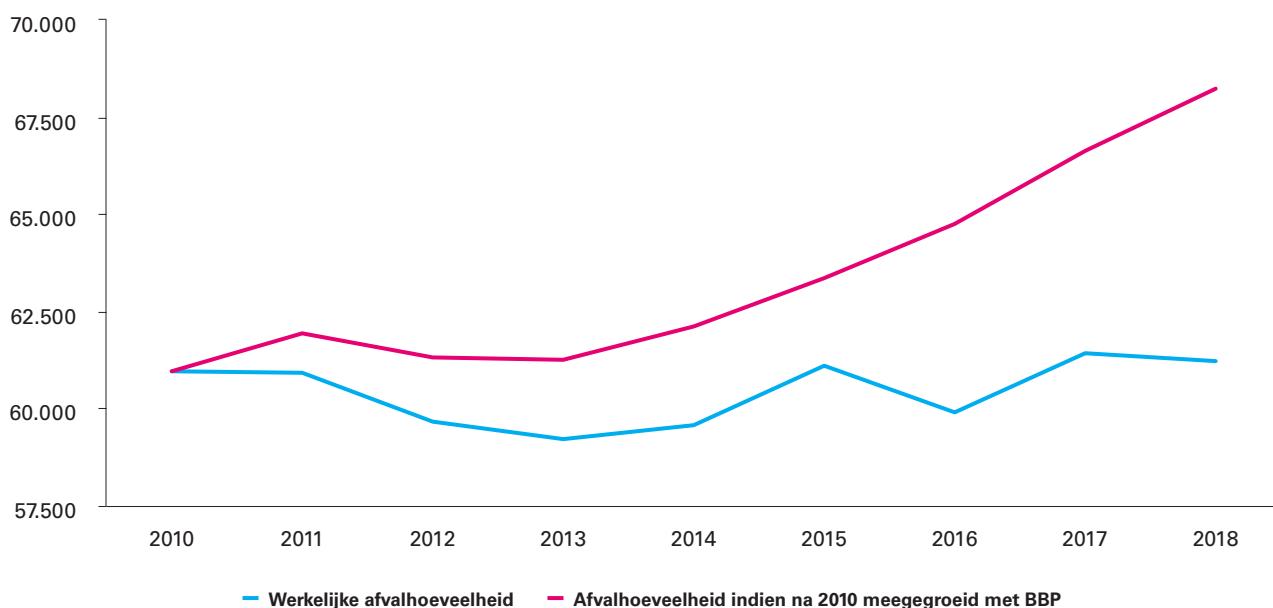
Indicatoren en Kengetallen

Monitoring is erop gericht om te zien of met de huidige beleidsinzet het doel van een circulaire economie in 2050 kan worden gehaald, om tijdig bij te kunnen sturen en te bepalen waar intensivering van inzet nodig is. Daarvoor is een coherent en integraal beeld nodig van de stand van zaken van de transitie naar een circulaire economie. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft daarom in samenwerking met verschillende kenninstellingen een monitoringprogramma ontwikkeld. Eén keer in de twee jaar levert PBL een Integrale Circulaire Economie rapportage (ICER) op. De ICER geeft duiding over de koers en stand van de transitie en is daarmee een van de bouwstenen voor verdere beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering. Het andere jaar levert PBL een voortgangsrapportage. Op 21 januari 2021 is de eerste Integrale Circulaire Economie Rapportage gepubliceerd en aangeboden aan de Kamer (Kamerstukken II 2020-2021 [32 852, nr. 138](#)). In 2022 publiceert het PBL een voortgangsrapportage.

Er wordt daarnaast jaarlijks gerapporteerd over de stand van zaken met betrekking tot de duurzame ontwikkeling in Nederland. In het voorjaar van 2021 zijn de meest actuele rapporten (Monitor Brede Welvaart en SDG's 2021 en de Vijfde Nationale SDG rapportage 'Nederland Ontwikkelt Duurzaam') met een begeleidende brief naar de Kamer gestuurd (Kamerstukken II 2020-2021 [26485, nr. 370](#)).

Het terugdringen van de hoeveelheid afval is afhankelijk van veel factoren. De beoogde reductie moet bereikt worden door inzet in de gehele keten, door van de ontwerp- tot aan de afvalfase te werken aan preventie, hergebruik en recycling. In de onderstaande figuur is de vergelijking tussen de ontwikkeling van het totaal aan afval en die van het Bruto Binnenlands Product (BBP) weergegeven. Het verschil tussen beide lijnen is een indicator voor de bereikte reductie. In deze figuur is de hoeveelheid afval in 2010 het startpunt. Bij de lijn voor het BBP is uitgegaan van de jaarlijkse procentuele veranderingen van het BBP gekoppeld aan de startsituatie. Als de afvalproductie was toegenomen met de groei in het BBP, dan was de (fictieve) hoeveelheid afval in 2018 bijna 80 miljoen ton. De werkelijke hoeveelheid afval is ongeveer 60 miljoen ton.

Figuur 6 Werkelijk afvalaanbod (in Kton) en afvalaanbod indien het de ontwikkeling van het BBP zou hebben gevuld

C. Beleidswijzigingen

Op 11 maart 2020 heeft de Europese Commissie het nieuwe actieplan voor de circulaire economie gepresenteerd, zoals reeds aangekondigd in de Green Deal. Het actieplan bevat een aankondiging van de Europese Commissie voor wetgeving en beleidsinitiatieven, waarvan een groot aantal voorstellen in 2021 gepresenteerd is. In 2022 worden de inter-institutionele besprekingen van deze voorstellen voortgezet. Ook wordt in 2022 naar verwachting onder meer een voorstel voor de herziening van de richtlijn betreffende autowrakken gepresenteerd. Deze wetgeving en beleidsinitiatieven sluiten grotendeels aan bij het beleid dat het kabinet reeds voert ten aanzien van een circulaire economie en worden daarmee door Nederland gesteund.

Het Rijksbrede programma Circulaire Economie geeft richting aan alle inspanningen die LenW, de andere betrokken departementen, medeoverheden en maatschappelijke partners doen om de transitie naar een circulaire economie te versnellen. Op 25 september 2020 is de eerste actualisatie van het Uitvoeringsprogramma Circulaire economie 2020-2023 aan de Kamer aangeboden (Kamerstukken II 2020-2021 32 852, nr. 130). In dit programma staan de activiteiten gepresenteerd die binnen de vijf transitieagenda's en binnen de dwarsdoorsnijdende thema's worden opgepakt. De circulariteitsdoelen en effecten voor 2030 en 2050 worden naar verwachting geconcretiseerd. Het doel is om beleidsinstrumenten vanaf 2022 gerichter in te zetten en de verantwoordelijkheid voor het behalen van (tussen)doelen transparant te beleggen.

Met het beleidsprogramma circulair textiel dat op 14 april 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd is meerjarig beleid aangekondigd om de textielketen sluitend te maken (Kamerstukken II 2019-2020 32 852, nr. 116). In het programma worden doelen gesteld om toe te werken naar een halvering van de ecologische voetafdruk van de textielsector, meer toepassing van

recyclaat in nieuwe kleding en meer hergebruik en recycling. In het voorjaar van 2021 is een voorstel voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor textiel gedaan; de desbetreffende regelgeving wordt in 2022 opgesteld. De Tweede Kamer ontvangt in het voorjaar van 2022 de tweede voortgangsrapportage.

Nederland wil de aanwezigheid van kleine plastic flesjes en blikjes in zwerfafval voorkomen. Daarom is besloten om in navolging van de kleine plastic flesjes per 31 december 2022 ook statiegeld in te voeren voor blikjes (Kamerstukken II 2020-2021 [28694, nr. 143](#)). De daartoe benodigde wijziging van het Besluit beheer verpakkingen is reeds voltooid. Voor recycling en hergebruik van verpakkingen worden de doelstellingen in 2022 verder aangescherpt conform het afgesproken tijdspad (Kamerstukken II 2020-2021 [28694, nr. 136](#)). Hiermee wordt een verdere stap gezet naar een circulaire verpakkingsketen.

Ter implementatie van de Single Use Plastics Richtlijn (SUP-richtlijn) is op 1 juli 2021 het Besluit kunststofproducten voor eenmalig gebruik in werking getreden. In dit kader wordt de procedure voor de vaststelling van een Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid voor een aantal wegwerp-plastics in 2022 voltooid zodat deze in januari 2023 in werking kan treden.

In 2020 heeft het kabinet conform de aankondiging in het Klimaatakkoord en het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie de hoofdlijnen van het duurzaamheidskader voor biomassa vastgesteld. Overeenkomstig de acties uit de uitvoeringsagenda biogrondstoffen vindt in 2022 de verdere implementatie van het duurzaamheidskader plaats.

Een belangrijk instrument om de doelstellingen ten aanzien van Circulaire en klimaatneutrale Economie te realiseren is ook in 2022 Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI). Dat betekent dat het rijk samen met medeoverheden bij de inkoop van producten, diensten en werken stuurt op de inkoop van circulaire- en klimaatneutrale alternatieven. Met de uitvoering van het Nationaal Plan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen 2021-2025 wordt de aanpak minder vrijblijvend. In 2022 wordt op basis van de stand van de transitie bezien met welke wijzigingen de circulaire economie het beste verder ondersteund wordt. Het in 2020 gestarte traject om te komen tot afvalpikkels die beter passen in de transitie naar een circulaire economie zal ook in 2022 de verdere basis vormen voor het vormgeven van maatregelen, zoals marktpikkels en financieringsinstrumenten. Ook wordt in 2022 het handboek Milieuprijzen geactualiseerd aan de actuele wetenschappelijke inzichten. Dit handboek is een belangrijke basis voor de analyses van de planbureaus op milieuthema's en wordt onder meer gebruikt voor het transparant maken van de kosten en baten van milieu-beleid.

Het ministerie van IenW heeft als ambitie om zelf duurzaam te werken en maatschappelijk verantwoord in te kopen. In 2022 werkt IenW verder in beleid, uitvoering en bedrijfsvoering op weg naar een klimaatneutraal en circulair IenW. Focus ligt op verankering van duurzaamheid in de reguliere werkprocessen en op verbetering van monitoring van de voortgang van verduurzaming. IenW stelt zijn kennis en ervaring beschikbaar aan de andere departementen.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 60 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid art. 21 (bedragen x € 1.000)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Verplichtingen	32.135	38.679	45.076	38.540	38.719	33.711	32.957
Uitgaven	46.998	47.988	55.770	36.525	36.703	31.676	30.922
Waarvan juridisch verplicht			97%				
4 Duurzaamheidsinstrumentarium	238	596	857	859	859	859	862
Opdrachten	238	596	857	859	859	859	862
5 Duurzame productketens	45.919	46.574	51.554	31.280	31.459	26.431	25.661
Opdrachten	10.382	11.563	21.097	8.963	10.517	5.487	4.679
Uitvoering duurzame productketens	6.194	6.415	19.625	6.727	6.906	1.876	1.057
Opdrachten Caribisch Nederland	0	0	0	690	2.065	2.065	2.071
Overige opdrachten	4.188	5.148	1.472	1.546	1.546	1.546	1.551
Subsidies	22.676	23.669	20.695	12.814	12.814	12.816	12.853
Subsidies duurzame productketens	22.456	23.669	20.695	12.814	12.814	12.816	12.853
Overige subsidies	220	0	0	0	0	0	0
Bijdrage aan agentschappen	8.537	9.361	7.671	7.671	7.671	7.671	7.671
Waarvan bijdrage aan RWS	8.537	9.361	7.671	7.671	7.671	7.671	7.671
Bijdrage aan medeoverheden	3.724	1.429	1.636	1.375	0	0	0
Waarvan bijdrage aan Caribisch Nederland	2.737	1.429	1.636	1.375	0	0	0
Overige bijdragen aan medeoverheden	987	0	0	0	0	0	0
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	150	101	0	0	0	0	0
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	450	451	455	457	457	457	458
6 Natuurlijk kapitaal	841	818	3.359	4.386	4.385	4.386	4.399
Opdrachten	841	818	3.359	4.386	4.385	4.386	4.399
Uitvoering natuurlijk kapitaal	693	380	2.737	3.761	3.761	3.762	3.773
Overige opdrachten	148	438	622	625	624	624	626
Ontvangsten	265	67	0	0	0	0	0

Extracomptabele fiscale regelingen

Naast de in dit begrotingsartikel genoemde instrumenten, zijn er fiscale regelingen die betrekking hebben op dit beleidsterrein. De Minister van Financiën is hoofdverantwoordelijk voor de wetgeving en uitvoering van deze regelingen en voor de budgettaire middelen. In onderstaande tabel is ter informatie het budgettaire belang van deze regelingen vermeld. De cijfers zijn ontleend aan de corresponderende bijlage 'Fiscale regelingen' in de Miljoenennota. Voor een beschrijving van de regelingen, de doelstelling, de ramingsgrond, een verwijzing naar de laatst uitgevoerde evaluatie en het beoogde jaar van afronding van de volgende evaluatie, wordt verwezen naar de bijlage bij de Miljoenennota 'Toelichting op de fiscale regelingen'.

Tabel 61 Fiscale regelingen 2020-2022, budgettair belang op transactiebasis in lopende prijzen (x € 1 miljoen)

	2020	2021	2022
Vrijstelling groen beleggen box 3	44	50	54
Heffingskorting groen beleggen	30	31	35
Milieu-investeringsaftrek (MIA)	75	114	144
VAMIL	15	25	25

Budgetflexibiliteit

4 Duurzaamheidsinstrumentarium

Van het opdrachtenbudget is een deel juridisch verplicht als gevolg van doorlopende opdrachten. Meer specifiek betreft het opdrachten die betrekking hebben op het ontwikkelen van een duurzaamheidsinstrumentarium en het verbeteren van het economisch functioneren van de huidige verdienmodellen.

Het niet-juridisch verplichte deel van dit artikel wordt aangewend voor diverse (onderzoeks)opdrachten op het beleidsterrein duurzaamheidsinstrumentarium.

5 Duurzame productketens

De uitgaven voor subsidies en agentschapsbijdragen zijn volledig juridisch verplicht. De subsidies hebben een tijdshorizon en de agentschapsbijdragen hebben een structureel karakter. Van het opdrachtenbudget is een deel juridisch verplicht als gevolg van doorlopende opdrachten, bijvoorbeeld voor het Plastic Pact en de stalbeoordelingen in het kader van de Regeling Ammoniak en Veehouderij (RAV). Daarnaast zijn er specifiek middelen beschikbaar gesteld voor het programma Circulaire Economie. Deze middelen zijn bestuurlijk verplicht.

De budgettaire reeks Caribisch Nederland heeft betrekking op de verbetering van het afvalbeheer op Bonaire en Sint-Eustatius. Deze middelen zijn tevens juridisch verplicht.

Het niet-juridisch verplichte deel van dit artikel wordt aangewend voor diverse (onderzoeks)opdrachten op het beleidsterrein duurzame productketens.

6 Natuurlijk kapitaal

Van het opdrachtenbudget is een deel juridisch verplicht als gevolg van doorlopende opdrachten. Meer specifiek betreft het opdrachten die betrekking hebben op de uitvoering van wettelijke taken onder andere door RWS op het gebied van biomassa en ecosystemen en opdrachten in het kader van CO₂-reducerende maatregelen in de Grond- Weg- en Waterbouw. Het niet-juridisch verplichte deel van dit artikel wordt aangewend voor diverse (onderzoeks)opdrachten op het beleidsterrein natuurlijk kapitaal.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

4 Duurzaamheidsinstrumentarium

Het ontwikkelen van een duurzaamheidsinstrumentarium en het verbeteren van het economisch functioneren van de huidige verdienmodellen, zodat alle (maatschappelijke) kosten een rol gaan spelen bij de afwegingen van consumenten.

Opdrachten

In dit kader worden opdrachten verstrekt voor de ontwikkeling en implementatie van duurzaamheidsinstrumentarium, zoals monitoring, onderzoek en kennisontwikkeling en stimuleren van circulair ondernemen.

5 Duurzame productketens

Productketens worden onderzocht met het oog op de gevolgen van de winning, verwerking en het (her)gebruik van grondstoffen. Actie- en resultaatgerichte samenwerking in ketens en in de 'gouden driehoek' (onderzoekers, ondernemers en overheid) wordt ondersteund om te komen tot

een circulaire economie gericht op het maximaliseren van de herbruikbaarheid van producten en grondstoffen en het minimaliseren van waarde vernietiging.

Opdrachten

De opdrachten hebben betrekking op uitvoering van wettelijke taken op het gebied van het afvalbeleid (onder andere de uitvoering van het LAP3). Daarnaast heeft dit betrekking op opdrachten voor de uitvoering van onder andere: de riksbrede coördinatie van het CE-programma, de monitoring van de voortgang en effecten, de uitvoering van een aantal doorsnijdende thema's uit de actualisatie van het uivoeringsprogramma 2020-2023 (zoals producentenverantwoordelijkheid, Versnellingshuis, communicatie en circulair ontwerpen) en de versnelling en opschaling van de transitie-agenda's waar lenW verantwoordelijk voor is.

Riksbrede programma Circulaire Economie

Om uitvoering te geven aan het Riksbrede programma Circulaire Economie wordt in 2022 € 14 miljoen beschikbaar gesteld voor onder andere circulaire inkoop, circulair textiel en plastic, het stimuleren van kennisontwikkeling, het opschalen van (bijna-)marktrijpe technieken en voor uitvoeringskosten van de onderdelen van lenW binnen het programma Circulaire Economie, waaronder het Versnellingshuis, monitoring en communicatie.

Landbouw

Voor landbouw betreft het onder andere onderzoek naar toepassingen van maatregelen die de emissies uit veehouderijen naar de lucht en de leefomgeving verminderen en daarmee bijdragen aan een goed en gezond woon- en leefklimaat rond veehouderijen.

Subsidies

Dit betreft budget voor subsidieverlening in het kader van voorlichting aan burgers over duurzame handelingsperspectieven en ondersteuning van bedrijven bij verduurzaming van productieprocessen. Zoals vermeld in de ISB Urgenda (Kamerstukken II 2018–2019 [35 235, nr. 1](#)) worden subsidies verstrekt via de Demonstratieregeling Energie- en klimaatinnovaties (DEI+).

Klimaatmaatregelen

In het kader van het Klimaatakkoord worden middelen uit de beschikbaar gestelde middelen voor klimaatmaatregelen ingezet ter stimulering van:

- Ketenaanpak
- Klimaatneutraal en circulair inkopen en aanbesteden
- Recycling en hergebruik van (bio)plastics en textiel
- Grond, weg en waterbouw (GWW).

Riksbrede programma Circulaire Economie

Om uitvoering te geven aan het Riksbrede programma Circulaire Economie wordt in 2022 € 1 miljoen beschikbaar gesteld voor het stimuleren van en ondersteunen bij de opschaling van ketenprojecten.

In de tabel Budgettaire gevolgen van beleid bij dit beleidsartikel zijn in regel 1 de volgende subsidieverplichtingen opgenomen:

- Een bedrag van € 0,03 miljoen aan subsidieverplichtingen per jaar voor de jaren 2022, 2023 en 2024. Dit bedrag heeft betrekking op de mogelijke verlening van een subsidie voor de organisatie van het Springtij Forum 2022, 2023 en 2024 en daaraan gerelateerde projecten aan Stichting Springtij.

- Een bedrag van maximaal € 0,6 miljoen voor 2022 en een bedrag van maximaal € 0,4 miljoen per jaar voor de jaren 2023 en 2024. Deze bedragen hebben betrekking op de mogelijke verlening van een subsidie voor het Versnellingshuis Nederland Circulair! aan Stichting Het Groene Brein in samenwerking met MVO Nederland.
- Een bedrag van maximaal € 1 miljoen per jaar voor de jaren 2022 en 2023. Dit bedrag heeft betrekking op de mogelijke verlening van een subsidie voor de stimulering van circulair ontwerpen door middel van het programma CIRCO aan TKI CLICKNL.
- Een bedrag van maximaal € 0,03 miljoen per jaar voor de jaren 2022 en 2023. Dit bedrag heeft betrekking op de mogelijke verlening van een subsidie voor (het optimaliseren van) de informatieverstrekking aan consumenten over de beschikbaarheid en ontwikkelingen op het gebied van duurzame mode aan Stichting DSFW Foundation.
- Een bedrag van maximaal € 1.000.000 per jaar voor de jaren 2022 tot en met 2025. Deze bedragen hebben betrekking op de mogelijke verlening van een subsidie aan Milieu Centraal voor het uitvoeren van de basisactiviteiten gericht op de kerntaak van consumentenvoorlichting en het zijn van een onafhankelijke vraagbaak voor consumenten en media op verschillende duurzaamheidsthema's, zoals milieukeurmerken, plaagdierbestrijding, minder afval, microplastics, duurzaam vervoer. Milieu Centraal dient hiervoor een gefundeerde kennisbasis op te bouwen, deze te ontsluiten en te onderhouden.
- Een bedrag van maximaal € 700.000 per jaar voor de jaren 2022 en 2023. Deze bedragen hebben betrekking op de mogelijke verlening van een subsidie aan Milieu Centraal voor nadere focusactiviteiten gericht op consumentenvoorlichting, zoals project- en/of campagnematische activiteiten gefocust op een beperkt aantal duurzaamheidsthema's zoals de week zonder afval, duurzaam schoonmaken, elektrisch vervoer, asbestdaken en andere toepassingen.

Deze begrotingsvermeldingen vormen de wettelijke grondslag voor de hier bedoelde subsidieverlening(en) als bedoeld in artikel 4:23, derde lid, onder c, van de Algemene Wet Bestuursrecht.

Bijdrage aan agentschappen

Dit betreft de bijdrage aan RWS voor werkzaamheden om de transitie naar een Circulaire Economie (CE) te bewerkstelligen. Tevens wordt een opdracht aan RWS verstrekt voor de uitvoering van het Landelijk Meldpunt Afvalstoffen (LMA), waar LenW – ook namens gemeenten en provincies – de opdracht voor verleent.

Bijdrage aan medeoverheden

De middelen voor de ontwikkeling van het afvalbeheer Bonaire staan op het budget voor bijdragen aan medeoverheden.

Bijdrage aan ZBO en RWT

Dit betreft de bijdrage aan de stichting Milieukeur (SMK) voor het uitvoeren van de wettelijke taken ten behoeve van het Ecolabel. Daarnaast wordt een bijdrage verstrekt aan de Nationale en Internationale Wegvervoer Organisatie (NIWO) voor het uitvoeren van de overgedragen taken en werkzaamheden.

6 Natuurlijk kapitaal

Biotische (materiaal)ketens zijn een integraal onderdeel van de transitie naar een circulaire economie. Biotische ketens, zoals hout of biocomposiet, mits producten herbruikbaar blijven, kunnen vaak een alternatief zijn voor

materialen van fossiele of minerale oorsprong. Duurzaam geproduceerde biotische grondstoffen maken het mogelijk om goederen of diensten duurzaam te kunnen benutten als circulair alternatief.

Opdrachten

Het betreft hier opdrachten voor de ontwikkeling van criteria voor duurzaamheid van onder andere biomassa.

Verder betreft dit de opdrachten aan RWS en RVO voor de uitvoering van het beleid op het gebied van biotische ketens. Bijvoorbeeld voor het ondersteunen van ketensamenwerking rond biotische grondstoffen zoals hout of nutriënten. In het kader van het Klimaatakkoord en de ISB Urgenda (Kamerstukken II 2018–2019 [35 235, nr. 1](#)) worden daarnaast middelen ingezet voor CO₂-reducerende maatregelen in de Grond- Weg- en Waterbouw (GWW).

3.10 Artikel 22 Omgevingsveiligheid en Milieurisico's

A. Algemene doelstelling

Het realiseren van een gezonde en veilige leefomgeving, die door de inwoners van Nederland ook als zodanig wordt ervaren.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Regisseren

De Minister is verantwoordelijk voor de integrale kaderstelling rond activiteiten die risico's kunnen veroorzaken voor een gezonde en veilige leefomgeving. Deze regisserende rol komt naar voren in:

- De normstelling en regels waaraan bedrijven en overheden zich bij de uitoefening van hun activiteiten moeten houden. Het daarvoor gewenste beschermingsniveau wordt bij voorkeur op Europees of internationaal niveau vastgelegd en nationaal geïmplementeerd, waardoor een level playing field bereikt wordt. De veiligheid van mens en milieu bij handelingen met genetisch gemodificeerde organismen (GGO's), bij de ontwikkeling en implementatie van regelgeving op het gebied van het op de markt brengen van chemische stoffen (REACH) en bestrijdingsmiddelen (Biociden verordening, Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden), bij risicotvolle bedrijven, buisleidingen en bij het transport van gevaarlijke stoffen (water, rail en weg) en ook op het gebied van nucleaire veiligheid en stralingsbescherming zijn voorbeelden waarbij dit in de vorm van wet- en regelgeving gebeurt. Voor deze dossiers geldt dat Nederland een actieve bijdrage levert aan de Europese en soms mondiale processen die leiden tot verdere verbetering van deze internationale regels.
- Waar Europese regels (deels) ontbreken, of waar specifieke omstandigheden in Nederland het stellen van regels voor de veiligheid van de omgeving noodzakelijk maken, wordt in dialoog met stakeholders gezocht naar een optimum tussen de te bereiken doelen (en dus baten in termen van milieu en gezondheidswinst) en de lasten die deze regels veroorzaken. Dit is onder meer aan de orde bij de regelgeving rond buisleidingen, risicotvolle bedrijven, de emissies van zeer zorgwekkende stoffen en het basisnet vervoer gevaarlijke stoffen. Met dat laatste wordt een balans gezocht tussen de belangen van vervoer, ruimte en veiligheid.
- Waar nieuwe technologische ontwikkelingen aanleiding geven om na te gaan of beleid en regelgeving daarmee nog in de pas lopen, is het overwegen van nieuw of aanvullend beleid en regulering aan de orde. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de beleidsontwikkeling ten behoeve van een veilige energietransitie in de leefomgeving en van de veilige toepassing voor mens en milieu van nieuwe vormen van nanotechnologie. Voor de energietransitie wordt in dialoog met andere ministeries en stakeholders gewerkt aan uitgangspunten voor verantwoord omgaan met veiligheid en gezondheid in de energietransitie, tevens rekening houdend met andere publieke belangen.
- Nederland stelt nationaal in principe geen hogere eisen aan verpakkingen en voer- of vaartuigen dan in de relevante internationale Verdragen is vastgelegd, conform de EU-Kaderrichtlijn transport gevaarlijke stoffen, en streeft tegelijk in de maatregelen onder die Verdragen naar een hoog beschermingsniveau. Daarmee wordt zowel de veiligheid als het level playing field gediend.

- Het nastreven van een betere kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). In 2021 heeft de Commissie van Aartsen haar advies voor het VTH-stelsel aan de Staatssecretaris van IenW aangeboden. In 2021 is gestart met de uitwerking van de opvolging van de adviezen. In 2022 zal de implementatie van de adviezen verder worden vormgegeven. De VTH-taken worden door Omgevingsdiensten (OD's) uitgevoerd, waarbij zes OD's een specialisatie in Besluit risico's zware ongevallen (Brzo)-taken hebben. De Staatssecretaris heeft hierin een regisserende rol als voorzitter van het bestuurlijk omgevingsberaad (BOB) en is stelselverantwoordelijk voor het VTH stelsel in het milieudomein (Stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving).
- Het verlenen van vergunningen met als doel bescherming van mens en milieu bij activiteiten met GGO's.
- Het verlenen van vergunningen voor een beperkt aantal bedrijven met een verhoogd risico voor de externe veiligheid in Caribisch Nederland.

Stimuleren

Het is primair de verantwoordelijkheid van bedrijven die risico's voor een gezonde en veilige leefomgeving vormen om deze risico's te identificeren en te voorkomen of te beperken. Overheden zijn verantwoordelijk voor bijvoorbeeld ruimtelijke ordening of vergunningverlening en toezicht die invloed kan hebben op een gezonde en veilige leefomgeving. De Minister stimuleert:

- Het in beeld (doen) brengen van bestaande of nieuwe risicosituaties en het vermijden of beperken hiervan. Dit geschiedt door inventarisaties van deze risico's en het stimuleren van de aanpak daarvan. Voorbeelden zijn: het in beeld brengen van de risico's van nieuwe technologieën zoals het gebruik van nanomaterialen en biotechnologie, het 'vergroenen' van het beschikbare pakket aan biociden en het terugdringen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw, het volgen van nieuwe wetenschappelijke inzichten op het gebied van hormoonverstoring en gecombineerde blootstelling aan stoffen en door het ontwikkelen van beleid ten aanzien van onzekere risico's. Door integraal plaagdiermanagement (IPM) toe te passen, wordt gestreefd naar vermindering van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. De eigen verantwoordelijkheid van bedrijven en andere overheden is een belangrijk anker, onder andere door openheid te geven ten aanzien van feitelijke risico's. De Risicokaart (in overleg met het Ministerie van Justitie en Veiligheid ontwikkeld) en de Atlas Leefomgeving zijn hiervan voorbeelden. Op basis van deze informatie kunnen burgers nagaan hoe het is gesteld met de kwaliteit van hun directe leefomgeving. Daarnaast is er ook het landelijk asbestvolgsysteem dat alle ketenpartijen van de nodige informatie voorziet. Het Landelijk asbestvolgsysteem (LAVS) is bedoeld om via inzicht in de asbestosaneringsketen de naleving van de asbestregelgeving te verbeteren en daarmee te voorkomen dat nadelige gevolgen optreden voor de gezondheid van de mens en het milieu
- Het signaleren en ondersteuning bieden op het gebied van veiligheid. In dit kader hebben onder andere de veiligheidsaspecten van de energietransitie de aandacht. Veiligheid moet worden meegenomen in de plannen (en uitvoering daarvan) die de energietransitie vormgeven. Een voorbeeld hiervan is het in beeld brengen van risico's en oplossingen bij de verwachte toename van het gebruik van waterstofrijke energiedragers.
- Het nemen van maatregelen ter bescherming van mens en maatschappij tegen moedwillige verstoring van onderdelen van de vitale infrastructuur door het bewustzijn bij bedrijven te vergroten zodat risico's op moedwillige verstoring (bijvoorbeeld terroristische aanslagen en/of

- cyber aanvallen) worden geïdentificeerd en waar mogelijk beperkt. Het betreft hier onder andere chemische bedrijven, nucleaire installaties en buisleidingen.
- Een continue verbetering van de omgevingsveiligheid bijvoorbeeld met het principe «Continuous improvement» dat is vastgelegd in de Europese richtlijn Nucleaire Veiligheid en met behulp van het instrument van de Safety Deals (subsidieregeling versterking Omgevingsbeleid).
 - Het versterken van de kennisbasis op het gebied van nucleaire technologie en stralingstoepassingen. Dit heeft betrekking op de beleids terrein van meerdere departementen en wordt in samenspraak met de ministeries van EZK, VWS, SZW en OCW aangepakt.
 - Dat veiligheid en gezondheid van meet af aan ontwerpcriteria zijn bij innovatieve ontwikkelingen (Safe-by-Design). Daarbij hoort ook – in het kader van de circulaire economie – het stimuleren van Safe & Circular Design. Hiervoor wordt enerzijds ingezet op kennisontwikkeling met betrekking tot veilig (en circulair) ontwerpen en anderzijds op het opleiden van toekomstige ingenieurs en ontwerpers. Ook wordt aan de hand van casuïstiek inzichtelijk gemaakt hoe Safe-by-Design in de praktijk vorm kan krijgen. Hiervoor is een NWA-call (Nationale WetenschapsAgenda) opengesteld en zijn samenwerkingsagenda's met universiteiten opgesteld die in de komende jaren verder worden uitgewerkt.

Verder is de Minister verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van (een deel van) de hierboven genoemde wet- en regelgeving door de ILT (zie beleidsartikel 24 Handhaving en Toezicht) en de ANVS specifiek voor het toezicht en de handhaving op de nucleaire sector en bepaalde stralingstoepassingen (zie niet-beleidsartikel 97 en 98).

Indicatoren en Kengetallen

Veiligheid en veiligheidsbeleving zijn niet eenvoudig objectief te meten. Het streven is gericht op het voorkomen van onveiligheid: vermeden onveilige situaties laten zich niet meten.

REACH

De Europese stoffenregelgeving (REACH) geeft bedrijven die een stof op de markt brengen de verantwoordelijkheid dat die stof veilig voor mens en milieu wordt toegepast. De benodigde informatie hiertoe moet bij een EU agentschap worden geregistreerd. Zo nodig worden stoffen door autoriteiten beoordeeld en worden risicobeheersmaatregelen opgesteld (dat kan binnen REACH via autorisatie of restrictie maar soms ook via andere regelgeving, bijvoorbeeld de richtlijnen inzake arbeidsveiligheid of via de verordening inzake classificatie en labelling (CLP)). Nederland draagt hier actief aan bij en Bureau REACH van het RIVM heeft een centrale rol in de uitvoering en coördinatie van de Nederlandse inzet. De inzet wordt geprioriteerd aan de hand van bv. specifieke zorg, productie of gebruik in Nederland, gebruiksvolume en de aard en mate van het geïdentificeerde risico. De daadwerkelijke invulling van Nederlandse dossiers wordt afgestemd met de opdrachtgevende ministeries (lenW, VWS en SZW). Onderstaande tabel geeft aan wat de realisatie is in 2020 bij deze producten van het Europese systeem en wat naar verwachting de Nederlandse inbreng en voor de hele EU is in 2021 en 2022. Daarbij betreft de Nederlandse bijdrage de door Nederland ingebrachte dossiers en door andere lidstaten ingebrachte dossiers waar Nederland actief input op levert. De aantallen geven een indruk over de bijdrage van Nederland aan de implementatie en toepassing van de EU verordeningen (REACH en CLP), maar de hoeveelheid

werk verschilt sterk. Meest arbeidsintensief is de brede restrictie op PFAS, een groep van stoffen die diverse schadelijke eigenschappen kunnen hebben en die in het milieu niet afbreken. Het gaat hierbij om vele honderden, mogelijk duizenden stoffen en evenzovele toepassingen. Nederland heeft het initiatief tot deze restrictie genomen en werkt er samen met Duitsland, Denemarken, Zweden en Noorwegen aan. Het formele traject is gestart in 2021 en één jaar later moet dan het voorstel voor een restrictie worden ingediend bij het EU agentschap.

In oktober 2020 heeft de Europese Commissie haar strategie voor duurzame chemicaliën gepresenteerd (Chemicals Strategy for Sustainability, CSS). In 2021 en 2022 zullen de beleidsvoornemens uit deze strategie verder worden uitgewerkt en naar verwachting zullen deze mee worden genomen in de evaluatie en herziening van REACH die vermoedelijk begin 2023 wordt gepubliceerd. Nederland zal waar mogelijk deelnemen aan de voorbereidingstrajecten (zoals expertgroepen of consultaties).

Tabel 62 Tabel resultaten REACH in 2020, 2021 en 2022

		Realisatie 2020		Geraamd 2021		Geraamd 2022	
		NL inbreng	Hele EU	NL inbreng	Hele EU ¹	NL inbreng	Hele EU ²
1	Beoordelingen ontwerpbesluiten ECHA t.a.v. registratielijstjes en testvoorstellen van Europese bedrijven	129	403	75	300	80	300
2	Stofevaluaties:						
	- uitgevoerd	1	14	2	20	1	15
	- beoordeelde ontwerpbesluiten	21	25	20	20	15	15
3a	Gescreende stofgroepen	0	onbekend	1	70	1	70
3b	RMO-analyses:						
	- ingediend	2	onbekend	5	onbekend	5	onbekend
	- becommentarieerd	5	9	8	onbekend	8	onbekend
4a	Annex XV dossieren t.a.v. zeer ernstige zorgstoffen:						
	- ingediend	0	5	1	15	1	15
	- becommentarieerd	2		8	15	8	15
4b	Autorisatieverzoeken:						
	- rapporteurschappen RAC & SEAC	5	70	2	30-50	2	50
	- becommentarieerde opinies over clusters van autorisatieverzoeken	70		30-50		50	
5	Restrictiedossieren:						
	- ingediend	0	9	1	6	1	10
	- rapporteurschappen RAC & SEAC	3		2		2	
	- becommentarieerde opinies	9		6		10	
6	Geharmoniseerde indeling & etikettering:						
	- ingediend	3	49	8-15	80	6-12	70
	- rapporteurschappen RAC & SEAC	4		6-10	70	6-10	65
	- becommentarieerde opinies & publieke consultaties	39		40		65	
7	Behandelde vragen door de REACH & CLP helpdesk	618	n.v.t.	550	n.v.t.	550	n.v.t.

1 https://echa.europa.eu/documents/10162/13609/programming_document_2020-2023_en.pdf/0c66d849-2168-8091-c4bb-

2 [https://echa.europa.eu/documents/10162/13609/programming_document_2021-2024_en.pdf/fdc0a236-696b-b2a8-a6fb-523066eadf30](https://echa.europa.eu/documents/10162/13609/programming_document_2021-2024_en.pdf/fdc0a236-696b-b2a8-a6fb-523066eadf30https://echa.europa.eu/documents/10162/13609/programming_document_2021-2024_en.pdf/fdc0a236-696b-b2a8-a6fb-523066eadf30)

Bronnen: RIVM, Werkprogramma 2021 Bureau REACH en Jaarverslag Bureau REACH 2020 (CSGG-website – in wording). ECHA, Programming Document 2020-2023 – MB/55/2019 final (januari 2020) & Programming Document 2021-2024 - MB/56/2020 final (december 2020).

Toelichting

Algemeen: De looptijd van beoordeling- en besluitvormingstraject met betrekking tot de REACH-werkprocessen stofevaluatie, autorisatie, restrictie en geharmoniseerde indeling en etikettering is doorgaans langer dan één kalenderjaar waarmee de daarmee samenhangende werklast over meerdere jaren wordt verspreid. De getallen betreffen door Nederland ingebrachte of becommentarieerde dossiers of door Nederlandse leden van de wetenschappelijke comités (RAC en SEAC) gedragen (co)rapporteurschappen. De RAC- en SEAC-leden leveren input op alle dossiers, al dan niet met ondersteuning vanuit het RIVM.

Ad 1) Ondanks het eerdere signaal dat het aandeel beoordelingen door het Europese agentschap van registratiedossiers stijgt van 5% naar 20%, blijft de prognose van ECHA op 300 ontwerpbesluiten steken voor de komende jaren. Het RIVM hanteert een ongewijzigd regime en prioriteert ongeveer een kwart van alle ontwerpbesluiten, waarmee de daarmee gepaarde werklast voor NL gelijk zal blijven.

Ad 2) Er wordt naar gestreefd om voor 2022 één geschikte stof te selecteren voor stofevaluatie.

Ad 3a) Betreft het screeningswerk om tot de selectie te komen voor kandidaten voor maatregelen (stofevaluatie, classificatie, autorisatie of restrictie). ECHA zet hier sterk op in en mikt op een selectie van 70 stofgroepen. Een beperkt aantal hiervan wordt door lidstaten geselecteerd voor handmatige screening. Bureau REACH leunt voor het screeningswerk sterk op ECHA en zal indien mogelijk één stofgroep hiervan screenen.

Ad 3b) Aan de hand van een RMO-analyse worden de meest adequate regulatoire maatregelen met ministeries en lidstaten afgestemd.

Ad 4a) De Nederlandse inbreng aan Annex XV SVHC dossiers wordt voor 2022 op één dossier geschat. Het lastige daarbij is om tot een geschikte stof te komen, deze volgt veelal uit andere processen zoals RMO-analyse en stofevaluatie.

Ad 4b) De taken met betrekking tot de autorisatieverzoeken laten zich lastig beschrijven in aantallen. De autorisatieaanvragen betreffen in de regel één tot drie gebruiken die afzonderlijke opinies behoeven. Aanvragen worden veelal geclusterd in groepen van vergelijkbare aanvragen die door dezelfde rapporteurs worden behandeld uit efficiëntieoverwegingen. Naast twee beoogde rapporteurschappen levert Nederland via het RAC- en SEAC-leden op vrijwel alle opinies m.b.t. autorisatieverzoeken input.

Ad 5). Bureau REACH stelt in samenwerking met vier andere lidstaten een restrictiedossier op voor PFAS, welke in 2022 gereed zal komen. Er worden twee rapporteurschappen voorzien en Nederland levert input op alle restrictiedossiers.

Ad 6) De aantallen Nederlandse CLH-voorstellen nemen iets toe nu Ctgb zelf dossiers opstelt en Bureau REACH deze toetst, indient en procesmatig de dossiers afhandelt. Voor classificatievoorstellen worden zes tot 10 rapporteurschappen voorzien. In 2021 gaat de CLH werkgroep t.b.v. RAC van start, waarmee in navolging van autorisatieverzoeken alle dossiers bekeken zullen gaan worden.

Ad 7) Het RIVM beantwoordt zowel vragen van de REACH Helpdesk als de CLP-Helpdesk. Het aantal vragen lijkt de afgelopen jaren rond de 600 te stabiliseren.

Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS)

Het ZZS-beleid is gericht op het terugdringen van emissies van ZZS in de leefomgeving. Bij emissies naar de lucht en het water is dat vormgegeven door de minimalisatieplicht. Dit is een vorm van bronbeleid waarbij primair de emissie van ZZS moet worden vermeden en, als dat niet mogelijk is, geminimaliseerd. Bedrijven die ZZS uitstoten moeten via een proces van een vijfjaarlijkse melding aan bevoegd gezag melden welke en welke hoeveelheden ZZS zijn vrijgekomen en welke maatregelen worden genomen om gebruik en emissies van ZZS terug te dringen. Zo wordt een continu proces van verbetering beoogd. De eerste vijfjaarlijkse melding van ZZS-emissies aan bevoegd gezag zou eindigen op 1 januari 2021 maar voor sommige sectoren bleek dit niet haalbaar, onder meer omdat ze niet tijdig in beeld waren of omdat de stoffen pas sinds kort ZZS zijn. In het najaar van 2021 wordt een eerste overzicht verwacht van de omvang en verspreiding van ZZS in de leefomgeving en op de maatregelen die worden genomen om deze terug te dringen. Een andere vorm van bronbeleid is het stimuleren van substitutie van ZZS door een minder gevaarlijke stof of door andere technieken. Hiertoe worden (kleine schaal) innovatieprojecten gedaan maar wordt ook waar nodig het gebruik van stoffen op EU niveau ingeperkt.

Vanuit de rol als systeemverantwoordelijke levert lenW op diverse manieren ondersteuning aan bevoegde gezagen om het ZZS beleid effectief uit te kunnen voeren. Hiertoe zijn bijvoorbeeld regelmatig geactualiseerde lijsten met ZZS en potentiële ZZS opgesteld, is er een platform opgezet voor kennisuitwisseling en zijn diverse instrumenten ontwikkeld waarmee een bevoegd gezag kan inschatten welke ZZS bij bepaalde productieprocessen vrij kunnen komen en hoe schadelijk een stof is waarvan nog onvoldoende toxiciteitsgegevens beschikbaar zijn. In 2021 is een beleidsevaluatie gestart waarin zal worden onderzocht of het doel van dit beleid, ondersteunen van de bevoegde gezagen, voldoende wordt gerealiseerd.

Biociden

Het biocidenbeleid is een beleidsveld in ontwikkeling. Op Europees niveau worden ‘werkzame stoffen’, het belangrijkste ingrediënt van deze niet-landbouwbestrijdingsmiddelen, beoordeeld en na stemming door de lidstaten van voorwaarden voorzien. Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden is als Zelfstandig Bestuursorgaan verantwoordelijk voor de toelating van biociden tot de Nederlandse markt. De Rijksverantwoordelijkheid ligt primair bij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, in samenwerking met de departementen van LNV, VWS en SZW. De inzet voor 2021 en 2022 richt zich op verdere ontwikkeling van richtsnoeren en harmonisatie voor de beoordeling van werkzame stoffen en middelen. *lenW werkt met andere betrokken departementen samen aan de minimalisering van de milieubelasting door en blootstelling aan bepaalde risicotolle biociden, zoals de middelen die worden gebruikt voor knaagdierbeheersing.*

Asbestdaken

Uit advies van de Gezondheidsraad uit 2010 bleek dat asbest gevaarlijker is dan voorheen werd gedacht. De meest voorkomende gevolgen van blootstelling aan asbest zijn longvlies- en buikvlieskanker (mesothelioom) en longkanker. Asbest is in het verleden op grote schaal toegepast, in Nederland tot het verbod in 1993. De laatste grootste bron van asbestvezels zijn asbestdaken. Deze zijn oud en verweren steeds verder. Ook hebben branden regelmatig tot gevolg dat de omgeving wordt verontreinigd met asbest, hetgeen risico's voor de gezondheid en hoge opruimkosten met zich meebrengt.

Een wetsvoorstel dat moest voorzien in de juridische grondslag om asbesthoudende dakbedekkingen te kunnen verbieden, is op 4 juni 2019 verworpen door de Eerste Kamer. Daarom heeft lenW op 2 maart 2020 een samenwerkingsverklaring gesloten met een aantal provincies, gemeenten en andere partijen. Doel hiervan is om door middel van een pakket niet-wettelijke maatregelen op een veilige manier het saneren van asbestdaken in Nederland te versnellen. Dit vraagt een langdurige investering van betrokkenen, naar verwachting in ieder geval tot eind 2028. Om particuliere dakeigenaren te helpen bij het verwijderen van hun asbestdak is samen met andere overheden en SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland) een fonds opgericht waaruit leningen kunnen worden verstrekt aan dakeigenaren die niet in aanmerking komen voor een reguliere lening. Verder zijn acties afgesproken gericht op bewustwording en communicatie, het ontzorgen van gemeenten, het koppelen van asbestsaneringen met andere maatschappelijke opgaven, en het vereenvoudigen van saneringen en monitoring.

Het aantal vierkante meters asbestdak in Nederland is in 2012 ingeschat op 120 mln. Het Ministerie van lenW brengt per kwartaal in beeld hoeveel daken er zijn gesaneerd (zie onderstaande tabel). Omdat momenteel verschillende provincies en gemeenten de asbestdaken op hun gebied in kaart brengen op basis van feitelijke waarnemingen, zal onderstaand overzicht met betrekking tot het resterend aantal vierkante meters zo mogelijk in de loop van 2021 worden geactualiseerd.

Tabel 63 Sanering asbestdaken (aantallen in miljoenen m²)

Jaar	Gesaneerd	Resterend
2012	(-)	120
2013	4,5	115,5
2014	5,9	109,6
2015	6,9	102,7
2016	9,9	92,8
2017	10,8	82
2018	12,8	69,2
2019	9,8	59,4
2020	6,7	52,7

Bron: Startmeldingenbestand van de Inspectie SZW (meldingen saneerders bij aanvang sanering), bewerkt door RWS.

Bevt

Voor het oplossen van knelpunten veroorzaakt door het Basisnet vervoer is in 2015 de milde saneringsregeling Bevt (Besluit externe veiligheid transport) gestart.¹⁸ Deze regeling heeft betrekking op het oplossen van

¹⁸ [Stcrt. 2015, 10961](#), Beleidsregel verwerven van woningen langs basisnetroutes.

huidige en mogelijke toekomstige knelpunten bij bestaande woningen langs basisnetroutes. Bij aanvang van deze regeling was er sprake van 42 kwetsbare objecten en per 1 januari 2021 resteren nog 2 woningen. Deze regeling is in 2020 geëvalueerd en loopt door met oog op eventuele toekomstige knelpunten (bron: RWS).

GGO's

Er is gekozen om over de uitvoering van de GGO-regelgeving (Genetisch Gemodificeerde Organismen) niet alleen kengetallen te vermelden maar ook indicatoren. Immers, kengetallen geven uitsluitend een beeld van wat de bestede middelen voor vergunningverlening aan resultaten hebben opgeleverd, maar zij bieden geen inzicht in de mate waarin vergunningverlening aan het bereiken van het beleidsdoel heeft bijgedragen.

Kengetallen zijn de aantallen ontvangen vergunningaanvragen, aanvragen voor wijziging van vergunningen, kennisgevingen, wijzigingen op kennisgevingen en verzoeken ingevolge art. 2.8, art. 2.13 en bijzondere procedures van het Besluit ggo. Indicatoren zijn het percentage van het aantal vergunningaanvragen, kennisgevingen of verzoeken ingevolge art. 2.8, art. 2.13 en bijzondere procedures voor handelingen waarbij het risico voor mens en milieu gelijk of lager is dan een verwaarloosbaar risico.

De GGO-regelgeving is op 1 maart 2015 gewijzigd¹⁹ waarbij naast vergunningen ook algemene regels, de mogelijkheid tot het doen van kennisgevingen en verzoeken ingevolge art. 2.8, art. 2.13 en bijzondere procedures van het Besluit ggo milieubeheer 2013 zijn geïntroduceerd en de structuur van de vergunningverlening is gewijzigd. De prognose voor 2022 is dat de realisatie eenzelfde beeld als 2020 te zien zal geven.

Tabel 64 Realisatie Genetisch gemodificeerde organismen (GGO's)

2020	Kengetal	Indicator
Ingeperkt gebruik:		
- Aanvragen Vergunningen ¹	70	100%
- Kennisgevingen ²	436	100%
- Verzoeken ex art. 2.8 besluit ggo	159	100%
Verzoeken ex art. 2.13 besluit ggo	37	100%
Verzoeken bijzondere procedures besluit ggo	7	100%
Introductie in het milieu, landbouw (inclusief markaanvragen)	1	100%
Introductie in het milieu, medisch, veterinair	31	100%
Totaal	741	100%

1 Het betreft vergunningaanvragen op niveau II-v en III inclusief wijzigingen op de respectievelijke niveaus.

2 Het betreft kennisgevingen op niveau I en II-k.

Bron: RIVM, Bureau Genetisch Gemodificeerde Organismen.

Majeure risicobedrijven

Jaarlijks rapporteert de Staatssecretaris aan de Tweede Kamer de Staat van de Veiligheid bij de Brzo-bedrijven (Besluit Risico's Zware Ongevallen). De Staat van de Veiligheid Brzo-bedrijven schetst vanuit een breed perspectief een beeld van de naleving en de veiligheidssituatie van de Brzo-bedrijven in Nederland. Met deze benadering wordt vanuit verschillende invalshoeken

¹⁹ [Stb. 2014, 57](#) en [Stort. 2014, 11317](#)

het beeld over de veiligheid bij deze groep bedrijven losgekoppeld van de individuele casuïstiek bij bedrijven. Op basis van een jaarlijks terugkerende rapportage (eerste rapportage in 2014) kunnen tevens trends en ontwikkelingen over de veiligheid bij de Brzo-bedrijven zichtbaar worden en waar nodig specifieke sturingsmaatregelen worden genomen. In 2022 zullen de in 2021 geïdentificeerde aanvullende indicatoren verder worden uitgewerkt en waar mogelijk worden meegenomen in de rapportage, om zo een breder beeld van de veiligheidssituatie bij Brzo-bedrijven kunnen geven. De Staat van de Veiligheid majeure risicobedrijven is een monitoringsinstrument voor de stelselverantwoordelijke departementen (IenW, JenV en SZW). In 2021 is de Staat van de Veiligheid Brzo-bedrijven over 2020 aan de Tweede Kamer aangeboden.

C. Beleidswijzigingen

Asbest

In aanvulling op het leningenfonds voor particuliere dakeigenaren worden tevens mogelijke instrumenten voor zakelijke dakeigenaren verkend.

Safety Delta Nederland (SDN)

In 2020 is de Safety Delta Nederland (SDN) opgericht. In deze organisatie zetten overheid, wetenschap en bedrijfsleven de ingezette samenwerking en koers voort waardoor de (petro-)chemische industrie in Nederland in 2030 de veiligste ter wereld moet worden. In 2022 zal de SDN focus leggen op verdere ontwikkeling van het Kenniscentrum en stimuleren van innovatie middels het faciliteren van onderzoeksvoorstellen gericht op verbeteren van de veiligheid van bedrijven.

Omgevingswet

In de Omgevingswet is een veilige en gezonde fysieke leefomgeving één van de maatschappelijke doelen. Een van de uitgangspunten van de Omgevingswet is dat overheden bij hun plannen zo vroeg mogelijk kijken naar veiligheid. Zo kunnen zij een ramp of crisis voorkomen of de gevolgen er van beperken. Onder de Omgevingswet is het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) opgesteld. In het Bkl is onder andere vastgelegd dat er een Register voor externe veiligheidsrisico's (REV) moet komen, dat door de Minister van Infrastructuur en Waterstaat wordt beheerd en dat voor eenieder langs elektronische weg toegankelijk moet zijn (artikel 10.8 Bkl).

Kort samengevat staat in de Omgevingswet dat vanaf 2022 in het REV de informatie van circa 40 activiteiten vanuit ruim 400 bronhouders langs elektronische weg toegankelijk gemaakt moet worden.

Deugdelijke informatie over de leefomgeving is cruciaal voor uitvoering van de zorgplicht in de Omgevingswet. Vanaf 2021 gaat het REV stap voor stap voorzien in de informatiebehoefte van Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. Daarnaast moet het REV ook aan burgers en bedrijven/organisaties inzicht geven in de lokale situatie van externe veiligheid door middel van het presenteren van aandachtsgebieden voor brand, explosie en gifwolken.

Bij het vaststellen van een omgevingsplan, een projectbesluit of het verlenen van een omgevingsvergunning voor een activiteit met gevaarlijke stoffen moet het bevoegd gezag in deze aandachtsgebieden expliciet nadenken over de risico's en mogelijke effecten van een incident met gevaarlijke stoffen. Mede op basis van het risicoprofiel van de activiteit met gevaarlijke stoffen zal het bevoegd gezag overwegen of en welke

maatregelen in het aandachtsgebied moeten worden genomen, om personen te beschermen en om maatschappelijke ontwrichting te voorkomen.

Doordat het aandachtsgebied en de risicocontouren visueel worden gemaakt op kaarten, zullen adviseurs ruimtelijke ordening in hun plannen eerder rekening kunnen houden met de gevaren, zoals een brand, explosie of giftige wolk. Voorafgaand aan de invoering van de Omgevingswet ligt de focus in 2021 en 2022 op het vaststellen van de aandachtsgebieden rondom alle Seveso-bedrijven en rondom andere risicovolle activiteiten, waarvan het aandachtsgebied berekend moet worden.

Veiligheid biotechnologie

In 2022 wordt verder invulling gegeven aan het ontwikkelen en vormgeven van toekomstbestendig biotechnologiebeleid. Dit is beleid dat is toegesneden op nieuwe ontwikkelingen en innovaties, waarbij de veiligheid voor mens en milieu wordt gewaarborgd. Hieronder valt ook de Europese discussie over de herziening van de regelgeving voor genetisch gemodificeerde organismen.

Er vindt ook in 2022 een permanente dialoog plaats met (wetenschappelijke) onderzoeksinstellingen, bedrijven, maatschappelijke organisaties, het RIVM, de COGEM en medeoverheden over het biotechnologiebeleid. De Tweede Kamer wordt periodiek geïnformeerd over de ontwikkelingen.

Veiligheid vervoer gevaarlijke stoffen

In 2021 is de tweejaarlijkse cyclus begonnen van aanpassing van de regels voor vervoer van gevaarlijke stoffen over weg, spoor en binnenwateren. De regels worden in 2022 aangepast aan de laatste stand van wetenschap en techniek, en deze worden in 2023 geïmplementeerd in nationale wetgeving. In het internationale overleg hierover zet Nederland in op voortdurende verbetering van de veiligheid en harmonisatie van voorschriften. Moderne informatie- en communicatietechnieken spelen hierin een belangrijke rol, evenals het intrinsiek veilig ontwerpen van vervoermiddelen. Hiermee sluit Nederland aan bij de nieuwe VN-strategie voor duurzaam vervoer, die in februari 2019 is vastgesteld.

Wat betreft het beheersen van de risico's van het vervoer van gevaarlijke stoffen wordt sinds 2020 ingezet op een Robust Basisnet (Kamerstukken II, [30 373 nr. 71](#)), waarin veiligheid het uitgangspunt blijft bij de mogelijke toename van het vervoer van gevaarlijke stoffen in het kader van de energietransitie én de binnenstedelijke verdichting in de nabijheid van de infrastructuur waarover het vervoer plaatsvindt. In 2022 zal de beleidsvormende fase worden afgerond en start de voorbereiding van de dan gebleken noodzakelijke aanpassing van de regelgeving.

Vuurwerk

Ook in 2022 is de beleidsinzet voor vuurwerk gericht op het realiseren van een veilige en feestelijke jaarwisseling. Op basis van de (letsel)cijfers van de jaarwisseling en de afkeuringspercentages van het consumentenvuurwerk, wordt het beleid waar nodig bijgesteld. Er is in 2022 een aanpassing van het Vuurwerkbesluit voorzien (met o.a. technische wijzigingen als gevolg van inwerkingtreding van de Omgevingswet. In 2022 worden middelen ingezet voor monitoring van de jaarwisseling door rapporten van VeiligheidNL, het ontwikkelen van een vuurwerkcampagne en een lesprogramma voor basisscholen.

Nucleaire veiligheid en stralingsbescherming

In 2022 worden verdere stappen gezet in de evaluatie van het nationaal beleid voor radioactief afval en verbruikte splitstoffen, in voorbereiding op een nieuw Nationaal programma voor radioactief afval en verbruikte splitstoffen (NP) dat uiterlijk in 2025 moet worden vastgesteld. De evaluatie vindt plaats in het kader van de uitvoering van richtlijn 2011/70/Euratom.

Ook zal met de andere betrokken departementen worden gewerkt aan het versterken van de kennisbasis op het gebied van nucleaire technologie en stralingstoepassingen.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 65 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid art. 22 (bedragen x € 1.000)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	51.414	63.533	32.169	52.216	52.352	57.617
Uitgaven	33.891	58.925	41.658	55.711	55.847	60.901
Waarvan juridisch verplicht			88%			
1 Veiligheid chemische stoffen	6.203	7.410	8.140	8.708	8.597	9.047
Opdrachten	3.058	4.547	4.059	4.659	4.548	5.090
Subsidies	88	201	209	177	177	177
Bijdrage aan agentschappen	3.057	2.662	2.849	2.849	2.849	2.757
Waarvan bijdrage aan RWS	2.837	2.337	2.524	2.524	2.524	2.524
Overige bijdrage aan agentschappen	220	325	325	325	233	233
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	0	0	1.023	1.023	1.023	1.023
Waarvan bijdrage aan CTGB	0	0	1.023	1.023	1.023	1.023
2 Veiligheid biotechnologie	3.482	2.428	2.802	2.811	2.811	2.811
Opdrachten	3.482	792	1.102	1.111	1.111	1.111
Uitvoering veiligheid GGO	3.482	792	1.102	1.111	1.111	1.119
Bijdrage aan agentschappen	0	1.636	1.700	1.700	1.700	1.700
Waarvan bijdrage aan COGEM	0	1.636	1.700	1.700	1.700	1.700
3 Veiligheid bedrijven en transport	24.206	49.087	30.716	44.192	44.439	49.043
Opdrachten	5.658	8.835	11.163	29.090	31.996	36.478
Programma omgevingsveilig	2.640	5.023	6.667	10.485	10.896	15.310
Overige opdrachten	3.018	3.812	4.496	18.605	21.100	21.168
Subsidies	11.698	32.184	13.571	9.116	6.457	6.578
Subsidies inrichtingen & transport	7.890	4.910	7.000	6.043	5.883	6.004
Subsidies asbest	3.500	0	6.000	2.500	0	0
Subsidies Caribisch Nederland	77	0	0	0	0	0
Subsidie Vuurwerk	0	26.957	0	0	0	0
Overige subsidies	231	317	571	573	574	575
Bijdrage aan agentschappen	2.341	3.317	1.609	1.609	1.609	1.609
Waarvan bijdrage aan RWS	2.341	3.317	1.609	1.609	1.609	1.609
Bijdrage aan medeoverheden	488	700	300	300	300	300
Waarvan bijdrage aan Caribisch Nederland	434	700	300	300	300	300
Overige bijdrage aan medeoverheden	54	0	0	0	0	0
Inkomensoverdrachten	4.021	4.051	4.073	4.077	4.077	4.078
Inkomensoverdrachten mesothelioom	4.021	4.051	4.073	4.077	4.077	4.082
Ontvangsten	457	250	250	250	250	250

Budgetflexibiliteit

1 Veiligheid chemische stoffen

De uitgaven voor de agentschapsbijdragen en bijdrage ZBO's/RWT's (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden) zijn volledig juridisch verplicht. Van het opdrachten- en subsidiebudget is een deel juridisch verplicht als gevolg van doorlopende opdrachten en subsidies, waaronder opdrachten in de sfeer van wettelijke taken inzake het (inter)nationale stoffenbeleid evenals de vergunningverlening op dat gebied en de jaarlijkse bijdragen aan de Gezondheidsraad.

Het niet-juridisch verplichte deel van dit artikelonderdeel heeft met name betrekking op het uitvoeren van de programma's REACH, waaronder ook de onderzoeken in het kader van de aanpak van zeer zorgwekkende stoffen, Safe-by-Design ('Veilig aan de voorkant') en Nucleaire Veiligheid.

2 Veiligheid biotechnologie

Het grootste deel van de uitgaven is juridisch verplicht als gevolg van de jaarlijkse bijdrage aan de COGEM (via bijdrage aan agentschappen) en de uitgaven in het kader van het meerjarenonderzoeksprogramma Biotechnologie en Veiligheid (via opdrachten).

Het niet-juridisch verplichte deel van dit artikelonderdeel wordt aangewend voor uitgaven in het kader van de beleidsondersteuning voor de uitvoering van beleid en regelgeving op het gebied van Veiligheid Biotechnologie. De werkzaamheden die aan het RIVM worden uitbesteed ter uitvoering van opgedragen wettelijke taken op het gebied van Veiligheid Biotechnologie (vergunningverlening, regelgeving en beleidsondersteuning) worden verantwoord op beleidsartikel 19 van de begroting (onder 19.02.03 bijdrage aan RIVM).

3 Veiligheid bedrijven en transport

Van het opdrachtenbudget is een deel juridisch verplicht als gevolg van doorlopende opdrachten. Meer specifiek betreft het opdrachten in de sfeer van (wettelijke) taken inzake basisnetten, omgevingsveiligheid, buisleidingen en asbest. Het subsidiebudget is grotendeels juridisch verplicht. Van het subsidiebudget wordt het budget voor de subsidieregeling Versterking omgevingsveiligheid chemische sector 2022 in de Staatscourant gepubliceerd en is hiermee juridisch verplicht. Daarnaast zijn er reeds enkele subsidies meerjarig juridisch verplicht die samenhangen met asbest, omgevingsveiligheid en vuurwerk. De uitgaven voor de agentschapsbijdragen, bijdragen aan medeoverheden (Caribisch Nederland) en inkomensoverdrachten zijn volledig juridisch verplicht.

Het niet-juridisch verplichte deel van dit artikelonderdeel wordt aangewend voor uitgaven in het kader van de modernisering van het omgevingsveiligheidsbeleid en het beheer van het VTH-stelsel, veiligheid van vervoer van gevaarlijke stoffen en energietransitie, vuurwerk en asbest.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

1 Veiligheid chemische stoffen

Opdrachten

In dit kader worden opdrachten verstrekt aan onder andere de Gezondheidsraad voor de uitvoering van wettelijke taken op het gebied van asbest, chemische stoffen en externe veiligheid. Daarnaast worden opdrachten verstrekt voor de uitvoering van EU-regelgeving ten aanzien van zeer zorgwekkende stoffen in relatie tot andere overheden

(vergunningverlening), voor de uitvoering van taken op de gebieden «veiligheid en gezondheid» (gezonde leefomgeving), «nieuwe risico's » (nanotechnologie en synthetische biologie) en Nucleaire Veiligheid.

Subsidies

De subsidies hebben betrekking op het onderwerp veiligheid stoffen.

Bijdrage aan agentschappen

Dit betreft de bijdrage aan RWS voor voornamelijk de capaciteitsinzet in het kader van de uitvoering van InfoMil (centraal punt voor bundeling en verspreiding van milieu wet- en regelgeving) op het beleidsonderwerp «asbest». Daarbij wordt inzet geleverd voor het beheer en verdere ontwikkeling van het Landelijk Asbestvolgsysteem (LAVS). Daarnaast wordt een bijdrage aan de NVWA verstrekt inzake toezicht op gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw.

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

Dit betreft de bijdrage aan het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) voor de uitvoering van het werkprogramma.

2 Veiligheid biotechnologie

Opdrachten

Het gaat hier met name om een meerjarig onderzoeksprogramma Biotechnologie en Veiligheid.

Bijdrage aan agentschappen

Ter uitvoering van de wettelijke taak wordt jaarlijks een bijdrage verstrekt aan de Commissie Genetische Modificatie (COGEM) voor het maken van beoordelingen inzake risico's verbonden aan werkzaamheden met genetisch gemodificeerde organismen en het adviseren over maatregelen risicobeheersing en monitoring die bij de uitvoering van werkzaamheden met GGO's kunnen worden toegepast.

3 Veiligheid bedrijven en transport

Opdrachten

Omgevingsveiligheid

Het betreft hier uitgaven in het kader van de Meerjarenagenda Versterking Omgevingsveiligheid (2021-2024) voor de clusters Besluit risico's zware ongevallen (Brzo), Publicatiereeks Gevaarlijke stoffen (PGS), Informatie/ Kennisinfrastructuur, modernisering Omgevingsveiligheid, nieuwe ontwikkelingen en prioriteiten Rijks-omgevingsveiligheidsbeleid. Door middel van een programmatiche aanpak wordt ingezet op het creëren van een veiligere leefomgeving. Het geheel wordt uitgevoerd onder de governance afspraken gemaakt in het Bestuurlijk Omgevingsberaad (BOb).

Voor de periode 2021 tot en met 2024 zijn de middelen ten behoeve van lokaal omgevingsveiligheidsbeleid toegevoegd aan het gemeente- en provinciefonds en daarmee opgenomen in de begroting van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Bij deze middelen is er afwegingsruimte voor provincies en gemeenten als het gaat om de concrete inzet van de middelen. Er is sprake van beleids- en bestedingsvrijheid met lokale verantwoording.

Overige opdrachten

Het betreft hier opdrachten voor (wettelijke) taken in het kader van Brzo-bedrijven, vuurwerk, de monitoring van basisnetten (weg, water, spoor), veiligheid energietransitie, modellenbeheer buisleidingen (Bevb), onderhouden Activiteitenbesluit voor het realiseren vermindering regeldruk bedrijven en de stelselontwikkeling en het beheer van standaarden voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Daarnaast worden opdrachten verstrekt voor onderzoek en implementatie van risicoreductie maatregelen alsmede de ondersteuning en begeleiding van het verwijderen van asbestdaken.

Subsidies

Subsidies inrichtingen en transport

Het betreft hier de uitgaven in het kader van de Subsidieregeling versterking omgevingsveiligheid chemische sector, die door de RVO wordt uitgevoerd. Jaarlijks wordt in de Staatscourant het beschikbare jaarbudget gepubliceerd. Als onderdeel van de uitvoeringsagenda Brzo kunnen ook subsidies worden toegekend onder de noemer «Safety Deals». De Safety Deals zijn complementair aan de maatregelen die versterking van toezicht en handhaving tot doel hebben. Het gaat hier om het creëren van een duurzame veiligheidscultuur bij onder meer de bedrijfsprocessen binnen de chemiesector.

Subsidies asbest

Er is een (meerjarige) subsidie aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVn) verstrekt ten behoeve van het instellen van een asbestfonds voor particulieren.

Subsidies vuurwerk

Hier zijn middelen gereserveerd voor een eenmalige tegemoetkoming aan vuurwerkondernemers om hen te helpen bij het verwerken en opruimen van restvoorraad vuurwerk.

Overige subsidies

De overige subsidies hebben voornamelijk betrekking op subsidies aan organisaties die een bijdrage leveren aan het vervolmaken van het stelsel van Omgevingsdiensten.

Bijdrage aan agentschappen

Dit betreft de bijdrage aan RWS voor de capaciteitsinzet in het kader van de uitvoering van InfoMil (centraal punt voor bundeling en verspreiding van milieu wet- en regelgeving) op de beleidsonderwerpen 'kennisoverdracht omgevingsveiligheid' en 'vergunningverlening'. Daarnaast vinden hier uitgaven plaats voor werkzaamheden van RWS in het kader van basisnet vervoer gevaarlijke stoffen.

Inkomensoverdrachten

De inkomensoverdrachten hebben betrekking op het honoreren van incidentele aanvragen in het kader van de Regeling tegemoetkoming niet-loondienst gerelateerde slachtoffers van mesotheliom en asbestose (TNS). Deze regeling is bedoeld voor iedereen die de ziekte van maligne mesotheliom of asbestose heeft als gevolg van contact met asbest buiten de werksituatie.

3.11 Artikel 23 Meteorologie, Seismologie en Aardobservatie

A. Algemene doelstelling

Het KNMI adviseert en waarschuwt de samenleving om risico's met een atmosferische of seismische oorsprong terug te dringen. Het KNMI ontwikkelt daartoe hoogwaardige kennis, verricht waarnemingen, zet deze om in producten en diensten die de veiligheidsrisico's verminderen, bijdragen aan een duurzame samenleving en economische mogelijkheden bevorderen.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Financieren

De minister is verantwoordelijk voor het faciliteren van een internationaal systeem van organisaties waarin Nederland vertegenwoordigd wordt door het KNMI. Dit doet zij door haar rol van financier in de vorm van bijdragen en contributies. Met name te noemen zijn EUMETSAT²⁰ ECMWF²¹ en WMO²².

(Doen) Uitvoeren

De Minister is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet taken meteorologie en seismologie (Wtms). De Minister heeft deze taken belegd bij het agentschap KNMI. De rol '(doen) uitvoeren' heeft betrekking op de volgende taken:

- het kosteloos verstrekken van algemene weerberichten omtrent de toestand van het huidige weer en het te verwachten weer;
- waarschuwingen aan het algemeen publiek bij verwacht of werkelijk gevaarlijk of maatschappij-ontwrichtend weer of waarschuwingen bij calamiteiten waarbij het weer een belangrijke rol speelt;
- het onverwijd informeren van het algemeen publiek bij een significante bodembeweging door geofysische bronnen of vulkanische activiteit;
- het kosteloos ondersteunen van bestuursorganen in gedefinieerde gevallen.
- het voortbrengen of verzamelen van meteorologische, seismologische en andere geofysische gegevens in het kader van de uitvoering van de taken zoals opgenomen in de Wet taken meteorologie en seismologie;
- het beheer en onderhoud van de voor de uitvoering van zijn taken noodzakelijke technische infrastructuur;
- het overeenkomstig ministeriële regeling desgevraagd ondersteunen van bestuursorganen, de rechterlijke organisatie, overheidsbedrijven of openbare lichamen op het terrein van meteorologie, seismologie of andere geofysische terreinen bij de uitvoering van aan hen bij of krachtens wet opgedragen taken;
- onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek en technologische ontwikkeling met betrekking tot meteorologie, seismologie en andere geofysische terreinen;
- meteorologische, seismologische en andere geofysische gegevens of het onderzoek, bedoeld in onderdeel h, op verzoek van internationale organisaties voortbrengen, verzamelen of beschikbaar stellen;

²⁰ European Organisation for the Exploitation of Meteorological Satellites; www.eumetsat.int

²¹ European Centre for Medium-Range Weather Forecasts; www.ecmwf.int

²² World Meteorological Organization; www.wmo.ch

- het voor hergebruik als bedoeld in de [Wet hergebruik van overheidsinformatie](#), zonder dat daartoe een verzoek is gedaan op grond van die wet, beschikbaar stellen van meteorologische, seismologische en andere geofysische gegevens of onderzoeksresultaten, of de opzet daarvan, voor zover intellectuele eigendomsrechten van anderen dat niet beperken, waarbij er op basis van een overeenkomst aanvullende dienstverlening kan worden verleend;
- internationale samenwerking op het gebied van meteorologie en seismologie en andere geofysische terreinen; en
- het verlenen van meteorologische diensten voor de luchtvaartnavigatie.

De Minister van Buitenlandse Zaken is verantwoordelijk voor het Kernstopverdrag en de minister van Economische Zaken en Klimaat is verantwoordelijk voor het kader van de Mijnbouwwet.

Indicatoren en Kengetallen

Bij de beleidsdoelstelling van artikel 23 in 2019 is aanbevolen om de beleidsindicatoren ten aanzien van meteorologie en seismologie op het artikel te herzien. Hieronder zijn de herziene indicatoren opgenomen, volgens het pilotjaar 2020. Uit de realisatie over 2020 bleken nog kleine wijzigingen benodigd om zo goed als mogelijk de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid op artikel 23 aan te kunnen tonen. Deze wijzigingen worden in het jaarverslag 2021 doorgevoerd en vanaf dat moment wordt op basis van de nieuwe indicatoren gerapporteerd. Hiernaast zijn in de agentschapsparagraaf van het KNMI de doelmatigheidsindicatoren opgenomen.

Tabel 66 Indicatoren Meteorologie, Seismologie en aardobservatie

Indicator	Streefwaarde/norm
1. Algemene klanttevredenheid:	
a. Rapportcijfer voor kwaliteit van ontvangen producten/diensten	Overall cijfer ≥ 7,0
b. Rapportcijfer voor communicatie over producten/diensten	Overall cijfer ≥ 7,0
2. Weer:	
a. Beschikbaarheid en frequentie van de dagelijkse weersverwachtingen	3x p/d, 365 dagen p/j
b. % correct uitgegeven weerswaarschuwingen (codes oranje en rood).	≥ 60%
c. % van het algemeen publiek dat wordt bereikt met weerwaarschuwingen, te onderzoeken via het imago onderzoek	≥ 80%
d. % van het algemeen publiek dat gedrag aanpast na een weerwaarschuwing (code oranje of rood), te onderzoeken via het imago onderzoek	≥ 65%
3. Klimaat:	
a. Beschikbaarheid klimaatbericht KNMI	Gemiddeld 1x per week
b. Klanttevredenheid (rapportcijfer) onder gebruikers klimaatproducten KNMI	Overall cijfer ≥ 7,0
4. Seismologie:	
a. Publicatie bevingen in Nederland met magnitude ≥ 4,5	≥ 98%
b. Publicatie bevingen in Groningen met magnitude ≥ 2	≥ 98%
c. Percentage burgers dat KNMI op seismologisch gebied als betrouwbaar beschouwt, te onderzoeken via het imago onderzoek	≥ 75%
d. Klanttevredenheid (rapportcijfer) onder gebruikers seismologische producten KNMI	Overall cijfer ≥ 7,0
5. Data beschikbaarheid:	
a. Beschikbaarheid van en data m.b.t weer en klimaat	≥ 98,5%
b. Beschikbaarheid van data m.b.t. seismologie	N.n.b.
6. Luchtaart meteorologische dienstverlening:	
a. Rapportcijfer voor kwaliteit van ontvangen producten/diensten	Overall cijfer ≥ 7,0
b. Rapportcijfer voor communicatie over producten/diensten	Overall cijfer ≥ 7,0
7. Wetenschappelijk onderzoek	
a. Aantal wetenschappelijke publicaties	≥ 65 per jaar

C. Beleidswijzigingen

In 2022 wordt voor het eerst volgens een meerjarige offerte en activiteitenprogramma gewerkt. Voorheen werd dit jaarlijks vernieuwd maar vanwege de hoge mate van continuïteit in de wettelijke taken wordt overgegaan op een meerjarige planning.

In 2022 wordt de ingezette koers van het Early Warning Centre (EWC) gecontinueerd, van waaruit adviezen en waarschuwingen op het terrein van meteorologie, seismologie en aardobservatie worden gegeven en producten optimaal worden toegesneden op de behoeften van afnemers en het publiek. Ook de implementatie van de I-strategie en de modernisering van de waarneeminfrastructuur worden voortgezet.

De implementatie van de I-strategie is in 2020 als programma gestart om de ICT integraal en fundamenteel op een hoger plan te brengen. De werkwijze wordt geleidelijk ontwikkeld naar het alleen nog maar werken onder architectuur. Het werken onder architectuur wordt in 2022 verder geïmplementeerd en voor het ontsluiten van data van derden wordt de architectuur uitgewerkt. De concrete bijdrage aan het programma EWC krijgt hierbij prioriteit.

De modernisering van de waarneeminfrastructuur wordt eveneens als een programma uitgevoerd (Modernisering Waarneeminfrastructuur (MWI)) waarvan de realisatiefase in 2020 is gestart. Dit programma zal zich in 2022 volgens planning richten op onder meer automatisering van (controle op) datakwaliteit en de ontwikkeling van de voor het meetnet essentiële systeem voor master-datamanagement.

De Maatschappelijke Advies Raad, die in 2021 een start heeft gemaakt, fungeert als klankbordgroep vanuit het perspectief van het maatschappelijk belang. Het gaat hierbij om de veiligheid, bereikbaarheid, en goede leefomgeving en welvaart in Nederland. De evaluatie van de Wet taken meteorologie en seismologie in 2021 zal mogelijk tot beleidswijzigingen leiden die vanaf 2022 zijn beslag zullen krijgen.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 67 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid art.23 (bedragen x € 1.000)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Verplichtingen	58.826	63.211	63.904	59.193	53.349	46.982	51.176
Uitgaven	57.346	62.176	62.818	56.227	52.263	44.016	50.090
Waarvan juridisch verplicht			100%				
1 Meteorologie en seismologie	36.148	45.129	42.095	41.425	40.370	36.061	35.135
<i>Bijdragen aan agentschappen</i>	35.282	39.852	38.708	38.038	36.983	32.674	31.748
Waarvan bijdragen aan agentschap KNMI	35.282	39.852	38.708	38.038	36.983	32.674	31.748
<i>Bijdragen aan (inter-)nationale organisaties</i>	866	5.277	3.387	3.387	3.387	3.387	3.387
Contributie ECMWF (HGIS)	0	4.407	2.447	2.447	2.447	2.447	2.447
Overige Bijdragen aan (inter-)nationale organisaties	866	870	940	940	940	940	940
2 Aardobservatie	21.198	17.047	20.723	14.802	11.893	7.955	14.955
<i>Bijdragen aan agentschappen</i>	21.198	17.047	20.723	14.802	11.893	7.955	14.955
Waarvan bijdrage aan agentschap KNMI	21.198	17.047	20.723	14.802	11.893	7.955	14.955
Ontvangsten	0						

Budgetflexibiliteit

De uitgaven voor de bijdrage aan het agentschap KNMI zijn volledig juridisch verplicht. De bijdrage aan het agentschap KNMI heeft een structureel karakter.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

1 Meteorologie en seismologie

Bijdrage aan agentschappen

KNMI Meteorologie

- Reguliere uitgifte van een algemeen weerbericht en van waarschuwingen voor gevaarlijk weer (code geel, code oranje en weeralarm);
- Ter beschikkingstelling van de meteorologische basisdata van het nationale meteorologische meetnet en de nationale meteorologische modelinfrastructuur, op basis van een open databeeld;
- Ter beschikkingstelling van data, informatie en kennis over het huidige klimaat;
- Het leveren van projecties over het toekomstige klimaat (klimaatscenario's);
- Verrichten van strategisch en toegepast onderzoek en het geven van beleidsadviezen op het gebied van de meteorologie;
- Internationale vertegenwoordigingen op het gebied van de meteorologie (met name WMO, EUMETSAT en ECMWF);
- Beantwoorden van vragen vanuit de maatschappij over weer en klimaat.

KNMI Seismologie

- Continue monitoring van natuurlijke en geïnduceerde seismiciteit in Nederland;
- Verrichten van strategisch en toegepast onderzoek en het geven van beleidsadviezen op het gebied van de seismologie;
- Beantwoorden van vragen vanuit de maatschappij op het gebied van aardbevingen en tsunami's;

- Verrichten van waarnemingen en onderzoek ten behoeve van het Nationaal Data Centre (NDC) voor de CBTBO.

KNMI Caribisch Nederland

- Reguliere uitgave van een algemeen weerbericht en van waarschuwingen voor gevaarlijk weer
- Dienstverlening voor de luchtvaart voor luchthaven Flamingo Airport (Bonaire International Airport)
- Ter beschikkingstelling van de meteorologische basisdata van het nationale meteorologische meetnet en de nationale meteorologische modelinfrastructuur, op basis van een open databaseid;
- Ter beschikkingstelling van data, informatie en kennis over het huidige klimaat;
- Het leveren van projecties over het toekomstige klimaat (klimaatscenario's);
- Verrichten van strategisch en toegepast onderzoek op het gebied van de meteorologie;
- Internationale vertegenwoordigingen op het gebied van de meteorologie (met name WMO, EUMETSAT en ECMWF);
- Beantwoorden van vragen vanuit de maatschappij over weer en klimaat;
- Continue monitoring van natuurlijke en geïnduceerde seismiciteit in Nederland;
- Verrichten van strategisch en toegepast onderzoek en het geven van beleidsadviezen op het gebied van de seismologie;
- Beantwoorden van vragen vanuit de maatschappij op het gebied van aardbevingen en tsunami's;
- Verrichten van waarnemingen en onderzoek ten behoeve van het Nationaal Data Centre (NDC) voor de CBTBO.

Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties

De beschikbare middelen worden gebruikt om de Nederlandse contributies aan de Wereld Meteorologische Organisatie (WMO) en het European Centre for Medium-Range Weather Forecasts (ECMWF) te voldoen. Deelname aan de activiteiten van de WMO en het ECMWF wordt gefinancierd uit HGIS.

WMO

De WMO is de overkoepelende gespecialiseerde organisatie van de Verenigde Naties op het gebied van weer, klimaat en water. De WMO is van groot belang voor internationale samenwerking op meteorologisch gebied, de uitwisseling van meteorologische gegevens en producten en het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek op het gebied van weer en klimaat.

ECMWF

Het Europees Centrum voor Weersverwachtingen op de Middellange Termijn (ECMWF), gevestigd in Reading, UK, is een intergouvernementele organisatie van 22 Europese lidstaten, waaronder Nederland. Het ECMWF ontwikkelt en onderhoudt numerieke globale weermodellen voor middellange en lange termijn weersverwachtingen. De operationele numerieke weersverwachtingen van het ECMWF worden 24/7 verspreid aan afnemers binnen de lidstaten. Ook stelt het ECMWF computer rekencapaciteit beschikbaar aan de lidstaten. Vanwege de Brexit is besloten om het Copernicus-gedeelte van het ECMWF naar het Europese vasteland te verplaatsen. Het is nog onduidelijk waar dit onderdeel zal worden gevestigd.

2 Aardobservatie

Het verzorgen van de waarnemingen vanuit polaire en geostationaire weersatellieten wordt in Europees verband uitgevoerd door EUMETSAT, een intergouvernementele organisatie van 30 lidstaten. Deze operationele satellieten leveren informatie die onontbeerlijk is voor het monitoren van weer en klimaat. Het KNMI vertegenwoordigt Nederland bij EUMETSAT. Het budget van EUMETSAT en daarmee ook de contributie aan EUMETSAT wordt jaarlijks in de EUMETSAT-Council vastgesteld.

De begroting volgt in grote lijnen de begroting van EUMETSAT. Deze begroting kende in de periode 2018-2022 een piek door het samenvallen van een aantal programma's. Vanaf 2023 wordt de begroting van EUMETSAT lager waardoor ook de hier begrote bedragen lager zijn. Echter, de contributies van lidstaten aan EUMETSAT zijn mede afhankelijk van de kosten voor de ontwikkeling van de nieuwe generatie satellieten. Dergelijke programma's kunnen soms vertraagd worden, zoals door een technisch probleem bij de ontwikkeling. Dit leidt tot een verschuiving van kosten naar latere jaren en soms ook een reductie van de contributie in het daaropvolgende jaar.

3.12 Artikel 24 Inspectie Leefomgeving en Transport

A. Algemene doelstelling

De Inspectie Leefomgeving en Transport werkt aan veiligheid, vertrouwen en duurzaamheid in transport, infrastructuur, milieu en wonen.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister is verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van wet- en regelgeving in het transport en de leefomgeving. De Minister heeft een nationale coördinatie- c.q. verantwoordingsverplichting richting de EU ten aanzien van internationale milieuregelgeving. Binnen het departement is de uitvoering van de handhaving en het toezicht opgedragen aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Naast de activiteiten die de inspectie voor het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat uitvoert, worden ook taken verricht voor andere ministeries.

Wettelijke taak

De Minister is verantwoordelijk voor de uitvoering van de wettelijke taken van de ILT. Deze wettelijke taken hebben betrekking op:

- Vergunningverlening;
- Toezicht;
- Opsporing;
- Dienstverlening: afhandeling van vragen en meldingen;
- Incidentafhandeling;
- Onderzoek.

De (inter)nationale wet- en regelgeving op het gebied van luchtvaart, scheepvaart, rail- en wegtransport en milieu vormt de basis voor het handelen van de ILT. Een uitgebreidere beschrijving van de activiteiten die de ILT verricht is te vinden in het Meerjarenplan 2022–2026 (MJP) dat in het najaar van 2021 aan de Tweede Kamer wordt verzonden. In dit meerjarenplan wordt de Tweede Kamer ook verder geïnformeerd over het toezicht op de woningcorporaties van de Autoriteit woningcorporaties.

De ILT zet haar schaarse capaciteit selectief in op de terreinen waar de maatschappelijke risico's het grootst zijn en waar het handelen van de ILT het meeste effect kan sorteren. Een belangrijke pijler voor deze afweging is de ILT-Brede Risicoanalyse (IBRA). Deze wordt tegelijk met het MJP aangeboden aan de Tweede Kamer. Deze ontwikkelde methode helpt de ILT om ordelijk te kiezen, op basis van maatschappelijke schade, aan welke taken zij prioriteit geeft en aan welke niet. De grootste maatschappelijke risico's worden door de ILT programmatisch aangepakt, met telkens de meest kansrijke combinatie van disciplines, specialisten en instrumenten. Daarbij worden instrumenten ingezet van gerichte nalevingscommunicatie tot opsporing. De basis voor de ILT-werkwijze is:

- A. informatiegestuurd (data) werken en transparant over resultaten;
- B. selectieve en effectieve inzet gebaseerd op de hiervoor genoemde risico-analyse;
- C. invulling geven aan reflectieve en signalerende functie;
- D. optimale dienst-(vergunning)verlening en verbetering kostendekkendheid.

C. Beleidswijzigingen

Met ingang van 1 januari 2022 wijzigt de ILT van agentschap met een batenlastenadministratie naar een dienst met een geïntegreerde verplichtingekasadministratie.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 68 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid art. 24 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Verplichtingen	131.881	146.187	182.359	169.875	169.654	169.937	169.331
Uitgaven	131.881	146.187	182.359	169.875	169.654	169.937	169.331
Waarvan juridisch verplicht			100%				
1 Handhaving en Toezicht	0	0	182.359	169.875	169.654	169.937	169.331
Apparaatsuitgaven							
Personele uitgaven	0	0	128.944	120.338	120.181	120.539	119.909
waarvan eigen personeel	0	0	120.093	112.727	112.580	112.915	112.325
waarvan inhuren externen	0	0	8.832	7.592	7.582	7.605	7.565
waarvan overige personele uitgaven	0	0	19	19	19	19	19
Materiële uitgaven	0	0	53.415	49.537	49.473	49.398	49.422
waarvan ICT	0	0	23.388	21.954	21.925	21.990	21.875
waarvan bijdrage SSO's	0	0	10.619	9.967	9.955	9.984	9.933
waarvan overige materiële uitgaven	0	0	19.408	17.616	17.593	17.424	17.614
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	<i>131.881</i>	<i>146.187</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Bijdrage aan het agentschap ILT</i>	<i>131.881</i>	<i>146.187</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Ontvangsten	0	0	24.700	24.700	24.700	24.700	24.700

Zoals in de groeiparaagraaf en beleidswijzigingen artikel 24 vermeld is wordt de ILT per 1 januari 2022 omgevormd van agentschap naar dienstonderdeel. Dit betekent dat de agentschapsparaagraaf ILT niet meer terugkomt in deze begroting. Daarnaast heeft bovenstaande budgettaire tabel een nieuwe invulling gekregen waarin de personele uitgaven, materiële uitgaven en ontvangsten inzichtelijk zijn gemaakt. Voor de jaren 2020 en 2021 is de budgettaire tabel op dezelfde wijze gepresenteerd als in voorgaande jaren.

Budgetflexibiliteit

De inspectie heeft uitsluitend apparaatsuitgaven en deze zijn volledig juridisch verplicht.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

De activiteiten die de ILT uitvoert zijn toe te wijzen aan de hieronder weergegeven onderdelen. In het MJP 2022-2026 staat uitgebreider beschreven welke taken worden uitgevoerd en de bijbehorende kengetallen ten aanzien van programma's, vergunningverlening en toezicht. Vanaf 2022 zet de ILT structureel meer capaciteit in op een groot aantal taken.

1 Handhaving en Toezicht

De ILT voert de wettelijke taken uit op basis van de volgende verdeling:

- Programmatisch;
- Regulier toezicht;

- Onderzoek en handhaving (incidenten);
- Optimale dienstverlening en vergunningverlening;
- Autoriteit woningcorporaties.

1. Programma's in 2022

De ILT zet haar middelen in op de taken met de grootste maatschappelijke risico's, zoals die met behulp van de ILT-Brede Risicoanalyse (IBRA) zijn berekend. De maatschappelijke vraagstukken vereisen steeds vaker een integrale in plaats van sectorale benadering waarbij ook rekening is gehouden met de technologische ontwikkelingen. De grootste maatschappelijke risico's worden als eerste programmatisch opgepakt. Deze aanpak vraagt om samenwerking met andere inspecties op basis van een gedegen informatiepositie, een efficiënte inzet van multidisciplinaire teams en de juiste middelen, gericht op het grootste maatschappelijke effect. Op basis van IBRA, de wettelijke verplichtingen, de beleidsinzet en het beeld van verwachte toekomstige risico's breidt de ILT haar programmatische aanpak steeds verder uit. In 2022 lopen de volgende programma's:

- Minder broeikasgassen;
- Duurzame producten;
- Bodem;
- Onjuiste verwerking afvalstoffen;
- Slim en veilig goederenvervoer over de weg;
- Schoon schip;
- Veilig en duurzaam Schiphol;
- Veiligheid op het spoor;
- Verstoring marktwerking bij taxivervoer;
- Optimalisatie vergunningverlening;
- Inspectie en certificering;
- Vertrouwen in instituties.

2. Regulier toezicht

Toezicht en opsporing is in 2022 voor een groot deel (nog) niet ondergebracht in de programma's. Een aantal taken van de ILT is erg specifiek. Een integrale programmatische aanpak waarbij meerdere taken worden gecombineerd in één plan ter bestrijding van een maatschappelijk risico heeft dan geen meerwaarde. Deze taken blijven onderdeel uitmaken van het reguliere toezicht.

3. Onderzoek en Handhaving

Uit de ILT-omgevingsanalyse is gebleken dat ondanks dat Nederland veilig is, de beleving anders is. Incidenten, bijzondere gebeurtenissen en niet te voorspellen ontwikkelingen vinden plaats en leiden tot een heftige reactie in de samenleving. De ILT onderzoekt incidenten als handhaver en kan handelend optreden.

4. Dienstverlening en Vergunningverlening

De ILT werkt aan kostenefficiency door het optimaliseren en verzakelijken van de dienstverlening en de vergunningverlening. De ILT is altijd bereikbaar via haar meld- en informatiecentrum. Via de informatievoorziening op de website, de webcare, mediavoorlichting, afstemming met sectoren en branches en door middel van direct contact met het klantcontactcentrum. Het frontoffice van de ILT herkent en vangt signalen op uit de omgeving, bundelt die signalen en zet deze door in de organisatie. Via klanttevredenheidsonderzoeken meet de ILT de tevredenheid van klanten.

De ILT streeft er naar de aanvrager duidelijkheid, eenvoud en gemak te bieden op het gebied van vergunningverlening.

5. Autoriteit woningcorporaties

De ambitie van de Autoriteit woningcorporaties (Aw) is een bijdrage leveren aan het vertrouwen in een goede taakuitoefening door corporaties in het belang van de volkshuisvesting.

Met het centraal stellen van de informatiepositie en de daarbij horende versterking van de analyse- en kennisfunctie, zal de focus van het huidige instellingstoezicht zich op termijn verplaatsen naar thematisch toezicht. Dit kan resulteren in een publicatie of collectieve actie. Ook kan het aanleiding zijn voor verdieping van het (governance) toezicht, met als doel: het intern toezicht op deze aspecten versterken. Jaarlijks voert de Aw verkenningen en onderzoeken uit, die de opmaat kunnen vormen voor thematisch toezicht. In de 'Staat van de corporatiesector 2020' geeft de Aw een overzicht van de ontwikkelingen.

Het vertrouwen in woningcorporaties vergroten doet de Aw door in te zetten op:

- Governance;
- Integriteit van beleid en beheer;
- Toezicht op rechtmatigheid;
- Naleving en normering topinkomens;
- Toezicht op toewijzing in het kader van passendheid en staatssteun;
- Toezicht op kruissubsidiëring en overcompensatie;
- Corporaties onder verscherpt toezicht;
- Toezicht op WSW;
- Toestemmingen ontheffingen en zienswijzen aanvragen corporaties;
- Voorlichting over de Woningwet.

3.13 Artikel 25 Brede Doeluitkering

A. Algemene doelstelling

Het realiseren van maatwerkoplossingen voor verkeers- en vervoersvraagstukken door de twee krachtens artikel 20, derde lid, van de Wet personenvervoer 2000 aangewezen openbare lichamen die verkeer- en vervoerstaken verrichten (vervoerregio's). Dit betreffen thans de Vervoerregio Amsterdam en het samenwerkingsverband van gemeenten in de zuidelijke Randstad, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Financieren

De Minister is systeemverantwoordelijk voor de bijdrage aan de Brede Doeluitkering verkeer en vervoer (BDU), die het mogelijk maakt dat er in de gebieden waar de vervoerregio's actief zijn maatwerkoplossingen kunnen worden geboden voor verkeers- en vervoervraagstukken. Dit artikel hangt samen met artikel 14 Wegen en Verkeersveiligheid en artikel 16 Openbaar Vervoer en Spoor waarin het bredere beleidsveld wordt geschetst.

De samenwerkingsverbanden Vervoerregio Amsterdam en Metropoolregio Rotterdam Den Haag zijn verantwoordelijk voor de beleidsinhoudelijke beslissingen over hun verkeer- en vervoeraangelegenheden.

C. Beleidswijzigingen

Voor 2022 zijn er geen beleidswijzigingen.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 69 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid art. 25 (bedragen x € 1.000)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	970.239	950.195	954.173	954.174	954.173	954.276
Uitgaven	953.451	967.129	954.172	954.174	954.173	954.276
Waarvan juridisch verplicht			100%			
1. Brede doeluitkering	953.451	967.129	954.172	954.174	954.173	954.276
<i>Brede doeluitkering</i>	<i>953.451</i>	<i>967.129</i>	<i>954.172</i>	<i>954.174</i>	<i>954.173</i>	<i>954.276</i>
Bijdrage BDU	953.451	967.129	954.172	954.174	954.173	954.276
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0

Budgetflexibiliteit

Conform de Wet BDU wordt jaarlijks voorafgaand aan het uitkeringsjaar de brede doeluitkering ten behoeve van de voorbereiding en de uitvoering van het regionaal verkeer- en vervoersbeleid geheel als betalingsverplichting vastgelegd.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

1. Brede doeluitkering

Jaarlijks wordt een beschikking verstrekt voor de Brede Doeluitkering aan de Vervoerregio Amsterdam en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Deze beschikking wordt berekend op basis van de in de Wet BDU Verkeer en Vervoer opgenomen methodiek. Uitbetaling vindt plaats in vijf termijnen, waarvan de tweede termijn een dubbele is.

De Vervoerregio Amsterdam en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag zijn vrij in de afweging aan welke verkeer- en vervoertaken zij de BDU-middelen besteden. Zij bepalen dat aan de hand van de doelen die zij willen bereiken op hun verkeer- en vervoersterrein. Daarbij hebben zij veel ruimte voor een eigen invulling, rekening houdend met de specifieke kenmerken van hun regio.

3.14 Artikel 26 Bijdrage Investeringsfondsen

A. Algemene doelstelling

Op dit artikel worden de bijdragen aan het Mobiliteitsfonds en het Deltafonds verantwoord.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Financieren

Zaken die op het Mobiliteitsfonds en Deltafonds worden verantwoord zijn terug te vinden in de verschillende beleidsartikelen op de begroting Hoofdstuk XII.

C. Beleidswijzigingen

Voor de beleidswijzigingen wordt verwezen naar de betreffende beleidsartikelen.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 70 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid art. 26 (bedragen x € 1.000)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Verplichtingen	6.343.743	8.313.817	15.310.590	8.766.031	7.776.979	7.907.827	7.999.479
Uitgaven	6.343.743	8.312.904	15.299.281	8.757.722	7.776.429	7.907.827	7.999.479
1 Bijdrage Investeringsfondsen	5.509.351	7.068.690	14.137.862	7.189.318	6.435.951	6.691.279	6.783.686
Bijdrage aan het Mobiliteitsfonds	5.509.351	7.068.690	14.137.862	7.189.318	6.435.951	6.691.279	6.783.686
2 Bijdrage Investeringsfondsen	834.392	1.244.214	1.161.419	1.568.404	1.340.478	1.216.548	1.215.793
Bijdrage aan het Deltafonds	834.392	1.244.214	1.161.419	1.568.404	1.340.478	1.216.548	1.215.793
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0

Budgetflexibiliteit

De mate van budgetflexibiliteit is terug te vinden bij de afzonderlijke artikelen op de beide fondsen van lenW.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

1 Bijdrage aan het Mobiliteitsfonds

Het betreft hier de bijdrage vanuit de begroting Hoofdstuk XII aan het Mobiliteitsfonds ten behoeve van uitgaven die op het fonds worden verantwoord.

Tabel 71 Opbouw art.ond. 26.01 Bijdrage aan het MF (bedragen x € 1.000)							
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
11 Verkenningen, reserveringen en investeringsruimte	186.895	175.825	219.064	242.872	443.115	561.662	796.131
11.01 Verkenningen	5.000	4.000	109.063	173.871	339.458	474.467	634.519
11.02 Korte termijn mobiliteitsmaatregelen		5.639					

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
11.03	Reserveringen		176.256	171.825	110.001	69.001	103.657	87.195	161.612
11.04	Generieke investeringsruimte				0	0	0	0	0
12	Hoofdwegennet	3.146.161	2.982.240	3.494.379	3.115.816	3.182.211	2.852.806	2.459.513	2.204.230
12.01	Exploitatie	4.429	3.959	3.958	3.957	3.955	3.955	3.955	3.963
12.02	Onderhoud en vernieuwing	887.929	1.192.166	1.362.001	864.112	1.021.045	696.951	603.388	497.207
12.03	Ontwikkeling	737.321	600.636	830.865	896.302	942.495	949.299	629.404	604.567
12.04	Geïntegreerde contractvormen/PPS	791.089	525.002	644.721	721.101	580.398	633.084	658.461	527.463
12.06	Netwerkgebonden kosten HWN	725.393	660.477	652.834	630.344	634.318	569.517	564.305	571.030
13	Spoorwegen	2.256.615	9.486.296	2.240.600	1.957.919	1.948.120	1.932.237	1.939.736	1.698.836
13.02	Exploitatie, onderhoud en vernieuwing	1.596.243	1.559.243	1.705.842	1.467.824	1.326.341	1.472.761	1.534.436	1.348.246
13.03	Ontwikkeling	468.756	424.047	365.959	318.628	450.140	286.531	228.991	193.600
13.04	Geïntegreerde contractvormen/PPS	191.616	167.006	168.799	171.467	171.639	172.945	176.309	156.990
13.07	Rente en aflossing	0	7.336.000	0	0	0	0	0	0
14	Regionaal, lokale infrastructuur	84.887	90.368	34.827	35.965	42.557	43.148	19.001	14.742
14.01	Regionale infrastructuur	84.881	41.774	34.827	35.965	42.557	43.148	19.001	14.742
14.03	Bereikbaarheids programma's	6	48.594	0					
15	Hoofdvaarwegennet	1.435.145	1.295.676	1.129.740	1.084.868	1.115.507	995.993	816.191	684.906
15.01	Exploitatie	11.158	10.433	9.654	9.344	9.187	9.187	9.187	9.187
15.02	Onderhoud en vernieuwing	466.304	450.556	460.281	396.001	428.415	341.046	258.768	227.226
15.03	Ontwikkeling	296.795	357.466	184.835	219.754	259.425	266.798	168.340	58.197
15.04	Geïntegreerde contractvormen/PPS	280.529	106.058	106.045	91.657	59.778	55.128	54.686	62.296
15.06	Netwerkgebonden kosten HWN	380.359	371.163	368.925	368.112	358.702	323.834	325.210	328.000
17	Megaprojecten Verkeer en Vervoer	383.545	455.830	450.713	396.227	615.156	843.929	644.945	405.404
17.03	Hogesnelheidstrein-Zuid	453	0	0	0	0			
17.06	Project Mainportontwikkeling Rotterdam	5.038	679	679	679	669	669	669	669
17.07	ERMTS	102.953	146.041	73.282	10.371	229.142	262.553	180.164	172.208
17.08	ZuidasDok	68.773	91.541	132.554	138.892	113.344	134.383	149.937	143.248
17.10	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer	206.328	217.569	244.198	246.285	272.001	446.324	314.175	89.279
18	Overige uitgaven en ontvangst	4.964	0	0	0	0	0	0	0
18.06	Externe veiligheid	4.964							
	Totaal Uitgaven	7.311.317	14.497.305	7.526.084	6.809.859	7.146.423	7.111.228	6.441.048	5.804.249

Tabel 72 Opbouw art.ond. 26.01 Bijdrage aan het MF (bedragen x € 1.000)

	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2021 – 2035
11 Verkenningen, reserveringen en investeringsruimte	654.115	603.820	1.151.387	695.755	1.014.157	828.409	1.796.133	9.369.340
11.01 Verkenningen	544.365	181.032						2.465.775
11.02 Korte termijn mobiliteitsmaatregelen								5.639
11.03 Reserveringen	109.750	66.269	105.000	159.000	106.700	287.352	116.770	1.830.388
11.04 Generieke investeringsruimte	0	356.519	1.046.387	536.755	907.457	541.057	1.679.363	5.067.538
12 Hoofdwegennet	2.196.214	2.741.794	2.304.358	2.401.728	2.364.669	2.463.772	1.882.662	39.792.553
12.01 Exploitatie	3.963	3.963	3.963	3.963	3.963	3.963	3.963	59.872
12.02 Onderhoud en vernieuwing	497.335	479.188	631.609	631.609	666.260	773.305	882.777	11.686.882
12.03 Ontwikkeling	603.517	1.170.545	582.900	719.052	693.411	766.590	36.831	10.763.735
12.04 Geïntegreerde contractvormen/PPS	524.864	521.563	519.351	480.595	434.526	352.917	392.094	8.307.229
12.06 Netwerkgebonden kosten HWN	566.535	566.535	566.535	566.509	566.509	566.997	566.997	8.974.835
13 Spoorwegen	1.614.732	1.786.327	1.709.846	2.010.748	1.749.154	1.898.732	1.916.084	36.145.982
13.02 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing	1.372.680	1.509.395	1.530.270	1.570.582	1.736.402	1.891.175	1.867.634	23.489.074
13.03 Ontwikkeling	152.731	187.448	137.275	440.166	12.752	7.557	48.450	3.723.031
13.04 Geïntegreerde contractvormen/PPS	89.321	89.484	42.301					1.597.877
13.07 Rente en aflossing	0	0	0	0	0	0	0	7.336.000
14 Regionaal, lokale infrastructuur								365.495
14.01 Regionale infrastructuur								316.895
14.03 Bereikbaarheids programma's								48.600
15 Hoofdvaarwegennet	741.230	723.751	860.831	888.464	840.785	1.040.843	812.473	14.466.403
15.01 Exploitatie	9.187	9.187	9.187	9.187	9.187	9.187	9.187	141.646
15.02 Onderhoud en vernieuwing	212.064	192.237	345.086	358.826	376.222	402.194	376.222	5.291.448
15.03 Ontwikkeling	137.443	141.008	118.906	143.572	78.712	259.598	56.892	2.747.741
15.04 Geïntegreerde contractvormen/PPS	54.534	53.540	59.873	49.100	48.885	42.085	42.393	1.166.587
15.06 Netwerkgebonden kosten HWN	328.002	327.779	327.779	327.779	327.779	327.779	327.779	5.118.981
17 Megaprojecten Verkeer en Vervoer	484.473	574.410	401.759	487.864	73.481	60.766		6.278.502
17.03 Hogesnelheidstrein-Zuid								453
17.06 Project Mainportontwikkeling Rotterdam	669	669	669	669	54.712			67.139
17.07 ERMITS	185.059	244.164	278.483	339.255	5.527	47.524		2.276.726
17.08 ZuidasDok	98.232	104.463	56.080	12.462				1.243.909
17.10 Programma Hoogfrequent Spoorvervoer	200.513	225.114	66.527	135.478	13.242	13.242		2.690.275

	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2021 – 2035
18 Overige uitgaven en ontvangsten	0	4.964						
18.06 Externe veiligheid								4.964
Totaal Uitgaven	5.690.764	6.430.102	6.428.181	6.484.559	6.042.246	6.292.522	6.407.352	106.423.239

2 Bijdrage aan het Deltafonds

Het betreft hier de bijdrage vanuit de begroting Hoofdstuk XII aan het Deltafonds ten behoeve van uitgaven die op het fonds worden verantwoord.

Tabel 73 Opbouw art.ond. 26.02 Bijdrage aan het DF (bedragen x € 1.000)								
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
1 Investeren in waterveiligheid	464.390	401.973	559.423	479.243	225.472	358.044	251.037	408.648
1.01 Grote projecten waterveiligheid	136.499	109.499	90.301	2.095	785	73.126	20.000	71.852
1.02 Ontwikkeling waterveiligheid	309.251	281.783	456.545	466.021	214.491	276.229	222.089	329.225
1.03 Studiekosten	18.640	10.691	12.577	11.127	10.196	8.689	8.948	7.571
2 Investeren in zoetwatervoorziening	51.313	62.989	68.807	46.687	45.535	24.193	18.509	956
2.02 Ontwikkeling zoetwatervoorziening	46.640	58.321	63.657	41.898	41.898	21.993	16.309	956
2.03 Studiekosten	4.673	4.668	5.150	4.789	3.637	2.200	2.200	0
3 Beheer, onderhoud en vernieuwing	201.552	232.337	258.078	188.061	245.946	156.869	159.281	201.721
3.01 Exploitatie	7.634	7.634	7.634	7.660	7.660	7.660	7.876	7.445
3.02 Onderhoud en vernieuwing	193.918	224.703	250.444	180.401	238.286	149.209	151.405	194.276
4 Experimenteren cf. art. III Deltawet	91.169	21.842	215.594	89.327	89.517	58.841	57.990	57.327
4.02 GIV/PPS	91.169	21.842	215.594	89.327	89.517	58.841	57.990	57.327
5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven	357.262	339.405	349.899	417.959	480.357	471.571	602.026	484.860
5.01 Apparaat	266.575	249.947	241.017	246.533	252.198	247.099	246.842	246.429
5.02 Overige uitgaven	87.198	70.641	68.696	69.013	69.339	69.462	69.298	65.706
5.03 Investeringsruimte	3.489	3.500	21.016	7.425	27.425	18.585	141.608	37.325
5.04 Reserveringen	0	15.317	19.170	94.988	131.395	136.425	144.278	135.400
7 Investeren in waterkwaliteit	78.528	102.873	116.603	119.201	129.721	146.275	200.543	34.444
7.01 Ontwikkeling Kaderrichtlijn water	46.099	72.656	84.215	67.441	78.834	88.308	127.315	0
7.02 Ontwikkeling Waterkwaliteit	13.156	21.767	26.288	40.760	41.374	55.967	71.228	34.444
7.03 Studiekosten waterkwaliteit	19.273	8.450	6.100	11.000	9.513	2.000	2.000	0
Totaal Uitgaven	1.244.214	1.161.419	1.568.404	1.340.478	1.216.548	1.215.793	1.289.386	1.187.956

Tabel 74 Opbouw art.ond. 26.02 Bijdrage aan het DF (bedragen x € 1.000)

	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2021 – 2035
1 Investeren in waterveiligheid	387.734	219.427	142.411	97.873	369.008	136.621	113.400	4.614.704
1.01 Grote projecten waterveiligheid	0	0	0	0	0	0	0	504.157
1.02 Ontwikkeling waterveiligheid	380.663	212.356	135.340	90.802	361.921	129.790	106.569	3.973.075
1.03 Studiekosten	7.071	7.071	7.071	7.071	7.087	6.831	6.831	137.472
2 Investeren in zoetwatervoorziening	1.561	0	0	0	0	0	0	320.550
2.02 Ontwikkeling zoetwatervoorziening	1.561	0	0	0	0	0	0	293.233
2.03 Studiekosten	0	0	0	0	0	0	0	27.317
3 Beheer, onderhoud en vernieuwing	196.087	175.225	294.763	284.627	228.703	212.075	222.075	3.257.400
3.01 Exploitatie	7.445	7.445	7.445	7.445	7.445	7.445	7.445	113.318
3.02 Onderhoud en vernieuwing	188.642	167.780	287.318	277.182	221.258	204.630	214.630	3.144.082
4 Experimenteren cf. art. III Deltawet	56.513	55.712	54.925	54.767	54.383	54.660	53.989	1.066.556
4.02 GIV/PPS	56.513	55.712	54.925	54.767	54.383	54.660	53.989	1.066.556
5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven	409.780	542.380	584.455	539.455	539.414	883.539	866.263	7.868.625
5.01 Apparaat	246.074	246.074	246.074	246.074	246.074	246.074	246.074	3.719.158
5.02 Overige uitgaven	65.381	65.381	65.381	65.381	65.340	65.340	65.340	1.026.897
5.03 Investeringsruimte	27.325	17.325	16.200	16.200	16.200	360.325	343.049	1.056.997
5.04 Reserveringen	71.000	213.600	256.800	211.800	211.800	211.800	211.800	2.065.573
7 Investeren in waterkwaliteit	21.494	21.494	21.494	0	0	0	0	992.670
7.01 Ontwikkeling Kaderrichtlijn water	0	0	0	0	0	0	0	564.868
7.02 Ontwikkeling Waterkwaliteit	21.494	21.494	21.494	0	0	0	0	369.466
7.03 Studiekosten waterkwaliteit	0	0	0	0	0	0	0	58.336
Totaal Uitgaven	1.073.169	1.014.238	1.098.048	976.722	1.191.508	1.286.895	1.255.727	18.120.505

4. Niet-beleidsartikelen

4.1 Artikel 97 Algemeen Departement

A. Algemene doelstelling

Op dit artikel worden de lenW-brede programma-uitgaven verantwoord.

B. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 75 Budgettaire gevolgen artikel 97 Algemeen Departement (bedragen x € 1.000)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	38.084	310.165	31.075	35.284	35.764	35.947
Uitgaven	64.508	325.835	44.908	44.597	44.909	44.942
1 Algemeen departement	57.808	81.835	44.908	44.597	44.909	44.942
<i>Opdrachten</i>	31.038	55.038	32.630	32.314	32.645	32.677
Van A naar Beter	1.316	1.966	1.848	1.903	1.913	1.913
Ext. Juridische adv.	1.583	1.385	1.550	1.624	1.628	1.644
Onderzoeken PBL	6.118	6.278	2.488	2.426	2.401	2.401
Onderzoeken ANVS	3.921	4.980	4.369	3.783	3.783	3.784
Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing	6.832	7.412	7.415	7.414	7.414	7.416
Regeringsvliegtuig	8.944	27.319	9.584	9.584	9.584	9.586
Overige Opdrachten	2.324	5.698	5.376	5.580	5.922	5.933
<i>Subsidies</i>	1.000	262	395	395	377	377
<i>Bijdragen aan agentschappen</i>	25.770	26.535	11.883	11.888	11.887	11.888
Waarvan bijdrage aan ILT	13.118	13.404	0	0	0	0
Waarvan bijdrage aan KNMI	2.608	2.673	223	223	223	223
Waarvan bijdrage aan agentschap RWS	2.806	2.874	2.876	2.879	2.878	2.878
Overige bijdragen aan agentschappen	7.238	7.584	8.784	8.786	8.786	8.762
2 Sanering Thermphos	6.700	0	0	0	0	0
<i>Subsidies</i>	6.700	0	0	0	0	0
<i>Sanering Thermphos</i>	6.700	0	0	0	0	0
3 COVID19 Testen reizen	0	244.000	0	0	0	0
<i>Opdrachten</i>	0	244.000	0	0	0	0
Ontvangsten	2.772	2.301	1.101	1.101	1.101	1.101

C. Toelichting op de financiële instrumenten

1 Algemeen departement

Opdrachten

Van A naar Beter

Het betreft de uitgaven voor beleidscommunicatie voor de grote publiekscampagne van A naar Beter.

Externe juridische advisering

Om de kosten voor het inhuren van juridische expertise, voornamelijk voor het inschakelen van de Landsadvocaat, (en andere advocaten) beheersbaar te houden, worden opdrachten hiertoe centraal gegeven door de Bestuurskern. Dit om de kwaliteit te bewaken en tevens wordt hiermee voorkomen dat er meerdere malen vanuit verschillende diensten dezelfde vragen worden uitgezet.

Onderzoeken PBL

Dit betreft uitgaven ten behoeve van onderzoeksactiviteiten van PBL, zoals de aanschaf van databestanden, onderhoud en ontwikkeling van modellen, uitbesteding van onderzoek en vervaardiging van (web)publicaties. Een deel van deze uitgaven wordt door externe opdrachtgevers vergoed. Voor nieuws en publicaties van het PBL, zie de website van het PBL (www.pbl.nl).

Onderzoeken ANVS

Het betreft uitgaven voor opdrachten aan (inter)nationale technische supportorganisaties inzake technische ondersteuning, advisering en onderzoek op terreinen van nucleaire veiligheid, stralingsbescherming alsmede beveiliging en waarborging (safeguards). Daarnaast worden ook de uitgaven die verband houden met samenwerking tussen ANVS en internationale organisaties (zoals bijvoorbeeld HERCA, OECD/NEA en IAEA) inzake voornoemde terreinen op dit artikel verantwoord.

Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing (DCC)

DCC is verantwoordelijk voor een effectief crisisbeheersingsbeleid en een professionele aanpak van crises. De uitgaven betreffen o.a. de financiering van assets en programma's, het jaarlijkse lenW opleidings-, trainings- en oefningsprogramma, kosten van het aansluiten van nationale kennisinsti-tuten op het crisis expert team milieu en drinkwater (CET-md) en het 24/7 beschikbaar houden van de daarvoor noodzakelijke kennis en kunde. Tevens is het DCC verantwoordelijk voor de inrichting, werking en kwaliteit van het CET-md en systeemverantwoordelijk voor de Milieuongevallendienst (MOD) van het RIVM en het beheer en onderhoud van meetapparatuur. en het beschikbaar maken bij het RIVM van expertise op het gebied van monsternome, metingen en analyses, verspreidingsberekeningen en toxicologie.

Regeringsvliegtuig

Dit betreft de uitgaven van lenW voor het onderhoud, exploitatie en aanschaf van het regeringsvliegtuig. De inklaringskosten van het nieuwe vliegtuig zijn niet meer in 2020 tot betaling zijn gekomen. Derhalve zijn de gereserveerde middelen (€ 16,2 miljoen) doorgeschoven naar 2021 en bij Voorjaarsnota toegevoegd aan de lenW-begroting.

Overig opdrachten

Dit betreft uitgaven voor corporate communicatie, voor opdrachten op het gebied van Kennis, Innovatie en Strategie (KIS) en voor analyses van mobiliteit en mobiliteitsbeleid door het Kennisinstituut voor Mobiliteits-beleid (KIM) die doorwerken in de beleidsafwegingen. Soms worden deelonderzoeken uitbesteed, omdat expertise op een bepaald deelon-derwerp niet in huis is.

Subsidies

Deze uitgaven hangen samen met subsidies die lenW verstrekkt, met name aan de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek voor het programma SURF (Smart Urban Regions in the Future), Urban Futures en het programma Duurzame Logistiek.

Bijdragen aan agentschappen

KNMI

Dit betreft de bijdrage aan het KNMI voor afname van meteorologische producten en diensten relevant voor de uitvoering van diverse taken door RWS waaronder gladheidbestrijding en afname van maatwerk dienstverlening door ANVS.

RWS

Dit betreft de bijdrage aan RWS voor de capaciteitsinzet in het kader van beleidsondersteuning en advies en de capaciteitsinzet van het DCC.

ILT

De Agentschapstatus van de ILT is per 1-1-2022 opgeheven. De bijdrage aan ILT die is bestemd voor de kosten van vergunningverlening die niet geheel gedekt worden door de inkomsten die de ILT verkrijgt vanuit de tariefheffing worden verantwoord op artikel 24.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)

Het RIVM is de vaste partner van de ANVS voor een aantal taken op het terrein van stralingsbescherming. Dit zijn taken als beleidsondersteuning bij stralingsbescherming, ondersteuning bij stralingsinspecties, het beheer van de ongeval-organisatie, het in stand houden van het Radionucliden laboratorium alsmede het beheer van het Nationaal Meetnet Radioactiviteit en de stralingsmeetwagens. De bijdrage aan het RIVM hangt hiermee samen.

2 Sanering Thermphos

Subsidies

Naar aanleiding van het kabinetbesluit in 2017 is in 2018 besloten dat het Rijk een bijdrage van maximaal € 27,7 miljoen levert bij de sanering van voormalig bedrijventerrein Thermphos, waarbij lenW als beleidsverantwoordelijk departement is aangesteld.

Dit bedrag heeft betrekking op de verlening van een subsidie voor de sanering van de opstallen en het terrein van het voormalige bedrijf Thermphos aan de uitvoerende partij. Deze begrotingsvermelding vormt de wettelijke grondslag voor de hier bedoelde subsidieverlening als bedoeld in artikel 4:23, derde lid, onder c, van de Algemene wet bestuursrecht.

3 Covid19 testen reizen

Opdrachten

Het Kabinet heeft, naar aanleiding van de aangenomen motie van het lid Sjoerdsma (D66), een bedrag beschikbaar gesteld voor het aanbieden van gratis testen via de reisbranche en OpenHouse. Dit bedrag betreft het opdrachtenbudget voor de vergoeding van testen voor uitgaande reizigers voor de periode 1 juli tot en met 30 september 2021.

Ontvangsten

Hierop worden de ontvangsten geraamd die lenW ontvangt voor het gebruik van het Regeringsvliegtuig en voor onderzoeken van het PBL.

4.2 Artikel 98 Apparaatsuitgaven kerndepartement

A. Algemene doelstelling

Op dit artikel staan alle personele en materiële uitgaven en ontvangsten van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat met uitzondering van de agentschappen Inspectie Leefomgeving en Transport, Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut en Rijkswaterstaat. Het omvat de verplichtingen en uitgaven voor ambtelijk personeel, inhuis externen en ICT, bijdragen aan rijksbrede SSO's en overige materiële voor het kernde partement.

B. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 76 Budgettaire gevolgen artikel 98 Apparaat Kerndepartement (bedragen x € 1.000)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	331.427	364.922	357.280	336.540	329.403	317.154
Uitgaven	335.910	376.448	351.305	337.051	329.719	317.143
<i>Personele uitgaven</i>	262.284	283.352	261.545	251.246	245.015	234.515
eigen personeel	224.847	237.583	235.323	231.618	225.845	219.899
inhuur externen	31.740	39.169	20.040	13.431	13.016	8.462
overige personele uitgaven	5.697	6.600	6.182	6.197	6.154	6.197
<i>Materiële uitgaven</i>	73.626	93.096	89.760	85.805	84.704	82.628
ICT	25.614	29.681	24.662	19.963	19.336	19.517
bijdrage aan SSO's	38.224	36.178	35.561	35.567	35.160	35.211
overige materiële uitgaven	9.788	27.237	29.537	30.275	30.208	27.900
Ontvangsten	12.754	9.687	7.778	5.430	5.430	5.430

C. Toelichting op de financiële instrumenten

Personele uitgaven

Dit betreft alle uitgaven van het eigen personeel, de externe inhuis en postactieven voor het kerndepartement.

Eigen personeel

Onder uitgaven eigen personeel vallen de loonkosten en de uitgaven voor de personele exploitatie.

- Onder loonkosten wordt verstaan alle uit de rechtspositiebepalingen en aanverwante (wettelijke) regelingen voortvloeiende uitgaven aan en ten behoeve van de werknemers, zoals salaris, vakantie- en eindejaarsuitkering, vergoedingen voor inbesteding van personeel, toelagen, toeslagen en vergoedingen, gratificaties, onkostenvergoedingen waaronder woon-werkverkeer (ook collectieve inkoop openbaar vervoerskaarten), sociale lasten en de bijdrage aan de zorgverzekeringswet, pensioenpremies en de eindheffing loonbelasting.
- Onder personele exploitatie worden andere personele uitgaven verstaan zoals verhuiskosten, hotels in het kader van dienstreizen, werving en selectie, keuringen, assessments, outplacement, loopbaanbegeleiding en re-integratie, arbeidsgezondheidskundige begeleiding, werkplekaanpassing, uitbesteding arbo-dienstverlening, bedrijfshulpverlening, representatie voor eigen personeel, opleiding, coaching, training, bezoek van symposia en congressen, personeelsevenementen, bijeenkomsten en recepties, noodzakelijke contributies van personeel, uitgaven sociaal flankerend beleid en dergelijke.

Externe inhuren

Dit betreft de uitgaven voor externe inhuren voor o.a. ICT-dienstverlening, de programma's Vrachtwagenheffing, Duurzame mobiliteit, Fiets, en de Luchtruimherziening.

Overige personele uitgaven

De overige personele uitgaven betreft de uitgaven aan postactieven. Onder postactieven wordt verstaan uitgaven aan en ten behoeve van voormalig personeel, voor zover niet ten laste komend van derden (pensioen- of uitkeerfonds) zoals Functioneel leeftijdsontslag (FLO), werkloosheidssuitkeringen, wachtgelden en de daarmee samenhangende uitvoeringskosten van derden.

Materiële uitgaven

ICT

Bevat zowel de uitgaven voor projecten als structurele uitgaven zoals onderhoud en licenties.

Bijdrage aan de Shared Service Organisaties

De bijdrage aan de Shared Service Organisaties betreft onder andere P-Direkt (Salarisbedrijf van het Rijk), FM Haaglanden en de Rijksvastgoedbedrijf.

Overige materiële uitgaven

Dit betreft materiële uitgaven van het kerndepartement waarvoor geldt dat deze betrekking hebben op uitgaven die bedoeld zijn voor activiteiten ter ondersteuning van het primaire proces.

Tabel 77 Apparaatsuitgaven per dienstonderdeel van de bestuursken (x € 1.000)

Beleidsterrein/Directoraat Generaal/artikel	2022
Totaal apparaat	351.305
Directoraat-Generaal Mobiliteit	40.871
Directoraat-Generaal Milieu en Internationaal	32.057
Directoraat-Generaal Water en Bodem	23.278
Directoraat-Generaal Luchtvaart en Maritieme zaken	28.349
Beleids- en Bestuursondersteuning	39.773
Financiën en Bedrijfsvoering	139.339
- Waarvan lenW-brede apparaatsuitgaven	82.288
Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming	20.550
Planbureau voor de Leefomgeving	27.088

D. Extracomptablele verwijzingen

Tabel 78 Totaaloverzicht apparaatsuitgaven/kosten inclusief agentschappen en zbo's/rwt's (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Totaal apparaatsuitgaven ministerie	2.383.472	2.543.256	2.479.417	2.437.610	2.414.459	2.394.956	2.280.706
Kerndepartement	335.910	376.448	351.305	337.051	329.719	317.143	317.418
ILT			182.359	169.875	169.654	169.937	169.331
Totaal apparaatskosten agentschappen	1.493.562	1.574.808	1.354.753	1.337.684	1.330.086	1.326.876	1.219.957
RWS	1.253.522	1.317.791	1.283.292	1.267.175	1.258.608	1.259.707	1.153.714
ILT	174.425	184.276					
KNMI	65.615	72.741	71.461	70.509	71.478	67.169	66.243
Totaal apparaatskosten ZBO's en RWT's	554.000	592.000	591.000	593.000	585.000	581.000	574.000
Prorail	554.000	592.000	591.000	593.000	585.000	581.000	574.000

4.3 Artikel 99 Nog Onverdeeld

A. Algemene doelstelling

Dit artikel is een administratief begrotingstechnisch artikel. Dit betekent dat er geen daadwerkelijke uitgaven ten laste van artikel 99 worden gedaan. Het artikel dient als tussenstation voor de overboeking van middelen naar de andere artikelen op de lenW-begroting, zoals loon- en prijsbijstelling. Ook taakstellingen die nog niet direct kunnen worden doorgeboekt worden op dit artikel geadministreerd.

B. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 79 Budgettaire gevolgen artikel 99 Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	0	0	4.639	6.150	8.343	8.871
Uitgaven	0	0	4.639	6.150	8.343	8.871
Nominaal en onvoorzien	0	0	4.639	6.150	8.343	8.871
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0

C. Toelichting op de financiële instrumenten

Nominaal en onvoorzien

Dit betreft de middelen vanaf 2022 voor «Open overheid» die op een later moment aan de verschillende lenW-onderdelen zullen worden toebedeeld.

5. Begroting agentschappen

5.1 Agentschap Rijkswaterstaat

Introductie

Rijkswaterstaat (RWS) is de uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. RWS beheert en ontwikkelt de riks wegen, -vaarwegen en -wateren en zet in op een duurzame leefomgeving.

Samen met anderen werkt RWS aan een land dat beschermd is tegen overstromingen, waar voldoende groen is, waar voldoende en schoon water is en waar je vlot en veilig van A naar B kunt. Samenwerken aan een veilig, leefbaar en bereikbaar Nederland. Dat is Rijkswaterstaat.

Het Ministerie van IenW kent een scheiding tussen beleid, toezicht en uitvoering. RWS fungeert hierbij als uitvoeringsorganisatie van het ministerie. Het formuleren van beleid is belegd bij de beleidsdirectoren-generaal. Dit betekent dat de doelstellingen van het agentschap afhankelijk zijn van de (veelal lange termijn-) beleidsdoelstellingen en kaders die door IenW worden aangegeven. Deze beleidsdoelen zijn geformuleerd in de beleidsartikelen van de beleidsbegroting Hoofdstuk XII.

Producten en diensten

RWS treedt op als manager van het gebruik van een aantal hoofdinfrastructuurnetwerken (hoofdwegennet, hoofdvaarwegennet, hoofdwatersystemen), als beheerder van die netwerken, als realisator van uitbreidingen van deze netwerken en als adviseur voor het ten aanzien hiervan te voeren beleid. RWS voert deze taken uit vanuit een netwerkbenadering. Belangrijkste producten zijn:

- Verkeersmanagement: het inzetten van instrumenten en hulpmiddelen om vraag en aanbod op elk moment zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen en om het verkeersaanbod zo goed mogelijk af te wikkelen. Het betreft vooral bediening van objecten als bruggen en sluizen, verstrekken van route-informatie en incidentmanagement.
- Watermanagement: reguleren van de hoeveelheden water in het hoofdwatersysteem en van de kwaliteit daarvan, door het hanteren van de te onderscheiden categorieën «vasthouden/bergen/afvoeren» en «schoonhouden/scheiden/zuiveren».
- Beheer, onderhoud en vervanging: instandhouding van objecten en areaal op een vooruitstrevende, toekomstgerichte manier, gericht op het ook in technische zin steeds verder ontwikkelen van het netwerk of systeem.
- Aanleg: dit betreft investeringen om de functionaliteit van het netwerk te vergroten. Nieuwe verbindingen of verbreding van bestaande.
- Beleidsondersteuning en –adviesering: het uitvoeren van studies of het leveren van bijdragen daaraan, adviezen met betrekking tot beleidsnota's en de uitvoerbaarheid van beleid.
- Leveren van kennis, expertise en materieel: ten behoeve van beleidsondersteuning en -adviesering, milieu en leefomgeving, grote (aanleg)projecten en aansturing projecten en uitvoeringsorganisaties, het verstrekken van subsidies en basisinformatie.

Tabel 80 Begroting van baten-lastenagentschap voor het jaar 2022 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten							
- Omzet	2.973.006	3.454.190	3.381.355	3.288.688	2.574.216	2.645.709	2.167.446
waarvan omzet moederdepartement	2.700.645	2.816.590	2.949.658	3.017.514	2.306.861	2.378.354	1.900.091
waarvan omzet overige departementen	77.097	76.581	76.581	72.762	68.943	68.943	68.943
waarvan omzet derden	197.844	198.412	198.412	198.412	198.412	198.412	198.412
waarvan omzet nog uit te voeren werkzaamheden	- 2.580	362.607	156.704	0	0	0	0
Rentebaten	0	0	0	0	0	0	0
Vrijval voorzieningen	1.656	0	0	0	0	0	0
Bijzondere baten	1.507	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Totaal baten	2.976.169	3.457.190	3.384.355	3.291.688	2.577.216	2.648.709	2.170.446
Lasten							
Apparaatskosten	1.253.522	1.317.791	1.283.292	1.267.175	1.258.608	1.259.707	1.153.714
- Personele kosten	993.447	1.050.139	1.025.540	1.015.963	1.010.528	1.010.162	910.180
waarvan eigen personeel	899.985	960.735	940.862	936.371	935.674	935.335	842.759
waarvan inhuur externen	93.462	89.404	84.678	79.592	74.854	74.827	67.421
waarvan overige personele kosten	0	0	0	0	0	0	0
- Materiële kosten	260.075	267.652	257.752	251.212	248.080	249.545	243.534
waarvan apparaat ICT	35.938	36.330	35.645	35.495	35.495	35.482	31.814
waarvan bijdrage aan SSO's	66.615	69.480	68.171	67.883	67.883	67.858	60.843
waarvan overige materiële kosten	157.522	161.842	153.936	147.834	144.702	146.205	150.877
Externe productkosten	1.691.572	2.110.883	2.071.619	1.993.934	1.288.125	1.358.731	986.017
Rentelasten	740	739	846	981	1.000	1.006	986
Afschrijvingskosten	21.694	18.871	19.692	20.692	20.577	20.359	20.823
- Materieel	21.094	18.359	18.499	19.690	19.896	20.359	20.823
waarvan apparaat ICT	5.586	4.437	5.252	5.164	5.167	4.228	4.572
waarvan overige materiële afschrijvingskosten	15.508	13.922	13.247	14.526	14.729	16.131	16.251
- Immaterieel	600	512	1.193	1.002	681	0	0
Overige lasten	6.614	3.800	3.800	3.800	3.800	3.800	3.800
waarvan dotaties voorzieningen	6.095	3.800	3.800	3.800	3.800	3.800	3.800
waarvan bijzondere lasten	519	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	2.974.142	3.452.084	3.379.249	3.286.582	2.572.110	2.643.603	2.165.340
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	2.027	5.106	5.106	5.106	5.106	5.106	5.106
Agentschapsdeel Vpb-lasten	142	130	130	130	130	130	130
Saldo van baten en lasten	1.885	4.976	4.976	4.976	4.976	4.976	4.976

Toelichting

Baten

Omzet

Omzet moederdepartement

De omzet moederdepartement bestaat uit een apparaatsdeel en een programmadeel. Het apparaatsdeel dient ter dekking van de interne kosten van RWS (apparaatskosten inclusief rente- en afschrijvingskosten) die verband houden met verkeers- en watermanagement, beheer, onderhoud en vervanging, aanleg en beleidsondersteuning en -adviesering. Het programmadeel dient ter dekking van de externe productkosten voor verkeers- en watermanagement, beheer en onderhoud, verkenningen en planuitwerkingen, servicepakketten, landelijke taken, Caribisch Nederland en Omgevingswet.

Tabel 81 Specificatie omzet moederdepartement (bedragen x €1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Agentschapsbijdrage Deltafonds	515.535	532.873	542.815	461.429	518.548	430.654
Artikel 1 Investeren in waterveiligheid	559	437	437	437	437	437
Artikel 3 Beheer Onderhoud en Vervanging	166.904	213.190	234.456	148.151	199.450	116.869
Artikel 5 Netwerkgebonden kosten en overig	342.502	316.861	306.090	311.945	317.915	312.939
Artikel 7 Waterkwaliteit	5.570	2.385	1.832	896	746	409
Agentschapsbijdrage Mobiliteitsfonds	2.208.886	2.341.323	2.103.537	1.790.768	1.809.423	1.419.054
Artikel 12 Hoofdwegennet	1.478.753	1.590.082	1.407.393	1.185.398	1.216.706	933.708
Artikel 15 Hoofdvaarwegennet	730.133	751.241	696.144	605.370	592.717	485.346
Agentschapsbijdrage Hoofdstuk XII	57.312	51.591	44.812	44.903	44.383	44.383
Artikel 11 Waterkwaliteit	14.272	14.273	14.183	14.273	14.183	14.183
Artikel 13 Ruimtelijke ontwikkeling	5.823	5.666	3.826	3.826	3.826	3.826
Artikel 14 Wegen en verkeersveiligheid	8.432	7.203	7.198	7.198	7.198	7.198
Artikel 16 Spoor	823	826	830	830	830	830
Artikel 17 Luchtvaart	5.789	5.420	53	53	53	53
Artikel 18 Scheepvaart en Havens	1.392	1.489	1.995	1.995	1.566	1.566
Artikel 19 Klimaat	401	398	398	398	398	398
Artikel 20 Lucht en geluid	2.491	1.636	1.647	1.647	1.647	1.647
Artikel 21 Duurzaamheid	9.361	7.671	7.671	7.671	7.671	7.671
Artikel 22 Externe veiligheid en risico's	5.654	4.133	4.133	4.133	4.133	4.133
Artikel 97 Algemeen departement	2.874	2.876	2.878	2.879	2.878	2.878
Overige omzet lenW	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Totaal	2.787.733	2.931.787	2.697.164	2.303.100	2.378.354	1.900.091
Van totaal omzet lenW						
*apparaat (interne kosten)	1.214.625	1.183.225	1.170.491	1.164.079	1.164.965	1.059.416
*programma (externe productkosten)	1.573.108	1.748.562	1.526.673	1.139.021	1.213.389	840.675

Omzet overige departementen

De omzet overige departementen heeft met name betrekking op:

- Vergoedingen van het ministerie van Defensie, het ministerie van Financiën en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voor het gebruik van de vaartuigen van de Rijksrederij.
- Vergoedingen van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor de capaciteit die RWS levert in het kader van de Omgevingswet en de bijbehorende externe productkosten.
- Vergoedingen van diverse ministeries voor het door RWS ter beschikking stellen van kennis, expertise en materieel in het kader van Werken voor en met Partners.
- Vergoedingen van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor de capaciteit die RWS levert in het kader van beleidsondersteuning en advisering en de bijbehorende externe productkosten.

Tabel 82 Specificatie omzet overige departementen (bedragen x €1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Rijksrederij	36.057	36.057	36.057	36.057	36.057	36.057
Omgevingswet	23.147	23.147	19.328	15.509	15.509	15.509
Werken voor en met Partners	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Beleidsadvies en ondersteuning (BOA)	6.877	6.877	6.877	6.877	6.877	6.877
Overig	500	500	500	500	500	500
Totaal	76.581	76.581	72.762	68.943	68.943	68.943

Omzet derden

De omzet derden heeft met name betrekking op:

- Vergoedingen van o.a. provincies, gemeenten en de Europese Unie in het kader van het beheer en onderhoud van de infrastructuur.
- Uitkeringen van verzekeraars in het kader van Schaderijken en Schadevaren ter dekking van de kosten van reparatiewerkzaamheden.
- Ontvangsten uit de pacht van benzinestations, de ingebruikgeving van RWS areaal (huur, pacht) en incidentele verloop van RWS areaal. Deze ontvangsten worden via het Rijkvastgoedbedrijf (RVB) ontvangen.
- Opbrengsten voor de Nationale Bewegwijzeringsdienst (NBD) en de Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW).
- Vergoedingen van o.a. provincies, gemeenten, waterschappen, kennisinstellingen en bedrijven voor het door RWS ter beschikking stellen van kennis, expertise en materieel in het kader van Werken voor en met Partners.
- Opbrengsten uit vergunningverlening in het kader van de Waterwet.

Tabel 83 Specificatie omzet derden (bedragen x €1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Beheer en Onderhoud	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Schaderijken en Schadevaren	31.900	31.900	31.900	31.900	31.900	31.900
Rijkvastgoedbedrijf (RVB)	58.200	58.200	58.200	58.200	58.200	58.200
Nationale Bewegwijzeringsdienst (NBD)	22.200	22.200	22.200	22.200	22.200	22.200
Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW)	4.712	4.712	4.712	4.712	4.712	4.712
Werken voor en met Partners	12.500	12.500	12.500	12.500	12.500	12.500
Waterwet	18.000	18.000	18.000	18.000	18.000	18.000
Overig	10.900	10.900	10.900	10.900	10.900	10.900
Totaal	198.412	198.412	198.412	198.412	198.412	198.412

Omzet nog uit te voeren werkzaamheden

RWS is een agentschap met een baten-lasten administratie. Bij de instelling van het agentschap is met het ministerie van Financiën afgesproken dat RWS geen resultaat (verlies of winst) mag behalen op de kosten die worden gemaakt voor activiteiten die door de markt worden verricht. De middelen die aan het einde van een boekjaar over zijn of tekort worden gekomen, worden op de balans van RWS verantwoord onder de benaming Nog Uit Te voeren Werkzaamheden (NUTW). Via deze balanspost kunnen middelen eerder of later worden aangewend dan oorspronkelijk voorzien. Deze werkwijze is analoog aan de werkwijze die wordt gevolgd op het Deltafonds en het Mobiliteitsfonds. Daar wordt immers een saldo dat in enig jaar ontstaat meegenomen naar of verrekend met het volgende begrotingsjaar. Tijdens de voorbereiding en uitvoering van werkzaamheden kan immers

blijken dat deze op een later of eerder moment gerealiseerd zullen worden dan bij het opstellen van de programmering en begroting was voorzien. De omvang van deze balanspost wordt aan het eind van ieder jaar bepaald door de kosten in dat jaar van de omzet af te trekken. De balanspost wordt in volgende jaren weer aan de omzet toegevoegd. De NUTW per ultimo 2020 bedraagt per saldo € 519,3 miljoen. In de bijlage «Instandhouding» van de jaarverslagen 2020 van het Infrastructurfonds en het Deltafonds is de opbouw van de NUTW per ultimo 2020 weergegeven.

Bijzondere baten

De geraamde bijzondere baten betreffen voornamelijk verwachte boekwinst op de verkoop van vaste activa.

Lasten

Apparaatskosten

Personele kosten

Tabel 84 Specificatie personele kosten

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal fte	9.563	9.297	9.258	9.258	9.255	8.298
Eigen Personele kosten (x € 1.000)	960.735	940.862	936.371	935.674	935.335	842.759
Inhuur (x € 1.000)	89.404	84.678	79.592	74.854	74.827	67.421

In 2019 is besloten de RWS formatie te verhogen tot 9250 fte. Deze ophoging is toentertijd gefinancierd tot en met 2025. Hierdoor is in 2026 een daling te zien. Besluitvorming over hoe om te gaan met 2026 wordt voorbereid voor het volgende begrotingsmoment.

Het aantal FTE is ten opzichte van de begroting 2021 met name gewijzigd als gevolg van onderstaande ontwikkelingen:

Diverse tijdelijke opdrachten

- IenW heeft RWS de opdracht gegeven voor de uitvoering van het kennisprogramma zeespiegelstijging, de programmatische aanpak Grote Wateren, het maatregelpakket scheepvaartveiligheid windenergie, het programma vrachtwagenheffing, het vervolgonderzoek bereikbaarheid Ameland en het programma Talking Traffic. Voor de uitvoering van deze tijdelijke opdrachten zijn 33,5 FTE in 2021 en 4 tot 8 FTE per jaar in de periode 2022-2026 aan RWS toegekend.

Banenafspraak arbeidsbeperkten

- De formatie in 2021 is met 87,5 FTE opgehoogd voor de instroom van arbeidsbeperkten in het kader van de banenafspraak.

Eigen personeel

De kracht van Rijkswaterstaat ligt in de zakelijke en professionele wijze waarop het zijn kerntaken uitvoert. Om daarop te kunnen sturen is gedefinieerd welke taken RWS met eigen mensen uitvoert (de kerntaken) en welke taken aan de markt worden overgelaten (de niet-kerntaken).

De kosten van externe inhuur betreffen de inzet van derden op de kerntaken van RWS. Daarnaast vindt er inzet van derden plaats op taken die RWS van de markt betreft (niet-kerntaken).

Inhuur apparaat (kerntaken)

RWS streeft ernaar om de inhuur van externen op kerntaken zoveel mogelijk te beperken vanuit het basisprincipe dat Rijkswaterstaat op kerntaken eigen mensen inzet, ter vermindering van de kwetsbaarheid en het verkleinen van de afhankelijkheid van externen. Inhuur op kerntaken vindt in beginsel alleen plaats als er sprake is van piekbelasting in de directe productie of in geval van onderbezetting, ziekte of vervanging. Inhuur op kerntaken kan ook een keuze zijn als vanuit de arbeidsmarkt hele specifieke kennis/specialisme niet kan worden aangetrokken. Door een aantal maatregelen daalt de inhuur op kerntaken de komende jaren:

- Extra inzet op het werven van voldoende gekwalificeerd eigen personeel en versnelling van het wervingsproces om vacatures zo snel mogelijk in te vullen;
- Een flexibele interne pool om snel interne inzet te kunnen organiseren;
- Versterking van cruciale kennis binnen de organisatie is geborgd met interne loopbaanontwikkeling.

Inhuur programma (niet-kerntaken)

Gelet op de omvang van de productieopgave van RWS blijft de inhuur op taken die bij de markt zijn belegd (de niet-kerntaken) substantieel. Voor het betrekken van externe capaciteit op niet-kerntaken geldt dat deze zoveel mogelijk op basis van op productafspraken gebaseerde contracten zal worden gedaan, tenzij dat om inhoudelijke of aansturingsredenen niet doelmatig is.

De inhuur op niet-kerntaken in het primaire proces wordt met name verantwoord op de post beheer en onderhoud in deze agentschapsbegroting en de artikelonderdelen aanleg en vervanging en renovatie in de begrotingen van het Mobiliteitsfonds en het Deltafonds.

Tabel 85 Specificatie inhuur (bedragen x €1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Apparaat (kerntaken)	89.404	84.678	79.592	74.854	74.827	67.421
Programma (niet-kerntaken)	126.245	120.133	114.340	111.715	111.669	99.040
Totaal	215.649	204.811	193.932	186.569	186.496	166.461

Materiële kosten

De materiële kosten bestaan uit bezetting gerelateerde materiële kosten (o.a. ICT, huisvesting en diensten en middelen, zoals catering, schoonmaak en beveiliging) en areaal gerelateerde materiële kosten (o.a. auto's weginspecteurs).

Externe productkosten

Op deze post worden de externe productkosten voor verkeers- en watermanagement, beheer en onderhoud, servicepakketten, verkenningen en planuitwerkingen, landelijke taken, waterkwaliteitsprojecten, Caribisch Nederland, Omgevingswet en beleidsondersteuning- en advisering verantwoord. Onder de post externe productkosten valt ook de post B&O. Voor 2022 betreft de omvang hiervan 1,7 mld.

Rentelasten

Dit betreft de kosten van rentedragende leningen die bij het Ministerie van Financiën zijn afgesloten.

Afschrijvingskosten

Dit betreft de reguliere afschrijvingskosten van zowel materiële als immateriële vaste activa.

Overige lasten

Dit betreft de dotatie aan de voorziening groot onderhoud vaartuigen.

Tabel 86 Kasstroomoverzicht over het jaar 2022 (bedragen x € 1.000)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1. Rekening courant RHB 1 januari + depositorekeningen	758.654	739.161	394.798	255.766	274.476	284.704
+/- totaal ontvangst operationele kasstroom	2.987.163	3.094.583	3.227.651	3.291.688	2.577.216	2.648.709
-/- totaal uitgaven operationele kasstroom	- 2.968.840	- 3.429.543	- 3.355.887	- 3.262.220	- 2.547.863	- 2.619.574
2. Totaal operationele kasstroom	18.323	- 334.960	- 128.236	29.468	29.353	29.135
-/- totaal investeringen	- 21.249	- 40.230	- 50.473	- 21.147	- 32.068	- 18.136
+/- totaal boekwaarde desinvesteringen	1.934					
3. Totaal investeringskasstroom	- 19.315	- 40.230	- 50.473	- 21.147	- 32.068	- 18.136
-/- eenmalige uitkering aan moederdepartement	- 25.941	0	0	0	0	0
+/- eenmalige storting door moederdepartement	8.600	8.600	8.500	8.500		
-/- aflossingen op leningen	- 16.645	- 15.992	- 16.773	- 18.201	- 17.521	- 17.895
+/- beroep op leenfaciliteit	15.485	38.219	47.950	20.090	30.464	17.229
4. Totaal financieringskasstroom	- 18.501	30.827	39.677	10.389	12.943	- 666
5. Rekening courant RHB 31 december + stand depositorekeningen (=1+2+3+4)	739.161	394.798	255.766	274.476	284.704	295.037
						305.029

Toelichting**Operationele kasstroom**

Hieronder vallen de inkomsten en uitgaven uit de reguliere bedrijfsvoering.

Investeringskasstroom

Hieronder vallen de verkopen van activa en de nieuwe investeringen. De nieuwe investeringen hebben betrekking op het in stand houden van de activa van RWS. De hogere investeringen in 2021 en 2022 worden met name veroorzaakt door de investeringen in de steunpunten van RWS.

Financieringskasstroom

Hieronder vallen alle geldstromen die gerelateerd zijn aan de financiering van het agentschap. RWS doet een beroep op de leenfaciliteit bij het Ministerie van Financiën ter financiering van de investeringen. Daarnaast wordt in de begroting van het agentschap rekening gehouden met de aflossing op deze leenfaciliteit. De storting door moederdepartement betreft de aflossing van de langlopende vordering die RWS heeft op het moederdepartement.

Tabel 87 Overzicht doelmatigheidsindicatoren

Omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Apparaatskosten per eenheid areaal (bedragen x € 1)							
Hoofdwatersystemen	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,3
Hoofdwegennet	28,5	29,5	29,3	29,5	29,7	29,8	27,5
Hoofdvaarwegennet	28,3	29,3	28,8	28,9	28,9	28,9	28,2
% Apparaatskosten ten opzichte van de omzet							
% Apparaatskosten ten opzichte van de omzet	26%	21%	23%	22%	24%	25%	27%
Tarief per FTE (bedragen x € 1)							
Tarief per FTE	134.128	133.728	133.198	132.386	131.694	131.839	134.319
Omzet agentschap per productgroep (bedragen x € 1.000)							
Hoofdwatersystemen	523.199	704.226	614.224	542.815	461.429	518.548	430.654
Hoofdwegennet	1.428.581	1.533.183	1.613.549	1.407.393	1.185.398	1.216.706	933.708
Hoofdvaarwegennet	684.498	824.478	791.916	696.144	605.370	592.717	485.346
Overig	61.837	88.713	68.542	50.812	50.903	50.383	50.383
TOTAAL	2.698.065	3.150.600	3.088.231	2.697.164	2.303.100	2.378.354	1.900.091
Bezetting							
FTE formatie*	9.915	9.563	9.297	9.258	9.258	9.255	8.298
% overhead	13,80%	13%	13%	13%	13%	13%	13%
Exploitatiesaldo (% van de omzet)							
Exploitatiesaldo (% van de omzet)	0,10%	0,10%	0,10%	0,20%	0,20%	0,20%	0,20%
Gebruikerstevredenheid							
Publieksgerechtigheid	70%	70%	70%	70%	70%	70%	70%
Gebruikerstevredenheid HWS	70%	70%	70%	70%	70%	70%	70%
Gebruikerstevredenheid HWN	83%	80%	80%	80%	80%	80%	80%
Gebruikerstevredenheid HVWN	74%	75%	75%	75%	75%	75%	75%
Ontwikkeling PIN-waarden							
Hoofdwatersystemen	100	100	100	100	100	100	100
Hoofdwegennet	100	100	100	100	100	100	100
Hoofdvaarwegennet	100	100	100	100	100	100	100

Apparaatskosten per eenheid areaal

Deze indicator geeft informatie over hoe de kosten die het apparaat van RWS maakt voor verkeersmanagement en beheer en onderhoud zich ontwikkelen ten opzichte van het areaal.

Percentage apparaatskosten ten opzichte van de omzet

Deze indicator geeft de verhouding weer tussen de kosten van het apparaat en de totale omzet (zowel BLS als GVKA) van RWS.

Tarief per FTE

Deze indicator geeft de ontwikkeling weer van de kosten (personele kosten, materiële kosten, afschrijvingskosten en rentelasten) per formatieve ambtelijke FTE.

Omzet agentschap per productgroep

In de tabel is de omzet moederdepartement (inclusief de omzet nog uit te voeren werkzaamheden) uitgesplitst naar de verschillende netwerken.

Bezetting

FTE formatie: deze voorgeschreven indicator geeft aan hoe de ambtelijke formatie van RWS zich ontwikkelt.

Percentage overhead: deze indicator geeft aan welk deel van het ambtelijke personeel (in FTE) binnen RWS zich bezig houdt met de bedrijfsvoering. Bedrijfsvoering bevat alle processen die ondersteunend zijn aan de organisatie. Het streven is daarbij voortdurend een optimale kwalitatieve en kwantitatieve omvang van de bedrijfsvoering.

Exploitatiesaldo (% van de baten)

Deze voorgeschreven indicator toont de ontwikkeling van het saldo van baten en lasten als percentage van de totale baten.

Gebruikerstevredenheid

Publieksgerichtheid: deze indicator geeft aan hoe tevreden onze gebruikers en partners over RWS zijn als publieke dienstverlenende organisatie. Dan gaat het over zaken als «luisteren; verwachtingenmanagement; aanspreekbaarheid; houding en gedrag en de wijze waarop wij communiceren».

Gebruikerstevredenheid (per netwerk): deze indicator geeft aan hoe tevreden onze gebruikers over de kwaliteit van de drie netwerken zijn. Denk daarbij aan veiligheid, doorstroming; kwaliteit infrastructuur en tijdige en betrouwbare informatievoorziening (gekoppeld aan de netwerken).

Ontwikkeling PIN-waarden

De ontwikkeling van de PIN-waarden (prestatie-indicatorwaarden) geeft een beeld hoe de ontwikkeling is in de toestand van het door RWS beheerde areaal. Het weergegeven cijfer betreft een index ten opzichte van het jaar 2018. De bijlage instandhouding bij de begrotingen van het Mobiliteitsfonds en het Deltafonds biedt inzicht in instandhouding en de gehanteerde PIN-waarden.

5.2 Agentschap Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut

Introductie

Het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI) adviseert en waarschuwt de samenleving om risico's met een atmosferische of seismische oorsprong terug te dringen. Het KNMI ontwikkelt daartoe hoogwaardige kennis, verricht waarnemingen, en zet die om in producten en diensten die de veiligheidsrisico's verminderen, bijdragen aan een duurzame samenleving en economische mogelijkheden bevorderen.

Per 1 januari 2016 is de Wet taken meteorologie en seismologie in werking getreden.

Producten en diensten

De samenleving wordt steeds gevoeliger voor extreem weer, klimaatverandering, luchtkwaliteit, vulkaanuitbarstingen en aardbevingen. Om deze toegenomen risico's zoveel mogelijk te helpen beperken past het KNMI het concept van de risico-reductie-cyclus toe.

We bewaken en waarschuwen, maar we geven ook adviezen en handlingsperspectieven voor zowel acute als toekomstige gevaren. Daarbij trekken we actief lessen uit gebeurtenissen om toekomstige adviezen nog beter te maken en zo tot risicoreductie te komen. Dit doen we samen met onze omgeving: het algemene publiek, overheden en (weer)bedrijven. We innoveren permanent onze dienstverlening en creëren daarbij (duurzame) economische kansen voor het bedrijfsleven terwijl we bijdragen aan een veilig, bereikbaar en leefbaar Nederland.

Het KNMI heeft zijn producten en diensten ingedeeld in de productgroepen Meteorologie en Seismologie. Daarnaast wordt EUTMETSAT/Aardobser-vatie als product onderscheiden. Meetbare gegevens voor deze product-groepen zijn opgenomen in beleidsartikel 23.

Tabel 88 Begroting van baten-lastenagentschap voor het jaar 2022 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten							
- Omzet	88.483	96.326	94.761	88.588	84.848	76.601	82.675
waarvan omzet moederdepartement	57.356	64.364	63.499	56.959	53.219	44.972	51.046
waarvan omzet overige departementen	3.093	2.935	2.935	3.302	3.302	3.302	3.302
waarvan omzet derden	28.034	29.027	28.327	28.327	28.327	28.327	28.327
Rentebaten	4						
Vrijval voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
Bijzondere baten	2	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	88.489	96.326	94.761	88.588	84.848	76.601	82.675
Lasten							
Apparaatskosten	65.615	72.741	71.461	70.509	71.478	67.169	66.243
- personele kosten	39.588	41.820	43.609	43.217	41.594	39.514	38.498
* waarvan eigen personeel	34.885	38.652	39.051	39.122	38.002	36.062	35.187
* waarvan externe inhuur	4.551	2.986	4.374	3.902	3.341	3.174	3.093
* waarvan overige personele kosten	152	182	184	193	251	277	218
- materiële kosten	26.027	30.921	27.852	27.291	29.884	27.655	27.745
* waarvan apparaat ICT	4.660	9.237	9.237	9.237	9.237	9.237	9.237
* waarvan bijdrage aan SSO's	4.764	4.554	4.554	3.769	3.769	3.769	2.654
* waarvan overige materiële kosten	16.603	17.130	14.061	14.285	16.878	14.649	15.854
Afschrijvingskosten	2.882	2.550	2.550	1.450	1.450	1.450	1.450
- Materieel	2.413	2.165	2.165	1.065	1.065	1.065	1.065
* waarvan ICT	0	871	871	171	171	171	171
- Immaterieel	469	385	385	385	385	385	385
Dotaties voorzieningen							
Overige kosten	19.614	21.009	20.724	14.803	11.894	7.956	14.956
- Aardobservatie	19.614	21.009	20.724	14.803	11.894	7.956	14.956
Bijzondere lasten	1			1.800			
Rentelasten	17	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	88.129	96.301	94.735	88.562	84.822	76.575	82.649
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	360	25	25	25	25	25	25
Agentschapsdeel Vpb-lasten	27	25	25	25	25	25	25
Saldo van baten en lasten	333	0	0	0	0	0	0

Toelichting

Baten

Omzet moederdepartement

De omzet moederdepartement betreft een vergoeding voor de producten op het gebied van meteorologie, seismologie en aardobservatie. Het betreft zowel een vergoeding voor wettelijke taken als de vergoeding van RWS, ANVS en beleids-DG's voor maatwerk. De fluctuatie in de opbrengsten moederdepartement wordt vooral veroorzaakt door fluctuatie in de bijdrage in het kader van EUMETSAT (aardobservatie).

Daarnaast is sprake van een stijging door de toekenning van extra middelen in het kader van het ontwikkelen naar een Early Warning Centre (EWC). Medio 2025 is de ontwikkeling afgerond en neemt de omzet weer af.

Hieronder volgt een nadere specificatie van de omzet moederdepartement en van de omzet per productgroep.

Tabel 89 Specificatie omzet moederdepartement (bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Hoofdstuk XII							
Artikel 11 Integraal Waterbeleid	612	1.395	394	394	394	394	394
Artikel 16 Openbaar vervoer en Spoor	46	47	47	47	47	47	47
Artikel 17 Luchtvaart	14	14	14	14	14	0	0
Artikel 19 Uitvoering Milieubeleid en Internationaal	0	10	10	10	10	0	0
Artikel 23 Meteorologie, seismologie en aardobservatie	56.180	56.549	59.131	52.541	48.877	40.630	46.704
Bijdrage RWS	2.390	2.390	2.390	2.390	2.390	2.390	2.390
ANVS	218	223	223	223	223	223	223
Overige omzet lenW	- 2.105	3.736	1.290	1.340	1.264	1.288	1.288
* waarvan nog uit te voeren werkzaamheden	- 2.723	3.048	379	379	379	403	403
* waarvan gefactureerde omzet	618	688	911	961	885	885	885
Totaal	57.355	64.364	63.499	56.959	53.219	44.972	51.046
Van totale omzet lenW							
* apparaats- en afschrijvingskosten en rentelasten	36.157	47.317	42.775	42.156	41.325	37.016	36.090
* programma	21.198	17.047	20.724	14.803	11.894	7.956	14.956

Tabel 90 Specificatie omzet moederdepartement per product (bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Meteorologie	36.559	45.823	41.750	41.130	39.999	35.690	34.764
Seismologie	1.183	1.493	1.024	1.025	1.025	1.025	1.025
Aardobservatie	19.614	17.047	20.724	14.803	11.894	7.956	14.956
Totaal	57.356	64.364	63.499	56.959	52.919	44.672	50.746

Omzet overige departementen

De opbrengst overige departementen heeft betrekking op van andere ministeries ontvangen vergoedingen voor de inzet van KNMI-capaciteit voor het door hen verzochte maatwerk.

Tabel 91 Specificatie omzet overige departementen (bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport	90	87	87	87	87	87	87
Ministerie van Defensie	1.307	1.265	1.265	1.265	1.265	1.265	1.265
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat	1.641	1.553	1.553	1.920	1.920	1.920	1.920
Ministerie van Buitenlandse Zaken	26	30	30	30	30	30	30
Overig	29						
Totaal	3.093	2.935	2.935	3.302	3.302	3.302	3.302

Omzet derden

- Het KNMI ontvangt een vergoeding van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) voor de levering van luchtkwaliteitsverwachtingen.
- De bijdrage van het Ministerie van Defensie is vooral voor onderhoud en beheer van de meetinfrastructuur.
- De bijdrage van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat betreft dienstverlening op seismologisch en klimatologisch gebied. Vanaf 2023 komt daar dienstverlening op het gebied van Space Weather (€ 0,4 miljoen) bij.

Tabel 92 Specificatie omzet derden (bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Opbrengsten luchtvaart	12.379	14.682	13.982	13.982	13.982	13.982	13.982
Projecten extern gefinancierd	13.235	11.132	11.132	11.132	11.132	11.132	11.132
Dataverstrekkingen en licenties	710	606	606	606	606	606	606
Overige opbrengsten	1.710	2.607	2.607	2.607	2.607	2.607	2.607
Totaal	28.034	29.027	28.327	28.327	28.327	28.327	28.327

Lasten**Personele kosten**

De specificatie van de personele kosten is als volgt:

Tabel 93 Specificatie personele kosten (bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Gem. aantal fte's	370	418	423	423	412	392	382
Eigen personeelskosten	34.885	38.652	39.051	39.122	38.002	36.062	35.187
Inhuur	4.551	2.986	4.374	3.902	3.341	3.174	3.093
overige personele kosten	152	182	184	193	251	277	218

Zowel de stijging van het aantal fte's als de stijging van de inhuur wordt veroorzaakt door extra kosten in het kader van het verder uitvoeren van de projecten I-strategie en EWC en extra taken voor de luchtvaart voortvloeiend uit het nieuwe contract per 1 januari 2020. Na afloop van het EWC project (2024/2025) nemen de kosten en het aantal fte's weer af.

Materiële kosten

Apparaat ICT.

De kosten apparaat ICT hebben vooral betrekking op uitbestede ICT dienstverlening, onderhoud en exploitatie software en datacommunicatie. De stijging van de kosten ten opzichte van 2020 wordt vooral veroorzaakt door een technische wijziging. Alle kosten voor beheer van de ICT en datacommunicatie worden nu als apparaat ICT gezien. Daardoor stijgen de kosten met € 4,6 miljoen. De overige materiële kosten dalen daarmee.

Bijdrage aan SSO's.

Voor het KNMI gaat het om kosten voor de huur RVB en inhoud van de bedrijfsvoeringsorganisatie Rijk.

Overige materiële kosten.

Dit betreft alle overige materiële kosten. Deze dalen door de technische wijziging zoals toegelicht bij apparaat ICT. Dit wordt echter gecompenseerd door stijgende kosten voor diverse projecten en activiteiten.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten betreffen voornamelijk de afschrijvingskosten voor ICT-apparatuur (Rekenserver en Massa-opslagsysteem) en waarneemapparatuur (regenradars, wolkenradars en een veelheid aan sensoren). De afschrijvingskosten nemen vanaf 2023 af door het in gebruik nemen van een gezamenlijke rekenfaciliteit door een aantal nationale weerinstituten. KNMI is dan geen eigenaar van de apparatuur, maar betaalt een jaarlijkse bijdrage in de kosten.

Buitengewone lasten

De buitengewone lasten betreffen de afwaardering van de computerruimte in de Bilt welke niet meer in gebruik is na ingebruikname van de gezamenlijke rekenfaciliteit (zie ook toelichting afschrijvingskosten).

Tabel 94 Kasstroomoverzicht over het jaar 2021 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1. Rekening courant RHB 1 januari + depositorekeningen	14.112	10.539	6.143	7.310	10.274	11.380	10.197
+/- totaal ontvangsten operationele kasstroom	7.300	5.404	5.226	4.376	3.201	1.451	1.691
-/- totaal uitgaven operationele kasstroom	- 9.353	- 8.041	- 2.104	- 92	- 713	- 1.071	- 403
2. Totaal operationele kasstroom	- 2.053	- 2.637	3.122	4.284	2.488	380	1.288
-/- totaal investeringen	- 1.490	- 3.430	- 1.450	- 1.450	- 1.450	- 1.450	- 1.450
+/- totaal boekwaarde desinvesteringen	34	0	0	0	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 1.456	- 3.430	- 1.450	- 1.450	- 1.450	- 1.450	- 1.450
-/- eenmalige uitkering aan moederdepartement							
+/- eenmalige storting door moederdepartement	300	300	300	300			
-/- aflossingen op leningen	- 1.817	- 2.059	- 2.254	- 1.620	- 1.382	- 1.563	- 1.564
+/- beroep op leenfaciliteit	1.453	3.430	1.450	1.450	1.450	1.450	1.450
4. Totaal financieringskasstroom	- 64	1.671	- 504	130	68	- 113	- 114
5. Rekening courant RHB 31 december + stand depositorekeningen (=1+2+3+4)	10.539	6.143	7.310	10.274	11.380	10.197	9.921

Toelichting

Operationele kasstroom

De operationele kasstroom bestaat uit het geraamde saldo van baten en lasten gecorrigeerd voor afschrijvingen, mutaties in de voorzieningen en vooruit ontvangen bedragen. De uitgaven operationele kasstroom in 2021 worden vooral veroorzaakt door vertraagde en lagere ontvangsten van de luchtvaartsector als gevolg van de corona pandemie (€ 2,3 miljoen), door afname vooruitontvangen bedragen (EUMETSAT, € 4,0 miljoen) en afname nog te betalen bedragen (€ 1,8 miljoen). De ontvangsten operationele kasstroom in de periode 2022-2024 betreffen vooral de uitgestelde betalingen luchtvaart als gevolg van de Corona pandemie. Als gevolg van de doorwerking van de Corona pandemie op de luchtvaartbranche is een reductie van 5% op de ontvangsten ingecalculeerd.

Investeringskasstroom

Investeringen vinden vooral plaats in waarneemapparatuur.

Financieringskasstroom

Het beroep op de leenfaciliteit van het Ministerie van Financiën betreft investeringen met een afschrijvingstermijn van 3 jaar of langer. Voor 2021 en latere jaren betreft het vooral investeringen in waarneemapparatuur. De aflossingen betreffen de reguliere aflossingen op de reeds afgesloten leningen en de aflossingen op nog af te sluiten leningen.

Tabel 95 Overzicht doelmatigheidsindicatoren

Omschrijving Generiek Deel	Realisatie 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Kostprijzen per product (groep)							
- percentage overhead (*)	100	85	85	85	85	85	85
- fte's overhead/indirect (*)	103	127	128	130	128	120	109
Tarieven/uur (*)	115	111	111	111	111	111	111
Omzet per produktgroep							
- Meteorologie	66.051	76.382	71.609	71.356	70.525	66.216	65.290
- Seismologie	2.824	2.896	2.427	2.428	2.428	2.428	2.428
- Aardobservatie	19.614	17.047	20.724	14.803	11.894	7.956	14.956
FTE-totaal (excl. externe inhuur)	370	418	423	423	412	392	382
Saldo van baten en lasten (%)	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
* Geindexeerd: 2015 = 100							

Toelichting

- De omzet voor de productgroep Meteorologie stijgt enerzijds door toevoegen van extra middelen voor EWC. Zie ook de toelichting bij de omzet moederdepartement.
- Ook het aantal fte's stijgt vanaf 2020 vooral door uitvoeren van de projecten I-strategie en EWC en door de extra taken voor de luchtvaart. Zie ook de toelichting bij de personeelskosten.
- De tarieven per uur dalen ondanks een stijging van de salariskosten vooral door lagere overheadkosten per uur. Dit is een gevolg van het nieuwe kostprijsmodel.
- Door het nieuwe kostprijsmodel dalen de overheadkosten omdat meer kosten direct aan de (indirecte) producten worden toegerekend.
- Het aantal fte's overhead/indirect stijgt door extra ICT gerelateerde inzet.

6. Bijlagen

Bijlage 1: ZBO's en RWT's

Tabel 96 Overzicht Zelfstandige Bestuursorganen en Rechtspersonen met een Wettelijke Taak (vallend onder het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat)

Naam organisatie ^{1,2}	zbo/rwt	Begrotingsartikel	Begrotingsramingen (* €1.000)	Uitgevoerde evaluatie zbo onder Kaderwet	Volgende evaluatie zbo
APK-erkenningshouders	zbo	n.v.t.		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t.	
Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Straling (ANVS)	zbo en rwt	97		n.v.t. https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z00679&did=2020D01433	2026
Bevoegde Autoriteiten Rijnvaart	zbo	n.v.t.		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t. (EZ)	
Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR)*	zbo en rwt	14		957 https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2018D38364&did=2018D38364	2022
College voor toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb)	zbo en rwt	22		1.023 Evaluatieplicht n.v.t. (EZ)	
Commissie m.e.r.	rwt	13		0 Evaluatieplicht n.v.t.	
Dienst voor het Wegverkeer (RDW)*	zbo en rwt	14		n.v.t. https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/12/12/aanbieding-rapport-wettelijke-evaluatie-aan-tweede-kamer	2021
Havenbeheerders	zbo	n.v.t.		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t.	
Stichting VAM (IBKI)*	zbo en rwt	n.v.t.		n.v.t. https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2018D44534&did=2018D44534	2023
Keuringsartsen Scheepvaart	zbo	n.v.t.		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t.	
Keuringsinstanties Explosieven	zbo	n.v.t.		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t.	
Keuringsinstanties Kabelbaaninstallaties	zbo	n.v.t.		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t.	
Keuringsinstanties Pleziervaartuigen	zbo	n.v.t.		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t.	
Keuringsinstanties Scheepsuitrusting	zbo	n.v.t.		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t.	
KIWA	rwt	div.		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t.	
Klassekureaus art. 6 Schepenwet en art. 6 en 3.1 Schepenbesluit 1965 en Binnenvaart	zbo en rwt	n.v.t.		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t.	
Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL)*	zbo en rwt	17		100 https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2019D45470&did=2019D45470	2024
Nederlands Loodswezen BV	rwt	18		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t.	
Nederlandse Loodsencorporatie (NLC)	div.	18		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t.	
De Nationale en Internationale Wegvervoer Organisatie (NIWO)*	zbo en rwt	n.v.t.		n.v.t. https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/11/08/wettelijke-evaluatie-niwo-2013-2018	2024
ProRail	rwt	13. MF	2.465.000	Evaluatieplicht n.v.t.	
Regionale Loodsencorporaties (RLC's)	zbo en rwt	18		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t.	
Rijkshavenmeester Rotterdam en Amsterdam	zbo en rwt	n.v.t.		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t.	
Airport Coordination Netherlands (ACNL)*	zbo	n.v.t.		n.v.t. Per 1 april 2020 publiekrechtelijk zbo	2025
Stichting Buisleidingenstraat Nederland (LSNed)	rwt	n.v.t.		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t.	
Stichting Milieukeur (SMK)	zbo	21		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t.	
Stichting Scheepsafvalstoffen en Vaardocumenten Binnenvaart (SAB)	rwt	18		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t.	

Naam organisatie ^{1,2}	zbo/rwt	Begrotingsar- tikel	Begrotingsramingen (* €1.000)	Uitgevoerde evaluatie zbo onder Kaderwet	Volgende evaluatie zbo
VTS-operators	zbo en rwt	n.v.t.		n.v.t. Evaluatieplicht n.v.t.	

1 Organisaties met een (*) zijn onder de werking van de Kaderwet zbo's gebracht. Een groot aantal organisaties is deeltijd-zbo/-rwt.¹

2 Het overgrote deel van de onder lenW ressorterende zbo's wordt gefinancierd uit tarieven.

Bijlage 2: Verdiepingshoofdstuk

Beleidsartikel 11 Integraal Waterbeleid

Tabel 97 Uitgaven beleidsartikel (bedragen x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
11. Integraal waterbeleid						
Stand ontwerpbegroting 2021	62.065	51.114	46.552	46.607	44.823	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleatoire begroting 2021	-3.103	2.591	2.778	1.751	4.751	
Nieuwe mutaties	7.126	1.875	-228	-257	-366	
Stand ontwerpbegroting 2022	66.088	55.580	49.102	48.101	49.208	46.614

Tabel 98 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

Uitgaven	2021	2022	2023	2024	2025	2026
11.01 Algemeen waterbeleid						
1 BOW	-757	-1.134	-1.134	-1.134	-1.134	
2 Partners voor Water (HGIS)	3.424					
3 Verdeelsleutel DGWB	-767	-1.080	-870	-426	-426	
4 Taskforce bodem uit MJP-bodem	225	1.387				
5 Prijsbijstelling 2021 DGWB	3.674	3.559	3.501	3.528	3.419	
6 MIIRT onderzoek Water		-1.000	-1.500	-2.000	-2.000	
Diversen	622	-70	-225	-225	-225	
11.02 Waterveiligheid						
Diversen	156	70	0	0	0	
11.03 Grote oppervlaktewateren						
Diversen	42	0	0	0	0	
11.04 Waterkwaliteit						
Diversen	507	143	0	0	0	
Totaal	7.126	1.875	-228	-257	-366	

Ad. 1 Dit betreft het innpassen van de claim Bodem Ondergrond en Wadden.

Ad. 2 Dit betreft de eindejaarsmarge op HGIS Partners voor Water.

Ad. 3 Dit betreft een bijdrage van DGWB aan IenW-brede problematiek.

Ad. 4 Dit betreft het innpassen van budget voor Taskforce bodem uit het MJP-bodem.

Ad. 5 Dit betreft de toedeling van de loon- en prijsbijstelling 2021 aan dit (beleids)artikel.

Ad. 6 Voor de financiering voor het thema Landbouw Wateren en Voedsel binnen de Missiegedreven Topsectoren en Innovatiebeleid wordt vanuit het budget risico onvoorzien budget overgeheveld.

Tabel 99 Ontvangsten beleidsartikel (bedragen x €1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
11. Integraal Waterbeleid						
Stand ontwerpbegroting 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppletaire begroting 2021	434		0	0	0	
Nieuwe mutaties	20	143	0	0	0	
Stand ontwerpbegroting 2022	454	143	0	0	0	0

De mutaties zijn lager dan de voorgeschreven norm en hoeven daarom niet te worden toegelicht.

Beleidsartikel 13 Bodem en Ondergrond

Tabel 100 Uitgaven beleidsartikel (bedragen x € 1.000)

13. Bodem en ondergrond	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	142.656	138.184	138.412	138.156	134.279	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleaire begroting 2021	– 60.482	471	12.188	12.187	11.687	
Nieuwe mutaties	– 624	– 1.375	– 23	– 43	– 43	
Stand ontwerpbegroting 2022	81.550	137.280	150.577	150.300	145.923	134.238

Tabel 101 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

Uitgaven	2021	2022	2023	2024	2025	2026
13.04 Ruimtegebruik bodem						
1 Taskforce bodem uit MJP-bodem	– 225	– 1.387	0	0	0	
Diversen	– 437	– 23	– 23	– 43	– 43	
13.05 Eenvoudig Beter						
Diversen	38	35	0	0	0	
Totaal	– 624	– 1.375	– 23	– 43	– 43	

Ad.1 Voor de jaren 2021 en 2022 wordt vanuit artikel 13 bijgedragen aan het ophogen van de inspectiecapaciteit van de ILT met betrekking tot de taskforce bodem uit het Meerjaren Programma-bodem.

Beleidsartikel 14 Wegen en Verkeersveiligheid

Tabel 102 Uitgaven beleidsartikel (bedragen x € 1.000)

14. Wegen en verkeersveiligheid	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	153.789	154.397	181.429	200.563	169.466	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleaire begroting 2021	54.897	- 3.704	15.050	11.259	8.700	
Nieuwe mutaties	10.353	28.214	41.187	45.320	40.716	
Stand ontwerpbegroting 2022	219.039	178.907	237.666	257.142	218.882	139.165

Tabel 103 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

Uitgaven	2021	2022	2023	2024	2025	2026
14.01 Netwerken						
1 Opdrachten Smart Mobility	2.673	2.672	2.672	2.672	2.672	
2 Programma Tijdelijke Tolheffing	0	- 975	- 975	- 975	- 973	
Diversen	5.903	- 396	0	- 3	0	
14.02 Veiligheid						
Diversen	- 335	138	209	- 1.291	- 1.291	
14.03 Slimme Duurzame Mobiliteit						
3 Subsidies DUMO	1.750	1.750	1.000	500	0	
4 Bijdrage Nea DUMO	2.151	2.158	2.811	3.446	2.838	
5 Subsidies Bronmaatregelen Stikstof	0	20.000	35.000	40.000	35.000	
Diversen	- 1.789	2.867	470	971	2.470	

Ad.1 Dit betreft extra middelen ten behoeve van de activiteiten op het gebied van Smart Mobility.

Ad. 2 Dit betreft een overboeking van het programmabudget voor de Tijdelijke Tolheffing ten behoeve van het centraliseren van de programma middelen op het MF.

Ad. 3 Dit betreft een overboeking vanuit het Mobiliteitsfonds voor de subsidie Demonstratie Klimaat Technologieën en Innovaties in Transport (DKTI-3) ten behoeve van co-financiering Energie en Omgeving (EO) en Proeftuinen.

Ad. 4 Dit betreft een herschikking van de loon en prijscompensatie binnen artikelonderdeel 14.03 ten behoeve van de bijdrage Nederlandse Emissieautoriteiten (NEa).

Ad. 5 Dit betreft een aanvullende post voor een nieuw stikstof gericht subsidieplatform bestemd voor lage en emissieloze mobiele werktuigen en bouw logistieke voertuigen.

Tabel 104 Ontvangsten beleidsartikel (bedragen x €1.000)

14. Wegen en Verkeersveiligheid	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	6.782	6.782	5.782	5.782	5.782	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleaire begroting 2021	0	0	0	0	0	

14. Wegen en Verkeersveiligheid	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	
Stand ontwerpbegroting 2022	6.782	6.782	5.782	5.782	5.782	5.782

De mutaties zijn lager dan de voorgeschreven norm en hoeven daarom niet te worden toegelicht.

Beleidsartikel 16 Openbaar Vervoer en Spoor

Tabel 105 Uitgaven beleidsartikel (bedragen x € 1.000)						
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	28.309	27.527	24.252	10.613	10.364	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleaire begroting 2021	2.011.060	7.925	5.999	888	938	
Nieuwe mutaties	17.305	116.874	28.742	1.347	- 66	
Stand ontwerpbegroting 2022	2.056.674	152.326	58.993	12.848	11.236	10.003

Tabel 106 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)						
Uitgaven	2021	2022	2023	2024	2025	2026
16.01 Spoor						
1 Storting Valburg	12.000	0	0	0	0	
2 Ophoging studieplafond spoorgoederenvervoer	2.300	3.600	0	0	0	
3 Subsidie nachttrein	0	0	0	1.407	0	
4 Modal Shift	1.000	0	0	0	0	
Diversen	2.005	1.274	742	- 60	- 66	
16.02 Beschikbaarheidsvergoeding OV-sector						
5 Beschikbaarheidsvergoeding 2022	0	112.000	28.000	0	0	
Totaal	17.305	116.874	28.742	1.347	- 66	

Ad. 1 Dit betreft een oveboeking vanuit het Mobiliteitsfonds naar Hoofdstuk XII in verband met een specifieke uitkering aan de provincie Brabant ten behoeve van de verdiepte spoorligging Valburg.

Ad. 2 Voor de jaren 2021 en 2022 wordt het subsidieplafond van de tijdelijke subsidieregeling stimulering goederenvervoer opgehoogd. De verhoging van de subsidieplafonds beoogt een gelijk speelveld te creëren ten opzichte van Duitsland.

Ad. 3 Dit betreft een overboeking vanuit het Mobiliteitsfonds naar Hoofdstuk XII ten behoeve van het beschikken van een subsidie aan de NS omwille van de nachttrein Wenen-Amsterdam.

Ad. 4 Voor de tijdelijke subsidieregeling voor de Modal shift van weg naar spoor worden middelen overgeheveld vanuit het Mobiliteitsfonds naar Hoofdstuk XII.

Ad. 5 De middelen voor de beschikbaarheidsvergoeding OV 2022 worden opgevraagd. Aangezien de afrekening van de beschikbaarheidsvergoeding 2022 plaatsvindt in 2023 wordt er in 2022 € 112 miljoen en voor de afrekening in 2023 € 28 miljoen opgevraagd.

Beleidsartikel 17 Luchtvaart

Tabel 107 Uitgaven beleidsartikel (bedragen x € 1.000)

17. Luchtvaart	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	27.081	20.982	11.481	10.104	8.949	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleatoire begroting 2021	2.081	938	-275	-27	-27	
Nieuwe mutaties	2.559	5.446	2	-17	-164	
Stand ontwerpbegroting 2022	31.721	27.366	11.208	10.060	8.758	8.942

Tabel 108 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

Uitgaven	2021	2020	2023	2024	2025	2026
17.01 Luchtvaart						
1 Opdrachten Luchtruimherziening	0	1.811	0	0	0	
2 Compensatie COVID RWS	543					
Diversen	2.016	3.635	2	-17	-164	
Totaal	2.559	5.446	2	-17	-164	

Ad 1. Per 2021 start de planuitwerkingsfase van de Luchtruimherziening. Hier ligt een belangrijke taak voor het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat om e.e.a. conform de MIRT-systematiek (Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport) en als verantwoordelijke voor het programma door te zetten. Dit leidt tot een bijstelling van de begroting.

Ad 2. Het betreft de compensatie voor COVID-gerelateerde meerkosten voor projecten bij RWS. De kosten worden middels generale claim bij FIN gedekt.

Tabel 109 Ontvangsten beleidsartikel (bedragen x €1.000)

17. Luchtvaart	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	1.280	1.490	1.275	1.415	1.555	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleatoire begroting 2021	577	2.879	0	0	0	
Nieuwe mutaties	442	-112	-158	-175	-280	
Stand ontwerpbegroting 2022	2.299	4.257	1.117	1.240	1.275	1.485

Tabel 110 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

Ontvangsten	2021	2022	2023	2024	2025	2026
17 Luchtvaart	442	-112	-158	-175	-280	
Totaal	442	-112	-158	-175	-280	

De mutaties zijn lager dan de voorgeschreven norm en hoeven daarom niet te worden toegelicht.

Beleidsartikel 18 Scheepvaart en Havens

Tabel 111 Uitgaven beleidsartikel (bedragen x € 1.000)

18. Scheepvaart en Havens	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	21.087	23.099	25.640	27.295	9.999	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleaire begroting 2021	22.303	10.515	7.515	- 885	17	
Nieuwe mutaties	5.771	5.266	3.168	- 1.507	142	
Stand ontwerpbegroting 2022	49.161	38.880	36.323	24.903	10.158	9.105

Tabel 112 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

Uitgaven	2021	2022	2023	2024	2025	2026
18.01 Scheepvaart en havens						
1 Vervolg Topsector Logistiek	2.080	4.135	0	0	0	
Topsector Logistiek bijdrage zero emissie		1.000				
2 binnenvaart	0		0	0	0	
3 Subsidie elektrisch varen	4.000	0	0	0	0	
Overboeking EZK MARIN en TNO Green Deal	- 1.000					
4 zeevaart		0	0	0	0	
5 Desaldering Digitale transport strategie	0	0	0	- 1.764	0	
6 Camps middelen (AP) Haven Saba	0	0	3.000	0	0	
Diversen	691	131	168	257	142	
Totaal	5.771	5.266	3.168	- 1.507	142	

Ad 1. Er wordt budget overgeboekt vanuit het Mobiliteitsfonds naar de beleidsbegroting voor verhoging van de opdracht vervolg Topsector Logistiek.

Ad 2. Er wordt budget overgeboekt vanuit het Mobiliteitsfonds naar de beleidsbegroting voor de Topsector Logistiek bijdrage aan het Thematisch programma Zero Emissie Binnenvaart als Living Lab op Nationaal en Europees niveau.

Ad 3. Voor het bekostigen van een riksbijdrage aan het Weva consortium (Lenten Scheepvaart) wordt budget overgeboekt van de investeringsruimte Hoofvaarwegen naar HXII instrument subsidies. Dit betreft een subsidie voor de bouw en het in de vaart brengen van een waterstof-elektrisch binnenvaartschip.

Ad 4. Dit betreft een overboeking naar TNO en MARIN via EZK. Het betreft een bedrag van 0,5 miljoen voor TNO en 0,5 miljoen voor MARIN voor hun inzet ten behoeve van de validatietechnieken zeevaart voortvloeiend uit afspraken in de Green Deal Zeevaart.

Ad 5. De in 2024 te ontvangen EU subsidie FEDeRATED voor het project digitale transport strategie zal niet op dit artikel worden ontvangen. Het te ontvangen bedrag is bij de ontwerpbegroting 2020 gedesimaldeerd met het opdrachtenbudget op artikel 18. Met deze mutatie wordt deze desaldering teruggedraaid. Hierdoor neemt zowel het ontvangstbudget als het opdrachtenbudget met 1.764 miljoen euro af in 2024.

Ad 6. Dit betreft de toevoeging van de Camps middelen (AP) aan de lenW begroting ten behoeven van de haven van Saba (3 miljoen). Op Saba wordt momenteel gewerkt aan de bouw van een nieuwe zeehaven die Saba beter bereikbaar moet maken en aantrekkelijker voor toeristen. De plannen voor de bouw van deze haven zijn tot stand gekomen na de verwoesting van de huidige zeehaven, Fort Bay Harbor, door orkanen Irma en Maria.

Tabel 113 Ontvangsten beleidsartikel (bedragen x €1.000)

18. Scheepvaart en Havens	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	0	0	0	1.764	0	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2021	967	0	0	0	0	
Nieuwe mutaties	967	0	0	- 1.764	0	
Stand ontwerpbegroting 2022	967	0	0	0	0	0

Tabel 114 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

Ontvangsten	2021	2022	2023	2024	2025	2026
18 Scheepvaart en Havens						
1 Desaldering Digitale transport strategie	0	0	0	- 1.764	0	
Totaal	0	0	0	- 1.764	0	

Ad 1. De in 2024 te ontvangen EU subsidie FEDeRATED voor het project digitale transport strategie zal niet op dit artikel worden ontvangen. Het te ontvangen bedrag is bij de ontwerpbegroting 2020 gedesimaldeerd met het opdrachtenbudget op artikel 18. Met deze mutatie wordt deze desaldering teruggedraaid. Hierdoor neemt zowel het ontvangstbudget als het opdrachtenbudget met 1.764 miljoen euro af in 2024.

Beleidsartikel 19 Uitvoering Milieubeleid en Internationaal

Tabel 115 Uitgaven beleidsartikel (bedragen x € 1.000)

19. Uitvoering Milieubeleid en Internationaal	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	46.205	45.628	43.576	43.573	43.615	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2021	21.200	- 4.223	1.482	982	482	
Nieuwe mutaties	5.974	5.006	2.558	1.683	1.919	
Stand ontwerpbegroting 2022	73.379	46.411	47.616	46.238	46.016	45.586

Tabel 116 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

Uitgaven	2021	2022	2023	2024	2025	2026
19.02 Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking						
1 PSR Interreg	1.375	1.375	1.375	0	0	
2 Kasschuijf WCEF+ Climate	- 2.850	2.850	0	0	0	
3 Loon- en prijsbijstelling 2021 DGMI	3.100	3.104	3.259	3.281	3.517	
4 Verdeelsleutel DGMI	- 824	- 1.161	- 936	- 458	- 458	
5 Opdracht RIVM GRIP	3.000	700	0	0	0	
Diversen	2.173	- 1.862	- 1.140	- 1.140	- 1.140	
Totaal	5.974	5.006	2.558	1.683	1.919	

Ad 1. Dit betreft de financiering van een Projectstimuleringsregeling (PSR) in de nieuwe Interreg programmaperiode die loopt van 2021- 2027. Interreg is een subsidieprogramma dat valt onder het cohesiebeleid van de Europese Unie en gericht is op het verkleinen van de verschillen in ontwikkelingsniveaus tussen de Europese regio's.

Ad 2. De kasschuijf WCEF+ Climate is tweemaal doorgevoerd, waardoor er een correctie plaats dient te vinden. Middels deze mutatie wordt de dubbele kasschuijf, waarover reeds geïnformeerd is in de Voorjaarsnota, gecorrigeerd.

Ad 3. Dit betreft de toedeling van de loon- en prijsbijstelling 2021 aan dit (beleids)artikel.

Ad 4. Dit betreft een bijdrage van DGMI aan lenW-brede problematiek.

Ad 5. Dit betreft een aanvullende opdracht aan RIVM voor werkzaamheden ten behoeve van de vervanging van het huidige vergunningensysteem voor genetisch gemodificeerde organismen genaamd GRIP.

Beleidsartikel 20 Lucht en Geluid

Tabel 117 Uitgaven beleidsartikel (bedragen x € 1.000)

20. Lucht en Geluid	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	27.254	28.098	30.215	30.880	37.901	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleaire begroting 2021	4.326	220	262	260	260	
Nieuwe mutaties	382	- 130	37	37	37	
Stand ontwerpbegroting 2022	31.962	28.188	30.514	31.177	38.198	38.342

Tabel 118 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

Uitgaven	2021	2022	2023	2024	2025	2026
20.01 Gezonde lucht en tegengaan geluidshinder						
Diversen	382	- 130	37	37	37	
Totaal	382	- 130	37	37	37	

De mutaties zijn lager dan de voorgeschreven norm en hoeven daarom niet te worden toegelicht.

Tabel 119 Ontvangsten beleidsartikel (bedragen x €1.000)

20. Lucht en Geluid	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleaire begroting 2021	1.000	0	0	0	0	
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	
Stand ontwerpbegroting 2022	1.000	0	0	0	0	0

De mutaties zijn lager dan de voorgeschreven norm en hoeven daarom niet te worden toegelicht.

Beleidsartikel 21 Duurzaamheid

Tabel 120 Uitgaven beleidsartikel (bedragen x € 1.000)

21. Duurzaamheid	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	50.982	42.292	36.285	36.283	31.287	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleaire begroting 2021	10.585	3.428	450	430	399	
Nieuwe mutaties	– 13.579	10.050	– 210	– 10	– 10	
Stand ontwerpbegroting 2022	47.988	55.770	36.525	36.703	31.676	30.922

Tabel 121 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

Uitgaven	2021	2022	2023	2024	2025	2026
21.05 Duurzame productketens						
1 Kasschuif Ugenda en KIA CE	– 10.360	10.360	0	0	0	
2 Opdracht RVO MVI	– 1.135	0	0	0	0	
3 Circulaire economie 2021	– 2.000	0	0	0	0	
Diversen	– 370	– 10	– 10	– 10	– 10	
21.06 Natuurlijk kapitaal						
Diversen	386	0	0	0	0	
Totaal	– 13.479	10.350	– 10	– 10	– 10	

Ad 1. Er treedt vertraging op in de betalingen aangaande de Demonstratie Energie- en Klimaatinnovatie Circulaire Economie (DEI+CE) regeling die per 1 juni 2021 wordt opengesteld en de uitvoering van de Kennis- en Innovatieagenda Circulaire Economie (KIA CE) die gelijktijdig van start gaat. Vandaar dat ervoor gekozen is om het kasbudget middels een kasschuif door te schuiven naar 2022.

Ad 2. Dit betreft een aanvullende opdracht aan RVO voor werkzaamheden in het kader van het Nationale Plan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen MVI.

Ad 3. Dit betreft de bijdrage van DGMI aan de monitoring sturing van het Werkprogramma Circulaire Economie 2021 door PBL.

Beleidsartikel 22 Omgevingsveiligheid en Milieurisico's

Tabel 122 Uitgaven beleidsartikel (bedragen x € 1.000)

22. Omgevingsveiligheid en Milieurisico's	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	36.210	42.609	55.402	55.418	60.472	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleatoire begroting 2021	25.347	- 380	180	280	280	
Nieuwe mutaties	- 2.632	- 571	129	149	149	
Stand ontwerpbegroting 2022	58.925	41.658	55.711	55.847	60.901	61.059

Tabel 123 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

Uitgaven	2021	2022	2023	2024	2025	2026
22.01 Veiligheid chemische stoffen						
Diversen	- 426	194	194	214	214	
22.03 Veiligheid bedrijven en transport						
1 Opdracht RIVM GRIP	- 3.000	- 700	0	0	0	
Diversen	794	- 65	- 65	- 65	- 65	
Totaal	- 2.632	- 571	129	149	149	

Ad 1. Dit betreft een aanvullende opdracht aan RIVM voor werkzaamheden ten behoeve van de vervanging van het huidige vergunningensysteem voor genetisch gemodificeerde organismen genaamd GRIP.

Tabel 124 Ontvangsten beleidsartikel (bedragen x €1.000)

22. Omgevingsveiligheid en Milieurisico's	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	250	250	250	250	250	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleatoire begroting 2021	0	0	0	0	0	
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	
Stand ontwerpbegroting 2022	250	250	250	250	250	250

De mutaties zijn lager dan de voorgeschreven norm en hoeven daarom niet te worden toegelicht.

Beleidsartikel 23 Meteorologie, Seismologie en Aardobservatie

Tabel 125 Uitgaven beleidsartikel (bedragen x € 1.000)

23. Meteorologie, seismologie en aardobservatie	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	59.046	58.342	51.366	51.349	50.018	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleatoire begroting 2021	– 90	3.283	3.804	– 139	– 7.019	
Nieuwe mutaties	3.220	1.193	1.057	1.053	1.017	
Stand ontwerpbegroting 2022	62.176	62.818	56.227	52.263	44.016	50.090

Tabel 126 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

Uitgaven	2021	2022	2023	2024	2025	2026
23.01 Meteorologie en seismologie						
1 Contributie ECMWF (HGIS)	1.890	0	0	0	0	
Diversen	953	853	850	825	730	
23.02 Aardobservatie	327	340	207	228	287	
Totaal	3.170	1.193	1.057	1.053	1.017	

Ad.1 Dit betreft de eindejaarsmarge HGIS op de contributie van de European Centre for Medium-Range Weather Forecasts (ECMWF).

Beleidsartikel 24 Handhaving en Toezicht

Tabel 127 Uitgaven beleidsartikel (bedragen x € 1.000)

24. Handhaving en toezicht	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	130.431	128.748	129.269	129.048	129.328	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleaire begroting 2021	5.699	6.000	0	0	0	
Nieuwe mutaties	10.057	47.611	40.606	40.606	40.609	
Stand ontwerpbegroting 2022	146.187	182.359	169.875	169.654	169.937	169.331

Tabel 128 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

Uitgaven	2021	2022	2023	2024	2025	2026
24.01 Handhaving en toezicht						
1 Nieuwe taken DGLM	689	2.843	0	0	0	
2 Nieuwe taken DGMI	1.223	2.998	334	334	334	
3 Nieuwe taken DGMO	2.812	2.312	1.712	1.712	1.712	
4 Nieuwe taken DGWB	298	1.607	0	0	0	
5 Inspectieview beheer	1.200	0	0	0	0	
6 Diversen	3.835	- 121	583	583	585	
7 Technische mutatie toevoeging artikel 97		13.272	13.277	13.277	13.278	
8 Technische mutatie toevoeging ontvangst		24.700	24.700	24.700	24.700	
Totaal	10.057	47.611	40.606	40.606	40.609	

Ad. 1 Dit betreft kosten voor toezicht Scheepsafvalstoffenbesluit en -regeling (zeevaart), Hong Kong recycling, varend ontgassen, implementatieverdrag visserijsector, cybersecurity maritiem, slothandhaving, opt-in kustwacht vaartuigen en programma veilig en duurzaam Schiphol.

Ad. 2 Dit betreft kosten voor besluit metalen drankverpakkingen, wijzigings-regeling afgedankte elektronische apparaten, Europese Verordening Overbrenging afvalstoffen (EVOA) Bazel Convection, Scepyle applicatie (een systeem dat aanvragen ondersteunt voor toestemming voor het intracommunautaire vervoer van explosieven), besluit kunststofproducten eenmalig gebruik, implementatiebesluit recycledoelen en markttoezicht conformiteit producten.

Ad. 3 Dit betreft kosten voor verkeersproducten, cybersecurity, doorontwikkeling Bordcomputer Taxi (BCT), Eurostar en vrachtwagenheffing.

Ad. 4 Dit betreft kosten voor hoogwaterveiligheid en taskforce bodem.

Ad. 5 Dit betreft de kosten voor Inspectieview beheer. De bijdrage voor het stelsel inspectieview (uitwisseling data van onder toezichtstaanden) betreft een eenmalige dekking van de kosten in 2021. Voor 2022 wordt een nieuwe financieringsstructuur opgezet.

Ad. 6 Dit betreft onder andere de loon- en prijsbijstelling 2021 en bijdragen van de ministeries van EZK en BZK voor toezicht energielabels en O&F Gassen Urgenda.

Ad. 7 Dit betreft een technische mutatie als gevolg van de omvorming van de ILT van agentschap naar regulier dienstonderdeel vanaf 2022. Dit betreffen de bijdragen vanuit artikel 97 die worden toegevoegd aan artikel 24 voor de niet-kostendekkende tarieven.

Ad. 8 Dit betreft een technische mutatie als gevolg van de omvorming van de ILT van agentschap naar regulier dienstonderdeel vanaf 2022. Dit betreft de toevoeging van de ontvangsten uit de agentschapsparagraaf ILT (omzet derden en omzet overige departementen) aan het uitgavenkader artikel 24.

Tabel 129 Ontvangsten beleidsartikel (bedragen x €1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
24. Handhaving en toezicht						
Stand ontwerpbegroting 2021	0	0	0	0	0	0
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppleaire begroting 2021	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	24.700	24.700	24.700	24.700	24.700
Stand ontwerpbegroting 2022	0	24.700	24.700	24.700	24.700	24.700

Tabel 130 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Ontvangsten						
Toevoeging 1 ontvangst	0	24.700	24.700	24.700	24.700	24.700
Totaal		24.700	24.700	24.700	24.700	24.700

Ad 1. Dit betreft een technische mutatie als gevolg van de omvorming van de ILT van agentschap naar regulier dienstonderdeel vanaf 2022. Dit betreft de toevoeging van de ontvangsten uit de agentschapsparagraaf ILT (omzet derden en omzet overige departementen) aan de ontvangsten op beleidsartikel 24.

Beleidsartikel 25 Brede Doeluitkering

Tabel 131 Uitgaven beleidsartikel (bedragen x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	932.532	932.532	932.534	932.533	932.634	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleaire begroting 2021	14.109	0	0	0	0	
Nieuwe mutaties	20.488	21.640	21.640	21.640	21.642	
Stand ontwerpbegroting 2022	967.129	954.172	954.174	954.173	954.276	954.276

Tabel 132 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

Uitgaven	2021	2022	2023	2024	2025	2026
25.01 Brede doeluitkering						
1 Vervoersregio Amsterdam	0	1.152	1.152	1.152	1.152	
2 Loon- en prijsbijstelling 2021	20.488	20.488	20.488	20.488	20.490	
Totaal	20.488	21.640	21.640	21.640	21.642	

Ad 1. Dit betreft de fusie van Weesp en Amsterdam, eerder Haarlemmerlieden. Ten behoeve van een aanpassing in de vervoerregio Amsterdam. Om het veroorzaakte financiële neveneffect te compensen, worden de bijbehorende middelen overgeboekt naar de begroting lenW.

Ad 2. Dit betreft de toedeling van de ontvangen loon- en prijsbijstelling op artikel 99 binnen de begroting Hoofdstuk XII.

Beleidsartikel 26 Bijdrage Investeringsfondsen

Tabel 133 Uitgaven beleidsartikel (bedragen x € 1.000)

26. Bijdrage investeringsfondsen	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	14.366.592	7.488.065	8.730.272	8.008.154	8.065.834	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleatoire begroting 2021	912.034	304.361	- 180.729	- 431.709	- 361.102	
Nieuwe mutaties	- 6.965.722	7.506.855	208.179	199.984	203.095	
Stand ontwerpbegroting 2022	8.312.904	15.299.281	8.757.722	7.776.429	7.907.827	7.999.479

Tabel 134 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

Uitgaven	2021	2022	2023	2024	2025	2026
26.01 Mobiliteitsfonds						
1 Loon- en prijsbijstelling 2021	135.845	109.418	164.840	162.771	138.181	
2 Compensatiepakket Marinierskazerne	- 5.000	0	0	0	0	
3 Studieplafond goederenvervoer spoor	- 2.300	- 3.600	0	0	0	
4 Subsidie elektrisch schip weva	- 4.000	0	0	0	0	
5 Herschikking Arbeidsbeperkten	2.593	0	0	0	0	
6 Verhoging vervolg TSL	- 2.080	- 4.135	0	0	0	
7 Vervanging SAP RWS	4.109	0	0	0	0	
8 Verduurzamen gebouwen	1.275	3.825	0	0	0	
9 Maatwerk KNMI-RWS	- 1.500	0	0	0	0	
10 BCF: implus SPV 2021	- 10.757	0	0	0	0	
11 PF: storting Valburg	- 12.000	0	0	0	0	
12 BZK: bijdrage U-Ned	- 8.121	0	0	0	0	
13 BCF: bijdrage U-Ned	- 1.705	0	0	0	0	
14 Bijdrage categoriemanagement	- 638	- 710	- 1.105	- 1.509	- 1.509	
15 DEF: budget SAR	0	- 5.950	- 11.900	- 11.900	- 11.900	
16 Apparaat SPV	- 1.000	- 1.000	- 1.000	- 1.000	- 1.000	
17 Omvorming Prorail naar ZBO	- 7.130.300	7.336.000	0	0	0	
18 BOA Wegen	- 5.255		0	0	0	
19 Verkeersemisie	- 2.400	- 2.400	- 2.400	- 2.400	- 2.400	
20 Aanvullende budgetten OVS	- 1.700	- 2.100	- 1.600	- 1.200	- 1.200	
21 LNV: Vrijval budget subsidie SRV	0	15.000	0	0	0	
22 Compensatiepakket Zeeland	46.008	0	0	0	0	
23 LNV: Walstroom	0	19.000	0	0	0	
24 Compensatie COVID RWS	7.320					
26.02 Deltafonds						
1 Loon- en prijsbijstelling 2021	23.474	23.264	35.072	33.119	57.615	
2 Compensatie COVID RWS	322					
Diverse	2.088	20.243	26.272	22.103	25.308	
Totaal	- 6.965.722	7.506.855	208.179	199.984	203.095	

Voor een specificatie van de nieuwe mutaties wordt verwezen naar de verdiepingsbijlage van de begroting van het Mobiliteitsfonds (artikel 19) en het Deltafonds (artikel 6).

Niet-beleidsartikel 97 Algemeen Departement

Tabel 135 Uitgaven beleidsartikel (bedragen x € 1.000)

97. Algemeen departement	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2021	56.945	56.131	56.351	56.641	56.675
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppleaire begroting 2021	16.231	- 390	- 184	- 102	- 102
Nieuwe mutaties	252.659	- 10.833	- 11.570	- 11.630	- 11.631
Stand ontwerpbegroting 2022	325.835	44.908	44.597	44.909	44.942
					44.801

Tabel 136 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

Uitgaven	2021	2022	2023	2024	2025	2026
97.01 Algemeen departement						
1 Onderzoeken PBL	1.934	71	71	46	46	
2 Tariefstijging RIVM	0	1.200	1.200	1.200	1.200	
3 Eindejaarsmarge	2.471	0	0	0	0	
4 Maatwerk KNMI-RWS	2.450	0	0	0	0	
5 Overheveling budget ILT art. 97 naar art. 24		- 13.272	- 13.277	- 13.277	- 13.278	
97.03 COVID19						
6 Covid19 Testen reizen	244.000	0	0	0	0	
Diverse	1.729	1.093	436	401	401	
Totaal	252.584	- 10.908	- 11.570	- 11.630	- 11.631	

Ad 1. Dit betreft de bijdragen van ministeries van door PBL uit te voeren onderzoeksopdrachten, voornamelijk ten behoeve van het werkprogramma Circulaire Economie (IenW), de Klimaatadaptatie NAS, IPBES en Vitaal Platte land.

Ad 2. In verband met de voorgenomen verhuizing van het RIVM zullen de ANVS-kosten aan het RIVM structureel stijgen. Enerzijds is voorzien dat RIVM een indicatieve indexatie van 3,8% hanteert voor het gehele opdrachtenpakket/RIVM-programma's. Daarnaast stijgen de kosten van het stralingslaboratorium met iets meer dan € 1 mln. als gevolg van de verhuizing/vernieuwing.

Ad 3. Dit betreft overlopende facturen voornamelijk m.b.t. de exploitatie van het Regeringsvliegtuig, onderzoeken door het ANVS en diverse communicatie-campagnes die a.g.v. Corona vertraging hebben opgelopen.

Ad 4. Naar aanleiding van de vastgestelde offerte wordt er vanuit Rijkswaterstaat budget beschikbaar gesteld voor de verstrekte maatwerkopdracht die het KNMI voor Rijkswaterstaat verricht.

Ad 5. Dit betreft een technische mutatie als gevolg van de omvorming van de ILT van agentschap naar regulier dienstonderdeel vanaf 2022. Dit betreffen de bijdragen die vanuit artikel 97 worden toegevoegd aan artikel 24 voor de niet-kostendekkende tarieven.

Ad 6. Dit bedrag betreft het budget voor de uitvoeringskosten van de vergoeding van Covid19 testen voor uitgaande reizigers voor de periode 1 juli tot en met 30 september 2021.

Tabel 137 Ontvangsten beleidsartikel (bedragen x €1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	1.101	1.101	1.101	1.101	1.101	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppletaire begroting 2021	1.200	0	0	0	0	
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	
Stand ontwerpbegroting 2022	2.301	1.101	1.101	1.101	1.101	1.101

De mutaties zijn lager dan de voorgeschreven norm en hoeven daarom niet te worden toegelicht.

Niet-beleidsartikel 98 Apparaatsuitgaven Kerndepartement

Tabel 138 Uitgaven beleidsartikel (bedragen x € 1000)

98. Apparaatsuitgaven kernde- partement	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	335.315	328.528	321.571	320.710	312.768	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppleatoire begroting 2021	5.436	3.206	1.413	1.458	- 20	
Nieuwe mutaties	35.697	19.571	14.067	7.551	4.395	
Stand ontwerpbegroting 2022	376.448	351.305	337.051	329.719	317.143	317.418

Tabel 139 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)

Uitgaven	2021	2022	2023	2024	2025	2026
98.01 Personele uitgaven						
1 Personele inzet Wegen en Verkeersveiligheid	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	
2 Inhuur PMO Luchtvaart	1.320	1.294	0	0	0	
3 Intensivering juridische ondersteuning	1.023	950	848	0	0	
Diverse overboekingen naar andere						
4 departementen	2036	300	300	300	300	
5 Versterking luchtvaartautoriteit	375	1.125	0	0	0	
6 Inzet luchtruimherziening	1.061	639	0	0	0	
7 Eindejaarsmarge	1.994	0	0	0	0	
8 Extra taken Specifieke uitkeringen	1.450	204	204	0	0	
9 Bodem Ondergrond en Wadden	757	1.134	1.134	1.134	1.134	
10 Unit Innovatie	0	1.500	3.000	3.000	0	
11 Uitbesteding toezicht bouw Pallas - apparaat	600	800	0	0	0	
12 Versterking kennisbasis PBL	0	1.130	1.740	0	0	
13 loonbijstelling	4.659	5.359	4.658	4.648	4.505	
14 Intensivering WOB unit	706	332	332	0	0	
15 Eigenaarsadvisering	0	765	1.020	0	0	
Structurele bijdrage ten behoeve van directie						
16 Algemeen Strat	81	318	532	532	532	
17 Interreg. Verplichte bijdrage secretariaten	543	543	543	0	0	
18 Inzet Projectenpool Mobiliteit	991	0	0	0	0	
19 Diverse inhoud	2.626	1.306	0	0	0	
20 Covid19 Testen reizen	2.500	0	0	0	0	
21 Aanvullende budgetten OVS	1.400	1.200	1.200	1.200	1.200	
22 Startsubsidie POK	1.420	0	0	0	0	
98.02 Materiële uitgaven						
23 Bijdragen lenW brede dossiers	4.568	4.642	4.462	4.462	4.462	
Diverse overboekingen naar andere						
24 departementen	- 10.256	- 10.618	- 10.618	- 10.618	- 10.618	
25 Eindejaarsmarge	7.908	0	0	0	0	
26 Prijsbijstelling	417	440	433	431	418	
27 Cybersecurity	1.494	0	0	0	0	
28 ILT facilitair structureel	912	912	912	912	912	
29 Arbeidsbeperkten RWS	- 2.593	0	0	0	0	
Diverse	6.705	4.296	2.367	550	550	
Totaal	35.697	19.571	14.067	7.551	4.395	

Ad 1. Ten behoeve van een toename van 9 fte voor Wegen en Verkeersveiligheid, als gevolg van onder andere de uitvoering van het strategisch plan verkeersveiligheid, worden deze fte's gefinancierd vanuit het Strategisch

Plan Verkeersveiligheid (Mobiliteitsfonds). Bij dit programma is eerder onvoldoende rekening gehouden met de uitvoeringskosten waardoor nu programmamiddelen worden overgeboekt naar apparaat.

Ad 2. Het programma luchtvaart en de projecten Schiphol, Lelystad en luchtruimherziening worden ondersteund vanuit Het PMO (Program Management Office) dat draagt ertoe bij dat binnen deze drie projecten in samenhang en afstemming hun opgaven op een beheerde wijze worden uitgevoerd binnen de randvoorwaarden van tijd, geld en kwaliteit, met adequaat betrekken van betrokkenen en andere belanghebbenden, alsmede met een effectieve besluitvormingsstrategie.

Ad 3. Door het overgaan van de juridische ondersteuning t.b.v. de omgevingswet naar BZK in 2018 en door slechts een gedeeltelijke terugkeer in 2021 is een tekort ontstaan m.b.t. de levering van de benodigde juridische ondersteuning.

Ad 4. Betreft voornamelijk financiering van de dienstverlening door PBL voor de natuurplanbureaufunctie en het onderzoeksprogramma stikstofductie van LNV.

Ad 5. Voor de versterking van de Luchtvaartautoriteit, uitvoering van regelgeving en vergunningen op het gebied van veiligheid en milieu is er noodzaak voor versterking (uitbreiding), zowel qua expertise als mankracht.

Ad 6. Het programma Luchtruimherziening is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van IenW, Defensie en de luchtverkeersleidingorganisaties. IenW heeft hierbij het voortouw. Het betreft de invulling van functies op het terrein van programmamanagement en –beheersing en de invulling van inhoudelijk specialistische functies.

Ad 7. Dit betreft uitgaven in 2021 als gevolg van vertraging op kaseffecten uit 2020.

Ad 8. Doordat er minder met decentrale uitkeringen en meer met specifieke uitkeringen wordt betaald is extra inzet nodig om deze taken uit te voeren. Daarnaast is er tijdelijk extra inhuur nodig voor wegwerken achterstanden.

Ad 9. Extra inzet op Waterkwaliteit Ondergrond en Marien voor toegenomen werkzaamheden onder andere door PFAS en granuliet problematiek.

Ad 10. Extra inzet voor de Unit Innovatie.

Ad 11. De bouw van een nieuwe nucleaire installatie (Pallas) betekent noodzaak tot uitbreiding toezicht tijdens de bouw en oprichtingsfase.

Ad 12. Door de toename van de politieke en maatschappelijke druk op leefomgevingsonderwerpen is een gerichte investering nodig in de versterking van de kennisbasis van PBL. Dit betreft zowel uitbreiding, verdieping als vernieuwing van de kennisbasis.

Ad 13. Uitgekeerde loonbijstelling.

Ad 14. Door toegenomen vraag is uitbreiding van de speciale WOB-unit noodzakelijk.

Ad 15. Er wordt invulling gegeven aan de lenW prioriteiten rondom aandacht voor de uitvoering en professionalisering van de eigenaarsrol. Hiertoe wordt een directie gecreëerd waarin de eigenaarsadviesering voor de ZBO's en de agentschappen wordt samengebracht.

Ad 16. Inrichting nieuwe stafdirectie Algemeen Strategisch Advies.

Ad 17. Betreft de verplichte bijdrage in het kader van het Interreg-programma 2021-2027. Nederland is als EU-lidstaten verplicht een bijdrage te leveren aan de Europese uitvoerende secretariaten van de programma's. Deze secretariaten ondersteunen de lidstaten, zijn penvoerend voor de toegekende projecten en beheren de subsidiebudgetten.

Ad 18. Dit betreft personele inzet vanuit Projectenpool Mobiliteiten Gebieden ten behoeve van Wegen en Verkeersveiligheid.

Ad 19. Door krappe arbeidsmarkt is inzet middels inhuur noodzakelijk.

Ad 20. Dit bedrag betreft de uitvoeringskosten voor de vergoeding van testen voor uitgaande reizigers voor de periode 1 juli tot en met 30 september 2021.

Ad 21. Door toegenomen werkdruk, mede veroorzaakt door het vele werk wat de totstandkoming en uitvoering van de Beschikbaarheidsvergoeding OV (BVOV), de HRN concessie en ERTMS met zich meebrengt én de uitvoering van de nieuwe HRN concessie, is extra capaciteit noodzakelijk.

Ad 22. Dit betreft de toedeling van het startbudget voor de opvolging van de maatregelen uit de kabinet/reactie op het rapport 'ongekend onrecht' van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) aan de verschillende lenW-onderdelen.

Ad 23. Bijdragen aan de rijksbrede dossiers Generieke Digitale Infrastructuur (GDI), Webarchivering, Platform Open Overheidsinformatie (PLOOI), HRM inkoopdomein, Transitie digi-inkoop en Bureau ICT Toetsing (BIT).

Ad 24. Dit betreft met name de overdracht van de budgetten aan BZK voor centraal opdrachtgeverschap FMHaaglanden m.b.t. de Basisdienstverlening Haagse panden.

Ad 25. Dit betreft uitgaven als gevolg van vertraging op kaseffecten uit 2020.

Ad 26. Uitgekeerde Prijsbijstelling.

Ad 27. Cybersecurity is een speerpunt van lenW. Er is aanvullend budget voor nodig voor andere Awareness Programma (bewustzijn creëren bij gebruikers), Programma Informatie en Inventarisatie (Incidenten en data lekken voorkomen en risico's in kaart brengen), Tooling Programma (de juiste tools inzetten zoals AVG Scan software of een data leak prevention tool), kennis.

Ad 28. Dit betreft de bijdrage van de ILT aan het structureel overgehevelde budget aan BZK FMHaaglanden voor de Basisdienstverlening Haagse panden (zie ad. 21).

Ad 29. Dit betreft de bijdrage van het gereserveerde centrale budget aan RWS voor de inzet van arbeidsbeperkten.

Tabel 140 Ontvangsten beleidsartikel (bedragen x €1.000)

98. Apparaatsuitgaven kernde- partement	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	8.297	7.778	5.430	5.430	5.430	
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2021	1.390	0	0	0	0	
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	
Stand ontwerpbegroting 2022	9.687	7.778	5.430	5.430	5.430	5.430

De mutaties zijn lager dan de voorgeschreven norm en hoeven daarom niet te worden toegelicht.

Niet-beleidsartikel 99 Nog Onverdeeld

Tabel 141 Uitgaven beleidsartikel (bedragen x € 1.000)						
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand ontwerpbegroting 2021	0	0	0	0	0	0
Mutatie Nota van Wijziging 2021	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2021	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppleaire begroting 2021	251.330	231.294	261.608	251.691	251.092	
Nieuwe mutaties	– 251.330	– 226.655	– 255.458	– 243.348	– 242.221	
Stand ontwerpbegroting 2022	0	4.639	6.150	8.343	8.871	9.304

Tabel 142 Specificatie nieuwe mutaties (bedragen x € 1.000)						
Uitgaven	2021	2022	2023	2024	2025	2026
99.01 Nog onverdeeld						
1 Loon- en prijsbijstelling 2021	– 224.401	– 226.655	– 255.458	– 243.348	– 242.221	
2 Eindejaarsmarge (inclusief HGIS)	– 25.129	0	0	0	0	
3 Toedeling startbudget opvolging POK	– 1.800	0	0	0	0	
Totaal	– 251.330	– 226.655	– 255.458	– 243.348	– 242.221	

Ad 1. Dit betreft de toedeling van de loon- en prijsbijstelling 2021 aan het Mobiliteitsfonds en het Deltafonds en aan de verschillende artikelen op dit begrotingshoofdstuk (HXII).

Ad 2. Dit betreft de toedeling van de eindejaarsmarge (EJM; inclusief HGIS) aan de diverse artikelen op dit begrotingshoofdstuk. De EJM was bij de 1e suppleaire begroting 2021 op artikel 99 geperceerd in afwachting van nadere besluitvorming.

Ad 3. Dit betreft de toedeling van het startbudget voor de opvolging van de maatregelen uit de kabinet/reactie op het rapport ‘ongekend onrecht’ van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) aan de verschillende lenW-onderdelen.

Bijlage 3: Moties en toeleggingen

Tabel 143 Door de Staten-Generaal aanvaarde moties

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
34550-A-38 verzoekt de regering, eventuele aanbestedingsmeevallers bij de aanleg van deze projecten in mindering te brengen op de tolopgave	Parlementair agenda punt [28-11-2016] - MIRT	Uitgaande brief [20-05-2021] - Verzamelbrief Verkeersveiligheid en Wegen Commissiedebat 1 juni 2021
29984, nr. 757 spreekt uit dat de omvorming van ProRail tot Parlementair agenda punt zbo niet moet leiden tot prijsverhoging voor gebruik van het spoor door vervoerders en reizigers,	Parlementair agenda punt [06-03-2018] - Spoorordening	Uitgaande brief [26-10-2020] – 35 396 Publiekrechtelijke omvorming ProRail Aanbieding Nota naar aanleiding van het Verslag
29984, nr. 781 verzoekt de regering op, basis van deze onderzoeken samen met ProRail een afwegingskader op te stellen om te beoordelen of een locatie geschikt is voor gedifferentieerd rijden, en om het komende jaar een praktijkproef te doen op ieder geval één locatie om de effecten in beeld te brengen; verzoekt de regering tevens, bij uitwerking van stimuleren goederen-vervoer ook parallel te werken aan een robuust basisnet en onderzoek naar maatregelen om extra hinder te verminderen,	Parlementair agenda punt [14-06-2018] - Spoor	Uitgaande brief [17-11-2020] - Stand van zaken beleidsintensivering spoortrillingen
30175, nr. 300 verzoekt de regering om een internationale schone luchtsamenwerking op te zetten met omringende landen,	Parlementair agenda punt [05-07-2018] - Luchtkwaliteit	Uitgaande brief [26-03-2021] - Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord en reactie op enkele moties en toeleggingen op het terrein van luchtkwaliteit
35000-A-10 verzoekt de regering om met ProRail en de betrokken regionale overheden in kaart te brengen welke investeringen mogelijk zijn om de dienstregeling op de trajecten Helmond-Eindhoven en de IJssellijn (Zwolle-Arnhem) te verbeteren; verzoekt de regering voorts, de Kamer hierover dit najaar te informeren zodat bij het notaoverleg MIRT vervolgstappen kunnen worden bepaald,	Parlementair agenda punt [25-09-2018] - MIRT	Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toeleggingen
32852, nr. 67 verzoekt de regering om, te onderzoeken hoeveel bruikbare goederen/producten in Nederland worden vernietigd, om welke bedrijven en sectoren het gaat, en de Kamer tevens te informeren over de mogelijk, nr. heden om maatregelen te nemen,	Parlementair agenda punt [25-09-2018] - Circulaire Economie	Uitgaande brief [25-09-2020] - Aanbieding Uitvoeringsprogramma Circulaire economie 2020 – 2023
34914, nr. 15 verzoekt de regering om, in samenspraak met de medeoverheden en kennisinstellingen verschillende opties te onderzoeken waarmee gedurende de looptijd van een concessie gestuurd kan worden op het continu verbeteren van de kwaliteit van de prestaties en dat te borgen in de vast te stellen concessies,	Parlementair agenda punt [03-10-2018] - Wijziging van de Spoorwegwet in verband met de implementatie van de EU-richtlijn betreffende de interoperabiliteit van het spoorwegsysteem in de Europese Unie	Uitgaande brief [11-06-2020] - Midterm reviews van de concessies van NS en ProRail en de internationale benchmark NS en ProRail
34675, nr. 33 verzoekt de regering, er bij bevoegde gezagen er op aan te dringen om het aantal incidenten van illegale stort van asbest goed te monitoren en de Kamer regelmatig over het landelijk beeld daarvan te informeren; verzoekt de regering, bij de Programmatische Aanpak Asbestdakensa-nering in te zetten op de effectieve bestrijding door de bevoegde gezagen van het illegaal storten van asbest, daarbij de relevante partijen zoals natuurbeheerders te laten betrekken en het Landelijk Asbestvolgsysteem te benutten.	Parlementair agenda punt [10-10-2018] - Wetsvoorstel verwijdering asbest en asbesthoudende producten	Uitgaande brief [16-12-2020] - Voortgangsbrief asbest
35000-XII-46 verzoekt de regering, zich in te spannen voor het organiseren van een buitengewone zitting in Nederland van de Internationale Burgerluchtvaart-organisatie over accijns op kerosine en daartoe steun te vergaren onder niet lenW minder dan een vijfde van het totale aantal bij het Verdrag van Chicago aangesloten staten,	Parlementair agenda punt [08-11-2018] - Tweede termijn begrotingsbehandeling	Uitgaande brief [09-12-2020] - Brief over diverse onderwerpen met betrekking tot luchthavens
35000-XII-51 verzoekt de regering, ProRail en NS aan te spreken op de afspraken uit de green deal, met als inzet te bevorderen dat het aantal stations waar afvalscheiding plaatsvindt de komende jaren wordt verhoogd naar ten minste alle IC-stations, en te zorgen dat op deze stations meerdere soorten afval worden gescheiden, waaronder in elk geval plastics,	Parlementair agenda punt [08-11-2018] - Tweede termijn begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [26-03-2021] - Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord en reactie op enkele moties en toeleggingen op het terrein van luchtkwaliteit
35000-A-31 verzoekt de regering om, het opwaarderen van de N35 tot een 2x2-baans 100 km/u-weg als prioriteit aan te merken,	Parlementair agenda punt [29-11-2018] - MIRT	Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toeleggingen

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
35000-A-40 verzoekt de regering voorts, om in overleg met Parlementair agenda punt betrokkenen te zoeken naar mogelijkheden tot realisatie van [29-11-2018] - MIRT de beoogde spoorse maatregelen in en om het emplacement van Venlo,	Parlementair agenda punt [29-11-2018] - MIRT	Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toezeggingen
35000-A-44 verzoekt de Minister, om samen met de provincie de financiële consequenties in beeld te brengen en deze voor te leggen aan de Kamer; verzoekt de regering, bovendien voor de Voorjaarsnota 2019 in beeld te brengen binnen welke termijn een MIRT-verkenning kan worden gestart,	Parlementair agenda punt [29-11-2018] - MIRT	Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toezeggingen
29984, nr. 801 verzoekt de regering tevens, als onderdeel van de financiële paragraaf in kaart te brengen wat de gevolgen zijn voor lopende of toegekende spoorprojecten en de kostenstijging voor decentrale overheden, indien zij na 2021 opdrachtgever zijn voor ProRail,	Parlementair agenda punt [13-12-2018] - Spoorordering omvorming ProRail Toelichting financiële gevolgen	Uitgaande brief [11-12-2020] – 35 396 Publiekrechtelijke
31936, nr. 536 verzoekt de regering, te onderzoeken hoe in het nieuwe EASA-systeem op basis van risico's controles kunnen worden uitgevoerd bij niet, nr. Nederlandse luchtvaartmaatschappijen die een AOC hebben van een lidstaat die is aangesloten bij EASA, zodat deze vaker gecontroleerd kunnen worden als daar aanleiding voor is,	Parlementair agenda punt [18-12-2018] - Luchtvaart	Uitgaande brief [05-10-2020] - Moties ILT taken luchtvaart en toezegging stikstof
31936, nr. 565 spreekt uit geen autonome groei en geen vracht op Lelystad Airport toe te staan	Parlementair agenda punt [18-12-2018] - herziening van het Nederlandse luchtruim	Uitgaande brief [16-02-2021] - Lelystad Airport
31409, nr. 215 verzoekt de regering, zich maximaal in te spannen het verbod op varend ontgassen door andere landen zo snel mogelijk te laten ratificeren en de Kamer hierover te informeren	Parlementair agenda punt [20-12-2018] - Maritiem	Uitgaande brief [30-04-2020] - Kamerbrief varend ontgassen naar aanleiding van het AO Maritiem
31409, nr. 213 verzoekt de regering, voorstellen te doen om te komen tot een helder protocol binnen het kader «de reddingsmaatschappij redt, de bergers slepen en bergen en daarbij in ieder geval in te gaan op een duidelijke triage	Parlementair agenda punt [20-12-2018] - Maritiem	Uitgaande brief [26-11-2020] - Verzamelbrief AO Maritiem 3 december 2020
29984, nr. 819 verzoekt de regering, bij het onderzoek naar het traject Amsterdam, nr. Berlijn de verschillende routevarianten op een volwaardige manier te onderzoeken voor de korte, middellange en lange termijn en uitgaande van een optimale combinatie van snelheid en de hoeveelheid stops op dit traject, en de Kamer daarover te informeren,	Parlementair agenda punt [21-02-2019] - Internationaal spoor	Uitgaande brief [29-01-2021] - Ontwikkelagenda Toekomstbeeld OV: Nu instappen naar 2040...
29984, nr. 824 Verzoekt de regering om met alle hiervoor relevante partijen in overleg te treden met als inzet met hen afspraken te maken over het uitfaseren van de lijnvluchten tussen Amsterdam en Brussel;	Parlementair agenda punt [21-02-2019] - Internationaal spoor	Uitgaande brief [20-11-2020] - Duurzaam internationaal reizen per spoor en vliegtuig
2984, nr. 834 verzoekt de regering, dit te verduidelijken en te borgen in het Toekomstbeeld OV 2040, en de Kamer in de aangekondigde verdiepingsslag over de resultaten te informeren	Parlementair agenda punt [18-04-2019] - Spoor	Uitgaande brief [29-01-2021] - Ontwikkelagenda Toekomstbeeld OV: Nu instappen naar 2040...
29984, nr. 835 verzoekt de regering om als uitwerking van de contouren Toekomstbeeld OV, parallel aan het onderzoek naar het verbeteren van de spoorverbinding met Berlijn, in samenwerking met de regio en relevante partners in Duitsland de alternatieven te onderzoeken voor deze rechtstreekse intercity inclusief de daarbij noodzakelijke infrastructurele maatregelen,	Parlementair agenda punt [18-04-2019] - Spoor	Uitgaande brief [29-01-2021] - Ontwikkelagenda Toekomstbeeld OV: Nu instappen naar 2040...
29984, nr. 842 verzoekt de regering, samen met de decentrale overheden, verder in beeld te brengen welke locaties in Nederland op basis van de vervoersvraagkansrijk zijn voor een kwaliteitssprong in het ovaanbod, bijvoorbeeld alshet gaat om frequentie en reistijd, om zo meer mensen een aantrekkelijk alternatief te bieden voor de auto,	Parlementair agenda punt [18-04-2019] - Spoor	Uitgaande brief [29-01-2021] - Ontwikkelagenda Toekomstbeeld OV: Nu instappen naar 2040...
30821, nr. 75: verzoekt de regering, om de effecten op andere vitale sectoren van een cyberaanval op waterwerken in 2019 in beeld te brengen en daarbij voorstellen te doen om geëigende maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen dan wel te mitigeren,	Parlementair agenda punt [29-05-2019] - Rapport van de Algemene Rekenkamer over cybersecurity van vitale waterwerken	Uitgaande brief [15-06-2020] - Brief voor het Algemeen Overleg Water van 22 juni 2020

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
30821, nr. 76 verzoekt de regering, de uitvoering van de onderschreven aanbevelingen voor de zomer van 2020 te evalueren en de resultaten aan de Kamer te melden,	Parlementair agenda punt [29-05-2019] - Rapport van de Algemene Rekenkamer over cybersecurity van vitale waterwerken	Uitgaande brief [15-06-2020] - Brief voor het Algemeen Overleg Water van 22 juni 2020
30821, nr. 78 verzoekt de regering concreet aan te geven welke acties zij onderneemt om de doelen die eind 2017 al behaald hadden moeten zijn, alsnog te behalen, indien dit nodig blijkt de benodigde middelen hiervoor vrij te maken en de Kamer zo spoedig mogelijk te informeren,	Parlementair agenda punt [29-05-2019] - Rapport van de Algemene Rekenkamer over cybersecurity van vitale waterwerken	Uitgaande brief [15-06-2020] - Brief voor het Algemeen Overleg Water van 22 juni 2020
30821, nr. 79 verzoekt de regering, het doen van een volwaardige pentest op de industriële automatiseringssystemen van de vitale waterwerken een integraal onderdeel te laten uitmaken van de cybersecuritymaatregelen bij alle vitale waterwerken,	Parlementair agenda punt [29-05-2019] - Rapport van de Algemene Rekenkamer over cybersecurity van vitale waterwerken	Uitgaande brief [15-06-2020] - Brief voor het Algemeen Overleg Water van 22 juni 2020
35000-A-100 verzoekt de regering, om de mogelijkheid tot omgekeerd aanbesteden waar mogelijk mee te nemen bij openbare aanbestedingen,	Parlementair agenda punt [13-06-2019] - Onderhoud Wegen en bruggen	Uitgaande brief [31-03-2021] - Transitie 'Op weg naar een Vitale Infrasector' voortgang 2020
3500-A-115: Verzoekt de regering Zo snel mogelijk uitvoering te geven aan de motie die de N35 tot prioriteit stelde en met de provincie Overijssel tot een sluitende financiering te komen	Parlementair agenda punt [19-06-2019] - MIRT	Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toezeggingen
35140, nr. 11 verzoekt de regering, de afstemming tussen beide trajecten te verzekeren en in de nieuwe Beleidsnota Drinkwater de samenhang te verankeren,	Parlementair agenda punt [01-07-2019] - Initiatiefnota's Droe voeten en Veen red je niet alleen van de Leden Bromet en De Groot	Uitgaande brief [23-04-2021] - Beleidsnota Drinkwater 2021-2026
35140, nr. 12 verzoekt de regering een heffing uit te sluiten als instrument om de drinkwatervraag te beïnvloeden,	Parlementair agenda punt [01-07-2019] - Initiatiefnota's Droe voeten en Veen red je niet alleen van de Leden Bromet en De Groot	Uitgaande brief [23-04-2021] - Beleidsnota Drinkwater 2021-2026
30872, nr. 237 verzoekt de regering, op basis van gegevens uit het lopende onderzoek (de telling) de hoeveelheid plastic in het milieu als gevolg van blik in het zwerfafval in kaart te brengen en de Kamer daarover te informeren,	Parlementair agenda punt [03-07-2019] - Ontwerpbesluit maatregelen kleine kunststof drankflessen	Uitgaande brief [09-10-2020] - Maatregelen metalen drankverpakkingen
27428, nr. 361 verzoekt de regering, zo veel mogelijk haast te maken met alle mogelijke verbeteringen van het beleid en hiervoor waar nodig met spoed extra capaciteit vrij te maken binnen het RIVM,	Parlementair agenda punt [03-07-2019] - Biotechnologie en kwekersrecht	Uitgaande brief [01-07-2020] - Voortgang verbetering vergunningverlening medische toepassingen biotechnologie en voorstel Europese Commissie spoedverordening COVID-19
31409, nr. 244 verzoekt de regering, om samen met andere vaarwegbeheerders spoedig en doortastend geschikte kegelingplaatsen feitelijk te realiseren en de Kamer daarover te informeren,	Parlementair agenda punt [03-07-2019] - Maritiem	Uitgaande brief [26-11-2020] - Verzamelbrief AO Maritiem 3 december 2020
31936, nr. 668 verzoekt de regering, om de mogelijkheid om meer rustmomenten te creëren in de vroege ochtend in het weekend te onderzoeken en de Kamer hierover bij de uitwerking van de nieuwe systematiek te informeren	Parlementair agenda punt [26-09-2019] - Luchtvaart	Uitgaande brief [20-11-2020] - Definitieve Luchtvaartnota
31936, nr. 673 verzoekt de regering, met meer concrete maatregelen te komen die tot een aantoonbare vermindering zullen leiden van de in Nederland veroorzaakte overlast door Luchthaven Luik-Bierset,	Parlementair agenda punt [26-09-2019] - Luchtvaart	Uitgaande brief [09-12-2020] - Brief over diverse zaken met betrekking tot duurzaamheid en luchtvaart
35300-XII-36 verzoekt de regering, om de introductie van deze emissiecomponent in havengelden op de Nederlandse luchthavens overeenkomstig met Heathrow, Frankfurt en Zürich in het NLR-onderzoek naar «milieuscores» mee te nemen, en de Kamer de mogelijkheden terug te rapporteren,	Parlementair agenda punt [16-10-2019] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [03-07-2020] - Tussenrapportage NLR-onderzoek milieuscores
35300-XII-56 verzoekt de regering om, in navolging van de proeftuin aardgasvrijwijken, te verkennen of een proeftuin circulaire wijken en dorpen kan worden gestart,	Parlementair agenda punt [16-10-2019] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [25-09-2020] - Aanbieding Uitvoeringsprogramma Circulaire economie 2020 – 2023
29398, nr. 761 verzoekt de regering, bij het introduceren van nieuwe voertuigen verkeersveiligheid boven innovatie te stellen,	Parlementair agenda punt [30-10-2019] - Stint	Uitgaande brief [16-07-2020] - Uitgebreide beleidsreactie op OvV rapport Veilig toelaten tot de weg - Lessen naar aanleiding van het ongeval met een Stint

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
29398, nr. 764 verzoekt het ministerie, in overleg te treden met relevante partijen zoals politie en andere hulpverleners en verzekeraars om ongevallencijfers van licht gemotoriseerde voertuigen beter inzichtelijk te maken,	Parlementair agenda punt [30-10-2019] - Stint	Uitgaande brief [16-07-2020] - Uitgebreide beleidsreactie op OvV rapport Veilig toelaten tot de weg - Lessen naar aanleiding van het ongeval met een Stint
35300XII-63 verzoekt de regering, te onderzoeken of het effectief is om ook voor biomassa-installaties met een vermogen van minder dan 15 MW een milieuvergunning opnieuw verplicht te stellen, en de Tweede Kamer hierover in de zomer van 2020 te informeren	Begroting Economische Zaken en Klimaat 2020	Uitgaande brief [16-10-2020] - Duurzaamheidskader biogrondstoffen
35300-A-15 verzoekt de regering, zo spoedig mogelijk met de regio de knoop door te hakken over de aanpak van de problemen op de N35,	Parlementair agenda punt [25-11-2019] - MIRT	Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toezeggingen
35300-A-34 verzoekt de regering, het aanbod van de provincie Overijssel zeer serieus te nemen en in het aparte bestuurlijk overleg een gezamenlijk einddoel af te spreken voor de verdere MIRT-planning van de N35 en aan te geven onder welke condities (tijd, geld, oplossingsrichtingen) de N35 op de MIRT-agenda kan komen,	Parlementair agenda punt [25-11-2019] - MIRT	Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toezeggingen
35300-A-35, verzoekt de regering in het haalbaarheidsonderzoek naar een betere bereikbaarheid van het Noorden via de Lelylijn de oplossing van een spoorlijn mee te nemen, indien de betrokken provincies bereid zijn dit via cofinanciering te ondersteunen,	Parlementair agenda punt [25-11-2019] - MIRT	Uitgaande brief [01-07-2020] - Potentieonderzoek verbeterde OV-verbinding Noord-Nederland - Randstad
35300-A-64, verzoekt de regering, kennis te nemen van The Global Pledge and Petition for Safe and Accessible Urban Environment for All en deze onder de aandacht te brengen van lokale overheden,	Parlementair agenda punt [25-11-2019] - MIRT	Uitgaande brief [25-05-2020] - Voortgang uitvoering Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030
35300-A-41 verzoekt de regering, om als onderdeel van de adaptieve strategie het project spoor Terneuzen-Gent op basis van de reeds uitgevoerde MKBA verder te onderzoeken, inclusief de mogelijkheden voor gezamenlijke financiering en het afstemmen van de procedures in België en Nederland met het oog op het opnemen van dit project in het MIRT 2020, en de Kamer over de voortgang hiervan te informeren,	Parlementair agenda punt [25-11-2019] - MIRT	Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toezeggingen
35300-A-50, verzoekt de regering, in gesprek te gaan met Veilig Verkeer Nederland en met de aanbieders van routeplanners en navigatiesystemen en te komen tot vastgelegde afspraken dat zij bij het adviseren van de route de wegen rond scholen mijden en kiezen voor een veiligere weg, en de Kamer hierover in het voorjaar 2020 te informeren,	Parlementair agenda punt [25-11-2019] - MIRT	Uitgaande brief [20-05-2021] - Verzamelbrief Verkeersveiligheid en Wegen Commissiedebat 1 juni 2021
35300-A-51 verzoekt de regering, samen met de betrokken provincies een haalbaarheidsonderzoek te doen naar het realiseren van de Nedersaksenlijn, hierin de aansluiting voor goederen- en personenvervoer op de Bentheimer Eisenbahn mee te nemen, en de Kamer hierover in het najaar van 2020 te informeren,	Parlementair agenda punt [25-11-2019] - MIRT	Uitgaande brief [29-01-2021] - Ontwikkelagenda Toekomstbeeld OV: Nu instappen naar 2040...
35300-A-59 lid Dijkstra verzoekt de Minister, een inventarisatie te doen naar de benodigde budgetten voor:- een inhaalslag voor het achterstallige onderhoud aan infra;- regulier en uitgesteld beheer en onderhoud;- een oplossing voor de bestaande knelpunten uit de meest recente NMCA;- geplande investeringen die volgen uit het regeerakkoord; - nieuwe en toekomstige wensen in fysieke infra die het verdienvermogen van Nederland kunnen vergroten, en deze punten aan de Kamer te zenden	Parlementair agenda punt [25-11-2019] - MIRT	Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toezeggingen
29684, nr. 193 lid Kröger verzoekt de regering, om lessen te trekken uit de ramp met de MSC Zoe en deze te borgen in het incidentbestrijdingsplan om bij een toekomstige ramp met plastic milieuschade te minimaliseren	Parlementair agenda punt [11-12-2019] - Wadden	Uitgaande brief [04-11-2020] - Brief voor het Wetgevingsoverleg Water van 11 november 2020
29684, nr. 198 lid De Vries verzoekt de regering, de bereikbaarheid van de Waddeneilanden en Wadden havens in beleidsstukken aan te merken als van maatschappelijk en economisch belang	Parlementair agenda punt [11-12-2019] - Wadden	Uitgaande brief [09-07-2020] - Ontwerp-Agenda voor het Waddengebied 2050
21501-33-791 verzoekt de regering, in Europees verband te pleiten voor een gelijkstelling van passagiersrechten van internationale treinreizigers aan de rechten van	Parlementair agenda punt [11-12-2019] - Transportraad	Uitgaande brief [11-05-2021] - Verzamelbrief verschillende dossiers (openbaar) personenvervoer

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
vliegtuigpassagiers, zodat ook bij vertraging of een gemiste internationale aansluiting compensatie door spoorvervoerders kan gaan plaatsvinden		
31409, nr. 260 verzoekt de regering, om te verkennen welke maatregelen er zijn om de stikstofdepositie door zeescheepvaart te verminderen en om daarbij in ieder geval in te gaan op verandering van vaarsnelheid en verandering van routering van schepen	Parlementair agenda punt [11-12-2019] - Maritiem	Uitgaande brief [26-11-2020] - Verzamelbrief AO Maritiem 3 december 2020
34864, nr. 25 verzoekt de regering, te waarborgen dat integrale visies van overheden op het grondwaterbeheer onder regie van provincies tot stand komen	Parlementair agenda punt [12-12-2019] - ontwerp-Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet	Uitgaande brief [04-11-2020] - Brief voor het Wetgevingsoverleg Water van 11 november 2020
32852, nr. 99 lid Van Eijs verzoekt de regering, om voor alle vloertypen, met voorrang aan tapijten, een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid te verkennen	Parlementair agenda punt [12-12-2019] - Circulaire economie	Uitgaande brief [25-09-2020] - Aanbieding Uitvoeringsprogramma Circulaire economie 2020 – 2023
32852, nr. 100 lid Van Eijs verzoekt de regering, te onderzoeken of bijvoorbeeld Het Versnellingshuis als een centraal	Parlementair agenda punt [12-12-2019] - Circulaire economie	Uitgaande brief [01-07-2020] - Stand van zaken acties naar aanleiding van Taskforce Herijking Afvalstoffen
28089, nr. 155 lid Kröger verzoekt de regering, om in kaart te brengen welke stappen er gezet kunnen worden om het gebruik, de productie en de verwerking van pfas terug te dringen, en voor de zomer met een overzicht van mogelijke maatregelen te komen die vervuiling door pfas in alle stappen van de keten kunnen terugdringen of voorkomen	Parlementair agenda punt [12-12-2019] - Rapporten ILT en RIVM over GenX/ Tijdelijke handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie	Uitgaande brief [18-01-2021] - PFAS: advies over EFSA opinie en reactie op moties
28089, nr. 160 lid Von Martels verzoekt de regering, om het RIVM en Deltares advies te vragen over een norm voor grond in niet vrij liggende diepe plassen en dit tevens met diverse betrokkenen te bespreken en de kamer hierover voor 1 april 2020 te informeren	Parlementair agenda punt [12-12-2019] - Rapporten ILT en RIVM over GenX/ Tijdelijke handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie	Uitgaande brief [01-07-2020] - Aanpassingen beleid PFAS
35266, nr. 15 verzoekt de regering, in gesprek te treden met de lucht, nr. en treinsector over het versterken van de trein als aantrekkelijk alternatief en het verminderen van het aantal vluchten naar Düsseldorf en Londen	Parlementair agenda punt [16-12-2019] - Initiatiefnota van het lid Kröger: Luchtvaart op de rails	Uitgaande brief [20-11-2020] - Duurzaam internationaal reizen per spoor en vliegtuig
22343, nr. 290 verzoekt de regering, jaarlijks aan de Kamer specifiek te rapporteren hoe de toezichthoude taken van de ILT op het gebied van luchtvaart worden vormgegeven en welke capaciteit hiervoor noodzakelijk is	Parlementair agenda punt [22-01-2020] - Toezicht en handhaving	Uitgaande brief [05-10-2020] - Moties ILT taken luchtvaart en toezegging stikstof
22343, nr. 291 verzoekt de regering, voor één of meerdere opdrachten, waaronder het toezicht op nieuwe, lichte (elektrische) voertuigen, verschillende inspectie-diensten binnen één team onder te brengen en samen te laten werken, en de resultaten en verbeterpunten van deze samenwerking met de Kamer te delen	Parlementair agenda punt [22-01-2020] - Toezicht en handhaving	Uitgaande brief [01-10-2020] - Verzamelbrief AO verkeersveiligheid 8 oktober 2020.
35188, nr. 9 verzoekt de regering, om samen met de VNG, politie, CROW en de SWOV te bekijken welke lokale maatregelen, zoals verlaging van de maximumsnelheid binnen de bebouwde kom, genomen kunnen worden om de kansen die deze wet biedt, optimaal in te zetten voor een vergroting van de verkeersveiligheid; verzoekt de regering tevens, om de effecten van de wetswijziging op de verkeersveiligheid te rapporteren aan de Kamer	Parlementair agenda punt [22-01-2020] - Wijziging Wegenerkeerswet registratie- en kentekenplicht motorrijtuigen met beperkte snelheid (35 188)	Uitgaande brief [20-05-2021] - Verzamelbrief Verkeersveiligheid en Wegen Commissiedebat 1 juni 2021
35188, nr. 13 verzoekt de regering, om bij de voorliggende wet en onderliggende regelgeving geen nationale kop te creëren op de apk-eisen, zich er in Europees verband voor te blijven inzetten dat er vanuit de apk-plicht geen extra regels hieromtrent voortvloeien, en indien er voorrnemens zijn om via andere regelgeving met extra eisen te komen rond de apk-eisen voor deze voertuigen, de Kamer hier tijdig voor de besluitvorming expliciet op te wijzen; verzoekt de regering tevens, te monitoren wat de effecten van de huidige vormgeving van de apk-keuring voor snelle landbouw- of bosbouw-trekkers zijn op de kosten en de uitvoerbaarheid voor de agrarische sector, en de Kamer hierover binnen drie jaar te informeren	Parlementair agenda punt [22-01-2020] - Wijziging Wegenerkeerswet registratie- en kentekenplicht motorrijtuigen met beperkte snelheid (35 188)	Uitgaande brief [20-05-2021] - Verzamelbrief Verkeersveiligheid en Wegen Commissiedebat 1 juni 2021
35188, nr. 14 verzoekt de regering, om de SWOV een nieuwe meting uit te laten voeren naar de verkeersveiligheid op de Nederlandse wegen; verzoekt de regering tevens, om	Parlementair agenda punt [22-01-2020] - Wijziging Wegenerkeerswet	Uitgaande brief [20-05-2021] - Verzamelbrief Verkeersveiligheid en Wegen Commissiedebat 1 juni 2021

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
jaarlijks de verkeersveiligheidscijfers temonitoren en daarbij de effecten van de snelheidsverhoging voor landbouwvoertuigen op de verkeersveiligheid voor andere weggebruikerste evalueren	registratie- en kentekenplicht motorrijtuigen met beperkte snelheid (35 188)	
24804, nr. 106 verzoekt de regering, in overleg te gaan met luchtvaartmaatschappijen om te komen tot meer transparantie bij hun afweging om af te wijken van een CZIB conflictgebieden van EASA en daarbij explicet te betrekken hoe luchtvaartmaatschappijen dit publiek kunnen verantwoorden, en de Kamer hierover in het tweede kwartaal van 2020 te rapporteren,	Parlementair agenda punt [04-02-2020] - Vliegen boven AO Vliegen boven conflictgebieden	Uitgaande brief [01-07-2020] - Stand van zaken opvolging
24804, nr. 110 verzoekt de regering, zich tot het uiterste in te spannen dat in 2020 in ieder geval alle Nederlandse luchtvaartmaatschappijen volledig gaan voldoen aan aanbeveling 11 van het OVV-rapport, en de Kamer voor de zomer een stand van zaken te geven,	Parlementair agenda punt [04-02-2020] - Vliegen boven AO Vliegen boven conflictgebieden	Uitgaande brief [01-07-2020] - Stand van zaken opvolging
30175, nr. 348 verzoekt de regering, ook duidelijk te maken hoe sportclubs aan de zorgplicht en artikel 13 Wbb moeten voldoen, zoals kunstgrasvelden met kurk, TPE, EPDM, kokosvezels en olijfpitgranulaat	Parlementair agenda punt [10-03-2020] - Leefomgeving	Uitgaande brief [25-01-2021] - Verduurzaming van kunstgrasvelden
30175, nr. 349 verzoekt de regering, met verzekeraars om tafel te gaan om te kijken of verzekeraars bereid zijn deel te nemen aan de samenwerkingsverklaring en de verzekeraarbaarheid deel te laten zijn van de verwijderingsaanpak om zo wel dekking te willen bieden tot en met 2028 in plaats van 2025	Parlementair agenda punt [10-03-2020] - Leefomgeving	Uitgaande brief [16-12-2020] - Voortgangsbrief asbest
30175, nr. 350 verzoekt de regering, bij iedere wijziging in wet- en regelgeving van het Schone Lucht Akkoord een impactassessment te laten uitvoeren	Parlementair agenda punt [10-03-2020] - Leefomgeving	Uitgaande brief [26-03-2021] - Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord en reactie op enkele moties en toezeggingen op het terrein van luchtkwaliteit
35334, nr. 54 verzoekt de regering, om binnen het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie aandacht te besteden aan een bronaanpak voor het tegengaan van pfas-gebruik	Parlementair agenda punt [10-03-2020] - PFAS	Uitgaande brief [25-09-2020] - Aanbieding Uitvoeringsprogramma Circulaire economie 2020 – 2023
35334, nr. 74 verzoekt de regering, zo spoedig mogelijk meer ruimte voor verantwoorde toepassingen van grond in niet-vrijliggende diepe plassen en van grond en bagger in vrijliggende diepe plassen mogelijk te maken, zodat de sector de werkzaamheden op korte termijn kan hervatten en de financiële schade hiermee kan beperken	Parlementair agenda punt [10-03-2020] - PFAS	Uitgaande brief [01-07-2020] - Aanpassingen beleid PFAS
35267, nr. 15 verzoekt de regering, toe te werken naar een uniforme afvalstroomindi-catie op producten zodat duidelijk is tot welke afvalstroom het product behoort en in welke afvalbak het product weggegooid hoort te worden en verzoekt de regering, om bij de gesprekken over de uitwerking van de Green Deal zich in te zetten voor de verplichting dat producten voortaan een afvalstroomindicatie moeten hebben	Parlementair agenda punt [10-03-2020] - Implementatielaw wijziging	Uitgaande brief [02-07-2020] - Beleidsmaatregelen voor een circulaire verpakkingsketen
35267, nr. 11 verzoekt de regering, om met enige regelmaat (bijvoorbeeld twee keer per jaar) de Kamer middels een brief en een lijst nieuwe stoffen te informeren en desgewenst de mogelijkheid te geven hierover vragen te stellen	Parlementair agenda punt [10-03-2020] - Implementatielaw wijziging EU-kaderrichtlijn afvalstoffen	Uitgaande brief [01-03-2021] - Opvolging verkenningen Taskforce Herijking Afvalstoffen
30015, nr. 75 verzoekt de regering, nog voor 15 juni te komen tot een tussentijdse rapportage met betrekking tot de pilots aangaande pfas-houdende bagger en de toepassing daarvan in diepe plassen; en verzoekt de regering aan de hand van de resultaten van deze pilots waar mogelijk al eerder perspectief te bieden aan ondernemers door de toegestane hoeveelheid/aandeel in het tijdelijk handelingskader waar mogelijk al op te hogen	Parlementair agenda punt [12-05-2020] - Bodem	Uitgaande brief [01-07-2020] - Aanpassingen beleid PFAS
30015, nr. 76 verzoekt de regering, uit te zoeken of langs deze lijn meer ruimte geboden kan worden voor toepassing van pfas-houdende grond in oppervlakte-water, waarvoor nu nog de norm van 0,1 µg/kg geldt, en zodoende de norm indien mogelijk voor 15 juni 2020 naar boven aan te passen	Parlementair agenda punt [12-05-2020] - Bodem	Uitgaande brief [01-07-2020] - Aanpassingen beleid PFAS

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
35300-XII-97 verzoekt de regering, zich tot het uiterste in te spannen dat het ontwerpbesluit heimplicht snorfietsen uiterlijk in de laatste week voor het einde van het zomerreces naar de Kamer wordt gezonden,	Parlementair agenda punt [28-05-2020] - OV, infrastructuur en Corona	Uitgaande brief [29-06-2020] - Resultaten internetconsultatie ontwerpbesluit heimplicht snorfietsers (RVV 1990)
35300-XII-98 verzoekt de regering, maatregelen te nemen zodat mensen met een lichamelijke beperking gebruik kunnen maken van het openbaar vervoer, ook tijdens de crisis,	Parlementair agenda punt [28-05-2020] - OV, infrastructuur en Corona	Uitgaande brief [30-06-2020] - Update acties, moties en toezeggingen inzake het OV en COVID-19
35300-XII-100 verzoekt de regering, om zo snel als mogelijk met uniforme maatregelen te komen, waarbij de toegankelijkheid voor mensen met een beperking en hulpbehoevenden in de hele ov-keten wordt gewaarborgd,	Parlementair agenda punt [28-05-2020] - OV, infrastructuur en Corona	Uitgaande brief [30-06-2020] - Update acties, moties en toezeggingen inzake het OV en COVID-19
35300-XII-102 verzoekt de regering, de veiligheid van het ov personeel in Nederland te waarborgen door ov-bedrijven te laten voorzien in voldoende beschermingsmiddelen,	Parlementair agenda punt [28-05-2020] - OV, infrastructuur en Corona	Uitgaande brief [30-06-2020] - Update acties, moties en toezeggingen inzake het OV en COVID-19
35300-XII-104 verzoekt de regering, om voor 1 juli met een actieplan fiets te komen met daarin de mogelijkheden om, ook vanuit verkeersveiligheid en klimaatbeleid, te investeren in fietsinfrastructuur en maatregelen om het gebruik van de fiets te stimuleren,	Parlementair agenda punt [28-05-2020] - OV, infrastructuur en Corona	Uitgaande brief [30-06-2020] - Update acties, moties en toezeggingen inzake het OV en COVID-19
35300-XII-105 verzoekt de regering, inzichtelijk te maken welke data en databronnen gebruikt worden om de mobiliteit te monitoren,	Parlementair agenda punt [28-05-2020] - OV, infrastructuur en Corona	Uitgaande brief [30-06-2020] - Update acties, moties en toezeggingen inzake het OV en COVID-19
35300-XII-110 verzoekt de regering tevens, om samen met de NS en andere ov-vervoerders tot een oplossing te komen waardoor de fiets onderdeel kan blijven van noodzakelijke reizen, bijvoorbeeld door de OV-fiets tijdelijk kosteloos beschikbaar te stellen of het hanteren van een aanmeldsysteem,	Parlementair agenda punt [28-05-2020] - OV, infrastructuur en Corona	Uitgaande brief [30-06-2020] - Update acties, moties en toezeggingen inzake het OV en COVID-19
25295, nr. 398 verzoekt de regering om zo spoedig als mogelijk het RIVM en virologen advies te vragen over de verspreiding van het virus in vliegtuigen verzoekt de regering om uiterlijk 15 juni een besluit te nemen over regels voor het houden van voldoende afstand in vliegtuigen	Debat over de ontwikkelingen rondom het coronavirus 4 juni 2020	Uitgaande brief [12-06-2020] - Covid-19 en luchtvaart
31936, nr. 749 verzoekt de regering de verkeersverdelingsregel voor Schiphol en Lelystad Airport in het kader van de integrale besluitvorming alsnog voor te leggen aan de Kamer	Parlementair agenda punt [09-06-2020] - Voorhang verkeersverdelingsregel (VVR)	Uitgaande brief [16-02-2021] - Lelystad Airport
31936, nr. 754 verzoekt de regering, om voor de jaarwisseling een uitwerking van het CO2-emissieplafond aan de Kamer voor te leggen waarin de reductiedoelstellingen en verantwoordelijkheden met betrekking tot handhaving en monitoring duidelijk worden	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Uitgaande brief [20-11-2020] - Definitieve Luchtvaartnota
31936, nr. 759 verzoekt de regering, om te (laten) onderzoeken voor hoeveel vluchten er nationale vraag is, hoe Nederland zich exclusief kan richten op passagiers en routes die voor Nederland van waarde zijn, hoe Nederland daarmee voldoende met de wereld verbonden kan zijn, hoeveel vluchten hier minimaal voor nodig zijn en welke sturingsmiddelen nodig zijn om hierop te kunnen sturen	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Uitgaande brief [20-11-2020] - Definitieve Luchtvaartnota
31936, nr. 760 verzoekt de regering, zich op Europees niveau in te spannen om het strategisch belang van vrachtvluchten te borgen door middel van het alloceren van slots binnen de Europese slotverordening	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Uitgaande brief [20-11-2020] - Definitieve Luchtvaartnota
31936, nr. 761 verzoekt de regering, bij de uitvoering van de Luchtvaartnota de economische rol van Schiphol als mainport voor Nederland te koesteren en te verstevigen	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Uitgaande brief [20-11-2020] - Definitieve Luchtvaartnota
31936, nr. 762 verzoekt de regering, mogelijke belemmerende factoren richting een EU-bijmengverplichting in kaart te brengen, en de Kamer hierover te informeren, en daarnaast het aangekondigde onderzoek over grondstof-fenbasis van duurzame luchtvaartbrandstoffen van gewassen en andere biogene producten uiterlijk in het najaar met de Kamer delen	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Uitgaande brief [09-12-2020] - Brief over diverse zaken met betrekking tot duurzaamheid en luchtvaart
31936, nr. 763 verzoekt de regering, aan de Kamer aan te geven hoe zij via de vormgeving van de innovatiestrategie de kans het grootst wil maken dat vliegen schoner, stiller en zuiniger wordt, te bezien of het instellen van een aanjager	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Uitgaande brief [20-11-2020] - Definitieve Luchtvaartnota

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
hierbij een rol zou kunnen spelen en hoe de verschillende spelers zoals de kennisinstituten en het bedrijfsleven bij de vormgeving worden betrokken		
31936, nr. 764 verzoekt de regering, zich in te zetten dat bij Schiphol zo spoedig mogelijk binnen de geldende veiligheidsprocedures praktijkervaring wordt opgedaan met hoger aanvliegen in combinatie met een gelijkmataig daling, bijvoorbeeld op de Kaagbaan, zodat bij positieve ervaringen dit zo snel als mogelijk kan worden ingevoerd	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Uitgaande brief [18-12-2020] - Voortgangsbrief Programma Luchtruimherziening
31936, nr. 770 verzoekt de regering, om de Kamer voor de definitieve Luchtvaartnota een brief toe te sturen waarin inzichtelijk gemaakt wordt welk reductiepad mogelijk is en op welke termijn, wat hiervan de economische gevolgen zijn en hoe hierin de lessen van nachtregimes uit het buitenland zijn meegenomen	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Uitgaande brief [20-11-2020] - Definitieve Luchtvaartnota
31936, nr. 775 verzoekt de regering, ergens in de Luchtvaartnota, bijvoorbeeld in hoofdstuk 2 'veilige luchtvaart' of in hoofdstuk 7 'innovatie', de relevante kennis en informatie over het beperken van het risico op botsingen met vogels op te nemen, inclusief recente innovaties op dit thema	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Uitgaande brief [20-11-2020] - Definitieve Luchtvaartnota
31936, nr. 756 verzoekt de regering, in de uitwerking van het CO2-emissieplafond het plafond niet hoger te laten zijn dan de emissies van de hoeveelheid uitstoot van de vanuit Nederland vertrekende vliegtuigen in 2019;verzoekt de regering, in de uitwerking van het plafond te concretiseren dat het om een afnemend plafond gaat, waarbij dit in 2030 en 2050 niet hoger mag zijn dan de doelstellingen in het Ontwerpakkoord Duurzame Luchtvaart, en bij voorkeur voldoet aan de reductiepaden van het Klimaatakkoord;verzoekt de regering tevens, de groei in het CO2-emissieplafond te clausuleren met reductie, en niet met compensatie;verzoekt de regering voorts, het CO2-plafond vast te stellen voor de gehele Nederlandse commerciële luchtvaart, en dit door te vertalen per luchthaven	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Uitgaande brief [20-11-2020] - Definitieve Luchtvaartnota
31936, nr. 777 verzoekt de regering om samen met Oostenrijk te onderzoeken of een minimumprijs op tickets, waarbij het ticket niet goedkoper mag zijn dan de optelsom corona van verplichte luchthavengelden, belastingen en andere heffingen op tickets, ook voor Nederland ingevoerd kan worden, en hierover te rapporteren aan de Kamer	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Uitgaande brief [09-12-2020] - Brief over diverse onderwerpen met betrekking tot luchthavens
31409, nr. 279 verzoekt de regering, de Kamer voor 1 september 2020 te informeren over hoe de Wet bestrijding maritieme ongevallen kan worden herzien, zodat deze wet de internationaal geboden mogelijkheid om tijdelijke maatregelen te treffen volledig en maximaal implementeert	Parlementair agenda punt [23-06-2020] - Binnenvaart	Uitgaande brief [26-10-2020] - Motie over de Wet bestrijding maritieme ongevallen en de mogelijkheden tijdelijke maatregelen te treffen
31409, nr. 280 verzoekt de Minister, er in overleg met de sector voor te zorgen dat schippers geïnformeerd worden over specifieke eigenschappen, gevaren en voorzorgsmaatregelen van hun gegaste lading zoals in de tankvaart al gebruikelijk is,	Parlementair agenda punt [23-06-2020] - Binnenvaart	Uitgaande brief [31-03-2021] - Havengerelateerde maatregelen en voortgang aanpak voorkomen incidenten met fosfide tabletten in de binnenvaart
31409, nr. 281 verzoekt de regering, om in overleg met de sector duidelijker afspraken te maken over het ligplaatsenbeleid die aansluiten bij de behoeftte van de schippers en Rijkswaterstaat het voortouw te geven in de naleving en handhaving van deze afspraken,	Parlementair agenda punt [23-06-2020] - Binnenvaart	Uitgaande brief [26-11-2020] - Verzamelbrief AO Maritiem 3 december 2020
31409, nr. 282 verzoekt de regering, met een reactie te komen op de vragen van de sector, een reactie te geven op het gevraagde fonds en te onderzoeken hoe het voortbestaan van de historische zeilvloot gewaarborgd kan worden, en de Kamer daarover binnen twee weken te informeren	Parlementair agenda punt [23-06-2020] - Binnenvaart	Uitgaande brief [11-09-2020] - Beantwoording Kamervragen van de leden Schonis, De Groot en Verhoeven (allen D66) over verlengen certificaten voor de bruine vloot
31409, nr. 283 verzoekt de regering, in dit stappenplan alle mogelijkheden voor het Rijk om voldoende invloed te kunnen uitoefenen op de situatie in de Amsterdamse haven om ook het (inter)nationale belang van de haven te kunnen waarborgen, te onderzoeken, bij dit onderzoek de	Parlementair agenda punt [23-06-2020] - Binnenvaart	Uitgaande brief [27-05-2021] - Verzamelbrief Commissiedebat Maritiem 2 juni 2021

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
ondernemers in de Amsterdamse haven te betrekken en over de uitkomsten van dit onderzoek, de gekozen vorm en de onderbouwing hiervan aan de Kamer te rapporteren		
31409, nr. 284 verzoekt de regering, om controle en handhaving van de bestaande regels op te voeren en om zich in te zetten om in IMO-verband te onderzoeken wat voor verbeteringen mogelijk zijn die leiden tot een sterk verbeterde praktijk, afgestemd op de alsmaar groter wordende schepen	Parlementair agenda punt [23-06-2020] - Binnenvaart	Uitgaande brief [26-11-2020] - Kabinet/reactie op OvV-rapport MSC Zoe
31409, nr. 286 verzoekt de regering, om nader te onderzoeken hoe bemanningswisselingen vergemakkelijkt kan worden, en de Kamer hier voor het zomerreces over te informeren	Parlementair agenda punt [23-06-2020] - Binnenvaart	Uitgaande brief [03-07-2020] - Bemanningswisselingen zeevarenden
31409, nr. 287 verzoekt de regering, om in overleg met de maritieme sector in kaart te brengen of de genoemde subsidie-instrumenten voldoende aansluiten bij de vergroeningsambitie van de sector, en de Kamer uiterlijk 30 september hiervan op de hoogte te stellen	Parlementair agenda punt [23-06-2020] - Binnenvaart	Uitgaande brief [30-09-2020] - Motie van de leden Schonis en Van der Graaf in kaart te brengen of de genoemde subsidie-instrumenten voldoende aansluiten bij de vergroeningsambitie van de sector
31409, nr. 289 verzoekt de regering, parallel aan haar reactie op het OVV-rapport de Kamer te informeren over welke lessen geleerd zijn over de reddingsoperatie voor de zwanen en daarbij aandacht te hebben voor de benodigde crisisvoorraden en de beschikbaarheid van verzorgers	Parlementair agenda punt [23-06-2020] - Binnenvaart	Uitgaande brief [11-09-2020] - Reactie op motie geleerde lessen reddingsoperatie zwanen
21501-33-819 verzoekt de regering de autovakantielidstaten aan te sporen te zorgen voor extra goede hygiënemaatregelen tijdens de drukke zomermaanden op verzorgingsplaatsen (inclusief tankstations langs snelwegen) én met organisaties zoals de ANWB samen te werken aan goede informatievoorziening en advies hoe de Nederlandse vakantieganger zich het best kan voorbereiden op vakantie met de auto naar het buitenland	Parlementair agenda punt [23-06-2020] - Transportraad	Uitgaande brief [25-08-2020] - Internationaal personenverkeer in relatie tot COVID-19
21501-33-820 verzoekt de regering om zich in de ICAO-Raad in te zetten voor uitstel van een besluit over de baseline van CORSIA; verzoekt het kabinet om zijn standpunt ten aanzien van CORSIA vooraf aan de Kamer voor te leggen	Parlementair agenda punt [23-06-2020] - Transportraad	Uitgaande brief [02-07-2020] - Besluit Raad van ICAO over tijdelijke aanpassing baseline van het CORSIA
25295, nr. 434 verzoekt de regering, om voor dat het vliegverkeer nog verder toeneemt, een protocol op te stellen voor vliegverkeer uit niet-Schengenlanden met een groter besmettingsrisico dan Nederland	25-06-2020 Debat over de ontwikkelingen rondom het corona virus	Uitgaande brief [25-08-2020] - Internationaal personenverkeer in relatie tot COVID-19
35377, nr. 10 verzoekt de regering, er bij de Europese Commissie voor te pleiten om een groene Europese havenstrategie op te stellen die zorgt voor een gelijk speelveld en waarbij het systeem van just-in-time sailing bijdraagt aan vermindering van CO2-emissie in de scheepvaart	Debat over de Europese Green Deal	Uitgaande brief [26-11-2020] - Verzamelbrief AO Maritiem 3 december 2020
32852, nr. 127 verzoekt de Staatssecretaris, in overleg met de Nederlandse textielketen, zich binnen Europa in te zetten voor fondsen die de Nederlandse ambitie ondersteunen en daarbij ook nadrukkelijk in te zetten op een gesloten keten in Europa inclusief producentenverantwoordelijkheid	Parlementair agenda punt [30-06-2020] - Circulaire Economie	Uitgaande brief [20-05-2021] - Voortgangsrapportage circulair textiel
32852, nr. 126 verzoekt de regering, nog dit jaar te onderzoeken hoe de MKB-waarde zwaarder kan worden meegevlogen in het aanbestedingstraject van Rijkswaterstaat, en de Kamer daarover te informeren	Parlementair agenda punt [30-06-2020] - Circulaire Economie	Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toezeggingen
32852, nr. 121 verzoekt de regering, om te onderzoeken of de recyclebaarheid van kleding en schoenen in de aanbestedingsregels kan worden opgenomen	Parlementair agenda punt [30-06-2020] - Circulaire Economie	Uitgaande brief [20-05-2021] - Voortgangsrapportage circulair textiel
28089, nr. 176 verzoekt de regering, om te voorkomen dat dakeigenaren tussen wal en schip vallen, in gesprek te gaan met de nog niet bij het fonds aangesloten provincies om hen te overtuigen alsnog bij dit fonds aan te sluiten, zodat er landsbrede dekking ontstaat	Parlementair agenda punt [30-06-2020] - Externe Veiligheid	Uitgaande brief [16-12-2020] - Voortgangsbrief asbest
35490, nr. 4 verzoekt de regering, indien zij aanwijzingen krijgt dat het bedrag overschreden dreigt te worden de Kamer tijdig te informeren en geen onomkeerbare stappen te zetten tot de Kamer is geïnformeerd én zich hierover heeft ov-bedrijven kunnen uitspreken	Parlementair agenda punt [30-06-2020] - Beschikbaarheidsvergoeding	Uitgaande brief [05-02-2021] - Beschikbaarheidsvergoeding OV

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
35505, nr. 7 verzoekt de regering te onderzoeken of na afloop van de opschorting van de 80% -regel in de slotverordening een 'uitsterfbeleid' voor nachtslots kan worden gehanteerd, waarbij slots die worden teruggegeven aan de slotpool in mindering worden gebracht op het totaal aantal nachtslots; verzoekt de regering tevens de resultaten van dit onderzoek zo snel mogelijk met de Kamer te delen voor behandeling;	Parlementair agenda punt [01-07-2020] - Steunmaatregelen KLM	Uitgaande brief [22-02-2021] - Advies reductie nachtvluchten Schiphol
29665, nr. 389 verzoekt de regering, elk halfjaar een voortgang van het verbeterprogramma van de SAR aan de Kamer voor te leggen	Parlementair agenda punt [02-07-2020] - Luchtaartonderwerpen	Uitgaande brief [27-11-2020] - Zorgnorm SAR-helikopters en SAR-verbeterprogramma
35300-A-99 verzoekt de regering, waar mogelijk belemmerende regelgeving weg te nemen voor innovatieve ideeën uit de markt voor de aanleg van infrastructuur	Parlementair agenda punt [02-07-2020] - MIRT	Uitgaande brief [31-03-2021] - Transitielijn 'Op weg naar een Vitale Infrasector' voortgang 2020
35300-A-104 verzoekt de regering, haast te maken met het uitwerken van de mogelijkheden van een directe intercityverbinding Randstad-Eindhoven-Heerlen-Aken vanaf 2025 en hierbij ook de mogelijkheid in kaart te brengen om dit binnen de nieuwe concessie van het hoofdrailnet te brengen; verzoekt de regering tevens, de uitwerking voor het debat over spoorordening in het najaar naar de Kamer te sturen	Parlementair agenda punt [02-07-2020] - MIRT	Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toezeggingen
35300-A-105 verzoekt de regering, om bij de bestuurlijke overleggen nadrukkelijk uitvraag te doen naar de kansen die Flevoland, Drenthe, Friesland en Groningen voor de versterking en verbetering zien, en de Kamer hierover voor het notaoverleg MIRT van dit najaar te informeren	Parlementair agenda punt [02-07-2020] - MIRT	Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toezeggingen
35300-A-109 verzoekt de regering, om coulant om te gaan met een verhoging van het plafond van de regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021, als de aangevraagde rijksbijdrage voor fietsmaatregelen het plafond overschrijdt en de aanvragen in voldoende mate bijdragen aan het verbeteren van de verkeersveiligheid; verzoekt de regering, om de decentrale overheden te vragen te komen met plannen voor snelfietsroutes en deze te betrekken bij de BO's MIRT en daarover terug te koppelen aan de Kamer	Parlementair agenda punt [02-07-2020] - MIRT	Uitgaande brief [01-10-2020] - Verzamelbrief AO verkeersveiligheid 8 oktober 2020.
35300-A-111 verzoekt de regering, met haar plannen, inclusief de prioriteiten voor het stimuleren en versterken van internationale spoorverbindingen voor het notaoverleg MIRT met de Kamer te delen	Parlementair agenda punt [02-07-2020] - MIRT	Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toezeggingen
35300-A-112 verzoekt de regering, om maximale cofinanciering voor Nederlandse budgettaire middelen te krijgen uit EU-middelen, door een plan op te stellen om effectief op het TEN-T-programma van de EU in te spelen en in te zetten op maximale benutting door Nederland van TEN-T-middelen voor internationale spoorverbindingen, en de Kamer hierover uiterlijk in de tweede helft van september 2020 te informeren	Parlementair agenda punt [02-07-2020] - MIRT	Uitgaande brief [26-11-2020] - Voortgangsbrief internationaal personenvervoer per spoor
25295, nr. 585 verzoekt de regering, om op korte termijn in gesprek te gaan met de reis- en luchtvaartbranches om tot afspraken te trachten te komen: – over het niet meer promoten van vakantiereizen naar deze gebieden, zoals advertenties, dumpprijzen, last-minute aanbiedingen, kortingen en dergelijke; – het verbeteren van de voorlichting aan reizigers, bijvoorbeeld door pop-up schermen bij boekingssites die erop wijzen dat een bestemming geen vakantiebestemming is en hiervoor quarantaine regels gelden; verzoekt de regering, om parallel hieraan te onderzoeken welke juridische middelen in stelling kunnen worden gebracht om dit af te dwingen;	Parlementair agenda punt [24-09-2020] - Coronaverspreiding in relatie tot het internationaal personenverkeer	Uitgaande brief [20-10-2020] - Vliegreizen tegen zeer lage tarieven naar gebieden met een oranje reisadvies
25295, nr. 574 verzoekt de regering, om mensen actiever te ontmoedigen op vakantie naar oranje gebieden te gaan, en de Kamer hierover te informeren binnen twee weken,	Parlementair agenda punt [24-09-2020] - Coronaverspreiding in relatie tot het internationaal personenverkeer	Uitgaande brief [14-10-2020] - Ontmoedigen van boeken en reizen naar gebieden met een oranje reisadvies

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
25295, nr. 575 verzoekt de regering, te onderzoeken in hoeverre voorkomen kan worden dat er dumping mogelijk is van prijzen bij vliegtickets naar een code-oranjegebied; verzoekt de regering voorts, te bezien of promotie van reizen naar coronabrandhaarden strookt met het misleidingsverbod in de Nederlandse Reclame Code, en de Kamer over beide verzoeken voor het herfstreces te informeren,	Parlementair agenda punt [24-09-2020] - Coronaverspreiding in relatie tot het internationaal personenverkeer	Uitgaande brief [20-10-2020] - Literatuurstudie naar het risico van besmetting aan boord van vliegtuigen door het NLR en het RIVM
29398, nr. 870 verzoekt de regering het ontwerpbesluit helmplicht snorfiets uiterlijk voor het kerstreces naar de Kamer te sturen in een apart voorstel, waarbij geen koppeling wordt gemaakt met voertuigen met een maximum constructiesnelheid tot 25 km per uur of het kader voor lichte elektrische voertuigen (LEVs),	Parlementair agenda punt [12-10-2020] - Verkeersveiligheid	Uitgaande brief [10-05-2021] - Resultaten onderzoek TNO en Uitvoeringstoets RDW inzake helmplicht snorfietsers
27625, nr. 517 verzoekt de regering, in gesprek te gaan met brancheorganisaties over nieuwe mogelijkheden voor legionellabestrijding, en de Kamer hierover zo snel mogelijk te informeren,	Parlementair agenda punt [27-10-2020] - Water	Uitgaande brief [19-11-2020] - Schriftelijke beantwoording Begrotingsbehandeling Infrastructuur en Waterstaat 18 november 2020
23645, nr. 731 verzoekt de regering, om samen met de sector naar oplossingen te kijken om met de touringcarbedrijven te kijken wat er gedaan kan worden om hun ook door de crisis te helpen,	Parlementair agenda punt [04-11-2020] - Openbaar vervoer en taxi	Uitgaande brief [31-03-2021] - Verlenging coulancemaatregelen in verband met COVID-19 maatregelen en moties lid Postma en lid Öztürk
23645, nr. 741 verzoekt de regering, om in gesprek te gaan met verzekerings- en leasemaatschappijen, om uitstel van maandelijkse betalingen voor taxichauffeurs te bespreken,	Parlementair agenda punt [04-11-2020] - Openbaar vervoer en taxi	Uitgaande brief [31-03-2021] - Verlenging coulancemaatregelen in verband met COVID-19 maatregelen en moties lid Postma en lid Öztürk
35570-XII-41 verzoekt de regering, om in overleg met de regio te laten onderzoeken wat de sociale en economische effecten zijn van een tolvrije tunnel op Zeeuws-Vlaanderen en op Zeeland als geheel; verzoekt de regering, tevens om in samenspraak met de regio onderzoek te doen naar de financiële mogelijkheden om de Westerscheldetunnel tolvrij te maken, hierbij te kijken naar verschillende bekostigingsmodellen, en de Kamer hierover te informeren ten behoeve van de aanstaande kabinetsformatie,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [03-02-2021] - Aanpak uitwerking motie Schonis Westerscheldetunnel
35570-XII-42 verzoekt de regering, om toe te werken naar een verbod op verbranden van afval door de gronden waarop textiel geschikt is voor recycling expliciter te bepalen en vervolgens vast te leggen in het Landelijk Afvalbeheerplan,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [20-05-2021] - Voortgangsrapportage circulair textiel
35570-XII-46 verzoekt de regering, de effecten van de coronamaatregelen op arbeidsomstandigheden en veiligheid op truckparkings in kaart te brengen en waar nodig direct maatregelen te nemen	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [06-04-2021] - Motie Van Dijk en Laçin over de arbeidsomstandigheden op truckparkings
35570-XII-48 verzoekt de regering, regelgeving uit te werken voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid van de textielbranche, waarin in ieder geval aan bod komen: – doelstellingen op het gebied van inzameling & recycling, – productontwerp gericht op recycling, – gedifferentieerde transitiebijdrage, en na te streven om in het eerste kwartaal 2021 te beslissen over invoering hiervan als vrijwillige UPV onvoldoende voortgang op deze punten laat zien	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [20-05-2021] - Voortgangsrapportage circulair textiel
35570-XII-50 verzoekt de regering, te onderzoeken hoe burgerpanels of burgertafels kunnen worden ingezet als instrument om het overleg over de toekomst van luchthavens te versterken; verzoekt de regering, tevens dit onderzoek voor de verkiezingen van maart 2021 te presenteren, zodat eventuele besluitvorming hierover bij de kabinetsformatie kan plaatsvinden	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [13-01-2021] - Aanbieding ontwerp-Voorkeursbeslissing voor de herziening van het luchtruim
35570-XII-58 verzoekt de regering, te bezien wat de mogelijkheden zijn om investeringen in het vlootvervangingsprogramma van de Rijksrederij naar voren te halen, in overleg met de sector te onderzoeken wat er nodig is om de schepen te kunnen verduurzamen en wat de mogelijkheden zijn voor de Rijksrederij om als launching customer op te treden, en de Kamer hierover voor de zomer van 2021 te informeren	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [08-03-2021] - Vlootvervanging Rijksrederij
35570-XII-59 verzoekt de regering, te borgen dat er in de opdrachtenportefeuille van Rijkswaterstaat ruimte blijft voor mkb-infrabedrijven door de ontwikkeling van het netwerk voort te zetten, bijvoorbeeld door	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [31-03-2021] - Transitie 'Op weg naar een Vitale Infrasector' voortgang 2020

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
korttermijnaatre-gelen tegen fileproblematiek, kleinschalige verbeterpunten in het netwerk, verduurzaming of verkeersveiligheid te combineren met de instandhou-dingswerkzaamheden		
35570-XII-15 verzoekt de regering, het achterstallig onderhoud van wegen en kunstwerken versneld aan te pakken	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [17-12-2020] - Vervolg aanpak instandhouding Rijksinfrastructuur
35570-XII-16 verzoekt de regering, onveilige N-wegen versneld aan te pakken,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [14-12-2020] - Verzamelbrief verkeersveiligheid december 2020
35570-XII-19 verzoekt de regering, in samenspraak met de provincie de integrale belangen van industrie, wonen en werken af te wegen, en in het bijzonder het behoud van watergebonden bedrijvigheid zoals de maakindustrie metbijvoorbeeld scheepswerf Damen, zodat deze behouden kunnen blijven voor de Amsterdamsche haven,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [27-05-2021] - Verzamelbrief Commissiedebat Maritiem 2 juni 2021
35570-XII-22 verzoekt de regering, de totale kosten voor bedrijven alsmede de effecten van bestaande klimaat-, stikstof- en luchtkwaliteitsmaatregelen die vanuitverschillende ministeries worden getroffen, in kaart te laten brengen met behulp van een integrale impactstudie en deze resultaten mee te nemen in de verdere uitwerking van de wet- en regelgeving omrent het Schone Lucht Akkoord,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [26-03-2021] - Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord en reactie op enkele moties en toezeggingen op het terrein van luchtkwaliteit
35570-XII-27 verzoekt de regering, om concrete afspraken te maken met werkgeversom slimmer en flexibeler (thuis)werken te stimuleren zodat op structurele wijze minder files zullen ontstaan, en de Kamer hierover voor het kerstrees te informeren,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [18-12-2020] - Werkgeversafspraken thuiswerken en flexibel werken
35570-XII-29 verzoekt de regering, om in overleg te gaan met SZW, betrokken gemeenten, welzijnsorganisaties en havenbedrijven om te onderzoeken wat er nodig is om zorg te dragen voor stabiele financiering van dezeemanshuizen zodat het voortbestaan wordt geborgd, en de Kamer voor maart 2021 te informeren over de resultaten van het overleg,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [27-05-2021] - Verzamelbrief Commissiedebat Maritiem 2 juni 2021
35570-XII-30 verzoekt de regering, om binnen de regeling niet te schuiven met budget voor gebruikte elektrische personenauto's naar nieuwe elektrische personenauto's,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [13-11-2020] - Beantwoording vragen schriftelijk overleg duurzaam vervoer
35570-XII-35 verzoekt de regering, om in overleg te gaan met alle ov-vervoerders om te verkennen of in coronatijd tijden zeer drukke momenten – waarbij de veiligheid in het geding is – de eerste klasse kan worden opengesteld voorreizigers uit de tweede klasse,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [11-05-2021] - Verzamelbrief verschillende dossiers (openbaar) personenvervoer
35570-XII-37 verzoekt de regering, een plan op te stellen waarin het lozen van verboden stoffen zo snel mogelijk stopt;	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	Uitgaande brief [18-03-2021] - Ontwerp Nationaal Water Programma 2022-2027
29984, nr. 914 verzoekt de regering, om bij de verdere uitwerking van het afwegingskader voor decentraliseren van sprinterdiensten en in overleg met de provincies, in elk geval de volgende uitgangspunten op te nemen: –Bij het decentraliseren staat het belang van de reiziger voorop. Het decentraliseren moet een toegevoegde waarde hebben, zowel op het te decentraliseren spoor, als op het hoofdspoor. –Het decentraliseren moet niet van bovenaf worden opgelegd. Provincies of vervoerregio's moeten dit zelf willen en ook de aanbeste-ding en exploitatie zelf kunnen uitvoeren. –De provincie(s) of vervoerregio(«s) moeten, in samenspraak met het Rijk, voorafgaand aan de start van de concessiertermijn financiële zekerheid bieden over de exploitatie ervan en de financiële risico's voldoende in beeld hebben gebracht,	Parlementair agenda punt [26-11-2020] - Spoorordening marktordening spoor komende jaren	Uitgaande brief [23-12-2020] - Vervolgstappen proces marktordening spoor komende jaren
29984, nr. 910 verzoekt de regering, om het belang van de netwerkveiligheid van het spoor, met het HRN als kern, als uitgangspunt te nemen bij de ordening van het spoor,	Parlementair agenda punt [26-11-2020] - Spoorordening marktordening spoor komende jaren	Uitgaande brief [23-12-2020] - Vervolgstappen proces marktordening spoor komende jaren

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
32813, nr. 622 verzoekt de regering, de effecten van een dergelijke kwaliteitseis voor bioethanol op tankstationhouders, consumenten en importeurs in kaart te brengen, en de resultaten hiervan voor het kerstreces naar de Kamer te sturen,	Parlementair agenda punt [26-11-2020] - Duurzaam Vervoer	Uitgaande brief [08-04-2021] - Beantwoording motie leden Dijkstra en Ziengs
32813, nr. 626 verzoekt de regering, voor nu de focus te leggen op voertuigen waar met opzet een roetfilter is verwijderd en niet de te goeder trouw handelende automobilist te bestraffen, Verzoekt de regering voorts van de invoering van (deze vorm van) de roetfiltertest af te zien en de Europese uitwerking af te wachten,	Parlementair agenda punt [26-11-2020] - Duurzaam Vervoer	Uitgaande brief [12-01-2021] - Motie van de leden Remco Dijkstra (VVD) en Postma (CDA) over de nieuwe APK-roetfiltertest
35570, nr. XII, nr. 92 verzoekt de regering zo snel als mogelijk een toereikende rechtsgrondslag te creëren in de wet die het mogelijk maakt het eerdere door de Kamer ingestelde verbod weer te bekrachtigen	Parlementair agenda punt [01-12-2020] - Water en Wadden	Uitgaande brief [18-12-2020] - Uitspraak Gerechtshof Den Haag; Gewasbescherming buiten de landbouw
35570, nr. XII, nr. 72 verzoekt de regering, in kaart te brengen of de doelen wel haalbaar zijn en wat de maatregelen nodig om de Kaderrichtlijn Waterdoelen te halen, zouden kosten	Parlementair agenda punt [01-12-2020] - Water en Wadden	Uitgaande brief [18-03-2021] - Ontwerp Nationaal Water Programma 2022-2027
35570-XII-76 verzoekt de regering, om in de stroomgebiedbeheerplannen vast te leggen dat naast de aanleg van vispassages bij sluizen en centrales in het kader van de Kaderrichtlijn Water ook het beheer en onderhoud van deze vispassages moeten worden opgenomen in de beheer- en onderhoudprogramma's	Parlementair agenda punt [01-12-2020] - Water en Wadden	Uitgaande brief [18-03-2021] - Ontwerp Nationaal Water Programma 2022-2027
35570-A-31 verzoekt de regering, het project binnen de scope en volgens plan in 2024 te doen realiseren en eventuele meerkosten niet op de betrokken provincies af te wentelen.	Parlementair agenda punt [07-12-2020] - MIRT	Uitgaande brief [07-04-2021] - Maaslijn
29383, nr. 349 verzoekt de regering, er bij gemeentes op te dringen dat, via de toolkit of op een andere manier, de meldingen van houtstookoverlast serieus opvolging krijgen	Parlementair agenda punt [09-12-2020] - Leefomgeving	Uitgaande brief [26-03-2021] - Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord en reactie op enkele moties en toezeggingen op het terrein van luchtkwaliteit
25295, nr. 808 verzoekt de regering, in kaart te brengen welke mogelijkheden er zijn om het aantal niet, nr. noodzakelijke vliegreizen vanaf Schiphol te minimaliseren en zo nodig hierop extra maatregelen te nemen	Debat over de ontwikkelingen rondom het coronavirus d.d. 15 december 2020	Uitgaande brief [13-01-2021] - Noodzakelijkheidsverklaring internationaal reizen
25295, nr. 810 verzoekt de regering, het overleggen van een negatieve coronatest zo spoedig mogelijk ook voorwaardelijk te gaan maken aan het binnenreizen van Nederland door inwoners van de Europese Economische Ruimte, inclusief Nederlanders, indien zij reizen vanuit een land waarvoor een negatief reisadvies geldt	Debat over de ontwikkelingen rondom het coronavirus d.d. 15 december 2020	Uitgaande brief [18-12-2020] - Negatieve testuitslag reizigers per vliegtuig
33450, nr. 99 verzoekt de regering, bij de planvorming nadrukkelijk te onderzoeken of deze eilanden multifunctioneel kunnen worden ontworpen en ontwikkeld, en het bedrijfsleven en de maatschappelijke organisaties hierbij te betrekken,	Parlementair agenda punt [27-01-2021] - Akkoord voor de Noordzee	Uitgaande brief [18-03-2021] - Ontwerp Nationaal Water Programma 2022-2027
30175, nr. 358 verzoekt om de Kamer te informeren over de verschillende scenario's omtrent de hersanering van het EMK-gifterrein en de kosten en maatschappelijke impact daarvan	Parlementair agenda punt [25-02-2021] - Leefomgeving	Uitgaande brief [23-04-2021] - Sanering EMK terrein Krimpen aan den IJssel
30175, nr. 362 verzoekt bij toelating en gebruik van middelen buiten de landbouw het oordeel van het Ctgb te volgen en de wettelijke basis alleen te gebruiken in uitzonderlijke situaties, zodat er middelen beschikbaar blijven voor de aanpak van plagen in bomen en planten, zoals de eikenprocessierups	Parlementair agenda punt [25-02-2021] - Leefomgeving	Uitgaande brief [13-04-2021] - Reactie motie Van den Anker/ Ziengs professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw
29398, nr. 918 verzoekt de regering, in gesprek te gaan met Parlementair agenda punt het CBR en rjschoolhouders en in gezamenlijkheid te bezien of de door het CBR voorgestelde maatregelen per 1 juni niet averechts werken op het slagingspercentage en in samenspraak te komen tot eventuele alternatieve oplossingen om de achterstand in te lopen,	Parlementair agenda punt [19-04-2021] - CBR	Uitgaande brief [25-05-2021] - Maandrapportage CBR corona-inhaalslag examens
29398, nr. 921 verzoekt de regering, om samen met het CBR Parlementair agenda punt nader te onderzoeken wat de effecten zouden zijn indien door een tijdelijk coronarooster bij een regulier praktijkexamen het voor- en nagesprek met zes minuten zou worden ingekort zodat tijd van een examinator wordt vrijgespeeld om een extra examen op een dag te kunnen	Parlementair agenda punt [19-04-2021] - CBR	Uitgaande brief [25-05-2021] - Maandrapportage CBR corona-inhaalslag examens

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
afnemen; verzoekt de regering, de resultaten hiervan voor eind mei 2021 te delen met de Kamer en mee te wegen in de eindafweging bij mogelijke aanvullende maatregelen,		

Tabel 144 Door de Staten-Generaal aanvaarde moties die nog niet zijn afgerond

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
34189, nr. 18 verzoekt de regering, te zoeken naar een prikkel waarmee de uitvoeringskosten van de tolheffing op de Blankenburgverbinding en de ViaA15 onder de 20% van de totale tolopbrengsten worden gehouden en de Kamer te informeren over de verwachte kosten van de uitvoering van ViaA15 de tolheffing;	Parlementair agenda punt [09-09-2015] - Wetsvoorstel tijdelijke tolheffing Blankenburgverbinding en ViaA15	Het uitvoerings- en handhavingsplan kan vermoedelijk in 2022 aangeboden worden aan de Tweede Kamer.
34189, nr. 19 verzoekt de regering, ervoor zorg te dragen dat privacygevoelige gegevens niet langer dan strikt noodzakelijk worden bewaard en de Kamer over de precieze invulling hiervan te informeren bij de aanbieding van de nadere uitwerking van het systeem,	Parlementair agenda punt [09-09-2015] - Wetsvoorstel tijdelijke tolheffing Blankenburgverbinding en ViaA15	In de Wet tijdelijke tolheffing Blankenburgverbinding en ViaA15 is opgenomen dat het tolstelsel wordt uitgewerkt in een uitvoeringsplan dat aan de Staten- Generaal wordt overgelegd, uiterlijk vier weken voor dat de tol heffing van start gaat. In dit plan wordt naast de verwachte inningskosten, een algemene beschrijving van het tolstelsel, de registratiemiddelen, de betalingsmogelijkheden en de klantenservice gegeven. Ook zal dan worden ingegaan op hoe gewaarborgd wordt dat privacy gevoelige gegevens niet langer dan strikt noodzakelijk worden bewaard. De planning is het uitvoeringsplan in 2020 aan de Tweede Kamer aan te bieden.
29862, nr. 31 verzoekt de regering om, in overleg met de regio een plan te ontwikkelen dat voorziet in de gegarandeerde ontsluiting van Voorne-Putten	Parlementair agenda punt [05-07-2016] - Havens	Het eerstvolgende moment waarop de Tweede Kamer wordt geïnformeerd is najaar 2021, na besluitvorming over fase 2 in het BO MIRT ZWN najaar 2021.
34550-XII-31 verzoekt de regering te voorkomen dat Europese luchtaartmaatschappijen op achterstand worden gezet door boven op de mondiale afspraken op Europees niveau uitstoot apart te beprisen	Parlementair agenda punt [03-11-2016] - Begrotingsbehandeling lenM	In afwachting van voorstel EU ETS (planning informeren Tweede Kamer eind 2021).
34550-XII-72 verzoekt de regering, de doelstellingen van de subsidie aan de Fietsersbond duidelijker te koppelen aan de doelen uit de Agenda Fiets, deze hierop tussentijds te evalueren en de subsidieregeling eventueel de komende jaren hier inhoudelijk op te herijken en de Kamer hierover te informeren	Parlementair agenda punt [22-02-2017] - Subsidieregeling Fietsersbond	De subsidieregeling van de Fietsersbond is naar aanleiding van deze motie zodanig aangepast dat de activiteiten in lijn zijn met de doelen van de Agenda Fiets van de Tour de Force. De subsidieregeling is onlangs geëvalueerd. Het evaluatierrapport wordt op korte termijn naar de Kamer gezonden.
34775-A-35 verzoekt de regering, in overleg met de provincies Zuid-Holland en Zeeland en de gemeenten Schouwen-Duiveland en Goeree-Overflakkee de extra investeringen in verkeersveiligheid op de N59 zo snel mogelijk te realiseren,	Parlementair agenda punt [11-12-2017] - MIRT	Het eerstvolgende moment waarop de Tweede Kamer wordt geïnformeerd is najaar 2021, na besluitvorming over fase 2 in het BO MIRT ZWN najaar 2021.
29984, nr. 751 verzoekt de regering om, met alle betrokken partijen de verschillende opties voor betrokkenheid en inspraak van klanten en stakeholders van een zbo ProRail in Spoorordering kaart te brengen en voor te leggen aan de Tweede Kamer,	Parlementair agenda punt [06-02-2018] - VAO	Er worden op dit moment gesprekken gevoerd met betrokken partijen over het versterken van de samenwerking tussen lenW, ProRail en de andere Tevens wordt in de lagere regelgeving meer explicet verankerd dat gerechtigden en belanghebbenden geconsulteerd worden op alle consultatiegerechtigde momenten. Tevens wordt in de lagere regelgeving meer explicet verankerd dat gerechtigden en belanghebbenden geconsulteerd worden op alle consultatiegerechtigde momenten.
31936, nr. 497 verzoekt de regering, met spoed in overleg te treden met Schiphol over het opnemen van een stop op hoofdstuk 3 vliegtuigen in de eerstvolgende reconcurrentie voor nieuwe tarieven; verzoekt de regering tevens, zich in te zetten voor uitbreiding van EU-bredere geluidgerelateerde exploitatiebeperkingen ten aanzien van lawaaiige vliegtuigen (EU, verordening 598/2014) en te bezien welke vliegtuigen in de toekomst in categorieën komen die binnen de ruimte van de (lid)staat vallen om geluidgerelateerde beperkingen op te leggen, verzoekt de regering om voorts, indien dit in de komende jaren niet haalbaar blijkt, te pleiten voor uitbreiding van de nationale bevoegdheden; verzoekt de regering verder om de Tweede Kamer hierover voor de begrotingsbehandeling I&W te rapporteren,	Parlementair agenda punt [04-07-2018] - Luchtvaart	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
35000, nr. XII, nr. 32 verzoekt de regering de positieve effecten van truck platooning nadrukkelijk te betrekken bij het voorkomen van files; verzoekt de regering voorts een pilot daarmee te starten op de A67	Parlementair agenda punt [08-11-2018] - Tweede termijn begrotingsbehandeling lenW	Voor de Structuurvisie A67 zijn maatregel, w.o. truck platooning onderzocht. Met het oog op effectiviteit is truck platooning niet geselecteerd. Met de OSV is de Kamer over de geselecteerde maatregelen geïnformeerd en over de OSV is met de Kamer gesproken. De Kamer is niet explicet gemeld dat truck platooning niet is geselecteerd.
31936, nr. 540 verzoekt de regering zich in Europa ervoor te spannen dat de slotverordening zo wordt gemoderniseerd dat landen bij de verdeling van slots kunnen sturen op duurzaamheid en netwerkkwaliteit, en verzoekt de regering, om de Kamer te informeren hoe binnen de EU slotverordening op duurzaamheid en netwerkkwaliteit kan worden gestuurd.	Parlementair agenda punt [18-12-2018] - Luchtvaart	In afwachting van voorstel herziening slotverordening. Planning planning informeren Tweede Kamer eind 2021.
28089, nr. 110 verzoekt de regering, om samen met IPO en VNG in beeld te brengen hoe de situatie, aanpak en kosten voor asbestleidaken verschillen van andere asbestdaken, Veiligheid te bekijken welke gemeentelijke of provinciale subsidieregelingen voor deze doelgroep toegepast kunnen worden, en in overleg met deze partijen uit te werken hoe in aanvulling op het landelijk asbestfonds voor eigenaren van asbestleidaken via maatwerk een passende oplossing gerealiseerd kan worden,	Parlementair agenda punt [07-02-2019] - Externe	Uitvraag VNG gereed, uitvraag IPO loopt. Met Programmabureau wordt bezien of zij in kaart kunnen (laten) brengen welke kosten aspecten spelen bij asbest leidaken en welke bestaande subsidieregelingen er zijn
29984, nr. 817 verzoekt de regering om, voor het einde van 2019 een eerlijke vergelijking mogelijk te maken voor de reiziger op reistijd, prijs en milieu-impact tussen auto, trein en vliegtuig samen met de reisbranche (bijvoorbeeld door het sluiten van een green deal) op trajecten richting de grote Europese steden zoals Brussel, Parijs, Frankfurt en London.	Parlementair agenda punt [21-02-2019] - Internationaal	MilieuCentraal werkt aan een tool om deze eerlijke vergelijking mogelijk te maken, gesprekken met de reisbranche staan nog op pauze.
29984, nr. 839: verzoekt de regering, om in de modellen voor de markt- en capaciteits-analyse de klimaatopgave mee te nemen als uitgangspunt zodat er een beter beeld ontstaat over de toekomstige vraag naar ov,	Parlementair agenda punt [18-04-2019] - Spoor	De NMCA / IMA is gereed. Deze is breder dan voorgaande edities en zoveel als mogelijk is ook de klimaatopgave (o.b.v. vastgesteld beleid) meegenomen. Er wordt gezocht naar een geschikt moment voor externe publicatie.
31936, nr. 665 verzoekt de regering, het RIVM opdracht te geven werk nemers op Schiphol mee te nemen in het lopende onderzoek naar effecten van langdurige blootstelling aan ultrafijnstof op de gezondheid van omwonenden van Schiphol,	Parlementair agenda punt [26-09-2019] - Luchtvaart	In uitvoering. Zal worden meegenomen in Kamerbrief over ultrafijnstof. Planning informeren Tweede Kamer voor het einde zomerreces 2021.
31936, nr. 683 verzoekt de regering, om bij de modernisering van het Europees luchtvaartbeleid te pleiten voor de mogelijkheid om sociale vestigingseisen op te kunnen nemen	Parlementair agenda punt [26-09-2019] - Luchtvaart	In afwachting van voorstel herziening EU-verordening luchtvaartdiensten. Planning informeren Tweede Kamer einde 2021.
31936, nr. 669 verzoekt de regering, de sector te vragen te onderzoeken in hoeverre voor de inwoners een «vliegweerbericht» kan worden ontwikkeld met daarin in ieder geval het te verwachten baangebruik, en de Kamer uiterlijk bij de uitwerking van de nieuwe systematiek hierover te informeren,	Parlementair agenda punt [26-09-2019] - Luchtvaart	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
35300-XII-58 verzoekt de regering Te onderzoeken of reisverboden die worden opgelegd, geldend kunnen worden voor het gehele openbaar vervoer zonder dat dit leidt tot een verplaatsing van problemen naar andere vervoersmodaliteiten zoals bijvoorbeeld de auto en daarmee tot een verslechtering van de verkeersveiligheid	Parlementair agenda punt [16-10-2019] - Begrotingsbehandeling lenW	Het plan pilot regionaal in Oost krijgt een steeds definitiever vorm. Er is gekozen om de pilot in ieder geval te laten gelden op twee treinlijnen waar samenloop plaatsvindt, namelijk Arnhem - Winterswijk en Enschede - Wierden. Gekeken wordt of de pilot ook voor heel de regio Oost kan gaan gelden. Vanuit Berenschot is een onafhankelijke projectleider aangetrokken om het project verder te helpen. Ook is een aparte werkgroep privacy ingesteld om aan de voorwaarden van de AGV te kunnen voldoen. Het is de bedoeling dat de pilot in de tweede helft van 2021 van start gaat.
35300-XII-46 verzoekt de regering, stappen te zetten ter aanscherping van wet- en regelgeving inzake het lozen van vervuilde grond in plassen; verzoekt de regering tevens, in gesprek te gaan met provincies, waterschappen en gemeenten met als doel intensivering van de handhaving,	Parlementair agenda punt [16-10-2019] - Begrotingsbehandeling lenW	In december is in navolging op de toezegging van de staatssecretaris aan de Tweede Kamer 12 mei 2020 het beleidsonderzoek diepe plassen van start gegaan. In dat kader zal opnieuw worden gekeken naar de regelgeving. Daarbij wordt ook toezicht en handhaving betrokken. Afronding vierde kwartaal 2021.
29398, nr. 765 verzoekt de Minister, de kansrijke maatregelen inzake voertuigveiligheid van de scootmobiel genoemd in het SWOV-rapport, te weten: oscootmobieLEN voorzien van een rem waarmee de gebruiker actief kan remmen; o de stabiliteit van de scootmobiel verbeteren;	Parlementair agenda punt [30-10-2019] - Stint	Beantwoording van deze motie is voorzien voor het zomerreces van de Kamer.

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
oscootmobiele voorzien van stuurhoekbeveiliging; zo spoedig mogelijk te realiseren, en de Kamer hierover te informeren,		
35300-A-42 verzoekt de regering, de Kamer in 2020 middels Parlementair agenda punt een voortgangsrapportage over de stand van zaken van de [25-11-2019] - MIRT toegankelijkheid van stations envervoersmiddelen te informeren en op basis daarvan aan te geven waar de prioriteiten liggen en met voorrang dienen te worden opgepakt; verzoekt de regering tevens, om binnen de bestaande financiële kaders op basis van de uitkomsten voortvarend aan de slag gaan met het verbeteren van de toegankelijkheid,		Actualisatierapport is bijna gereed. Wordt in juni 2021 aangeleverd. Daarna zal de Kamer worden geïnformeerd.
35300-A-21 verzoekt de regering, om de verbreding van de Parlementair agenda punt A2 tussen knooppunt Het Vonderen en Kerensheide in overleg met de provincie sneller te realiseren,	[25-11-2019] - MIRT	In de voorbereiding van de marktbenadering wordt dit meegenomen. Daarbij worden de randvoorwaarden voor de veiligheid weggebruiker, omgeving en budget aangehouden. Er is contact geweest met Provincie Limburg.
35300-A-27 verzoekt de regering, te bezien of, zonder de tijdsplanning voor het hele project in gevaar te brengen, het mogelijk is om het fileleid van mensen te verminderen door in het kader van de Minder Hinderaanpak de file beperkende maatregelen op de A12 als eerste uit te voeren,	Parlementair agenda punt [25-11-2019] - MIRT	Motie hangt samen met het onherroepelijk worden van het (wijzigings)-Tracébesluit van het project ViA15. De Raad van State heeft recent een tussenuitspraak hierover gedaan en we moeten het TB gaan herstellen. Zolang dat nog niet afgerond is en de Raad van State nog geen nieuwe uitspraak heeft gedaan kan er nog niets worden gedaan met de motie.
35300-A-33 verzoekt de regering, een onderzoek te doen naar de aanhoudende ongevallen op de N9 en hierbij te bezien op welke wijze er infrastructurele maatregelen genomen kunnen worden die ervoor zorgen dat de kans opongelukken op de N9 afneemt,	Parlementair agenda punt [25-11-2019] - MIRT	Het afrondende Bestuurlijk Overleg staat gepland op 28 mei. Het rapport wordt dan (of de dagen daaropvolgend) vastgesteld en kan het rapport als bijlage worden meegestuurd bij de MIRT-brief die voorafgaand het commissiedebat van 16 juni wordt gestuurd.
31305, nr. 300 verzoekt de regering, bij de implementatie van de Europese ILUC-verordening, conform de afspraak in het Klimaatakkoord, te borgen dat in Nederland geen hoog ILUC biobrandstoffen mogen worden toegelaten als hernieuwbare energie; verzoekt de regering, bovendien in het kader van de actualisatie van de Europese ILUC, zich in te spannen om palm- en sojaolie in Europees verband als hoog ILUC risico aan te merken, en de Kamer hierover te informeren,	Parlementair agenda punt [05-12-2019] - Duurzaam Vervoer	Geen update ten opzichte van de laatste stand van zaken uit februari. Woensdag 19 mei volgt een workshop over low-ILUC certificering. Een update over de actualisatie welke gewassen als high-ILUC worden aangemerkt wordt op korte termijn verwacht. Het ministerie van LenW is samen met Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, Landbouw en RVO.nl actief aangehaakt op dit traject.
31305, nr. 305 verzoekt de regering, om in overleg met de betrokken brancheverenigingen het Rijksvastgoedbedrijf voor 1 mei 2020 te komen tot afspraken om knelpunten voor innovatie en verduurzaming gedurende de looptijd van de overeenkomsten met de pomphouders weg te nemen,	Parlementair agenda punt [05-12-2019] - Duurzaam Vervoer	De motie vraagt de regering om knelpunten voor innovatie en verduurzaming gedurende de looptijd van overeenkomsten met pomphouders weg te nemen. De sector heeft een voorstel tot aanpassing van het rekenmodel bij het RVB ingediend. Het voorstel heeft geleid tot meer duidelijkheid over de bedragen en afschrijvingstermijnen die gemoeid zijn bij de duurzame investeringen. Het RVB bekijkt het voorstel mede in het licht van het behoud van een gelijk speelveld en het voorkomen van staatssteun en onderzoek of dergelijke investeringen betrokken kunnen worden bij de berekening van de restwaarde. De uitkomst daarvan wordt in 2021 verwacht en zal worden meegenomen in het beleidstraject verzorgingsplaats van de toekomst.
29984, nr. 876 lid Van Dijk verzoekt de regering, te onderzoeken of eenzelfde pilot als in de binnenvaart ook mogelijk is binnen het spoorgoederenvervoer	Parlementair agenda punt [11-12-2019] - Spoor	Er wordt op dit moment invulling gegeven van een MIRT-afsprakaanvraag van eind vorig jaar: Rijk en regio vragen aan goederenverladers of zij mogelijkheden zien om in de komende jaren een pilot van een goederentrein op waterstof te starten.
29984, nr. 878 verzoekt de regering, om in nauw overleg te blijven met ons omringende landen over ontwikkelingen rond nachttreinen, aan te sluiten bij (bestaande) initiatieven en in kaart te brengen waar de kansen en knelpunten liggen om nachttreinen op kansrijke corridors te rijden	Parlementair agenda punt [11-12-2019] - Spoor	Met de marktverkenning internationaal in het kader van de ordening op het spoor worden de kansen voor nachttreinen verder in kaart gebracht. Daarnaast is eerder reeds contact gelegd met andere lidstaten op dit dossier zoals Zweden en Zwitserland. Ook binnen het Europees platform voor internationaal spoorvervoer wordt over dit onderwerp gesproken.
32852, nr. 108 verzoekt de regering, het effect van de importheffing op buitenlands afval te monitoren om te bepalen of de doelstelling van een reductie van 0,2 megaton CO2 ook daadwerkelijk wordt gehaald, en om de Kamer hierover te informeren	Parlementair agenda punt [12-12-2019] - Circulaire economie	Rijkswaterstaat heeft nog geen officiële realisatiecijfers over 2020 van de import van afval voor verbranding in Nederland. Deze zullen voor de zomer beschikbaar komen. Het PBL is gevraagd in de Klimaat- en Energieverkenning (KEV) te kijken naar de daadwerkelijke effecten van de maatregelen uit het klimaatakkoord en Urgenda-pakket tot nu toe. De realisatiecijfers van de import van afval voor verbranding in Nederland in 2020 zijn ook voor de daadwerkelijke CO2-reductie tot nu toe van belang. De KEV

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
28089, nr. 161 verzoekt de regering, om de onderzoeken die nodig zijn om de criteria voor gebiedsspecifiek beleid vast te stellen, versneld te laten uitvoeren, en de resultaten hiervan voor de zomer van 2020 te publiceren	Parlementair agenda punt [12-12-2019] - Rapporten ILT en RIVM over GenX/Tijdelijke handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie	komt in oktober 2021 uit. - Er wordt een kamerbrief verzonden waarin de door de Kamer gevraagde stand van zaken over het alternatief, de toekomst van het afvalbeheer en ook de stand van zaken met betrekking tot de import van afval wordt meegenomen. Deze brief zal naar verwachting uiterlijk 1 juni aanstaande naar de Kamer gezonden worden.
29398, nr. 780 verzoekt de regering, om het CBR een plan van aanpak met structurele oplossingen te laten voorbereiden en dat te betrekken bij de stelselherziening begin volgend jaar,	Parlementair agenda punt [19-12-2019] - CBR	Onderzoeken voor niet vrijliggende dp zijn uitgevoerd. Criteria worden door RWS vastgelegd in een beleidsregel. Concept nota en beleidsregel gesproken in DO intern. Komt vanuit DGWB/HBJZ een nota met brede beschouwing consequenties en wenselijkheid. Voor de vrijliggende dp loopt er nog een onderzoekstraject (pilot), medio 2021 gereed.
35248, nr. 10 verzoekt de regering, om een jaar na invoering van de loodsplicht nieuwe stijl de uitwerking van deze wetswijziging te evalueren en deze met de Kamer te delen	Parlementair agenda punt [16-01-2020] - Wijziging van de Scheepvaartverkeerswet en enige andere wetten in verband met verdere flexibilisering van de loodsplicht	De wetgeving wordt in januari 2022 geëvalueerd. Deze evaluatie zal met de Kamer worden gedeeld (eerste helft 2022).
24804, nr. 104 verzoekt de regering, in breed EU-verband een centrale rol voor EASA te verkennen in het kunnen afgrenzen van onveilige luchtruimen voormaatschappijen uit de EU en op vluchten die vanaf en naar EU luchthavens worden uitgevoerd,	Parlementair agenda punt [04-02-2020] - Vliegen boven conflictgebieden	Zal worden meegenomen in brief conflictgebieden. Planning informeren Tweede Kamer voor het zomerreces 2021.
24804, nr. 107 verzoekt de regering, te verkennen of de overheidsinstanties binnen de expertgroep doorzettingsmacht kunnen krijgen als het gaat om het besluit om wel of niet over en naar conflictgebieden te vliegen en welke overheidsinstantie dan aanspreekbaar is als eindverantwoordelijke,	Parlementair agenda punt [04-02-2020] - Vliegen boven conflictgebieden	Zal worden meegenomen in brief conflictgebieden. Planning informeren Tweede Kamer voor het zomerreces 2021.
24804, nr. 109 verzoekt de regering, ervoor te zorgen dat de Nederlandse overheid in ons wetsysteem de mogelijkheid krijgt om een bindende aanwijzing uit te vaardigen over het vliegen in het luchtruim van derde landen en de Kamer in het derde kwartaal te informeren op welke wijze dat het beste zou kunnen; verzoekt de regering tevens, om uiterlijk in het tweede kwartaal te rapporteren over de stand van zaken, in ieder geval de juridische mogelijkheden die er zijn om dit te doen,	Parlementair agenda punt [04-02-2020] - Vliegen boven conflictgebieden	Zal worden meegenomen in brief conflictgebieden. Planning informeren Tweede Kamer voor het zomerreces 2021.
24804, nr. 111 verzoekt de regering, voordat eventueel wordt besloten over een grotere rol van EASA bij besluitvorming over vliegen boven conflictgebieden, eerst de gevolgen en conflictgebieden de voor en nadelen van verdere Europese samenwerking op het gebied van luchtvaartveiligheid in kaart te brengen en zo snel mogelijk aan de Kamer te sturen,	Parlementair agenda punt [04-02-2020] - Vliegen boven conflictgebieden	Zal worden meegenomen in brief conflictgebieden. Planning informeren Tweede Kamer voor het zomerreces 2021.
35267, nr. 12 verzoekt de regering, om gemeenten, provincies en de eigenaren van natuurterreinen behulpzaam te zijn bij het verhalen van kosten door het doen van onderzoek naar de herkomst van het afval en het verstrekken van gegevens die noodzakelijk zijn om de kosten te verhalen op de veroorzakers	Parlementair agenda punt [10-03-2020] - Implementatielaw wijziging EU-kaderrichtlijn afvalstoffen	Wordt geagendeerd bij het eerstvolgende Bestuurlijk Omgevingsberaad.
35334, nr. 73 verzoekt de regering, een strategie te ontwikkelen voor bronaanpak en sanering van pfas-verontreinigingen die grondwaterbronnen voor de drinkwatervoorziening bedreigen	Parlementair agenda punt [10-03-2020] - PFAS	De Tweede kamer wordt mogelijk begin juli (bodembrief) geïnformeerd, anders bij publicatie DHK (juli/september)
35334, nr. 60 verzoekt de regering, te garanderen dat de bodemkwaliteit, ook binnen een bodembeheergebied, niet verder mag verslechtern	Parlementair agenda punt [10-03-2020] - PFAS	De Tweede kamer wordt mogelijk begin juli (bodembrief) geïnformeerd, anders bij publicatie DHK (juli/september)
29232, nr. 19 verzoekt de regering, zich Europees in te zetten voor een groene heropbouw van de sector door onder andere de toekenning van gratis EU ETS-rechten op te schorten en de Europese slotverordening te herzien zodat duurzaamheid een criterium voor slotalloctatie kan worden	Parlementair agenda punt [06-05-2020] - Steunmaatregelen Air France - KLM	In afwachting van voorstel EU-ETS en de herziening en het voorstel herziening slotverordening. Planning Tweede Kamer informeren voor het kerstreces 2021.

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
29232, nr. 36 verzoekt de regering, het wijzigen van het huidige luchtvaartverdrag of het afsluiten van een nieuw verdrag internationaal te agenderen	Parlementair agenda punt [06-05-2020] - Steunmaatregelen Air France - KLM	Tweede Kamer is geïnformeerd dat er eerst wordt ingezet op een EU belasting en dat daarna wordt verkend welke internationale inzet gepleegd moet worden. De verwachting is dat het EU traject in 2025 zal worden afgerond. Voortgang op het internationale traject is dus vanaf 2025 te geven.
30015, nr. 69 verzoekt de regering, het opstellen van een definitief handelingskader voor pfas te versnellen en nog dit jaar een consultatieversie te publiceren	Parlementair agenda punt [12-05-2020] - Bodem	De Tweede kamer wordt mogelijk begin juli (bodembrief) geïnformeerd, anders bij publicatie DHK (juli/september)
30015, nr. 67 verzoekt de regering, de huidige wet- en regelgeving omtrent definiering, lozing en vergunningverlening inzake verondieping van plassen tegen het licht te houden, om te bezien hoe tot vereenvoudiging en verduidelijking gekomen kan worden,	Parlementair agenda punt [12-05-2020] - Bodem	In december is in navolging op de toezegging van de staatssecretaris aan de Tweede Kamer (12 mei 2020) het beleidsonderzoek diepe plassen van start gegaan. In dat kader zal opnieuw worden gekeken naar de regelgeving. Afronding vierde kwartaal 2021.
30015, nr. 67 verzoekt de regering, de huidige wet- en regelgeving omtrent definiering, lozing en vergunningverlening inzake verondieping van plassen tegen het licht te houden, om te bezien hoe tot vereenvoudiging en verduidelijking gekomen kan worden,	Parlementair agenda punt [12-05-2020] - Bodem	In december is in navolging op de toezegging van de staatssecretaris aan de Tweede Kamer (12 mei 2020) het beleidsonderzoek diepe plassen van start gegaan. In dat kader zal opnieuw worden gekeken naar de regelgeving. Afronding vierde kwartaal 2021.
30015, nr. 73 verzoekt de regering, te onderzoeken op welke wijze de procedures bij MIRT-projecten kunnen worden aangepast zodat projecten sneller kunnen worden uitgevoerd, en daarover voor het MIRT-overleg in juni de Kamer te informeren	Parlementair agenda punt [12-05-2020] - Bodem	De Kamer wordt via de MIRT-brief in het voorjaar 2021 geïnformeerd.
35300-A-92 verzoekt de regering, de zeven MIRT-projecten zo snel mogelijk te realiseren en te voorkomen dat er nog meer vertraging ontstaat	Parlementair agenda punt [09-06-2020] - Implications van de PAS uitspraak voor de 7 MIRT projecten	Is staande praktijk en loopt voorlopig continu door. De 7 MIRT projecten worden zo snel mogelijk in realisatie gebracht.
31936, nr. 765 verzoekt de regering, zich in te spannen de overleggen tussen de luchtvaartsector, de overheid en de omgeving van Schiphol die plaatsvinden in de nieuwe vormgeving van de ORS te beginnen met een frisse start, en de Kamer hierover te informeren	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Verkenning is gestart. Planning informeren Tweede Kamer voor het kerstreces 2021.
31936, nr. 767 verzoekt de regering, de mogelijkheden voor het invoeren van sociale vestigingseisen in kaart te brengen, en de Kamer hierover te informeren	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Zal worden meegenomen in brief sociale zaken en veiligheid. Planning informeren Tweede Kamer voor het zomerreces 2021.
31936, nr. 755 verzoekt de regering om deze zomer door het NLR in samenspraak met het RIVM een onderzoek bestaande uit in ieder geval simulaties en metingen te laten starten naar het effect van filter- en ventilatiesystemen op het besmettingsrisico voor COVID-19 in vliegtuigen en voor het einde van het zomerreces de eerste bevindingen en de stand van zaken hiervan te delen met de Kamer; verzoekt de regering tevens om voor het zomerreces aan de Kamer inzichtelijk te maken welke maatschappijen nu niet beschikken over HEPA-filters en welke consequenties hieraan verbonden kunnen worden	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Zal worden meegenomen in brief onderzoek verspreidingsrisico's van COVID-19 in vliegtuigen. Planning informeren Tweede Kamer voor het zomerreces 2021.
31936, nr. 768 verzoekt de regering, te kijken waar op basis van de ervaringen in het openbaar vervoer en de luchtvaart ook in andere voertuigen soepeler kan worden omgegaan met capaciteitsbeperkingen	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
35377, nr. 4 verzoekt de regering, met gelijkgestemde landen tot een concreet plan van aanpak te komen om binnen afzienbare tijd een dekkend spoornetwerk voor personenvervoer binnen Europa te realiseren	Debat over de Europese Green Deal	Tijdens de Transportraad van 3 juni 2021 zullen NL en Oostenrijk gezamenlijk een voortgangsverslag van de resultaten van het platform presenteren. Samenwerking tussen de lidstaten, de Europese Commissie en de sectorpartijen blijft essentieel bij de bevordering van het internationaal personenvervoer per spoor in Europa.
35505, nr. 10 spreekt uit dat de Kamer niet gebonden is aan de uitbreiding Van Lelystad Airport, zolang besluitvorming daarover middels behandeling van hetluchthavenverkeersbesluit niet heeft plaatsgevonden in Tweede en Eerste Kamer	Parlementair agenda punt [01-07-2020] - Steunmaatregelen KLM	Zal worden meegenomen in besluit opening Lelystad Airport. Planning informeren Tweede Kamer voor het kerstreces 2021.
35300-A-103 verzoekt de regering, verkeersveiligheid als belangrijke pijler mee te wegen in de nieuwe NMCA	Parlementair agenda punt [02-07-2020] - MIRT	In de opvolger van de NMCA worden ook de ontwikkelingen en opgaven op het gebied van verkeersveiligheid opgenomen. De opvolger van de NMCA zal rond de zomer aan de Kamer worden verzonden.

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
35300-A-106 verzoekt de regering, bij de dekking van het tekort voor het project Zuidasdok de grote maatschappelijke en economische meerwaarde en de lokale baten beter tot uitdrukking te laten komen in de verhouding tussen de financiële bijdragen van stad, regio en Rijk	Parlementair agenda punt [02-07-2020] - MIRT	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
35300-A-107 verzoekt de regering, om te zorgen dat de besluitvorming over de MIRT-projecten A12 Gouda-Oudenrijn, U Ned en de woningbouw rond Utrecht, met grootschalige woningbouw van project Rijnenburg rekening wordt gehouden, dit goed op elkaar af te stemmen, voor zowel fiets, ov als de auto	Parlementair agenda punt [02-07-2020] - MIRT	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
29398, nr. 833 verzoekt de regering, te onderzoeken op welke wijze de huidige cursus EMG verbeterd zou kunnen worden en in hoeverre andere technische mogelijkheden, zoals bijvoorbeeld een snelheidsgrenzer, zouden kunnen helpen om risicovol rijgedrag en recidive tegen te gaan,	VAO Handhaving in het verkeer 2 juli 2020	De Tweede Kamer zal medio 2021 geïnformeerd worden.
35426, nr. 16 verzoekt de regering, om bij het gebiedsgericht werken de infrastructuur voor fietsers en voetgangers een nadrukkelijke plek te geven	Parlementair agenda punt [10-09-2020] - Wet Mobiliteitsfonds	De Kamer wordt via de MIRT-brief in het voorjaar 2021 geïnformeerd.
35426, nr. 18 verzoekt de regering, bij nieuwe infrastructurele projecten een gebiedscoördinator aan te stellen die zorgt dat burgerinitiatieven die met dat project samenhangen, tijdig en serieus worden meegenomen in de verdere besluitvorming	Parlementair agenda punt [10-09-2020] - Wet Mobiliteitsfonds	Publieksparticipatie maakt onderdeel uit van verkenningen naar nieuwe infrastructuur. Vanuit het omgevingsmanagement bij iedere verkenning worden mogelijke burgerinitiatieven meegenomen
35426, nr. 17 verzoekt de regering, de NMCA up-to-date te brengen zodat deze aansluit op de doelstelling van het Mobiliteitsfonds;verzoekt de regering tevens, om voor de hoofdwegennetindicator een gelijkwaardige variant op te stellen zodat de economische verlieskosten van het spoor ook in kaart kunnen worden gebracht en binnen een MKBA voor een infraproject beter met elkaar kunnen worden vergeleken;	Parlementair agenda punt [10-09-2020] - Wet Mobiliteitsfonds	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
29398, nr. 852 verzoekt de regering om de pilot zo in te richten dat er vanuit de aanvrager van het rijbewijs wordt gedacht, de Diabetesverenging wordt betrokken bij de opzet en de Kamer voor het AO CBR wordt geïnformeerd over de opzet van de pilot,	Parlementair agenda punt [10-09-2020] - CBR Medische keuringen	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
29398, nr. 853 verzoekt de regering, om de Gezondheidsraad opnieuw een advies uit te laten brengen over de rijvaardigheid van mensen met ASS, en de bevindingen hiervan zo spoedig mogelijk aan de Kamer mee te delen,	Parlementair agenda punt [10-09-2020] - CBR Medische keuringen	Dit advies is aangevraagd bij de Gezondheidsraad. De commissie Rijgeschiktheid buigt zich er momenteel over. Naar verwachting ontvangen wij in Q2 2021 haar reactie.
29398, nr. 861 verzoekt de regering, alles in het werk te stellen om in het belang van de verkeersveiligheid zo snel mogelijk de snelwegverlichting 's nachts in te schakelen, zo mogelijk al komend winterseizoen bij ongunstige weersomstandigheden in combinatie met monitoring,	Parlementair agenda punt [12-10-2020] - Verkeersveiligheid	De minister heeft toegezegd de natuuronderzoeken voor het aanzetten van de verlichting dit jaar (2021) uit te voeren. De aanbesteding daarvan is gestart en volgens planning starten we uiterlijk 1 april. Aan het eind van het jaar zijn de onderzoeksresultaten beschikbaar en zal RWS een advies geven op welke wegtrajecten het licht aangezet kan worden, al dan niet met mitigerende maatregelen.
29398, nr. 872 verzoekt de regering in overleg met gemeenten en SWOV een afwegingskader te ontwikkelen waarbij een maximumsnelheid van 30 km/uur in de bebouwde kom als leidend principe gehanteerd wordt met de mogelijkheid om op doorgaande wegen hiervan af te wijken als het veilig kan, en gezamenlijk hiervoor een plan op te stellen.	Parlementair agenda punt [12-10-2020] - Verkeersveiligheid	De motie Kröger en Stoffer ten aanzien van het afwegingskader 30 km/u en het gezamenlijk plan wordt momenteel uitgevoerd bij CROW. Hiervoor organiseren zij werkgroep- en klankbordgroep- bijeenkomsten met wegbeheerders en verkeersveiligheidspartners, zoals de SWOV. De planning is gericht op juni 2021.
29398, nr. 863 verzoekt de regering, na publicatie van het definitieve toelatingskader alles op alles te zetten om de toelating van LEV's zo snel mogelijk toe te staan, en de Kamer hierover te informeren,	Parlementair agenda punt [12-10-2020] - Verkeersveiligheid	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
29398, nr. 874 verzoekt de regering om onderzoek te doen naar de mogelijkheid tot een wettelijke verplichting voor het continu voeren van autoverlichting en de Tweede Kamer over de uitkomsten uiterlijk in het tweede kwartaal van 2021 te informeren,	Parlementair agenda punt [12-10-2020] - Verkeersveiligheid	Onderzoek naar hoeveel voertuigen op dit moment overdag nog niet met verlichting aan rijden wordt momenteel uitgevoerd. Toezegging zal vooralsnog Q2 worden afgedaan.
27625, nr. 510 spreekt uit dat het wenselijk is te streven naar een nieuwe vormgeving, waarin gestreefd wordt naar een evenredige zuiveringsheffing op basis van drinkwatergebruik,	Parlementair agenda punt [27-10-2020] - Water	Dit maakt onderdeel uit van het fundamentele traject «Toekomstbestendige bekostiging waterbeheer ». Op dit moment wordt verkend hoe dit traject vormgegeven kan worden.

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
27625, nr. 521 verzoekt de regering, tevens het eerder voorgenomen plan voor verzilting van het Volkerak-Zoommeer definitief te schrappen, zodat het kader voor verdere planvorming in de zuidwestelijke delta duidelijk is,	Parlementair agenda punt [27-10-2020] - Water	In aanvulling, implementatie vindt plaats via: Het MIRT-overzicht 2022 waarin het projectblad «Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer» wordt omgezet in 'Getij Grevelingen'. Dat projectblad omvat dus niet langer een ontwikkelperspectief van een eventueel zout Volkerak-Zoommeer.
27625, nr. 514 verzoekt de regering, de eilanden te ondersteunen bij het vergroten van de effectiviteit van hun afvalwaterbeheer,	Parlementair agenda punt [27-10-2020] - Water	Deze motie vraagt meerjarige inzet. Minister van IenW heeft eind 2020 3,5 miljoen euro extra subsidie toegekend voor de RWZI op Bonaire, die van essentieel belang is voor de afvalwaterzuivering. Daarnaast is het Ministerie in overleg met de drie eilanden over de invulling van de uitvoeringsagenda van het Natuur en Milieubeleidsplan, waarin ook afvalwaterzuivering een plek moet krijgen. In dat overleg zal ook besproken worden waar de behoefte van de eilanden ligt qua ondersteuning.
23645, nr. 732 verzoekt de regering, samen met werkgevers en werknehmers scenario's uit te werken voor het ov personeel waarbij vooraf duidelijk is welke gevolgen coronamaatregelen hebben voor het ov en het ov personeel,	Parlementair agenda punt [04-11-2020] - Openbaar vervoer en taxi	Wordt meegenomen met de gesprekken met de sector over de transitie OV.
23645, nr. 740 verzoekt de regering, samen met het lokaal bevoegd gezag te bekijken of deze politiepost en de OV agenten behouden kunnen blijven op Amsterdam CS en de Kamer hierover voor het Kerstrees van 2020 te informeren,	Parlementair agenda punt [04-11-2020] - Openbaar vervoer en taxi	Het Notaoverleg «geen plaats voor geweld in het Openbaar Vervoer» is tot nader orde uitgesteld
23645, nr. 745 (t.v.v. 23645, nr. 738) verzoekt de regering, een plan voor de korte termijn (tot 2030) te maken voor versnelling van en naar Noord-Nederland, samen met NS, ProRail en Noordoost-Nederland, en de Kamer hier in het voorjaar 2021 over te informeren	Parlementair agenda punt [04-11-2020] - Openbaar vervoer en taxi	Dit zal besproken worden in de BO MIRTs in het najaar van 2021.
35570-XII-43 verzoekt de regering, het Versnellingshuis in te zetten als meldpunt voor knellende regelgeving op het gebied van circulaire economie en deze meldingen actief te onderzoeken, en de Kamer hierover te informeren; verzoekt IenW de regering, tevens om zich in het kader van continuïteit in te zetten om ook na 2024 de financiering voor de belangrijke werkzaam-heden van het Versnellingshuis voort te zetten,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling	Vanaf de start van het Versnellingshuis Nederland Circulair! in februari 2019 kunnen ondernemers met vragen over wet en regelgeving terecht bij het Versnellingshuis. Op dit moment is de financiering voor vijf jaar geregeld, 2019 t/m 2023, met een uitloop naar 2024. Voor daarna is er geen budget. N.a.v. de evaluatie van het Versnellingshuis in 2021 wordt gekeken naar de mogelijkheden. We zullen de Kamer hierover na de zomer 2021 informeren.
35570-XII-21 verzoekt de regering, in het vervolgtraject de mogelijkheden te onderzoeken ook ondernemers met voertuigen in Euroklasse 4 te ondersteunen bij de overstap naar zero emissie, en met gemeenten te overleggen over eenduidig lokaal beleid ten aanzien van ontheffingen voor ondernemers die door overmacht niet op tijd kunnen beschikken over een emissievrij voertuig,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling IenW	Met MKB-Nederland is afgesproken dat in 2021 samen met MKB-Nederland onderzocht wordt op welke manieren ondernemers met een Euroklasse 4 bestelauto een steuntje in de rug kunnen krijgen. Hierover is ook een vraag opgenomen in de internetconsultatie voor de subsidieregeling voor zero-emissie bestelauto's. De internetconsultatie heeft vooral bevestigd dat de partijen die gereageerd hebben, dit steuntje in de rug wenselijk achten als correct voor de aan Euro 5/6 busjes verleende verlenging van toegang tot de nul-emissie zones tot eind 2026 resp. 2027. Een eerste gesprek tussen het Ministerie IenW en MKB-Nederland over de invulling van deze extra ondersteuning is ingepland op 25 mei aanstaande. Deze zomer is de verwachting dat de Tweede Kamer wordt geïnformeerd over de eerste uitkomsten.
35570-XII-44 verzoekt de regering, om toe te werken naar meer onaangekondigde controles, en de Kamer jaarlijks bij de publicatie van de Staat van de Veiligheid Brzo-bedrijven te informeren over het percentage onaangekondigde inspecties,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling IenW	De eerstvolgende SvdV zal voor het zomerreces aan de Kamer worden aangeboden.
35570-XII-47 verzoekt de regering, uiterlijk 1 maart 2021 een bestuursakkoord te sluiten, waarin duidelijk wordt welke eisen aan toegankelijkheid worden gesteld, en het daaropvolgende wetgevingstraject zo spoedig mogelijk op te starten	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling IenW	Actualisatierapport is bijna gereed. Wordt in juni 2021 aangeleverd. Daarna zal de Kamer worden geïnformeerd.
35570-XII-61 verzoekt de regering, om zich actief in te zetten voor de realisatie van meer verbindingen, naar meer steden in Europa, hiervoor contacten met mogelijke partners, landen en vervoerders, aan te gaan en in het kader van de internationale marktverkenning te onderzoeken, wat nodig is voor nieuwe routes;	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling IenW	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden. Planning voor het zomerreces 2021.

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
35570-XII-39 verzoekt de regering, te onderzoeken wat er nodig is qua aanpassingen aan infrastructuur, stations en materieel om een groter aantal treinen te laten rijden op het traject Amsterdam - Londen,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden. Planning voor het zomerreces 2021.
35570-XII-31 verzoekt de regering, - te onderzoeken of en hoe licht goederenvervoer gecombineerd kan worden met passagiersvervoer in treinen zoals onder andere voorgesteld in de concepten van het TurboPlan2020:- daarbij te betrekken hoe treinen, stations en de wet- en regelgeving aangepast moeten worden;- de Kamer hierover voor het AO MIRT in het voorjaar 2021 te informeren,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	De Tweede Kamer wordt via de MIRT brief voorjaar 2021 geïnformeerd.
35570-XII-32 verzoekt de regering, een (online) trilaterale spoortop Nederland/Duitsland/België te organiseren voor 1 maart 2021 om tot concrete oplossingen en afspraken te komen middels een integraal toekomstbeeld 2030/2040 grensoverschrijdend spoor,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	De Tweede Kamer wordt via de MIRT brief voorjaar 2021 geïnformeerd.
35570-XII-33 verzoekt de regering, samen met de (potentiële) initiatiefnemers van «right to challenge» van stations te verkennen wat dit juridisch en financieel betekent, en het daarmee met vervoerders, spoorbeheerder, lokale bedrijven en decentrale overheden mogelijk te maken dat stations onderdeel kunnen worden van de lokale gemeenschap; verzoekt de regering, tevens hiertoe een concreet voorstel naar de Kamer te sturen voor 1 april 2021,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	In de Kamerbrief over de Marktordening heeft de staatssecretaris aangekondigd initiatieven als community stations te willen ondersteunen. Samen met NS en ProRail wordt dit uitgewerkt. De Kamer wordt hierover in 2022 geïnformeerd
35570-XII-28 verzoekt de regering, volstrekt helder te maken dat handelingen als appen, spelletjes spelen en socialmediagebruik tijdens het rijden in hungeheel niet zijn toegestaan, en de Kamer hierover te informeren op welke manier zij dat wil gaan verduidelijken,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	We nemen dit mee in de evaluatie van art 61a en hebben toegezegd de Kamer hier voor de zomer over te informeren.
35570-XII-20 verzoekt de regering, concrete beleidsopties te onderzoeken om automobiliteit betaalbaarder te maken, bijvoorbeeld door de lasten voor de automobilist per saldo te laten dalen, en de voor- en nadelen hiervan teschetsen,	Parlementair agenda punt [19-11-2020] - Begrotingsbehandeling lenW	Wordt beantwoordt met de Autokeuzewijzer (werknaam) die door Fin wordt uitgewerkt en aan de Tweede Kamer wordt gezonden, uiterlijk Q2.
29984, nr. 913 verzoekt de regering: -een innovatieve raildenktank op te zetten als onderdeel van de spoorconcessie met de NS die jaarlijks een out-of-the-box advies geeft over mogelijkheden om met bestaande infrastructuur meer vervoers-waarde te realiseren vanuit een meerjarig perspectief en dit jaarlijks te rapporteren en naar de Kamer te sturen; -deze innovatieve raildenktank te laten bestaan uit een talentvolle mix van onafhankelijk deskundigen/wetenschappers, ProRail, NS, het Railcenter, reizigers, en te laten leiden door een onafhankelijk voorzitter; -internationale best practices mee te nemen bij de denktank en de denktank na drie jaar te evalueren,	Parlementair agenda punt [26-11-2020] - Spoorordening	De Tweede Kamer wordt medio 2021 geïnformeerd.
35570-XII-91 verzoekt de regering te verkennen wat er mogelijk is om fietsers en wandelaars over de Afsluitdijk te laten gaan	Parlementair agenda punt [01-12-2020] - Water en Wadden	De Tweede Kamer wordt uiterlijk in juni geïnformeerd.
35570-XII-78 verzoekt de regering, investeringsprojecten naar voren te halen en versneld te realiseren; - verzoekt de regering, tevens in overleg en samenwerking met waterschappen, provincies, gemeenten en het bedrijfsleven te inventariseren welke projecten zich hiervoor lenen, en de Kamer over de uitkomsten spoedig te informeren	Parlementair agenda punt [01-12-2020] - Water en Wadden	Via de Waterbrief, voorafgaand aan het Commissiedebat Water van 9 juni aan de Tweede Kamer wordt deze afgedaan.
35570-XII-77 verzoekt de regering, om ten behoeve van de formatie een verkenning te doen met medeoverheden hoe aandacht voor ruimtelijke kwaliteit nog meer verbonden kan worden met de wateropgave, en de Kamer te informeren welke mogelijkheden er zijn om dit zo veel mogelijk te stimuleren in het waterbeleid	Parlementair agenda punt [01-12-2020] - Water en Wadden	Streven is om voorafgaand aan het Commissiedebat Water (gepland op 10 juni 2021) de Kamer te informeren.
35570-XII-86 verzoekt de regering, na te gaan waar de belemmeringen zitten om deze verordening toe te passen en waterschappen vervolgens te helpen deze belemmeringen weg te nemen, zodat gekomen kan worden tot een meer evenredige zuiveringsheffing voor huishoudens	Parlementair agenda punt [01-12-2020] - Water en Wadden	Dit maakt onderdeel uit van het fundamentele traject «Toekomstbestendige bekostiging waterbeheer ». Op dit moment wordt verkend hoe dit traject vormgegeven kan worden.

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
35570-XII-82 verzoekt de regering, om de kernwaarden rust, ruimte en stilte uit te werken in criteria, zodat een duidelijk afwegingskader ontstaat bij het uitwerken van deze kernwaarden in de uitvoeringsagenda	Parlementair agenda punt [01-12-2020] - Water en Wadden	De Tweede Kamer wordt via een aparte Verzamelbrief Wadden geïnformeerd tbv AO Water dd 10 juni
35570-XII-93 verzoekt de regering jaarlijks te rapporteren welke voortgang is geboekt in het bereiken van de hoofddoelstelling voor de Waddenzee en hoe deze voortgang is bereikt	Parlementair agenda punt [01-12-2020] - Water en Wadden	Voortgang motie/Uitvoeringsprogramma in aparte Verzamelbrief Wadden tbv AO Water dd 10 juni Bespreking concept Uitvoeringsprogramma in BO Waddengebied dd 24 juni
35570-XII-64 verzoekt de regering, de gevolgen van het eigen watermanagement mee te nemen in de aanpak van de droogte	Parlementair agenda punt [01-12-2020] - Water en Wadden	Deze motie is in feite een ondersteuning van het beleid. In de Waterbrief voor het AO Water van juni 2021 kan de minister aangegeven hoe aan deze motie uitvoering is en wordt gegeven, bijvoorbeeld door enkele maatregelen voor de 2e fase DPZW te benoemen, die betrekking hebben op het watermanagement van RWS, de waterschappen en de provincies.
35570-XII-65 verzoekt de regering, in beleidsstukken en beleidsuitvoering, zoals de Agenda voor het Waddengebied en het bijbehorende uitvoeringsprogramma, te zorgen dat de positie en activiteiten van economische sectoren, zoals de pootaardappelsector, maar ook breder de akkerbouw en toerisme, voldoende worden geborgd; - verzoekt de regering, met betrekkenheid van (agrarische) ondernemers en bewoners een impactanalyse te maken voor de Waddenagenda en het bijbehorende uitvoeringsprogramma, voordat deze definitief worden vastgesteld, waaruit de gevolgen voor economische sectoren en de regio duidelijk worden	Parlementair agenda punt [01-12-2020] - Water en Wadden	Voortgang impactanalyse in aparte Verzamelbrief Wadden tbv AO Water dd 10 juni. Bespreking aanpak in BO Waddengebied dd 24 juni
30015, nr. 91 verzoekt de regering, om voor het einde van deze kabinettsperiode met een overzicht te komen van maatregelen, de gevolgen hiervan op de vergroting van de handhavingscapaciteit bij de ILT en de kosten die de maatregelen met zich meebrengen	Parlementair agenda punt [02-12-2020] - Rekenfout van Rijkswaterstaat bij de risicoberekening van de stort van granuliet in een natuurplas	Wordt meegenomen in verzamelbrief Bodem van beleid. Planning is juni 2021.
30015, nr. 92 verzoekt de regering, de regelgeving zo vorm te geven dat al voor het verlenen van een ontgrondingsvergunning door de provincie een bestuurlijke stuurgroep in zal worden gesteld met alle betrokkenen, publiek én privaat, met het oog op de begeleiding van het project en een ordelijke uitvoering	Parlementair agenda punt [02-12-2020] - Rekenfout van Rijkswaterstaat bij de risicoberekening van de stort van granuliet in een natuurplas	In december is in navolging op de toezegging van de staatssecretaris aan de Tweede Kamer (12 mei 2020) een beleidsonderzoek diepe plassen van start gegaan. Daarbij wordt deze motie betrokken. Afronding vierde kwartaal 2021.
30015, nr. 93 verzoekt de regering, een voorstel te doen over hoe meetbare ecologische criteria leidend kunnen worden gemaakt in het diepeplassenbeleid	Parlementair agenda punt [02-12-2020] - Rekenfout van Rijkswaterstaat bij de risicoberekening van de stort van granuliet in een natuurplas	Wordt gekoppeld aan het B-ware onderzoek, afronding 2022. Daarnaast wordt bekeken of een tussentijdse verkenning kan worden uitgevoerd.
30015, nr. 97 verzoekt de regering, te onderzoeken of het mogelijk is om in normdocumenten alle relevante stoffen op te nemen, ook als dat geen genormeerde stoffen zijn; - verzoekt de regering, tevens een grondstoffen- of materialenpaspoort te introduceren, zodat grondstromen goed gevolgd kunnen worden, en de Kamer hierover in het voorjaar van 2021 te informeren	Parlementair agenda punt [02-12-2020] - Rekenfout van Rijkswaterstaat bij de risicoberekening van de stort van granuliet in een natuurplas	Wordt meegenomen met de Taskforce (verbetertraject Kwalibio).
30015, nr. 86 verzoekt de regering, bij de herziening van het stelsel met voorstellen te komen om de publieke betrokkenheid waar deze onvoldoende aanwezig is te vergroten en daarbij ook aandacht te besteden aan versterken van toezicht en handhaving	Parlementair agenda punt [02-12-2020] - Rekenfout van Rijkswaterstaat bij de risicoberekening van de stort van granuliet in een natuurplas	Wordt meegenomen met de Taskforce (verbetertraject Kwalibio). Afhankelijk van voortgang van programma zal een Kamerbrief worden verstuurd.
30015, nr. 87 verzoekt de regering, te onderzoeken hoe lessen uit deze casus zijn te trekken en deze te gebruiken om extra waarborgen voor integriteit en rolzuiverheid in te bouwen in de voorbereiding van besluiten en in de VTH-keten, en de Kamer over de uitkomsten te informeren	Parlementair agenda punt [02-12-2020] - Rekenfout van Rijkswaterstaat bij de risicoberekening van de stort van granuliet in een natuurplas	Wordt meegenomen met de Taskforce (verbetertraject Kwalibio). Afhankelijk van voortgang van programma zal een Kamerbrief worden verstuurd.
32813, nr. 629 verzoekt de regering, alvast rekening te houden met een grotere opgave voor windenergie op zee door bijvoorbeeld alvast extra locaties vast te stellen in 2021,	Parlementaire agenda 03-12-2020 2e termijn Notaoverleg Klimaat en Energie	Bij aanbieden van definitief NWP/Programma Noordzee, dat wil zeggen maart 2022, kan in de begeleidende Tweede Kamerbrief de motie afgedaan worden.

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
35570-A-30 verzoekt de regering, gehoor te geven aan de oproep van omwonenden en verschillende organisaties en nemen als mogelijkheid voor verdere uitwerking	Parlementair agenda punt [07-12-2020] - MIRT	De Tweede Kamer wordt vóór het Commissiedebat MIRT van 16 juni geïnformeerd.
35570-A-27 verzoekt de regering, in samenwerking met de vier noordelijke provincies een deltaplan van en voor het Noorden op te stellen waarin een integraal plan met lenW, BZK en EZK wordt opgesteld om de bereikbaarheid en het wonen en werken in het Noorden te stimuleren, waarbij de Lelylijn een belangrijk onderdeel is, en de hoofdcontouren van dit deltaplan met de Kamer te delen voor 1 mei 2021,	Parlementair agenda punt [07-12-2020] - MIRT	Rijk en regio werken aan de (hoofd)contouren van dit Deltaplan, deze zullen met de MIRT-brief voor de zomer met de Kamer worden gedeeld.
35570-A-25 verzoekt de regering, het breed beschikbaar maken van mobiliteitshubs te onderzoeken en hier samen met de provincie Gelderland een pilot naar te starten in Gelderland	Parlementair agenda punt [07-12-2020] - MIRT	In het kader van het BO MIRT zijn tussen lenW en de provincie Gelderland in november 2020 afspraken gemaakt over het gezamenlijk onderzoeken van mobiliteitshubs. Sindsdien hebben diverse gesprekken plaatsgevonden tussen het MaaS-team en de provincie en zijn meerdere locaties besproken. Uiteindelijk is gekozen voor regionale hub Culemborg als het Gelderse pilotproject en is inmiddels opdracht verleend aan een adviesbureau voor onderzoek.
35570-A-28 verzoekt de regering, een haalbaarheidsonderzoek uit te voeren naar een ICE-station op Hengelo voor de verbinding Amsterdam-Berlijn	Parlementair agenda punt [07-12-2020] - MIRT	Deze motie is onderdeel van de vervolgstappen van TBOV waar wordt onderzocht hoe de verbinding nog sneller kan.
35570-A verzoekt de regering een overzicht te geven van de mogelijkheden die er Europees zijn om personenvervoer per spoor te financieren en de Kamer hierover in het voorjaar te informeren	Parlementair agenda punt [07-12-2020] - MIRT	Hier zal de Kamer voor de zomer 2021 in de brief internationaal nader over worden geïnformeerd
35570-A-14 verzoekt de regering, de A12 knooppunt Gouwe- Oudenrijn, inclusief de aansluiting met de N11 en de Bodegravenboog, in kaart te houden en dit wegdeel verder uit te werken, zodat dit bij een eventueel volgend MIRT-overleg ter besluitvorming terug kan komen	Parlementair agenda punt [07-12-2020] - MIRT	Het streven is om in het najaar van 2021 een besluit te nemen over de A12 Gouda-Utrecht. Dit heb ik afgesproken in het BO MIRT najaar 2020. In de eerste helft van 2021 zal nader onderzoek plaatsvinden naar de kosten, waarna het gesprek zal plaatsvinden met de regio over de kostenverdeling.
35570-A-15 verzoekt de regering, zich in te zetten om de bereikbaarheid van deze locatie te versterken voor zowel auto als hoogwaardig openbaar vervoer	Parlementair agenda punt [07-12-2020] - MIRT	Beantwoording van deze motie is voorzien in de MIRT brief die rond de zomer 2021 uitkomt
35570-A-23 verzoekt de regering, in gesprek te gaan met de betrokken partijen om te beziens hoe de dreigende impasse kan worden doorbroken en de Kamer te informeren over de uitkomsten van dit gesprek	Parlementair agenda punt [07-12-2020] - MIRT	Het overleg met de provincie over de gevolgen voor de N33 en de Wunderline loopt. Het is niet de verwachting dat de provincie op korte termijn aanvullend budget zal vinden. Bij de N33 speelt ook stikstofproblematiek n.a.v. uitspraak RvS over de Via15. De Kamer wordt over de laatste stand van zaken geïnformeerd in de brief over de voortgang van het MIRT (voorjaar 2021).
35570-A-24 verzoekt de regering, de toekomstige geluidsbelasting in kaart te brengen en aan te geven welke geluidwerende maatregelen genomen kunnen worden om de geluidshinder zo veel als mogelijk leefbaar te houden voor de omwonenden en de Kamer hierover te informeren	Parlementair agenda punt [07-12-2020] - MIRT	De Tweede Kamer wordt conform de motie geïnformeerd.
35570-A-37 verzoekt de regering, zo snel als mogelijk te beginnen met de daadwerkelijke aanpak van knooppunt Hoevelaken en hiertoe de noodzakelijke stappen te zetten	Parlementair agenda punt [07-12-2020] - MIRT	De motie over Hoevelaken moet worden aangehouden omdat het project Hoevelaken afhankelijk is van de besluitvorming mbt rekengrens Stikstof. Hierdoor zal naar verwachting het tracébesluit Hoevelaken met circa 1 jaar vertragen. Dit zal ook zo in de MIRT brief van juni 2021 worden vermeld.
29383, nr. 354 verzoekt de regering om zich in Europees verband in te zetten voor een onderzoek dat in kaart brengt welke productieprocessen waarin ZZS gebruikt worden essentieel zijn voor de overgang naar een klimaatneutrale en circulaire economie, en die als essentieel gebruik aan te merken zolang er geen veiliger alternatieven zijn, en te bezien in welke mate de EU actief kan en moet inzetten op het behouden van dergelijke materialen door middel van recycling binnen Europa	Parlementair agenda punt [09-12-2020] - Leefomgeving	Over de gevraagde actie wordt voor het eind van het jaar aan de Kamer gerapporteerd.
29383, nr. 353 verzoekt de regering, om de provincie Limburg en de gemeente Venlo te betrekken bij de gesprekken voor een nieuw convenant en gezamenlijk een plan op te stellen om het aantal ammoniaktreinen door woonkernen te verminderen en zo mogelijk af te bouwen	Parlementair agenda punt [09-12-2020] - Leefomgeving	Op dit moment is er overleg met de covenantspartijen (provincie Limburg, OCI Nitrogen) over de evaluatie en de toekomst van het ammoniakconvenant. De gemeente Venlo is in het kader van het programma Robuust Basisnet betrokken bij de beleidsontwikkeling voor het toekomstig vervoer van gevaarlijke stoffen, waaronder ammoniak. De

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
33450, nr. 97 verzoekt de regering, de uitvoering van het Noordzeakkoord met spoed ter hand te nemen	Parlementair agenda punt [27-01-2021] - Akkoord voor de Noordzee	actuele stand van zaken zal worden gemeld in de brief aan de Kamer over het Robuust Basisnet die gepland is te verzenden voor het zomerreces.
33450, nr. 102 verzoekt de regering, om binnen het monitoring, nr. en onderzoeksprogramma die onderdelen die zich richten op de effecten van windparken opzowel de natuur als de visserij, prioritair op te pakken	Parlementair agenda punt [27-01-2021] - Akkoord voor de Noordzee	Opstellen uitvoeringsagenda Noordzeakkoord samen secretariaat Noordzeeoverleg in Q2.
33450, nr. 105 verzoekt de regering, indien er knelpunten ontstaan over ruimtegebruik inde Noordzee als gevolg van het Noordzeakkoord en Noordzeeoverleg, de maritieme belangen voor internationale vaarwegen en belangen van Defensie te bewaken	Parlementair agenda punt [27-01-2021] - Akkoord voor de Noordzee	Mede richtinggevend voor MONS (programmering monitoring, onderzoek, natuurherstel en soortenbescherming), vaststelling in Q2 na consensusvorming in het Noordzeeoverleg.
33450, nr. 107 verzoekt de regering, twee keer per jaar aan de Kamer te rapporteren over de samenwerking, voortgang en resultaten van het Noordzeeoverleg	Parlementair agenda punt [27-01-2021] - Akkoord voor de Noordzee	Brief voorafgaande aan AO Water juni & WGO Water november; op basis van uitvoeringsagenda Noordzeakkoord, voorbesprekking in Noordzeeoverleg.
35591, nr. 9 verzoekt de regering in samenspraak met relevante partijen zoals docenten en de VO-raad te kijken of verkeersveiligheid voldoende aan bod komt in het voortgezet onderwijs en waar meer ondersteuning nodig is verkeer op dit gebied;	Parlementair agenda punt [10-02-2021] - Aanpak van verkeersveiligheid voldoende aan bod komt in het hufterig gedrag in het verkeer tegen te gaan wordt geïntensiveerd en de Kamer elk verkeer halfjaar te informeren op welke wijze stappen zijn gezet;	De motie van de leden Laçin en Von Martels[1] van 10 februari 2021 vraagt aandacht voor verkeersveiligheid in het voortgezet onderwijs. Ik heb TeamAlert gevraagd een brainstormsessie te organiseren om samen met een aantal docenten en vertegenwoordigers van de VO-Raad en VVN te kijken hoe verkeersveiligheid momenteel aan bod komt in het voortgezet onderwijs en of hierbij meer ondersteuning nodig is. Deze sessie heeft plaatsgevonden op 10 mei 2021. Het beeld dat uit deze sessie naar voren is gekomen, zal verder worden uitgewerkt. Hierover wordt u geïnformeerd voor het volgende commissiedebat Verkeersveiligheid in het najaar.
35591, nr. 10 verzoekt de regering om ervoor te zorgen dat mede aan de hand van de initiatiefnota van het lid Postma (Kamerstuk: 35591) de aanpak om hufterig gedrag in het verkeer tegen te gaan wordt geïntensiveerd en de Kamer elk verkeer halfjaar te informeren op welke wijze stappen zijn gezet;	Parlementair agenda punt [10-02-2021] - Aanpak van hufterig gedrag in het verkeer tegen te gaan wordt geïntensiveerd en de Kamer elk verkeer halfjaar te informeren;	Met JenV, Fonds Slachtofferhulp en de Verkeersveiligheidscoalitie werken we aan het verkennen van nieuwe mogelijkheden om zware overtreders aan te pakken. We voeren gesprekken met twee partijen die mogelijk systemen kunnen leveren om rijgedrag te monitoren. We hebben ook breed mogelijkheden verkend waar we er een aantal uit willen halen om verder te verkennen.
35591, nr. 11 verzoekt de regering om hierbij ook de mogelijkheid te bezien van het instellen van een Intelligent Snelheidsgrenzer (ISB) als blijkt dat mensen op structurele basis veel te hard hebben gereden en de Kamer verkeer hierover te informeren;	Parlementair agenda punt [10-02-2021] - Aanpak van hufterig gedrag in het verkeer tegen te gaan wordt geïntensiveerd en de Kamer elk verkeer halfjaar te informeren;	De Tweede Kamer wordt conform motie geïnformeerd.
30175, nr. 370 verzoekt binnen twee jaar, in navolging van Duitsland, op deze wijze de lichthinder van hoge windturbines weg te nemen	Parlementair agenda punt [25-02-2021] - Leefomgeving	De Tweede Kamer wordt nader geïnformeerd over de mogelijkheden van uitvoering van deze motie.
30175, nr. 361 verzoekt te onderzoeken hoe gemeenten gestimuleerd kunnen worden om bij vervanging of aanleg vaker te kiezen voor natuurgas en minder voor kunstgras	Parlementair agenda punt [25-02-2021] - Leefomgeving	Hiervoor wordt aansluiting gezocht bij het nationale sportakkoord en het daaronder vallende deelakkoord voor een duurzame sportinfrastructuur.
30175, nr. 366 verzoekt om zich maximaal in te spannen zodat in 2025 het afval op alle scholen in het primair onderwijs gescheiden wordt ingeleverd en verwerkt, met aparte stromen voor gft-afval, PMD en oud papier/karton, rekening houdend met het vigerende inzamelsysteem voor huishoudelijk afval in de betreffende gemeente, zonder dat scholen hiervoor extra onderwijsgeld hoeven aan te spreken, en over de voortgang de Kamer regelmatig te informeren	Parlementair agenda punt [25-02-2021] - Leefomgeving	In het kader van het meerjaren programma VANG-buitenhuis worden basisscholen op verschillende manieren gestimuleerd en ondersteund bij het kosteneffectief scheiden van afval. Over de voortgang wordt periodiek gerapporteerd. Daarmee wordt aan deze motie uitvoering gegeven.
30175, nr. 363 verzoekt om te onderzoeken op welke manier het aantal deelnemers van de samenwerkingsverklaring Asbest kan worden vergroot	Parlementair agenda punt [25-02-2021] - Leefomgeving	De Tweede Kamer wordt in december geïnformeerd.
31936, nr. 850 verzoekt de regering, om er bij het Europees Agentschap voor de veiligheid van de luchtvaart voor te pleiten om de koepelorganisatie van verkeersvliegers structureel te betrekken bij de training- en opleidingseisen voor vliegers bij (her)certificering van vliegtuigen,	Parlementair agenda punt [14-04-2021] - Vliegveiligheid	Zal worden meegenomen in verzamelbrief vliegveiligheid. De planning is om de Tweede Kamer na het zomerreces 2021 te informeren.

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
31409, nr. 314 verzoekt de regering, om uiterlijk 1 juni een stappenplan naar de Kamer te sturen waarin de stappen om deze motie zo snel mogelijk uit te voeren precies worden beschreven en waarin staat per wanneer de verkeersbegeleiding gerealiseerd zal zijn,	VAO Maritiem 14 april 2021	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
29398, nr. 919 verzoekt de regering, om samen met het CBR Parlementair agenda punt en de rijscholenbranche de adviezen uit het rapport-Roemer [19-04-2021] - CBR voortvarend op te pakken,		De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
29398, nr. 922 herziening van het stelsel van de medische rijgeschiktheid het CBR bij een stabiel ziektebeeld, zoals bij autisme en diabetes, ook mensen zou kunnen ontslaan van de periodieke medische keuring of andere restricties, en de Kamer hierover te informeren,	Parlementair agenda punt [19-04-2021] - CBR	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
29398, nr. 926 verzoekt de regering, om de effecten van de commissie-Roemer op de consumentenprijs van het behalen van een rijbewijs te onderzoeken, en de resultaten met de Kamer te delen,	Parlementair agenda punt [19-04-2021] - CBR	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
29398, nr. 928 verzoekt de regering, om in samenwerking met het CBR de maatschappelijke kosten en baten van de verbetervoorstellen uit het rapport Van rijles naar rijonderwijs in kaart te brengen, en de Kamer hierover te informeren,	Parlementair agenda punt [19-04-2021] - CBR	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
30872, nr. 257 verzoekt de regering, te onderzoeken welke drankverpakkingen beter gerecycled zouden worden wanneer deze ook onder het statiegeld-systeem zouden vallen,	Parlementair agenda punt [20-04-2021] - Besluit maatregelen kunststof drankverpakkingen	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
30872, nr. 258 verzoekt de regering, te onderzoeken welke lessen geleerd kunnen worden uit de zichtbare toename van het gebruik van eigen (herbruikbare) koffiebekers op stations, en de Kamer hierover te informeren,	Parlementair agenda punt [20-04-2021] - Besluit maatregelen kunststof drankverpakkingen	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
35267, nr. 24 verzoekt de regering, een quickscan uit te voeren naar de mogelijkheden tot bredere optimalisatie van ketensamenwerking en het voorkomen van wegleffecten binnen de keten, en de Kamer voor het einde van 2021 te informeren over de uitkomsten,	Parlementair agenda punt [20-04-2021] - Ministeriële regeling ter implementatie van de kaderrichtlijn afvalstoffen (35 267, nr. 21)	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
32852, nr. 148 verzoekt de regering, om voor het einde van dit jaar de Kamer te informeren over mogelijke alternatieven voor geotextiel, inclusief kostenplaatje en milieu-impact,	Parlementair agenda punt [20-04-2021] - Circulaire economie (AO d.d. 2/12)	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
32852, nr. 149 verzoekt de regering, in Europees verband actief in te zetten op een zo ambitieus mogelijk en in de tijd oplopend percentage voor de verplichte toepassing van recyclaat in plastic producten,	Parlementair agenda punt [20-04-2021] - Circulaire economie (AO d.d. 2/12)	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
25422, nr. 276 verzoekt de regering, in gesprek te gaan met provincies en de Duitse overheid om te zorgen dat inwoners goed worden geïnformeerd en gebruik kunnen maken van hun rechten,	Parlementair agenda punt [20-04-2021] - Nucleaire veiligheid (25 422, nrs. 273 en 268)	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
28089, nr. 189 verzoekt de regering, in overleg met betrokken bedrijven, gemeenten en omgevingsdiensten een vervolg te geven aan het blootstellingsonderzoek zodanig dat de uitkomsten gebruikt kunnen worden voor een risicogerichte en versnelde aanpak van asbestdaken, zoals bedoeld in de genoemde motie, en dat meer inzicht verkregen wordt in de kosten_ opbouw en de mogelijkheden voor kostenverlaging door onder meer toepassing van emissiereducerende maatregelen, en een plan van aanpak voor dit vervolgonderzoek op korte termijn aan de Kamer voor te leggen,	Parlementair agenda punt [20-04-2021] - Externe veiligheid (28 089, nr. 182)	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
35626, nr. 15 verzoekt de regering, de vermenigvuldigingsfactor van 4 toe te passen voor elektrisch vervoer, zowel voor wegvervoer als voor binnenvaartschepen,	Parlementair agenda punt [20-05-2021] - Wijziging van de Wet milieubeheer in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken	
35626, nr. 16 verzoekt de regering, de negatieve effecten van het bijkomen van deze restproducten op de productie van palmolie te onderzoeken, en wanneer dit is aangetoond stappen te zetten om dit te voorkomen,	Vindplaats hernieuwbare bronnen en ter uitvoering van het Klimaatakkoord (35 626)	Parlementair agenda punt [20-05-2021] - Wijziging van de Wet milieubeheer in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en ter uitvoering van het Klimaatakkoord (35 626)	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
35626, nr. 17 verzoekt de regering, om deze externe risico's actief te monitoren, en de Kamer hierover te informeren,	Parlementair agenda punt [20-05-2021] - Wijziging van de Wet milieubeheer in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en ter uitvoering van het Klimaatakkoord (35 626)	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.	
35626, nr. 23 verzoekt de regering, om de mogelijkheden van geaggregeerd inboeken van elektriciteit in het Register Energie voor Vervoer te onderzoeken, en de Kamer over de uitkomsten te informeren,	Parlementair agenda punt [20-05-2021] - Wijziging van de Wet milieubeheer in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en ter uitvoering van het Klimaatakkoord (35 626)	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.	
35626, nr. 24 verzoekt voorts de regering, te onderzoeken of de Nederlandse Emissieautoriteit regelmatig, bijvoorbeeld eens per kwartaal, kan rapporteren over de inzet van hernieuwbare energie per eindbestemming en bij beide onderzoeken de impact op de administratieve lasten mee te nemen,	Parlementair agenda punt [20-05-2021] - Wijziging van de Wet milieubeheer in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en ter uitvoering van het Klimaatakkoord (35 626)	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.	
35626, nr. 25 verzoekt de regering, in overleg met sectororganisaties te bezien hoe de invoering van de bijnengverplichting in de binnenvaart op een zorgvuldige wijze vormgegeven kan worden, en de Kamer hierover voor de behandeling van het voorgenomen ontwerpbesluit voor herziening van het Besluit energie vervoer te informeren,	Parlementair agenda punt [20-05-2021] - Wijziging van de Wet milieubeheer in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en ter uitvoering van het Klimaatakkoord (35 626)	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.	

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
35626, nr. 26 verzoekt de regering, om de bijmengverplichting niet te handhaven voor de binnenvaart zolang de veiligheid, geschiktheid en duurzaamheid niet gegarandeerd zijn,	Parlementair agenda punt [20-05-2021] - Wijziging van de Wet milieubeheer in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en ter uitvoering van het Klimaatakkoord (35 626)	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
verzoekt de regering een impact-assessment uit te voeren naar de verwachte toename in de vraag naar biobrandstoffen door het (voorgenomen) kabinet beleid en daarbij indien mogelijk de verwachte herkomst van de biobrandstoffen te betrekken; verzoekt de regering deze impact-assessment de Kamer te doen toekomen vóór behandeling van het Besluit energie vervoer;	Parlementair agenda punt [20-05-2021] - Wijziging van de Wet milieubeheer in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en ter uitvoering van het Klimaatakkoord (35 626)	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.
27858, nr. 548 verzoekt de regering, de informatie- en voorlichtingspositie van de aanpak onder te brengen bij het Kennis- en Adviescentrum Dierplagen (KAD)	Parlementair agenda punt [20-05-2021] - Gewasbeschermingsmiddelen	De Tweede Kamer zal conform motie geïnformeerd worden.

Tabel 145 Door bewindslieden gedane toezeggingen die zijn afgerond

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De Kamer zal worden geïnformeerd over relevante ontwikkelingen ten aanzien van de ITS-richtlijn.	Parlementair agenda punt [25-05-2016] - Transportraad	Afgedaan met: Uitgaande brief [30-11-2020] - Smart Mobility in beweging
De staatssecretaris zal verifiëren of de luchtvaartmaatschappijen op Schiphol op dit moment al meer geluidsbeperking (reductie van 20% in plaats van 5%) realiseren dan overeengekomen in het «Convenant hinderbeperking en ontwikkeling Schiphol middellange termijn» en zal de Kamer hierover schriftelijk informeren zodra de MER van Schiphol er is.	Parlementair agenda punt [07-07-2016] - Actieagenda Schiphol	Afgedaan met: Uitgaande brief [13-01-2021] - Aanbieding ontwerp-Voorkeursbeslissing voor de herziening van het luchtruim
Als meer bekend is over innovatieve verwerkingsmethodes van asbest, zal de Kamer hierover worden geïnformeerd.	Parlementair agenda punt [18-01-2018] - Externe Veiligheid	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-06-2020] - Wijziging van o.a. het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen et al.
Naar verwachting komt de MER Schiphol voor de zomer naar de Kamer.	Parlementair agenda punt [25-01-2018] - Luchtvaart	Afgedaan met: Uitgaande brief [16-02-2021] - Ontwerpwijziging Luchthavenverkeerbesluit Schiphol
De Kamer zal in de loop van het jaar worden geïnformeerd over de recyclingdoelstellingen voor verpakkingen.	Parlementair agenda punt [15-03-2018] - Circulaire Economie	Afgedaan met: Uitgaande brief [02-07-2020] - Beleidsmaatregelen voor een circulaire verpakkingsketen
De minister informeert de Kamer over het gesprek dat zij zal voeren over de N35, daarin neemt zij ook de financiën mee. [29-11-2018] - MIRT Zij stuurt dit voor de voorjaarsnota van 2019.	Parlementair agenda punt [29-11-2018] - MIRT	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toezeggingen
De Kamer zal, nadat het onderzoek van het RIVM over de effecten vangeluid(bronnen) op de gezondheid is afgerond, hierover zo spoedig mogelijk worden geïnformeerd. Naar verwachting komt het rapport in december 2019.	Parlementair agenda punt [07-03-2019] - Leefomgeving	Afgedaan met: Uitgaande brief [05-06-2020] - RIVM rapport motie Schonis en de WHO-richtlijnen voor omgevingsgeluid (2018)
De Kamer zal voor de zomer worden geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek dat de WUR uitvoert.	Parlementair agenda punt [11-04-2019] - Circulaire Economie	Afgedaan met: Uitgaande brief [02-07-2020] - Beleidsmaatregelen voor een circulaire verpakkingsketen
Voor de zomer zal de staatssecretaris de Kamer informeren over de Green Deal afvalscheiding op stations.	Parlementair agenda punt [11-04-2019] - Circulaire Economie	Afgedaan met: Uitgaande brief [20-05-2021] - Verzamelbrief verzoeken en toezeggingen Circulaire Economie
Eind dit jaar ontvangt de Kamer een plan van aanpak voor alternatieven voor de luchtvaart. Hierin zal ook worden ingegaan op de uitvoering van de motie-Kröger (Kamerstuk Luchtvaart (tweede termijn) 29984, nr. 824) over uitfasering van vluchten naar Brussel.	Parlementair agenda punt [18-04-2019] - Duurzame	Afgedaan met: Uitgaande brief [20-11-2020] - Duurzaam internationaal reizen per spoor en vliegtuig

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De minister informeert de Kamer voor het algemeen overleg Maritiem op 29 mei 2019 over de stand van zaken van de aanpassing van de wetgeving over het intrekken van zeebrieven.	Parlementair agenda punt [23-04-2019] - Certificering Zeeschepen	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-11-2020] - Voorstel tot wet houdende intrekking van vijf wetten en aanpassing van diverse wetten in verband met de Rijkswet nationaliteit zeeschepen, alsmede goedkeuring van de Regeling vergoeding schade door olieverontreiniging BES
In de toegezegde brief voor het zomerreces over de toekomst van Schiphol zal de minister ook ingaan op de nachtvluchten en wat men kan leren van het buitenland (n.a.v. Paternotte). Ook zal ze hierin ingaan op het interim-voorzitterschap van de ORS en het moment van de besluitvorming over eventuele groei (n.a.v. Kröger).	Parlementair agenda punt [25-04-2019] - Luchtvaart	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-06-2020] - Nachtvluchten
In de brief over de financiële zekerheidsstelling, die al eerder is toegezegd aan de Kamer, zal ook worden beschreven voor welk deel van de kolencentrales dit geldt.	Parlementair agenda punt [05-06-2019] - Externe Veiligheid	Afgedaan met: Uitgaande brief [20-05-2021] - Verzamelbrief verzoeken en toezeggingen Circulaire Economie
De minister van IenW streeft er naar om de Gebiedsagenda Wadden begin 2020 aan de Kamer te sturen.	Parlementair agenda punt [26-06-2019] - Wadden	Afgedaan met: Uitgaande brief [09-07-2020] - Ontwerp-Agenda voor het Waddengebied 2050
Na de zomer ontvangt de Kamer het beleidsvoornemen voor hergebruik, recycling en preventie van plastic en de andere doelstellingen van het Besluit beheer verpakkingen.	Parlementair agenda punt [27-06-2019] - Jaarverslagen Infrastructuur en Waterstaat	Afgedaan met: Uitgaande brief [02-07-2020] - Beleidsmaatregelen voor een circulaire verpakkingsketen
De staatssecretaris zal met de VNG in gesprek gaan om te zien wat de mogelijkheden zijn voor de aanpak van wegwerplastic als onderdeel van de APV-evenementenvergunning. Daarbij zullen de suggesties van de leden Ziengs, Kröger en Van Eijs, zoals over water en alternatieven, worden meegenomen.	Parlementair agenda punt [27-06-2019] - Jaarverslagen Infrastructuur en Waterstaat	Afgedaan met: Uitgaande brief [10-02-2021] - Van wegwerplastics naar praktische oplossingen voor hergebruik
De staatssecretaris zegt toe om de Kamer op de hoogte te houden van de pilots met betrekking tot het reduceren van geurhinder, die in het voorjaar 2020 starten.	Parlementair agenda punt [12-09-2019] - Leefomgeving	Afgedaan met: Uitgaande brief [02-07-2020] - Rapport stalbeoordeling
De staatssecretaris komt schriftelijk terug op de vragen met betrekking tot recyclebaarheid van verpakkingen en de handhaafbaarheid van essentiële eisen	Parlementair agenda punt [15-10-2019] - Circulaire Economie	Afgedaan met: Uitgaande brief [02-07-2020] - Beleidsmaatregelen voor een circulaire verpakkingsketen
Ook op het punt van recycling van tapijten komt de staatssecretaris terug in een brief, waarbij zij overigens ook de Belgen betreft.	Parlementair agenda punt [15-10-2019] - Circulaire Economie	Afgedaan met: Uitgaande brief [20-05-2021] - Verzamelbrief verzoeken en toezeggingen Circulaire Economie
De Kamer ontvangt nadere informatie over de wijze waarop de staatssecretaris zal omgaan met de punten die zijn aangedragen door de Taskforce Afval.	Parlementair agenda punt [15-10-2019] - Circulaire Economie	Uitgaande brief [01-07-2020] - Stand van zaken acties naar aanleiding van Taskforce Herijking Afvalstoffen
De Kamer ontvangt voor het einde van het jaar het plan van aanpak voor gecombineerde trein- en vliegtickets	Parlementair agenda punt [21-11-2019] - Transportraad d.d. 2 - 3 december 2019	Afgedaan met: Uitgaande brief [20-11-2020] - Duurzaam internationaal reizen per spoor en vliegtuig
De Kamer zal het handhavingsplan inzake truckparkings toegestuurd krijgen	Parlementair agenda punt [21-11-2019] - Transportraad d.d. 2 - 3 december 2019	Afgedaan met Uitgaande brief [02-07-2020] - Beantwoording vragen Schriftelijk Overleg Verkeersveiligheid
De Kamer wordt geïnformeerd over de voortgang inzake het historisch afval van NRG	Parlementair agenda punt [27-11-2019] - Nucleaire veiligheid	Afgedaan met: Uitgaande brief [04-12-2020] - Verschillende onderwerpen op het terrein van nucleaire veiligheid en stralingsbescherming
In 2020 komt het Actieprogramma Radon naar de Kamer	Parlementair agenda punt [27-11-2019] - Nucleaire veiligheid	Afgedaan met: Uitgaande brief [04-12-2020] - Verschillende onderwerpen op het terrein van nucleaire veiligheid en stralingsbescherming
In het najaar van 2020 ontvangt de Kamer een actualisatie van het onderzoek naar de Lelylijn ter verbetering van de bereikbaarheid van Noord-Nederland.	Parlementair agenda punt [25-11-2019] - MIRT	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toezeggingen
Tijdig voor het AO MIRT van juni 2020 komt de minister terug op de mogelijke opwaardering van het laatste deel van de N35 (Marsroute).	Parlementair agenda punt [25-11-2019] - MIRT	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toezeggingen
Medio 2020 ontvangt de Kamer een brief over de Berlijntrein, met informatie over de verhouding snelheid en aantal stops.	Parlementair agenda punt [25-11-2019] - MIRT	Afgedaan met: Uitgaande brief [21-09-2020] - Ontwikkelingen nationaal en internationaal spoorvervoer voor reizigers
De minister zal de Kamer zo snel mogelijk de antwoorden op de Kamervragen over de Rijkswet nationaliteit zeeschepen (Kamerstuk 33134 – (R1972) sturen.	Parlementair agenda punt [03-12-2019] - Maritiem (eerste termijn was 28 nov)	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-11-2020] - Voorstel tot wet houdende intrekking van vijf wetten en aanpassing van diverse wetten in verband met de Rijkswet nationaliteit zeeschepen, alsmede goedkeuring van de Regeling vergoeding schade door olieverontreiniging BES
In de milieuvisie, die in de eerste helft van 2020 komt, zal ook aandacht worden besteed aan de nieuwe industrie en circulaire economie	Parlementair agenda punt [05-12-2019] - Externe Veiligheid	Afgedaan met: Uitgaande brief [24-09-2020] - Ontwerp Nationaal Milieubeleidskader (NMK)

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zal bekijken of er lessen getrokken kunnen worden uit het verschil in aangekondigde en onaangekondigde inspecties van de ISO-normen bij bedrijven en dit meenemen in de wijze waarop BRZO-bedrijven worden geïnspecteerd.	Parlementair agenda punt [05-12-2019] - Externe Veiligheid	Afgedaan met: Uitgaande brief [01-07-2020] - Aanbieding Staat van de Veiligheid 2019
Het actieprogramma Air Rail komt het eerste kwartaal 2020 naar de Kamer, inclusief - voor zo ver mogelijk - informatie over de orde van grootte van het internationale reizigersvervoer per spoor en per vliegtuig. Ook zal hierbij informatie worden opgenomen over de inzetbaarheid van ICNG-treinen in Duitsland.	Parlementair agenda punt [16-12-2019] - Initiatiefnota van het lid Kröger: Luchtvaart op de rails	Afgedaan met: Uitgaande brief [20-11-2020] - Duurzaam internationaal reizen per spoor en vliegtuig
Zodra er in april 2020 meer duidelijkheid is over het bereikte inzamelingspercentage voor e-waste over 2019, zal de Kamer hierover worden geïnformeerd.	Parlementair agenda punt [16-01-2020] - Toezicht en handhaving	Afgedaan met: Uitgaande brief [13-11-2020] - Uitvoering producentenverantwoordelijkheid voor afgedankte elektrische- en elektronische apparaten
De Kamer zal schriftelijk inzichtelijk gemaakt krijgen welke nationale wet- en regelgeving kan worden aangepast, opdat vliegrottes kunnen worden opgeschorst.	Parlementair agenda punt [29-01-2020] - Vliegen boven conflictgebieden	Afgedaan met: Uitgaande brief [01-07-2020] - Stand van zaken opvolging AO Vliegen boven conflictgebieden
De Kamer zal worden geïnformeerd over de vraag of passagiers van tevoren kunnen worden geïnformeerd als hun vlucht boven een conflictgebied zal gaan plaatsvinden en of dat een legitime reden is voor annulering en vergoeding van de vlucht.	Parlementair agenda punt [29-01-2020] - Vliegen boven conflictgebieden	Afgedaan met: Uitgaande brief [01-07-2020] - Stand van zaken opvolging AO Vliegen boven conflictgebieden
De Kamer wordt uiterlijk aan het einde van het voorjaar schriftelijk geïnformeerd over de uitwerking van de voorwaarden van de cofinancieringsregeling voor het strategisch plan verkeersveiligheid	Parlementair agenda punt [05-02-2020] - Verkeersveiligheid	Afgedaan met: Uitgaande brief [02-07-2020] - Beantwoording vragen Schriftelijk Overleg Verkeersveiligheid
De minister gaat in gesprek met de provincie Zuid-Holland over de problemen met meldingen van het transport van chemische stoffen door Chemours en zal de Kamer informeren over de uitkomst, het stelsel en de verdere mogelijkheden om ervoor te zorgen dat het bedrijf voldoet aan wet- en regelgeving	Parlementair agenda punt [19-02-2020] - PFAS	Afgedaan met: Uitgaande brief [01-07-2020] - Aanpassingen beleid PFAS
In de zomer verwacht de minister nieuwe informatie aan de Kamer te sturen over de Berlijntrein.	Parlementair agenda punt [04-03-2020] - Spoor, spoorveiligheid en ERTMS	Afgedaan met: Uitgaande brief [21-09-2020] - Ontwikkelingen nationaal en internationaal spoorvervoer voor reizigers
In het najaar informeert de minister de Kamer over uitbreiding van het spoor tussen Arnhem en Utrecht, waar mevrouw Kröger naar vroeg. Zij zal dit doen in het kader van spoorveiligheid en ERTMS het Toekomstbeeld OV. In dat Toekomstbeeld OV zal de minister uitgaan van scenario's voor het jaar 2030. In dat toekomstbeeld zal de minister ook ingaan op de vraag van de heer Ziengs ten aanzien van de verbinding Coevorden, Bad Bentheim en Neuenhaus.	Parlementair agenda punt [04-03-2020] - Spoor, spoorveiligheid en ERTMS	0Afgedaan met: Uitgaande brief [29-01-2021] - Ontwikkelagenda Toekomstbeeld OV: Nu instappen naar 2040...
Vóór de zomer koppelt de minister de uitkomsten terug van de testen van de HSL-spanningssluisen.	Parlementair agenda punt [04-03-2020] - Spoor, spoorveiligheid en ERTMS	Afgedaan met: Uitgaande brief [21-09-2020] - Ontwikkelingen nationaal en internationaal spoorvervoer voor reizigers
Ten aanzien van de zweeftrein en andere innovaties wordt de Kamer geïnformeerd voor het notaoverleg MIRT in het najaar van 2020. Hetzelfde geldt voor de Lelylijn.	Parlementair agenda punt [04-03-2020] - Spoor, spoorveiligheid en ERTMS	Afgedaan met: Uitgaande brief [29-01-2021] - Ontwikkelagenda Toekomstbeeld OV: Nu instappen naar 2040.
Vóór de zomer krijgt de Kamer nadere informatie over het vermijden van de spitsdrukte in samenwerking met onderwijsinstellingen.	Parlementair agenda punt [04-03-2020] - Spoor, spoorveiligheid en ERTMS	Afgedaan met: Uitgaande brief [10-07-2020] - Kabinet/reactie briefadviezen Mobiliteit en de coronacrisis en OV-gebruik tijdens de opstartfase
In het jaarverslag Basisnet neemt de minister specifieke cijfers op met betrekking tot hinder als gevolg van goederenvervoer per spoor.	Parlementair agenda punt [04-03-2020] - Spoor, spoorveiligheid en ERTMS	Afgedaan met: Uitgaande brief [13-07-2020] - Verslag Basisnet 2019 en aanpak voor een robuust Basisnet 2028
De minister zal de bredere toepassing van het ORBIT-systeem ter verminderen van STS-passages onder de aandacht brengen van andere vervoerders en de uitkomst daarvan terugkoppelen in de reguliere spoorveiligheidsrapportage.	Parlementair agenda punt [04-03-2020] - Spoor, spoorveiligheid en ERTMS	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-11-2020] - Veiligheid van het spoor
In Q3 van 2020 zal de minister het Uitvoeringsprogramma naar de Kamer sturen. In het Uitvoeringsprogramma zal worden teruggekomen op de normopvulling luchtkwaliteit en de doorwerking in andere beleidsterreinen. Ook zal een plan van aanpak met betrekking tot pilots houtstook zijn opgenomen.	Parlementair agenda punt [20-02-2020] - Leefomgeving	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-03-2021] - Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord en reactie op enkele moties en toezeggingen op het terrein van luchtkwaliteit

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zal de Kamer schriftelijk informeren in welke mate groei van luchtvaart is meegegenomen in het Schone Lucht Akkoord, welke uitstoot is meegegenomen en waarvan wordt uitgegaan.	Parlementair agenda punt [20-02-2020] - Leefomgeving	Afgedaan met: Uitgaande brief [09-07-2020] - Uitvoering van het Schone Lucht Akkoord
De minister zal de Kamer informeren over de 2e tranche waarin gemeenten zich zullen aansluiten bij het Schone Lucht Akkoord.	Parlementair agenda punt [20-02-2020] - Leefomgeving	Afgedaan met: Uitgaande brief [09-07-2020] - Uitvoering van het Schone Lucht Akkoord
De Kamer zal op de hoogte worden gehouden van de ontwikkeling van een nieuwe BRL en de gesprekken die hierover plaatsvinden.	Parlementair agenda punt [12-05-2020] - Bodem	Afgedaan met: Uitgaande brief [01-07-2020] - Aanpassingen beleid PFAS
De Kamer ontvangt voor de zomer het rapport van de heer Kuijken over de stort van granuliet in Maasplassen, het proces, het stelsel van certificering, et cetera.	Parlementair agenda punt [12-05-2020] - Bodem	Afgedaan met: Uitgaande brief [18-09-2020] - Aanbieding Rapport over granuliet en het besluit bodemkwaliteit en de Beleidsevaluatie Kwaliteitsborging Bodem
De staatssecretaris gaat in gesprek met de vervoerders over een meldpunt voor knelpunten in het openbaar vervoer voor zowel reizigers als personeel en komt hierop voor de zomer terug in een Kamerbrief.	Parlementair agenda punt [28-05-2020] - OV, infrastructuur en Corona	Afgedaan met: Uitgaande brief [30-06-2020] - Update acties, moties en toezeggingen inzake het OV en COVID-19
De staatssecretaris zal de Kamer in juni informeren naar aanleiding van het monitoren van het openbaar vervoer, het regionale maatwerk en het verder openstellen van de onderwijsinstellingen.	Parlementair agenda punt [28-05-2020] - OV, infrastructuur en Corona	Afgedaan met: Uitgaande brief [10-07-2020] - Kabinet/reactie briefadviezen Mobiliteit en de coronacrisis en OV-gebruik tijdens de opstartfase
De staatssecretaris stuurt voor de zomer een Kamerbrief over de toegankelijkheid van het openbaar vervoer voor mensen met een beperking.	Parlementair agenda punt [28-05-2020] - OV, infrastructuur en Corona	Afgedaan met: Uitgaande brief [30-06-2020] - Update acties, moties en toezeggingen inzake het OV en COVID-19
De staatssecretaris stuurt voor de zomer een actieplan naar de Kamer voor de fiets, en de fiets in het openbaar vervoer.	Parlementair agenda punt [28-05-2020] - OV, infrastructuur en Corona	Afgedaan met: Uitgaande brief [30-06-2020] - Update acties, moties en toezeggingen inzake het OV en COVID-19
De staatssecretaris zal de Kamer in een brief nader informeren over de procedure en het afwegingskader voor het vaststellen van essentiële en niet-essentiële toepassingen van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS)	Parlementair agenda punt [10-06-2020] - Externe Veiligheid	Afgedaan met: Uitgaande brief [18-09-2020] - Chemische Stoffen
Voor het einde van het jaar zal de staatssecretaris, samen met de minister van Justitie en Veiligheid, de Kamer trends en cijfers met betrekking tot milieucriminaliteit sturen.	Parlementair agenda punt [10-06-2020] - Externe Veiligheid	Afgedaan met: Uitgaande brief [03-12-2020] - Afschrift brief aan Tweede Kamer betreffende VTH
De Kamer zal voor het eind van dit jaar worden geïnformeerd over de voortgang van het asbestfonds en de manier waarop bestaande gemeentelijke en landelijke regelingen met betrekking tot verduurzaming gekoppeld kunnen worden aan de asbestsaneringsopgave.	Parlementair agenda punt [10-06-2020] - Externe Veiligheid	Afgedaan met: Uitgaande brief [16-12-2020] - Voortgangsbrief asbest
De Kamer zal, in afstemming met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, worden geïnformeerd over de ondersteuning van de landsadvocaat aan de ex-werknemers van Chemours.	Parlementair agenda punt [10-06-2020] - Externe Veiligheid	Afgedaan met: Uitgaande brief [18-09-2020] - Chemische Stoffen
In een verzamelbrief, die de Kamer voor het einde van het jaar ontvangt, zal de staatssecretaris de Kamer informeren over de vragen met betrekking tot Chroom-6 en de uitvraag van ZZS-emissies. In de brief zal ook worden teruggekomen op de wenselijkheid van een pilot naar kwetsbare gebieden en de maximale toxiciteitdruk. In dezelfde brief zal de Kamer ook worden geïnformeerd over de specifieke vragen van het lid Kröger over het IBRA-rapport en de stikstofuitstoot (pagina 28).	Parlementair agenda punt [10-06-2020] - Externe Veiligheid	Afgedaan met: Uitgaande brief [18-09-2020] - Chemische Stoffen
De minister zal de Kamer in het najaar informeren over de uitkomst van de consultatieronde van het OFL met betrekking tot het advies van de commissie over de geborgde zetels en de stappen die zij daarna gaan zetten.	Parlementair agenda punt [22-06-2020] - Water	Afgedaan met: Uitgaande brief [07-01-2021] - Overlegorganen Fysieke Leefomgeving rapportage geborgde zetels in waterschapsbesturen
De minister zal het plan van aanpak dat door de IPO opgesteld wordt over het beter inzichtelijk maken van het grondwaterbeheer, zodra het definitief is, naar de Kamer sturen.	Parlementair agenda punt [22-06-2020] - Water	Afgedaan met: Uitgaande brief [04-11-2020] - Brief voor het Wetgevingsoverleg Water van 11 november 2020
De minister zal de Kamer in het najaar informeren over de uitkomst van de gesprekken over een eventueel nieuw Bestuursakkoord Water.	Parlementair agenda punt [22-06-2020] - Water	Afgedaan met: Uitgaande brief [04-11-2020] - Brief voor het Wetgevingsoverleg Water van 11 november 2020
De minister zal de Kamer na het gesprek met Vewin informeren over de grondwaternormen (INEV's voor PFAS) in waterwingebieden. De brief komt voor de zomer.	Parlementair agenda punt [22-06-2020] - Water	Uitgaande brief [10-07-2020] - Stand van zaken naar aanleiding van het AO Water 22 juni 2020

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De Kamer zal voor het einde van het jaar, indien mogelijk voor de Begrotingsbehandeling van het belastingplan, in de Beleidsnota Drinkwater 2021-2026 worden geïnformeerd voer de belasting op leidingwater door grootverbruikers (>300 m3 water).	Parlementair agenda punt [22-06-2020] - Water	Afgedaan met: Uitgaande brief [23-04-2021] - Beleidsnota Drinkwater 2021-2026
In de zomer 2020 zal de Kamer de conceptagenda voor het Waddengebied ontvangen.	Parlementair agenda punt [22-06-2020] - Water	Afgedaan met: Uitgaande brief [09-07-2020] - Ontwerp-Agenda voor het Waddengebied 2050
In het najaar 2020 zal de Kamer worden geïnformeerd over de consequenties van de werkzaamheden bij de spuisluizen van de Afsluitdijk. Hierbij zal onder andere worden ingegaan op eventuele budgetoverschrijdingen en vertraging van de uitvoering.	Parlementair agenda punt [22-06-2020] - Water	Afgedaan met: Uitgaande brief [04-11-2020] - Brief voor het Wetgevingsoverleg Water van 11 november 2020
De minister zal de Kamer informeren over de voortgang van de vijf pilotprojecten met betrekking tot klimaatadaptatie.	Parlementair agenda punt [22-06-2020] - Water	Afgedaan met: Uitgaande brief [04-11-2020] - Brief voor het Wetgevingsoverleg Water van 11 november 2020
De minister van LNV zal, samen met de minister van IenW en de staatssecretaris van IenW, de Kamer op korte termijn informeren over de herbezinning van het mestbeleid en de uitvoering van de toekomstvisie gewasbescherming 2030. Ook zal de Kamer worden geïnformeerd over het mestverdunningstraject.	Parlementair agenda punt [22-06-2020] - Water	Afgedaan met: Afgedaan met brief van 8 september LNV
De Kamer ontvangt half juli de eindrapportage van de ILT inzake handhaving, in het kader van de vouchers	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Afgedaan met: Uitgaande brief [20-07-2020] - Resultaten van de inspectie naar luchtvaartvouchers door de ILT
Voor het zomerreces zal de Kamer worden geïnformeerd over de mogelijkheden voor CDA-vluchten	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Afgedaan met: Uitgaande brief [01-07-2020] - Voortgangsbrief programma Luchtruimherziening
Voor het zomerreces komt er een voortgangsbrief Luchtruimherziening, waarin zal worden ingegaan op de toezegging over het einde van de laagvliegroutes.	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Afgedaan met: Uitgaande brief [01-07-2020] - Voortgangsbrief programma Luchtruimherziening
De Kamer wordt voor 1 juli a.s. op hoofdlijnen geïnformeerd over de annuleringsvoorwaarden van luchtvaartmaatschappijen op Schiphol, als mensen gezondheidsklachten hebben.	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Afgedaan met: Uitgaande brief [30-06-2020] - Voorwaarden losse vliegtickets bij omboeking en annulering vanwege gezondheidsklachten
De Kamer zal voor de stemmingen van 2 juli a.s. worden geïnformeerd, nadat de minister heeft laten inventariseren welk onderzoek is uitgevoerd door RAGIDA over gezondheidsrisico's van vliegen.	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Afgedaan met: Uitgaande brief [29-06-2020] - Onderzoek effect ventilatiesystemen op besmettingsrisico COVID-19 aan boord van vliegtuigen
Zodra het NLR in kaart heeft gebracht of er vliegtuigen op Nederlandse luchthavens landen zonder HEPA-filter, zal de Kamer hierover voor het zomerreces worden geïnformeerd.	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Afgedaan met: Uitgaande brief [01-07-2020] - Onderzoek NLR HEPA-filters aan boord van vliegtuigen
De minister zal het onderzoek in Oostenrijk naar een minimumprijs voor vliegtickets nauwlettend volgen en de Kamer hierover informeren.	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Afgedaan met: Uitgaande brief [09-12-2020] - Brief over diverse onderwerpen met betrekking tot luchthavens
De Kamer ontvangt op korte termijn onderzoeken naar de noodzaak van een vogelradar.	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Afgedaan met: Uitgaande brief [02-07-2020] - Onderzoeken vogelmonitoring Lelystad Airport
De Kamer zal worden geïnformeerd over het plan met concrete maatregelen en doelstellingen om korteafstandsvluchten te vervangen door treinen, voor of gelijktijdig met het verschijnen van de definitieve Luchtvaartnota.	Parlementair agenda punt [18-06-2020] - Luchtvaart en corona	Afgedaan met: Uitgaande brief [20-11-2020] - Duurzaam internationaal reizen per spoor en vliegtuig
Voor de begrotingsbehandeling in het najaar van 2020 ontvangt de Kamer de reactie op het 10-punten-plan verbetering toegankelijkheid openbaar vervoer, van de ChristenUnie.	Parlementair agenda punt [25-06-2020] - MIRT	Afgedaan met: Uitgaande brief [11-11-2020] - Reactie op tienpuntenplan toegankelijkheid OV
In het najaar van 2020 ontvangt de Kamer de onderhoudsopgave voor de lange termijn van Rijkswaterstaat en ProRail.	Parlementair agenda punt [25-06-2020] - MIRT	Afgedaan met: Uitgaande brief [17-12-2020] - Vervolg aanpak instandhouding Rijksinfrastructuur
De conclusies en argumenten van het SUUNTA-rapport worden spoedig naar de Kamer gestuurd.	Parlementair agenda punt [25-06-2020] - MIRT	Afgedaan met: Uitgaande brief [17-08-2020] - Conclusie en daarbij behorende argumenten op het SUUNTA rapport
Tijdig voor het Spoorordeningsdebat dat begin september 2020 zal plaatsvinden, ontvangt de Kamer alle in kaart gebrachte informatie rondom materieel, kosten en baten van internationale treinverbindingen, zodat er bij dat debat over kan worden gediscussieerd.	Parlementair agenda punt [25-06-2020] - MIRT	Afgedaan met: Uitgaande brief [07-09-2020] - Intercityverbinding Randstad/Eindhoven-Heerlen-Aken

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Meer informatie over de uitvoering van de motie Van der Graaf-Ziengs over de reistijdverkorting naar het noorden van Nederland wordt dit najaar naar de Kamer gestuurd.	Parlementair agenda punt [25-06-2020] - MIRT	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toezeggingen
Na de zomer komt de uitgebreide kabinet/reactie op de rapporten van de commissies Remkes en Hordijk over stikstof.	Parlementair agenda punt [25-06-2020] - MIRT	Afgedaan met: Brief verzonden door LNV 08-06-2020
De Kamer wordt geïnformeerd over de mogelijkheid om matrixborden eventueel sneller te vervangen dan in 2027	Parlementair agenda punt [25-06-2020] - MIRT	Afgedaan met: Uitgaande brief [01-10-2020] - Verzamelbrief AO verkeersveiligheid 8 oktober 2020.
Voor de begrotingsbehandeling in het najaar van 2020 wordt de Kamer geïnformeerd over de app voor verkeersveiligheid rondom scholen.	Parlementair agenda punt [25-06-2020] - MIRT	Afgedaan met: Toezegging is mondeling afgedaan tijdens het AO van 12 oktober 2020
Voor het notaoverleg MIRT in november wordt de Kamer geïnformeerd over de mogelijkheden van internationale spoorverbindingen.	Parlementair agenda punt [25-06-2020] - MIRT	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-11-2020] - Voortgangsbrief internationaal personenvervoer per spoor
De staatssecretaris gaat met de minister van Financiën in gesprek over de suggestie van een benchmark in verband met een mogelijke efficiencyslag bij NS en koppelt de uitkomst hiervan schriftelijk terug aan de Kamer. De staatssecretaris geeft de termijn waarop deze uitkomst volgt door aan de Kamer.	Parlementair agenda punt [30-06-2020] - Beschikbaarheidsvergoeding ov-bedrijven	Afgedaan met: Uitgaande brief [21-09-2020] - Verlenging maatregel in relatie tot COVID-19
De Kamer wordt tijdig voor de begrotingsbehandeling 2020 geïnformeerd over de actuele stand van zaken in het openbaar vervoer. De informatie kan worden toegelicht met een technische briefing. Over procesafspraken zal de Kamer ov-bedrijven direct nadat daarover afspraken in het Nationaal OV Beraad zijn gemaakt (voor het reces van het kabinet of in elk geval voor het einde van reces van de Kamer) worden geïnformeerd.	Parlementair agenda punt [30-06-2020] - Beschikbaarheidsvergoeding	Afgedaan met: Uitgaande brief [05-02-2021] - Beschikbaarheidsvergoeding OV
T02884: Kamer informeren over bestuurlijke afspraken koepels inzake Uitvoeringsprogramma Covenant Bodem en Ondergrond (34.864)	Parlementair agenda punt [11-02-2020] – 34864 Aanvullingswet bodem Omgevingswet, 34864, C Voorhang ontwerp Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet, 35054 Aanvullingswet geluid Omgevingswet. 35054, B Voorhang ontwerp Aanvullingsbesluit geluid Omgevingswet	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-02-2021] - Voortgangsbrief bodemkwaliteit
T02885: Kamer nader informeren naar aanleiding van vragen over granuliet (34.864)	Parlementair agenda punt [11-02-2020] – 34864 Aanvullingswet bodem Omgevingswet, 34864, C Voorhang ontwerp Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet, 35054 Aanvullingswet geluid Omgevingswet. 35054, B Voorhang ontwerp Aanvullingsbesluit geluid Omgevingswet	Afgedaan met: Uitgaande brief [21-09-2020] - Afschrift brief Tweede Kamer Rapport over granuliet en het besluit bodemkwaliteit en de Beleidsevaluatie Kwaliteitsborging Bodem
Vóór het volgende notaoverleg MIRT zal de minister een stand van zaken geven en processchets van de aanpassingen van de MIRT-spelregels, NMCA's en MKBA's. In diezelfde brief zal de minister ook terugkomen op de suggestie van de heer Schonis (D66) om voor het spoor een indicator te maken naar analogie met de indicator voor hoofdwegen.	Parlementair agenda punt [10-09-2020] - Wet Mobiliteitsfonds	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toezeggingen
Tijdig voor het notaoverleg MIRT op 7 december 2020 ontvangt de Kamer een brief waarin de twee opties voor het traject Heerlen-Aken worden vergeleken en waarin de risico's in kaart zijn gebracht. (Amhaouch, CDA en Lacin, SP)	Parlementair agenda punt [09-09-2020] - Spoorordening	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-11-2020] - Bestuurlijke Overleggen MIRT 25 en 26 november 2020, voortgang MIRT, moties en toezeggingen
In de brief die de Kamer ontvangt over het vervolgproces van de ordening op het spoor tot aan de concessieverlening in 2024 zal ook aandacht worden besteed aan de borging van de betrokkenheid van onder meer LOCOV, Rover, ProRail en andere belanghebbenden. (Van der Graaf, CU)In genoemde brief wordt tevens aandacht besteed aan het	Parlementair agenda punt [09-09-2020] - Spoorordening	Afgedaan met: Uitgaande brief [23-12-2020] - Vervolgstappen proces marktordering spoor komende jaren

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
inzetten van een denktank (onafhankelijk platform) om de maximale capaciteit van het spoor nader te onderzoeken. (Amhaouch, CDA)		
Over zes weken. Dat weet u wel heel goed. U bent het misschien nu al aan het voorbereiden. Laat ik dan mijn uiterste best doen om in ieder geval op zo veel mogelijk van die vragen antwoord te krijgen vóór dat algemeen overleg Water.	Parlementair agenda punt [22-09-2020] - Mondelinge vraag van het lid Van Brenk aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat over de digitale beveiliging van Waternet	Afgedaan met: Uitgaande brief [04-11-2020] - Versterken Cyberveerbaarheid in de Watersector
Nadat de minister bij haar Europese collega's is nagegaan of zij het EU-luchtvaartverdrag met Qatar willen uitstellen, zal de Kamer hierover worden geïnformeerd (n.a.v. Laçin).	Parlementair agenda punt [23-09-2020] - Transportraad	Afgedaan met: Uitgaande brief [21-10-2020] - Geannoteerde agenda informele videoconferentie met EU-transportministers 29 oktober 2020
Nadat de minister de Europese Commissie heeft gevraagd om te toetsen of er sprake is van dumpprijzen bij vliegtickets, zal de Kamer hierover worden geïnformeerd (n.a.v. Amhaouch).	Parlementair agenda punt [23-09-2020] - Transportraad	Afgedaan met: Uitgaande brief [20-10-2020] - Vliegreizen tegen zeer lage tarieven naar gebieden met een oranje reisadvies
In het najaar wordt de Kamer geïnformeerd over de stand van zaken t.a.v. een nationaal garantiefonds (n.a.v. Paternotte).	Parlementair agenda punt [23-09-2020] - Transportraad	Afgedaan met: Uitgaande brief [09-12-2020] - Brief over diverse onderwerpen met betrekking tot luchthavens
De Kamer ontvangt op korte termijn een brief van de staatssecretaris over de voortgang van het spoorgoederenvervoer in relatie tot het steunaspect (n.a.v. Van Aalst).	Parlementair agenda punt [23-09-2020] - Transportraad	Afgedaan met: Uitgaande brief [18-12-2020] - Voortgang spoorgoederenvervoer
De Kamer zal voor het komende AO Luchtvaart worden geïnformeerd over de mogelijkheden t.a.v. vrijvallende slots, bijv. door faillissementen van luchtvaartmaatschappijen (in het licht van de herziening van de Slotverordening en de mogelijkheid van een opschorting van de bepaling dat vrijvallende slots ter beschikking moeten worden gesteld aan de eerste gegadigde) (n.a.v. Kröger).	Parlementair agenda punt [23-09-2020] - Transportraad	Afgedaan met: Uitgaande brief [09-12-2020] - Brief over diverse onderwerpen met betrekking tot luchthavens
Dit wordt vervolgens in het perspectief van de Ontwerp-Luchtvaartnota nader belicht. Bij aanbieding van de definitieve Luchtvaartnota zal ik u nader informeren over de doorwerking van dit advies.	Uitgaande brief [01-10-2020] - Rapport Overlegorganen Fysieke Leefomgeving Sturen in een volatiel domein Governance en participatie in de luchtvaart	Afgedaan met: Uitgaande brief [20-11-2020] - Definitieve Luchtvaartnota
Wij gaan bekijken of de suggestie — ik meen van de heer Paternotte — inzake de Reclame Code Commissie soelaas kan bieden.	Parlementair agenda punt [24-09-2020] - Coronaverspreiding in relatie tot het internationaal personenverkeer	Afgedaan met: Uitgaande brief [14-10-2020] - Ontmoedigen van boeken en reizen naar gebieden met een oranje reisadvies
Er zitten mensen bij die onder allerlei andere uitzonderingscategorieën vallen, maar ik ben het met u eens dat iedereen die toch voor een vakantie gaat, al dan niet gelokt door een lage prijs of zelfs geen prijs van een airline, er een te veel is. Ik span me dus graag in met de collega's personenverkeer in het kabinet om te kijken wat ik daar in Nederland aan kan doen door er nog meer aandacht op te vestigen. Ook wil ik graag met de Europese collega's en de Europese Commissie hierover weer aan de bel trekken om te kijken wat we in Europees verband gezamenlijk kunnen doen.	Parlementair agenda punt [24-09-2020] - Coronaverspreiding in relatie tot het internationaal personenverkeer	Afgedaan met: Uitgaande brief [20-10-2020] - Vliegreizen tegen zeer lage tarieven naar gebieden met een oranje reisadvies
Ik kan niet overzien welke instrumenten daar in Europees verband misschien nog voor zijn. Er is antidumpingregelgeving. In het verleden is daar richting de staalindustrie weleens gebruik van gemaakt. Bij de reisbranche is dat bij mijnen weten nog niet gebeurd, maar we zullen dat moeten bekijken. De specialisten zullen moeten kijken of er iets mogelijk is. (p.35)Uiteraard snap ik dat uw Kamer wil weten welke antwoorden ik daarop krijg en dat zal ik u uiteraard doen toekomen. (p.36)	Parlementair agenda punt [24-09-2020] - Coronaverspreiding in relatie tot het internationaal personenverkeer	Afgedaan met: Uitgaande brief [20-10-2020] - Vliegreizen tegen zeer lage tarieven naar gebieden met een oranje reisadvies
Subsidieregeling zero-emissie bestelauto's In het Klimaatakkoord is afgesproken dat ondernemers kunnen rekenen op financiële ondersteuning bij de aanschaf van een zero-emissie bestelauto. Daarvoor heb ik een subsidieregeling in voorbereiding, waarbij ik ernaar streef dat de regeling op 1 januari 2021 of kort daarna in werking	Uitgaande brief [05-10-2020] - Afspraken zero-emissie stadslogistiek	Afgedaan met: Uitgaande brief [09-02-2021] - Uitvoeringsagenda en subsidieregeling zero-emissie stadslogistiek

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
treedt. Binnenkort start hiervoor de internetconsultatie en zal ik aansluitend uw Kamer informeren over de regeling en over de uitkomsten van de consultatie.	Parlementair agenda punt [15-10-2020] - Leefomgeving	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-03-2021] - Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord en reactie op enkele moties en toezeggingen op het terrein van luchtkwaliteit
In de volgende rapportage over het Schone Lucht Akkoord komt de staatssecretaris terug op onder andere het meten, overlast en gezondheidseffecten van houtstook, waar onder andere TNO onderzoek naar doet.	Parlementair agenda punt [15-10-2020] - Leefomgeving	Afgedaan met: Uitgaande brief [18-01-2021] - PFAS: advies over EFSA opinie en reactie op moties
De staatssecretaris zal de Kamer in informeren of er mogelijkheden zijn om het handelingsperspectief voor consumenten te versterken (naar aanleiding van de motie-Kroger over PFAS in producten). Indien dit mogelijk is zal dit in een brief worden meegenomen met het oog op het algemeen overleg Circulaire economie op 2 december 2020.	Parlementair agenda punt [15-10-2020] - Leefomgeving	Afgedaan met: Uitgaande brief [27-01-2021] - Antwoorden Schriftelijk Overleg Spoor, spoorveiligheid en ERTMS 3 december
De Kamer wordt geïnformeerd over het vervoer van ammoniak en de voortzetting van het convenant. Daarnaast zal de staatssecretaris reageren op de cijfers die het lid Laçin toegezegd heeft te delen over de toename van vervoer van ammoniak over het spoor.	Parlementair agenda punt [15-10-2020] - Leefomgeving	Afgedaan met: Uitgaande brief [09-11-2020] - Beantwoording vragen AO Leefomgeving over mer naar de Kamer gestuurd.
Rond de jaarwisseling zal de Kamer worden geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot het asbestfonds.	Parlementair agenda punt [15-10-2020] - Leefomgeving	Afgedaan met: Uitgaande brief [16-12-2020] - Voortgangsbrief asbest
De staatssecretaris zal schriftelijk terugkomen op de regels voor de inzameling van oude brandblussers.	Parlementair agenda punt [15-10-2020] - Leefomgeving	Afgedaan met: Uitgaande brief [03-11-2020] - Beantwoording Kamervragen van het lid Laçin (SP) over de opslag van PFAS-houdend brandblusschuim in Doetinchem
Begin 2021 zal de staatssecretaris de Kamer informeren over de aanpak van het voorkomen van schoorsteenbranden.	Parlementair agenda punt [15-10-2020] - Leefomgeving	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-03-2021] - Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord en reactie op enkele moties en toezeggingen op het terrein van luchtkwaliteit
De Commissie heeft laten weten dat zij voornemens is om later dit jaar met een voorstel te komen voor aanpassing van de EU-Slotverordening om de geconstateerde tekortkoming van de waiver te minimaliseren. Dat voorstel zal via de gewone wetgevingsprocedure worden behandeld. De Nederlandse inbreng op dat voorstel zal ik te zijner tijd met uw Kamer delen via de reguliere procedure daarvoor.	Uitgaande brief [19-10-2020] - Reactie op verzoek om Nederlandse inbreng op EU-consultatie inzake slots	Afgedaan met: Uitgaande brief [15-01-2021] - Aanpassing EU Slotverordening vanwege Covid-19
De Kamer ontvangt deze maand informatie over de manier waarop particulieren zich veilig van vuurwerk kunnen ontendoen.	Parlementair agenda punt [03-11-2020] - Vuurwerk	Afgedaan met: Uitgaande brief [13-11-2020] - Kabinettsbesluit tot tijdelijk vuurwerkverbod
De Kamer zal binnen een maand worden geïnformeerd over de voortgang en bevindingen van het onderzoek dat de ILT uitvoert naar F1-vuurwerk.	Parlementair agenda punt [03-11-2020] - Vuurwerk	Afgedaan met: Uitgaande brief [02-12-2020] - Toezichtsbaar F1 vuurwerk
De Kamer zal op de hoogte worden gehouden over het proces en de consequenties van het transitieplan in het kader van de beschikbaarheidsvergoeding.	Parlementair agenda punt [04-11-2020] - Openbaar vervoer en taxi	Afgedaan met: Uitgaande brief [05-02-2021] - Beschikbaarheidsvergoeding OV
Genoemde stimuleringsmaatregelen maken onderdeel uit van de activiteiten die zijn opgenomen in de Samenwerkingsverklaring Aanpak van asbestdaken (Kamerstuk 25 834, nr. 167). Over de voortgang van deze activiteiten informeer ik Uw Kamer voor het einde van het jaar.	Uitgaande brief [10-11-2020] - Evaluatie subsidieregeling verwijderen asbestdaken	Afgedaan met: Uitgaande brief [16-12-2020] - Voortgangsbrief asbest
Naar verwachting begin 2021 komt LVB-1 Schiphol met de bijbehorende stukken naar de Kamer.	Parlementair agenda punt [25-11-2020] - Vliegveiligheid	Afgedaan met: Uitgaande brief [13-01-2021] - Aanbieding ontwerp-Voorkeursbeslissing voor de herziening van het luchtruim
Er zal schriftelijk op een rijtje worden gezet welke onderzoeken over de effecten van ultrafijnstof op luchtvaartpersoneel worden uitgevoerd en door wie, én wanneer de resultaten hiervan bekend zijn.	Parlementair agenda punt [25-11-2020] - Vliegveiligheid	Afgedaan met: Uitgaande brief [09-12-2020] - Brief over diverse zaken met betrekking tot duurzaamheid en luchtvaart
De Kamer wordt bij de Staat van Schiphol geïnformeerd over de stappen ten behoeve van de veiligheid op Schiphol die de komende tijd worden genomen en over de autonome veiligheidsverbeteringen.	Parlementair agenda punt [25-11-2020] - Vliegveiligheid	Afgedaan met: Uitgaande brief [09-03-2021] - Voortgang veiligheid Schiphol
De minister stuurt de Kamer begin 2021 een overzicht van de planning van de waterveiligheidsprojecten met betrekking tot dijkversterking.	Parlementair agenda punt [01-12-2020] - Water en Wadden	Afgedaan met: Uitgaande brief [22-02-2021] - Toezending programmering dijkversterkingen

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
In het voorjaar van 2021 wordt de Kamer geïnformeerd over de aanpak van medicijnresten in drinkwater en de ketenaanpak medicijnresten.	Parlementair agenda punt [01-12-2020] - Water en Wadden	Afgedaan met: Uitgaande brief [10-05-2021] - Delta-aanpak waterkwaliteit
De minister zal de vraag van het lid Lacin over het vaststellen van de INEV's in drinkwater voorleggen aan de staatsssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat en het antwoord zal per brief aan de Kamer worden gestuurd.	Parlementair agenda punt [01-12-2020] - Water en Wadden	Afgedaan met: Uitgaande brief [08-12-2020] - Beantwoording vraag Kamerlid Laçin met betrekking tot vaststellen INEV's
De Kamer ontvangt voor het volgend algemeen overleg Water meer informatie over de investeringsmogelijkheden van drinkwaterbedrijven in relatie tot de WACC.	Parlementair agenda punt [01-12-2020] - Water en Wadden	Afgedaan met: Uitgaande brief [10-05-2021] - ILT rapport Financierbaarheid investeringsopgave drinkwatersector
De Kamer ontvangt in januari 2021 de tweede brief over de SUP-richtlijn. In deze brief zal onder andere worden ingegaan op:- de brede aanpak naar aanleiding van de SUP-richtlijn;- (nationale) aanvullingen die mogelijk zijn;- aanpak van mondkapjes die worden weggegooid op straat;- de mogelijkheden van hergebruik en recycling (pagina 7 van het besluit) naar aanleiding van de vragen van het lid Van Esch;- eventuele aanvullingen die nodig zijn voor het recyclen van drankverpakkingen;- het actieplan hergebruik plastic bekertjes;- de Life Cycle Analysis (LCA) van plastic tasjes ten opzicht van andere tasjes;- de uitgebreide producenten verantwoordelijkheid (upv) bij sigarettenpeulen	Parlementair agenda punt [02-12-2020] - Circulaire Economie	Afgedaan met: Uitgaande brief [10-02-2021] - Van wegwerpplastics naar praktische oplossingen voor hergebruik
In het eerste kwartaal van 2021 ontvangt de Kamer informatie over de uitkomsten van de gesprekken over de importheffing.	Parlementair agenda punt [02-12-2020] - Circulaire Economie	Afgedaan met: Uitgaande brief [20-05-2021] - Verstrekking gevraagde stukken importheffing
De vragen van het lid Geurts over de terugvorming van afbraakresten van medicijnen in water zullen schriftelijk worden beantwoord.	Parlementair agenda punt [01-12-2020] - Water en Wadden	Afgedaan met: Uitgaande brief [10-05-2021] - Delta-aanpak waterkwaliteit
De Kamer ontvangt schriftelijk informatie over het onderzoek dat de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) uitvoert naar de cybersecurity bij Waternet.	Parlementair agenda punt [01-12-2020] - Water en Wadden	Afgedaan met: Uitgaande brief [17-12-2020] - Onderzoek ILT cybersecurity Waternet
Begin 2021 ontvangt de Kamer meer informatie over de aanpak van microplastics in textiel.	Parlementair agenda punt [02-12-2020] - Circulaire Economie	Afgedaan met: Uitgaande brief [20-05-2021] - Voortgangsrapportage circulair textiel
In het voorjaar 2021 ontvangt de Kamer informatie over de relevante regionale ontwikkelingen met betrekking tot textiel.	Parlementair agenda punt [02-12-2020] - Circulaire Economie	Afgedaan met: Uitgaande brief [20-05-2021] - Voortgangsrapportage circulair textiel
De staatssecretaris zal in gesprek gaan met de minister van Financiën over het logo voor recycling op bedrijfskleding en de Kamer zo snel mogelijk over de uitkomst informeren.	Parlementair agenda punt [02-12-2020] - Circulaire Economie	Afgedaan met: Uitgaande brief [20-05-2021] - Voortgangsrapportage circulair textiel
De Kamer zal zo spoedig mogelijk worden geïnformeerd over de vervolgstappen die worden genomen naar aanleiding van de uitspraak over glyfosaat.	Parlementair agenda punt [02-12-2020] - Circulaire Economie	Afgedaan met: Uitgaande brief [18-12-2020] - Uitspraak Gerechtshof Den Haag; Gewasbescherming buiten de landbouw
Begin 2021 ontvangt de Kamer een brief over de acties die worden ondernomen naar aanleiding van de struvietcasus, ook zal er worden ingegaan op de voorzieningen die moeten worden getroffen en ontvangt de Kamer een tijdlĳn.	Parlementair agenda punt [02-12-2020] - Circulaire Economie	Afgedaan met: Uitgaande brief [01-03-2021] - Opvolging verkenningen Taskforce Herijking Afvalstoffen
In het voorjaar zal de staatsssecretaris de Kamer informeren over de voortgang, coördinatie en samenwerking van het Rijksbrede programma Circulaire Economie en de informatieverzorging hierover richting de Kamer.	Parlementair agenda punt [02-12-2020] - Circulaire Economie	Afgedaan met: Uitgaande brief [21-01-2021] - PBL Integrale Circulaire Economie Rapportage
De minister informeert de Kamer in het eerste kwartaal van 2021 over het plan van aanpak van de havens ter voorkoming van fosfinevergiftiging en zal daarbij het perspectief van de schippers meenemen.	Parlementair agenda punt [03-12-2020] - Maritiem	Afgedaan met: Uitgaande brief [31-03-2021] - Havengerelateerde maatregelen en voortgang aanpak voorkomen incidenten met fosfidetabletten in de binnenvaart
De minister zal de Kamer voor 25 december 2020 informeren over deinstandhoudingsopgave ten aanzien van bruggen en sluizen.	Parlementair agenda punt [03-12-2020] - Maritiem	Afgedaan met: Uitgaande brief [17-12-2020] - Vervolg aanpak instandhouding Rijksinfrastructuur
In het eerste kwartaal van 2021 wordt de Kamer geïnformeerd over de stand van zaken van de schadeafhandeling van de MSC Zoe.	Parlementair agenda punt [03-12-2020] - Maritiem	Afgedaan met: Uitgaande brief [28-01-2021] - Schadeafhandeling MSC Zoe
In de eerstvolgende voortgangsrapportage over de MSC Zoe zal de Kamer worden geïnformeerd over de gesprekken met RWS en de kustwacht over de mogelijkheden voor het inzetten van de interventiebevoegdheid én over de stand	Parlementair agenda punt [03-12-2020] - Maritiem	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-05-2021] - Voortgangsbrief aanbevelingen OvV-rapport MSC Zoe

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
van zaken van het onderzoek naar de mogelijkheden voor het instellen van een VTS-gebied in het kader van verkeersbegeleiding containerschepen.		
De minister stuurt begin 2021 een brief naar de Kamer over Parlementair agenda punt de Oeververbinding over het IJ in Amsterdam. [07-12-2020] - MIRT	Parlementair agenda punt [07-12-2020] - MIRT	Afgedaan met: Uitgaande brief [18-02-2021] - Vervolgproces Oeververbindingen Rijkswateren Amsterdam
De minister komt in het voorjaar van 2021 terug op de uitvoering van de moties over de Westerscheldetunnel in Zeeland.	Parlementair agenda punt [07-12-2020] - MIRT	Afgedaan met: Uitgaande brief [08-04-2021] - Resultaten onderzoeken motie Schonis c.s. naar tolvrije Westerscheldetunnel
De staatssecretaris stuurt begin 2021 de Ontwikkelagenda, die voortkomt uit het Toekomstbeeld OV 2040, naar de Kamer.	Parlementair agenda punt [07-12-2020] - MIRT	Afgedaan met: Uitgaande brief [29-01-2021] - Ontwikkelagenda Toekomstbeeld OV: Nu instappen naar 2040...
Voor het algemeen overleg Verkeersveiligheid op 20 mei 2021 wordt de Kamer geïnformeerd over het Landelijk Actieplan Verkeersveiligheid.	Parlementair agenda punt [10-02-2021] - Aanpak van hufterig gedrag in het verkeer	Afgedaan met: Uitgaande brief [20-05-2021] - Verzamelbrief Verkeersveiligheid en Wegen Commissiedebat 1 juni 2021
Voor het VAO Leefomgeving zal de Kamer de antwoorden ontvangen op de vragen van het lid Kröger (GL) over het EMK-terrein.	Parlementair agenda punt [11-02-2021] - Leefomgeving	Afgedaan met: Uitgaande brief [23-02-2021] - Beantwoording Kamervragen van het lid Kröger (GroenLinks) over EMK terrein in Krimpen aan den IJssel
De Kamer zal in de maandelijkse voortgangsrapportage CBR op de hoogte worden gehouden over de stand van zaken t.a.v. het plan van aanpak examenafname.	Parlementair agenda punt [19-04-2021] - CBR	Afgedaan met: Uitgaande brief [25-05-2021] - Maandrapportage CBR april 2021
Bij de volgende voortgangsrapportage CBR zal cijfermatig inzicht worden geboden in de verschillende voorgestelde maatregelen om de achterstanden in te lopen.	Parlementair agenda punt [19-04-2021] - CBR	Afgedaan met: Uitgaande brief [25-05-2021] - Maandrapportage CBR april 2021
Mits het advies van de Gezondheidsraad in mei gereed is, zal de Kamer voor het zomerreces worden geïnformeerd over de stand van zaken t.a.v. de medische keuringen van mensen met autisme.	Parlementair agenda punt [19-04-2021] - CBR	Afgedaan met: Uitgaande brief [26-04-2021] - Reactie op advies gezondheidsraad over rijgeschiktheid van mensen met ASS
De Kamer ontvangt voor de stemmingen over de moties ingediend bij het notaoverleg CBR een kabinetssappreciatie op de motie-Van Baarle (Kamerstuk 29398, nr. 927).	Parlementair agenda punt [19-04-2021] - CBR	Afgedaan met: Uitgaande brief [10-05-2021] - Resultaten onderzoek TNO en Uitvoeringstoets RDW inzake helmplicht snorfietsers

Tabel 146 Door bewindslieden gedane toezeggingen die nog niet zijn afgerond

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De Kamer ontvangt in 2018 de evaluatie van de 50/50% financiering tussen Rijk en waterschappen van het Hoogwaterbeschermingsprogramma	Parlementair agenda punt [20-06-2011] - Waterkwantiteit (2e termijn)	De Kamer ontvangt in 2018 de evaluatie van de 50/50% financiering tussen Rijk en waterschappen van het Hoogwaterbeschermingsprogramma: In het NWP (p. 70, 2e kolom vanaf regel 20) is al aan de Tweede Kamer gemeld dat de evaluatie van de afspraken over de financiering is uitgesteld tot 2023.
De staatssecretaris zal vóór de zomer van 2017 een brief aan de Kamer sturen over de evaluatie van TPAC waarin zij ook [18-01-2017] - Duurzaam en ingaat op de inrichting van een brede expertcommissie over Milieu duurzame biomassa gericht op meerdere stromen.		De vormgeving van het beleid voor duurzaam inkopen van hout is onderdeel van de uitvoeringsagenda biogrondstoffen (TK 32813-617). De kamer zal in het vierde kwartaal 2021 per brief worden geïnformeerd over de voortgang van de uitvoeringsagenda.
De minister zal in de tweede helft van 2018 de Kamer informeren over het voorstel van de Unie van Waterschappen over het nieuwe belastingstelsel en zal daarbij, naast de vervuiler betaald, ook de begrippen eenvoudig en transparant laten meewegen.	Parlementair agenda punt [28-06-2018] - Water	Een passage hieromtrent zal worden opgenomen in de Waterbrief voor het AO Water, gepland op 10 juni 2021
Zodra er meer bekend is n.a.v. de gesprekken in Brussel over de aanpassing van de slotverordening, zal de Kamer hierover worden geïnformeerd.	Parlementair agenda punt [26-06-2018] - Luchtvaart	In afwachting van herziening EU Slotverordening (planning informeren TK: 20-12-2021)
Als een en ander inzake de secundaire slothandel is uitgekristalliseerd, zal de Kamer hierover worden geïnformeerd.	Parlementair agenda punt [26-06-2018] - Luchtvaart	In de wacht. In afwachting van herziening slotverordening (planning informeren TK: 20-12-2021)
De verkenning door het CROW naar de grootste risico's op kruispunten en rondes komt eind 2019 naar de Kamer. Hierin worden ook innovatieve oplossingen meegenomen. Plan Verkeersveiligheid	Parlementair agenda punt [30-01-2019] - Strategisch	Er is een apart onderzoek naar kruispunten, gedaan. Vanwege Corona was er geen representatief verkeersbeeld, waardoor dit onderzoek vertraging op liep. De resultaten het onderzoek kunnen uiterlijk in juni 2021 naar de Kamer worden verstuurd.
De staatssecretaris zegt toe om de mogelijkheid van een Green Deal te bespreken met reizigersorganisaties en de Kamer hierover te informeren.	Parlementair agenda punt [06-02-2019] - Internationaal Spoor	Conform de motie Schonis en Kroger die om dezelfde inzet vraag, werkt Milieu Centraal aan een tool om een eerlijke vergelijking tussen modaliteiten mogelijk te maken, welke ook gebruikt kan worden door de reisbranche. De gesprekken met de reisbranche zullen naar verwachting in de loop van 2021 opnieuw worden opgepakt.

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Nadat het onderzoek van de Europese Commissie naar het verbeteren van informatie voor ov-reizigers (passagiersrechten bij multimodale reizen) gereed is, zal de Kamer hierover worden geïnformeerd.	Parlementair agenda punt [22-05-2019] - Transportraad	Het onderzoek is afgerond. De Kamer wordt erover geïnformeerd middels de eerstvolgende verzamelbrief Openbaar Vervoer en Taxi die aan de Kamer wordt verstuurd.
Voor eind 2019 stuurt de minister de resultaten van de verkenning van gevaarlijke kruispunten en rotondes naar de Kamer.	Parlementair agenda punt [13-06-2019] - Verkeersveiligheid	Er is een apart onderzoek naar kruispunten, gedaan. Vanwege Corona was er geen representatief verkeersbeeld, waardoor dit onderzoek vertraging op liep. De resultaten het onderzoek kunnen uiterlijk in juni 2021 naar de Kamer worden verstuurd.
De Kamer wordt medio 2020 geïnformeerd over de analyse over de vraag of Doc29 ook voor regionale luchthavens kan worden gebruikt, wie de appendices van het wettelijk rekenvoorschrift heeft gevalideerd en waar dit te vinden is.	Parlementair agenda punt [11-09-2019] - Luchtvaart	Zal worden meegenomen in brief DOC29 (planning informeren TK 9-7-2021)
Spoedig na de bestuurlijke overleggen MIRT komt de staatssecretaris bij de Kamer terug op het voorkomen van spitsdrukte door met provincies en onderwijsinstellingen een actieplan op te stellen over het wijzigen van aankondijnen.	Parlementair agenda punt [25-09-2019] - Spoor	In diverse MIRT brieven is diverse keren een stavaza gegeven. Echter, dit onderwerp is door de Corona maatregelen in een heel ander perspectief komen te staan. De Kamer is op diverse momenten geïnformeerd over de afspraken mbt studenten ikv Corona.
Eind 2020 ontvangt de Kamer een stand-van-zaken-brief over de rolstoeltoegankelijkheid van treinstations	Parlementair agenda punt [25-11-2019] - MIRT	Het actualisatierapport is nog niet gereed. Deze keer is het uitgebreider dan andere keren, omdat ook het decentrale treinvervoer erin wordt meegenomen, dat is de reden dat het wat langer duurt.
De minister zal met de provincie bespreken of het mogelijk is om bij zandwinning het winnen van grond en opvullen los te koppelen	Parlementair agenda punt [19-02-2020] - PFAS	In december is in navolging op de toezegging van de stas aan de TK (12 mei 2020) het beleidsonderzoek diepe plassen van start gegaan. In dat kader zal opnieuw worden gekeken naar de regelgeving. Deze motie wordt hierbij ook betrokken. Afronding vierde kwartaal 2021.
De uitkomsten van het onderzoek naar de hotspots met pfas-verontreiniging, bijvoorbeeld locaties waar veel blusschuim gespoten is, en de conclusies over een eventuele saneringsopgave zullen na afronding, maar tenminste voor het einde van het jaar, met de Kamer worden gedeeld.	Parlementair agenda punt [19-02-2020] - PFAS	In volgende bodembrief voor Kamer zal proces aangegeven worden
De Kamer zal worden geïnformeerd over de geleerde lessen van de pilot met track & trace die in de sector gewasbeschermingsmiddelen wordt uitgevoerd. Deze geleerde lessen zullen ook als voorbeeld in Europa worden ingebracht.	Parlementair agenda punt [10-06-2020] - Externe Veiligheid	De reactie op deze toezegging is verwerkt in een verzamelbrief over verschillende toezeggingen op het terrein van gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Deze brief zal zo spoedig mogelijk na aan de Tweede Kamer worden gestuurd.
Voor het notaoverleg MIRT komend najaar ontvangt de Kamer informatie over de fietsbrug over de Lek.	Parlementair agenda punt [25-06-2020] - MIRT	In opdracht van Rijkswaterstaat wordt op dit moment een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden om de veiligheidssituatie voor fietsers op de Jan Blankenbrug te verbeteren. Dit onderzoek is naar verwachting juni 2021 klaar. Op basis van de resultaten van het onderzoek wordt de Kamer geïnformeerd over de mogelijkheden.
De tussenrapportage die uw Kamer met deze brief ontvangt is het voorlopige resultaat van de literatuurstudie. De definitieve resultaten van het gehele onderzoek verwacht ik voor het kerstreces aan uw Kamer aan te kunnen bieden.	- Tussenrapportage van het onderzoek naar risico van besmetting aan boord van vliegtuigen door NLR en RIVM	Zal worden meegenomen in brief onderzoek verspreidingsrisico's van COVID-19 in vliegtuigen (planning informeren TK 9-7-2021)
T02888: M.e.r.-beoordelingsplicht monitoren op het punt van diepe plassen (34.864)	Parlementair agenda punt [11-02-2020] – 34864 Aanvullingswet bodem Omgevingswet, 34864, C Voorhang ontwerp Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet, 35054 Aanvullingswet geluid Omgevingswet. 35054, B Voorhang ontwerp Aanvullingsbesluit geluid Omgevingswet	De Eerste Kamer wordt voor 1 januari 2023 geïnformeerd over de toezegging dat de m.e.r.-beoordelingsplicht gemonitord zal worden op het punt van diepe plassen.
In de loop van 2021 zal de minister wijzigingen in de systematiek van de MIRT-spelregels, NMCA's en MKBA's aan de Kamer voorleggen.	Parlementair agenda punt [10-09-2020] - Wet Mobiliteitsfonds	De opvolger van de NMCA zal rond de zomer aan de Kamer worden verzonken.m.b.t. de MKBA is de Kamer geïnformeerd in de MIRT-brief in november 2020 (kamerstuk 35570-A-45).m.b.t. de MIRT-spelregels loopt deze toezegging mee in de wijziging van de MIR-spelregels, en zal de Kamer dit jaar worden geïnformeerd.

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Ook in de nieuwe concessieperiode zal een midterm review naar de Kamer worden gezonden. Eventuele decentralisatiemogelijkheden worden daarin meegenomen.	Parlementair agenda punt [09-09-2020] - Spoorordening	Beleidsvoornemen wordt eind mei naar de TK gestuurd.
In de brief over het beleidsvoornemen, die begin 2021 naar de Kamer komt, zal aandacht besteed worden aan open toegangsaanbieders en de zekerheden die kunnen worden vastgelegd. (Van der Graaf, CU)	Parlementair agenda punt [09-09-2020] - Spoorordening	Het beleidskader open toegang wordt rond de zomer middels een aparte brief naar de Kamer gestuurd.
In het voorjaar van 2021 zal de staatssecretaris de Kamer informeren over de uitkomsten van het onderzoek naar welke locaties in Nederland de kans op veel PFAS in de grond groot is.	Parlementair agenda punt [15-10-2020] - Leefomgeving	In de volgende bodembrief voor Kamer zal proces aangegeven worden
De staatssecretaris zal in een brief terugkomen op (de resultaten van) het onderzoek dat loopt naar potentiële grote bronnen van vervuiling met PFAS.	Parlementair agenda punt [15-10-2020] - Leefomgeving	Onderzoek is bezig, resultaten worden dit voorjaar aan de TK gemeld.
In de eerste helft van 2021 zal de Kamer worden geïnformeerd over de methodiek die wordt ontwikkeld voor de omgang met opkomende nieuwe stoffen in de bodem.	Parlementair agenda punt [15-10-2020] - Leefomgeving	Ontwikkeling algemene methodiek is in volle gang. We koersen op het BO van juni voor signalering en monitoring. Juridische verankerung van het DHK is duidelijk: we zoeken nog naar een brief om te melden dat we onder de Omgevingswet implementeren (of Rbk, als de Ow weer wordt uitgesteld).
De staatssecretaris zal samen met de minister van IenW de Kamer informeren over de hele keten van het reinigen van PFAS uit grond, daarbij zal ook ingegaan worden op de lozingsnormen en technieken die nodig zijn om PFAS uit water te halen.	Parlementair agenda punt [15-10-2020] - Leefomgeving	Wordt meegenomen bij de publicatie DHK.
De Kamer wordt rond de jaarwisseling geïnformeerd over de gevolgen die de staatssecretaris voor zich ziet om vervolgens te geven aan de RIVM-aanbevelingen met betrekking tot geluid.	Parlementair agenda punt [15-10-2020] - Leefomgeving	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
n het tweede kwartaal van 2021, of indien mogelijk eerder, ontvangt de Kamer een voorstel voor aanscherping van de BBT-instrumenten, inclusief een voorstel voor aanscherping van de rentevoet.	Parlementair agenda punt [15-10-2020] - Leefomgeving	De Kamer zal per brief in het tweede kwartaal, dus voor de zomer, worden geïnformeerd over de actualisatie van de rentevoet.
De Kamer zal worden geïnformeerd over de 5-7% kostenbesparing bij ov-bedrijven.	Parlementair agenda punt [04-11-2020] - Openbaar vervoer en taxi	De Kamer is per brief antwoorden SO BVOV (Kamerstuk 23645, nr. 751) geïnformeerd dat de transitieplannen die door de sector worden ingediend voor 1 juli 2021, vooral zijn gericht op de langere termijn, vanaf 2022. Waar mogelijk worden (verdere) optimalisaties, kostenbesparingen en aanpassingen aan de dienstregeling en/of concessie al in 2021 uitgevoerd. De Kamer wordt hierover geïnformeerd.
In het voorjaar wordt de Kamer nader geïnformeerd over de pilot van het toevoegen van een gezagvoerder aan de expertgroep inzake het delen van dreigingsinformatie over vliegen boven conflictgebieden.	Parlementair agenda punt [25-11-2020] - Vliegveiligheid	Zal worden meegenomen in brief conflictgebieden (planning: 9-7-2021).
Komend voorjaar wordt de Kamer geïnformeerd over het onderzoek over sociale vestigingseisen voor bedrijven op Schiphol.	Parlementair agenda punt [25-11-2020] - Vliegveiligheid	Zal worden meegenomen in brief sociale zaken en veiligheid (Planning informeren TK: 9-7-21)
De staatssecretaris zal zo snel mogelijk met een voorstel voor het materialenpaspoort voor gebouwen komen.	Parlementair agenda punt [02-12-2020] - Circulaire Economie	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
De staatssecretaris zal samen met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de mogelijkheden in beeld brengen om circulair bouwen verder te ondersteunen.	Parlementair agenda punt [02-12-2020] - Circulaire Economie	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
De staatssecretaris zal zo snel mogelijk terugkomen op de end-of-waste status van Bokashi.	Parlementair agenda punt [02-12-2020] - Circulaire Economie	Op basis van de resultaten van onderzoek door de WUR van een 60-tal pilots Circulair terreinbeheer zal worden bekeken of en hoe beleid en regelgeving kan worden aangepast. De eerste resultaten zullen naar verwachting eind 2021 beschikbaar zijn.
De spelregels behorend bij het Mobiliteitsfonds worden voor de zomer van 2021 naar de Kamer gestuurd.	Parlementair agenda punt [07-12-2020] - MIRT	20-05-2021 Er is geconstateerd dat er nadere informatie nodig is op een aantal onderdelen om het proces tot van de actualisatie af te ronden. Er is besloten besluitvorming over de geactualiseerde MIRT spelregels aan het nieuwe kabinet te laten. Dit wordt in de MIRT brief van juni naar de Kamer gecommuniceerd.

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De minister stuurt de Kamer de uitleg toe die zij gaf tijdens het notaoverleg over de stikstofberekeningen en de gebruikte rekenmethodes voor de verbreding van de A27. Daarbij betreft zij ook de natuurcompensatie voor schermwand en informeert zij de Kamer of er voor de schermwand extra bomen worden gekapt.	Parlementair agenda punt [07-12-2020] - MIRT	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
De minister stuurt de Kamer een grove schatting toe van de kosten van beheer en onderhoud van de Scharster-Rijnbrug en zet deze af tegen de kosten van de aanleg van een aquaduct.	Parlementair agenda punt [07-12-2020] - MIRT	De toezegging Skarster Rien wordt afgedaan in de MIRT-brief van het voorjaar (mei/juni). In diezelfde brief geven we ook de voortgang weer van de uitvoering motie Postma. Het is een beetje de vraag wanneer we de motie als afgedaan kunnen beschouwen. We zijn in gesprek zoals de motie vraagt maar voorlopig voorzie ik nog geen oplossing voor het financiële tekort bij de N33 en fase II van Wunderline.
In de zomer van 2021 wordt de Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van de expertgroep die kijkt naar de aanpak van zware overtreders.	Parlementair agenda punt [10-02-2021] - Aanpak van hufterig gedrag in het verkeer	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
In maart ontvangt de Kamer het advies van het RIVM over de doorwerking van het EFSA-advies op de pfas-normering.	Parlementair agenda punt [11-02-2021] - Leefomgeving	Dat wordt mogelijk begin juli (bodembrief), anders bij publicatie DHK (juli/september)
De Kamer zal het omgevingsbesluit inzake Financiële zekerheidsstelling ontvangen voordat deze wordt vastgesteld, zodat zij hiermee de mogelijkheid krijgt om er met de staatssecretaris over te spreken.	Parlementair agenda punt [11-02-2021] - Leefomgeving	Het ontwerpbesluit zal bij het parlement worden voorgehangen.
Nadat het onderzoek naar de uitstoot van benzene bij asfaltfabrieken is afgerond (naar verwachting einde van het jaar) zal de Kamer een brief ontvangen over de vervolgstappen die naar aanleiding hiervan zullen worden genomen.	Parlementair agenda punt [11-02-2021] - Leefomgeving	Onderzoek wordt eind 2021 verwacht. Daarna zal de Kamer worden geïnformeerd.
De Kamer zal, naar verwachting dit voorjaar, de resultaten van het onderzoek naar de blootstellingsbronnen pfas ontvangen.	Parlementair agenda punt [11-02-2021] - Leefomgeving	Binnenkort verschijnen nog twee RIVM-rapporten over PFAS. Besloten is om de Kamer hierover tegelijk te informeren als over het rapport van Arcadis over PFAS in producten en afvalstromen in Nederland, waar deze toezegging over gaat.
Ondanks hun onaflatende inspanningen hebben reizigers en goederenvervoerders de afgelopen week hinder ondervonden van het winterweer. Het omgaan met extreem weer zal ook de toekomst altijd een uitdaging blijven. Daarom is het van belang dat verstoerde situaties zoals deze worden geëvalueerd om waar mogelijk lering te trekking en daarmee nog beter gesteld te staan voor de toekomst. Ik zal uw Kamer uiteraard informeren over de uitkomsten van de evaluatie en de lessons learned.	Uitgaande brief [16-02-2021] - Invloed winterweer op het (openbaar) vervoer per spoor	De Kamer zal worden geïnformeerd over de uitkomsten van de in uitvoering zijnde evaluatie. Streven is vóór het zomerreces van 2021.
De minister zal het CBR verzoeken om een impactanalyse van het voorstel om de 5 minuten van het voor- en nagesprek af te halen en de Kamer hierover informeren.	Parlementair agenda punt [19-04-2021] - CBR	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
De Kamer zal voor de zomer van 2021 geïnformeerd worden over de uitkomsten van de gesprekken in het Nationaal Openbaar Vervoer Beraad over de transitie en transitieplannen ov in 2022.	Parlementair agenda punt [19-05-2021] - Openbaar vervoer en taxi	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
Eind van het jaar ontvangt de Kamer een reactie op de onderzoeken van het CBS en PBL over vervoersarmoede, die in het najaar worden gepubliceerd.	Parlementair agenda punt [19-05-2021] - Openbaar vervoer en taxi	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
De staatssecretaris zal in een volgende voortgangsbrief de Kamer informeren over de stand van zaken van de pilots met ov-reisverboden en eventuele uitbreiding van de pilots.	Parlementair agenda punt [19-05-2021] - Openbaar vervoer en taxi	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
Rond de zomer zal de staatssecretaris de contouren van een onafhankelijk onderzoek naar de taxibranche en corona aan de Kamer sturen. Bij de opzet zullen de vragen van de leden over de taxibranche worden meegenomen, waaronder de positie van Uber.	Parlementair agenda punt [19-05-2021] - Openbaar vervoer en taxi	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
De staatssecretaris zal voor het commissiedebat Spoor of MIRT de Kamer op de hoogte stellen van de stand van zaken van de motie Dijkstra over de spoorlijn Amsterdam - Groningen - Scandinavië en de mogelijke toevoeging van Hamburg.	Parlementair agenda punt [19-05-2021] - Openbaar vervoer en taxi	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
De Kamer zal voor het commissiedebat MIRT een brief ontvangen waarin de hoofdcontouren zullen staan voor de uitwerking van de motie Amhaouch.	Parlementair agenda punt [19-05-2021] - Openbaar vervoer en taxi	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De Kamer ontvangt een brief over mijden en spreiden en de rol van de overheid.	Parlementair agenda punt [19-05-2021] - Openbaar vervoer en taxi	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
De Kamer ontvangt voor de zomer de stand van zaken en het overzicht van de punten uit de Brede Maatschappelijke Heroverweging.	Parlementair agenda punt [27-05-2021] - Circulaire Economie	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
De Kamer ontvangt voor het volgend commissiedebat Circulaire economie informatie over eventuele mogelijkheden om Repair Cafés te ondersteunen.	Parlementair agenda punt [27-05-2021] - Circulaire Economie	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
Na afloop van de gesprekken met de sector, indien mogelijk voor het volgend commissiedebat Circulaire economie, wordt de Kamer geïnformeerd over het afbouwpad van afvalverbranding naar recycling van afval- en grondstoffen.	Parlementair agenda punt [27-05-2021] - Circulaire Economie	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
In een volgende voortgangsbrief zal de Kamer informatie ontvangen over recycling en het ontwerp van verpakkingen. In deze brief zal onder andere worden ingegaan op de potentie van tariefdifferentiatie en het eenvoudiger maken van de rol als grondstofproducent.	Parlementair agenda punt [27-05-2021] - Circulaire Economie	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
In het najaar wordt de Kamer nader geïnformeerd over de 'einde afvalstatus' en de instrumenten die kunnen worden ingezet.	Parlementair agenda punt [27-05-2021] - Circulaire Economie	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
De Kamer wordt aan het eind van het jaar geïnformeerd over de uitkomsten van het overleg over batterijen in bodemas.	Parlementair agenda punt [27-05-2021] - Circulaire Economie	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
De staatssecretaris zal de Kamer informeren over hoe het MKB beter kan aansluiten bij het Versnellingshuis, daarbij zal ook gekeken worden naar het idee van de subafdelingen.	Parlementair agenda punt [27-05-2021] - Circulaire Economie	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
De schriftelijke vragen over Beaumix zullen uiterlijk 1 juli worden beantwoord.	Parlementair agenda punt [27-05-2021] - Circulaire Economie	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
In het najaar ontvangt de Kamer, van de minister van Medische Zorg en Sport, een brief over de uitvoering van de motie van het lid Van Esch over kunstgrasvelden.	Parlementair agenda punt [27-05-2021] - Circulaire Economie	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.
In de verzamelbrief, voor het volgend commissiedebat Circulaire economie, zal de staatssecretaris terugkomen op de stand van zaken met betrekking tot de wet Verbetering Bestrijding Heling, die in behandeling is bij Justitie en Veiligheid.	Parlementair agenda punt [27-05-2021] - Circulaire Economie	De Kamer wordt conform toezegging geïnformeerd.

Bijlage 4: Subsidieoverzicht

Tabel 147 Subsidies (bedragen x 1.000 euro)

Art.	Naam Subsidie (regeling)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Laatste evaluatie	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum Subsidie (regeling)
Artikel 11 Integraal Waterbeleid											
<i>Regeling</i>											
	Subsidieregeling waterveiligheid en waterzekerheid stedelijke delta's: Partners voor Water 4 (HGIS)	2.847	500	0	0	0	0	0	2020	nvt	2021
	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland - Uitvoeringskosten subsidieregeling stedelijke delta's	2.503	2.000	0	0	0	0	0			
	Subsidieregeling Partners voor Water 5 (HGIS)	0	0								
	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland - Uitvoeringskosten subsidieregeling Partners voor Water 5	0	0								
	Tijdelijke subsidieregeling IGRAC 2016-2021	400	400	0	0	0	0	0	2016	2021	2021
	Tijdelijke subsidieregeling Delta Alliance 2016-2020	0	0	0	0				nvt	2020	2020
	Subsidieregeling voor Ontwikkelingssamenwerking (Unie van Waterschappen, Blue Deal)	2.900	1.400	0	0	0	0	0			
	Tijdelijke subsidieregeling drinkwater BES en rioolwaterzuiveringsinstallatie Bonaire 2018 tot en met 2022	0	0	0	0	0	0	0	nvt	2022	2022
<i>Overig</i>											
	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland - Programma Partners voor Water 4 (HGIS)	4.986	13.866	0	0	0	0	0	-	-	-

Art.	Naam Subsidie (regeling)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026 Laatste evaluatie	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum Subsidie (regeling)
	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland - Programma Partners voor Water 5 (HGIS)	0	0	11.252	11.252	11.252	11.252	11.252	-	-
<i>Begroting</i>										
	Provincie Friesland - Regiecollege Waddengebied	95	69	69	69	69	69	2014	**	-
<i>Incidenteel</i>										
	Incidentele subsidies 11.01 Algemeen Waterbeleid	306	60	0	0	0	0	*	*	-
	Stichting Deltares - Bouw GeoCentrifuge	1.040	0	0	0	0	0	*	*	-
	Incidentele subsidies 11.04 Waterkwaliteit	0	66	0	0	0	0	*	*	-
	Totaal artikel	15.077	18.361	11.321	11.321	11.321	11.321			
Artikel 13 Ruimtelijke Ontwikkeling										
	<i>Regeling</i>									
	Tijdelijke subsidieregeling drinkwater BES en rioolwaterzuiveringsinstallatie Bonaire 2018 tot en met 2022	8.114	10.631	5.111	5.111	4.661	2.497	2.497	nvt	2022
	<i>Besluit</i>									
	Besluit financiële bepalingen bodemsanering - Bedrijvenregeling	1.178	4.150	14.141	20.255	15.248	13.408	9.150	2015	2020
	Besluit financiële bepalingen bodemsanering - Collectieve saneringen	910	850	850	850	850	850	850	2015	2020
	Totaal artikel	10.202	15.631	20.102	26.216	20.759	16.755	12.497		
Artikel 14 Wegen en Verkeersveiligheid										
	<i>Regeling</i>									
	Subsidieregeling Fietsersbond	582	612	612	612	612	612	612	2016	2021
	Subsidieregeling Dutch Cycling Embassy 2019	125	130	112	13	0	0	0	nvt	2021

Art.	Naam Subsidie (regeling)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Laatste evaluatie	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum Subsidie (regeling)
	Subsidieregeling SWOV, TeamAlert en Veilig Verkeer Nederland 2019 - VVN	3.868	3.944	3.944	3.944	3.944	3.944	4.029	2017	2023	2023
	Subsidieregeling SWOV, TeamAlert en Veilig Verkeer Nederland 2019 - SWOV	3.984	4.131	4.131	4.131	4.131	4.132	4.365	2017	2023	2023
	Subsidieregeling SWOV, TeamAlert en Veilig Verkeer Nederland 2019 - Team Alert	1.002	807	807	807	807	807	834	2017	2023	2023
	Subsidieregeling Demonstratie Klimaattechnologieën en – innovaties in transport	14.362	23.389	16.172	9.147	4.250	0	0	nvt	2022	2021
	Tijdelijke subsidieregeling Kennisnetwerk SPV 2020-2024	843	756	756	756	756	756	0	nvt	2024	2024
	Subsidieregeling LNG	2.089	4.152	1.840	0	0	0	0	nvt	2022	2021
	Subsidieregeling Elektrische personenauto's particulieren	11.809	22.400	4.700	0	0	0	0	nvt	2025	2025
	Subsidieregeling emissieloze bedrijfsauto's	0	16.500	5.500	3.300	2.000	0	0	nvt	2026	2026
<i>Begroting</i>											
	St. Wandelenet	255	250	250	250	25	0	0	**	**	–
	St. Fietsplatform	273	250	250	250	25	0	0	**	**	–
	Coalitie Anders Reizen	0	180	200	200	200	20	0			
<i>Incidenteel</i>											
	Incidentele subsidies 14.01 Netwerk	340	0	0	0	0	0	0	*	*	–
	Incidentele subsidies 14.02 Veiligheid	0	417	264	120	1	0	0	*	*	–
	Incidentele subsidies 14.03 Mobiliteit en Gebieden	0	1.006	100	100	100	0	0	*	*	–
	Totaal artikel	39.532	78.924	39.638	23.630	16.851	10.271	9.840			

**Artikel
16 Openbaar
Vervoer en Spoor**

Wet

Art.	Naam Subsidie (regeling)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Laatste evaluatie	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum Subsidie (regeling)
	NS - Intercityverbinding Dordrecht-Breda	1.440	1.460	0	0	0	0	0			
<i>Regeling</i>											
	Tijdelijke subsidieregeling spoorgoederenvervoer voor bijzondere omleidingskosten	660	2.740	2.576	1.396	0	0	0	2020	nvt	2022
	Prorail - Uitvoeringskosten subsidieregeling spoorgoederenvervoer voor bijzondere omleidingskosten	121	121	121	121	0	0	0			
	Tijdelijke subsidieregeling Stichting Rocov Fryslân inzake consumenteninspraak Friese Waddenveren 2017-2021	12	12	12	12	12	12	12	nvt	2021	2021
	Tijdelijke subsidieregeling Stichting CROW inzake OV-Klantenbarometer 2018-2022	240	249	249	208	208	208	208	nvt	2022	2022
	Tijdelijke subsidieregeling stimulering goederenvervoer per spoor	14.000	18.403	18.054	12.247	0	0	0	nvt	2021	2023
	Prorail - Uitvoeringskosten subsidieregeling stimulering spoorgoederenvervoer	109	121	121	121	0	0	0			
	Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-concessies 2020	350.737	87.684	0	0	0	0	0	nvt	2022	2020
	Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-concessies 2021	0 1.759.241	0	0	0	0	0	0	nvt		2021
	Tijdelijke subsidieregeling stimulering modal shift van weg naar binnenvaart of van weg naar spoor 2021	0	1.000	0	0	0	0	0	nvt		2021
<i>Begroting</i>											

Art.	Naam Subsidie (regeling)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Laatste evaluatie	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum Subsidie (regeling)
	Vereniging Reizigers Openbaar Vervoer (ROVER) - OV- loket 2019-2021	337	320	320	320	320	320	320	**	**	-
	Vereniging Reizigers Openbaar Vervoer (ROVER) - Beleidsondersteuning 2016-2018; 2019-2021	252	285	226	226	226	226	226	**	**	-
	Verkeersverbund Rhein-Ruhr - exploitatie Regional Expres 13	250	250	250	250	250	250	0	**	**	-
<i>Incidenteel</i>											
	NS Reizigers BV - Sociale Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	*	*	-
	NS- Samenloop Twente	0	0	0	0	0	0	0	*	*	-
	NS - Beschikbaarheidsvergoeding Openbaar Vervoer (BVOV)	616.025	154.006	0	0	0	0	0	*	*	-
	Incidentele subsidies 16.01 Spoor	501	2.699	2.103	1.558	1.501	94	94	*	*	-
	Totaal artikel	984.6842.028.592	24.032	16.459	2.517	1.110	860				
Artikel 17 Luchtvaart											
<i>Regeling</i>											
	Subsidieregeling KDC (Knowledge Development Centre)	37	39	40	40	40	40	40	2017	2022	2022
	Regeling Bijdrage onderwerken graanresten	1.361	1.640	1.863	0	0	0	0	2016	2022	2022
<i>Begroting</i>											
	Bijdrage Commissie Regionaal Overleg luchthaven Schiphol (CROS) / Omgevingsraad Schiphol (ORS)	264	265	268	268	268	269	269	**	**	-
	Bijdrage commissies regionaal overleg burgerluchthavens van nationale betekenis	140	281	283	283	284	258	257	**	**	-

Art.	Naam Subsidie (regeling)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Laatste evaluatie	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum Subsidie (regeling)
	St. Bevordering Kwaliteit Leefomgeving Schipholregio -	400	401	0	0	0	0	0	**	**	-
	Leefomgeving Schiphol										
	Stichting Klachtentelefoon Luchtverkeer Zuid-Limburg -	75	75	75	75	75	75	75	**	**	-
	klachtenbehandeling AWACS- Geilenkirchen, Weeze- Niederrhein en Luijk- Berset										
	Stichting Avi- Assist - Luchtvaartveiligheid Zuidoost Afrika	50	51	52	0	0	0	0	**	**	-
	Dutch Caribbean Air Navigation Service Provider N.V. - Luchtverkeerdienstverlening Bonaire	691	427	431	0	0	0	0	**	**	-
	St. Leefbaarheid Luchthaven Eindhoven - Leefbaarheidsfonds Eindhoven	0	50	50	50	50	0	0	**	**	-
	St. Abrel - Bewonersbelangen	37	53	40	2	2	5	5	**	**	-
	Bijdrage Luchthaven Eindhoven overleg	0	70	70	70	70	70	70	**	**	-
<i>Incidenteel</i>											
	Incidentele subsidies 17.01 Luchtvaart	25	2.312	2.508	0	0	0	0	*	*	-
	Totaal artikel	3.080	5.664	5.680	788	789	717	716			
Artikel 18 Scheepvaart en havens											
<i>Regeling</i>											
	Subsidieregeling innovaties duurzame binnenvaart	500	0	0	0	0	0	0	2018	nvt	2017
	Tijdelijke subsidieregeling innovaties duurzame binnenvaart 2018-2019	0	0	0	0	0	0	0	2018	2020	2019
	Tijdelijke subsidieregeling NWO	1.764	0	0	0	0	0	0	nvt	2021	2021

Art.	Naam Subsidie (regeling)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Laatste evaluatie	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum Subsidie (regeling)
	onderzoek Topsector Logistiek 2017-2021	0	3.500	0	0	0	0	0	nvt	2022	2021
	Tijdelijke subsidieregeling duurzame binnenvaartmotoren 2020-2021	0	20.500	20.000	18.000	16.000	5.000	4.000	nvt	2025	2025
	Tijdelijke subsidieregeling verduurzaming binnenvaartschepen 2021-2025	0	1.500	0	0	0	0	0	nvt		2021
	Tijdelijke subsidieregeling stimulering modal shift van weg naar binnenvaart of van weg naar spoor 2021	0	0	0	0	0	0	0	**	**	-
	<i>Begroting</i>										
	St, Waterrecreatie Nederland - Basisvisie Recreatietoervaart Nederland	0	0	0	0	0	0	0	**	**	-
	<i>Incidenteel</i>								*	*	-
	NWO - Subsidie Topsector Logistiek	0	0	0	0	0	0	0	*	*	-
	Zero Emission Services BV - Modular Energy Concept	5.440	0	0	0	0	0	0	*	*	-
	Incidenteel subsidies 18.01 Scheepvaart en Havens	81	80	80	80	80	80	0	*	*	-
	Totaal artikel	7.785	25.580	20.080	18.080	16.080	5.080	4.000			
Artikel 19 Uitvoering Internationaal- en Milieu Beleid											
	<i>Regeling</i>										
	Rijkscofinancieringsregeling Interreg V	435	0	0	0	0	0	0	nvt	2020	2020
	Projectstimuleringsregeling Interreg V	0	0	0	0	0	0	0	nvt	2020	2020
	Projectstimuleringsregeling Interreg VI	1.620	1.622	1.622	247	247	248				
	<i>Incidenteel</i>										
	Incidenteel subsidies 19.02 Uitvoering Milieubeleid en Internationaal	30	23	0	0	0	0	0	*	*	-
	Totaal artikel	465	1.643	1.622	1.622	247	247	248			

Art.	Naam Subsidie (regeling)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Laatste evaluatie	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum Subsidie (regeling)
Artikel 21 Duurzaamheid											
<i>Regeling</i>											
	Tijdelijke subsidieregeling Milieu Centraal 2018–2021	1.858	629	629	629	629	629	629	2015	2020	2021
	Subsidieregeling SMK 2018	0	0	0	0	0	0	0	2014	2020	2018
	Subsidieregeling 16.033 Demonstratie Klimaattechnologieën en – innovaties in transport	16.033	0	0	0	0	0	0	nvt	2022	2021
	Regeling nationale EZ-subsidies - Bijlage 4.2.1 (Chemische recycling kunststoffen)	25	0	0	0	0	0	0			
	Subsidieregeling advies bij klimaatneutraal en circulair inkopen (AKCI)	0	0	0	0	0	0	0	nvt	2024	2023
	Subsidieregeling Circulaire Economie	1.360	0	0	0	0	0	0		2025	2025
<i>Begroting</i>											
	TKI Click NL - Programma CIRCO	2.000	1.000	0	0	0	0	0	**	**	—
	Stichting Repair Café's - Infrastructuur voor Repair	100	100	0	0	0	0	0	**	**	—
	Het Groene Brein i.s.m. MVO Nederland - Versnellingshuis Nederland Circulair!	0	600	600	400	400	400	0	**	**	—
	Stichting DSW Foundation - Consumenteninformatie Duurzame Mode	30	30	0	0	0	0	0	**	**	—
<i>Incidenteel</i>											
	Programma CIRCO en Nederland Circulair	185	0	0	0	0	0	0	*	*	—
	IPO, VNG, UvW en Klimaatverbond - CO2-schaduwbeprijzing	200	0	0	0	0	0	0	*	*	—
	Nederland Circulair - Versnellingshuis	270	0	0	0	0	0	0	*	*	—

Art.	Naam Subsidie (regeling)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Laatste evaluatie	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum Subsidie (regeling)
	St. Nationaal Testcentrum Circulaire Plastics - Realisatie en exploitatie van het Nationaal Testcentrum Circulaire Plastics	0	0	0	0	0	0	0	*	*	-
	Incidentele subsidies 21.05 Duurzame Productketens	644	21.940	20.066	12.185	12.185	12.187	12.224	*	*	-
	Totaal artikel	22.706	24.299	21.295	13.214	13.214	13.216	12.853			
Artikel											
22 Omgevingsveiligheid en milieurisico's											
	<i>Regeling</i>										
	Subsidieregeling verwijderen asbestdaken	0	0	0	0	0	0	0	nvt	2020	2019
	Subsidieregeling versterking omgevingsveiligheid BRZO-sector	1.580	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	nvt	2021	2021
	Subsidieregeling VeiligheidNL	231	180	180	180	180	180	180	nvt	2022	2022
	Tijdelijke subsidieregeling restantvoorraden vuurwerk	1.940	0	0	0	0	0	0	nvt		2020
	Tijdelijke subsidieregeling vuurwerkverbod COVID-19 detailhandel	0	26.957	0	0	0	0	0	nvt		2021
	<i>Begroting</i>										
	St. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting - Fonds Asbestdaken	3.400	0	6.000	2.500	0	0	0	**	**	-
	<i>Incidenteel</i>										
	Vereniging Omgevingsdienst NL - Uitvoering versterking omgevingsveiligheid	2.284	1.317	3.160	3.160	3.160	3.169	0	*	*	-
	Incidentele subsidies 22.01 Veiligheid Chemische Stoffen	88	201	209	177	177	177	178	*	*	-
	Incidentele subsidies 22.03 Veiligheid bedrijven en transport	2.185	1.730	2.231	1.276	1.117	1.229	726	*	*	-
	Totaal artikel	11.709	32.385	13.780	9.293	6.634	6.755	3.084			

Art.	Naam Subsidie (regeling)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Laatste evaluatie	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum Subsidie (regeling)
Artikel 97 Algemeen Departement											
	<i>Wet</i>										
	Nederlands Normalisatie Instituut - Normalisatiwerkzaamheden radioactiviteitsmetingen 2013 – 2017	0	0	0	0	0	0	0	–	–	–
	<i>Besluit</i>										
	COVRA N.V. - Onderzoeksprogramma Eindberging Nucleair Afval (OPERA)	0	0	0	0	0	0	0	nvt	2019	2009
	<i>Regeling</i>										
	Subsidieregeling Urban Futures Studio	250	250	0	0	0	0	0	nvt	2023	2021
	<i>Begroting</i>										
	NWO - Programma Duurzame Logistiek	0	0	0	0	0	0	0	**	**	–
	NWO – Programma Smart Urban Regions of the Future (SURF)	750	0	0	0	0	0	0	**	**	–
	Van Citters Beheer BV - Sanering Thermphos	6.700	0	0	0	0	0	0	**	**	–
	<i>Incidenteel</i>										
	Incidentele subsidies 97.01 Algemeen Departement	0	12	395	395	377	377	377	*	*	–
	Totaal artikel	7.700	262	395	395	377	377	377			
	Totaal Subsidies (regelingen)	1.102.939	2.231.340	157.945	121.018	88.789	65.849	55.796			
	<i>Tijdelijke subsidieregeling vuurwerkverbod COVID-19 detailhandel</i>	0	26.957	0	0	0	0	0	nvt		2021
	<i>Begroting</i>										
	St. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting - Fonds Asbestdaken	3.400	0	6.000	2.500	0	0	0	**	**	–
	<i>Incidenteel</i>										
	Vereniging Omgevingsdienst NL - Uitvoering versterking omgevingsveiligheid	2.284	1.317	3.160	3.160	3.160	3.169	0	*	*	–

Art.	Naam Subsidie (regeling)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Laatste evaluatie	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum Subsidie (regeling)
	Incidenteel subsidies 22.01 Veiligheid Chemische Stoffen	88	201	209	177	177	177	178	*	*	-
	Incidenteel subsidies 22.03 Veiligheid bedrijven en transport	2.185	1.730	2.231	1.276	1.117	1.229	726	*	*	-
	Totaal artikel	11.709	32.385	13.780	9.293	6.634	6.755	3.084			
Artikel 97 Algemeen Departement	Subsidieregeling Urban Futures Studio	250	250	0	0	0	0	0	nvt	2023	2021
	<i>Begroting</i>								**	**	-
	NWO – Programma Smart Urban Regions of the Future (SURF)	750	0	0	0	0	0	0			
	Van Citters Beheer BV - Sanering Thermphos	6.700	0	0	0	0	0	0	**	**	-
	<i>Incidenteel</i>										
	Incidenteel subsidies 97.01 Algemeen Departement	0	12	395	395	377	377	377	*	*	-
	Totaal artikel	7.700	262	395	395	377	377	377			
	Totaal Subsidies (regelingen)	1.102.939	2.231.340	157.945	121.018	88.789	65.849	55.796			

Toelichting

- 1) Een * in deze kolom betreft een incidentele subsidie, een ** een begrotingssubsidie. Voor deze subsidies geldt geen periodieke evaluatieplicht.
- 2) Bij de subsidies die aangegeven zijn als Begrotingssubsidies en Incidentele Subsidies is geen einddatum aangegeven. Deze posten betreffen diverse subsidies die conform de Awb artikel 4:23 derde lid sub c en sub d worden verleend. Hieraan ligt derhalve geen subsidieregeling aan ten grondslag; een einddatum is niet aan de orde. Bij de Europese Regelingen zijn de evaluatiemomenten en einddatum niet van toepassing. Bij subsidies die rechtstreeks zijn gebaseerd op een formele wet is geen einddatum aangegeven omdat op grond van de vigerende Comptabiliteitswet 2001 geen horizonbepaling is verplicht.
- 3) Nieuwe regeling, publicatie in de loop van 2021.
- 4) Nieuwe regeling, publicatie in de loop van 2021; de middelen staan op regel RVO - PVW5.

- 5) De programmamiddelen voor de programma's Partners voor Water worden op het subsidie-artikel verantwoord.
- 6) Deze subsidie heeft, hoewel rechtstreeks gebaseerd op de Wet Personenvervoer 2000, een incidenteel karakter. Evaluatiemomenten zijn daarom niet opgenomen.
- 7) Deze subsidie is verstrekt op grond van de Kaderwet EZ-subsidies. Voor eventuele evaluaties wordt verwezen naar de informatie van het Ministerie van Economische Zaken.

Bijlage 5: Evaluatie- en overig onderzoek

Strategische Evaluatie Agenda

Bij de rijkssbrede operatie ‘Inzicht in Kwaliteit’ die tussen 2018 en 2021 plaatsvond gold als ambitie om de maatschappelijke impact van beleid waar mogelijk te vergroten. Daarbij past het tegen het licht houden van de resultaten van beleid op effectiviteit, daarvan voortdurend te leren en te streven naar continue verbetering. Een van de gezichtsbepalende elementen die hieruit is voorgekomen is de Strategische Evaluatie Agenda (SEA). Deze biedt een overzicht van de belangrijke beleidsthema’s, waarbij de basis voor de agendering wordt gevormd door de benodigde inzicht voor besluitvormingsmomenten. Elk gepland evaluatieonderzoek sluit zo nauw mogelijk aan op de inzichtbehoefte en fase in de beleidscyclus van het thema. Tevens is bezien wanneer, met welke scope en op welke manier wordt geëvalueerd.

IenW kent drie overkoepelende hoofdthema’s: Mobiliteit, Milieu en Water. De themagewijze opzet sluit vervolgens aan de begrotingsindeling, waarvoor dit destijds ook bewust als invalshoek gold. Het overzicht van de voorziene ‘periodieke evaluaties’ (voorheen beleidsdoorlichtingen), waarin de inzichten uit individuele evaluatierapporten zijn samengebracht, sluit dan ook qua scope nog zoveel mogelijk aan bij wat daarover eerder met de Kamer is gecommuniceerd. De thema’s zijn veelal gerelateerd aan meerdere hoofdthema’s, de bijgaande figuur illustreert de samenhang.

Het begrip ‘evaluatie’ is binnen IenW bewust breed gehouden. Dit vanuit het besef dat evalueren niet vroeg genoeg kan beginnen. Dit ministerie kent een rijk verleden met ex-ante evaluaties zoals de maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA). Die krijgt ook nadrukkelijk plek in de SEA. De MKBA helpt niet alleen bij het afwegen en onderbouwen van beleidskeuzes maar kan ook ex-post worden ingezet om terug te blikken op uitgevoerd beleid.

Tevens zijn er nieuwe instrumenten. Zo is na een eerste rijkssbrede pilot met de Publieke Waarde Scan (PWS) voor het beleidsterrein Circulaire Economie²³ deze methode recent opgenomen in de toolbox beleidsevaluatie. Evaluaties en doorlichtingen krijgen gaandeweg meer een interdepartementaal karakter. Zo neemt een PWS ook de inspanningen mee van andere ministeries om beoogde doelen te bereiken. Treffend voorbeeld is verder de evaluatie van het klimaatbeleid waar IenW met haar opgave voor de mobiliteitsdoelen nauwgezet samen optrekt met drie andere vakministeries.

Het integreren van de onderzoeks- en evaluatieprogrammering zal in de nabije toekomst verder vorm krijgen. In een doorgroeitraject wordt daartoe voorzien in een verdere koppeling met de kennisagenda, voorzien van en met inbegrip van navenante inspanningen van onder meer KIM, PBL en SWOV. Ook die resultaten raken veelal meerdere departementen. De tweearjaarlijkse Balans van de Leefomgeving van PBL is een voorbeeld van een ex-durante evaluatie die IenW scherp houdt. Een nieuwe balans is voorzien in 2022 en bevat een tussentijdse beschouwing van inspanningen op diverse beleidsterreinen van zowel het Ministerie van IenW als LNV en in mindere mate nog enkele andere ministeries.

²³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/11/27/eindrapport-pws-circulaire-economie>

IenW blijft inspanningen verrichten om de meetbaarheid van doelstellingen en passende indicatoren verder te verbeteren. Dit vanuit het besef dat dit complex kan zijn. Hanteren van één of enkele generieke doelen en indicatoren doet veelal geen recht aan de diversiteit van het beleid en uitvoering waardoor allocatie van budget onvoldoende richting krijgt. Ik denk daarbij bijvoorbeeld aan de Staat van de uitvoering RWS waarbij onderscheid wordt gemaakt naar soorten vaarwegen en tevens aan onderscheidende regionale aspecten die kunnen verschillen.

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van lopende en geplande evaluaties.

Tabel 148 Overzicht evaluaties- en overig onderzoek

Artikel	Titel / Onderwerp	Start	Afronding	Toelichting
Artikel 11 - Integraal Waterbeleid				
Thema: Integraal Waterbeleid				
	beleidsdoorlichting integraal waterbeleid	2020	2021	Beleidsdoorlichting integraal waterbeleid
	Ex ante evaluatie van de Nederlandse plannen voor de KRW	2021	2021	<p>De Kaderrichtlijn Water (KRW) verplicht de lidstaten eens in de zes jaar stroomgebiedbeheerplannen (SGBP-en) vast te stellen. In het SGBP worden de ontwikkelingen in de waterkwaliteit, evenals de resterende opgaven en bijbehorende maatregelen geschatst. Stand van kennis: In het tweede kwartaal van 2020 is de Nationale analyse waterkwaliteit door het Planbureau voor de Leefomgeving afgelord en met de Tweede Kamer gedeeld. De analyse is gebaseerd op de voorlopige beleidsvoornemens en maatregelen van de waterbeheerder. Op basis hiervan werden besluiten genomen over het maatregelprogramma en ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen opgesteld en ter inzage gelegd. Het pakket landelijke en gebiedsgerichte maatregelen van de ontwerp-plannen vormt de basis voor de ex-ante evaluatie. Kennisbehoefte: Op het moment dat de Nationale analyse waterkwaliteit werd uitgevoerd waren de doelen nog niet definitief. Deels omdat kennis ontbrak (bij de brakke wateren) en deels omdat recente doelen geen onderdeel waren van het instrumentarium (moerasbekken). Het voorgestelde maatregelprogramma van regionale overheden betrof een eerste inschatting en riksbeleid voor bijvoorbeeld meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen voor de periode vanaf 2022 was niet concreet. Deze kennis wordt vergaard en geactualiseerd, zodat in 2021 in ex ante evaluatie kan worden uitgevoerd.</p>
	Jaarlijkse voortgangsrapportage Jaarlijks De Staat van Ons Water			<p>Met de Staat van Ons Water wordt elk jaar gerapporteerd over de voortgang van het waterbeleid in het afgelopen kalenderjaar. Enkele mijlpalen uit 2020 die in het rapport voorbijkomen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ondanks de uitdagingen van de coronapandemie heeft de water-sector goede voortgang geboekt; • Snelle detectie van het coronavirus door bemonstering van het rioolwater; • Realisatie van de Nationale Omgevingsvisie en het Nationaal Waterprogramma (met onder meer de nieuwe Stroomgebiedsbeheerplannen voor de Kaderrichtlijn Water en de Overstromingsrisicobeachterplannen). Volgens planning treden ze in 2022 in werking; • De watersector werkt aan robuuste en klimaatbestendige watersystemen, zodat Nederland goed beschermd blijft tegen overstromingen, wateroverlast, droogte en hittestress. • De waterkwaliteit wordt gestaag beter, maar de Nationale Analyse Waterkwaliteit laat zien dat grote inzet nodig is om de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) in 2027 te behalen; • Daarnaast vragen 'opkomende stoffen', die buiten de KRW val-tellen, de aandacht, zoals medicijnresten, microplastic en PFAS-stoffen. Deze stoffen vormen een bedreiging voor de gezondheid van mensen en de natuur. • Het Bestuursakkoord Water is na tien jaar intensieve samenwerking met succes afgesloten: de partijen in de watersector hebben de ambities voor het verbeteren van de doelmatigheid en het beperken van de lastenstijging allemaal behaald. <p>De Tweede Kamer heeft het rapport over 2020 in ontvangst mogen nemen op 26 mei 2021. (Kamerstukken II 2019-2020, 27 625, nr. 538)</p>

Artikel	Titel / Onderwerp	Start	Afronding	Toelichting
	Periodieke beoordeling van primaire waterkeringen: Rapportage eerste beoordelingsronde primaire waterkeringen	2017	2023	In 2017 zijn in de Waterwet nieuwe normen voor primaire waterkeringen vastgelegd die uitgaan van overstomingskansen. Van 2017 tot en met 2022 zijn de beheerders van de primaire keringen (waterschappen en Rijkswaterstaat) bezig om te beoordelen of de waterkeringen voldoen aan deze normen. Op basis van deze eerste Landelijke Beoordelingsronde (LBO-1) wordt een landelijke rapportage opgesteld die uiterlijk eind 2023 naar de Eerste en Tweede Kamer wordt gestuurd. Stand van kennis: De rapportage zal een beeld moeten geven in hoeverre de primaire keringen voldoen aan de normen.
	Ex-post evaluatie Waterwet, 5 artikelen t.a.v. waterveiligheid	2021	2024	De evaluatie komt voort uit wijzigingen van de Waterwet in 2014 en 2017. In 2014 had de wijziging betrekking op de doelmatigheid en bekostiging hoogwaterbescherming. In 2017 had de wijziging betrekking op de nieuwe normering primaire waterkeringen. De werking van de wetswijzigingen in de praktijk wordt geëvalueerd. Doel is te beoordelen in welke mate de doelen verbonden aan de wetswijzigingen zijn bereikt en te bezien of acties en/of aanpassingen nodig zijn om de werking te verbeteren.
	Beoordeling jaarlijkse kustlijn t.o.v. de Basiskustlijn	Jaarlijks		Rijkswaterstaat berekent jaarlijks aan de hand van de jaarlijkse kustmetingen en de trend van de afgelopen jaren (maximaal tien jaar) of de kust voldoet aan de BKL. Stand van kennis: Met een dergelijke jaarlijkse berekening wil Rijkswaterstaat tijdig een structurele kustachteruitgang langs de Nederlandse kust signaleren en daar, als dat nodig is, naar handelen.
	Jaarevaluatie drinkwatertarieven	Jaarlijks		De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) houdt in het kader van de doelmatigheid van de drinkwaterbedrijven toezicht op de totstandkoming van de drinkwatertarieven en op de bedrijfsverslagen van de drinkwaterbedrijven. Deze geven inzicht in de kostenopbouw van de drinkwatertarieven en het gerealiseerde bedrijfsresultaat over de wettelijke drinkwater-activiteiten. Stand van kennis: De 10 bedrijfsverslagen beschikken over een goedkeurende verklaring van een registeraccountant en geven inzicht in de kosten, waaronder de vermogenskosten, opbrengsten en activawaarden over het jaar 2018. Daarmee voldoen de 10 bedrijfsverslagen aan alle eisen die de Drinkwaterwet hieraan stelt. Het gewogen gemiddelde van de gerealiseerde vermogenskosten voor de gehele drinkwatersector bedraagt 3,19%. In 2018 hebben twee drinkwaterbedrijven de WACC (de gewogen gemiddelde vermogenskostenvoet) van 3,4% overschreden. Drinkwaterbedrijven mogen niet meer dan 1 procent van het rendement inzetten voor het bevorderen van de drinkwatervoorziening in het buitenland, en daarmee bij te dragen aan SDG 6 (Sustainable Development Goal Schoon Water en Sanitair). Het gemiddelde kostenpercentage van de drinkwaterbedrijven over 2018 is 0,49%. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2017 (0,43%). Drinkwaterbedrijven kunnen, naast de activiteiten in het kader van de openbare drinkwatervoorziening, ook niet-wettelijke (economische) activiteiten uitvoeren. Deze activiteiten zijn gebonden aan een aantal wettelijke eisen. Het gemiddelde gewogen rendement op niet-wettelijke activiteiten is voor de sector 5,5%. Uit het bedrijfsverslag blijkt dat WMD Drinkwater (Waterleidingmaatschappij Drenthe) over 2018 een negatief rendement heeft behaald van 68%. Kennisbehoeft: De drinkwaterbedrijven hebben de plicht om in hun verzorgingsgebied de drinkwatervoorziening te faciliteren. Omdat klanten niet de mogelijkheid hebben om een keuze te maken in de drinkwaterleverancier geeft de Drinkwaterwet de grenzen aan waarbinnen de drinkwaterbedrijven mogen opereren. De ILT ziet daarop toe, en rapporteert daarover naar de Tweede Kamer, zie ook: https://www.tweedekeamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z01930&did=2020D04089
	Evaluatie van het grondwater instituut IGRAC	2021	2021	IGRAC is het wereldwijd opererend grondwater centrum van UNESCO en de World Meteorological Organisation. Grondwater vormt 95% van de totale drinkwatervoorraad op aarde, bijna de helft van de wereldse bevolking drinkt grondwater elke dag en rondom 40% van irrigatie komt van grondwater; echter is wereldwijd niet genoeg aandacht voor onzichtbaar grondwater met als gevolg een verslechtering van staat van grondwatervoorraden. Als enige mondiale en aan de VN gebonden grondwatercentrum heeft IGRAC een bijzondere rol bij ondersteuning van internationale samenwerking op het gebied van grondwaterkennisuitwisseling en -verbetering, voornamelijk in het geval van internationaal gedeelde grondwatervoorraden. IGRAC is met een subsidieregeling gesteund in de periode 2016-2022. Stand van kennis: De evaluatie wordt in 2021 uitgevoerd omdat de uitkomsten van de evaluatie dan in 2022 gebruikt kunnen worden in de besluitvorming over de mogelijke verlenging van het IGRAC-verdrag met UNESCO. Dergelijke

Artikel	Titel / Onderwerp	Start	Afronding	Toelichting
	Evaluatie Versnellingstafels Delta-aanpak waterkwaliteit	2020	2021	<p>verlengingsprocedures nemen tenminste een jaar in beslag.Kennisbehoefte:Er bestaat behoefte in inzage naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van de regeling.</p> <p>De Delta-aanpak richt zich op alle belangrijke bronnen voor waterverontreiniging: landbouw, stedelijk afvalwater en industrie. Uiterlijk in 2027 moet Nederland de maatregelen hebben genomen, die ervoor moeten zorgen dat de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) bereikt kunnen worden. Doel van de bestuurlijke versnellingstafels is om een extra verdieping en impuls te geven aan de prioriteiten van de Delta-aanpak.Stand van kennis:De Tweede Kamer is voorafgaand aan het AO Water van juni 2020 geïnformeerd over de evaluatie (PM TK nr).Kennisbehoefte:De evaluatie richt zich op de opgaven die er komende jaren nog zijn, op welke manier dit opgepakt kan worden, en welke rol de versnellingstafels daar eventueel nog bij kunnen vervullen. Dit wordt in samenhang gedaan met de bredere inventarisatie van de wateroverleggen onder de Stuurgroep Water.</p>
	Monitoring	2021	2022	TK 32698 Groot project HWBP2-20e voortgangsrapportage
Artikel 13 - Bodem en ondergrond				
subthema: Bodem en ondergrond	Beleidsdoorlichting: Bodem en ondergrond	2019	2020	<p>Het doel van het beleid 'Bodem en ondergrond' is de vraagstukken op het gebied van bodemkwaliteit, drinkwatervoorziening, grondwater, bodemdaling, duurzaam bodembeheer in de landbouw, kabels en leidingen en bodemenergie in relatie met de maatschappelijke opgaven als energietransitie en klimaatadaptatie aan te pakken. Daarnaast is het beleid gericht op het tot stand brengen van een betrouwbare en betaalbare drink- en afvalwatervoorziening in Caribisch Nederland.Stand van kennis:Voor 'Bodem en ondergrond' is in 2014 de laatste beleidsdoorlichting uitgevoerd.Kennisbehoefte:Er was behoefte om het beleid wederom door te lichten. De beleidsdoorlichting zal eind 2020 worden opgeleverd.</p>
	Beleidsevaluatie Kwaliteitsborging Bodem	2019	2020	Kwalibo (Kwaliteitsborging bij bodemintermediairs) is een deel van het Besluit bodemkwaliteit dat tot doel heeft de kwaliteit van de uitvoering van de regelgeving die bedoeld is om de bodem, grond- en oppervlaktewater te beschermen, te verbeteren.Stand van kennis:Het doel van de beleidsevaluatie is onderzoek te doen naar de werking en het doelbereik van de Kwalibo-regeling, een inventarisatie van de belangrijkste knelpunten en mogelijke oplossingsrichtingen.
	Evaluatie «Besluit financiële bepalingen bodemsanering» en de «Regeling financiële bepalingen bodemsanering 2005»	2021	2022	Als verplichting voorkomend uit de Compatibiliteitswet en als voorbereiding voor de nieuwe subsidieregeling bodemsanering bedrijventerreinen, wordt de huidige subsidieregeling geëvalueerd.
Art 14 Wegen en verkeersveiligheid				
subthema: staat van de infrastructuur	beleidsdoorlichting	2022	2023	Beleidsdoorlichting wegen en verkeersveiligheid
		2021	2022	Via de staat van infra wordt jaarlijks de actuele technische toestand van het areaal inzichtelijk gemaakt. Samen met de vierjaarlijkse externe validaties op de instandhoudingsopgave en de jaarlijkse begrotingsinformatie biedt dit in de toekomst een instrument om de ontwikkelingen in de tijd ten aanzien van kwaliteit, behoeften en budgetten in samenhang te behandelen. Het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM) doet veel op het gebied van wegen en verkeersveiligheid, het KiM ondersteunt beleid met kennis. Het KiM voert onderzoek uit op verzoek van de beleidsdirecties van LenW. Het KiM analyseert en verklaart ontwikkelingen, stelt verkenningen en scenario's op en analyseert de effecten van beleidsinstrumenten en de rol van de overheid. Het werkprogramma van het KiM voor 2021 is te vinden op: www.kimnet.nl . Het KiM onderscheidt voor 2021 drie KiM-brede thema's waarop de focus wordt gelegd. Deze thema's zijn: de gevolgen van COVID-19, Slimme en duurzame mobiliteit, en (effecten van) nieuwe beleidsinstrumenten.
Subthema: duurzame mobiliteit	Monitoring en Evaluatie van uitwijkend vrachtverkeer	Start voorbereiding ten minste 3 jaar voor invoering		Met de regionale overheden is afgesproken om ten minste één jaar voor invoering vrachtwagenheffing een nulmeting uit te laten voeren en er zal voor ten minste drie jaar worden gemonitord of er uitwijkend vrachtverkeer naar onderliggend wegennet optreedt.

Artikel	Titel / Onderwerp	Start	Afronding	Toelichting
Subthema duurzame mobiliteit: vrachtwagenheffing en financiering aanleg: tijdelijke tolheffing	BIT-toets	2022	2021	Grote projecten met een grote ICT-component (meer dan €5 miljoen) dienen aangemeld te worden op Rijks ICT dashboard t.b.v. een mogelijke BIT-toets.
Subthema: duurzame mobiliteit- personenauto's		jaarlijks		Ten aanzien van de modaliteit personenauto's is in 2020 de eerste jaarlijkse monitoring stimuleren elektrische auto's (Hand aan de Kraan) naar de Tweede Kamer gestuurd. In 2022 wordt een tussenevaluatie opgeleverd ten aanzien van het gehele stimuleringspakket Elektrisch vervoer (Hand aan de Kraan) en in 2024 volgt de integrale evaluatie. Aanvullend wordt in 2021 een tussenevaluatie subsidieregeling elektrische personenauto's particulieren (SEPP) uitgevoerd. Ook de jaarlijkse Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) is in 2020 gemonitord.
Subthema mobiliteit: goederenvervoer				Goederenvervoer: In het kader van de afspraken in het Klimaatakkoord over de invoering van middelgrote zero-emissiezones stadslogistiek vanaf 2025 door 30 tot 40 gemeenten, wordt in 2024 geëvalueerd of de wereldwijde productie van zero-emissie bestelauto's voldoende is voor de Nederlandse markt om redelijkervis te kunnen voorzien in de behoefte. De uitkomsten van de evaluatie kunnen leiden tot aanpassing van het beleid. Daarnaast stelt IenW samen met gemeenten een plan op voor de evaluatie van de harmonisatie van de milieuzones in 2022. Onderdeel van de voorbereiding van het evaluatiemoment in 2022 is het onderzoeken van de (mogelijke) invoering van zero emissiezones voor taxi's en autobussen (touringcars). Daarbij is aandacht voor 1) de bijdrage van taxi's en autobussen aan de (reductie van) CO2-uitstoot in de steden en 2) het uitwerken van de (juridische) voorwaarden voor het toevoegen van deze categorieën. De evaluatie van de Tweede Tranche Demonstratie klimaattechnologieën en -innovaties in transport (DKTI)-transport wordt in 2021 uitgevoerd. De subsidieregeling emissieloze bedrijfsauto's (SEBA) wordt na 2024 geëvalueerd..
Subthema: werkgerelateerd personenvervoer				Voor de modaliteit Werkgerelateerde Personenvervoer voorzien wij een evaluatie van de investering van 75 miljoen € in fietsenstallingen bij OV-stations. Deze evaluatie zal pas rond 2025 worden uitgevoerd. Daarnaast wordt een evaluatie op het programma Kies de Beste Band (2022) en van de Green Deal Autodenken II (2022) voorzien. De evaluatie van de werkgeversaanpak is voor wat betreft de relatie met het Klimaatakkoorden gekoppeld aan de normerende regeling, deze evaluatie zal pas na 2024 plaatsvinden. Er worden wel jaarlijks 2 enquêtes uitgevoerd, één onder de werkgevers en één onder de werknemers.
Subthema: klimaatbeleid sector mobiliteit		jaarlijks		Jaarlijkse PBL monitor in het kader van de klimaatwet
Subthema duurzame mobiliteit: beprijsing		2020	2020	De MKBA betalen naar gebruik en de studie invoering betalen naar gebruik zijn afgerond
Subthema: verkeersveiligheid	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021			Voor het verbeteren van de meest verkeersonveilige locaties en grootste risico's op het onderliggend wegennet is voor de periode 2020-2030 een investeringsbedrag van € 500 miljoen vrijgemaakt voor cofinanciering(max. 50%) in verschillende tranches. Het doel van deze regeling is het stimuleren van het nemen of versnellen van kosteneffectieve en risicogestuurde verkeersveiligheidsmaatregelen op het onderliggend wegennet. Meer dan 200 provincies, gemeenten en waterschappen hebben een rijkssbijdrage via een specifieke uitkering ontvangen voor het nemen van verkeersveiligheidsmaatregelen. Ook hier wordt in 2022 nadere invulling aan gegeven in het kader van het Strategisch Plan Verkeerseveiligheid In 2022 wordt volgens artikel 15 van de regeling deze op doeltreffendheid en op effecten van de regeling in de praktijk geëvalueerd.
Artikel 16 - Openbaar vervoer en spoor				
subthema: staat van de infrastructuur		2021	2022	Via de staat van infra wordt jaarlijks de actuele technische toestand van het areaal inzichtelijk gemaakt. Samen met de vierjaarlijkse externe validaties op de instandhoudingsopgave en de jaarlijkse begrotingsinformatie biedt dit in de toekomst een instrument om de ontwikkelingen in de tijd ten aanzien van kwaliteit, behoeften en budgetten in samenhang te behandelen.

Artikel	Titel / Onderwerp	Start	Afronding	Toelichting
subthema: openbaar vervoer	Evaluatie beschikbaarheidsvergoeding OV			N.a.v. de coronapandemie heeft de Rijksoverheid een beschikbaarheidsvergoeding beschikbaar ingesteld voor het openbaar vervoer in Nederland. Het Rijk vergoedt hiermee een deel van de kosten die vervoerders maken zodat deze, ook bij de lagere reizigersaantallen als gevolg van de coronapandemie, OV kunnen blijven aanbieden. De beschikbaarheidsvergoeding OV is in 2020 ingesteld en daaropvolgend een aantal maal verlengd tot in ieder geval 1 september 2022. Uitvoering vindt plaats via een subsidieregeling en de afstemming met betrokken partijen verloopt via het Nationaal OV-beraad.
subthema openbaar vervoer	Mid term Review Waddenc concessies	2021	2022	Van 1 oktober 2021 tot 1 juli 2022 vindt een Mid-Term Review (MTR) plaats van de Vervoersconcessie Waddenveren West en Vervoersconcessie Waddenveren Oost. De MTR is voorgeschreven in de beide vervoersconcessies en heeft tot doel om te bepalen in hoeverre de doelstellingen van de vervoersconcessies behaald zijn halverwege de concessieperiode. Doelstelling van de concessieverlening is het personenvervoer tussen het vasteland en de Waddeneilanden in stand te houden op een zodanige wijze dat deze verbindingen voor het publiek en de eilandbevolking toereikend zijn. De toereikendheid van de verbinding is met name gelegen in reguliere, structurele, betaalbare, betrouwbare en financieel gezonde bootdiensten gedurende het hele jaar. De MTR resulteert in twee openbare evaluatierrapporten (een per concessie), twee bedrijfsvertrouwelijke financiële rapportages (een per concessie) en een gespreksagenda voor mogelijke aanpassingen aan de (uitvoering van) de concessies. De MTR wordt uitgevoerd door een externe partij, waarvoor de inkoopprocedure begin augustus 2021 is afgerond.
subthema: openbaar vervoer	Evaluatie wetgeving taxi	2022	2023	In 2022 start de periodieke evaluatie van de landelijke regelgeving voor (straat)taxivervoer (onderdeel van de Wet Personenvervoer 2000). Deze evaluatie wordt in 2023 afgerond.
Artikel 17 - Luchtvaart				
	Beleidsdoorlichting Luchtvaart	2023	2024	Ministers zijn wettelijk verplicht om het beleid dat valt onder hun begroting periodiek door te lichten: de zogenaamde 'beleidsdoorlichting' volgens de Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek (RPE).
	ex. Post evaluatie Schipholbeleid	jaarlijks		In het luchtvaartbeleid staat veiligheid op één. Schiphol kan zich alleen ontwikkelen als dit aantoonbaar veilig kan. De veiligheid op en rondom Schiphol wordt continu gemonitord.
	ex. Post evaluatie gebruikspronose Schiphol	jaarlijks		Na afloop van elk gebruiksjaar(1 november t/m 31oktober)wordt de gebruikspronose geëvalueerd, waarbij onder meer de werkelijk opgetreden geluidbelasting wordt vergeleken met de verwachting in de gebruikspronose.
	ex. Post Monitoring netwerkqualiteit en Staatsgaranties	jaarlijks		De jaarlijkse Monitor Netwerkqualiteit en Staatsgaranties van SEO Economisch Onderzoek geeft een beeld van de ontwikkeling van de netwerkqualiteit op Schiphol ten opzichte van enkele concurrerende luchthavens. Daarnaast wordt in de monitor het netwerk van Air France KLM vanaf Schiphol vergeleken met dat vanaf Parijs Charles de Gaulle. Zo wordt de naleving van de staatsgaranties gevolgd die in het kader van de fusie van KLM met Air France zijn afgesproken. De monitor richt zich op de kwaliteit van de directe verbindingen vanaf luchthavens («directe connectiviteit»), de verbindingen vanaf luchthavens met een overstap onderweg («indirecte connectiviteit») en de huboperatie op luchthavens («hubconnectiviteit»).
subthema: Luchtvaart				Onder andere in de Actieagenda Schiphol (Kamerstukken II 2015–2016, 29665, nr. 224) staat dat het belangrijk is dat Schiphol een concurrerend kostenniveau behoudt. Om dit te kunnen vaststellen, vindt jaarlijks een vergelijking plaats van de luchthavengelden, de Air Traffic Control (ATC)-heffingen en de overheidsheffingen op Schiphol en tien concurrerende luchthavens. In deze benchmark wordt berekend wat op de verschillende luchthavens voor een vergelijkbaar pakket vluchten betaald zou moeten worden
	ex. Post Benchmark luchthavengelden en overheidsheffingen	jaarlijks		In 2015 is een wijziging van de Regeling Burgerluchthavens van kracht geworden, onder andere inhoudende dat luchthavens, die uitsluitend gebruikt worden voor het opstijgen met gemotoriseerde schermvliegtuigen, worden vrijgesteld van het verbod om in gebruik te zijn zonder dat voor deze luchthavens een luchthavenbesluit of een luchthavenregeling geldt
	Evaluatie vrijstelling paramotors	2020	2021	
	evaluatieonderzoek publieke belangen	2022	2023	De ex durante evaluatieonderzoeken per publiek belang (en governance) worden naar verwachting opgeleverd in 2023. Dit is ruim twee jaar na het verschijnen van de Luchtvaartnota en halverwege de kabinetssperiode van

Artikel	Titel / Onderwerp	Start	Afronding	Toelichting
	Monitoring Luchtvaartnota.	jaarlijks		<p>de nieuw te vormen regering. De volgende beleidsdoorlichting van het artikel Luchtvaart staat gepland voor 2023-2024. Hiervoor worden zoveel mogelijk de evaluatieonderzoeken per publiek belang benut.</p> <p>De nieuwe koers van het luchtvaartbeleid stelt vier publieke belangen centraal (Veilige luchtvaart; Nederland goed verbonden; Een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving; Duurzame luchtvaart). Via monitoring en evaluatie wordt bepaald of de acties op koers liggen, hoe het staat met het halen van de doelen en of het nodig is om het beleid bij te stellen. Eerste helft 2022 zal de eerste editie verschijnen van de in de uitvoeringsagenda bij de Luchtvaartnota aangekondigde monitor luchtvaart. Daarin staat een uitgebreidere set van indicatoren en kengetallen (voor alle publieke belangen en thema's) om het luchtvaartbeleid te monitoren en evalueren. Hiervoor wordt onder andere informatie gebruikt uit (bestaande) monitors, zoals de monitor Netwerkqualiteit, de Staat van Schiphol en de systeemmonitor luchtvaartveiligheid.</p>
	Evaluatie motiveringsplicht in het LIB	2021	2021	<p>Het stappenplan dat met de betrokken gemeenten en provincies is opgesteld om de motiveringsplicht voor het groepsrisico in het LIB effectief in te vullen werd eind 2019 vastgesteld.</p> <p>In 2021 zal de wijze waarop de motiveringsplicht daadwerkelijk door gemeenten wordt geconcretiseerd in de worden geëvalueerd.</p>
	Rapport Cie MER over evaluatie stikstofberekeningen Lelystad Airport	2020	2020	<p>De Commissie voor de m.e.r. werd, in samenwerking met het RIVM, verzocht om zowel terug te kijken op de procedure die tot nu toe is doorlopen, als om vooruit te kijken en te adviseren over hoe in toekomstige milieueffectrapporten de gevolgen van stikstofemissies door de luchtvaart in beeld moeten worden gebracht. (https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-infrastructuur-en-waterstaat/documenten/kamerstukken/2020/03/31/besluitvorming-over-lelystad-airport)</p>
	Passende beoordeling Wnb Lelystad Airport	2020	2021	<p>Als gevolg van de PAS uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. In mijn brief van 5 september 2019 heb ik u de consequentie van deze uitspraak voor Lelystad Airport geschatst en aangegeven dat de project specifieke aanpak weer is opgepakt om tot een passende beoordeling te komen.</p>
	Evaluatie implementatie aanbevelingen OVV-onderzoek Veiligheid vliegverkeer Schiphol	2021	2023	<p>In april 2017 heeft de Onderzoeksraad voor de Veiligheid (OVV) zijn rapport gepubliceerd van een onderzoek naar de veiligheid van het vliegverkeer op en rond Schiphol met daarin enkele aanbevelingen. De minister van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) heeft besloten een (vervolg)evaluatie uit te voeren van de opvolging daarvan.</p>
Artikel 18 - Scheepvaart				
Subthema: verduurzaming	Tussenevaluatie Greendeal Binnenvaart, Zeevaart en Zeehavens	2021	2021	In de Greendeal Binnenvaart, Zeevaart en Zeehavens is afgesproken om voor 1 januari 2022 de invoering en werking van de greendeal te evalueren. Dit betreft een tussenevaluatie, die door de taskforce zelf wordt uitgevoerd.
Subthema: verduurzaming	Eindevaluatie Greendeal Binnenvaart, Zeevaart en Zeehavens	2024	2025	De greendeal heeft een looptijd tot medio 2024. Daarna zal een eindevaluatie plaats vinden.
Subthema: Scheepvaartbeleid	Beleidsdoorlichting artikel 18	2022	2023	Betreft periodieke beleidsdoorlichting conform de Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek (RPE)
	Beleidsevaluatie loodsplicht nieuwe stijl	2022	2022	Betreft nieuwe wetgeving: in 2022 wordt implementatie en werking geëvalueerd.
Subthema staat van de infrastructuur	Staat van de infrastructuur RWS	2022	2022	Betreft de staat van de infrastructuur hoofdvaarwegennet
Artikel 19 - Uitvoering Milieubeleid en Internationaal				
Subthema: milieubeleid en internationaal	Beleidsdoorlichting: uitvoering milieubeleid en internationaal	2024	2025	Met het beleid 'Milieubeleid en internationaal' wordt gericht ingezet op internationale samenwerking met overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen om de klimaatveerbaarheid, duurzaam waterbeheer, slimme en groene mobiliteit en circulaire economie in binnen- en

Artikel	Titel / Onderwerp	Start	Afronding	Toelichting
Artikel 20 - Lucht en geluid				
subthema: lucht	Beleidsdoorlichting: Luchtkwaliteit, het Schone Lucht Akkoord (SLA)	2025	2026	Het Schone Lucht Akkoord is een bestuurlijke overeenkomst tussen het Rijk en de decentrale partners (provincies en gemeenten), en is gericht op het realiseren van gezondheidswinst voor alle burgers door een permanente verbetering van de luchtkwaliteit verdergaand dan de EU-normen voor luchtkwaliteit. Hierbij wordt toegewerkt naar de WHO-advieswaarden in 2030. Stand van kennis: Voor luchtkwaliteit is in 2019 de beleidsdoorlichting Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) uitgebracht. Het NSL loopt tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Het Schone Lucht Akkoord is op 13 januari 2020 van start gegaan en loopt tot 2030. Kennisbehoefte: Er is behoefte om vijf jaar na de start van het Schone Lucht Akkoord, het beleid door te lichten.
	Monitoring Schone Lucht Akkoord (SLA)	Ten minste eens per drie jaar vanaf 2020		Zie hiervoor bij beleidsdoorlichting: Luchtkwaliteit, het Schone Lucht Akkoord (SLA). Stand van kennis: Ten minste eens per drie jaar vindt een monitoring van plaats van het SLA.
	Jaarlijkse monitoringsrapport NSL	Jaarlijks	T/m 2022	In het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) werken het Rijk en de decentrale overheden samen om de (resterende) overschrijdingen van de Europese grenswaarden voor luchtkwaliteit op te lossen. Het doel is dat Nederland overal aan de Europese grenswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof voldoet, en de periode van eventuele overschrijdingen zo kort als mogelijk voortduurt. Het NSL loopt tot aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Stand van kennis: De monitoringsrapportage NSL wordt jaarlijks opgesteld. Kennisbehoefte: Er is behoefte aan jaarlijks inzicht in de ontwikkeling van de luchtkwaliteit in Nederland. Voor de monitor van 2020: Monitoringsrapportage NSL 2020. Stand van zaken Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit RIVM
Subthema: geluid	Beleidsdoorlichting: geluid	2022	2022	Het doel van het beleid 'Geluid' is het bevorderen van een solide en gezonde leefomgeving door geluidshinder te voorkomen of te beperken. Hierbij ligt een belangrijke focus op geluidsanering, het aanpakken van knelpunten bij woningen met de hoogste geluidbelastingen. Stand van kennis: De doorlichting is eerder aangekondigd voor de jaren 2021-2022 in vervolg op de laatste doorlichting in 2016. In 2022 treedt de Omgevingswet in werking en verandert de wet een regelgeving inhoudelijk. Kennisbehoefte: Een beleidsevaluatie in 2021 kan geen doorwerking meer hebben in de regels zoals die per 1-1-2022 van kracht gaan worden. Gegeven de inwerkingtreding van nieuwe regels voor de geluidsanering in 2022 kan op dat moment wel teruggekeken worden op de resultaten die bereikt zijn (ex-post) onder het bestaande recht (Wet geluidshinder). Een doorlichting gericht op evalueren van de werking van het nieuwe stelsel voor geluidsanering kan dan in 2027 plaatsvinden, in lijn met de voor dat moment geplande bredere evaluatie van de Omgevingswet.
Art 21 - Duurzaamheid				
Subthema: duurzaamheid	Beleidsdoorlichting: Duurzaamheid	2020	2021	Het doel van het beleid 'Duurzaamheid' is het bevorderen van de circulaire economie met als doelen het behouden van natuurlijke hulpbronnen, zicht op de economische keten en op het gebruik van hulpbronnen, het verbeteren van de voorzieningszekerheid van grondstoffen, het verminderen van emissies en het versterken van de Nederlandse economie. Daarmee levert de circulaire economie een belangrijke bijdrage aan het klimaatbeleid. Stand van kennis: Op 27 november 2020 is het eindrapport van de Publieke Waarde Scan (PWS) op het Rijksbrede Programma Circulaire Economie gezonden aan de Tweede Kamer. Deze PWS bestrijkt een substantieel deel van beleidsartikel 21 (Duurzaamheid) van de begroting van Infrastructuur en Waterstaat (IenW). De Tweede Kamer heeft behoefte aan beleidsdoorlichting van het beleid naast de genoemde pilot Publieke Waarde Scan (PWS). Het accent bij de beleidsdoorlichting ligt op het onderdeel dat niet aan de orde komt in deze PWS, namelijk stalsystemen voor de landbouw.
	Jaarlijks monitoringsrapport Circulaire Economie	Jaarlijks		Het kabinet streeft naar een volledig circulaire economie in 2050, met als tussendoelstelling de halvering van het gebruik van primaire abiotische grondstoffen in 2030. Het kabinet heeft het PBL verzocht om op te treden als rekenmeester van de transitie naar een circulaire economie. Om de koers naar 2050 te kunnen monitoren en evalueren, werkt het PBL samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Centrum voor Milieuwetenschappen Leiden (CML), het Centraal planbureau (CPB), het RIVM, RVO.nl, Rijkswaterstaat, TNO en de Universiteit Utrecht. Stand van

Artikel	Titel / Onderwerp	Start	Afronding	Toelichting
Art 22 - Omgevingsveiligheid en Milieurisico's				
Subthema: omgevingsveiligheid en Milieurisico's	Beleidsdoorlichting: Omgevingsveiligheid en Milieurisico's	2024	2025	<p>Het doel van het beleid 'Omgevingsveiligheid en Milieurisico's' is het realiseren van een gezonde en veilige leefomgeving die door de inwoners van Nederland ook als zodanig wordt ervaren. In alle hierna opgenomen beleidsevaluaties vallend binnen artikel 22 dienen ter ondersteuning van deze beleidsdoorlichting.</p> <p>Stand van kennis: Over het beleid 'Omgevingsveiligheid en Milieurisico's' is eind 2018 uitgebracht (TK 32 861 nr. 42). Eén van de aanbevelingen daarvan was om voor de volgende doorlichting te zorgen voor meer kwantitatief evaluatiemateriaal.</p>
Subthema: veiligheid bedrijven	Tweejaarlijkse evaluatie VTH (Vergunningen, Toezicht, Handhaving)	2021	2022	<p>Kennisbehoefte: Er is behoefte om in 2024 het beleid wederom door te lichten</p> <p>De Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) bevat de afspraken tussen het Rijk, de provincies en de gemeenten om de vergunning-verlening, het toezicht en de handhaving van het omgevingsrecht beter te organiseren.</p> <p>Stand van kennis: Als opgenomen in de wet VTH, wordt iedere twee jaar de uitvoering van VTH geëvalueerd aan de hand van wettelijk vastgestelde kwaliteitscriteria.</p> <p>Kennisbehoefte: De uitkomsten van de evaluatie worden gebruikt om waar nodig verbeteringen in (de uitvoering van) het stelsel door te voeren.</p>
Subthema: chemische stoffen:	Evaluatie programma modernisering omgevingsveiligheid (MOV)	2022	2022	<p>Anticiperend op de aanstaande Omgevingswet is het programma Modernisering Omgevingsveiligheid (MOV) opgezet. Het programma MOV heeft onderzoek gedaan naar de behoeftes ten aanzien van omgevingsveiligheid van bestuurders van gemeenten, provincies, omgevingsdiensten, veiligheidsregio's en gezondheidsdiensten.</p> <p>Stand van kennis: Dit is de eerste evaluatie van het programma.</p> <p>Kennisbehoefte: De evaluatie van het programma MOV gaat enerzijds in op de vraag of de gestelde doelen van het programma zijn bereikt en anderzijds op de vraag wat nog nodig is vanuit het ministerie van IenW voor de implementatie van de modernisering bij de inwerking treden van de Omgevingswet.</p>
Subthema: chemische stoffen:	Beleidsevaluatie Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS)	2021	2022	<p>Chemische stoffen die volgens Europees vastgelegde criteria kwalificeren als ZZS (Zeer Zorgwekkende Stoffen) verdienen en krijgen extra aandacht in het beleid. Blootstelling van mens en milieu aan deze stoffen moet voorkomen worden en waar dat niet mogelijk is binnen de grens van acceptabele risico's blijven. Het beleid is daarom gericht op het in beeld brengen en minimaliseren van de emissies van ZZS.</p> <p>Stand van kennis: In 2016 en 2017 is in Kamerbrieven (TK 28089 nr. 47 en TK 28663 nr. 66) een aanpak geschetst om ZZS beter in beeld te krijgen en de blootstelling aan ZZS te verminderen. In de jaren daarna is dat beleid vormgegeven, waarbij acties zijn ingezet op Europees, nationaal en decentraal niveau. In 2021 is een groot aantal van die acties afgerond. Er is geen eerdere evaluatie van deze aanpak van ZZS uitgevoerd. De vorige beleidsdoorlichting deed de aanbeveling om, samen met andere overheden en het bedrijfsleven, de aanpak van ZZS voort te zetten.</p> <p>Kennisbehoefte: De evaluatie gaat na in hoeverre de gestelde doelen bereikt zijn.</p>
	Beleidsevaluatie Biociden	2023	2024	<p>Het beleid 'Biociden' is erop gericht dat biociden, middelen waarmee schadelijke of ongewenste organismen kunnen worden bestreden, werkzaam zijn en veilig voor mens en milieu worden toegepast. Hierbij wordt harmonisatie in Europa nagestreefd. Met de inwerkingtreding van de Europese biocidenverordening in 2012 is veel veranderd. Omdat de uitgangssituaties in de EU-lidstaten verschillend was, is in de EU nu nog een overgangs-regime van toepassing. Nederland heeft het hier al bereikte beschermingsniveau in die periode niet verlaagd.</p> <p>Stand van kennis: In 2020 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de stand van dit beleid naar aanleiding van de door de Europese Commissie uitgevoerde Fact Finding Mission (TK 27858 nr. 510).</p> <p>Kennisbehoefte: De beoordeling en goedkeuring van werkzame stoffen onder de biocidenverordening gebeurt in een (Europees) werkprogramma. Zolang een werkzame stof in een biocide nog niet volgens dit programma is goedgekeurd, dan geldt daarvoor de</p>

Artikel	Titel / Onderwerp	Start	Afronding	Toelichting
	Evaluatie REACH	2021	2023	<p>nationale wetgeving. Er is behoefte om rond de afronding van het programma het Nederlandse biocidenbeleid, inclusief de toezichts- en handhavingsfunctie en de inzet op Europese harmonisatie, te evalueren.</p> <p>Periodiek vindt een evaluatie plaats van het belangrijkste Europese kader voor chemische stoffen, REACH. Het initiatief van deze evaluatie komt vanuit de Europese Commissie. REACH regelt de veilige toelating van chemische stoffen tot de Europese markt, en heeft tot doel mens en milieu te beschermen èn de concurrentiekracht van de Europese chemische industrie te vergroten.</p> <p>Stand van kennis: In 2018 vond de vorige evaluatie plaats (TK 22112 nr. 2561). De conclusie was dat REACH de gewenste resultaten behaalde, maar niet in het gewenste tempo.</p> <p>Kennisbehoefte: Er is behoefte om, conform Europese afspraken, de volgende evaluatie in 2023 af te ronden.</p>
Subthema: biotechnologie	Beleidsevaluatie Biotechnologie	2022	2023	<p>De modernisering van het Biotechnologie beleid en de daarmee samenhangende (internationale) regelgeving is in 2017 gestart met brede maatschappelijke betrokkenheid naar aanleiding van de publicatie van de Trendanalyse Biotechnologie (WRR, COGEM, Gezondheidsraad; 2016). In de periode 2017-2020 zijn diverse maatregelen genomen om een toekomstbestendig beleid in te richten dat effectief en efficiënt is. Periodiek vindt een evaluatie plaats van het belangrijkste Europese kader voor chemische stoffen, REACH.</p> <p>Stand van kennis: In 2019 vond de vorige evaluatie plaats.</p> <p>Kennisbehoefte: Sinds de vorige evaluatie zijn, mede door de COVID-19 uitbraak, initiatieven genomen, o.a. door de Europese Commissie, om de internationale regelgeving te harmoniseren. In 2022 zal gestart worden met de evaluatie van het (al dan niet) gewijzigde beleid. Onderdeel van die evaluatie zal een nieuwe Trendanalyse zijn (op te stellen door COGEM en Gezondheidsraad).</p>
	Evaluatie Cogem	2021	2021	<p>De Commissie Genetische Modificatie (COGEM) informeert en adviseert de regering over genetisch gemodificeerde organismen (ggo's). Het is wettelijk verplicht om een 4-jaarlijkse evaluatie uit te voeren van het adviesorgaan inzake biotechnologie.</p> <p>Stand van kennis: Vier jaar geleden vond de laatste evaluatie plaats.</p> <p>Kennisbehoefte: Er is behoefte om eens per vier jaar een evaluatie uit te voeren.</p>
Subthema: vervoer gevaarlijke stoffen	Jaarlijkse evaluatie uitvoering Basisnet	Jaarlijks		<p>Jaarlijks wordt de uitvoering van het Basisnet (weg, water, spoor) gemonitord aan de hand van de gerealiseerde vervoersbewegingen van gevaarlijke stoffen over de routes van het Basisnet in het voorgaande jaar. Dit is een wettelijke verplichting.</p> <p>Stand van kennis: Een overzicht van de gerealiseerde vervoersbewegingen van gevaarlijke stoffen in 2019 over weg, water en spoor is middels een brief (juli 2020) aan de Tweede Kamer aangeboden (PM TK nr.). Daarin zijn ook de overschrijdingen van het wettelijk basisbeschermingsniveau en de vastgelegde risicoplafonds aangegeven.</p> <p>Kennisbehoefte: De uitkomsten over het wel of niet overschrijden van het wettelijk basisbeschermingsniveau als ook de vastgelegde risicoplafonds zijn de maat voor de evaluatie van de uitvoering van de Basisnet regelgeving.</p>
	Evaluatie uitkomsten Programma Robuust Basisnet	2023	2024	<p>Het in 2020 gestarte programma Robuust Basisnet, dat tot doel heeft om de veiligheid van het vervoer van gevaarlijke stoffen te verhogen en om de leefomgeving rondom de transportroutes te verbeteren, zal in 2023, als ook nieuwe prognoses voor 2033 worden gemaakt voor het vervoer van gevaarlijke stoffen over weg, water en spoor, worden geëvalueerd.</p> <p>Stand van kennis: Het programma is in 2020 gestart en nog niet geëvalueerd.</p> <p>Kennisbehoefte: In de evaluatie zal de vraag centraal staan of de genomen of voorgenomen maatregelen in de periode 2020-2023 het gewenste effect hebben bereikt of gaan bereiken. Kosteneffectiviteit zal daarbij een aandachtspunt zijn.</p>
Subthema: asbestbeleid	Evaluatie asbestbeleid	2021	2023	<p>Het asbestbeleid is erop gericht om asbestdaken als belangrijkste resterende bron van asbestvezels in de leefomgeving te saneren.</p> <p>Stand van kennis:</p> <p>In 2020 wordt de subsidieregeling Saneren asbestdaken geëvalueerd. Er is een Landelijke Asbestdakenkaart met het aantal m² asbestdaken dat nog gesaneerd moet worden. Deze kaart wordt periodiek bijgewerkt.</p> <p>Kennisbehoefte:</p>

Artikel	Titel / Onderwerp	Start	Afronding	Toelichting
				<p>De evaluatie richt zich op de vraag in hoeverre met het beleid het doel (aanpak van asbestdaken, de grootste bron aan vezels in de buitenlucht) is bereikt, en welke beleidsvragen nog resteren.</p>
	Beleidsevaluatie			<p>Met de verplichtstelling van het Landelijke Asbestvolgsysteem (LAVS) wordt gericht ingezet op betere naleving van en toezicht op asbestregelgeving geldend voor gecertificeerde accrediteerde bedrijven werkzaam in de asbestsaneringsketen (inventarisatie, verwijdering, eindbeoordeling en afvalafvoer). Daarmee wordt beoogd te voorkomen dat in de keten van werkzaamheden nadelige gevolgen optreden voor de gezondheid van de mens, in het bijzonder werk nemers, en het milieu.</p>
	LAVS			<p>Stand van kennis: Dit is de eerste evaluatie van de verplichtstelling van het LAVS. De LAVS verplichting is in maart 2017 opgenomen in het asbestprocescertificaat (een bijlage van de arbeidsomstandighedenregeling) en in juli 2019 wettelijk verankerd in de Wet milieubeheer/ Woningwet. Direct na de verplichtstelling is een meerjarenverbetertraject in gang gezet om het LAVS robuust en toekomstvast te houden. De aanpassing aan de stelselwijziging risico-differentiatie van SZW staat gepland voor 2022.</p> <p>Kennisbehoefte: De evaluatie van het LAVS gaat in op de vraag of de gestelde doelen van het LAVS zijn bereikt (effectiviteit) en of deze zo goedkoop mogelijk zijn bereikt (efficiëntie).</p>
Subthema: asbestbeleid		2022-23	2024	<p>Betreft de voorgenomen compensatieregeling voor het vergoeden van schade aan ondernemers in verband met de nieuwe regels omtrent vuurwerk. Stand van kennis: De compensatieregeling moet nog worden opgesteld.</p> <p>Kennisbehoefte: De evaluatie van de compensatieregeling vuurwerk gaat bezien of de gestelde doelen (o.m. van de motie die aan de regeling ten grondslag ligt, TK 28684, nr. 605) worden behaald en of de regeling succesvol is.</p>
Subthema: veiligheid vuurwerk	Evaluatie vuurwerkregeling	2021	2021	<p>De Atlas Leefomgeving beoogt actuele en relevante milieu-informatie op eenvoudige en geïntegreerde wijze te ontsluiten voor professionals en het brede publiek.</p> <p>Stand van kennis: De Atlas Leefomgeving is nog niet geëvalueerd. De vorige beleidsdoorlichting over het beleid 'Omgevingsveiligheid en Milieurisico's' die eind 2018 is uitgebracht (TK 32 861 nr. 42) beveelt aan de doelmatigheid verder te verbeteren.</p> <p>Kennisbehoefte: De evaluatie is er op gericht te bezien of de Atlas tegemoet komt aan maatschappelijke behoefte en op de efficiency van het beheer.</p>
Artikel 23 taken meteorologie en seismologie				
Taken meteorologie, seismologie en andere geofysische verschijnselen	Evaluatie Wtms	2021	2021	<p>In 2021 is een onderzoek gestart ten behoeve van de evaluatie van de Wet taken meteorologie en seismologie. Bij het onderzoek zijn een ambtelijke begeleidingscommissie en een onafhankelijke klankbordgroep betrokken. De aanpak is gericht op de wettelijke doelstelling van de evaluatie en kent een brede scope waarbij ook de toekomstbestendigheid van de wet wordt betrokken. In de wet is de doelstelling voor de evaluatie opgenomen in artikel 11: <i>Onze Minister zendt binnen vijf jaar na de inwerkingtreding van deze wet, en vervolgens telkens na vijf jaar, aan de Staten-Generaal een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van deze wet in de praktijk. Het betreft in elk geval de toegankelijkheid van algemene weerberichten en de waarschuwingen bij gevaarlijk of maatschappij ontwrichtend weer.</i></p>
Taken meteorologie, seismologie en andere geofysische verschijnselen	Evaluatie Rtms	2022	2022	<p>De evaluatie van de Wtms zal elementen kunnen bevatten die doorwerken in de Rtms.</p>
Taken meteorologie, seismologie en andere geofysische verschijnselen	Agentschapsdoorlichting	2022	2022	<p>De agentschapsdoorlichting richt zich op het agentschap KNMI in relatie tot de criteria die voor agentschappen zijn opgenomen in de Regeling Agentschappen.</p>
Taken meteorologie, seismologie en andere geofysische verschijnselen	Internationale externe review	2023	2023	<p>In 2022 starten de voorbereidingen voor de internationale externe review in 2023, van de verschillende onderdelen van het KNMI, door een internationale breed samengestelde wetenschappelijke visitatie commissie, in opdracht van de Raad van Toezicht van het KNMI. De aanpak</p>

Artikel	Titel / Onderwerp	Start	Afronding	Toelichting
Artikel 24 Handhaving en Toezicht				
ILT programma's	Evaluatie	2022	2022	<p>ILT IBRA programma's - Schiphol I, Minder Broeikasgassen, Slim en veilig goederenvervoer over de weg, Duurzame productenOverige ILT programma's</p> <p>Overige ILT programma's - Basiscondities, 1-Loket, Kwaliteitsmanagement ILT, Merkbaar Meer</p>
Daarnaast evalueert de ILT in 2022 een aantal taken bij toezicht en vergunningverlening middels het instrument OPTICA.				
OPTICA	Evaluatie	2022	2022	<p>Toezicht Milieu: Jaarlijkse 'milieurapportages' regionale luchthavens, Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen (EVOA). Betreft Transport en verwerking van afvalstoffen, Toezicht buitenlandheffing Afvalstoffen/exportbelasting</p> <p>Toezicht Ketengevaarlijke stoffen en Biociden: Kleine winningen t.b.v. eigen drinkwaterbereiding (o.a. campings), Genetische Gemodificeerde Organismen</p> <p>Toezicht Veilige Mobiliteit: Bulk carrier terminals, Opleiding en examinering van grondwerktuigkundigen (Part 147) en examinatoren voor luchtvaartenden (NET-P stelsel), Spoorvervoer, Drones, ballon varen, zweefvliegen, etc.</p> <p>Vergunningverlening Luchtvaart</p>

Bijlage 6: Rijksuitgaven Caribisch Nederland

Artikel/ instrument	Taak (rijk/ eilandelijk)	Bijdrage (incidenteel/ structureel)	realisatie	ontwerpbegroting 2022				
				2020	2021	2022	2023	2024
Totaal uitgaven				61.328	27.848	16.487	13.114	9.666
Artikel 13 Bodem en Ondergrond								
Opdrachten	R	I	39	95	95	95	95	95
Bijdrage aan medeoverheden	E	I	0	144	0	0	0	0
Subsidies (regelingen)	E	S	8.114	10.631	5.111	5.111	4.661	2.497
Artikel 14 Wegen en Verkeersveiligheid			13.501	2.870	0	0	0	0
Bijdrage aan medeoverheden	E	I	13.501	2.870	0	0	0	0
Artikel 17 Luchtvaart								
Opdrachten	R	S	1.364	1.191	599	465	467	465
Subsidies (regelingen)	R	I	691	427	431	0	0	0
Bijdrage aan agentschappen	R	I	6.411	5.294	5.058	0	0	0
Bijdrage aan medeoverheden	E	I	9.049	0	0	0	0	0
Leningen	R	I	0	2.700	1.179	0	0	0
Artikel 18 Scheepvaart en havens			16.759	100	100	3.100	100	100
Opdrachten	E	S	45	100	100	100	100	100
Bijdrage aan medeoverheden	E	I	16.714	0	0	3.000	0	0
Artikel 21 Duurzaamheid			2.737	1.429	1.636	2.065	2.065	2.065
Bijdrage aan medeoverheden	E	I	2.737	1.429	1.636	2.065	2.065	2.065
Artikel 22 Omgevingsveiligheid en Milieurisico's			642	802	523	523	523	524
Opdrachten	E	S	131	102	96	96	96	97
Subsidies (regelingen)	E	I	77	0	0	0	0	0
Bijdrage aan agentschappen	R	S	0	0	127	127	127	127
Bijdrage aan medeoverheden	E	S	434	700	300	300	300	300
Artikel 23 Meteorologie, Seismologie en Aardobservatie			1.043	1.064	666	666	666	666
Bijdrage aan medeoverheden	R	S	1.043	1.064	666	666	666	666
Artikel 24 Handhaving en toezicht			978	1.001	989	989	989	989
Bijdrage aan agentschappen	R	S	978	1.001	989	989	989	989
Artikel 97 Algemeen departement			0	100	100	100	100	100
Opdrachten	R	S	0	100	100	100	100	100

Bijlage 7: Overzichtsconstructie Milieu

In de ministerraad van 24 augustus 2001 is besloten om vanaf de begroting 2003 een Overzichtsconstructie Milieu op te nemen als vervanging van het Milieuprogramma. Dit is een overzicht waarin informatie bijeen wordt gebracht van (onderdelen van) beleidsartikelen van verschillende begrotingen met een milieudoelstelling. In de overzichtsconstructie zijn operationele doelen uit beleidsartikelen van de verschillende departementen opgenomen.

De overzichtsconstructie heeft een informerende functie voor de Staten-Generaal. Op deze wijze wordt het integrale overheidsbeleid op een beleids terrein zichtbaar gemaakt in één begroting, ook al wordt het beleid door meerdere ministers ontwikkeld en/of uitgevoerd. De individuele ministeriële verantwoordelijkheid blijft daarbij gehandhaafd.

De Overzichtsconstructie Milieu is opgezet volgens de vigerende Regeling Rijksbegrotingsvoorschriften. Er wordt een overzicht gegeven van alle met milieubeleid in verband staande artikelen en onderdelen bij lenW en andere ministeries. Begrotingsprestaties en -bedragen zijn niet in de overzichtsconstructie opgenomen; in de begrotingen van de ministeries kan de precieze invulling van het operationele doel worden teruggevonden.

De Overzichtsconstructie Milieu kent primair een thematische indeling waarbij is uitgegaan van de kerntaken van het milieubeleid bij het Ministerie van lenW:

- Klimaatverandering en luchtkwaliteit
- Duurzaam produceren
- Verminderen van risico's van stoffen, stralingen GGO's
- Versterken van het internationale milieubeleid
- Leefomgevingskwaliteit

Aangezien een artikelonderdeel kan bijdragen aan meerdere taken, komen sommige onderdelen in de overzichtsconstructie op meerdere plaatsen voor. De overzichtsconstructie bevat geen andere informatie dan in de individuele begrotingen is terug te vinden.

Niet alle ministeries hebben specifieke beleidsdoelstellingen op milieugebied of de milieubijdrage is niet explicet ondergebracht in een artikelonderdeel:

- III Algemene Zaken (AZ)
Algemene Zaken heeft geen specifieke beleidsdoelstellingen op het milieugebied en ook geen milieu-uitgaven.
- VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor beleid en de kaders op het terrein van de bedrijfsvoering van de rijksoverheid. Dit betreft onder meer duurzame faciliteiten, duurzame huisvesting en ICT, duurzame mobiliteit en duurzaam inkopen. De uitgaven hiervoor maken onderdeel uit van de begrotingen van departementen zelf.
Gemeenten en provincies ontvangen van het Rijk verschillende bijdragen voormilieu. Deels staandie uitgaven op de betreffende departementale begrotingen (specifieke uitkering) en deels maken zij onderdeel uit van het Gemeente- (B) en/of het Provinciefonds (C) (algemene uitkering, integratie- of decentralisatie-uitkering). De

- Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is beheerde van beide fondsen; de Staatssecretaris van Financiën is medefondsbeheerde.
- VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW)
OCW heeft geen taken en specifieke doelen ten aanzien van milieubeleid. OCW oormerkt geen subsidies of begrotingsbedragen aan milieubeleid.
 - IX Financiën (Fin)
Financiën heeft geen specifieke beleidsdoelstellingen op het milieugebied en ook geen significante milieu-uitgaven.
Voor de volledigheid is voor de fiscale ontvangsten uit de diverse vergroeningsmaatregelen wel een verwijzing in de overzichtsconstructie opgenomen naar het desbetreffende belastingontvangstenoverzicht in bijlage 2 van de Miljoenennota. Er mag overigens geen relatie gelegd worden tussen fiscale ontvangsten en milieu-uitgaven; milieu-gerelateerde fiscale ontvangsten zijn uit hun aard niet geoormerk voor milieu-uitgaven.
Fiscale regelingen ter bevordering van milieudoelstellingen zijn opgenomen in bijlage 9 en 10 van de Miljoenennota en worden ook extracomptabel vermeld in de departementale begrotingen bij het betreffende beleidsartikel.
 - X Defensie (Def)
De uitgaven bij Defensie voor milieu en de energietransitie maken deel uit van de investerings- en exploitatiebudgetten voor materieel en infrastructuur en zijn daarmee niet separaat zichtbaar in de begroting. Deze niet-zichtbare uitgaven betreffen onder andere de (meer-)kosten voor inkoop van groene stroom, aardgas en biobrandstoffen, meerkosten voor bijna-energieneutraal en circulair bouwen en energie-efficiënte apparaten en voertuigen, het bodemsaneringsprogramma en energiebesparende maatregelen op kazernes en militaire kampementen. Verder zijn er niet-zichtbare overige uitgaven onder Algemeen (artikel 9) die betrekking hebben op de uitvoering van energie- en milieuwetgeving.

Tabel 150 Taak 1: Klimaatverandering en luchtkwaliteit

Hoofdstuk	Ministerie	Artikel	Artikelonderdeel	Naam artikel(onderdeel)
VII	BZK	4	4.1	Energietransitie en duurzaamheid
XII	IenW	14	14.01	Netwerk
XII	IenW	16	16.01	Openbaar Vervoer en Spoor
XII	IenW	17	17.01	Luchtvaart
XII	IenW	18	18.01	Scheepvaart en havens
XII	IenW	20	20.01	Gezonde lucht en tegengaan geluidshinder
XII	IenW	23	23.01	Meteorologie en seismologie
XII	IenW	24	24.01	Handhaving en toezicht
XII	IenW	26		Bijdrage investeringsfondsen
XIII	EZK	2		Bedrijfsbeleid: innovatief & duurzaam ondernemen
XIII	EZK	4		Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering
XIV	LNV	21		Land- en tuinbouw
XIV	BHOS	2	2.3	Klimaat
	Fin	Bijlage Milj.nota		Toelichting op de belastingontvangsten in bijlage 2 van de Miljoenennota
	Fin	Bijlage Milj.nota		Toelichting op de fiscale regelingen in bijlage 9 en 10 van de Miljoenennota

Tabel 151 Taak 2: Duurzaam produceren

Hoofdstuk	Ministerie	Artikel	Artikelonderdeel	Naam artikel(onderdeel)
XII	IenW	11	11.04	Waterkwaliteit

Hoofdstuk	Ministerie	Artikel	Artikelonderdeel	Naam artikel(onderdeel)
XII	IenW	16	16.01	Openbaar Vervoer en Spoor
XII	IenW	21	21.04	Duurzaamheidsinstrumentarium
XII	IenW	21	21.05	Duurzame Productketens
XII	IenW	21	21.06	Natuurlijk kapitaal
XII	IenW	24	24.01	Handhaving en toezicht
XII	IenW	26		Bijdrage investeringsfondsen
XIV	LNV	21		Land- en tuinbouw
XIV	LNV	22		Natuur, visserij en gebiedsgericht werken
XVII	BHOS	1	1.3	Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden
XVII	BHOS	2	2.1	Voedselzekerheid
XVII	BHOS	2	2.2	Water
	Fin	Bijlage Milj.nota		Toelichting op de fiscale regelingen in bijlage 9 en 10 van de Miljoenennota

Tabel 152 Taak 3: Verminderen van risico's van stoffen, straling en GGO's

Hoofdstuk	Ministerie	Artikel	Artikelonderdeel	Naam artikel(onderdeel)
XII	IenW	16	16.01	Openbaar Vervoer en Spoor
XII	IenW	17	17.01	Luchtvaart
XII	IenW	18	18.01	Scheepvaart en havens
XII	IenW	22	22.01	Veiligheid chemische stoffen
XII	IenW	22	22.02	Veiligheid biotechnologie
XII	IenW	22	22.03	Veiligheid bedrijven en transport
XII	IenW	24	24.01	Handhaving en toezicht
XII	IenW	26		Bijdrage investeringsfondsen
XIV	LNV	21		Land- en tuinbouw
XV	SZW	1	1.12, 1.13 en 1.18	Subsidies, opdrachten en bijdrage agentschappen
XV	SZW	6	6.11	Inkomensoverdrachten
	Fin	Bijlage Milj.nota		Toelichting op de belastingontvangsten in bijlage 2 van de Miljoenennota
	Fin	Bijlage Milj.nota		Toelichting op de fiscale regelingen in bijlage 9 en 10 van de Miljoenennota

Tabel 153 Taak 4: Versterken van het internationale milieubeleid

Hoofdstuk	Ministerie	Artikel	Artikelonderdeel	Naam artikel(onderdeel)
V	BZ	1	1.1	Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak
V	BZ	2	2.4	Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband
V	BZ	3	3.1	Afdrachten aan de Europese Unie
V	BZ	3	3.2	Europees Ontwikkelingsfonds
V	BZ	3	3.3	Een hechtere Europese waardengemeenschap
VII	BZK	4	4.1	Energetransitie en duurzaamheid
XII	IenW	16	16.01	Openbaar Vervoer en Spoor
XII	IenW	17	17.01	Luchtvaart
XII	IenW	18	18.01	Scheepvaart en havens
XII	IenW	19	19.02	Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking
XII	IenW	24	24.01	Handhaving en toezicht
XII	IenW	26		Bijdrage investeringsfondsen
XIII	EZK	2		Bedrijvenbeleid: innovatief & duurzaam ondernemen
XIII	EZK	4		Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering
XIV	LNV	21		Land- en tuinbouw
XIV	LNV	22		Natuur, visserij en gebiedsgericht werken
XVI	VWS	1	1.1	Gezondheidsbescherming
XVI	VWS	6	6.4	Sport verenigt Nederland

Hoofdstuk	Ministerie	Artikel	Artikelonderdeel	Naam artikel(onderdeel)
XVII	BHOS	1	1.3	Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden
XVII	BHOS	2	2.1	Voedselzekerheid
XVII	BHOS	2	2.2	Water
XVII	BHOS	2	2.3	Klimaat
	Fin	Bijlage Milj.nota		Toelichting op de fiscale regelingen in bijlage 9 en 10 van de Miljoenennota

Tabel 154 Taak 5: Leefomgevingskwaliteit

Hoofdstuk	Ministerie	Artikel	Artikelonderdeel	Naam artikel(onderdeel)
VII	BZK	1	1.1	Bestuur en Regio
VII	BZK	3	3.1	Woningmarkt
VII	BZK	3	3.3	Woningbouw
VII	BZK	5	5.1	Ruimtelijke ordening
XII	IenW	11	11.04	Waterkwaliteit
XII	IenW	13	13.04	Ruimtegebruik bodem
XII	IenW	16	16.01	Openbaar Vervoer en Spoor
XII	IenW	17	17.01	Luchtvaart
XII	IenW	18	18.01	Scheepvaart en havens
XII	IenW	20	20.01	Gezonde lucht en tegengaan geluidshinder
XII	IenW	24	24.01	Handhaving en toezicht
XII	IenW	26		Bijdrage investeringsfondsen
XIV	LNV	22		Natuur, visserij en gebiedsgericht werken
XVII	BHOS	2	2.2	Water
XVII	BHOS	2	2.3	Klimaat
	Fin	Bijlage Milj.nota		Toelichting op de fiscale regelingen in bijlage 9 en 10 van de Miljoenennota

Bijlage 8: Afkortingenlijst

Tabel 155 Afkortingenlijst

A.	
ABS	Absolute waarde
ACM	Autoriteit Consument & Markt
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
ANVS	Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming
AO	Algemeen Overleg
APK	Algemene Periodieke Keuring
AR	Algemene Rekenkamer
AVVN	Algemene Vergadering van de VN
AWACS	Airborne Warning And Control Station
AWB	Algemene wet bestuursrecht
B.	
BAW	Bestuursakkoord Water
BBP	Bruto Binnenlands Product
BDU	Brede Doeluitkering
BES	Bonaire, Sint Eustatius en Saba
Bevb	Besluit externe veiligheid buisleidingen
Bevt	Besluit externe veiligheid transportroutes
BIRK	Budget Investeringen Ruimtelijke Kwaliteit
BIT(-toets)	Bureau ICT-Toetsing
BNP	Bruto Nationaal Product
BO	Bestuurlijk Overleg
BOA	Beleidsondersteuning en Advies
BRZO	Besluit Risico's Zware Ongevallen
BSV	Bureau Sanering Verkeerslawaai
BZ	Ministerie van Buitenlandse Zaken
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
C.	
CBR	Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCR	Centrale Commissie voor de Rijnvaart
CDM	Clean Development Mechanism
CE	Circulaire Economie
CE(-label)	Conformité Européenne
CLH	Classification and Labelling Harmonisation
CLP	Classification, Labeling and Packaging
CLRTAP	Convention on Long-Range Transboundary Air Pollution
CLSK	Commando Luchtstrijdkrachten
CO ₂	Koolstofdioxide
COGEM	Commissie Genetische Modificatie
CORSIA	Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation
CPB	Centraal Planbureau
CROS	Commissie Regionaal Overleg luchthaven Schiphol
Ctgb	College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden
D.	
dB(A)	Decibel (audio)
DBFM	Design-Build-Finance-Maintenance
DCC	Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing
DEF	Ministerie van Defensie
DF	Deltafonds

DGLM	Directoraat-Generaal Luchtvaart en Maritiem
DGMo	Directoraat-Generaal Mobiliteit
DOVA	Decentrale Openbaar Vervoer Autoriteiten
E.	
EASA	European Aviation Safety Agency
EC	Europese Commissie
ECAC	European Civil Aviation Conference
ECHA	European Chemicals Agency
ECN	Energieonderzoek Centrum Nederland
EEA	European Environment Agency
EICB	Expertise- en InnovatieCentrum Binnenvaart
EK	Eerste Kamer der Staten-Generaal
EMSA	European Maritime Safety Agency / Europese Maritieme Veiligheidsagentschap
EMV	(Meerjarige onderzoeksprogramma) elektromagnetische velden
ERTMS	European Rail Traffic Management System
ESA	European Space Agency
ESO	Ernstige Scheepsongevallen
EU	Europese Unie
EU ETS	EU Emissions Trading System / Europees CO ₂ emissiehandelssysteem
EZK	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
F.	
FABEC	Functional Airspace Block Europe Central
FQD	Fuel Quality Directive
Fin	Ministerie van Financiën
FLO	Functioneel leeftijdsontslag
G.	
GGO	Genetisch Gemodificeerd Organisme
GIS	Geluidsisolatie Schiphol
GT	Gross tonnage / bruto tonnage
GVKA	Geïntegreerde Verplichtingen-Kasadministratie
H.	
HGIS	Homogene Groep Internationale Samenwerking
HSL	Hogesnelheidslijn
HVWN	Hoofdvaarwegennet
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
HWN	Hoofdwegennet
HWS	Hoofdwatersystemen
I.	
ICAO	International Civil Aviation Organization
ICT	Informatie- en communicatie Technologie
IenM	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
IenW	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
IF	Infrastructuurfonds
IGRAC	International Groundwater Resources Assessment Centre
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
IMF	Internationaal Monetair Fonds
IMO	International Maritime Organisation
Inspire	Europese Richtlijn voor harmonisatie van geo-informatie
Interreg	Programma voor transnationale samenwerking op het gebied van innovatieve en ruimtelijke gebiedsontwikkeling
IOV	Impuls Omgevingsveiligheid
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change

IPO	Interprovinciaal Overleg
IRM	Integraal Riviermanagement
ITS	Intelligente Transportsystemen
IWA	Internationale Wateraanpak
K.	
KDC	Knowledge & Development Center
KEV	Klimaat- en Energieverkenning
KIM	Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid
KLM	Koninklijke Luchtvaart Maatschappij N.V.
KNMI	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
KpVV	Kennisplatform Verkeer en Vervoer
KRM	Kaderrichtlijn mariene strategie
KRW	(Europese) Kaderrichtlijn Water
Kton	Kiloton (miljoen kilo)
L.	
LAP	Landelijk Afvalbeheerplan
LAVS	Landelijk Asbestvolgsysteem
Lden	Level day-evening-night
LIB	Luchthavenindelingbesluit
Lnight	Night Level
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LSNed	Leidingenstraat Nederland
LTSA	Lange Termijn Spooragenda
LVB	Luchthavenverkeerbesluit Schiphol
LVNL	Luchtverkeersleiding Nederland
LVO	Landelijk Verbeterprogramma Overwegen
M.	
MER	Milieueffectrapportage
MF	Mobiliteitsfonds
MIA	Milieu investeringsaftrek
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MJPG	Meerjarenprogramma Geluidsanering
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
MKBA	Maatschappelijke kosten-batenanalyse
MOU	Memorandum of Understanding
Mton	Megaton (1 miljard kilo)
N.	
NABO	Niet Actief Beveiligde Overweg
NAS	Nationale Adoptie Strategie
NCAP	New Car Assessment Programme
NDOV	Nationale Data Openbaar Vervoer
NDW	Nationaal Dataportal Wegverkeer
NEa	Nederlandse Emissieautoriteit
NEC	National Emission Ceiling
NGO	Non-gouvernementele organisatie
NH ₃	Ammoniak
NIWO	Nationale en Internationale Wegvervoerorganisatie
NWKW	Nationaal Kennis- en Innovatieprogramma Water en Klimaat
NLC	Nederlandse Loodsencorporatie
NLVP	Nederlands luchtvaartveiligheidsprogramma
NMCA	Nationale Markt- en Capaciteitsanalyse
NMK	Nationaal Milieubeleidskader

NMP	Nationaal Milieuprogramma
NMVOS	Niet-methaan vluchtige organische stoffen
NO ₂	Stikstofdioxide
NOx	Stikstofoxiden
NOVB	Nationaal Openbaar Vervoer Beraad
NOVI	Nationale Omgevingsvisie
NRV	National Reference Value
NS	Nederlandse Spoorwegen
NSL	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit
NWO	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
O.	
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OD	Omgevingsdiensten
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OLO	Omgevingsloket Online
ORS	Omgevingsraad Schiphol
OSPAR	Oslo-Parijs (verdrag)
OTIF	Organisation pour les Transports Internationaux Ferroviaires
OV	Openbaar vervoer
OVV	Onderzoeksraad voor Veiligheid
P.	
PACE	Platform for Accelerating the Circular Economy
PAGW	Programmatische Aanpak Grote Wateren
PAS	Programma Aanpak Stikstof
PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
PFAS	Poly- en perfluoralkylstoffen
PGS (15)	Publicatiereeks Gevaarlijke Stoffen
PHS	Programma Hoogfrequent Spoortvervoer
PM2,5	Particular Matter met een aerodynamische diameter kleiner dan 2,5 µm
PRTR	(Kiev Protocol on) Pollutant Release and Transfer Registers
PSR	Projectstimuleringsregeling
R.	
RAC	Risk Assessment Committee
RCW	Regiecollege Waddengebied
RDW	Rijksdienst voor het Wegverkeer
REACH	Registratie, Evaluatie en Autorisatie Chemische Stoffen
RED (2)	Renewable Energy Directive (2)
RHB	Rijkshoofdboekhouding
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMO	Risk Management Options
RMRG	Regeling Maatregelen Rijvaardigheid en Geschiktheid
RVO	Rijksdienst voor ondernehmend Nederland
RvS	Raad van State
RWS	Rijkswaterstaat
RWT	Rechterspersoon met een wettelijke taak
S.	
SACN	Stichting Airport Coordination Netherlands
SCR	Selective Catalytic Reduction
SDG	Sustainable Development Goal
SO ₂	Zwaveldioxide
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid

SSO	Shared Services Organisatie
SSP	State Safety Programme
StAB	Stichting Advisering Bestuursrechtspraak
SURF	Smart Urban Regions in the Future
SVHC	Substance of Very High Concern
SVIR	Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte
SWOV	Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid
SWUNG	Samen Werken aan de Uitvoering van Nieuw Geluidsbeleid
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Welzijn
 T.	
TK	Tweede Kamer der Staten-Generaal
TRG	Totaal Risicogewicht Grenswaarde
TVG	Totaal Volume Geluid
 U.	
UNISDR	United Nations International Strategy for Disaster Reduction
UNEP	United Nations Environment Programme
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change
UvW	Unie van Waterschappen
 V.	
VAMEX	Vaarbewijzen- en Marifoon Examens
VAMIL	Vrijwillige afschrijving milieu-investeringen
VANG	Van Afval Naar Grondstof
VN	Verenigde Naties
VNAC	Verkenning Nationaal Actieprogramma Cybersecurity
VNECE	Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties (United Nations Economic Commission for Europe, UNECE)
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VOS	Vluchttige Organische Stoffen
VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VVN	Veilig Verkeer Nederland
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
 W.	
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wbb	Wet bodembescherming
WCEF	World Circular Economy Forum
WHO	World Health Organisation
WMO	Wereld Meteorologische Organisatie
 Z.	
ZBO	Zelfstandig Bestuursorgaan
ZESO's	Zeer Ernstige Scheepvaartongevallen
